

GUIDO
DE
HERMIS

26,005/B/2

V^s

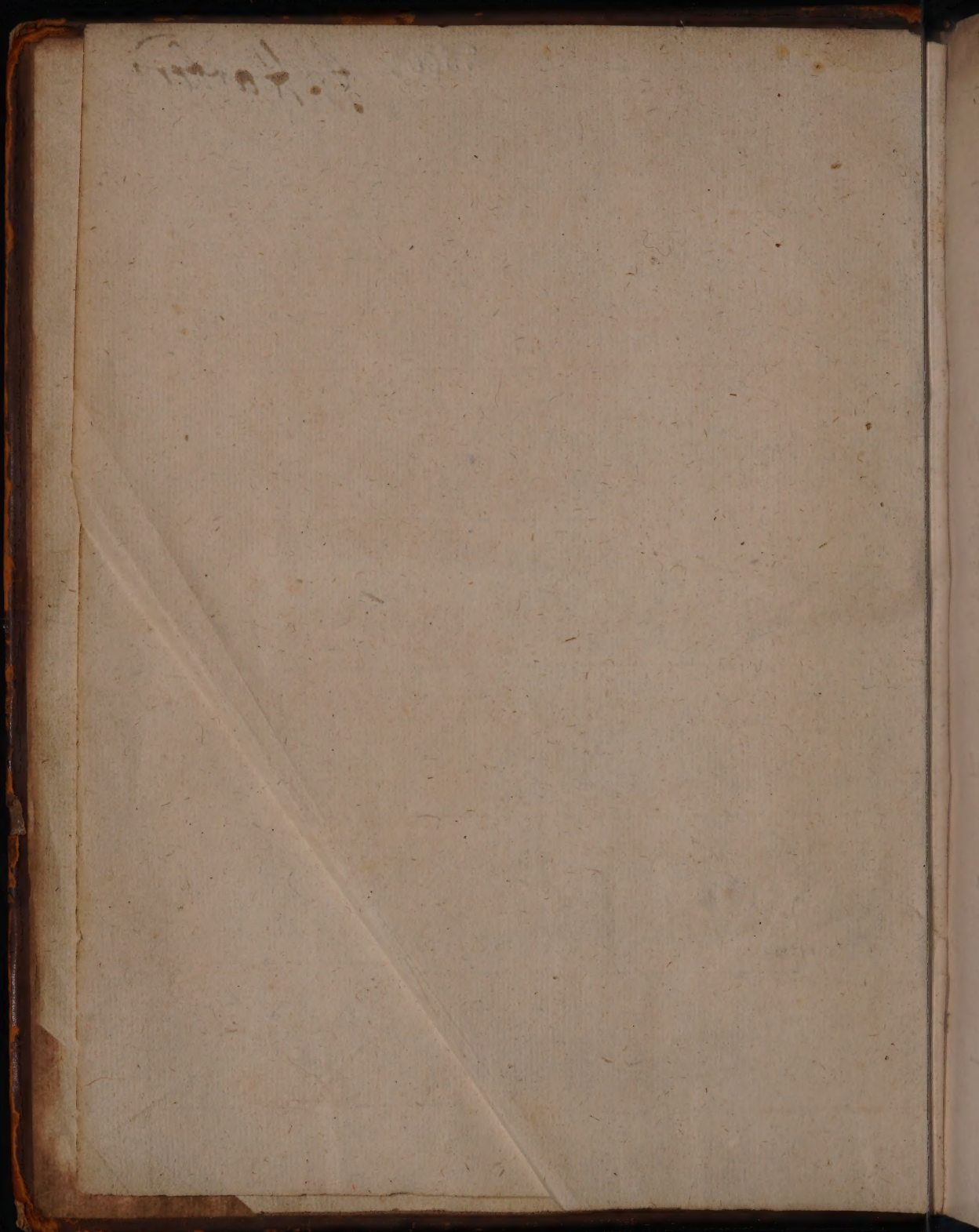
2 V

25062.

A. Harbord

Hodgson

23/6/10.

1871

Received of the
Hon. Secy of the Navy
the sum of \$1000
for the purchase of
the ship "Albatross"
on the 1st day of
January 1871

Wm. A. Rorer
Treasury

Approbatio, & ad imprimendum
Facultas.

Perlecto hoc de THERMIS BRITANNICIS *Tractatu*,
accuratè à Doctissimo D. D. THOMA GUIDOTTO
Nostrate conscripto, in quo quamplurima memoriæ prodita sunt
Antiquariis, Historicis, Physicis, Medicis, Chymicis,
Pharmacopæis, aliis tam Sanis, quàm Ægrotis, scitu jucundissi-
ma, pariter atq; utilissima: Eum NOS, pro jure Nobis per
Leges in id concessò, approbamus, per dignumq; porrò cense-
mus, qui Typis illicò mandetur. Cujus rei in Testimonium No-
mina nostra Subscripsimus ἐνδύμενος.

GUALT. CHARLETON

Præses Coll. Med. Lond.

Datum in Comitibus Cen-
soris ex ædibus Colle-
gii nostri Junii 13.
A. D. 1690.

Thomas Burwell.

Jo. Gordon Eq. Auratus.

Gu. Dawes.

Tho. Gill.

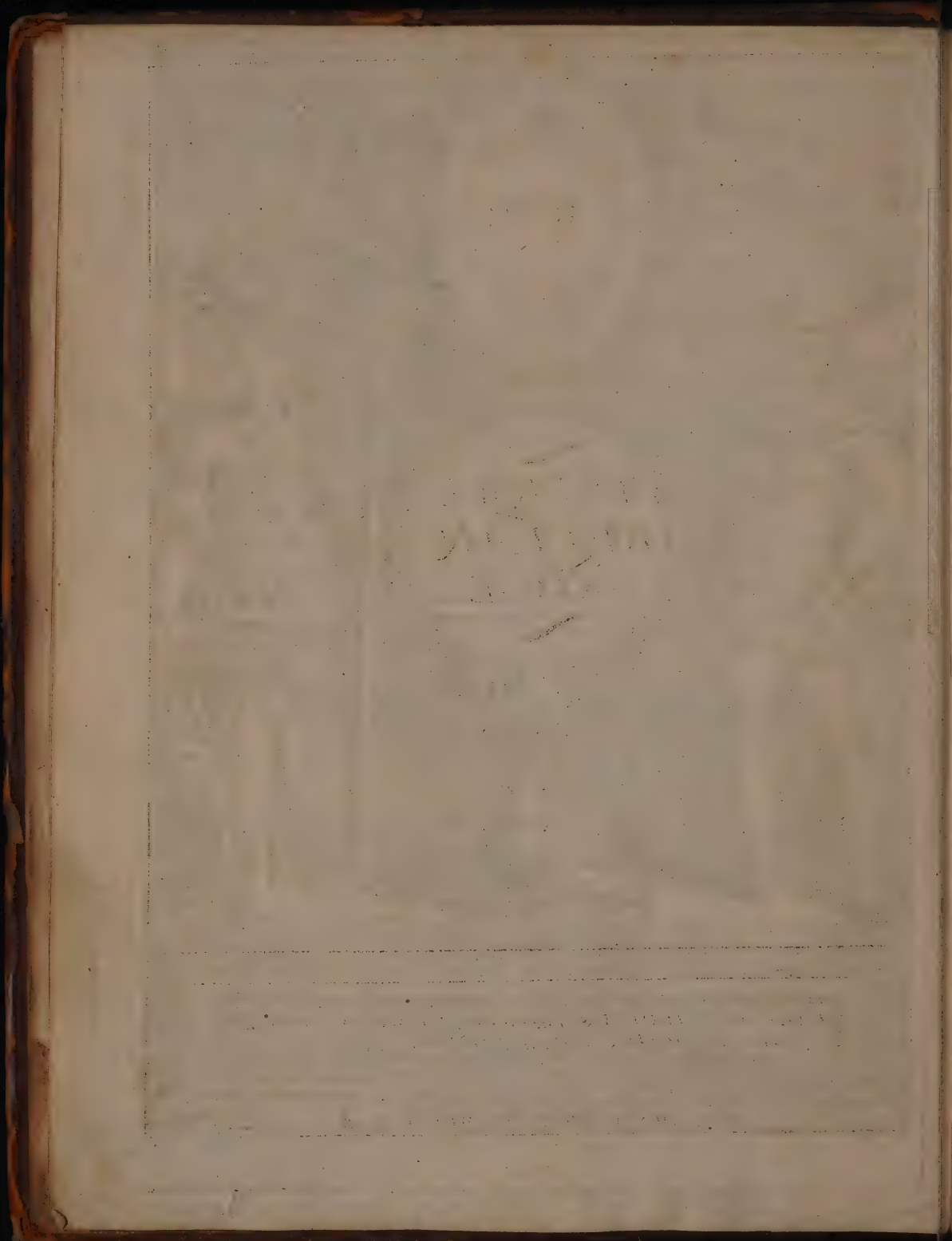
Censores.

PALLAS & ALCIDES, Thermarum NUMINA quondam;
IAM Prasens MAIUS Balnea NUMEN habent.

Posui DEVM Adjuvorem MEVM.

D. Loggan. fecit.

THOMÆ GUIDOTTI

Anglo-Britanni,

DE

THERMIS BRITANNICIS

TRACTATUS

ACCESSERUNT

OBSERVATIONES

Hydrostaticæ, Chromaticæ, & Miscellanæ,
uniuscujusq; *Balnei* apud *BATHONIAM*
Naturam, Proprietatem, & Distinctionem,
Curatius Exhibentes.

Experientiæ *Diuturnioris* opus, & *plurium* An-
norum Pensum, cum *Indicibus* Necessariis.

AD

REGALE COLLEGIUM Medicorum *Londinensium*.

L O N D I N I:

Excudebat *Franciscus Leach*, Sumptibus *Authoris*.

Veneunt apud *S. Smith*, sub Insignium *Principis* signo,
in Cæmeterio *D. Pauli*, aliosq; MDC LXXXXI.

THE HISTORY OF THE
ROYAL SOCIETY OF MEDICINE
IN LONDON
FROM THE YEAR 1662 TO 1703
BY JOHN HENRY LUSHINGTON
M.D. 1793

REGALIS COLLEGII

Medicorum *Londinensium*

PRÆSIDI

Electores, Censores, & Sociis,

Tractatum suum

De THERMIS BRITANNICIS

D D C Q T G.

Quod libellum quendam, Epistolari modo
ad Præcellentem Virum D. Edvardum
Greaves Baronettum, Cætus Vestri, dum
in Vivis, Ornamentum, qui præsentia sua
Humanissima & Docta, me adjutum voluit, & Ex-
perimenta nonnulla *à vobis* propria confirmata dedit,
in Patrocinium, & Clientelam suam, Vir Optimus,
& multum Desideratus, haud ita pridem perquam
humaniter receptum vellet, animum addidit
Doctissime CHARLETON E, Præses
Insignissime! Medici Celeberrimi! Experimenta
plura eodem tendentia, coram Judicii Vestri acer-
rimi Tribunali jam sistendi, De Thermis nimirum
Bathonicis,

EPISTOLA.

Bathonicis, Civitate in qua Scaturiunt Aquæ Calidæ exigua quidem mole, ædificiis autem Venusta, & Medicatis aquis Salutiferis ibidem demanantibus Celeberrima; indeq; fætum ῥητόριον esse & Aquilini generis experiamini, quod Solem ipsum ausit intueri, radiosq; istos perferre valeat, qui spurios occæcant. Et Sub cujus Umbra, quæsumus, aut Tegmine, ipsius Solis Aquæ poterant securius recumbere.

Mirari quidem subit interdum THERMAS Totius Angliæ, Europæ, & Universi, forsan, Orbis reliquis præripientes palmam, quarum famam, mendendi virtutes experti, non Angli modo, sed & Cambro-Britanni, Scoti, & Hiberni deprædicant, annos ultra bis Mille intra angustum adeo ambitum comprehensas fuisse, & pessimo hoc vivendi genere, tam diu latuisse; nisi inde id accidere verosimilius fuerit, quod huc usq; de iisdem lingua per Totum Literarum Orbem ubicunq; recepta de industria tractare Nemo suscepit.

Hoc a Clarissimo Jordeno, Collegæ Vestro Antiquissimo, & Doctissimo, pridem expectavit Eruditus Orbis, Verum Literati Viri nimia Modestia Cymbam ejus sivit littus legere. Culpavit Eum Amicus Doctus Nicolaus Stoughton de Stoughton Armiger, Carmine quodam Libro de Balneis Naturalibus

EPISTOLA.

ralibus & Aquis Mineralibus, cujus frequens in Tractatu nostro mentio occurrit, olim premissio, his Versiculis ad Jordenum:

Hoc unum Doleo, quod non sint Anglica nostra
Balnea, per Calamum facta Latina Tuum:
Cresceret ut Gentis per Te sic Gloria Nostræ
In longos Celebris per loca cuncta dies.

Aliorum defectum, pro Modulo Nostro, supplere cupientes, Celeberrimam Societatem Vestram, cujus fama ultra Garamantas, & Indos, Proferet imperium, rogatam Volumus ut Tractatui huic Nostro æqui boniq; Consulere dignetur, Spondeoq; me, si Vitam mihi DEUS & otium prorogaverit, Gratiam Vestram ulterius Meriturum.

Principia olim Veteribus celebrata fuerunt Sulphur, Cuprum, Ferrum, & Marchasitæ paululum; Recentioribus vero, Bitumen, Nitrum, & Sulphuris, nonnihil; Sulphur etiam Nitrum, & parum Bituminis; quæ tria ultimo memorata, excepto Solum Bitumine Stabilire conamur, addendo etiam alia, quæ Naturam Thermalium Aquarum constituunt partim, partim illustrant; ut nihil dicam de Methode Bibendi Thermæ istas Aquas secundum artis & rationis Regulas a Me, verbis absit Invidia, primitus excogitata, ita ut THERMÆ jam, Potu
æq;

EPISTOLA

æq; ac Lotu Summe proficuae, Ægrorum Saluti ancillantur utrinq;. Et quidem Collegio Vestro Celeberrimo, & prorsus Regali, præsertim Vestrum Nonnullis, multis Nominibus diu obligatus, eo Sane hæc lubentius Scripsi, ut in quibus Morbis, aut Symptomatis, Ægroti Vestri præcipue, a Thermis Bathonensibus remedium expectent, facem aliquam accendam, & Excellentiis Vestris Debitum meum, haud alieno ære, sed proprio rependam.

Quinetiam, tametsi in diffidentiam quandam de Scriptis Meis, potius quam confidentiam aliquam nimiam, sim pronus Naturaliter; eo tamen Impudentiæ sum advectus, ut credam Naturalis Nitri existentiam in Thermis Bathonicis, quibusdam adeo in dubium vocatum, & Pensum meum jam sub manibus, Experimentis Sequentibus, propria industria elaboratis præcipue, adeo clare demonstratam, ut verba illa iu Epistola ad Doctissimum illum Virum, cujus supra meminimus, Sarta maneant & Testa, quibus adstruitur, Nitrum Thermis Bathonensibus inesse indubitatum fore.

Et quidem, quum Regalis apud Gallos Academia Parisienses Philosophi, Balnea Borbonensia l'Archambault in Bourbonnois, Antiquorum Nitro imbuta statuerint, quumq; ejusdem generis Salem in Balneis Bathonensibus abundare, in
Tractatu

NUNCUPATORIA.

*Traſtatu Sequentē probatū dederim; quouſq;
Balnea illa aut æquant, aut ſuperant, Thermæ
Britannicæ, penes VOS, & aquos Omnes rerum
Æſtimatores, eſto iudiciū. Et quicunq; Sumptus
& Labores pares Noſtris ſuſceperit, & notum Mi-
hi fecerit, quem præſtaſtum non inveniet, ubi Aqua
hæſerit, in Honorem illi, per me licet, cedat, ſi
quid ſit, Errantem reducere, qui Exiſtimationem
ſuam vile ducit Sacrificiū, modo Veritati Sacra
fiat. Hoc interim in Solatium redit, quocunq;
inclinaverit Trutinantium lanx, ex hoc Negoti-
um ſibi ipſi dato, tam de Patria non male meren-
di anſam eſſe arreptam, quam Memet profitendi
publice E. E. V. V. Addictiſſimum. Dabat Lon-
dini Feſto Purificationis, Anno Æræ Chriſtianæ
MDC XCI,*

Collegii Veſtri

Cultor

Devotiſſimus

Thomas Guidott.

A D

LECTOREM ALLOQUIUM.

Lectori Benevolo S.

Priusquam ædem ipsam ingredi Lector ! morandum parumper in Apodyterio, ut de modo, ratione, & tempore in *Thermales Aquas Anglicanas*, & præcipue *Bathonienſes*, inquirendi certior fias. Non est enim *Inquisitio* hæc, & *Observationes* inde deductæ, *Canis*, ut aiunt, festinantis partus, sed maturioris studii fœtus, & procul esto profanorum *Invidia* ! Subacti probe *Judicii* proles, quæ annos abhinc octodecim concepta, tandem aliquando in lucem prodit, & *Bis-nonum* jam in annum premitur. De his itaq; statui quædam præmittere, ut *Thermarum Britannicarum fama* & *Utilitas* se latius diffundant.

Et quidem ut rem ipsam altius repetam, & adultum Opus in *Cunis* suis iterum reponam ; Quum ex *Academia Oxoniensi Celeberrima*, ubi in *Collegio Wadhamsi*, in studiis *Philosophicis*, *Philologicis*, & *Medicis*, decennium posueram, ad exercendam praxin *Bathoniam* advenissem, quod accidit Anno Domini *MDC LXVII*, ibidem, post Modicum temporis intervallum, mecum reputans serio, tam quid illi qui ante nos fuerant ad finem perduxerant, quam quid *Ξόξεροι* tentaverant, quæ curiositati meæ haud fecerunt satis, indole etiam cogitabunda, & in secessum proniori præditus, Contentus paucis, nec non apud locum ipsum diu satis & assidue commoratus, operæpretium duxi boras ab alio *Studiorum* genere, & etiam *praxi Medica*, subsceivas, in *Experimenta* impondere (quod a nemine serio antea factum observaveram, *Thermis* huc usq; admirationem potius, quam inspectionem penitiorē obtinentibus) at *Menti propriæ Novitatis avidæ* satisfactum sit.

Anno itaq; *M DC LXVIII* Appendicem Scripsi ad *Tractatum Clarissimi Viri Edvardi Jordeni M. D. de Balneis Naturalibus*, & *Aquis Mineralibus*, in qua pleniorē in *Thermas Bathonienſes Inquisitionem* tunc temporis promisi ; & Anno *M DC LXXIII*. Opusculum de

ALLOQUIUM

Potanda Thermarum aqua, sub nomine Eugenii Philandri, in publicum emisi; Item Anno MDC LXXV, Epistolam ad virum longe celeberrimum D. Edvardum Greaves Baronettum τὸν μακροβίον, imprimendam curavi, in qua de Thermarum Natura quædam Nova Primus retexi, & tandem Anno MDC LXXVI, Tractatum de iisdem Thermis pleniorē typis mandavi. Hactenus lingua Vernacula. Horum autem omnium Scopum, additis tam Experimentis, quam rationibus non paucis, & Nonnullis capitibus, hoc in Opere, in Bonum publicum, & Thermarum indies gliscentem famam, literatorum dialecto, nova methodo, legentibus exhibeo, quibus Thermarum Bathoniensium rebus umbilicus apponitur, saxumq; in quo magnam annorum Viginti partem Volvendo consumpsi, suo (puto) loco, quiescens plane jam, & immotum remanet.

Et nulla quidem auram popularem captandi impetigo, quæ privatum vitæ statum affectanti magis nunquam arrisit, nec vana preli gloria, cum Nomen meum doctis Amicorum calamis satis superq; depredicatum sit ideoq; hac fasce omnino sim levatus, ad Opus hoc difficultatibus plenum undiq; impulerunt, sed Thermalium Aquarum potationem celebratam, & magis magisq; indies celebratam iri autumans, duriusculum mihi visum erat ejusdem usui ægros committere, priusquam in Naturam Thermarum penitus inspexeram, & quibus Metallis, Mineralibus, aut aliis quibuscunq; fuissent infecta, aliqualem Notitiam proprio Marte comparaveram. Imo æque mihi absurdum videbatur ægotantes curæ meæ commissos ad Thermas amandare, quas vidissem solum, & ab Effectis vix cognoveram, ac Agyrtarum pilulas, Spiritus, & Cætera id genus Medicamenta Epidemica, & nimis πικρὰ καὶ ἀνθυμικὰ, quorum me latet Compositio, approbare, & præctice usurpare.

Si hoc ab aliis in promptu effectum invenissem, Pericula, Sumptus, & Tædia, inde emergentia excusare non esset difficile; horaq; itudiose tritas in Musæo, hilariter æque alibi perdidissem. Mente autem existente pendula in aliorum Opinionibus, ex optimis, & supremi etiam Subsellii de Re Metallica, & Minerali Scriptoribus, quales Fallopius, Agricola, Baccius, aliq; Sedimentum ex Aqua qualicunq; Minerali obtinendi viam primitus edidici, deinde quibus istud constaret investigavi. & demum omnia Thermis Bathoniensibus, uti par erat, applicui.

Quum autem modos assequendi Sedimentum quatuor præcipue observaveram, nimirum, Evaporationem, Lixillationem, Præcipitationem, & Insolationem; postremum, utpote tædii nimis plenum, nec in Nostra regione usitatum, dimisi, & ad tres priores memetipsum recepi,

AD LECTOREM.

recepti, evaporando, præcipitando, & distillando quiddam ex omnium Balneorum Aquis, prima quidem vice exiguam solum quantitatem, dein majorem, postea vero non dubitavi ad multorum cadorum experimenta procedere.

Nactus Sedimento, quod voce minus classica, Contenta indigito, de quo ne quidam olim, cum Thermales Aquas Corporale nihil in se continere plerique crediderint, & * Bathoniensis *Tob. Venerus. M.D. qui am Medicus idem publice asseruerat (de quo vide caput secundum Tractatus insequentis proprio Judicio diffusus, celeberrimis, & summæ existimationis Medicis quicum familiaritatis bonos mecum intercessit statim innotuit, nominatim vero, Viro a me æternum Honorando Domino Edvardo Graves M.D. & Baronetto, qui dum in Viuis erat me hoc in Cursu amicissime stimulavit, Mibiq, præsentia, Colloquiis, & Consortio non parum adjumenti non raro attulit. Scriptis etiam Epitolis etiam interrupti Clarissimi & omni laude majoris Medici, Temperis sui Practici apud Anglos celeberrimi Thomæ Willisii, cujus e viris excessum candore & ingenio pollentes Medici, quotquot sunt meritissime lugent; hujus, inquam, opem imploravi, Epistola ad Sagacissimum istum Naturæ Mystam Bathonia transmissa, Calendis Septembris, Anno Aræ Christianæ M DC LXXIII. inter Epistolas meas Medicinales legenda. & operi etiam huic, in fine addita. Prout in illa Epistola designaveram, ad Cl. Willisium Balneorum omnium Contenta transmissi, XV. die Octobris Ejusdem anni manibus fieri. Docti, amicissimi viri, & senioris Collegæ, Alexandri Dyeri, Admiraltatis Curæ Illustris tunc Temporis Procuratoris Seduli una cum altera Epistola Observationum mearum rationem pleniorē exhibente, quam ipsdem Epitolis magis congrue inserui, & in majorem facti notitiam, Observationum etiam mearum Centuriæ adjunxi. Epistolam hanc, eo quod eorum quæ in meliorem formam postea relacti, rudem quandam prælo duntaxat comprehendat, & parum diversa ab iis quæ jam in lucem prodeunt Contineat, una cum Epistola prima, in calce operis imprimendam Curavi. Clarissimus autem & aliis Negotiis practicis districtus ille Vir, falcem suam in hanc messem nisi obiceret, quantum potui intelligere, immisit nunquam; Epistola tamen, quam non multo post ad me dedit, Agrotæ causa Prænobilis Curæ meæ tunc temporis commendatæ, Experimentorum amice meminit, & Gratias agit in fine. Epistolæ ipsius partem, Nivei istius pectoris, & mei Studiosioris indicem, inter Epitolas meas Medicinales in Tractatus hujus fine memoratas legere licet.

Paulo.

ALLOQUIUM

Paulo vero post, occasione data Contenta multorum Cadorum Thermalis Aquæ obtinendi, Cados ultra viginti consumpsi, & distinctam omnium separationem comparavi, ut in Observationibus annexis exprimitur, & prout se tulerunt Opportuna Tempora, Experimenta communicavi Amicis meis, Honoris causa hoc in loco nominandis. Impremis vero Eruditissimo Viro, Domino Carolo Scarburgio, Equiti Aurato, in Aula Regia Britannica, haud sine Summa laude, a multis Annis Archiatro, Amico Summo, & Fautori Egregio, ejus Doctrinam, & medendi peritiam haud vulgarem, & in studiis Humanioribus progressus Herculeos, quum ora Doctorum omnium ubiq; confiteantur, eximiam ejus mei Rerumq; mearum Curam, hoc in loco, prout Gratum decet pronissimus agnosco. Ornatissimo D. Thomæ Witherleio, Equiti Aurato, haud ita pridem Medico Regio Ordinario, & Collegii Medicorum Londinensium nuper Præsidi. D. D. Nathanaeli Highmoro, Amico & Affini, M. D. & Clarissimo Anatomico, Medico quandam Celeberrimo Sherboniæ Durotrigum; & Humanissimo Viro, Medico Egregio, Thomæ Harbechio M. D. Bristolienfi; quorum omnium amicas collationes sæpius audiui, illorumq; tam personis, quam memoriæ, Grates; haud tamen dignas, jam persolvo. Quibus, omnium instar, addo quod Viro longe Celeberrimo Doctissimoq; D. Edwardo Greaves Baronetto, e vivis non sine magno mearum rerum detrimento jam erepto, tractatum hunc manu mea scriptum, perlegere etiam, & approbare placuerit. Placuit insuper Eruditissimo viro, meiq; Studiofissimo, Academiae Oxoniensis Florentissimæ, Collegii Medicorum Londinensis Celeberrimi, & ut verbo me expediam, ipsarum etiam Literarum Ornamento, D. Thomæ Millington, Equiti Aurato, & Clarissimi Willisii tam in Naturalis Philosophiæ apud Oxonienses Professione Sidleiana, quam erga me amore, Successori, mecum sæpius conferre, & majoris momenti, reclusæq; indolis plura, pro humanitate sua, qua erga omnes, præsertim vero Literatos est, operanti genio suggerere non dedignari. Porro, Rerum Antiquarum Peritissimi Gulielmi Petiti de Interiore Templo Armigeri, & Rotulorum apud Turrim Londinensem Custodis Dignissimi Humanitati debetur plurimum, qui amicis Collationibus, & Officiis Humanissimis, Antiquitates Bathonicas valde promovit. Neq; insalutatum præterire debeo Celeberrimum virum, Amicum integerrimum, Joachimum Fredericum Sagittarium, Blandfordiæ, intra Comitatum Dorsetensem, medicum Egregium, qui in hoc Cursu Tardecentem amicissime stimulavit, & Epistolis Humanissimis, Novum languenti animum sæpius infudit, ejus Benevolentia,

Ad LECTOREM.

Benevolentiae, & Hortatibus me plurimum debere lubens profiteor. Memoriam etiam gratissimam, vita licet functus, hic meretur D. Thomas Gibbes Senior, nuper Cerevisarius publicus Bathoniensis, qui Fornacis sui majoris usum mihi ultro Commodavit, in quo Decem aut Duodecim Thermarum Aquæ Cados una evaporavi, unde Sedimenti magna copia inde Comparata, observationibus & experimentis sequentibus materiam tanquam basin, aut fundamentum quoddam, felicissime suppeditavit. Nec sine laude prætereundus Henricus Wynne, Instrumentorum Mathematicorum inter Londinenses Faber, qui Therma scopia, Vitra Cylindrica, & Hydrostatica, fideliter procuravit, quæ in caloris gradibus, & Thermarum differentiis observandis, usui magno fuerunt.

Occasio insuper quod in Corruptivæ Fermentationis notionem aliud agens inciderim, fuit hujusmodi: Circa Annum Domini 1674, mensa in axicorum quorundam gratiam strata, & relictis acetabulo solum & Lecytho, remota, cum ob reculas privatas, statim a pastu literas consignarem, Arena Thermarum, qua scriptas Epistolas exiccare Consuevi, in apertum tunc temporis Vitrum quod acetum inclusit, casu incidente, Fermentationem inde exortam subito observavi, postea vero acus operariorum majoris acu, particulas arenam Componentes, Microscopii ope sub dio, ex Arenæ magna quantitate Selectas, ab invicem Separavi, ut unaquaq; parte cum aceto communi, aut destillato, mista separatim, unde Ebullitio, Fermentatio, Effervescentia, saltem Activitas illa oriretur habui compertum. Hinc Observatio XC. Quod Arena Thermarum constet e lapidis Sectilis Sabulo, Marga, Ochra, Testaceis, Rubrica, lapillis Crystallinis, & sulphure. Item Observatio XCV. Arena Balnei Aceto, aut alio quovis acido attuso, fermentationem creat; aliæq;. Jam vero ex hac Actionis & Reactionis inter arenam & acetum ortæ Phænomeno, ad Corruptivam Fermentationem ex Alcalibus & Acido mistis procreatam, ulterius processu, adjectis etiam Testaceis, Sectili lapide, aliisq; quæ in Arena restare Microscopii ope observaveram.

Et quidem satis hic mirari non possum quomodo Jordenus, Vir alias Judicio præditus, & ingenio Sagaci, seipsum pateretur in tantum decipi, ut credat Inquisitionem criticam in Thermarum Naturam, Speculationem esse adeo meram, ut inconvenientem fore, aut inutilem judicaverit; quod ex verbis apparet in libro de Balneis Naturalibus, & Aquis Mineralibus cap. 15 in fine. In animo, inquit, olim habui secundum hæc principia in hæc Balnea inquirere, sed a quibuidam judicatum minus Convenienter, aut inutiliter faciendum, laboribus peperci, qui

ALLOQUIUM

ci, qui gratias forsan non essent meritori. *Quid enim Necessarium magis esse possit, ideoq; magis utile & conveniens, quam istius Aquæ Mineralis principia cognoscere, ad quam ægros relegamus? Annon quoq; de Mineralibus Scriptores, qui ante illum floruerunt, & quorum Testimonia in Scriptis adducit, Aquas illas examinarunt, aut conjecturaliter determinant? Utrum autem horum utilius, aut magis conveniens, Davus sit Judex. Porro, hoc modo Medicorum ratione utentium partes explemus, & Aquas Minerales, a labe illa, illis adhærente, vindicamus, qua Medicamenta Empirica reputari solent, cum sint optima compositio Medicorum optimi, & Virtute DEI verbo metallis & mineralibus indita, & iisdem divino quodam charagmate impressa, non secus ac medicamenta alia, quæ Ejusdem manus non immerito vocantur, secundum artis & rationis regulas rite præscripta, in ægrorum sanationem, operationes perficiant. Quinetiam, de ratione, & causa Effectuum Judicium inde melius, & verius ferendum, quæ absq; hoc examine, inscia quadam admiratione intellectum conturbant, & animos suspendunt, Sumusq; illis haud multum absimiles, qui lufibus Theatricis, & Mimicis inbian-tes, motus mirantur, motrices autem manus in obscuro positas minime observant.*

Quod operam suam in rimandis Thermis collocatam fore male; quibusdam habitam Supervacaneam; nec gratias merituram, Cogitaret modestus ille vir, & senio confectus, industriam ejus, fateor, Sufflaminaret forsan, & tepenti animo frigidam suffunderet; audentiore autem animo instructo, & genio magna spiranti in mentem Venire potuit, quicquid fuerit, quod de rebus hisce in publicum protruderetur, ad prudentes, generosas, & liberioris indolis manus: aut ad angusta pectora, indocta, & Sibimetipsis solum nata perveniret. Prioris generis mortales, parati semper fuere, semperq; sunt futuri, ad Ingenia fovenda, prout Merita sua se illis commendaverint; Posterioris vero, Bruta potius quam Homines (qui naturaliter, ut plurimum, Mites, Benefici, & Utiles; non Truces, Malevoli, & Inhospitabiles existunt) spernendi potius, & Cachinnis digni, ad Τράδι σεαυτῶν, quod e cœlo descendit, Terreni ipsi, erroribus perducti, & flagris edocti; quorum ora quum adeo Sordida sint ut Nemini sunt vitio; ita Ipsorum etiam laudes sordent, & præ Calumniis Vilescunt:

DEO, & operis
Promotoribus Gra-
tiarum actio.

DEO autem Immortali potius Gratia sint & laudes æternæ, quod numeroſe adeo viros Generositate, Comitæte, & Virtute Heroica præditos Britannia concesserit, qui non modo literarum, & Secretorum

Ad LECTOREM.

Secretorum Naturæ indaginis amore capiuntur, sed Judicio etiam pollent ut sciant *quid distent Ara lupinis*, aliter cum illis actum esset pessime, qui, quæ terrori erant aliis, repagula perruperunt, & Impensæ nihil, aut Laboris detrectarunt, modo *Publicum Bonum* promoveant, & Humano generi humaniter inserviant. Et quidem hoc in Opere Componendo, magni laboris, nec minoris sumptus, per longum Temporis Tractum productorum penso (in quo abunde sufficit si Medicis Doctioribus in agrorum salutem faciem aliquam prætulerim) rei ad Umbilicum perducendæ Zelo adeo flagravi, ut perinde Mibi fuit, ac si, Lucernæ more, Lucendo periissem. Neq; Eruditos spero Extraneos, & Doctos Medicos, aliosq; quorum tam Amicitia, quam fama, mibi semper fuit cordi, & in quorum gratiam præcipue hanc spartam adornavi, me ita (quod hoc in loco deprecor) intelligere, ac si in Caroli Claromontii persona, Exterorum omnium polita ingenia, & Doctrinam meliorem, confessa voluerim; quum plurima apud Baccium & Bauhinum, de Thermis Nostris laude digna allegaverim, & ob injurias Aeri, Aquis, Locis, & Toti Anglorum Genti, quoad victus rationem futiliter illatas, Scurra iste, Rabula, & Nugivendulus, insequente Tractatu Solus vapulet, qui Augustissimi Magnæ Britanniae Monarchæ Ditionis parti potissimæ, Terræ Angliæ nomen, insulso Gallicismo, scurriliter imposuit. Quumq; Capite XI. Lotharingiam tanquam partem, aut Conterminam Germaniæ accensuerim, Autoris istius verba sequor, qui p. 72. in Epilogo, Se ab ultimis Germaniæ finibus huc adpulsum scriptitavit; licet alios Lotharingiam posuisse noverim in Gallia Belgica. Dolendum interim, quum Thermis nihil deesse videatur præter Operculum, Balnea Britannica apud Bathoniam sub dio remanere, secus ac Cæterorum Europæ Balneorum mos est, quæ decenter, & more Commode Tecta, injurias omnes Solis, Cæli, Aerisq; excludunt. Idem ante me questus est Jordenus, & nuperis annis Cl. Listerus, de aquis Tepidis Derbienfibus (de quibus postea in Tractatu Nostrò) verba faciens; Fons, inquit, fornice satis amplo includitur ad Commodiorem Balneationem, perinde ut in maxime Calidis Regionibus, quantum observavi, mos est (de Aquis Sextiis Gallo-provinciæ aliisq; transmarinis testis oculatus loquor) & minime sub Dio, ut alibi apud Nos (Batboniæ puta) admodum insalubriter sit. Verum hoc, in minoris præsertim ambitus Balneis, Genesiorum Considerationi saltem, si non sumptibus, relinquo.

Fam vero, ut curiosi rerum Naturalium, qui in arcana Naturæ inquirere desiderant, quid Nostris laboribus in rimandis his Thermis præ cæteris sit præstitum ulterius cognoscant; ut nec sudori-

ALLOQUIUM

bus nec sumptibus peperi haecenus, currenti tamen addidit calcaria quod in plurimarum rerum haud vulgarium notitiam inciderim, & Observationes istae quas nunc Communico, evincunt satis, quam manca illa ratio & deficiens sit, cui in tradenda Thermarum natura, alia destituti, haecenus confidimus.

Et quidem, tametsi nihil tota Britannia cum Thermis Bathoniensibus comparandum sit, Extranei cujusdam medici judicio de Aere Aq. & Loc. Angliae p. 31. Et inter numerosa Balnea, & varias Europae aquas Minerales, nulla ad Curandos morbos magis Universaliter utiles, aut ad aegros excipiendos Commodiores, ex Fordeni mente de Baln. Nat. &c. p. 5. Bathoniensibus fuerint; Immo, inter opera Naturae miranda, nihil magis mirum, nihil excellentius, nihil ad morbis laborantium opem, aut partium infirmarum Solamen, Thermis Naturalibus Civitatis Bathon magis utile appareat, monente Joanne Jonesio Epistola ad Illustrissimum HENRICUM Pembrocbiae Comitem, Dominum de Kaerdid, &c. infortunio tamen accidit, Balnea haec (quibus in toto Terrarum orbe meliora non sunt) longo temporis tractu, monachis & religiosam vitam degentibus solum nota, densa obscuritatis nube aliter involuta fuisse, adeoque latuisse, ut ante saeculum proxime elapsum inter Europae Balnea peregrinus nullus scriptor, aut Indigena, in scriptis suis de Balneis locum illis assignaverit.

Anno Henrici Regis octavi 24. MDXXXIII. Polydorus Vergilius Urbinas, & Wellensis Ecclesiae Archidiaconus, Angliae Historiam Henrico nuntupatam Scribens, omnium quorum memini, Balneorum istorum mentionem aliquam laude dignam (post Solinum, Antoninum, Stephanum, aliosque, qui praeas Thermarum Nomenclationes & pugnas quasdam circa locum celebres, literis consignarunt, & Nechami etiam carmina) primus exhibuit, Angl. Hist. l. 1. p. 43. sed futilia multa, & ficta, de Bladudo referens, virtutes Thermarum nullas commemorat, tantum monet sua Tempestate pueros, voluptatis causa, imprimis in iisdem lavare solitos, & Urinantes e fundo nummos mordicus referre. Verba sunt: Extant etiam nunc ipsae Balneae ubi loci tepidae scaturiunt ebulliuntque aquae, quibus imprimis lavantur pueri voluptatis causa. Ego vidi ipsos pueros in eo lacu natantes e fundo mordicas argenteos nummos referre Jactatos per lusum a circumstantibus in Balneas ipsas.

Circa Annum Domini MDXL, aut paulo forsan prius, Excellentissimus ille Miles D. Edvardus Carne, ab Henrico VIII. ad Julium III, & Paulum IV, Pontifices Maximos, legatione functus, notitiam eorundem exhibuit scriptori celeberrimo Andreae Baccio, tum Romae existen-

AD LECTOREM.

ti, & circa Opus suum de Thermis, tanto Viro dignum, occupato, cui ex ejusdem relatione inseruit, lib. 4. cap. 13. licet non ita proprie, inter Balnea Sulphurea. Polydorum etiam Vergilium Monitorem allegat.

Conterraneus quidem Noster Gulielmus Turnerus Cantabrigiensis, Medicinæ Doctor & Wellensis Edis Sacræ Decanus, Vir Doctissimus, & Pius, EDVARDI VI. temporibus Somersetensi Duci Protectori a consiliis medicis, qui regnante Maria profugus, locis exteris in Italia præfertim, & Germania, tempus suum terens, Ferraræ demum Medicam Cathedram cum laude occupavit, librum lingua Vernacula scripsit, Coloniae impressum A. D. MDLXII. de Angliæ, Germaniæ, & Italiæ Balneis, in quo Bathoniensibus Thermis (quas Buxtonensibus tunc temporis minus celebres insinuat) prioritatem concedit, iisdem tamen non multum insistit, sed ut omnes fere alii, Sulphureis accenses, & ex parte aliqua Cuprosas esse suspicatur. Clarissimus ille Vir, Reformatæ Religionis, & Anglorum gentis apud Exteros Gloria & Ornamentum, testatur se omnium primum, de his Balneis aliquid Scriptis mandasse, & Edvardo Sexto, Principe Pio, regnante, ex Italia & Germania, ubi, ut Studiis vacaret, profectus erat peregre, a Protectore, in Primarii Medici Officium, in Angliam revocatus, quo tempore de Plantis scripsit, sub Maria, ut dictum, Regina, in Almaniam superiori Exul, Ferraræ Professor, & tandem sub ELIZABETHA, felicissimæ memoriæ Regina, redux, anno Regni IV. libro de Balneis, (in oris transmariis, Basilicæ puto, A. D. MDLVII. scripto, & quinquennio post Coloniae impresso) Balneorum Britannicorum primo loco meminit, qui eo saltem nomine quod Primus fuerat, posterorum laudes & gratias meretur. In hoc libro Balnea Bathonica Thesaurum vocat seu potius præcellentissimum, sed hominibus divitibus præfertim, vilius æstimatum, quum illorum opes quæcunq; fuerint, Dei dono huic longe pretioso, comparanda non sint. Neglecta vero Balnea & minus ornata, pietatem virorum optimi, & Doctissimi excitaverunt, quæ jam Benefactorum quorundam, & præcipue Viri Nobilis, & Gratiissimi D. Francisci Stonor de Stonor in agro Oxoniensi, Equitis Aurati, a Paralyti ibidem sani, munificentia, Ornatissima evaserunt. De qua re in Capite primo dictum est latius.

Decennio vero post Turneri opusculum sive Anno Domini MDLXXII Joannes Jones Cambro-Britannus, Bathoniæ certis Anni temporibus praxim exercens, lingua Anglicana Tractatum de Industria composuit, cui Titulus Subsidium Bathoniense, Anglice Bathes Aide, in quo quædam continentur non spernenda, sed ætatis istius genio consona, nihil au-

A L L O Q U I U M

tem quod ad Naturam Thermarum spectat, observatu dignum, quam quod ex Sulphure Cupro, ferro, & Marcasita compositas crediderit.

Anno MDXCIX Joannes Bauhinus Germanus, virva Turneri Voce, aut potius scripto, & Baccii libro, monitus, dum Bollenfis Fontis Admirabilis (ut vocat) Naturam & Virtutes ex mandato Principis, ac Domini sui Friderici Wirtembergensis & Teccensis Ducis conscriberet, Thermarum Bathoniæ in Anglia sæpius meminit. Ita l. 3. c. 49. Nec secus Sulphuratarum Balnea temperata, Aponus, Aquisgrinum, Bathoniæ in Anglia, &c. Meminit etiam iterum c. 61. & 63. Prodiit autem Bauhini Historia fidelis & Utilis, Montisbeligardi Anno D. 1598.

Et ita quidem ad Clarissimi Jordeni tempora, circa annum MDCXXX. Thermae remanserunt, quando Optimus ille Senex, anno ætatis suæ Sexagesimo Secundo, ad scribendum se accinxit, & eruditissimum Tractatum, in opere hoc meo sæpius memoratum, idiomate vernaculo (voluit enim Cymbam ejus littus legere) conscriptum edidit, cui anno MDCLXVIII, secundo ad Bathoniam adventus, Appendicem adjunxi. Jam vero tametsi Doctissimo illi Viro & medico clarissimo in animo erat, Balneorum in agro Somersetensi notitiam pleniorẽ præcipue exhibere, quemadmodum in Epistola Dicatoria, ad Honoratissimum Dominum Cottington Baronem de Hanworth testatur, & multo magis in hoc pulvere Sudavit, pluraq; perfecit, quam quisquam eorum qui ante illum scripserunt, quod tamen in Intentione primum erat, in Executione fuit postremum; Balnea enim hæc ad finem rejecit, & de iisdem tradidit paucissima; quantum vero in quibusdam necessariis defecerit, quibus etiam, & quam multis Objectionibus tam de principiis, quam de caloris Causa, opinio ejus sit obnoxia, cuilibet apparet, qui Opus hoc, quoad Thermas Justum, præ manibus perlegerit; Dimissa autem secretioris ignis subterranei notione Chimærica, Fermentationis vim energeticam planius apparentem, laude dignus Primus invexit; verum quum Fermentationem Generativam solum agnoverit, illam, utpote Caloris Thermarum Causæ Naturæ minus Consonam, in Corruptivam mutatam, Philosophorum Orbi jam exhibui. De Tractatu suo Vir Doctus & candidus, hoc, quod nequaquam mihi arrogare audeo, cap. 14. Vaticinando prædicit:

Quem nos Straminum pro Tempore fecimus —

Sperantes dignissimum aliquem Calamum Spartam, sive argumentum hoc accuratius, & ornatius multo impofterum tractaturum, Et dare perpetuo caelestia fila metallo.

Circa

Ad LECTOREM.

Circa idem Tempus Thomas Johnsonus, Pharmacopola Londinen-
sis rei Herbariæ callentissimus, Latine primus scripsit de Thermis Ba-
thonicis, Doctum quidem, & pro mole, eruditum opusculum, brevissi-
mum tamen, & alio institutum; Botanico siquidem in itinere, & in Her-
barum circa Bathoniam crescentium gratiam præcipue compositum. In-
scribitur Mercurius Botanicus, & de Thermis Bathonicis, Lond. 1634.

Tobias tandem Vennerus Medicinæ Doctor Oxoniensis, & Batho-
nien-^{sis} incola, libellum scripsit, cui Titulus Via Recta ad vitam Lon-
gam, in quo se rei cibariæ, & coquinariæ pertissimum exhibuit. Pro-
diit Londini, A. D. MDCXX, & postea MDCXXXVII iterato,
cum Autoris Effigie, de Balneis etiam Bathoniensibus adjecto opusculo;
de quo nihil melius, aut notatu dignius, dicere possum, quam quod
Thermas Sulphureas esse principaliter ibidem affirmaverit.

Circa Annum Dominicæ Incarnationis MDCLXIX, Vir Clarissimus,
& summe eruditus, Joannes Maplet Medicinæ Doctor Oxoniensis, &
Glocestrensis Aula ibidem aliquando Principalis, inter Sorores Civi-
tates Bathoniam, & Bristolium, tempus suum, & praxin dividens,
scriptum quoddam de Thermanum virtutibus Saltem meditat^{us} est,
quemadmodum ex Epistola, ad Virum longe Celeberrimum, D. D. Jo-
annem Wedderbourne Scoto-Britannum, M. D. & Equitem Aura-
tum, Aquis Calidis XIX Junii, Anno MDCLXIX, scripta apparet;
ubi post aliorum Medicorum de Thermanum Virtutibus sententiam, ad-
dit: Ego certe in contraria semper fui sententia, quam si Deus
dederit, Sole meridiano clariorem aliquando demonstrabo. Verum
praxi Medicæ intentus, Epistolas solum, quod sciam, Medicinales in re
Medica scripsit Vir Summus, & Terse Eruditus, ut Epistolæ & Consi-
lia apud me abunde testantur.

Anno Domini MDCLXX, Vir Doctissimus, & Contubernalis meus
Decennis Oxonii, in Collegio Wadhami, Nicolaus LLoyd^{ius}
panaxagⁱⁿ, Historica, Geographica, & Poetica in Dictionario a
Carolo Stephano olim edito revivens, & augens, quædam addidit e
Camdeno de Bathonia, quæ, licet in Tractatu, & Antiquitatibus, suis
locis inserui, in tam chari capitis memoriam, & Libri vere Aurei laudem,
qui Awnshemi Churchill, aliorumq; Bibliopolarum Londinensium cura &
Impensis A. MDCLXXXVI, Typis nitidis in folio prodiit Londini, hoc
in loco memorare placet. "Bathonia, vulgo Bathe, urbs Angliæ in
"agro Somersetensi, quæ a Thermis Idæla d^equæ i. e. Aquæ Calidæ
"dicitur Ptolemæo, Aquæ Solis autem Antonino, Caer Badon Bri-
"tannis, Saxonibus valetudinariorum concursu Ackmancester, i. e. urbs
"valetudina-

ALLOQUIUM

"valetudinariorum, Stephano Badiza. Subsides in planitie haud ita
 "magna, & ex omni parte collibus pari quasi altitudinis fastigio obval-
 "lata, e quibus perennium rivulorum Scaturigines in Urbem magno
 "Civium commodo descendunt. In ipsa urbe tres calidi fontes ebulliunt,
 "cæruleo & marino colore, tennes nebulas quasi Mephitim exhalentes,
 "Sulphure enim & Bitumine aqua percolatur; qui efficaci remedio sunt
 "corporibus, quæ pravis humoribus torpescunt: Sudorem enim calore
 "suo prolucunt, & humorum contumaciam edomant. Non omni tamen
 "hora sunt salutare. Ab hora enim Octava ante meridiem, usq; ad
 "tertiam a meridie, maxime fervent, & exæstuant, ac turbidi fœda
 "quædam ex imo fundunt, quibus temporibus clauduntur; nec quisquam
 "ingredietur donec per emissaria sua se sordibus illis liberarunt. Ex his
 "tertius, qui Crucis Balneum, ob crucem olim in medio erectam vocatur,
 "miti admodum & temperato calore tepet; & 12 sedilia e Saxo in
 "margine habet, muroq; includitur. Alter vero vix 200 hinc pedibus,
 "multo magis fervet; unde Hot Bath i. e. Fervidus, nominatur. His
 "contiguum est Nosocomium a Reginaldo Bathoniensi Episcopo positum,
 "ut valetudinariorum inopiam subleveret. Hic duæ in medio sunt plateæ
 "ad occiduam urbis partem. Tertius maximus in urbis quodammodo
 "sinu est, & Balneum Regium appellatur, juxta Ecclesiam Cathedra-
 "lem, muro etiam circumdatur, & 32 sedilibus arcuato opere adaptatur,
 "in quibus Viri & mulieres seorsim Sedeant, qui lineis indusis, cum
 "ingrediuntur se superinduunt. Ubi jam Ecclesia Cathedralis, olim
 "erat Minervæ Templum. Solinus: In Britannia calidi sunt fontes
 "opiparo exculi apparatu ad usus mortalium, quibus fontibus,
 "præsul est Minervæ Numen, &c. Horum autem inventionem referunt
 "fabulæ ad Britannorum Regem Bleydin Cloyth i. e. Magum; quam
 "probaliter dixerint alii. Camden. Long. 25. 20. Lat. 51. 38. Nic. Lloydus
 "in Dictionario Historico Geographico Poetic 1686. scripsit 1670.
 "A. D. MDCLXXI, Carolus Claromontius Doctor Medicus, & Nobilis
 "Lotharingus vastata Bello & Peste Lotharingia, in Angliam deveniens,
 "Opusculum quoddam scripsit ibidem de Aere Aquis & Locis Terræ Ang-
 "liæ (ut vocat) in quo Simiam Hippocratis se decore minus exhibuit,
 "Nam in illo plurima inscie, nonnulla Malevole, & quædam morose
 "nimis protulit, ut in Tractatu sequente de Thermis Bathoniensibus &
 "Bristolienibus apparet; verum quoniam pro modulo suo & viribus Pere-
 "grinus ille scripserit, verba ejus recitare, & suo loco examinare non fui
 "gravatus. Vid. p. 133. & 386.

Septennio bino & annis tribus elapsis, sive A. D. 1673, (nam
 de

AD LECTOREM.

de Appendice ad Jordenum anno 1668 edita nuper dictum) Prodiit opusculum, sub nomine Eugenii Philandri, a Me conscriptum, ubi Bathonicarum Thermarum aquam Potabilem esse pluribus demonstro, & paulo post Epistola ad Celeberrimum virum D. Edvardum Greaves M.D. & Baronettum, cui Tractatum meum Anglicum postea dicatum volui, in qua de Thermarum istarum Natura, Nova quædam, sed dialecto etiam Vernacula, Primus retexi. Scriptum hoc Opusculum Anno MDCLXXIII, & præsentis Operis Caput unum constituit, ut Epistola Anno MDCLXXV Typis impressa, secundum capitulum in hoc libro complectitur.

Tandem vero Joannes Mayow Legum Doctor Oxoniensis, & Medicus, Wadhamentis Collega meus primo, postea vero Coll. Omnium Animarum Socius, in Tractatu de Sale Nitro, edito Christianæ Aetæ anno MDCLXXVI, cap. 15. suam etiam de Thermarum Bathoniensium naturam sententiam expressit, quam aptam autem, aut veritati consonam, Lector Judicet, qui rationes ejus suo loco ventilandas, aqua lance perpendet.

Omnium ultimus Robertus Pugh Romanæ Ecclesiæ filius, sed mei nominis amantiſſimus, in Epistola elegantissima ad Rogerum Castlemaini Comitem, stylo vere Romano scripta, & Anno MDCLXXVI edita Londini, ubi Bathoniensium Thermarum, & Aquigranensium comparationem, me monente prius, instituit, de his Balneis historice, & ingeniose satis disseruit. Verum in Balneorum & Ecclesiæ Cathedralis, aliorumq; ad locum ipsum spectantium descriptione occupatus, de Natura, & Viribus Thermarum, nisi quæ ex relatione mea, & meis etiam verbis, candidè inseruit, nihil Novi retulit.

Eodem etiam anno prodiit Tractatus meus Anglicus de Thermis Bathonicis, cujus candidam mentionem fecit vir ille Doctus, præcursor meus, & paragraphum de natura & quibusdam Thermarum contentis, a me amice communicatum humaniter inseruit. Accuratam Balneorum omnium descriptionem, elegantis hujus Scriptoris verbis traditam in præsentis libri primo capite reperies.

Restat autem jam quid a Nobis ulterius sit præstitum Henrici Moore Pharmacopœæ apud Bathonienses industria adiutis, quod hoc in opere Lectoribus occurrit, de quo impræsentiarum nihil amplius addam, quam quod Experimenta Summa fide, coram testibus Idoneis, nec fallendi animo, fuerunt effecta. Subjungo interim ad majorem in Te, Lector Benevole, mihi nondum de facie noto, fidem creandam Testimonium unum Elegantis Epistolæ Autoris sæpius hic, & alibi memoratæ, Epist. p. 36.
quod

A L L O Q U I U M

Quod si de hoc Opere intellexeris, Te forsam ac rem tetigisse senties. His adjungo, inquit, quæ mihi præsentî, spectantîq; experimenta exhibuit, sapius a me nominatus *Thomas Guidottus*, harum *Thermarum* solers juxta ac Sedulus Indagator, cujus peritæ diuturno usu hic auctæ monumentum *Justo Volumine* propediem edendo expectamus. Alterum vero Doctissimi mibiq; tunc Ignoti, *D. Martini Lister M.D. Oxonjensis Coll. Medd. Lond. & Regalis Societatis Philosophorum apud Anglos Socii*; Et hic priusquam, ait, ulterius procedam, necesse est ut Doctoris *Guidotti* Experimentorum circa aquas *Thermales Bathonienses* veritati testimonium meum, & calculum adjungam, quorum partem maximam iteravi diligenter, & eundem Autorem valde Authenticum, & fidelem invenio. De Sagaci hoc, Ingenuo Philosopho, & Doctissimo Medico, in sequenti Opere plura occurrunt. Tantum addo me fidem meam annis retro Viginti datam publico liberaſſe, scripsi enim in appendice ad *Jordenum*, Cap. 5. A. D. MDCLXVIII.

Et quidem ad *Thermarum naturam & Virtutes* jam deventum, de quibus plura a me expectanda, non sunt quum intra paucillum adeo Temporis spatium experientia mea conclusa sit; & Observationes hæcenus factæ, ad constituendam molis majoris operis basin, quod longioris temporis tractus, & experimenta varia maturare possunt, & perficere, quo etiam spectant, & destinantur, potius quam ut in publicum ruant statim, aptiores videntur. Ut autem brevitatem meam aliquo modo compensatam dem, ausus sum hoc in loco meipsum Obligare, quandocunq; tempus & opportunitas se commode exhibuerint, ad inspectionem accuratam in *Thermarum caloris causam, Naturam & Operationes efficaces*, ad *Umbilicum* suo tempore perducendam; & forsân prioris rationem reddam præ cæteris Probabilem; posteriores vero quod attinet, non super illorum quorum interest fabularum & garulitatis fœnum *Stipulasq; fundamentum meum jaciâ*, quod Observationum & Experientiæ Solidiori basi, securius innitetur. Item, verbis ultimis. Spero autem me præcedentis Obligationis ratione excusatum fore, si rebus istiusmodi nunc Temporis diutius non insistam, donec Observationum, & Experimentorum penu, & conclusionum inde, & Consequentiarum, rationi magis consona, & Conformis catena, (quod DEO vitam & otium concedente, aliquando me effecturum confido) Opinionem illam quam de *Thermarum Bathoniensium Natura* & viribus ratam habeo roboraverint, aut Suggesterint meliorem.

Et postea in Introductione ad Tractatum de Balneis Bathoniensibus Londini impressum 1676, p. 2, 3. "In animo autem habui, prout in
"fine

ALLOQUIUM

*fine Præfationis ad Jordeni Librum De Balneis Naturalibus, & Aquis Mineralibus Editum A.D. 1668, Orbi promiseram, Tractatulum hunc in Batboniæ Historiam extendere; verum quum temporis interea nihil occurrat, quod ad tale pensum Subeundum animet, intervenire non paucis, quæ mutarunt mentem, intentionem istam depone-
 nere decrevi, & pro ut opportunitas se obtulerit, Romanam Curiam magis congrue appellere, ubi determinatarum rerum mearum felicio-
 rem statum, & Justitiam magis sapientem eventum, meliori jure expectare licet. Tractatum interim hunc, hiatus aliquantisper adimpleturum, & nodum istum, quo Orbis candidus me devinctum tenet, soluturum spero; præcipue si animo reputaverint amici Lectores, Balneorum & Civitatis res antiquas, vix a quopiam puto ulterius promovendas; nec Thermarum, Minervæ Tutela Clararum, Myste-
 rum temerandum sit ullatenus, quod tantum non evenit, quum profanis vulgi porcellis, quos arcuerunt semper, & oderunt sapientes, objicitur, qui præterquam quod aliorum rerum sint iudices iniqui, haud raro etiam ea, quæ in ipsorum rem re vera faciunt, & ad bonum ipsis promo-
 vendum designata fuerant, perperam intelligunt & ansam sinistra sæpe numero arripiunt. Neq; sub manibus Observationes communi Omni-
 bus dialecto publicaveram, nisi ob rationes quasdam, quas hic exprime-
 re necessitas non postulat. Et cap. 7. Autoris hujus vestigia ulterius legere hic desistam, donec Tractatus meus de Thermis Batbonicis, eadem dialecto, qua scripsit ille, publicaverim, in quo quæcunq; ad
 Thermas aquas spectant, in Salina, & Non-Salina distribuam. Prioris generis probabo communem salem esse, Nitrum & Acidum; poste-
 rioris, partim oleosa esse, ut Bitumen & Sulphur; partim Sabulosa, ut Lapis Sætilis; & partim Terrena, ut Marga & Ochra. Aluminis etiam ad jus petendum argumenta expendam, & quodnam inter illud &
 vitriolum sit discriminis ostendam; & tandem in calcarii lapidis & Sætilis analogiam, & differentias inquiram; ita ut Thermarum aqua
 latissime sumpta ad substantias octo distinctas inter se, secundum ob-
 servationes meas Nuperas, Novasq; aut relationem habeat, aut in se comprehendat; quod operis mei de Thermis Bathoniensibus futurum est pensum; ubi de Thermis Batbonicis; de Aquarum Thermalium prin-
 cipis, una cum earundem appendiculis, Arena, nimirum, sive Sabulo, Luto, & supernatante uligine, sive spuma. De Thermarum Calore; De usu Thermarum; ubi de modo Balneandi; de Aquarum potatione; de Amliatione jam in usu loco Ducciæ, aut Stillicidi Veterum; de usu Luti, &c. de Aquarum Thermalium Virtutibus, Observationibus qui-
 busdam*

AD LECTOREM.

*“busdam rarioribus, quantum res ipsa patitur, confirmatis. & tandem de
 “Nocumentis; Emolumentis & Noxis a principiis propriis evidenter
 “deductis, his propter fugam, illis propter usum, dilucide propositis. Sed
 “hoc Temporis alicujus opus erit, dicam enim quam alteri impingo, Mi-
 “himetipsi neutiquam impactam velim, neq; de Me jure dictum, Canem
 “festinantem Cæcos catulos peperisse. Item cap. 12. De Natura,
 “usu, & Virtutibus Balneorum, prolixam & particularem rationem,
 “Deo dante, Tractatu justo super hac re, principiis Nostris consonam,
 “reddam; quem tam in Gentis, quam loci honorem, quum nemo tale
 “antea ausus fuerat, lingua ubicunq; fere recepta, conscribere desig-
 “natus, cujus quidem delineatio cap. 7. habetur. Quumq; istius indolis opus
 “instituerim, & in Observationum Centuria, quam Speciminis instar,
 “aut Structuræ Nostræ insequentis fundamenti loco, publici juris facio,
 “non pauca ad idem spectantia, nunc temporis publicaverim, intra No-
 “tandorum quorundam limites Meipsum continebo, donec in liberio-
 “rem Tractatus alterius campum intrepidus descendero.*

*Sed relicto Apodyterio, ædem ipsam ingredi Lector Benevole:
 Tractatum hunc (quod ad Thermas spectat) Justum, & Tenacem Pro-
 positi virum amplectere, Vernisq; hisce Naturæ, Naturalis velim Philo-
 sophiæ, flosculis, Nares Tuas refice, quibus, Mi Lector! frui, & Vale,
 a candore Tuo venia prius impetrata, quod in Conspectum Publicum
 adeo tarde prorepperim. Monendus etiam tametsi Scriptorum Mapletii,
 & Antiquitatum Nostrarum Bathonicarum materia, Opus hoc mole
 sua longe superaverit, Excerpta tamen, hinc & inde allegata, præsertim
 in Appendice ad Caput IX, Capite X, & sequentibus de Therma-
 rum Virtutibus, memorata, ad fidem meam liberandam abunde suffici-
 ere, licet Scripta ipsa pro Secundo Volumine, suo tempore Componendo,
 restent. Thermarum etiam nomen in sequente Tractatu de Aquis Te-
 pidis aut Subtepidis usurpo, ut calorem in aqua Medicata aliqualem, ab
 aqua frigida differminem. Hoc in loco de Rebus hisce Lectores &
 Amicos monitos volui, & quod Figuras Nonnullas, speciatim istas in
 Appendice ad Caput IX, ob privatas rationes, visum erat suppressere.
 Vobis itaq; impræsentiarum Valedico, exacto hoc Amoris mei erga Pa-
 trias Thermas Monumento, quod Favor solum Vester reddet ære per-
 ennium. His præmissis, Vobis Omnibus, & Vestrum Singulis, hic,
 ut in Limine, S P D V Q*

Emolumenti Vestri Studiofissimus,

T. G.

I N

THERMAS BATHONIENSES

Ab Ingeniosissimo *Authore* nuper Illustratas.

Infelix gelidas *Narcissus* consulit undas,
Et rapitur Speculo præda Tenella Suo.
O duros animos, & inhospita pectora Lymphæ,
Quæ nimiùm dirâ *Frigiditate* riget !
Sed Tu Mille procos gremio amplexata *Tepenti*,
Alma ! Tuis *Calidis* Nobilitaris Aquis.
Cum, Dea, Tu circum torpentes voveris artus,
Ægraq; Vivificus permeat Ossa Calor,
Erigitur *Natura* gravi depressa *Veterno*,
Gnaviter & *Prisco* fungitur Officio.
Exiluere *Senes*, duxere tripudia *Clandi*,
Et bibit impavide Te sitibundus *Hydros*.
Fauſta redonatæ venerantur Sydera dextræ,
Et fundit gratos *Lingua* Soluta sonos.
Haud aliter, Volucres *Brumâ* stringente *Canoras*,
Et *Coeli* liquidam congelante viam,
Primùm ubi *Sol Vernus* geniales sparserit ignes,
Frigidaq; infecit corda *Tepore* novo,
Turba *Salutatrix* confurgit, & aera pennis
Dividit, & *Cantu* personat omne *Nemus*.
Tu, *GUIDOTTE*, Sacros fontes, *Secretaq;* *Aquarum*
Noſti, quoq; modo *Bella quieta* cient.
Sulphureo quùm caſta toro Tua *Virgo* recumbit,
Montibus, ut muris, cincta, velut *Danae*,

(Nam

(Nam facilem quæ se Nympham, Cunctisq; benignam
Præbuit, haud ulli, quam Tibi, Nota fuit)
Tunc Tu *furtivos* Oculatior *Argus* amores,
Et quo descendit *Jupiter* imbre, notas.
Ingenio tradente facem, cuncta *Abdita* lustras,
Ipse calor per Te fervet, & unda calet.
Æternum Te *Terra* canant, *GUIDOTTE*, *Polusq;*
Sustinuere vices *Ignis*, & *Unda* suas.
Te nova pandentem *posthac* mirabitur Orbis,
Jam stupet attonitus *Mystica Luce* frui.
Principium, *Virtus THERMARUM*, *Causa Caloris*,
Ingenii agnoscunt munera magna Tui ;
Et *Noxas* pariter tanto *Candore* recludis,
Ut *Nulli* *Thermæ* causa doloris erint.
Perfecit tandem *Mirandæ* indaginis *Author*,
Doctrinâ clarus, clarus & *Ingenio* ;
Cui dedit *Imperium* mentis solertia *Magnæ*,
Bladudus post TE *Commemorandus* erit.
Digno *Laude Viro*, *Musæ* libamina fundunt,
Hoc præsens *Ævum*, cætera *Posteritas*.

J. Layton, A. M.

DE THERMIS BRITANNICIS.

C A P. I.

De Balneis Bathonicis.

Capitis Summarium.

Bathoniæ descriptio. Balnea Sex, Majora tria, Minora totidem Regalis Balnei descriptio. Bladudi Britannorum Regis statua. Tabella Vicina. Officium Servientis. Manu-pæna. Descriptio Balnei Reginensis. Cryptum, The Parlour. Columna nova in Balneo Reginae. Balneum Crucis descriptum. Descriptio Balnei dicti Calidi. Balneum potius Longum dicendum. R. P. Armigeri Balneorum omnium elegans descriptio. In quibus conveniunt, aut differunt. Ab aqua Balneis Contenta differentia. Differentia a dimensionibus. Aquæ quantitas in Balneis. Spatium Temporis quo implentur. A gradibus Caloris discrimen. Balneum Calidum olim Calidissimum. Argumenta Calorem summum suadentia Balnei Calidi. Graduum Caloris descriptio alterius. Caloris graduum exactior Observatio nupera, ope Thermometri.

BATHONIA Civitas est in Australibus oris Bathoniæ descriptio.
Angliæ posita, & in Agri Somerssettensis,
Boreali parte extrema, Wiltoniensi, ac Glocestriensi, Comitatibus contermina, montibus

De Balneis
Bathonicis.

tibus cincta, & *Auque* flumine fere circumdata, aditu autem minus facili; sita tamen est ad montium pedem, in Valle pratis & pascuis Orientem versus & Occidentem, abundante, & fluvio irrigua, numerosis etiam aquarum frigidarum scatebris passim undique erumpentibus. Abest a *Bristolio* decem millia passuum; Civitate *Wellensi*, de Fontibus olim dicta, quindecim, & *Londino* præter propter Nonaginta. In gradu Longitudinis decimo septimo, cum viginti minutis; Latitudinis quinquagesimo tertio, & Minutis quadraginta, Autore Ptolomæo; secundum autem *Neoterisorum* Calculum, Longitudinis vicesimo quinto, & minutis viginti; Latitudinis vero, quinquagesimo primo, & minutis octo & viginti; aut, ut aliis placet, viginti. Vix plures quam mille passus occupant ædificia Civitatis venusta, cujuscunque generis Hospitibus, Magnatibus & Satrapis, excipiendis accommoda; *Serenissimarum Majestatum Regiarum* etiam præsentia, interdum decorata, & muro Validissimo, optimis lapidibus speciosius extracto, quatuor portis Cardinalibus munito, comprehensa; adeo ut melioris notæ *Germanus* quidam advena huc apulsus, & Civitatis Balneorumque ichnographiam manu propria delineans, testatus fuerit, Civitatem esse *Eminimis pulcherrimam*, Suburbia magna, & Civitati fere sunt æqualia. Istis vero extra Portam Borealem, ubi quoddam quasi oppidulum, *Pannificiis* quam nunc dierum olim celebrius, & Ecclesia *Divi Michaelis* Honori quondam consecrata, Parochia de *Walcot* antiquissima, & nummorum Romanorum ferox adjungitur. Ab Austro vero, ultra pontem lapideum, pluribus fornicibus belle ornatum, & portam alteram exteriorem amplam, interiore alia versum urbem existente (cujus exterioris portæ Janitoris ædicula,

D. Lau-

D. *Laurentij* Capella vulgo reputata, super Orientalem De Balneis
 pontis partem mediam, scutulis quibusdam, densa serie Bathonicis.
 lapidibus incisis, ab ingressu conspicua, erigitur, ad
 cujus introitum *Leonis* & *Urſi* erectorum Statuæ la-
 pideæ utrinque ferocius apparentes, & Urbem quasi
 custodiunt, & intrantes salutant) Parochia de *Wide-*
combe, in qua *Holloway*, annectitur, una cum *Mo-*
rotrophio Joannis Cantelew, Prioris quondam *Bathoni-*
ensis pietate fundato, & Capella D. *Mariæ Magdalene*
 honori & memoriæ olim dedicata, ubi Idiotis qui-
 busdam utriusque Sexus, Victum, Cubile, & Præces,
 laudanda Fundatoris pii munificentia assignavit. De
Ecclesia Maxima Divorum Petri & Pauli infra Ci-
 vitatem, & *Benedictinorum Cænobio* vicino, olim di-
 cto Sancti *Petri*, una cum *Schola publica*, & *Antiqui-*
tatibus Britannicis, Saxonis, & Romanis, in istius ar-
 gumenti opusculo seperatim differui.

In hac Civitate, & ipsius fere medietullo, *Balnea* Balnea Sex,
Calida scaturiunt, & ambitus majoris tria sunt, Re- Majora tria;
gale viz. cum *Reginensi* Appendice; *Crucis* etiam, Minora Toti-
 & *Calidum*, (sic dictum nomine omnibus competen- dem.
 te illorum uni minus proprie attributo, quum potius
Balneum Longum appellari debeat, ut in sequentibus
 apparebit) cui adjungitur *Leproforum Balneolum* a
 Calido derivatum. Est & *Balneolum Equinum*, ap-
 pellatum, extra muros, in Suburbiiis Australibus
 collocatum, quo in morbis *Equorum*, ad Nervos Li-
 gamenta, & Tendines spectantibus, uti solent, & ex
 aqua a *Regio* abundanter & continuo reflua, & ad
 fluvium tendente, in quem exoneratur, constat.
 Quum autem mineralibus, aliisque contentis, majori
 aut minori proportionem comprehensum, ut & calori-
 gradibus, intensione aut remissione solum differ-
 rentibus, omnia, licet non æqualiter inficiantur, vi-
 sum

De Balneis
Bathonicis.

In quibus
Thermæ Om-
nes conveni-
unt.

Vid. Observ.
11, 12, 13. 72,
73.

Quibus distin-
guuntur.
Regalis Balnei
descriptio.

D. Fran. Stono-
rus de Stonor,
Oxonienſis Eq.
Auratus Beno-
factor egregi-
us.

(* Z)

ſum eſt uno Capite omnia complecti; in quibus au-
tem conveniunt, aut quibus diſtinguuntur, paucis
oſtendere.

In hoc itaque præcipue *Balnea* omnia Conveniunt,
quod majora tria, ut dictum, numero, *Regis* viz.
Crucis & *Calidum* ſive *Longum Balneum*, quæ ſcate-
bras proprias obtinuerunt (*Reginæ Regali* appenſo,
& ab eodem repleto, & *Leproſorum Calido*; nam de
Equino hic dicere nihil attinet) eadem Contenta,
ejuſdem ſaltem naturæ, univerſim participant, tan-
tum *Longum* majus quiddam *Regali* & *Crucis* in ſe
Complectitur, quemadmodum ex *Obſervationibus*
quibuſdam conſpicere licet; quæ ultimo memorata,
Regium viz. & *Crucis*, in Cado, Congio, & Pinta,
quod ad Contenta ipſa & contentorum propor-
tiones attinet, parumper diſtinguuntur, adeo ut
quod in uno illorum deficit, in altero Complemen-
tum recipit, & compenſatur.

Differunt *Thermæ* diſſenſionibus, & Gradibus
Caloris.

Balneum Regale, Auguſtius & Maximum, Lon-
gum eſt, menſura, ex præſcripto meo, accurate inita,
pedes quinquaginta Septem, & decem digitos: La-
tum vero pedes quadraginta, & digitos octo. Non
muro tantum ſpecioſo optimis Lapidibus, iſti uſui
inſervientibus * cancellatim diſpoſitis, extructo, D.
Franciſci Stonori de Stonor in agro *Oxonienſi*, Equitis
Aurati, dono, Anno Domini MDCXXIV, ſed ad-
ficiis etiam venuſtis, undique fere cingitur. *Areas*
habet inſuper latioribus lapidibus eadem munificen-
tia ſubſtratas, ad circumambulandum, alloquendum
etiam, & * videndum illos qui *Thermis* immergun-
tur, ſupra murum ad mediæ ſolum partis corporis
altitudinem foras elevatum. Intra *Balnei* aream

Arcuata

Arcuatæ Sedes, sive * *Fornices*, lapideæ viginti octo De Balneis
numerantur, in quas Balneantes pluviis Tempesta- Bathonicis.
tibus se recipere possunt, & securius confideant; &
in Balnei medio, * *Fabrica*, quædam *Ligneæ* apparet (* K)
Anno Domini MDCLXIV non sine magnis Civita- (* B)
tis Sumptibus, erecta, quam *Crucem* vocant, curi-
ose quidem fateor auro ornata, & imaginibus deco-
rata, *Balneantibus* etiam quibus aqua calidissima,
* *Culina* dicta, uti par est, excipiendis accommoda, (* C)
ob edacem tamen *Thermarum* naturam, quæ non
lignum modo, sed & *ferrum* corrumpunt, vix diu
duratura. Ad Austro occidentalem *Crucis* hujus an-
gulum *Regalis* Balnei * *Scaturgio maxima* & Cali- (* E)
dissima erumpit, quæ *Cisterna* lapidea inversa tecta,
* *Antliam* minimam admittit ut aqua ab ipsius sca- (* G)
tebræ purissimo fonte illico promanans, in *Potanti-*
um in Balneo *Aquam Thermalem*, si qui fuerint, bene-
ficio cedat. *Antlia* hæc erecta nutu & consilio
Angliæ &c. nuper Regis Clementissimi CAROLI
SECUNDI. Primarii medici D. D. *Alexandri*
Fraiseri Equitis Aurati, *Anno Domini* MDCLXXIV.
Ochra hic cum Scaturigine Regia erumpens jugiter,
perenni ebullitionis motu, ita elaboratur, ut lapidi-
bus affixa *Pictoriam* æmuletur. Sub hac *Cisterna*,
inventæ fuerunt *Nuces* quædam virides, de quibus
postea plura dicentur.

In muro australi supernè, intra Cavitatem, visitur Bladudi Sta-
Bladudi, Britannorum quondam, uti ferunt, Regis, tua,
& Balneorum Fundatoris, *Statua*, induta habitu Bri-
tannico Regali, & prope Literæ parieti appictæ, instar
Tabellæ, quas annis aliquot retro actis in Bladudi
notitiam apponi Curavimus, quasque vir Doctissi-
mus *Robertus Pugh* in Tractatu illo, quod *Balnea*
Bathonica, & Aquisgranensia, ex instituto meo, com-
parat,

De Balneis parat, Romani Juris fecit, ut in sequentibus exprimitur.
Bathonicis.

*Annuli ærei
ferreis præfe-
rendi.*

(* W)

Porro, * *Annuli* olim ferrei, jam vero experientia duce & docente, ne a Thermis corodantur, ænei, utrinque sedibus affiguntur, in Balneis utentium Subsidium, & Robur, Hospitum quorundam Benevolorum dona, qui ideo habent nomina ijsdem inscripta.

*Balneorum
Scale.*

(* N. O.
P. Q.)

(* T)

In Balnei angulis * *Scale* quædam sunt, sive Gradus introitus e lapidibus constantes, vulgo *The Slipps*, ad Thermas intrandas egrediendasque, supra, aut juxta quas, Casæ quædam ubique fere sunt constructæ, vocatæ * *Cabins*, in usum illorum qui ducunt Balneantes, dictorum *The Guides*, ubi morantur interdum, & vestimenta deponunt. *Scalas* has occludunt Valvæ, donec præstitutum Thermis utendi tempus appropinquat, quæ fere etiam obstrictæ, intempestivum aditum omnino præcludunt.

*Gralli baculi-
que suspensi;
votive Tabula.*

Muris quaquaversum, & parietibus, appenduntur imbecillum, claudicantium, membris captorum, & male affectis quondam laborantium *gralli*, baculique, nec non *Tabule votivæ*, quasi ampla Balneorum spolia, hostibus erepta, & in Dei Honorem, Thermarum famam, & in firmorum solatium magnum, & confidentiam majorem, annuatim appensa, & publice exposita. Memoriam autem singularem merentur *gralli*, qui in Balneorum Regis, & Reginae interstitio, supra Thronum *Bladudi* suspensi observantur, ac si *Thermarum Numini* hæc *Anathemata*, divino quodam jure sacra, Balneantium oculos, animosque, gratiori spectaculo oblectarent allicerentque; nec minori voluptate spectantur pueri, qui in *Thermis*, præsertim *Regiis* ludentes, & apertis oculis, in ijsdem demersi, nummos e Thermarum

marum fundo urinantes petunt, & in earundem superficie Coram ostentant, cujus ludicri meminit Polydorus Vergilius: *Ego, inquit vidi ipsos pueros in eo lacu natantes, e fundo mordicus argenteos nummos referre, jactatos per lulum a circumstantibus in Balneas ipsas.*

De Balneis
Bathonicis.

Angl. Hist. l.
I. p. 43.

Qui lavandi tempore Balneantes observat Gubernatorculus quidam est, qui tamen *Serviens* appellatur. Hujus est officium Ministris inferioribus officia præscribere, munia regulare, & cavere ut omnia pacate, quiete, & modeste in Balneo agantur. Balneum mane & sero frequentat quotidie, & quolibet nocte, durante Balneandi Tempestate, hora intra decimam vespertinam, sonitu campanæ, Balneorum fores occludendas curat; ductoribus etiam imperat, ut quotidie in *Crucis* Balneo, *Fervidoque*, minus capacibus, & bis in *Septimana*, aut diebus alternis in *Regali* ampliori, *Thermarum* latera, & fundum scopis & carpariis optime repurgant; ut quatuor *Antlie*, majores duæ, in * *Regio* viz. & * *Reginensi* Balneo una, Dignissimi viri *Humfredi Brown*, Mercatoris Londinensis ambæ donum, unaque minor *Thermarum* nimirum *Aquæ Potoribus*, assignata, in Balneo, *Sicca* dicta extra Balneum, impensis utraque Civitatis erecta, * *Aquæ-ductus* etiam & aqua Potabilis labe nulla contaminentur, aut defectu laborent. Salutat etiam & cognoscit Hospites, adeo ut vix ullus illum lateat, qui ad *Thermas* accedit Quinetiam monendi jus habet in *Sellarios*, sive *Bajulos* qui sellis quibusdam, panno tectis, antrorsum, retrorsumque bajulandis Balneantes ab Hospitiis ad *Thermas*, indeque retro ad Hospitia reportant, non tamen puniendi castigandique, multo minus exactorandi, quod *Prætori* incumbit. In præsentibus

Servientis munus.

(*I)
(*G)

Humfredus Browne.
Merc. Lond.
dedit Antlias duas.

(*G.F.)

Servientis

De Balneis
Bathonicis.

Servientis officio Regalis Balnei est Georgius Masters, qui eodem diligenter, & egregie defungitur. Advocatus etiam idem Juratus, Attornatus vulgo in Angliâ, *Prætori*, & ejus *Curia* solennitur inservit.

Manu pæna.

(***)

Ultimo, Pœnæ quoddam genus in minorum criminum reos infligitur, quo manu in foramen Ligni Tabulati, inserta & fera occlusa, carpo tenentur, nec a loco dimovere possunt, nisi venia concessa manumittuntur. Parieti Orientali juxta Regalis Balnei * ostium Boreale, communi itus reditusque in Cæmeterium viâ, affigitur hæc *Manu-pæna*, & vocatur vulgo, **The Hand Stocks**. Quæ de Balneo Regali dicta sunt, de cæteris magnam partem intelligenda velim, ideoque quum iisdem tractandis non sit diutius immorandum, illorum historiam paucioribus conficiam.

Reginæ Bal-
nei descriptio.

(*b)

Balneum *Reginense*, Regali appendit, nec ulla Scatèbras proprias obtinuit, sed Thermalem aquam recepit per * spatium patens semper in muro utrumque Balneum distermiante, *ostii forma*, relictum, per quod é Regio in Reginense ingreditur Balneator. *Cryptum* etiam sive *Conclave* possidet ad Balneandum

(*e)

privatim, quod Anglicana dialecto vocant * **The Parlour**, ubi occlusis Valvis tam à Cæli injuriis immunes, quam à reliquis segregati, plures una possint confidere. * Privatæ Scalæ privilegium

(*f)

Gualtero Chapman Senatori, dicto Aldermano, olim concessum, & Hospitio dicto **The Hart Lodgings**, annexum, ob rationem traditam inferius. *Cameram* etiam *tectam* habet, unde in Balneum conspicitur, in qua *Antlia* quæ dicitur *Sicca* constituitur, ad inspergendum Caput, Humerum, Genu, partesque nonnullas alias eorum, qui a Therma-
rum

Cap. I. *BRITANNICIS.*

9

rum calore noxam aliquam pertimescunt. Erecta hæc *Antlia*, Civitatis impensis, procurante *Joanne Ford* Pharmacopola, *Prætoris*, Anno Domini MDC LXI. Altera etiam camera potitur in propatulo, olim plumbo, jam latioribus lapidibus substrata, lapidibus cancellatim dispositis, versus Balneum erectis; ut in *Thermas* subjacentes spectatum sit melius, in qua, voluptatis causa, consistere solent illi, qui Balneo usi sunt, aut uti desiderant, nec non qui *Thermarum aquam* potant, hoc in loco liberius conveniunt, postquam eandem, ex *Antlia* Vicina *Sicca* eructatam, in ipsa Camera, aut inde huc allatam, bibissent. * *Antlia* etiam altera in Balneo, muro orientali vicina, hic conspicitur, Thermalibus aquis illuc * *Canaliculorum plumbeorum* ope in Balnei fundo, ut in Regali, terram perreptantium, à Regio deductis. Erexit *Antliam* *Humfredus Browne*, Mercator *Londinensis*, Anno MDCXXIII. ut ex hac inscriptione, communi Anglorum dialecto, supra *Antliam* legenda, constat. *Ut Deo sit Gloria, ab omnibus beneficium inde olim acquirentibus, Ego* *Humfredus Browne* hanc *Antliam* erexi, Anno Domini MDCXXIII. Balneum hoc viginti quatuor pedes, & duas uncias, aut si mavis, digitos, latitudine comprehendit; & in viginti quinque pedum, & quatuor digitorum longitudinem se extendit. * *Fornices* tres australes, & unum latum Borealem habet, *Scamnis* lapideis, per totum fere Balnei tractum orientalem, muro affixis, & ibi tantum non inventis ubi *Antlia* constituitur. Utrumque Balneum *Regale* & *Reginense* undecim, aut (certissime) duodecim horarum spatio ab Evacuatione repletur. Balneum *Novum* hoc quibusdam dicitur, eo quod ultimo institutum; circa annum MDCVIII, aut paulo forsan prius, ut Regalis Balnei aqua, quam huic sceneratur, temperatior evadat, inque illud, tanquam in refrigeratorium quoddam, transfret commodius.

De Balneis
Bathonicis.

(* g)

(* f h)

(* h h)

Balneum No-
vum dictum.

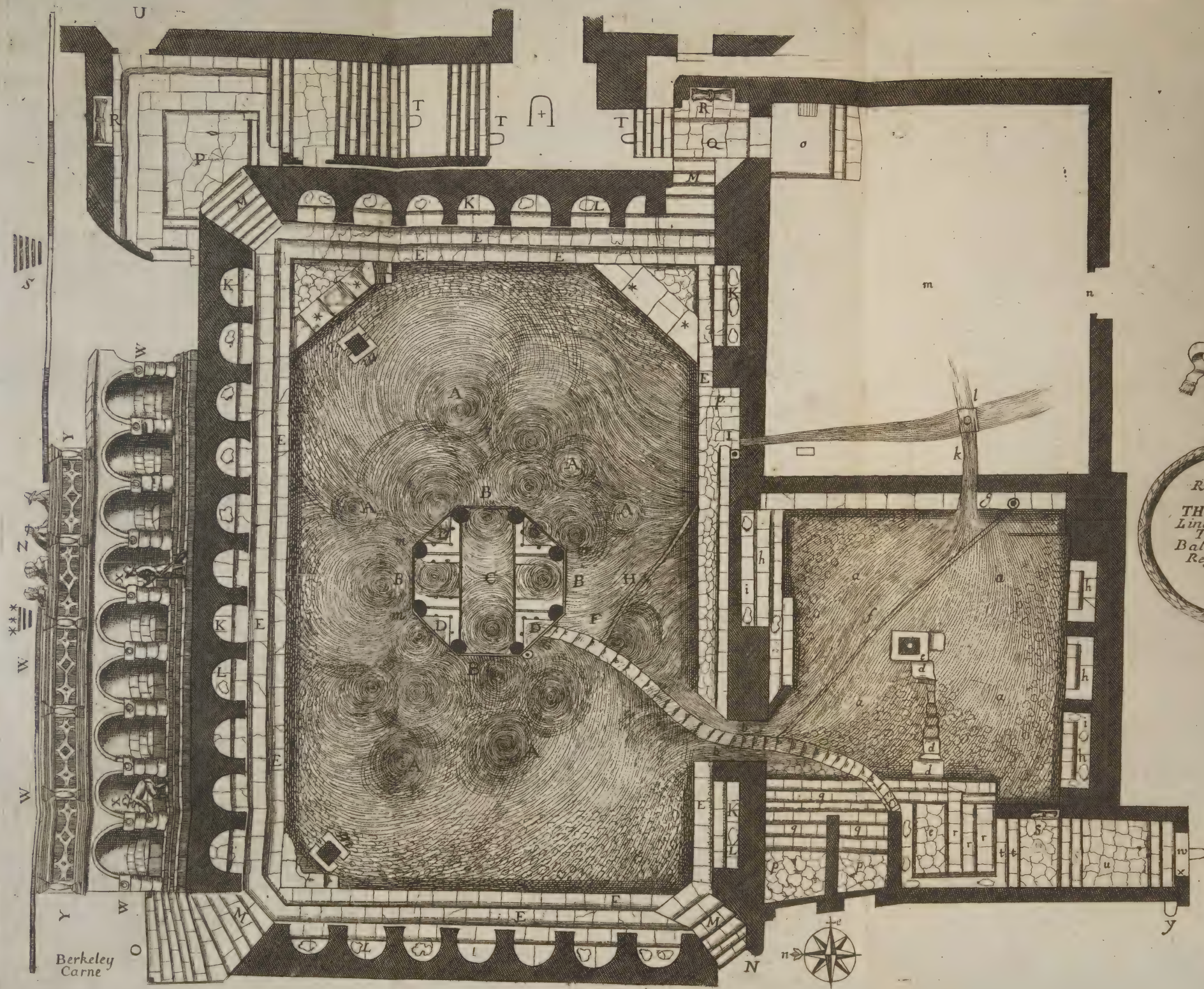
De Balneis
Bathonicis.

dius. *Gualterus Chapman* Senator, dictus Aldermanus, *Bathoniensis*, melioris notæ, & fortunæ opulentioris Civis, fundi sui partem ad ampliandum Balneum Civitati concessit. Obiit Decimo Secundo die *Augusti* Anno Domini MDCXXIII, ætatis suæ LIV, natus Anno MDLXX. Accidit igitur hoc Balnei incrementum, aut præcedentis Centuriæ fine, aut principio instantis. Anno MDCLXXXII *Edvardus Busbel*, Prætor, murum novum lapideum è sectilibus lapidibus cancellatim dispositis, parti occidentali Balnei *Reginensis* addendum curavit, ad eundem prorsus modum quo *Stonorus* Eques pridem in *Regio* extruxerat, quo *Regis* & *Reginæ* Balnea exteriori via latioribus lapidibus substrata, & gradibus ornata, occidentem versus, uniuntur, & redduntur uniformia, impensis Civitatis, unde utrique Balneo tam *Uniformitas* accessit, quam *gratius spectaculum* oculis obversatur.

(*c)

Balneum hoc,
commodius te-
gendum.

Nuperrime verò, Anno viz. MDCLXXXIV, *Gualtero Hicks* Prætor, in media Balnei parte, Civitatis etiam Sumptibus, * *Columna* erigitur, circa quam è vivo Saxo sedilia collocantur, una cum columellis quatuor angularibus, & Testudine etiam lapidea superne circumducta, quæ à Cœli injuriis fessitantes defendit. *Columnæ* parti summæ, *Globo* infixæ lapideo, & auro ornata, *Corona* imponitur. Optandum quidem foret, ut Balneum hoc, quàm cæterorum dimensionibus ambitus ejus cedat, & *Regali* Calidiori opportune adeo adjaceat, ad Balneorum ferè omnium *Exteriorum* modum, operculo quodam commodo tegeretur, quod injurias omnes Cœli, & Tempestatum inæqualitates, omninò prohiberet, & usum ejusdem *Hyeme* Tutum redderet, & Balneantibus utilissimum. Defectum hunc observarunt, culparuntque tam *Extranei*, quàm medici *Indigenæ*, ut in Alloquio ad *Lectorem* memoratum plenius, & præsentium quorundam, aut Futurorum

Berkeley
Carne

Reverendo admodum
Antistiti.
THOMÆ BARLOW
Lincolniensi Episcopo.
Tabulam Hanc
Balneorum Regis et
Reginæ faciem imam
Exhibentem.
D.D.D. T.G.

Cap. I. *BRITANNICIS.*

rorum munificentia, in *Bonum Publicum*, forsan, ali-
quando supplebit.

De Balneis
Bathonicis.

*Balnei Crucis
descriptio.*

Crucis BALNEUM, a majori Cruce in medio quondam
constituta ita dictum, privatum magis, utpote præ alto
muro cinctum, & delicatulis usurpatum, jam succedit.
Longum est viginti quatuor pedes, digitos Sex; decem &
novem pedes & undecim digitos *Latum* versus Boream;
duodecim autem pedes austrum versus. * *Fornices* lapide-
os habet sedecim, *Antlias* etiam duas, * minorem unam,
potandis aquis; alteram * majorem, membris irrigan-
dis destinatam. *Cameras* etiam, sive *Xystos*, longiores
duas, utrinque, Notum versus & Meridiem clausas,
tectas superne, & Balneum versus, a latere apertas,
ubi melioris luti advenæ congregantur, & balneantes
intuendo alloquendoque tempus suum terunt. In au-
strali camera conveniunt fidicines, qui instrumen-
tis musicis Balneantium animos conducti oblectant.

(* DD)

(* H)

(* G)

(* R)

Robertus Baro
Brooke Benefa-
ctor munificus.

* *Cameram novam* versus Boream, *cisternam* etiam plum-
beam, & *Antliam* potandis aquis accommodam, in ea-
dem erexit nuper, Anno viz. MDC LXXIV, Honora-
tissimus Dominus, de *Bathonia* optime meritis, Domi-
nus ROBERTUS nuper Baro Brooke, qui ab aqua
Thermali hujus *Balnei* intus sumpta, in *Diabete* leva-
men maximum invenit, & hac amoris sui & gratitu-
dinis arra testatum fecit. Cum vero *Antliatæ* aquæ
Thermalis in Balneum recursus, alia evacuandi via haud
parata, Balneum hoc in caloris gradu infimo positum,
minus adhuc calidum efficeret, ad evitandum hoc in-
commodi, & *Antlia* etiam & *Cisterna* fuerunt sublata.
Viri hujus Honoratissimi, *Thermarum* amantissimi, me-
moriam Civibus adhuc charissima existit, ut *Pictura*,
& *Insignia* ejus gentilitia, ubique fere in ædibus sus-
pensa, testantur.

In Balnei medio jam non *Crux* est, sed * *Columna*
potius, cui *Leo* insedit, *Cruculam* præferens. *Columna*

(* B)

De Balneis
Bathonicis.

*Gulielmus Coo
Armiger Bene-
factor.*

(* I)

nam media fui parte, Crepidinis instar, ambit *lamina plumbea*, nuperis sumptibus *Gulielmi Coo Northamptoniensis Armigeri* commodius apposita. His remotis, Moles *Marmorea*, crucis veteris loco, jam apparet, de quâ agendum *Capite X.* Parieti Orientali & Occidentali affiguntur nobilium quorundam & generosorum *gentilitia Insignia*, lapidi affabrè incisa, qui Balnei hujus ope salutem recuperarunt, aut dederunt dona. Inter illa *Russelliana* Honoratissimorum *Bedfordiæ Comitum*, & *Pointziorum* etiam insignia apparent. Ad majorem caloris gradum Crucis aquis conciliandum * canalis cujusdam plumbei ope, aquas Calidissimas è vicino Balneo Calido dicto recipit, ut in Calidi Balnei descriptione dictum est inferius. Circa Balneum Crucis non secus ac Regium attendit *Serviens*, qui, ut omnia cum ordine, & Decoro fiant, prospicit. Præsentis nomen est *Franciscus Clift*, qui in *H. Dyer* defuncti locum, unanimi consensu, *nuperrime* successit. Servientes vocantur, quia Gubernationis insignia portantes, *Lictorum* more antambulando, Prætori Civitatis, & Ejus Curix, inserviunt. In scriptis etiam jus indicentibus, *Warrantis* dictis, communibus, ad *Claves Civitatis Servire* dicuntur. Hoc etiam Anno *M DC LXXXVI. D. Samuel Morland*, Eques Auratus, & in re Mathematica versatissimus, in Thermas Crucis, in sui ipsius commodum, haud frustra immerfus, plumbeos Canales, ab hoc Balneo, ad Longum ducentes, commodius disposuit, & minorem Anthiam, in Balneo Crucis, impensis propriis reparandam curavit. Porro, hoc in loco prætereundum non est, quod in Honorem hujus Balnei, oblivioni nunquam tradendum, cedit? nimirum, hoc ipso etiam Anno *M DC LXXXVI.* Serenissimam *CATHARINA REGINA* *Carolæ Secundi clementissimi nuper Principis Reginam*, Civitatem Bathoniensem præsentia sua beatam Tertium reddidisse; & divinæ Augustæque

CATHARI-
NA Regina
Thermis ter usa.

stæque animæ habitaculum, in recuperandæ salutis spem, quod faxit Deus! ad dies aliquot, *undis his calentibus* submersisse; nec non *Aquâ Thermalem* Antliatam, tam *Regalis Balnei*, quam *Crucis*, non sine laudibus *piâ & beneficâ Reginâ* dignis, *Serenissimo* ore liberalius hausisse.

De Balneis
Bathonicis.

Balneum Calidum a Crucis Balneo passibus perpau- Balnei Calidi
aut Fervidi de-
scriptio.

culis, triginta circiter disjunctum, altioribus sepimen-
tis, Crucis instar, cinctum, apparet, Fervidum di-
ctum & Præfervidum. *Longum* est triginta pedes, octo
digitos cum semisse; tredecim pedes, digitum unum cum
semisse *Latum* versus Austrum; tredecim pedes, & digi-
tos undecim *Latum* à parte Boreali, illique idem præest

Serviens, ac Crucis. * *Antliam* etiam habet, &
* australem *Cameram*, unde in Balneum subjectum
commodior fiat despectus; minus tamen in usu est,
ob *Leproforum* viciniam, quum aliter virtute reliquis
æquali polleat ejus aqua; sed ob dictam rationem, & quia
minus ornatum est, Balneum negligitur. Utentibus
autem hoc Balneo minime obest *Leproforum* Balneo-
lum, cujus aqua per * foramen in Muro Fervidi in
Leproforum decidens, & inferius multo Subsidens, non
regreditur; sed porro pergens, aliorum amandatur.

* *Arcuatas* sedes habet novem, * *Antliam* etiam sic-
cam, cum * Camera huic usui satis accommoda, &
ex Antlia in Balneo, in Crucis Balneum Vicinum, Ther-
malis aqua ad majorem Caloris gradum Crucis Aquis
conciliandum derivatur. * *Columna* etiam, Crucis no-
mine jam vocata, in medio hujus Balnei conspicitur,
Anno MDC LXXXIII, in Civitatis juris privilegium,
à *T. Snaylam* lapicida fabrefacta, & concessa, Civitatis
autem sumptibus erecta, *Roberto Hayward* Prætores.

Antliam Calidi in Balneo; *Siccam* ejusdem extra Archiepiscopus
Eboracensium,
& D. Hugo
May dederunt
& Antlias.
Balneum; Crucis etiam *Antliam* majorem, fieri fecerunt,
& dederunt dono, *Archiepiscopus Eboracensium*.

(* O)

(* R)

(* L)

(* E & c.)

(* Q)

(* P)

(* D)

De Balneis
Bathonicis.

& Dominus *Hugo May*, ut dictum est alibi. Balneum hoc, ut olim *Calidissimum*, ita etiam magis celebrem existimo. Quum enim in aqua frigida, aut fluvio, Lavatio, *Balneatio* audierat, & audit etiamnum, aquâ *Calidâ* in hac urbe primitus observatâ, Balneum, forsan, hoc *Calidum* appellarunt, ut à Balneo *frigidò* distinguatur. Verum de Balneorum *Antiquitate*, & gradibus *Caloris*, in fine *Capitis*, & in *Appendice* ad Caput IX, plenius differui. Rectius autem, respectu habito ad figuram, *Balneum Longum*, aut *Oblongum* appellari debeat, quum longitudine ad latitudinem comparata, Balneis reliquis *Longius* appareat: Longitudo enim parte plus quam dimidia latitudinem ejus superat. Balneum hoc *Calidissimum* olim dictum, eo quod scatebrarum Calor in eodem caloris gradu, aut Tenore *inalteratus* semper persistat, secus ac in *Regalis* Balnei aquis accidit, quæ nunc *Calidiores*, aliquandò minùs *Calidæ* existunt, prout *Scatebra Maxima*, ad Calorem Balnei augendum minuendumve, pro *Servientis*, aut *Ductorum* Voluntate, inclusa, aut exclusa fuerit. Hoc luculenter apparet ex *Observationibus* quas *Thermometri* ope aliquando perfecimus, & graduum caloris *Tabulæ* in fine *Capitis* subjunximus; clarius autem ex *Figuris* in *Appendice* ad Caput IX, quas ob rationes *privatas* visum erat Nobis *nunc* Temporis suppressere. De Leprosorum Balneolo notatu dignum nihil aliud occurrit, nisi quod * *Scatebram propriam*, & omnium forsan jam *Calidissimam*, obtineat.

(* Y)

Vid Tab. Thermometricæ, in fine capitis.

* Cl. Viri Roberti Pugh vita Fam&li.

Verum ut *Balneorum* omnium Descriptio, numeris quibuscunque possit, absoluta sit, quum à nobis solum necessaria, in præcedentibus, currente calamo, sint descripta; * alterius *Scriptoris* de iisdem *pressius*, & more magis *Oratorio*, in quibusdam licet minus cautè differentis verba, hic subjungam; eoque pronius, quod quæ de Balneorum dimensionibus hætenus dicta fuerunt

15
alacis
nicis.

hon. de
an.
t. Epist.
i.
Regi.

ratur
XXVI.
strales
res.

vis, quemadmodum in cæteris etiam urbis dantur,
ntur, Conspicitur porro è Septentrionali latere
Horo-

*Virtute Heroica Amore Patriæ.
& fidei in Reges pro sapia Nobili THOMÆ
STRANGWAYS, de Melbury Sampford in
Comitatu Dorset Armigero. Affini plurimū
colendo. Nec non SUSANNÆ Joannis RIDOUT
Armigeri filia & Heredi Consanguineæ. utpote
Avunculi Natæ. Oblongi Balnei, vulgo
Calidi. Ichmographiæ Oblatione
Autor V S*

runt, de fornicibus, & Scalis, non comprehensis, intelligenda sint.

De Balneis
Bathonicis.

Regii Balnei, per pauculis à summa cæde passibus disjuncti, figuram aspectumque sic accipe; Exclusis parietum, quibus continetur, scalarumque recessibus, in longitudinem Sexaginta pedes porrigitur, patetque in latitudinem Triginta novem; fornicibus vero, scalarumque gradibus, & sedilibus comprehensis, adjiciendi utrique dimensioni, pedes quinque, ut proinde sit omnino pedes sexaginta quinque longum hoc Balneum, latumque quadraginta quatuor. Medio secundum longitudinem spatio, stat Ligna moles eleganti opere, turriti instar Tabernaculi, patente transitu, affixisque cum introsum, magno & avantium commodo, tum extrinsecus scamnis, dum prorumpentium eo loco scatebrarum, à modo obambulantibus, modo per intervalla sessitantibus, primus fervor excipitur. Sunt tamen in utraque extremitate, tum ad septentrionem longo ordine fornicati recessus circiter * XIV, in quibus subducentibus se ab imbris, si quando ingruerent, imo quoties libitum cuique est, considerare licet. Ad Austrum vero sedilia duntaxat in propatulo tota muri longitudine protenduntur. Adhæc subjiciuntur nimium subigere nolentibus Mobilia Saxa, quæ Balneatores, utique duri homines, pulvinorum molliori vocabulo cehonestant. Substernitur undique duplici, latoque admodum gradu, pavementum usu tritum & lubricum, cui propterea, ut insistere, aut ingredi, sine casu aliquo, aut prolapsu possis, in promptu sunt parietibus affixi, quos manu prehendās, annuli ferrei. Ex circumstructis superne pergulis, præterquam ab australi latere, despectus patet in Balneum, quatuorque diversis ex locis descenditur, apertis Sclarum valvis, quæ dominicis diebus, horisque intempestivis, quemadmodum in cæteris etiam urbis Balneis, occluduntur, Conspicitur porro è Septentrionali latere

Bal. Bathon. &
Aquisgran.
Comparat. Epist.
Sect. 15.
Balneum Regi-
um.

* Numerantur
fornices XXVI.
præter australes
duos latiores.

Horo-

De Balneis
Bathonicis.

Horologium tum solare, tum rotatum, quo monearis ne præstitutum in Balneo Tempus excedas. Ornavit hujus Balnei muros, ejusdem qui pavementum etiam substravit, Francisci Stonori de Stonoro, Equitis aurati munificentia eximia, superadditis è Sætili lapide tortuosis cancellis, cujus etiam extant inserta Australi muro Gentilitia Insignia, & prope Bladudi Britannorum Regis imago, cum inscriptione Anglica, quam verbum è verbo sic reddimus. BLADUDUS, LUDHUDIBRASII, OCTAVI A BRUTO BRITANNORUM REGIS, FILIUS, PHILOSOPHUS JUXTA AC MATHEMATICUS MAGNUS, ATHENIS EDUCATUS, HÆC BALNEA PRIMUS RETEXISSE, FUNDASQUE TRADITUR, ANNIS ANTE CHRISTUM SEXAGINTA TRIBUS SUPRA OCTINGENTOS, HOC EST, ABHINC BIS MILLE QUINGENTIS ET TRIGINTA QUINQUE.

ANNO DOMINI. MDC LXXII.

Seet 16. Regina
Balneum.

Reginæ Balneum, hujus muri solius interpositu, Regio adjungitur; estque illo fermè dimidio angustius, quippe cujus æqualia undique latera, Sedilibus itidem fornicibusque comprehensis, nulla quadrati parte triginta pedes excedunt. Sunt hic à lateribus, * tres; quatuorve latiores fornices in quorum singulis percommode sex vel septem unà confideant, substerniturque pariter etiam duplici gradu ex quadrato lapide pavementum, & parietibus adduntur, quos, ne prolabaris, arripas, annuli ferrei. Constat hoc non ex suis, sed influentibus, patente semper ostio, Regis Balnei aquis, eo temperatioribus quo sunt origine remotiores. Binis duntaxat, ab Occidente, Scalas huc descenditur, * inter quas reductus interior aquarum secessus est, valvisque clausus, decem circiter pedum longitudine, latitudineque pari. Cæterum, haud scio majorine advenarum commodo, an loci ornamento sint densæ

* Australes
tres, & Borealis
unus latior.

* Ab australi
utrinque parte.

ſæ admodum, excelsæque privatorum domus, quæ tanquam Theatrali ambitu hæc Balnea includunt. Siquidem & conclavia intus plurima nitidaque Supellectile inſtructa, Hoſpitibus excipiendis in promptu ſunt, & eminentes extrinſecus è ſectili lapide cancelli pergulæque, ſucundiſſimo proſpectu, alliciunt advenas, & quod Caput eſt expeditior hinc patet, vel ex cubiculis ipſis, in ad-
De Balneis Bathonicis.

Inter orbis Compita, ac velut interiore in ſinu, ſunt alia duo Balnea, magnitudine, murorumque quibus cinguntur altitudine non admodum inter ſe diſſimilia, Crucis nimirum Fervidumque, paſſuum circiter Triginta ſpatio inter utrumque interjecto. Habet Crucis Balneum Sedilibus fornicibus, & gradibus Comprehenſis, pedum tantum viginti novem longitudinem; latitudinem vero viginti trium; eſt tamen oppido Concinnum, commodumque: Elegans ſane, medio ſpatio, conſurgit moles, cujus diſtincta in orbem Columellis Sedilia, abſidesque, Conopæi inſtar, teſtudo modica Coronat, quam * hoc anno expaſſæ * 1673.
 plumbeæ laminæ additamento, tanquam reſtitutæ hic Sanitatis Anathemate, dilatavit Gulielmus Cous, Northamptonienſis Armiger. Ornamento eſt Superius LEO Erectus triumphalem Unguibus Crucem præferens, qua Vicit Leo de Tribu Judæ, & a qua inditum huic Balneo nomen Veriſimile eſt. Triplex hic, opportunis horis, patefactis Scalaram valvis, eſt aditus, & extructi, ſpectantium commodo, in utraque extremitate, Xyſti, quorum uno locum auxit, hoc itidem anno, vir inter Angliæ Proceres, de hac Urbe præclare meritus, ROBERTUS Baro Brookeus.
Señ. 17. Balneum Crucis.

Balneum Fervidum, cum Sedilibus & Fornicum Scalaramque reſſibus, eſt longum Triginta pedes; latum vero Octodecim; habetque extremorum unum altero explicatius, ſibi que adjunctum, cujus ſupra meminimus, Leproſorum Balneolum.
Señ. 18. Balneum Fervidum.

D Intrant

De Balneis
Bathonicis.

*Intrant hæc Balnea Viri subligaribus linteis umbilico
tenuis induti, pileolisque nocturnis ab aura defensi,
cætera nudi, nisi cui libuerit interulis ex simplici linteo, &
promore loci vittatis, reliquum corpus tegere; quod antehac
perhibent non sine maculosæ, aut illuvie scabræ Cutis
suspitione factum, eique vitandæ coactos tunc omnes nuda
pectora scapulasque, ut plerisque jam est in usu, ab omni
Contagione integras ostentare. Fæminæ pariter ex sim-
plici, necdum insolato linteo, talaribus vestiuntur
Supparis, quibus pro cuiusque gradu aut arbitrato plus
minusve ab atris tæniis ornamentis additur; quemadmo-
dum & capitum calanticas, & cincinnorum redimicula,
honestioribus quibusque versicoloribus vitris, & lemnif-
catis segmentatisque laciniis concinnare, modeste tamen,
& vultu nocturno cultu, mos est. Quin etiam in Crucis
Balneo ipsi confidentium fæminarum fornices, eleganti-
bus fasciis institisque, aut reticulatis affectatæ vericun-
diæ velamentis obtenduntur.*

* Petron.

*Præsto sunt Utrique Sexui ad obsequia omnia paratissimi
Balneatores, nisi malis fæminas ancillantes cum * aliquibus
Balneatrices dicere: Præsto inquam sunt qui claudicantes
infirmosque sibi innixos sustineant, & modo ægros manibus
artus defricent; modo Anthiæ subditos vehementiore
pube, tanquam Torrente, perfundant. Libet hîc cum
Jordeno annotare hunc Anthiarum usum qui apud nos
viget, in exterarum gentium Thermis vix usquam adhi-
beri, sed, illarum loco, Stillicidia quædam, sive quas Itali
Duccias vocant.*

Hôr. Serm. 1.
1. Sat. 3. Ju-
ven. Sat. 6.

*Sed neque per Balneorum præfectos, quorum cum
Balnea tempestivis horis aperiendi claudendique, tàm ne
quid indecore fiat, cavendi munus est, quadrante latâr-
hic licet, dum expectatis, non pactis majoribus donis
opipare habeantur.*

*Auzendo porro famulantium numero adsunt etiam ad-
ductæ mercedulis Vetulæ, quæ madidis redeuntium pedibus
Subster-*

Substernunt in gradibus panniculum; ut nihil dicam De Balneis
de Cubiculariis, aliisque administris, qui lodicibus illico Bathonicis.
ac Stragulis involutos, vel in proximorum conclavium
Cubilia inferunt, vel gestatoriis Sellis, remotiora ad Ho-
spitia, portant.

Ad ea quæ de Antliis jam dixi addendum quoque Seft. 22.
nonnullas hic esse, quas, non satis apto nomine, * Siccas * Quia in Sicca
vocant, quod in adjuncto Balneis Conclavi, in Sicca fede. collocantur.
cula collocato vestitoque, cuilibet unumquodpiam membrum,
cæteris intactis, perfundi possit; suntque illorum potissi-
mum commodo adinventæ, quorum calori renum, aut alio
cuiuspiam morbo, totius corporis immersio obsit,

Absterfis præterea Sordibus, Regis Reginaeque alter-
nis diebus renovantur aquæ; Singulis vero Crucis, servi-
dique, quippe angustioribus, eoque citius inquinandis, &
sæpius repurgandis, &c. Huc usque Ingeniosus Autor,
& Ingenuus.

A prædicta dimensionum Varietate Aquæ Balneis Ab aquâ conten-
tâ differentia
Balnearum.
Contentæ differentia deducitur. Ad curiositatem hanc
ulterius insequendam, solita mensurandi via, ope &
ingenio Ricardi Collins inveni, Longitudine, Latitu-
dine, & Profunditate, (quæ in Balneis omnibus ea-
dem existit) accurate apud locum æstimatis, & com-
putatione postea, ut artis est, inita, Balneum Regale, Aquæ quantitas
in Balneo Regio.
quatuor aquæ pedes & sex digitos occupans, fornicia-
bus Scalas, & Sedilibus exclusis, Aquarum Thermalium
dolia (vulgò Tonnas) Trecenta & quatuordecim,
cum triginta sex Cadi partibus in se continere. Com-
prehensis autem recessibus, & Sedilibus, Trecentas
quadraginta sex Tonnas, duos Cados, & triginta sex
Congios, intra ambitum suum Complecti. Ad statam
altitudinem aqua, altius ascensura, quum pervenerit,
in aquæductus Superiores, dictos **The Wents** libe-
re pertransit, & Canalium quorundam in fundo Bal-
nei ope, Vulgo **The Gouts**, qui implente Balneo

De Balneis
Bathonicis.

Crucis.

Calido.

occluduntur, & deplente patent, in fluvium exoneratur. *Reginæ Balneum* Continet *Tonnas octoginta unam, Tres Cados, & undecim partes.* Regalis itaque *Balnei* Scaturigines regales, (quæ Balneo *Reginæ* etiam complementum afferunt, scatebris in eodem, ut dictum, nullis existentibus,) undecim, aut circiter, horarum spatio, *Thermalis Aquæ Quadringentas Viginti Septem Tonnas, quinque Cados, & quadraginta septem Congios,* sive Cadi partes minimùm eructant. Continèt autem quodlibet dolium, dictum *Tun,* (cui *Culeus* Romanorum præcipue respondit,) Cados quatuor *Cadus* quinquaginta sex *Congios,* complectitur; *con-*
ginsque constat ex *libris* octo. *Crucis Balneum* *Tonnas* quinquaginta tres, & quadraginta septem *Congios* comprehendit. Repletur spatio quindecim horarum, *Calidum* vero dictum, quinquaginta quatuor *Tonnas;* & *Congios* viginti Septem continet. Complementum recipit spatio duodecim horarum. Ad majorem rei illustrationem, sequentem *Tabulam* bipartitam placet annectere.

Tabula

Tabula <i>Pugianæ</i> mensuræ, Balnei Regalis.			Mensuræ Reg. Baln. Auto- ris Tabula accuratio.		
Lo.	La.	Pro.	Lo.	La.	Pro.
p.	p.	p. d.	p. d.	p. d.	p. d.
65	44	4 6	62 10	45 8	4 6
To.	Ca.	Co.	To.	Ca.	Co.
346	3	34	346	2	36
Lo.	La.	Pro.	Lo.	La.	Pro.
p.	p.	p. d.	p. d.	p. d.	p. d.
60	39	4 6	57 10	40 8	4 6
To.	Ca.	Co.	To.	Ca.	Co.
288	30	28	288	3	5

Fornicibus, &c.
Comprehensis.Fornicibus, &c.
Exclusis.

In præcedenti Tabulâ notandum est, *Lo*, Longitudinem; *La*, Latitudinem; & *Pro*, Profunditatem designare. *To*, Tonnas; *Ca*, Cados; *Co*, Congios, denotare. *p*. pedes; *d*, digitos, exprimere. Ad cujus Balnei Regalis Tabulæ normam, cæterorum Schema, ad placitum, quilibet adornare potest, & cum ratione superius Subductâ, conferre.

Quod

De Balneis
Bathonicis.

A Gradibus Ca-
loris discrimen.

Quod ad differentiam a gradibus caloris provenien-
tem spectat, Balnea Regale & Calidum putantur vul-
go haud aliter inter se differre, quam Reginae & Crucis,
illudque ultimò memoratum Temperatius existere.
In gradu itaque Caloris Summo prout nunc se habent
Supputantium Calculi, ponitur Balneum Regis; ab
illo Fervidum; dein Reginense; & in gradu multum
remisso, miti tamen, & blando Crucis.

Balneum Cali-
dum olim Cali-
dissimum.

Notandum quæ dicta sunt de Gradibus Caloris ita
intelligenda, ut Bathonienses incolæ, & medici etiam,
ab annis aliquot retro actis, tradiderunt. Calidum
autem, sive Fervidum, olim habebatur Calidissimum, un-
de nomen obtinuit *Regis*, Reliquis Calidis quidem
Semper, quibusdam licet gradibus infra Calidum di-
ctum, existentibus. Hinc Jonesius ait, de Thermis
* annis retro amplius centum lingua Anglicana disse-
rens. Ex dictis ratio colligitur cur Aquarum Bathoniensi-
um pars erumpit Calidissime, ut Balneum Calidum; Alia
Calida moderate, ut Crucis; Alia inter utrumque, ut Re-
gium. Et alibi: Balneum Regis Calidum est inter ambo
altera.

* An. 1572.
Baths aide fol.
16. l. 2.

Fol. 21. l. 2.

Argumenta pro
Calore Summo
Balnei Calidi.

Vid. Observati-
ones Chromati-
cus.

Vid. Obs. 16.

Imo Caloris, hujus Balnei præ Cæteris, argumentum
videtur, quod acidum ejusdem adeò citò evaporet. Nam
si gallas contusas, pulveratas, aut sectas Balnei hujus
aquæ Commisceas, color atropurpureus statim appare-
bit: facultatem autem hanc Tingendi omnium Citissime
Balneum hoc amittit, quemadmodum ex Observationi-
bus sequentibus evidenter apparet, eo quod Caloris
gradus ut videtur intensus maxime, particulas ad Tin-
cturam creandam requisitas violenter protrudat, &
ita cito ex aqua ipsa, vi quadam, pellat, ut diu co-
lori purpureo continuando pares haud relinquuntur.
Quin & Tingendi vim Crucis Balneum, præ isto Regis,
diutius retinet, imo omnium diutissime Crucis, quod
minimum

minimum caloris gradum obtineat, quo Tingentes De Balneis
 particulæ in aquâ pacatiores multo & Sedatæ diutius Bathonicis.
 existunt. Ex hac tingendi qualitate caloris gradus
 Supputandi videntur, quorum *infimus* est Balnei Cru-
 cis, quod tingendi facultatis *tenacissimum* est; *medius*
 Regis, quod *Secundo loco Tincturam amittit*; & *Sum-*
mus Calidi, a cujus Balnei aqua Tinctura dicta *citissime*
 vanescit. Et hoc antiquæ experientiæ consonum apparet.
 Observatu insuper dignum est, Balnei *hujus* aquam ista *Vid. Obser. 12,*
 cæterorum *leviorem* inveniri, tametsi *contenta*, in eadem 13, 14, 15, 16,
 aquæ quantitate *majora* observentur, quod aut *menstrui*
differentiæ referendum est acceptum, aut potius *caloris*
gradui, qui in hoc *Balneo* major existens, aquam ita ra-
 refacit, ut majus Spatium occupans, quantitate reve-
 rà minori, ideoque leviori, mensuram repleat. Addo
 Balnei *hujus nitrosas stirias* robustas, & compactas,
 majorem *Caliditatis* gradum arguere, quas *effervescenti-*
æ, & consequenter *Caloris*, gradus *major* invigorare,
 maturescere, & ad perfectionis statum perducere, &
 exaltare videtur, *præ istis Crucis*; imo stiriarum Rega-
 lis Balnei æmulas, si non crassiores stirias reddere, hoc
 Balneum observatur. Quid de Regalis Balnei calore *Vid. Obs. 74.*
Summo sentiendum sit Lectoribus relinquo, communi
 autem ore, *Regio* favente, dicunt *Incolæ*, ob amissam,
 aut alio vergentem Scatebram, *Calidum* Balneum jam,
 quoad gradum *Caloris*, infra *Regium* subsidere.

Porro *Caloris gradus* ita expressit Elegantis Epistolæ R. P. Epist.
 Autor sæpius memoratus: *Regium Balneum*, inquit, *Sest. 1.*
fervere Cætera, & *laxitate* superat; ad cujus calorem
proxime accedit, quod vulgò hætenus, tanquam *ætæ* Regiæ,
Fervidi nomen obtinuit, quamvis eodem *Caloris* inter-
 vallo isthuc quidem *Regio* concedat, quo *Crucis* Balneum
 illi quod *Reginæ* dicimus. Spectato itaque *Caloris* gradu,
 tertio loco censetur *Reginæ* Balneum, quod quum nullas
 habeat Scatebras suas, defluentibus de *Regio* proximo,
 quippe

De Balneis
Bathonicis.

quippe interposito tantum muro, aquis, ad eandem qua
Regium altitudinem impletur, eo Temperatioribus, quo
sunt remotiores à Scatebris. Calore postremum est
Crucis Balneum, cujus sunt quatuor solummodo Scaturi-
gines, & his plus quam in Cæteris Nitri inesse asserit
Jordenus. * De Leprosorum immundorumve Balneolo
nihil attinet dicere quum non aliud sit quam Fervidi addita-
mentum, ejusque ex perfosso pariete profluat, quemad-
modum etiam, licet majori distantia, manantibus ex Re-
gio aquis Equinum adimpletur; occlusa ad easdem re-
tinendas Cataracta, quoties mobidos equos immer-
gendi necessitas id postulat.

* Vid. Obs. 78.
ubi aqualis Ni-
tri quantitas in
Regio asseritur.
Vid. etiam Obs.
67. 68.

Thermometri autem globo, in *Thermas* omnes nuper-
rimè immerso, *Caloris gradus* sic se habuerunt, unde
patet quæ de *Summo* caloris gradu, olim in *Calido* ob-
servato, dicta sunt, de *Regalis Balnei Scatebra* maxi-
ma partim inclusa intelligenda esse; quum, *Scatebrâ*
totâ intra *Balneum Regium* comprehensâ, *Regalis ca-*
lor, istum *Calidi* excedat.

B R I T A N N I C I S.

Balnea.

Balneum.	Regale.	Regina.	Crucis.	Calidum.	Leprosorum
	pe. d. pa.	pe. d. pa.	pe. d. pa.	pe. d. pa.	pe. d. pa.
Vapor.	æ. 0 06 1	h. 0 01 8	h. 0 01 5	h. 0 02 9	h. 0 05 4
Superficies.	æ. 0 11 7	æ. 0 11 2	æ. 0 06 1	æ. 0 01 7	æ. 0 03 3
Fundum.	æ. 1 05 1	æ. 1 03 2	æ. 1 04 5	æ. 1 05 4	æ. 1 06 1
Media pars.	æ. 0 11 9 h. 0 04 0	h. 1 02 6	h. 1 2 5	h. 1 4 8	Ob Scate- bram pro- priam.
Antlia Sicca extra Balneum.	æ. 1 06 3			æ. 1 07 2	
Antlia aquæ potabi- lis in Balneo.	æ. 1 08 1		æ. 1 05 0	æ. 1 07 1	
Antliæ Communes.	æ. 1 05 4	æ. 1 02 5	æ. 1 04 6	æ. 1 07 1	
Scaturigo Regalis Maxima partim, Balneo pleno.	æ. 1 00 1 Superf.				
Eadem Tota, Bal- neo depleto.	æ. 1 08 7 Fund.				
Scatebra Leprosorum nuper intra Cali- dum inclusa.					h. 1 09 1 Fund.
Conclave.		æ. 0 10 6 Superf.			
Culina.	æ. 1 05 1 Fund.				
Balnei Calidi Ant- lia, in B. Crucis a- quam derivans.				æ. 1 07 1	

Hinc, inter alia, apparet,

Observatio-
nes Ther-
moscopi-
cz.

I.
Quod Regalis Balnei Vapor æqualis sit calori in Superficie Crucis.

II.
Quod Crucis Superficies, dimidio fere Temperatior sit Reginæ.

III.
Calorem Superficie Regalis, quinq; decimalibus Reginæ excedere.

IV.
Balneum Calidum, ut plurimum, Calidius esse Regali; & Crucis fundum Æstate, infra Calorem Mediæ partis Calidi subidere Hyeme.

V.
Quod Scatebra Regalis Maxima Tota, depleto Balneo, tres digitos, & totidem Decimales, Calidior sit fundo Calidi; quod valde Notandum.

VI.
Quod Leproforum Balnei Fundum, implente Balneo, Septem Decimalibus excedat Calorem Longi, ob scatebram propriam, jam intra Calidum inclusam.

VII.
Quod è Balneis majoribus, Calidum, sive Longum, Æstate perpetuò sit Calidius, sive majorem caloris gradum constanter retineat, in Superficie, Medio, & Fundo; Vapor autem ejus Hyeme, calore cedat Æstate Vapor Balnei Regis.

Hi sunt Caloris gradus, quantum possint, Certi, in quibus respectus præcipue haberi debet ad Calidum, cujus calor variari nequit; calore Regis & Crucis sæpius mutato, ad illorum arbitrium, qui Balneis inserviunt; unde caloris graduum differentia in Regali & Longo, Æstate & Hyeme.

Ichnographiæ

Ichnographiæ Regalis Balnei depleti

Explicatio.

- A *Scatebræ implentes Balneum.*
B *Moles Lignea in Medio, Crux vocata.*
C *Pars interior Crucis, Culina dicta.*
D *Sedilia circa Crucem Externa.*
E *Gradus Lapidei in fundi lateribus.*
F *Scatebra Maxima cisterna plumbea inversa tecta, ad Antliam Siccam derivata.*
G *Antlia Minima super Cisternam.*
H *Canalis plumbeus Minor, per quem Thermarum aqua a Scatebra Maxima, mediante canali plumbeo majore, ad Antliam majorem derivatur.*
I *Antlia Major, Dovum H. Browne Merc. Lond.*
K *Fornices & Scamna lapidea.*
L *Pulvilli lapidei super Scamna, & in Fornicibus.*
M *Gradus descensus in Balneum.*
m *Postes majores Balnei in Angulo Orientali, & Occidentali; & Minores in Angulis Crucis.*
N *Scala Austro-occidentalis, sine Camino.*
O *Scala Boreo-occidentalis D. Berklei Carne.*
P *Scala Reginæ dicta, cum Camino.*
p *Pavimentum, & spatium linteo Velatum, ubi Antlia Major Constituitur.*
Q *Scala Tri-tunalis, cum Camino.*
R *Fasciculi Bathonici in Sclarum Caminis.*
S *Gradus Boreo-Orientales in Cæmeterium.*
T *Ductorum, & Ductricum Casæ.*
V *Sphæristerium dictum olim.*

- W *Fornicum prospectus Superior & inferior, cum annulis annexis.*
 X *Ductores in Fornicibus Balneum purgantes.*
 Y *Pergula Lapidea Cancellata supra Fornices.*
 Z *Area circa Balneum ad spectandum.*
 ** *Tigna transversa in Angulis Orientalibus.*
 ☐ *Aquæductus inferior ad deplendum Balneum.*
 *** *Gradus Septentrionales ad introitum in Cæmeterium.*
 x *Ostium Orientale ad Abbatiam.*

Ichnographia Reginensis Balnei Explicata.

- a **R**eginæ Balneum depletum.
 b *Aqua a Regio influens ad implendum.*
 c *Columna in Medio Coronata.*
 d *Saxa in fundo a Conclavi ducentia ad Columnas.*
 e *Conclave dictum The Parlour.*
 f *Canalis plumbeus Minor ad Antliam.*
 g *Antlia, donum H. Browne Merc. Lond.*
 h *Sedilia fornicata, & Scamna lapidea.*
 i *Pulvilli lapidei super Sedilia, & Scamna.*
 k *Aquæductus inferior ad deplendum Balneum.*
 l *Concursus aquæductuum Reginensis & Regis in area Tri-Tunali, lapide testus, unde aqua Canalibus quibusdam bifariam vergentibus, in fluvium exoneratur.*
 m *Tri-Tunalis area.*
 n *Introitus in Hospitia Tri-Tunalia.*
 o *Hospitium D. Swallow.*

- p *Scalae gemellæ, sine Caminis.*
 q *Gradus descensus in Balneum.*
 r *Gradus Hospitii Cervini Scala dicta The Parlour.*
 s *Scalae Cervinæ Camina, cum fasciculo.*
 t *Gradus Communes descensus versus Scalas.*
 u *Via publica lapidibus substrata ad Antliam Siccam.*
 w *Ad Hospitia dicta Hart-Lodgings Introitus.*
 x *Transitus ad plateam.*
 y *Fores spectantes versus plateam dictam Stawlestreet.*
-

Thermæ Crucis.

Explicatio Figuræ.

- A *Scatebræ implentes Balneum.*
 B *Moles Magnifica Marmorea, in Medio nupèr erecta, Crux vocata.*
 C *Sedilia intra Columnas Crucis.*
 D *Sedilium istorum pars exterior ibidem; E Sedilia in Fornicibus.*
 E *Saxa Mobilia in Sedilibus, Pulvinaria dicta.*
 F *Columnæ circa Crucem in angulis ejusdem.*
 G *Antlia Major, donum S. Harinet Archiep. Eborac. G H. Maii Armigeri.*
 H *Antlia Minor, ad potandam Aquam*
 I *Canalis Plumbeus, a Balneo Calido ad Crucis, recisus.*
 K *Pulvilli in Scamnis Lapideis.*
 L *Pavimentum Lapideum ad Latera Fundi.*
 M *Gradus*

- M *Gradus Descensus in Balneum Tripliciter.*
 - N *Scala Austro-Orientalis cum camino.*
 - O *Scala Boreo-Occidentalis cum camino, prope Hospitia Venuſta Gualteri Gibbs Aldermanni.*
 - P *Scala Boreo-Orientalis ſine camino.*
 - Q *Faſciculi Bathonici in Sclarum caminis.*
 - R *Xyſtus ROBERTI nuper Baronis BROOKE.*
 - S *Aquæductus inferior ad deplendum Balneum.*
 - T *Depleti Balnei Aquæ Transitus in Fluvium.*
 - U *Gradus Exteriores Aſcenſus in cameram Fidicinum.*
 - W *Platea circa Balneum lapidibus ſubſtrata.*
 - X *Colluviaria Externa.*
-

Balnei Longi vulgo Calidi Ichnographiæ Explicatio.

- A *Scatebræ in fundo Scaturientes.*
- B *Ciſternæ Operculum perforatum.*
- C *Lapides & pars Balnei ſicca ad latera.*
- D *Crux in Medio Lapidea.*
- E *Fornices.*
- F *Saxa dicta Pulvinaria, in Fornicibus.*
- G *Gradus deſcenſus in Thermas a parte Septentrionali.*
- H *Gradus introitus ab Austro.*
- I *Lapis magnus ad introitum.*
- K *Poſtes ab utraq; parte.*

L *Foramen*

- L** Foramen in Muro ad replendum. Balneum Leproforum;
decidente aqua e Balneo Longo.
M Transitus aquarum in depletionem Balnei.
N Canales plumbei ducentes ad Antlias.
O Spatium intra quod Antlia includitur.
P Gradus exteriores ad Antliam siccam.
Q Antlia Sicca intra Cameram.
R Gradus externi rotundiores ad Xystum Balnei Longi.
S Platea circa Balneum.
T Colluviaria in Platea Occidentali.
U Leproforum Balneolum.
W Gradus descensus.
X Scamnum Lapideum cum pulvillis Saxeis.
Y Scatebra Leproforum Balnei, intra Longum jam inclusa.
Z Leproforum Cubiculi.
****** Leprosi, alii nudi in lectis Stramineis; alii Stragulis honestius cooperti.
-

Tandem,

Tandem, in Capitis hujus Complementum, & Amici (qui Versiculos Elegantes ad Me serius transmissit) memoriam, Duodecasticon quod sequitur, in Honorem Bathoniæ, in hoc capite descriptæ, placet subungere.

Ad Authorem.

EST Locus intra Anglos multum celebrandus *Aquarum,*
Quæ *Nativa* tulit *Mira*, *Benigna Dea* ;
Semina Virtutum at *crassis* latuere *Tenebris*,
Et *Nox* incubuit *longa* *Salutis* aquis ;
Dulcia pugnabant *Salsis*, *Frigusq;* *calore*,
Dum *Natura novam* sollicitavit *opem* :
Luçtanti Matri GUIDOTT *insigniter* aptus
Adstitit, & partum liberat, *arte Sagax* ;
Utq; olim *Hebræas* undas *Cœleste* movente
Vi, profugum *morbi* se dedit *omne* genus.
Parce, precor, *nimis* haud dicenti, *peste* remotâ,
Jam *Nova* prolatis *Vita* resurgit aquis.

P. B. Armiger.

C A P.

C A P. II.

De quibusdam ad *Thermarum Bathoniensium*
naturam spectantibus Universim.

Capitis Summarium.

Error circa *Balneorum* contenta refutatus. *Salis* cujusdam in *Thermis* existentis proportio. *Thermarum* sal *Alcalisato-Nitrosus*, & acidus. Experimentum circa *Tincturam Aquarum Thermalium*. *Andree Baccii* testimonium explicatum. *Lutei* coloris diutino *Thermarum* usu. *Balneantium* cutem, & *Vestimenta* inficientis causa, ochra. *Plures* ejusdem species. *Calcarius lapis* non in *Thermis*. *Musculus* causa (partim) *viroris Aquarum Thermalium*. *Viriditatis Semina* in *Aqua Thermalis tepida* continentur. *Thermalis Aqua Ferrum* exedit. *Ochra* in *Contentis* raro apparet. *Aperti Balnei Aqua* in colorem purpureum cum gallis non mutatur, & ratio. *Color viridior* in *lapidibus* circa *Balneum*, unde. *Argumenta quædam* suadentia *Vitriolum*, saltem vaporem ejus, *Thermis inesse* Nonnulla *Nitrum*.

UT ad *Thermarum Naturam* accedam propius, quædam hoc in *Capite* tradenda *Universaliter*, & ad magis *particularia* deveniendum inferius. Cum autem quæ hoc *Capite* traduntur fuerant, magnam partem, primo observata, & ad *Virum Doctissimum*, & *Celeberrimum*, *D. Edoardum Greaves Baro-* * *Anno Domini*
netum, & *Marcellum*, *Epistolari modo* dudum * *scrip-* 1675.

E

ta,

De quibus-
dam ad. &c.

Error circa Bal-
neorum conten-
ta refutatus.

scripta, priorem locum jure vendicant, & agmen
ducunt haud immerito.

Et hic quidem primo non animadvertere non pote-
ram *Opinionem* quandam obtinuisse, nec traditam so-
lum, sed prelo confirmatam. quod *Thermarum Aquæ*
jejune omnino fuerint, & *sedimento vacuæ*, adeo ut pa-
rum aut nihil in se continerent, unde earundem natura
clarius elucescat; quodq; illud quod *Balnea* reddit effica-
cia, non *substantialiter*, *materialiter*, aut *corporaliter*
insit; sed *potentialiter*, *virtualiter*, & *formaliter*; sive

*Car. Claromont
de Aer. Aq. &
loc. Terr. Angl.
p. 32. in Marg.
De Baln Ba-
thon. p. 12.

ut * *Authoris verbis* utar, *διὰ τοῦ μᾶλλον ἢ ἐνερgeti-
κα* Idem etiam putavit * *Vennerus* Bathoniensis quondam
medicus; *Causa est* inquit, quod *Thermæ Nostræ Sub-*
stantiam Mineralium Corporalem, neq; in se, nec in Cavi-
tatibus adjacentibus contineant.

Contentorum in
Aquis Ther-
malibus propor-
tio.

Iam vero labor haud difficilis evincere potest, *Ther-*
marum aquam, suapte licet natura albam, & ut ipsum
vitrum, si ab Antlia sit hausta, pellucidam, cænosæ
tamen materiæ lapideæ, & salinæ, particulis plurimis
transparentibus admistis, non parum continere, quæ
proportionem, nisi meus me fallat calculus, *drachmarum*
duarum in singulis congiis reperitur. Sane hoc ita se
habere lubentius pronuncio, cum uncias non paucas
comparaverim, Organis terreis, ferreis, campanarum
materia conflatis, & Vitreis elaboratis, & etiamnum
uncias tres aut quatuor paratas habuerim, præter illas,
quas pluribus experimentis alias insumpseram.

Quantitas Sa-
lium in Congio.

Maxime autem hoc in loco annotandum occurrit,
me, laboribus meis secundante DEO, in illud quod
Balnea Efficacia, ut puto, reddit maximè, incidisse;
quod quidem in *Corpore Salino* nidulari videtur, &
molis minoris multò existit, *Thermalibus Aquis* com-
paratum; adeo ut vix plura quam grana quadraginta
Congius unus Aquæ complectatur. Quod restat non
salinum,

salinum, duorum ad tria, ni fallor, proportionem servans, partim vergit ad albedinem, asperioris, & indolis *cujusdam lapideæ* existit, in consistentiam lapideam haud facile solubilem, sponte concresecens; partim levius, cænosum tamen, luto aut Margæ non multum dissimile, & a particulis salinis, & asperis, quibus superimponitur, spontaneo secessu, manifestò se prodit.

Iam vero, quàm Vires *Thermarum* maximæ in *Sulphureis Salibus* consistent, quæ, experimentis Certissimis, *alcalisata* etiam, & *Nitrosa* apparent, & *Spiritu* quodam, seu vapore, *Acida*, Bitumine & Sulphure secundario solum, non, ut *salia*, nisi quatenus Sulphur cum sale commiscetur, primario accedentibus (Bitumen enim *accedere* solum, & non *Componere*, inferius dicetur, Sulphur autem *Componere*, & salibus uniri) quumq; alia quædam non pauca fuerint iisdem admista, operæpretium duxi remoras istas, & obices, quibus *salia* premebantur, amovere, & puriorem statum illis, apta præparatione, conciliare, quo *cujusnam* indolis fuerint, aut ad quale *Salium* genus pertinerent, luculentiùs appareret. *Alkalizata* dico, aut *Alkalina*, & *nitrosa*; neq; *Nitrum* enim, nec *Alkali* pura, sed cum *Sulphure* aliisq; mista observantur.

Porrò in Aquis his *Thermalibus* observatu dignum est, quod gallarum *granis tribus, quatuorve*, in *Thermarum* aquæ recentis *libram* injectis, aut grano uno, aut unius dimidio, minori Aquæ quantitati addito; aut aqua calida gallis affusa, *purpurascens* quidam color statim insequatur; qui paulo post, prout Aqua *Thermalis*, frigidiuscula evaserit, non ita vividus apparet, sed multo remissior. Sin Aquam *Thermarum* siveris ad frigidam propius accedere, aut actu frigida aqua sit, priusquam gallæ commiscantur, alterationem vix

De quibus
dam ad, &c.

Sal Thermo-
rum Alkali-
tum, Nitrosum,
Acidum.

Experimentum
circa Tincturam
Thermalium
Aquarum.

De quibus-
dam ad, &c.

l. 2. de Ther-
mis, c. 10.

Testimonium
Baccii Expli-
catum.

Vid. obs. 88.

Experimenti
ratio.

effatu dignam recipit, si plura gallarum grana addan-
tur. Et, quod maximè notandum, si *Thermalis* aqua
quæ plene refriguit, igni admoveatur, & gallarum
plures portiunculæ additæ fuerint, Experimentum non
succedit, sed aqua ita pene se habet, ac in Experimento
secundo; haud secus ac olim *Baccius* observaverat,
qui ita ait: *Nulla Balnei Aqua eodem cum successu ac*
laude bibitur longe exportata, quo ad fontem proprium;
maxima enim pars ex ipso fonte haustæ ac delatæ amit-
tunt omnem virtutem; multæ non servantur per hyemen,
dilatæ pluviis; & quæ utcumq; servantur delatæ a pro-
priis fonticulis fieri non potest quin amittant cum calore
suo Minerali, vivificos illos spiritus, in quibus omnis
juvamenti vis consistit, quæ semel amissa, nullo postea
extrinseco calore restituitur; quod valde Notandum.

At verò omnis juvamenti vis in halitibus haud con-
sistit. In Aquis medicatis halitibus solum impregnatis,
verissimum affirmo; quæ verò aliis quibusdam sunt
imbutæ, virium tantum amittunt quantum illis hali-
tibus decedit. *Thermæ* autem *Bathonienfes* vaporibus,
sive halitibus constant, & *Salibus* etiam quæ non exha-
lant; licet *sales* partim exhalare observatio confirmet.

Phænomeni præcedentis ratio videtur, quod halitu
Aquarum *Thermalium* in quo major aciditas, avolante,
illa quæ remanet gallis conjuncta, colori purpureo in
medicatis aquis creando non sufficiat, *salibus* tamen
relictis, quæ non evaporant, in quibus magna saltem
juvamenti vis consistit. Nec mirum videatur quod
virtutem amissam ignis non recuperet; nam si halitu
Naturali vires aquæ minuantur, multò magis præter-
naturali ab igne proveniente, & *Naturali* succedente,
qui eo tantum abest ut aquam recuperet, ut halitu
constantem, vappidam magis, & effætam relinquat.
Idem in *Spadanâ* aqua observare est, quæ igni admota
cum

cum gallis tingendi facultatem omnino amittit. Imo observatu dignum est Tincturam amissam a *Thermarum Scatebrarum* calore non restitui, qui tamen ipsi Aquæ *Naturalis* existit. Aquis etiam tepidis, sive *Thermis Buxtonensibus*, tingendi facultatem *Solis radii*, & æstiva caliditas solent adimere; æstate enim *Atramentosæ* non sunt teste *Listero*, de Aq. Medicat. Angl. Exerc. pr. c. 4.

De quibusdam de, &c.

Vid. Obs. 56

Quin etiam observare est partem *acidam* in distillationibus vulgaribus ultimò ascendere, in aquis autem *Thermalibus* e contrà primò avolare, eo quod ignis calor illo a fermentatione proveniente vehementior existat, qui liquoris partes aqueas insipidas leviores confestim elevat, salibus *gravioribus* in fundo relictis. E contra vero, fermentationis, si ad ignem actualem comparetur, mitior calor, *Thermalium* Aquarum poros solum aperit, quibus halitus, sive Vapor *acidus*, evacuaturs lente, qui in salem non concreescens, & jugi succedentis halitus motu, *celerius* elevatus, cum aqua mistæ partes magis salinæ ægrius ascendunt; ad eundem fere modum quo in Transpiratione insensili, calore Sanguinis *miti* existente, vapor emittitur; sanguine autem Sudorificis, & medicamentis Calidioribus, *vehementius* agitato, sudores oriuntur. Sed de his in Capitibus de *Acido*, & *Fermentatione*, suo loco, plura dicentur.

Cur aciditas in Thermis, secus ac in distillationibus vulgaribus, primo ascendit.

Vid. Cap. 7 & 9.

Balneatorum insuper, sive *Ductorum*, Cutis, lintea *Balneantium*, & in fundo *Balnei* lapides, luteo colore tincti observantur. *Ferrei* etiam annuli corrofi, & quicquid *ferreum*, in aut circa *Balneum* conspicitur, præsertim si diutius ibidem remanserit, comestum videtur. Imo ferri frustulum vidi in fundo *Balnei* inter lapides inventum, stomacho Aquarum *Thermalium* *Struthionico* adeo exesum, ut favum simularet,

Thermæ ferream Corrodunt.

&c.

De quibus-
dam de, &c.

Lutei coloris
a Thermis
causa, Ochra.

& perforationibus quibusdam profundius tentatis, frustulum ipsum instar spongiæ evaserat.

Colorem luteum ab Ochra, quâ *Thermæ* abundant, oriri observavi, cujus haud mediocrem quantitatem suppeditant, adeo ut *libra una* mecum sit, quacum aqua calida infusa, lapides tingo artificiose adeo, ut ab istis in fundo *Balnei* tinctis naturaliter vix liceat distinguere.

Plures ejusdem
Species.

Notandum etiam ulterius, quo proximè accessum est ad locum, unde Scaturigines erumpunt, colorem luteum eo magis *Saturum* apparere, & luteum intendi; adeo ut in locis quibusdam circa crucem in *Balneo Regali*, & versus angulum australem ad occidentem vergentem, ubi maxima *Balnei* Scaturigo pullulat, *Aquarum Thermalium* ebullientium motibus Ochra ita elaboretur, ut lapidibus affixa, Pictorum laborem præparando præveniat, eoque magis, quod nova materia jugiter affluente purissima evadat; quæ, sordes alibi contrahens, impurius existit: unde in quatuor aut quinque colorum luteorum species, aut gradus, distinguitur, prout magis de contaminante & sordida materia, aut minùs participat.

De Font Medi-
cat Angl. c. 4. N.
4.

Et quidem, quum sagaci ingenio pollens medicus *Martinus Lister* M. D. Oxoniensis, & Regalis Collegii Medicorum Londinensum, & Societatis etiam Regiæ Socius, Libro suo egregio de *Aquis Medicatis Angliæ* nuper edito suspicetur me nimis subtiliter distinxisse; regeo, mirum quidem videri Autorem adeo sedulum oculatum istius rei testem non fuisse, quando *Bathoniæ* intererat, quæ sub Communem Ductorum inspectionem cadit quotidie, ut a *Ricardo Stephens* Ductore Primario, relatum habui, qui colorum Varietates, & hanc ipsam etiam Ochram elaboratam maxime, paratus est ostendere.

Prædictæ

Prædictæ Ochreæ distinctionis, potius quam lapidis alicujus Calcarii defensionem in me lubentius suscipio, quod Calcarium lapidem in Thermis contineri nullibi dixerim; imo caput quartum, sextum, & Observationes annexæ, ni multum fallor, contrarium evincunt. Magisterium autem insipidum, quod è lapide Sectili constare passim asserueram, nunc tenuiore forma, aliquando vero crassiore, apparuisse observavi.

De quibusdam ad, &c.

Vid. Cap. 4. 13.
Obs. 83.

Penicilla etiam & panniculi lanei, quibus canales Balneorum, sive Aquæductus inferiores occluduntur, una cum parietibus, ostiis introitus, & postibus, Thermalis Aqua diutius inclusa, quemadmodum hyeme solet accidere, lutea hac substantia intincta existunt, & si illota remanserint penicilla, nec e conspectu remota, odorem fætidum emittunt cloaca quavis ingratiorem, adeo ut Caryophylli, Rosæ, Violæ, aut ambre Pomii halitus longe illi anteposendus sit, & prudentis etiam fuerit venti favorem in hac lucta aucupare. Quin & idem domi expertus sum, ubi, postquam iu aqua communi infusa aliquandiu ochra perfliterit, de illa ac de picturis idem dicatur

Panniculorum
Ochra tincto-
rum fætoris
causa Sulphur.

è longinquo reverentia major;

quod fœtenti intra Ochram Sulphuri referendum est acceptum, ut in capite de Thermarum Sulphure dictum est latius.

Vid. cap. 6.

Annotandum ulterius; Tametsi substantia illa lutea magna adeo quantitate in Thermis reperiatur, qua vicinum etiam solum abundat, ut ex locis haud longe distantibus effossis habeam compertum, nihil tamen luteum in Contentis apparere, quod quidem mihi argumento est illam aut evaporare, præsertim quum locis quibusdam ubi halitus opponitur, copiosius adhæreat, & plumbeorum canalium ad reparandum reciforum partibus internis (obice nimirum ibidem posito) copiose satis affixa observetur; aut, (quod vero minus simili-

Luteum nihil in
contentis, &c.

lius

De quibus-
dam ad, &c.

lius videtur,) colorem inter evaporandum ignem destruere. Vero inquam, minus simile; nam Ochram vidi sæpius decoctam colorem non remittere, imo longa decoctione observavi luteum intendi.

Ratio.

Rationem rei præcedentis ita concipio. Quum Ochra sit, ut videtur, *acidi* si non *materia*, saltem *vehiculum*, aperto aere, ab eodem relictæ, ad fundum præcipitat, & partim hoc modo, partim ante ascensum ex aquis, colorem luteum lapidibus apponit, aquas autem *Thermæ* ipsas citissime pertransit. Et quidem in *Balnei* Aqua particulas quasdam luteas nigrioribus immistas quilibet observet, qui *Balneum* ingressus, & vola manus aquam comprehendens, partes minutulas nigricantes & luteas, pene atomos, isthoc modo fluitantes conspexerit. Porro, lutea materia hyeme magis abundare observatur, quam æstate, eo quod ambientis aeris frigiditas fortius repellat; & brumali etiam tempestate, quando *Balnea*, minus in usu, quieta sunt, in *Thermarum* Superficie, cremoris instar tenuioris fluitat, qui leviter commotus, aquis admiscetur, & demum subsidet: ventoso autem cælo existente, in sedilia & saxa in *Balnei* fundo præcipitatur, quibus colorem luteum affigit, & communicat. Aquarum autem *Thermalium* contenta quæ ab *Antliis* proveniunt, non possunt materiam luteam, cum aqua *Balnei* aperti, æqualiter continere, eo quod ibidem, reclusa aqua, halitus deficiat. Quod tamen luteam quiddam in *Antliata* etiam Aqua, difficulter licet observatum, remaneat, ex observatione Quinquagesima secunda demonstratur autoplicè, & inde etiam patet, quod plumbeis Canalibus internè, ut modo dictum, adhærere soleat.

Ochra in con-
tenti hyeme
magis abundat,
& Cur.

Vid. obs. 52.

Cur aperti Bal-
nei aqua non
purpureasit cum
gallis, ac sumpta
a Scaturigine.

Quinetiam videtur quod aperti *Balnei* aqua colorem purpureum, gallarum pulvere, aut segmentis additis, minime

minime contrahat, secus ac illa ab *Antliis* eructata, ratio inde petenda, quod halitus *acidus* in aerem emissus, non *aciditatem*, sed *ochram* magnam partem *insipidam* remittat, quæ aquæ impedimento solum est & oneri, *tincturamq;* ita differt, ut tandem post reditum ad *Thermas*, multo minus *acida*, imo ferme *insipida* existens, *aciditatem* avidius imbibendo illam omnino cohibeat; tametsi spirituum deperditio, sive magis ad rem, fugitiuarum partium *avolatio*, ridicula non sit, modo spiritus *substantiales* intelligamus, & aciditatis participes (de quibus Capite VII. plenius agendum) quum aqua ab *Antlia* proveniens, si refrigescat, tincturam diu non exhibeat, licet nihil in fundo præcipitatum remaneat. *Ochra* in *spadanis* aquis, & aliis etiam mineralibus, præcipitata observatur.

Præter *luteum* hunc colorem, de quo alibi plura sunt dicenda, color etiam *viridior* in lapidibus quibusdam in *Balneo* apparet, qui a salibus, forsan, proficiscitur; salita enim edulia, si lapidibus esculenta liceat componere, *viridia* existunt; & si *Vitriolum* admittamus, coloris istius ratio erit intellectu facillima. Quin & *muscus* quidam *viridis* lapidibus undiquaq; in *Balneo* adhærere solet, qui *Thermarum* aquam spectantium oculis *viridiorem* reddit, & scopis & carptariis purgatus, e fundo in superficiem ascendens, ibidem etiam non raro fluitat. *Viriditatis* semina in aqua lim-pida contineri inde patet quod *Thermarum* aqua patula, ad dies duodecim intra phialam contenta, *vireorem* suum fundo, & lateribus vitri adhærentem, deposuerit, eodem fere modo ac in *Balneo* lapidibus apponitur. E genere *Vegetabilium*, & materia videtur e naturæ penu deprompta, unde *muscus* primo incrementum sumit. Peracta hæc observatio ultimo die Julii A. D. 1688. Notandum etiam *muscum*, cum *Thermarum* aqua in

De quibus-
dam ad, &c.

Thermæ vi-
suum ferrum
Corrumpunt.

Balneo diutius perstiterit, majorem reperiri, quam quàm sæpius renovatur aqua, & purgatur *Balneum*, ideoq; hac ratione *hyeme* magis, quam *æstate*, muscus apparet.

Ferrum exedi constat ab aliquo *corrosivo*, quod donec aliter doctus fuero, *acidum* judicabo, licet matura etiam *salia* ad idem contribuant. Ut *corrosionem* ab *Aquis* ipsis *Thermalibus* provenire appareat, in *Lixivio* ex *aquarum Thermalium* contentis parato, *ferrum* infudi, quod illud non secus ac ipsius *Balnei* Aqua, moræ ibidem ratione habita, exedere tentaverat. *Cultri* etiam & *spatulæ*, ad residentiam in fundo movendam immissæ, & statim observatæ, dictum factum fere, *rubiginem* contraxerunt. *Halitum* fore *corrosivum* nemi- ni dubium esse potest, qui *annulos ferreos*, supra *Thermalium* *aquarum* superficiem in *Balneo* positos, & *fene- strarum* *ædium* circa *Balneum* *clathra*, & *sepimenta ferrea*, *corrofa* observaverit.

Argumenta
quædam suaden-
tia *vitriolum*
Thermis inesse.

Porro, ex *arena Balnei*, de qua suo loco, cum *galla- rum* infusione mista, *atramentum* efficitur, quod lite- ras primo quidem obscuriores, mox vero planius le- gendas, pingit. E contentis autem in aqua *Communi* maceratis, aut eorundem *lixivio*, cum exigua quanti- tate *gallarum decocti*, *atramentum* componitur, quod statim a *mistura* aptum satis ad *scribendum* evadit; quod licet non a *Vitriolo* in *arena* non soluto, ab *acido* tamen *Ochræ* impresso, provenire potest, ut in- ferius dicetur.

Vid. cap. 7.

Nec prætereundum est omnino, quod *Thermarum* aqua, a *scribis* apud locum optimis, in *atramenti* artificio fuerat diu usurpata, qui *experientia* duce, *atramentum* cum aqua dicta & cæteris vulgo adhibi- tis, confectum, colorem nigriorem, & magis durabi- lem, nancisci observantes, medicatam aquam, in usum prædictum, præ *communi* elegerunt.

Quinet,

Quinet, quàm haud ità pridem aquam calidam *Balnei* contentis pro lixivio apparando affunderem, & liquor in pellem rubrum, quo forte usus fueram, infortuniò inciderat, *rubrum* statim, palmæ latitudine, in *nigrum* mutavit, æque facile ac alutariorum atramentum, quo in Coriis tingendis, & denigrandis utuntur. Idem, fateor, *alumine* aliis admisto efficitur, illud autem *Thermis* inesse vix audeo asserere, ut in quarto Capite dicendum restat. Quibus addi potest plures tam in ægritudinum remedium utentes *Balneo*, quam medicos ipsos, iudicio acerrimo, & gustu minime vitiato præditos affirmasse, se in Aquis *Thermalibus* vitriolum degustasse; quodq; dubium mihi esse non deberet, quin *acidum*, imo *Vitriolum* ex illis fuerit, quæ in iisdem continentur. Aliqualis etiam est momenti, quod *Thermalis* aqua coaguletur lac, non tamen ut vulgo serum lactis efficitur. Lacti enim bullienti, & *Thermarum* aquæ, æquis partibus mistis, ebullitionem fortiolem longamq; succedere oportet, aliter molle coagulum vix solet apparere; duabus autem *Thermalis* aquæ partibus, uni lactis additis, serum *tenue* & coagulum *durum* exoriri consuevit. Adjungo insuper quod *Thermarum* sale, in oleum per deliquium ab aere soluto, gustus acris, Stipticus, & plane *Vitriolicus* percipiatur, non in *deliquio* solum crasso, sed oleo etiam puriore, & sale ipso; ut nihil dicam de *glebarum* forma, quæ interdum apparuit, de qua cum adhuc mihi nondum satisfecerim, cum summa probabilitate *acidum Vitriolicum* nunc dimittam, donec Experimenta alia de *natura acidì* certius quiddam exhibuerint.

Nonnulla Nitrum.

Quod vero ad *Nitrum* attinet *Indubitatum* fore arbitrator illud *Thermis* inesse. Nam præter gustum pungentem, acrem, infrigidantem, & nauseum, qui in contentis maceratis, sale, & oleo, manifesto se prodit

De quibus-
dam ad, &c.

De Therm. aq. &
Metall. c. 9.

(*nauseum vero saporem* hic præcipue memorandum cen-
seo, eo quod evidenter appareat, & tam *Nitro*, quam
aquis *Nitro* imbutis assignetur *Fallopio*, qui illas *Sub-*
vertere stomachum & facere nauseam, disertis verbis
affirmat, præter, inquam, conjecturas has probabiles)
quod extra omnem Controversiæ aleam illud ponit est,
quod characterem *Nitri*, secundum veteres, verissi-
mum possideat, & in *stirias* se extendat, quas habeo
ultra *viginti* recenter ejaculatas. Ex hac ipsissima
Nitri forma una cum qualitatibus ejusdem, de quibus
infra erit aptior dicendi locus, conjicere licet, imo fiden-
ter statuere, *Nitrum Thermis Bathoniensibus certissime*
inesse. Priusquam autem hoc pensum aggredior, ope-
ræ pretium duxi de *Principiis Thermarum* generaliter
differere.

Juniores quidem (fateor) Philosophi *striatam* *Nitri*
formam parum carant, quam salibus nonnullis a *Nitro*
diversis, competere affirmant. Verum donec alia
argumenta in rei Confirmationem allata intellexerim,
Nitri existentiam, ex hac antiqua *Nitri* forma probare
non desistam, tametsi *Nitrum* a qualitatibus etiam
plenius dijudicandum fuerit. Quùm autem & *Nitri*
qualitates, & *forma* etiam *Nitri*, in *Nitro* Bathoniensi
simul concurrant, *Nitrum* verum esse, & quidem
Antiquorum, evidenter apparet, de qua re vide plura
Capite V. ubi de *Nitro* Bathoniensi, & Antiquorum
Nitro, habentur plura.

C A P. III.

De *Thermalium Aquarum Bathoniensium*
Principiis in genere.*Capitis Summarium.*

Thermarum Principia Vetera, Recentiora, Nova. De Cupro & Bitumine parum constat. Thermæ partim ferratæ. Principia Nova constitutiva, Appendentia, seu accessoria, & Virtualia. Quodnam prædominium habet in Thermis. Bitumen revera principium non est. Nobilissimi ROBERTI BOYLE Armigeri, laudes. Principiorum Novorum Schema Autoris. Cujusdam contradicentis oppositio.

QUUM *methodus*, quæ *Tractatum* hunc percurrit; *Catenæ aureæ* instar sit, quam *Jupiter* apud *Homerum*, ad probandas suas vires, ex *Olympo* ad terram usq; demitti jussit, ad methodicum magis in hoc tractatu progressum, his *Catenæ* partibus procedam; quibus, tanquam lineis parallelis a peripheria, in pensî mei centro concurrentibus, punctum in medio attingam felicius, & quicquid adhuc De *Thermis Britannicis* dicendum restat, Comprehendam. Tractatus igitur præsentis, quem *Justum* voco, *Summam*, in capita nonnulla, certa methodo, distribuam. Ea autem respicient *Thermarum Principia*; *Caloris Causam*; *Virtutes*; *Effectus*; & tandem *Nocumenta*.

— hæc *Nostro* Signabitur *area curru* :

Hæc erit admissâ meta terenda rotâ.

Principia

De Therma-
rum Bathon.
Principiis in
genere.

Thermarum
Principia Ve-
tera & recen-
tiora.

Principia *Thermarum* olim celebrata, fuerunt *Turne-*
ro Sulphur, & Cuprum; *Ionesio*, Sulphur, Cuprum,
ferrum, & *Marchasitæ* paululum. Recentiora vero,
Bitumen, Nitrum, & parum Sulphuris, *Iordeno*;
Sulphur, Nitrum, & Bituminis nonnihil, *Vennero*.
Quum autem *diem dies doceat*, &

res accendant lumina rebus,

aliter multo jam se rem habere compertum est. Quo-
modo autem *mea* de iisdem fert *sententia*, observatio-
nibus *nuperrimis* superstructa pariter, & confirmata,
paucis edisseram.

De Cupro, &
Bitumine
parum constat.

Et quidem de *Cupro*, & *Bitumine* parum constat.
Sane *bituminosam* materiam in *Thermarum* superficie
certis temporibus fluitantem invenio, & *Pyrites* non-
nullos cupro simillimos pro *marcasitis* forsan habitos
copiose circa *Bathoniam* effossos vidi, virtutem autem
ullam *Thermalibus* aquis inde communicatam haud
existimo, quum in iisdem nullo modo *Bitumen*, nec
post concretionem *Pyrites*, dissolvi crediderim. Porro
Pyrites dictos, aut *marcasitas*, in pulverem redactos,
in Communi aqua maceravi, neq; colorem, saporem,
aut odorem ullum effatu dignum, in eodem observavi.
Imo *Pyrites* plures, undiq; conquisitos, pulveratos,
igni fortissimo calcinandos tradidi, & multum *Sul-*
phuris, *Salis* autem nihil, continere notavi. De *Pyrite*
Bollensi *Joannes Baubinus*: *Pyrites* in ignem coniectus
flammam concepit *fumidam*, odore *Sulphuris* gravi nares
feriente. Si quid igitur a *Pyritibus* Aquis *Thermalibus*
virtutis accedat, id *Sulphuri*, potius quam *Sali*, tribu-
endum Censeo.

De Therm.
Boll. l. i. c. 7.

Thermæ par-
tim ferratæ.

Ferrum si *Thermis* insit, ut *Ionesius* affirmat, in *rubri-*
ca solum se, forsan & *Pyritibus* manifestat. *Pyrites*
hos cuprum, ferrum, & *marcasitas* olim dictos ex-
istimo, de quibus plura Capite Sexto. Nam *Matthio-*
lus

lus affirmat lapidem quem Græci *Pyriten* dicunt, Officinas, cum Mauritanis, *Marcastiam* vocitare. Sterilis hæc, inquit, magna ex parte, quod (ut Chymistæ existimant) ex impurissimo Sulphure, aliisque inconcoctis partibus metallorum sit conflata. A rubrica etiam, ferri ut vocatur matre, in arena observata, sectili lapide adjuta, provenire reor, quod arena in liquore acido macerata, infusionis color istius limaturæ chalybis, aspectum æmuletur, unde Mortonus Noster Reg. Coll. Med. Londinensium Socius, & Practicus ibidem perquam Celebris, (de quo plura capite X. & XIII.) Bathonienses Aquas, Medicatis Aquis Mineralibus Chalybeatis, meritissime annumerat. Idem etiam a tingendi cum gallis, & similibus, facultate colligitur, ut, suo loco, in sequentibus clariùs apparebit.

De Thermarum Bathon. Principiis in genere.

Bauhinus ubi supra. Vid. cap. 4. & Obs. 90.

Phthysiol. l. i. c. 8 p. 43.

Clarioris autem doctrinæ gratia, Principia, voce latissime sumpta, in tria genera distribuam, viz. quæ Ther-
 mas constituunt; quæ appendent; & quæ vires impertiunt; sive in Principia constitutionis, appendentiae, (aut accessionis) & Virtutis. Principia Constituentia dirimo in Salina, & non Salina; Prioris generis tria existunt, Sal Alkali (puta) Nitrum, & Acidum. Posterioris vero quatuor; Unctuosum, ut Sulphur. Lapideum, ut lapis sectilis, vulgo dictus Freestone; & terrena; Lutum nimirum Cærulum, sive Margæ quoddam luteæ genus; & Ochra. Ex his quædam magis fixa sunt, ut Sal Alkali (qui Sal communis in sequentibus nominabitur) & * Nitrum; Sulphur etiam, lapis Sectilis, & Marga. Ochra verò & Acidum magis Volatilia. Luto-Margæ, sive Margæ Luto similis meminit Ingeniosus Vir Adamus Martindale Cestriensis, collectione Epistolarum ad Rem Rusticam & mercatoriam Spectantium, a Joanne Houghton Pharmacopola Londinensi, & Regalis Societatis

Principia Ther-marum Nova.

* Nitrum fixum dico quod de Alkali natura participans, non ea quantitate evaporet, qua acidum.

Vol. i. N. 11. p. 121.

De Therma-
rum Bathon.
Principiis in
genere.

Bitumen ap-
pendet solum.

cietatis Socio, nuper, non sive laude, edita, apud quem *Marga lutosæ*, Anglice *Clay-marle*, quartum genus margæ constituit, & eandem in agro *Derbieni* abundare testatur.

Principium *appendens*, non constituens, *Bitumen* existimo, quod cum *Thermalibus* aquis non miscetur, nec in *Contentis* observatur, sed e fundo *Balnei*, certis temporibus, ejaculatum, *Thermas* ipsas citissime pertransit, & in superficie, cremoris instar, aut uliginis, forma, fluitando supernatat, nec magis quam *arena* aut *lutum* in fundo, aut *spuma* in superficie, *Thermarum* constitutionem, ut videtur, ingreditur.

Porro, inter Principia *Thermarum* quæ vires imperiunt *Virtutis*, *Virtualia*, magis *Principalia*, & *primaria* (quibus nominibus intelligenda veniunt in posterum) tria *salia* numerantur; minus verò *principalia*, & *constituentia* *secundario*, sunt quatuor non, saltem minus *salina*, quibus quintum addi potest, *Testacea*, viz. quæ in *Arena*, & circa locum abundare observantur, ut in capite de *Fermentatione* dictum inferius. His appendent etiam *lutum* & *arena*, verum quoniam e particulis quorundam memoratorum, aliis licet in *Arena* admistis, utrumq; componitur, illis quidem hic exceptis, inter *Principia* *Thermarum*, haud aliter quam *Bitumen*, quod *Thermales* Aquas non ingreditur, ideoq; reverà *principium* non est, sed *Exprincipium* potius, referenda, videntur; hoc tamen discrimine, quod *Ochra*, *Marga*, & *quadrato*, aut *Sectili* lapide, in *Thermarum* substantia, aut *Contentis*, observatis; *Lutum*, & *Arena* in fundo remaneant; *Bitumen* tantum in Superficie, instar spumæ, fluitet; aliter autem in Aquis ipsis, nec vola quidem ejus, nec *vestigium* conspicitur.

Thermæ sunt
Salinae, & Sal
Alcali in
Thermis præ-
dominantur.

Efficacia autem maxima in *Salibus* consistit, in quibus, si molem spectes, *Alkalisato Sali* prædominium attribuo,

attribuo, eoque pronius, quod *Syrupus Violaceus* in-
 jectus Thermarum aquæ virorem conciliat, quod aquis
 istis, in quibus Sal Alkali, prædominium obtinuit, so-
 lenne esse, Nobilissimus Autor, Verulamius alter,
 nuperrimè observavit. ROBERTUM BOTLEUM
 Armigerum intelligo, Illustrissimorum Comitum de
 BURLINGTON & ORRERY, illius fratrem
 Germanum, hujus Avunculum; quo tam pietatis amore,
 quam Scientiarum augmenti, & Literarum studio,
 flagrante Heroe superbit Patria, cuique meritis &
 virtute æqualem Philosophum, Anglia non agno-
 scit, nec Orbis jactat Superiorem. Hujus autem sa-
 lis prædominium in sequenti capite demonstrabi-
 tur.

De Thermo-
 rum Balbon.
 Principiis in
 genere.

De Aq. Min.
 p. 85. §. xxvi
 N. 8:

Omnia autem Thermarum principia, cujuscunque
 generis, aut indolis fuerint, Nostra diligentia & labo-
 ribus observata, insequente Schemate comprehensa,
 succedunt. Ex quo Principiorum Turneri, Jonesii,
 Jordeni, Venneri, aliorumq; omnium præcedentium
 futilitas apparet, qui, Jordeno solum excepto, Sulphu-
 ratis Balneis accensuerunt; Cui quidem Minerali (ut
 Jordenus, errore non minori, Bitumini) prædomini-
 um attribuerunt. Imo Turnerus de iisdem: Videntur
 mihi potissimum Sulphure constare, id quod ex odore &
 sapore, facile deprehenditur. Nec odore, nec sapore ullum
 aliud Minerale in iis potest deprehendi. Hæc ex relatione
 Joannis Baubini, & Turneri libello de Angliæ, Ger-
 manicæ, & Italiæ Balneis. Ex eodem Autore addit
 Baubinus, verbis Latinis. Si quid autem Sulphuri le-
 viter sit admistum (quod tamen non percepi), cuprum sit
 necesse est, dum enim montes ex quibus scaturiunt lustra-
 rem, hinc inde Pyritæ fragmenta, cum cupro mista inve-
 ni, nullo tamen sensu potui deprehendere insignem ali-
 quam impressionem in Aquis. Jordeni, Venneri, &
 antiquiora

De Baln. Boll.
 l. 3. c. 61. p. 263,

De Thermarum Bathon. Principiis in genere.

antiquiora *Ionesii* principia superius retulimus. Jam verò ad Principia nostra *nova* accedamus.

Novorum Principiorum Thermarum omnium Bathoniæ Schema.

Principiorum novorum Schema *Autoris*.

Principia Thermarum sunt vel

Constituti- va, quæ funt vel	{	Magis Principa- lia, seu prima- ria, Salina III.	{ Sal Alkali Nitrum Acidum Sulphur Lapis Sæstilis Marga Testacea, & Ochra. Quibus, sua etiam proportione, Ferrum annume- rari potest.
		Minus Principa- lia, seu secunda- ria; non, saltem minus, Salina, V.	
		Appenden- tia iv.	{ Bituminosa Spuma, Lutum, & Arena.
			Maximæ, Sal Alkali, illiq; analogum
			{ Nitrum Sul- phureum, Matura Salia; fixa magis & Passiva.
Virtutis, si mole æsti- metur in- ter Salia, III.	{	Minoris	{ Acidum immaturum; vo- latile, & magis Acti- vum; adeo immaturum; ut vapor potius, aut Spi- ritus, quam Sal concre- tus videatur.

Et

Et quidem hic ad Principia magis *Principalia*, aut *constituentia primario*, ex methodus præscriptæ lege procedendum foret; Cùm verò *contraria juxta se posita magis elucescant*; quid ab *Autore* quodam *nupero*, contra *Nitrum* præcipuè & *Sulphur* objicitur, examinandum est priùs, & an momenti quiddam rationes ab eodem allatæ, in se complectantur, *pacatius* inquirendum. Examen autem hoc Principiorum fere omnium, præsertim verò *salis Alkali*, *Nitri*, *Acidi*, & *Sulphuris* naturam & existentiam in *Thermis* comprehendet, cæteris hic & inde in *Tractatu*, licet non *designate* adeo, explicatis tamen. Disertis quidem verbis in contrarium *Autor* statuit: *Quod ad Nitrum & Sulphur attinet, quibus Thermas Bathonienses imbutas esse hætenus creditum est, eorum neutrum Aquis Thermarum istarum solutum esse arbitror.* Idem postea retulit *Autor* Epistolæ sæpiùs memoratæ. *Equidem, inquit, non sum nescius, recentissimum Autorem Joannem Mayow, in vulgatis superiore anno super hoc argumento lucubrationibus suis, quæ de Nitro & Sulphure Bathoniensium Thermarum credidere hætenus Scriptores impugnare, quorum Neutrum his aquis solutum esse, pluribus conatur ostendere.*

De Thermarum Bathon. Principiis in genere.

Tract. de Sal. Nitro, c. 15.

Thermar. Bathon. & Aquigran. Compar. P. 34.

Placuit itaq; Autoris hujus *δοκασίῳ*, *Amici* olim, *Innovatoris*, & contra *Veterum*, multo doctiorum, & apud *Thermas* diutius longe se notorum, torrentem dirigentis brachia, sententiam, *amice* ventilare. Verborum autem ejusdem series, ut capite XV. *Tractatus de sale Nitro* leguntur, sic se habent.

‘*Thermarum* celeberrimarum censui merito annumerandæ sunt Bathonienses, in quarum aquis admirandis, perpetuus, seu Vestalis quidam, & sacer ignis tanquam inito a rebus maxime descrepantibus sædere amicali hospitatur.

De Therma-
rum *Bathon.*
Principiis id
genere.

*Sal acido-fal-
sum in Ther-
mis.*

N. B.

*Sal Alkali in
Thermis.*

**Vide cap. 7. &
9. inferius.*

Antequam ad modum quo *Thermæ* incallescunt devenimus, è re fore arbitror in ea quæ in Aquis earum continentur breviter inquirere.

Imprimis ergo *Thermas Bathonienses* sale quodam indolis acidæ imprægnari manifestum est, quippe si Sal quodvis alcali, aut volatile pure falsum aquis earum admisceatur, præcipitatio mox in iisdem excitabitur, eaq; turbidæ, laetæq; evadent.

Porro, lac feruefactum ab aqua *Thermarum* dictarum sibi affusa, haud secus ac ab acido quovis liquore coagulabitur.

Neq; tamen Sal acidum purum putum esse videtur sed idem cum sale quodam Alkali combinatur; etenim si aqua ista ad siccitatem evaporetur, sal quoddam fixioris naturæ in fundo vasis reperietur, utpote quod affuso spiritu quovis acido efferuescit. Cujusmodi etiam indolis *Thermarum* fimus, aut arena sunt, quæ una cum aquarum Scaturiginibus eructantur: etenim liquore quovis acido iis affuso, ebullitio mox excitabitur. Observare est insuper in aquis istis salem seu potius terram quandam calcineam fundo canalium, in quibus aquæ istæ deferuntur, ubiq; fere adhærere.

Ex dictis colligere est, *Thermas Bathonienses* sale quodam acido-falso imprægnari, & utiq; sal isthoc *Thermarum*, Tartaro Vitriolato, seu sali aluminoso, haud multum absimile videtur.

Quod vero Salia ea se invicem non destruunt, sed eorum alterutrum cum sale sibi contrario efferuescit, ratio ex iis quæ superiori cupite dicta sunt, aliquatenus innotescet, nempe salia dicta adeo imperfecta sunt, ut eadem conjuncta sibi mutuo penitus destruendis non valeant. Verum de salibus hisce postea fusiùs dicetur.

Quod

‘ Quod ad Nitrum & Sulphur attinet quibus Therma-
 ‘ Bathonienses imbutas esse hactenus creditum est eorum
 ‘ neutrum aquis thermarum earum solutum esse arbitror.
 ‘ Nitrum aquis dictis non inesse exinde liquet, quod
 ‘ si salia post evaporationem aquæ Balneorum relictæ,
 ‘ carboni accenso imponantur, ea neutiquam instar
 ‘ Nitri deflagrant. Quanquam non inficias ibo quin
 ‘ salia ea immatura indolis alcali (quibus fimo &
 ‘ arena Balneorum imbuta sunt) aliquandiu aeri ex-
 ‘ posita, ab influxu ejusdem in Nitrum forte converti
 ‘ possunt

De Therma-
 rum Bathon.
 Principiis in
 genere.

Non Nitrum.

‘ Quoad Sulphur, quod adeo Thermis ferè quibus-
 ‘ cunq; inesse decantatur, idem in aquis istis solutum
 ‘ esse non existimo, quippe si aluminis aut vitrioli
 ‘ solutio, aut Sal aliud quodvis sive acidum, sive fixum
 ‘ aquæ Thermarum istarum admixtum fuerit, Sulphur
 ‘ tamen neutiquam odore sætido, aut quovis alio indi-
 ‘ cio se præcipitari ostendit: quod tamen in solutione
 ‘ Sulphuris, in aquæ extinctionis calcis vivæ, aut in
 ‘ lixivio facta omnino contingit, dum ex iisdem
 ‘ ab liquoris cujuscvis acidi affusionem præcipita-
 ‘ tur.

Neq; Sulphur.

‘ Non me latet aquam Thermarum dictarum, si
 ‘ sal Tartari, aut volatile pure falsum ei injiciatur;
 ‘ statim albescere, uti supra dictum est: verum co-
 ‘ lor iste albus non a Sulphuris, sed a materiæ cujus-
 ‘ dam lapideæ, aut aluminosæ præcipitatione provenit;
 ‘ haud secus ac aquæ extinctionis calcis vivæ contin-
 ‘ git, dum sal fixum quodvis ei admiscetur, in qua
 ‘ tamen Sulphur solutum esse minime putandum est;
 ‘ etenim si Sulphur aquæ extinctionis calcis vivæ inco-
 ‘ ctum fuerit, aqua ea non jam uti prius, a satis fixi,
 ‘ sed ab acidi affusione colorem album acquireret:
 ‘ Plane ut salia sulphuri solvendo, non vero præci-
 ‘ pitando

Materia alumi-
 nosa.

De Therma-
rum *Bathon.*
Principils in
genere.

Alumen prædo-
minatur.

Willisius nota-
tur.

Vitriolum in
Crucis, & ca-
lido non.

Regis parum.

tando idonea esse videntur. Quocirca, si aquæ
Thermarum sulphure imbutæ essent, eadem non
uti fit, a sale pure salso, sed ab acido præcipitaren-
tur: & quidem sulphur ex iis præcipitatum, odore
fætido se proderet, quod tamen minime contingit.
Quibus insuper addo quod sal acidum seu alumino-
sum quoddam in Thermis prædictis prepollere vide-
atur, ita ut eadem sulphuri solvendo prorsus ineptæ
sint.

Quinimo si sulphur vulgare aquis dictis incoctum
fuerit, aquæ tamen istæ nequaquam colore flavo, sul-
phureoq; tingentur, neq; sulphur quavis ratione ex
decocto dicto præcipitari potest. Ut itaque multum
mirer Cl. Willisium in Tractatu suo *de Sanguinis Incales-*
centia affirmasse, quod sulphur aquæ Thermarum dicta-
rum veluti aquæ extrinctionis calcis vivæ incoctum solvi
possit. Si quando autem sulphur in aquis prædictis so-
lutum esse videatur, erroris occasionem esse arbitror
quod decoctio in vase facta est, in quo quum decocti-
ones fieri soleant, aliquando forte sal fixum ei inco-
ctum est; ita ut solutio sulphuris a portiuncula salis
fixi, quo vas illud imbutum est, proficiscatur, &c.

Quod ad vitriolum denique spectat, Balneum vulgo
dictum Balneum Crucis, item alterum præferuidum
nominatum Vitriolum plane nullum continere viden-
tur; etenim si gallæ contusæ aquis Thermarum di-
ctarum infusæ fuerint, aquæ istæ colorem purpureum,
aut nigrum nequaquam habituræ sunt, quod tamen
omnino contingeret, si Thermæ istæ Vitriolo imbutæ
essent. Quod ad Balneum Regis sic dictum, isthoc
Vitrioli tantillo imprægnari videtur; quippe si gallæ
contusæ ejus aquæ injiciantur eadem colore atro pur-
pureo leviter tingetur.

An-

Annotandum est autem quod minera quædam in-
 dolis metallicæ, una cum Thermarum prædictarum
 Scaturiginibus, e terra prorumpat, quæ facile in Vi-
 triolum converti potest. Etenim si Sabulo (quod una
 cum aquis Thermarum e Terra erumpens, in fundo
 Balneorum reperitur) liquor quivis acidus superfun-
 datur, idem non sine effervescentia satis insigni a
 menstruo acido corrosus, ex parte aliquâ in Vitrio-
 lum convertetur; haud secus ac limaturæ ferri, a li-
 quore acido corrosæ, contingit; quippe si Sabulum
 isthoc Balneorum liquore acido imprægnatum, infu-
 sioni gallarum injiciatur, liquor mox colorem atro-
 purpureum acquirat; cum tamen si infusio gallarum
 sabulo isti recens a Balneis exempto, non vero a li-
 quore acido jam corrosus, affundatur, ea nequaquam
 colorem purpureum obtinebit, indicio utiq; manife-
 sto Sabulum Balneorum metallicum, non nisi a men-
 struo acido corrosus, indolem vitriolicam induere.
 Advertendum est autem quod Sabulum istud Ther-
 marum, aliquandiu servatum, aeriq; expositum, sponte
 sua in Vitriolum commigrabit: quippe si istiusmodi sa-
 bulum gallarum infusioni injiciatur, aqua mox colo-
 rem atropurpureum habitura est. Quinimo si idem
 linguæ imponatur, sapor vitriolicus satis manifesto se
 prodet. Nimirum spiritus Nitro aereus cum minera
 metallicæ, sive marchasitâ salino-sulphurea (e quali
 vitriolum confici solet) sabulo dicto admixta, tractu
 temporis concreditur, & effervesceat, eamq; tandem,
 modo alibi ostenso, in Vitriolum convertit, &c.
 Circa Thermas itaq; æstuantes ita statuendum esse
 arbitror; viz. particulas aereas una cum aquis plu-
 vialibus in altam tellurem descendentes, ibidemq;
 minere salino-sulphureæ occurrentes, æstum, caloremq;
 admodum intensum in eadem excitare; & demum
 aquarum

De Thermo-
 rum Barbon.
 Principiis in
 genere.

Minera Me-
 tallica.

Thermarum
 Sabulum Vi-
 triolicum.

N. B.

De Caloris.
 Thermarum.
 causa opinio.
 N. B.

De Therma-
rum Bathon.
Principiis in
genere.

Minera salino-
sulphurea.
N. B.

Indolis acido-
salsæ ratio.

Thermarum
durationis causa.

‘aquarum scaturigines e *minera* eo modo exæstuante
‘profluentes Thermas constituere.

‘In prædictorum confirmationem accedit, quod
‘*Thermæ Bathonienses Mineram quandam salino-sulphure-*
‘*am continent, quæ marchasitis istis ex quibus Vitriolum*
‘*conficitur, haud multum absimilis videtur, & quidem sa-*
‘*bulum Balnei aeris aliquandiu expositum, effervescit, inq;*
‘*vitriolum commigrabit. Quod vero salia Thermarum*
‘*prædictarum indolem acido salsam obtineant ratio*
‘*esse videtur, quoniam dum Minera salino-sulphurea,*
‘*modo jam ostenso exæstuat, particularum salinarum*
‘*aliæ ad fluorem aliqualem perducuntur, prout alibi*
‘*dictum est. Salia autem ista fluorem passâ, cum sali-*
‘*bus reliquis indolis alcali congrédiuntur; a quibus*
‘*utrisq; invicem combinatis, sal quoddam acido-salsum*
‘*conflatur, sal autem illud non nisi immaturum est, quo-*
‘*niam idem nondum debite fermentatum, neq; ad ma-*
‘*turitatem justam perductum ab aquis a *minera* æstuante*
‘*profluentibus abripitur.*

‘Si quis hic quærat quâ fieri possit, ut *Minera* quævis
‘æstui tam diuturno sufficiat; respondeo, *Terram in*
‘*aliquibus locis semine quodam minerali imbutam esse*
‘*quod perinde ac semen vegetabilium crescit, & ad matu-*
‘*ritatem perducitur, unde sit ut Minera istius dispendia*
‘*jugiter instaurentur, &c.*

C A P. IV.

In quo *Præcedentium* quorundam *Examen* continetur, & de *Sale Alkali* quædam.

Capitis Summarium.

Aciditas in Aquis Thermalibus non est ab Alumine. Sal Alkali proprie quid. In Thermis Bathonensibus prædominatur. Sal Alcalisatum Thermis inesse observatione raro contingente probatur. Sal in lapides non confedit per modum magnetismi. A Minera Salino-sulphurea, subter, aut prope Bathoniam, procedit. Henrici Stubbii magisterium insipidum. Est indolis lapideæ. Non est Calx viva. Thermarum aqua coagulatur lac. Fermentatio ab acidis Arenæ aut luto affusis primum observata ab Autore. Vitriolum in arena non solutum haud manet. Ab acidis arenæ affusis Ebullitio, unde. Adhæfio Balneorum Canalibus quondam observata, lapidea. Lapis Scetilis & Testacea Fermentationem promovent. Eadem Fermentationis in Luto, & arena Thermarum causa præcipua. Salis Alkali prædominium in Thermis Bathonensibus, probatur apodicticè. Ejusdem Jordenus non meminit.

UT quædam è præcedentibus, ad illustrandam veritatem *Exami* subjiciam; *Thermas Bathonienses* vapore quodam acido, potius quam concreto aliquo sale aciditatis particeps, de quo postea, imbui, libenter concedo; cur autem acidum in Thermis Sal

Aciditas in Thermis non est ab Alumine.

Vid. cap. 7.

H di-

De Sale Alkali
in Thermis
Bathon.

De Therm. l. 5.
c. 11.

Vid. Obs. 81. 83.

Vid. fin cap. 7.

dicendum sit, multo minus *Aluminosum*, parum constat. Tametsi enim spiritum acidum in se *alumen* contineat, unde *Baccius*: *Acidus sapor haud proprius Atrametosæ aquæ est: nam multæ sunt acidæ ex aliquâ alia misturâ, sicut Albulæ, quæ aluminosæ sunt*; Sapor tamen in alumine præcellens maxime est quem *acerbum* vocamus, aut potius *austum*; qui cum in *Thermis* hisce non appareat (ut alia argumenta in sequentibus memorata missa faciam) eo apud me ratum habeo, *aluminosum* salem non adesse, multo minus prædominii palmam *alumni* tribuendam; quod *Observationes* annexæ, & præsertim *Observatio LXXXI, & LXXXIII*, luce clarius evincunt. Quam temerarie itaq; ab Autore nostro sit conclusum, *Aluminosum quoddam Sal in Thermis hisce præpollere* hinc partim constat, & in sequentibus planius apparebit. Hic tamen addo, *aciditatem Vitrioli Martis*, aut *ferri*, potius quam *Aluminis*, *Thermis Bathoniensibus* inesse videri, quod è *Tingendi*, aut *purpurascendi cum gallis* facultate evidentius apparet. *Alumine* enim in *Aqua Communi* Soluta & *gallarum pulvere*, (aut *rasura*,) addito, *purpureus color* in aquâ dictâ haud apparet; *Chalybis* autem *Sal*, (aut *Limaturæ ejusdem*,) in eadem solutum, (aut *infusæ*,) colorem *purpureum* vividum, nictu oculi, procurant. Imo *alumine* & *Vitriolo* æquis partibus mistis, & in aqua communi solutis, cum *gallarum* additione; *alumen* *Vitriolum* ita frænât, cohibetq; ut *purpureus color* nullus, sed obscurus liquor & turbidus apparere soleat: *Chalybis* autem *pulvis*, aut *infusionis liquor*, eidem aquæ, confusæ licet, & turbidæ, admixtus, *alumen* superat, & *alumine* non obstante, colorem *purpureum* spectantium oculis confestim representat. Sed de hac re plura, capite *Septimo*, versus finem; ubi, *An alumen naturale cum gallis tingendi facultatem*

cultatem obtineat, controversiam tractabimus. Vide *De Sale Alcali in Thermis Bathon.*
etiam *Supplementum Observationum ad Observationes Chromaticas*, in fine.

Pedibus autem ultrò eo in sententiam illorum (si *Vid. Obs. 3, & 7. Suppl.*
qui fuerint ante Nos) qui in aquis *Thermalibus* salem dictum *Alcali*, magna quantitate contineri affirmant & alterius generis sali admistum, easdem imbuere, de quo *Turnerus, Jonesius, Jordenus, Vennerus*, aliq; omnes ante nostra Tempora, alte silent. Sub voce *Alcali* comprehendo communem salem, seu marinum; notationi vocis consonum. Sal enim herbæ *Kali*, unde *Principium novum ab Autore primum Observatum.*
Nomen *Arabicum*, marinum est; chymici autem combustæ herbæ salem, dictum *Alcali*, pro vegetabilium sale *fixo*, quolibet *Calcinando* parato, promiscue usurpant. *Sal Alcali quid*
Manifesto autem hic sal gustu percipitur non in *Lixivio* solum è *contentis* parato, sed in *contentis* ipsis crassioribus post evaporationem relictis, & puriore etiam illorum parte ad albedinem redacta; quodq; hoc *Alcali* mistum, & impurum, materiam salinam *concre-*
tam, qua *Balnea* imbuuntur *maxime*, constituat, per- *In Thermis prædominatur.*
suasum memet me habere pronuncio. Facile enim credo majorem *aciditatis* partem, dum aqua frigescit, aut igne consumitur *evaporando* amitti, eo quod sapor *acidus* in sale extracto gustu minime percipiatur, *Salinus* autem illum seriat abunde; quod *acidorum* in istum salem actio ulterius confirmat; & multorum etiam experientia, qui salem *extractum* in aqua solutum, ut aquæ vis efficacior evadat, ex præscripto meo *bibentes*, saporem *salinum* majorem, incrementum autem *aciditatis* nullum observarunt. Neq; lixivio sale licet saturatori solito, aut oleo per deliquium a guttis XX, ad XL, & amplius, in mediocrem communis aquæ quantitatem instillato, color cum gallis, *niger*, aut *purpureus* apparuit, quum aciditas potius in *vapore*
H 2 quodam

De Sale *Alcali*
in *Thermis*
Babon.

Vid. cap. 7. in
Pring.

Observatione ra-
rò contingente
probatur.

Minera Sub-
ter locum.

Non per Mag-
netismum.

Vid. Obs. 88.
Experimentum
Naturæ.

quodam *acido spiritali*, in *falem nondum* evecto, quam in *fale* aliquo *acido-falso concreto*, consistere videtur; de qua re plura Capite 7.

Ad evidentius signum, & plenius testimonium *Sal Alcali* dictum in *Thermis* contineri, quod ratione quantitatis habita, quam quisquam laboribus & sump-
tibus instructus, ex *aquis ipsis* obtinere queat, quum ipse propria industria *libras* aliquot comparaverim, vix ulteriore probatione indigere videatur, attamen *Notandum*, *Crucis Balneo*, quatuor aut quinque dierum spatio haud ita pridem vacuo, cum materia *Salina* ejusdem Solutioni aquam imparem invenerat, è Scatebris eructata, & ab ambiente aere deverberata, *Summitatibus* lapillorum in fundo *crustæ* cujusdam more, visu quidem jucundum, adhærebat, quæ *ignis* simul ac *gustus* a me examini subiecta, indolem *alcalisatam* retulit apertè.

Ut accretionem hanc à *Minera* ut videtur, *Salino-Sulphurea*, *Subter*, aut juxta locum ipsum, haud longe saltem distante, originem sumpsisse evidenter appareat, & non a fluitantibus in aere particulis, nescio quibus, aliunde derivatam, ibidemque per modum *magnetismi* consedisse, ut quidam opinantur, *nugantur* potius; *Notandum* est nec *lapides* aqua coopertos, nec, quod magis ad rem, *Saxa*, quæ *Sedilia*, aut pavimentum, ab aqua remotiora, constituunt, *quicquam* *Salis* habuisse iisdem affixum, lapillos tantum supra aquam residuam apparentes, *Summitates* exhibuisse, ut dictum, *Sale incrustatas*; adeo ut si locum hic ullum haberet *magnetismus*, necesse est ut particulæ *Salino-Nitrosæ*, in lapides vicinos, omnesque æqualiter, unà inciderent; non in istas solum quibus erant affixæ. Vide plura in observatione LXXXVIII; quumque Experimentum hoc ex ipsius Naturæ Elabo-
ratorio,

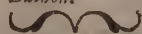
ratorio, tanquam Θεός ἀπὸ μηχανῆς, tempestive adeo De Sale Alkali in Thermis Barbon.
 subministratum, *Alcalisati Salis* existentiam in crucis
Balneo, (Regis ad talem Aquarum subsidentiam dedu-
 cere vix licet) *luculenter* demonstret, ad alterius gene-
 ris nonnulla transeundum intereà, donec salis hujus
prædominium, in fine Capitis, apparuerit probatum
apodicticè.

Experimentum præcipitationis, & alterationis aquarum *Thermalium* in lacteum colorem, ad modum fere *Emulsionis*, oleo *Tartari* per *deliquium* iisdem affuso, Stubbii Magisterium.
 indefessi laboris, & eruditionis haud vulgaris Medico, *Henrico Stubbio*, dum in Vivis, debetur; qui licet illud
 quod præcipitatum erat haud cognoverat, nomen tamen illi generale attribuit, & *Magisterii insipidi* titulo donavit. Est autem *quadrati* lapidis, quem ubiq; fere Plus ultra, p. 135.
Sectilem voco, tenuissimum pollen, aquæ intimius commistum, & in penitiores ejusdem recessus insinuatum valde. Si quisquam vitio mihi vortat, quod vulgari adeo nomine *Magisterium* compellem, sciat illud mihi arridere magis, quam *Sesquipedale* verbum, *Salino-sulphureo-Marcasita*, quod, ut ejusdem furfuris non pauca, illorum intellectum vexant plurimum, qui veritatem nudam, & sine fuco affectant, nihilq; aliud reverà sonant quam *ostentationis* effectum, aut verius, quod de Qualitatibus occultis dici solet, *Asylum ignorantie*.

Quod indolis lapideæ *Magisterium* hoc sit inde liquido apparet, quod *insipidum* sit, *Sabulosum*, albicantem colorem digitis adhærentem, instar *Cretæ*, relinquat, & in consistentiam *lapideam* coire sit aptum; quod *experimento* probatur. Nam si plures *Thermalium* aquarum cadi unà in fornace simul ebullierint, *Magisterium* tenuissimum & albissimum in *crassius* multo, lapideum quoddam, & *fuscum* concrescit, quod in fundo præcipitatum.

Est indolis lapideæ.

De Sale *Alcali*
in Thermis
Bathon.

* De Font. Med.
Angl. Ex. pr. c. 4.

De Therm.
Boll. i. c. 1. p. 7.

Non est calx
viva.

Therमारुम
aqua coagulat
lac.

pitatum, aut lebetis lateribus affixum, si statim non amoveatur, eidem adeo tenaciter adhæret, ut idem sere sit *lapidem* abscindere, ac *illud* cultellis & spatulis a fundo vasis aut latere remove. Notavit idem in *Thermis Buxtonensibus* * *Listerus*: Inter coquendum, inquit, pulvere quodam *Cinereo* plane lapideo, lebetem æneum stanno obductum admodum infecit. Et *Joannes Baubinus*: In cacabis verò quibus aqua *Balnei* hujus nostri incoquitur, accrescit lapis crustosus, spissus, durus, & qua *Cacabo* adhæret parte, *Cinerius*.

Quod non sit *calx viva*, aut lapis aliquis *calcarius* eidem affinis, facile quidem hinc inducor ut credam, quod nec *Magisterium insipidum*, aut pulvis *Sabulosus* (colore enim solum differunt & tenuitate) seperatim, aut conjunctim, quod *calci vivæ* solenne, *Sulphur* aperiant; quemadmodum aliquando sum expertus, partibus pulverum, *duabus*, & *una* *Sulphuris* commodæ *Thermalis* aquæ proportioni *lincoctis*, unde alteratio quam minima menstruo accessit, & vix effatu dignum aliquod præcipitatum erat. Porro, tam in pulveris *infusione*, quàm ejusdem *decocto*, *Sulphur* vivum decoquendum curavi, nec tamen liquor *aureus*, aut *rubeus* evasit; nec *nigro* colore tangebatur *argentum*; neq; ullo alio indicio comperi *Sulphur* dissolvi. Ad Evidentiam majorem, *crucibulum* amplum, eodem pulvere plenum, fortissimò igni *calcinandum* tradidi, nihil autem *calcem vivam* redolens, aut eidem simile apparuit, sed *Cineres* solum *Sabulosi*, & *Emortui*, qui in aquam coniecti, nec *albam* reddiderunt, nec crearunt *molestiam*.

Quod aqua *Thermalis* coagulet lac in confesso est, non tamen ut liquor quilibet *acidus* assolet. Hic enim affusus citius coagulat, *coagulum* etiam *durum* reddit; *Therमारुम* autem aquam si *lacti* commisceas, necesse est

De Sale Alkali
in Thermis
Bathon.

est ut *Luc* & aqua aliquantis per post misturam, una ebulliant, aliter *molle* coagulum, (ob minorem aciditatis quantitatem,) ut sæpissime se habet, non conspicitur; majore autem Thermalis aquæ quantitate adhibita coagulum *durum* efficitur.

Ex acidis *arenæ* aut *Luto* affusis, *fermentationem* magnam oriri confiteor, quod primò observaveram; multo autem *minorem* spumæ *Thermalibus* aquis innatantis, & in placentas exiccatae, & postea pulveratae; rationem autem non video, cur ab *acidis* in salinam materiam agentibus procederet, si materiam *purè salinam*, & à *minùs salina* distinctam, intelligamus: intellectum siquidem meum longe superat., quomodo *salinum* quiddam *resolubile*, in fundo *Balnei*, in *Luto*, aut *arenâ*, non *solutum* remanere queat, aquis interim *Thermalibus* sale saturis existentibus remisit. *Vulgaris Observatio* est, *Quicquid in liquore aliquo est Solubile*, *illud liquoris poros ad satietatem usq; recipere*: nec mihi adhuc compertum est, totidem numero Aquæ porositates *Vitriolo* assignari, repleti saltem; reliquas autem alterius generis particulis occupatas existere; quùm *saporis* alteratio, a *Vitriolo Thermalis* aquæ postea addito, & in eadem soluto, observata, contrarium evincat. Porro, si *Vitriolum* non solutum in *arena* lateret, concipere absurdum non est, *aquam calidam* affusam *illud* brevi *soluturam*; jam vero si communis aquæ *semi-libra* unciæ *arenæ uni* affundatur *calide*, cum agitatione quantacunq; placet, & ita *decem* aut *duodecim* horarum spacio macerentur, si aquam decantaveris, *arenam* exiccaveris, & *pondus* æstimaveris, nihil *arenæ ponderi* decessum invenies, modo *ochram* exceperis, quæ superficiem aquæ, *albi vitrioli* more, per aquam ipsam, ascendit primò, dein præcipitatur, in fundo, super *arenam* tandem subsidet, & in aquæ

Fermentatio
ab acidis arenæ
aut luto affusis,
primò observata
ab Autore.

Vitriolum in
Arena non so-
lutum haud
manet.

se-

De Sale Alkali
in Thermis
Barbon.

Ab acidis are-
næ affusis E-
bullitio, unde.

separatione difficulter servatur. Ebullitionem itaq;
ab acidis *arenæ* affusis procreatam, ab aliquo gustui
non salino oriri existimo, adeo ut *sal* & *arena* ejusdem
naturæ eo solum usq; existant, quousq; à diversarum
particularum misturâ *Fermentatio* proveniat. Quo-
modo autem hæc consistunt cum Experimento *atra-*
menti ex aqua *Thermali* & *arena*, sine *sale Vitrioli*,
compositi, supra memorato, una cum aliis quibusdam,
quæ ansam huic opinioni non levem præbuere, infra
erit dicendi locus.

Salem quod spectat, sivè, ut cuso nuper verbo utar,
calcineum quoddam *terræ genus*, Balneorum canalibus
& aquæductibus, ubiq; fere in *Thermalium* aquarum
transitu, in fundo adhærescentem, in illum nunquam
potui, quæsi tamen, incidere. Annis, fateor, ali-
quot retrò elapsis, de Canali quodam *Crucis* Balnei
aperto quiddam inaudiveram, in quo nonnihil fundo
aut lateribus ejusdem affixum tradebatur, quod tan-
tum *Jci* experientiam, quantum *Medici* superabat
memoriam; & an rumor solum vulgi, quo, nisi quo-
rundam dictata, nihil inconstantiùs, aut minùs certi,
ne quid *gravius* dicam, in se complectitur, sit basis
solidissima, cui inniti possit hæc Hypothesis, *Therma-*
rum, putà, *Salem*, *Tartarum Vitriolatum* plurimum re-
ferre; aut *sali aluminoso* valde *assimilari*; illos Judices
appello, qui *Nullum simile idem esse* cognoverint.
Cum autem substantiæ cujusdam *calcineæ* nomen,
præ isto *salis*, Autor elegerit, ad veritatem forsan
accedam propius, si quadratum, aut Sectilem lapidem,
dictum *Freestone*, materiam illam adhærentem repu-
taverim, quem fornacis fundo in Evaporationibus ad-
hærere solitum superius evicimus, & *Globulorum Sax-*
eorum nomine apud *Solinum* intelligendum, alibi osten-
dimus. Ad majorem rei evidentiam, XXVII. die

De hac Simili-
tudine vid.
cap. 7, & 9.

Adhæso Balnei
Crucis canali-
bus lapidea.

Antiq. Bath.
c. i.

Julii,

Julii, A. D. MDCLXXXVII. canalem Balnei *Crucis*, dictum *The Gout*, aperiendum curavi, in quo, post annorum aliquot quietem, *Sectilem* lapidem fundo, & lateribus, affixum conspexi. A parte superna, *globuli* quidam, & *Stiriae* lapideae molles pendebant, glaciei instar, in ædium crepidinibus, hyberno tempore observatae, quos à *Sectilis* lapidis Embryonata materia distinguere non licuit. Adfuit, & *accretionem* mecum contemplatus est Reverendus Theologus, *Thomas Meynell* Derbiensis, qui tunc temporis salutis ejus curam mihi concredidit. *Accretionis Iconem* dedimus in *Antiquitatibus Bathonicis*.

Quod *Fermentatio* ab acidis arenæ affusis, a nobis primò observata, ab actione cujusdam acidi liquoris, *aceti communis* nempe, *distillati*, *Spiritus Vitrioli*, &c. in lapidem sectilem, unà cum *Testaceis* particulis simul existentibus, & non à materia aliquâ aliter salina, oriatur, forsan, inde appareat, quod particulae prædictæ, *marga* etiam, sive *Lutum Cæruleum*, *ochra*, *rubrica*, & *globuli crystallini*, ope *Microscopii*, in arena distinguantur; quumq; liquoris acidi vires enervatae fuerint, ac lis inter *acidum*, & *arenam*, fuerit amice composita, corpuscula residua quæ non moventur, sunt *margæ* pars, & *lapilli crystallini*; particulis cæteris fermentando corrosis, & ita absumptis, ut hæc duo relictæ, *Arenæ Castratæ* nomine indigitem.

Quum autem *Lutum* Balnei, quod ex *limo cæruleo*, aut *Luto-marga*, una cum *Sulphure* misto, constare videtur, idem efficiat; oritur, meo quidem judicio, *Fermentatio* ista, partim quidem, fateor, à *sale* quodam *margæ* infixio, præcipue vero à *Testaceis* particulis, quibus *lutum* abundare notum omnibus, qui ingentem *Testarum* numerum in luto absterfo, & *marga* interdum copiose effossa, observarunt. Adeo ut *Testaceam*

De Sale Alkali
in Thermis
Bathon.

Lapis Sectilis
& Testacea
fermentationem
promovent.

Arena quibus
componitur.

Eadem fermenta-
tionis causa
in Luto.

De Sale Alkali
in Thermis
Bathon.

Vid. cap. 9.

Min. Aq. Gall.
Exam. p. 50.

Vid. Obs. 83.

Prædominium
salis Alkali in
Thermis de-
monstratur.

staceam hanc materiam, lapideis conjunctam, & *acidis* corrosam, ad *Thermarum calorem* plurimum conferre, erit *alias* demonstratum. Interea, Terræ hujus Cæruleæ *Salis* parum inesse videtur, cui *Ebullitio*, ulla veritatis specie, possit attribui. Quibus addi potest, quod liquoris acidi color, postquam poros ejus *Arena* replevit, idem fere sit, cum isto à *lapide Scitili* proveniente; ambo enim *Limaturæ Chalybis*, infusionis colorem æmulantur, quem *Rubricæ* in arena misturâ augeri alibi ostendimus. Confiteor quidem *Sulphureum salem* in terra Luti Balnei *Bourbonensis* in Campania adeo fixum inventum ab *Ingeniosis* quibusdam apud *Exteros Philosophis*, ut non nisi fortissimi ignis ope seperatum extiterit; illudq; sal aquæ *Balnei*, unde *Lutum* desumptum, commistum non erat. Verum *Thermarum* harum arena, igni etiam fortissimo in Crucibulo commissa, salinum nihil præbebat, quod seperari poterat, nec *substantia*, *lixivio*, aut alitercunq; aliâ probandi viâ, salem ullum adesse testatum idedit. Sed de hac re plenius agendum capite septimo.

Salis interim *Alkali* in Balneis *Bathonenfibus* prædominium demonstrat, quod *Syrupus Violaceus*, in *Thermalem* aquam injectus, ut dictum est superius, *viorem* conciliat. Ut evidentiùs hoc fiat *Alcalisatum salem* ex ædibus *Vitrariis* comparatum, in communis aquæ quantitate commoda dissolvi, & colorem viridem à misturâ Syrupi statim observavi. Porro, *Alkali* dicto *Suin de verre*, vulgo *Sandeber*, quod in *Vitrarii* salis compositi dicti *Kelp* dissolutione, efflorescentiæ cujusdam, aut *Azungiæ*, more supernatare solet, cum aqua communi misto, *Syrupum* prædictum addidi, & eundem etiam colorem emergentem conspexi. Idem etiam à *sale communi* soluto, & *Syrupo* addito, evenit. Jam verò, si idem *Phænomenon* cum *Thermali* aquâ,

aquâ, ac cum *Alcalibus*, vero *Alcali*, *Kelp*, *Sandever*, & *communi* etiâ *fale*, appareat, quis *Alcalisatum* *falem* in eadem contineri, imo *prædominari*, unquam dubitet? Sin vero *Alcali*, *Nitrum*, & *Sulphur*, alterius generis *falem* componere dicantur, qui *Nitri Antiquorum* nomine venit, ut in sequente capite dictum erit latius, *Nitro* hoc modo intellecto, *Balnea Bathonica Nitrosa* esse à *Prædominio*, lubentissime concedo.

De Sale *Alcali* in *Thermis Bathon.*

De *Supremo* hoc principio ne cogitavit quidem *Jordenus*, imo *Thermis* negat inesse, quod *Balneorum Doctoribus* suo tempore suboluisse videtur, ut alibi est dictum; unde *maiores* salis quantitatem, ad *purgandum* validius, in *Thermarum* aquâ dissolutum propinare solebant, Cap. XVI; attamen Cap. XVIII, per *alvum*, & per *Urinas* purgare *Nitrum* affirmat; quod *communis salis* stimulantis, in impuriore *Nitro*, mixturæ attribuo. *Purissimum* enim *Nitrum* sale *Alcali* nudatum, interiores corporis recessus, citius penetrans, *diureticum* existit.

Jordenus salis *Alcali* non memin.

De Baln. Nat. & Aq. Min. c. 16. & 18.

Vid. cap. XII.

Tandem *Coronidis* loco, argumentum addam, cui nemo sanus refragare potest, ex *Observationibus* peti-
tum, quæ evincunt *falem* dictum *Alcali*, proportionem fere, illam in composito *Thermarum* sale, ad *Nitrum*, tenere, ac in *Sex Quinq;* gerunt ad *Unum*, ideoque partibus, minimum, *quatuor*, *Alcalisatum* *falem*, in aquis *Thermalibus* *Nitrum* *superare*; *emp. & de deſſau.*

Vid. Obr. Miscell. & præcipue Obs. 64, &c. ad 72.

C A P. V.

De Nitro in Thermis.

Capitis Summarium.

Nitrum Naturale est in Thermis. Non crematur ut Sal Petræ, & ratio. Salis petræ Alcalisatum Sal, quid. Nitrum Calcarium à Calce relictâ. Nitrum probatum à Stiriarum formâ. A liquefcentia subitaneâ. Ab amaro sapore. Sal Alkali, & Nitrum adsunt, non Alumen. Salis *Limingtoniæ* in agro Hantonienfi conficiendi modus. Paragraphus ex Autoris vitâ manu propriâ conscriptâ. Aquæ medicatæ Actonensis, & Ebshamensis, Nitrosæ, & Amaræ. Separatio ulterior salis calcis in Nitrum, & Alkali. Nitrum videtur Antiquorum. Eidem, calce & ignescendi modo simile. Probatur Nitrum ab Effectis internis, & externis. Arguendi modus ab Effectis minùs efficax. Observationem Sedulam, & moram longam requirit. Balneorum omnium Bathonienfium Stirix Nitrosæ. Regalis Balnei, crassiores, & breviores. Crucis, longiores, & Tenuës. Calidi, istis Regis fere similes. Argumentum Nitri à liquamine. Nomine. Autor Tricis non respondebit.

Nitrum Naturale est in Thermis Bathonicis.

NITRUM in aquis nostris Thermalibus, negat Autor, saltem Thermis inesse non Arbitratur. De rationibus quæ aliò me invitum rapiunt, & Principium Hoc stabilire videntur, judicent

Quos penes Arbitrium est, & jus——

Scio

Scio Nitrum *Antiquorum*, ut quibusdam placet, nunc dierum inveniri vix posse; Nitrum autem naturale, quale *Antiquorum* est, cum salis petræ impuri materia, ex parte idem, sed à Petræ sale factitio puro diversum satis, Rerum Mineralium scriptoribus antiquis notum, & descriptum, *Thermis* inesse certissime pronuncio. Nam si vulgari evaporandi, filtrandi, & coagulandi artificio, *Sal extractum* laminæ candenti ferreæ imponatur, igneo hoc probandi modo, Nitrum se fatetur statim. Non ut Petræ Sal crematur fateor, eo tamen magis simulat Nitrum *Antiquorum*, quod Nitrum *Veterum*, libræ unius, pondere igni traditum, cinerum uncias quatuor post se relinquere, Autor quidam doctus testatur; ex Sale verò Petræ purissimo combusto nihil remanere. Si quid autem ex sale Petræ impuriore combusto remanserit, id Petræ salis *Alcalisati* nomine, in sequentibus appellabitur.

De Nitro
in Thermis
Bathon.

Non crematur
ut Sal Petra
& ratio.

Jorden. de Aq.
medic. c. 7. p. 52.

Ex hac Nitri calce, non vereor Nitrum Bathoniense *Calcarium* appellare, quod unà cum communi sale, in aquis medicatis, per totam Angliam abundare observatur. Sane in *Thermis Bathonicis*, salia hæc duo solum concreta inveniuntur. *Calcarii* autem Nitri impurum sal, calce & ignescendi modo, a sale petræ puriori, late distinguitur; licet Petræ *alcalisatus* sal, & Nitri *calcarii calx*, ad idem fere redeant. Nec strepitum adeo magnum edit, aut liquecit citò, ac Petræ Sal, dum voratur igne, eo quod ab *alcalisato* sale, cum Nitro misto, sufflumen recipiat; qui supra laminam candentem, post accensionem manet, & Nitrum superat longe, ut in præcedentis capituli fine observatum. Quapropter composito sali Nitrum denegare, eo quod totum salis Nitrum non sit, æquè absurdum videtur (comparationi hybridæ detur venia) ac affirmare, vestimento lineo nihil lanei inesse, aut homi-

Nitrum calcarium a calce
relictum.

nem

De Nitro
in Thermis
Bathon.

De Sal-Nitro,
c. 1. p. 2.
Nitrum probatur
a forma Stiriarum.

nem *Legum* gnarum, & *medicinæ*, hanc non callere, quia *illas* profitetur; ne dicam *Sal pure salsum*, aut *Volatile*, inter *Nitri* principia constituentia, ab eodem admitti.

Font. Scarb. Sect.
12. p. 152.

àliquescentia
subita super la-
minam canden-
tem.

In *Thermis* verò contineri *Nitrum*, in iisdem licet *prædominium* non habeat, nisi *alcalisato sali*, & *sulphuri* conjunctum, à *Stiriarum* forma, quam *Thermarum* sal inter operandum sæpius induit, non temere conclusum. Tametsi enim *Tartarum*, & *salia* fortean quædam *alia*, hanc formam æmulentur, *visus* tamen non rarò, *gustus* autem certò, se ab invicem discriminat. Eodem argumento probat *Wittius* nitrum inesse aquis *Scaburgensibus*. *A Nitro*, inquit, *fit, ut quod in fundo vasis, post aquæ Evaporationem, ad mellis consistentiam, residere solet, in cella situm, post aliquot horas congelascit, tametsi à candente pruna, ob refractas nitri vires, non incendatur.*

Cùm autem multo clarius hanc rem tractare decreveram; *Autorem* suspicor *Tesseram* minime attigisse, non tam quod arcum male direxerat, quam quod jaculum suum, non *Thermarum*, adeo temere emiseric. *Salium* enim tantum meminit post evaporationem relictorum, quæ, inquit, *carboni imposita, prout Nitrum solet, non ignescunt*. At vero (præterquam quod in hac re *Exercitatissimus Wittius* superiùs memoraverat, nimirum, quod *nitrum hoc impurum, à candente prunâ, ob refractas Nitri vires, non incendatur*;) iisdem salibus *depuratis*, in *Stirias Chystillinas* pyramidales (de quibus statim plura) una cum plurimis columellis arctissimè unitis, formatis naturaliter, & super laminam candentem ferream ignitis, rem aliter multo se habere compertum est, quæ in istum modum ignescere testamur, quem supra retulimus; quodque haud parum momenti apportat secum, dum

Sti-

Stiriarum dictarum *drachmas sex* laminæ commite-
rem, quo in calcem relictam inspicerem intimius, Ni-
trosæ *crystallorum* particulæ, numero non paucae,
intra *duorum Minutorum* spatium liquecentes, per
utrumque candentis laminæ latus fluxu descendebant,
haud secus ac olim *Plinius* observaverat, ubi *Nitrum*
dixit, *ingentibus rivulis profluxisse.*

De Nitro
in Thermis
Batbon.

His accedit sapor amarus, in sale adeo manifestus,
ut pene illud *sal amarum* suspicari liceat, si *sal ama-*
rum sit a Nitro diversum. Jam vero *amaritudinem*
Nitro, & *Nitrosi* aquis attributam, nemo nescit, qui
Baccium legit, ubi ait: *differunt Nitrosæ aquæ a Salsis,*
quod amarorem Nitrosæ sapiunt, potius quam Salsedi-
nem; Et quo sincerum magis habent Nitrum, eo sunt
amariore. Adeo ut calx amara alibi memorata Ni-
tri calx verissima videatur, & non spernendum sincer-
ritatis testimonium; qui quidem sapor in *Thermali-*
bus aquis non sentitur, eo quod dilutum valde *Nitrum*
sit, & iisdem proportionem commodâ, haud tamen
maximâ, immisceatur.

A sapore ama-
ro.

De Therm. l. 5.
c. 5.

Addo insupèr *Liquamen amarum* quod in quibus-
dam *Angliæ* locis, a communi sale distillat, & præ-
cipue *Limingtoniæ*, in agro *Hantonienfi*, quantitate
fatis magna, observatur, quod communi omnibus dia-
lecto, *The Bitter*, sive *Amaram*, (propter *amari-*
tudinis excellentiam,) ubiq; indigitant; illudq; *Nitri*
non parum in se continere experimentis *apodicticis*
evincere non dubito.

Lymingtoniæ
liquamen ama-
rum nitrosum.

Aqua *Actonensis* etiam haud procul *Londino*, a ma-
jori quantitate in minorem multo evaporata, saporem
valde *amarum* gustui contribuit, quem *Nitro* in Aquis
istis copiosius existenti, adscribere non vereor. Imo
aquas omnes *amariore* Nitro imbutas fidenter assero.

Aqua Acto-
nensis Nitrosa.

De Nitro
in Thermis
Barbon.

Eblhamensis
Aquæ Examen.

Quinet XVI die Mart. 1637, Librarum VIII *Eblhamensis* aquæ lixivium evaporavi, & *Semunciam* Salis compositi, quem *Nitrum* & *Marinum* esse judicavi, post evaporationem ad Siccitatem in fundo vasis relictam habui. Sale autem in communi aqua postea soluto, ut purior euadat, vitrum casu fractum, Salium formas, figuræve *Striatas*, & *Cubicas*, prevenit. Lixivium vero *amarore*, & sapore *nauseo*, ita abundabat, ut molestiam linguæ, & palato, haud levem creaverit. Verum in *hujusce* aquæ medicatæ *naturam*, & *facultates*, ulteriùs inquirendi, aliquando forsàn dabitur occasio: Hoc tantum addo (ut damnum nuper memoratum aliquo modo compensatum dem) E minori aquæ quantitate, ut artis est, tractata, eaque maxime *amarâ*, Nitrosas *Stirias* tenues, & *amaras*, 28 die Mart. proxime sequenti, ejaculatas observavi.

Paragraphus è
Vita propria.

Ut curiosis rerum indagatoribus hoc in loco fit factum satis, *Paragraphum* unum, aut alterum, è *Vitâ* mea, manu propria conscriptâ, huc transcribere non gravabor. Quùmque natus essem *Limingtoniæ*, ubi majori copia sal album, & Optimum, ex aqua Marina, Solis & ignis etiam ope, humanum ingenium adipiscitur, operæ pretium duxi in modum quo Sal ibidem conficitur parumper inquirere, unde liquoris *amarulenti* cum sale misti natura, & indoles, luculentior evadat. Verborum autem meorum series, è *Commentariolo*, de *vitâ*, & *scriptis*, apud me, sic se habet.

Salis Limingtonensis conficiendi modus.

Salis etiam conficiendi modus, quo oppidum istud hoc (de *Limingtonia* verba faciens) vicinis cæteris longe præluceat, & *pauperibus* victum, *divitibus* opes acquirit, forsàn erit non ingratus. Aquam salis è Vicino Mari, in magnum receptaculum, lutosis muris

De Nitro
in Thermis
Bathon.

‘muris circumvallatum deductam, stagnare sinunt
‘operarii ad usum, ut in promptu sit in Maris reci-
‘procationibus, quam salis vocant *materiam primam*.
‘Hanc *primam* salis *materiam*, isto receptaculo, *Palu-*
‘*de suppeditante* dicto, Anglicè a *Feeding-Pond*,
‘comprehensam, usus tempore, in quadrata ejusdem
‘Luti receptacula, sed ambitu minora, & altitudine
‘fere *sesquipedalia*, derivant, Ternario ordine dispo-
‘nuntur ut plurimum, plura, pauciorave, pro valo-
‘re prædii, ubi Sal conficitur. Radiis autem Solaribus,
‘præstituto tempore, aqua minime salsa exhalata,
‘gradatim per omnes receptaculorum ordines, ad
‘*Cisternam*, ut plurimum, tectam, aquam salsam dedu-
‘cunt, quam, lixivium quum sit, in *lebetibus* ferreis
‘decoquunt, ablata spumâ, & indito quodam coagu-
‘lo, ex *albuminibus ovorum*, & *facibus cerevisiæ*, do-
‘nec Sal apparet. Lixivio omni in lebetibus ab-
‘sumpto, salem ipsum concretum in *cratibus* repo-
‘nunt, formâ *insundibuli*, ut, insigni amarore à puris
‘putis *salsis* partibus *destillante*, Sal *Univocum* restet,
‘quod in *Cella* reponunt in usus Emptorum.

‘Destillatio hæc, sive liquor decidens à sale in cra-
‘tibus reposito adeo *Amara* existit, ut uno ore omnes
‘*τὸ πικρὸν*, *The Bitter*, indigitent. Liquamen hoc
‘*amarum* canibus & pecudibus Scabiosis applicant in-
‘digenæ, & in cutis desædationibus humanis vix ullum
‘sentiunt præsentius remedium. Sane hoc audacter
‘pronunciare audeo, me nunquam saporem *amarum*,
‘absq; *Nitri* existentia, in aquis Mineralibus observas-
‘se, neq; Sal *amarum* à Nitro diversum unquam in-
‘venisse. Idem notavit pridem *Andreas Baccius*,
‘quum scripserit: *Aquæ quo sincerum magis habent*
‘*Nitrum*, eo sunt *amariore*s. Et in Thermis *Bathonicis*
‘Sal *commune* & *Nitrum* adeo arcte cohærent, ut sa-

Amari liqua-
minis usus.

De Nitro
in Thermis
Baïbon.

‘ Et o experimento Stiriarum Nitri in *Libro* meo edito
‘ super hac re, communis salis *cubi* apparuere ipsis
‘ Nitri Stiriis infixi, quem admodum in Fig. 2. Stiri-
‘ arum *Regalis* Balnei videre licet. *Huc usq; Ipse in Vita*
‘ *mea*.

Disq. Phys. de
Orig. Font. c. 9.

Quibus addo, Marinam aquam pure salsam non esse,
sed sapore præditam composito ex *amaro* & *salso*, unde
Doctissimus *Lydiat*, de falsedine Maris, Mare duobus
nominibus, apud Latinos, notum scribit. *Mare* enim
audit, quasi *Amarum*: & *salum*, quasi *salsum*; quod Ni-
tro marino sali admisto, acceptum refero. Lacum eti-
am *Palestinae* *Ἀσφαλτίτιν* dictum, adeo *amarum* esse, &
salsum dicunt *Geographi*, ut piscium genus in illo su-
peresse non possit.

French. Spad.
Ebor. c. 14. p. 10.

Nitrum & sal
Alcali, in Sti-
riis; non alu-
men.

Quinetiam ut menti veritatis avidæ satisfactum sit,
an partes *aluminosas* aliquas, *crystalli* supra memora-
tæ in se involverent, observavi *drachmas sex* prædi-
ctas, post strepitum, fluxum, & liquefactionem supra la-
minam candentem, *minuti unius* spatio, & amplius
paululum, ad *duas drachmas* redactas (parte *tertia*
bina absumpta) capitis quasi mortui calcis albissimæ,
quibus solutis, filtratis, & evaporatis, ipsissimum
sal *Alcali* denuò apparuit, cum *amarore* solito quod
acidi affusione, fermentabat, & candenti laminæ im-
positum, nullo modo *liquefcere* visum est, *crepitabat*
autem, *saltabatq;*.

Separatio
Thermarum
salis ulterior in
Nitrum &
Alcali.

Ad ulteriùs investigandum, an *Amarum* illud in-
tra Nitri suspitionis ambitum cadens, ab *alcalisato*
sale dirimere potueram, salem in *calce* iterum disso-
lutum filtravi, & cum ad *cuticulam* evaporaveram,
in albicantem canitiem, in frigidantem, penetran-
tem, & *amaram*, exeruit se partim; ab *alcali*, in
cujus amplexus ruebat antea, multum distinctum;
partim verò in *succum* quendam *inspissatum*, iisdem
qualitatibus

De Nitro
in Thermis
Bathon.

qualitatibus præditum, quem *succo Nitri primitivo* similem judicabam; ambo autem super candentem laminam reposita, *strepitum* ediderunt, & *liquecebant* ut prius, calcemq; *amaram* minorem relinquebant; *salemq;* puto dissolutionibus, & coagulationibus iteratis, *strepitando*, & *liquefciendo*, Nitrum & *Alcali* omne amissurum. Notandum verò, quod *sal Alcali*, dicta ad calcem proportionem, post singulas probationes, majori quantitate quam *Nitrum*, se aperte exhibuerit; *Aluminosum* autem *nihil* apparuit.

Quosdam autem puto me hoc in loco ita intelligere, ac si *Antiquorum Nitrum* insinuarem à me observatum, & arcanum illud in aprium proferrem. At vero probe novi *illud*, quam *Nitrum sub judice*, paulo aliter descriptum. Nam *Plinius*, *Dioscorides*, aliiq; *Roseum* fuisse tradiderunt, & pene *purpureum*, quo in *purpura* tingenda utebantur antiqui; *album* tamen inventum erat, quod propius ad *communis salis* naturam accedere observatum, ut *Dioscorides* l. 5. c. 30, 31. testatur. Imo *Alumen* referre *Baccius* affirmat: *Alumen* quoq; ipsum, inquit, *quædam Terræ salsugo* intelligitur, simile admodum *Naturali Nitro*, ut *Commune* videmus *alumen album*, *splendidum*, *roseo* foris colore, & *spongiosum*, quibus etiam notis à *Dioscoride* *Nitrum* describitur. Rationem reddit, lib. 1. cap. XXII. *Alumen* etsi quadam naturaliter unctuositate participet, potiores tamen partes obtinet *salis*. Quare ubi *sincerum* nascitur, nullum habet illius *fervescentiæ* signum, imo igne admoto retundit *flammas*. Hoc etiam dicere non vereor; Si in *album Antiquorum Nitrum* verum quisquam inciderit, illud a *Nitro Bathoniensi* acerrimum judicium distinguere vix posse, quod *Sal Nitro-Sulphureum* quàm fit, communem *salem* ar-

Nitrum Bathoniense propius accedit ad *Nitrum Antiquorum*.

l. 5. s. 8.

De Nitro
in Thermis
Bathon.

Antiquorum
Nitrum alcali-
factum.

De Aq. Min.
p. 88.

Exam. Aq. Min.
Gall. p. 52.

p. 52.

ctissime amplectitur, & cum eodem mistum intimi-
us, calce, & ignescendi modo, *Alcalisatum* æmu-
latur.

Nitrum *Antiquorum* verum ex *Ægypto*, & regi-
one illi vicinâ, ad se delatum memorat Nobilissimus
Boyleus, quod gustu sal *Alcali* referre testatur. Et
paulo post: Si vero in rebus hisce exquirendis curiosi
essent *Ægyptii*, nullus dubito, quin inter fontes & pu-
teos, salibus alcalisatis impregnatos plures invenirent.
Experimentis enim factis de industria super *NATRON*,
quo nomine *Ægyptiacum* Nitrum verum vocant Sapientes,
à Legato quodam, mente Scientiæ avidiori prædito, ab
Oriente proficiscente, dono datum, Nativum illum *Salem*
inveni eadem cum alcalibus factitiis phænomena varia
exhibuisse. Regalis etiam scientiarum *Academiæ In-*
geniosi Parisienses, Examine aquarum Mineralium
Galliæ nuper edito, *Balnea Borbonensia* & *Archambault*,
in *Bourbonnois*, ipsissimo *Antiquorum* Nitro impregna-
ta observarunt. Nitrum, inquit, ad quod *Academiæ*
Secretorum Naturæ mystis Aquarum *Salem* *Balnei Bourbon*
l' Archambault referre placuit, Nitrum est Verum ab *An-*
tiquis descriptum, & vulgò ita nominatum quod sali
plantarum in cineres redactarum sulphureo fixo simile,
à Sale *Petræ* chymicis quibusdam Nitrum dicto, distin-
guatur. Item, inferius paulò: *Natron* *Ægypti* &
Borax naturalis Nitri species sunt, ad quod etiam per-
tinet *Margæ Sal*, qui sulphureus est; magis autem *sa-*
lem Volatilem plantarum, quam *Alcalia*, refert. Salia
hæc Nitrosa omnia sulphureum quiddam in se compre-
hendunt, quod in sale *Petræ* non alcalisato deest. *Al-*
calisatur autem *Petræ sal*, quando Sulphuris in Carboni-
bus ope, ad naturam, & qualitatem salis herbæ *Kali* re-
ducitur. *Salem* autem *Alcalisatum*, & *Sulphureo-Ni-*
trorum in *Balneis Bathonensibus*, æque ac *Borbonensibus*
abundare

abundare affirmo, & majori etiam quantitate inesse observavi; adeo ut *Antiquorum* Nitrum non minus *Bathonensia* Balnea *Anglica*, quam *Borbonensia Gallica* imprægnare videatur; nec virtutibus, Balneis dictis *Borbonensibus*, aut Ornamento cedunt, imo, quantum audiui, Superant, *Bathonica* in *Britannia*.

De Nitro
in Thermis
Bathon.

Porro, *Antiquorum* Nitrum a sale vulgo *Petræ* sale nuncupato, differre, inde patet; Quod acetum Nitro *antiquorum* olim affusum, salis alcali ad morem, *Fermentationem* induxerit. Acidum enim corrodendo Nitrum *Alcalisatum* ita vexavit, ut particularum motu intestino succedente, *conturbationem*, & consequenter *attritionem* quandam creaverit. Hinc illud, *Proverb. Cap. XXV. Com. 20. Qui mæsto canit cantilenam, idem facit ac ille qui Vestimentum aufert in die frigoris, aut Acetum Nitro affundit.* Ingratum certe maxime, & iniquo animo ferendum utrumq; Exasperatur enim aceto Nitrum, jæque ac frigore Nudus aduritur. Jam vero sali *Petræ* aceto, spiritu *sulphuris* p. c. aut spiritu *Vitrioli* affuso, fermentatio nulla, aut *ebullitio* insequitur; *Thermarum* autem sali, imo lapidi *sectili*, *margæ*, *ochræ*, & cuicunque salis *Vid. c. 5.* aut *Terræ* generi circa *Balnea* invento, ut inferius plenius constat, & planius ostenditur, affusis acidis, *effervescentia* exoritur, & *fermentatio* apparet, quod *Thermarum* etiam *salem* ad *Antiquorum* Nitri naturam propius accedere evidentius demonstrat.

Notandum verò נתר Neter *Hebræorum*, ut Nitri nomen & Chaldæorum נטרא Nitra, Nitrum antiquitus *Hebræum*, & Chaldæum. ita dictum, & Nitrum etiam *Naturale* jam signate notare. Interpretes vero *Syri*, qui *chordam* arcus transtulerunt, jaculum, quantum viri sapientes possunt, emiserunt temere, nisi acetum intestina illa sicca mordacitate sua corrodere posse, & ita iisdem mole-

stum

De Nitro
in Thermis
Barbon.

stum fore, & ingratum, judicemus; quod conceptu multo facilius existit, quam *montes Hannibalem aceto perrupisse*. Verum prior interpretatio, a *naturali* philosophia, apud sacram paginam, præsertim vero *Jobi*, & *Proverbiorum* libris ubiq; fere legenda, petita, *naturalis* magis est, & *secretorum naturæ* mystis saltem, magis arridebit.

Nitrum probatur
ab effectis.

Neq; contrarium, puto, arguunt *effecta*; Authores siquidem *Nitrum* refrigerare, penetrare, & purgare, uno ore affirmant, *priora* duo patent *sitim* sedando, *inflammationes* minuendo, & ad ductos urinarios transeundo velociter; *postremum* autem, per *sedem* operando apparet. Nitrum enim, non secus ac alterius generis sal, tam *alvum* laxare dicitur, quam *urinas* ciere; & de *Aquis Nitrosis* affirmat *Baccius*, *vacuare* illas, *virtute Nitri*, per *alvum*, & per *Urinas*. Ingeniosi etiam *Parisienses* philosophi, nuper memorati: *Nitrum verum Antiquorum sulphureum quum sit*, & *plantarum Alcalibus similitudinem gerens*, hoc etiam habet cum iisdem commune, ut *alvum* commoveat. Item: In libris IV *Aquæ Balnei Bourbon l' Archambault* drachma una semis inventa *Nitrosi salis*; ea autem quantitas sufficit ad laxandam *alvum*, eodem modo quo *alcalia* solent commovere ventrem. Et quidem quum purgatio, ut similis vero existit, per *stimulationem* fiat, *Nitrum*, cæterorum salium more, illam *pungendo* perficiat, & *intestinorum tunicas membranosas vellicando*, naturam, æque ac *sal Alkali*, quod etiam in se involvit, *stimulatione* quadam ad excernendum provocet. Idem de *Effectis Externis* lavando provenientes affirmetur, quæ *Nitri* in *Thermis* existentiam nequaquam impugnant.

Min. Aq. Gall.
Exam. p. 110.

p. 52.

Quinet ab *effectis* arguendi modus à *Posteriori* solum est, & minus efficax, in *tenebris* quidem, & *pal-*
pando

pando utilis, experimento autem circa causam occupato cedat necesse; quid enim, ex verbo veteri, *verba audiam, cum videam facta*? Quicumq; etiam hoc opus susceperit ab *Effectis* de Aquarum natura iudicium suum ferre, quod quibusdam Viris sagacissimis certissimum videtur, consideret oportet, ab *Observationum* assiduarum apud locum ipsum habitatum serie *crisin effectorum* optimam dependere, quod locis distantibus non efficitur, sed moram satis longam ibidem requirit. Qualem autem in hac re progressum feci, perito *Lectori & Benevolo*, perlecto hoc *Tractatu*, determinandum relinquo, *viginti annis*, magnam partem, apud locum transactis, quorum curriculo, sumptibus diligentiae paribus, *observationes* collegi, & *effecta* etiam *observare* non destiti.

De Nitro
in Thermis
Ba bon.

Jam vero ut ad *Nitrosas* Thermarum *Stirias*, quas, in Antiquorum Nitri naturae gratiam, reliqui, rededam; *Stirias* supra memoratas *figurâ* solum, & *consistentiâ* variantes parum, ex omnium *Balneorum* aqua comparavi. Nam

Balneorum omnium
Nitrosae
Stiria.

Regalis Balnei aqua, post salem dissolutum plene imbibitum, & lixivium saturatius inde acquisitum, ad *Cuticulam* decocta, & in loco frigido reposita, ab interiore vitri parte, in quo vaporabat, in Cavitatem ejusdem *Stirias* longas emisit, & robustas, adeo quidem validas, ut communis salis quiddam secum *Stiriae* unâ rapuerint, quod, Stellarum instar in Caelo sereno, in *Stiriis* apparuit, album tamen & forma cubica, in Tesseras distinctum, a partibus *Nitrosis*, visu satis separabile, quibus cubis solide impactis, *Nitrosae Stiriae* quasi clavatae apparuerunt. Vid. Fig. 1, 2, 3.

Regalis Cras-
flores.

Crucis vero Balneum in *Stirias* minores multo explofit salem, *longas* tamen & *tenues* valde, numero plures,

Crucis Longiores & Tenues.

De Nitro
in Thermis
Bathon.

plures, fundo vitri invicem vicinas, distinctas tamen, & mucori materiæ corruptæ adhærenti, haud multum absimiles, quæ, facile friabiles, vix tactum ferebant. Vide Figuras; ubi iv^{ta} *Stirias* binas representat a Vitro remotas, & naturali formâ *majori* exhibitas; v^{ta} vero *Vitrum* ipsum *evaporatorium*, quo *Stiriae* omnes, ut *naturaliter* se in conspectum dederunt, continentur, *maiores* tamen, notat.

Calidi Regio
similes.

Balneum verò *calidum* majorem multo creavit molestiam, adeo ut duobus aut tribus experimentis tentatis frustra, contra Nitrum in hoc Balneo erat tantum non conclusum; postea vero, cum res melius succederet, soluto *sale*, & *lixivio* secundum artem evaporato, quinq; aut sex *Stirias* inde obtinui, *robustiores* multo, *breviores* tamen istis, ex aqua *Crucis* emergentibus, quæ Nitrum *huic* etiam Balneo inesse confirmatum dederunt. A quo tempore, *experimento* eodem modo iteratò, *Stirias firmas*, & *compactas* reddidit Balneum *calidum*, & æquales fere istis, quas in *Regio* observaveram, quæ Balnea, *Regale* nimirum *Calidumq;* eodem prorsus modo Nitrum explodunt, & isthac in re, a *Crucis* distinguuntur. Vid. Fig. IV. quæ duas *Crucis* *Stirias* tenuiores exhibet, à Vitri latere. *Major* & *Crassior*, Fig. vii^æ *Calidi* est, & *compactas* refert, memoratas primò.

FIG.

Cap. 1.
 amon
 d mal-
 actum
 nas re-
 major
 y qua
 derunt
 creavit
 rimen-
 eo erat
 s me-
 adum
 obri-
 s, ex
 etiam
 o tem-
 Strias
 n. &
 eram,
 pror-
 e, a
 duas
 litere
 apalus

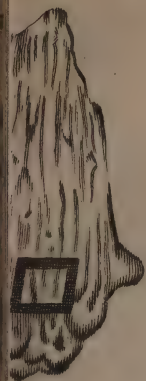

Fig II

Fig III

Fig V

Fig IV

Amplissimo Domino,
 WALTERO LONG
 e Whaddon, in agro Wil-
 niensi Baronetto, Ther-
 marum Fautori,
 SACRA

Fig VI

Fig VII

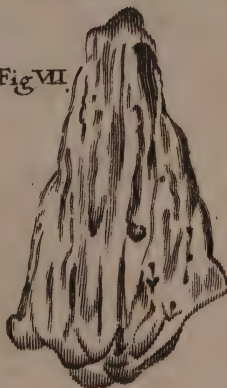

Fig VIII

F
c
n
a
a

F
l
P
c

F
c
S

FIG. I, II, III.

Figura I, & II, Regalis Balnei Nitrosas Stirias Crassiores, seu crystallos, notant, Communis salis cubis impactis clavatas: III verò crystallum, sine sale alcali infixæ, representat.

FIG. IV, & V.

Figura IV (utrinq;) Crucis Balnei Nitri Stirias longas & Tenuas, justo paulo majores, exhibet, à latere Vitri Evaporatorii. V autem Vitrum Evaporatorium, cum Stiriis naturaliter explosis, denotat.

FIG. VI, & VII.

Figura VII Calidi, sive oblongi Balnei crystallum crassam exprimit, & Regis æmulam. VI (utrinq;) Stirias ejusdem Balnei longiores, & Tenuiores exhibet.

De Nitro
in Thermis
Bathon.

Prædictorum
scopus præcipu-
us.

Balneorum omnium exactam differentiam inter se, ex *Observationibus* prædictis colligendam esse neutiquam affirmo; *Experientiæ* enim opus est, & *observationum* plurimarum pensum, quæ singula distincte, & curiose discriminent (ut in *Observationum Centuriâ* annexâ partim effectum) de hac re certi quiddam solidiq; determinare, huic autem usui inserviant, confirmationi nimirum assertionis quam supra posuimus, *Balnea omnia Bathoniensia Nitro imbui, imo Nitro ipso Antiquorum*, quod sale *Alcalisato*, & *Nitro-sulphureo* constare dictum est superius; & si hoc non sit quod sub hac nomenclaturâ probatæ fidei autores descripserunt, & in re Minerali versatissimis *Nitrum* appellatur, in notionem Chimæricam per me licet, transeat in posterum, quæ in rerum naturâ fundamento destituitur, & ortum suum *Phantasiæ*, & *Vertiginoso cerebro*, acceptum refert.

Argumentum
Nitri a liqua-
mine.

His addendum *Liquamen*, aut *oleum* *Thermarum* salis per *deliquium*, occlusum, & igne calefactum, in figuram *Nitrosam*, statim ac frigidum, subito *con* crescere; adeo ut necesse non sit, *aeris* vim secretam, & invisibilem, ab extra accersere, ad creandam metamorphosin, ac istæ *Poetarum* æque probabilem, cum apertis, & certis *naturæ* principiis, innate propendeat, & disponatur materia, ad efficaciter illud efficiendum, *quod aliunde provenire incassum requiritur*. Nec ullus dubito, quin *Nitrum aereum*, suam *Naturali* *Nitro* debeat originem, quod è *Terra* primo proveniens, in *aere* fluctuare possit, donec alicubi confideat, & *magnetismi* more, partibus sui simillimis adhæreat. Et quidem hoc modo *magnetismum* in capite præcedenti memoratum, quem somniarunt nonnulli, si qui fuerit, intellectum velim; qui mineram *Nitri naturalis* subterraneam, cui *magnetismus* innititur, stabilire videtur. Vid. Cap. 9. versus finem.

Ar-

Argumentis Philosophicis, ultimo loco, Grammaticale adjungo; quod Nitrosus ille Sal soli præcipue, aut candelæ expositus, rutilet valde, lumenq; reflectat, quod notationi vocis Nitri consonum videtur, quæ forsitan non Græcia oriunda, quemadmodum Autor est Etymologici Magni Scriptor, qui *ἡ δὲ νῖτρος*, ab abstergendo deducit; sed Latio orta potius, a Nitendo nimirum, quia cæteris salibus splendidius apparet; nisi voces Græcas & Latinas, Criticorum judicio, Hebræorum כתר Neter ætate cedere sic necesse, cui quidem idiomatici, ut linguarum Matri, dialectus cæteræ obedientiam suam solent præstare.

Quæ dicta sunt Veritatis Indagatoribus non rixosis, Naturam Nitri & qualitates declarant, Nitrumq; puto, Balneis Bathonensibus inesse, non probant modò, & etiam demonstrant. Qui vero malo quodam genio acti, controversiæ ferram, præfracto animo, reciprocare malunt, quam veritati acquiescere, sciant, si qui sint, Apinis, & Tricis, multò minùs insomniis ac deliramentis, nec Dignitatis esse, nec Otii respondere.

De Nitro
in Thermis
Bathon.

A Nomine.

Autor Tricis
non respondebit.

Vid. cap. 9. in
fine.

CAP. VI.

De Sulphure Thermarum.

Capitis Summarium.

Sulphur principium minus principale. Ab eo quod non præcipitatur, non adesse, malè arguitur. Sulphuris argumenta a colore, & odore in fusione salium. In Lixivio salis ante fusionem. Sulphuris in Aquis Thermalibus præcipitandi difficultas. A nigro colore argenti in iisdem mersi probatur. Acidum non est solus præcipitator Sulphuris. Erroris causa. Argumentum Sulphuris à rubro liquoris colore in quo dissolvitur. Willisius vindicatus. Magisterium in Aquis Thermarum album est lapideum. Simile alibi observatum. Sal non falsum, est Sal catachresticè.

Sulphur quare
Thermarum
principium mi-
nus principale.

ET quidem jam ex methodo in *Schemate* præscripta de *Acido* tractandum, verum hic proximum *Aquarum Thermalium* principium Nitro, Sulphur succedit, eoque aptius, quod Nitrum *Sulphureum-salem* esse superius ostendimus. Sulphuri autem locum inter principia minus principalia, & *Secundaria* attribui, quod *Thermarum* aquam licet constituat, non tamen, ut *salia Alkali* & *Nitrum*, substantià se prodat (in certum enim separandi viam adhuc non incidi) sed indiciis quibusdam summe probabilibus, ut *Acidum*, inesse colligitur; ideoq; *Constitutivis* Thermarum principis, utpote alterius generis principium à *Salibus* diversum;

versum, *Secundariò* annumeravi. Cur autem principiis Constituentibus *primariò* Acidum non concretum, *De Sulphur: Thermarum Bathon.*

& *minùs* visibile in *Schemate* accensui; in sequente capite ratio est reddita. *Salia* enim præcipue Aquam hanc medicatam *primariò* efficiunt; *Sulphur* vero, quatenus cum *Sale* mistum, *Salino-sulphureum* salem constituit, ut in præcedente capite de *Nitro* clarius apparet. *Sulphur* etiam fermentationis vi valde comminutum, & intimius cum aqua mistum, *halitu*, una cum *acido*, magnam partem, evaporat. Hinc *Ingeniosus* quidam inter peregrinandum observavit, *Sulphur*, quod magna quantitate in *Thermis* multis abundat, jugiter *avolare*, neq; post *Thermalis* aquæ evaporationem, in iisdem apparere; unde rationi magis consonum duxi, inquit, illud potius extra aquas, quam in aqua ipsa, investigare. Nam locis quamplurimis supra *Balea*, quæ aquæ *Calidæ* *halitum* exceperunt, vidi *sulphur* adhærere. Ut hac de re *Curiositati* meæ ulterius litarem, *canalem* aquis *Calidis* in *Austria*, dictis *Baden*, per quem *Thermalis* aqua perpetuò decurrere solebat, aperiendum curavi, & substantiam à floribus *sulphuris* parum discrepantem à *superna* canalis parte, manu propria collegi, quam *pixidibus* quibusdam comprehensam postea servavi.

Edv. Brown,
M. D. Lond.
de quæ inferius.

Nonnulli autem hic *Charybdim* vitare studentes, inciderunt in *Scillam*. Cum enim *Antiquiores* statuerint (quod *Autor* quidam nuperus etiam asseruit) *Sulphur* ad cuiuscunq; generis *Thermas* necessario requiri; *Novatores* hi nullis inesse affirmant intrepide. Qui verò huic *basi* fabricam superstruxerit, indeq; certo concludere non veretur, *Sulphur* aquis *Thermalibus* non inesse, quia præcipitando non redditur manifestum, cautum esse velim, ne experimenti *Negativi* testimonio, *positive* determinet, donec *vitriolum* præcipitatum

Simpson. Zym.
Phys. c. 2. p. 7.

Ab eo quod non præcipitatur non adesse male arguitur.

De Sulphure
Thermarum
Barbon.

capitatum viderim, quod adesse conceditur; & si in aptum præcipitorem, qui particulis isthoc modo dignoscendis, fuerit undique oppositus, forte non inciderim, rationibus etiam aliis contrarium suadentibus; opinioni satux non tantum tribuerem, ut instantia comparata, à Calce Viva desumptâ, inducar nasum proprium suspendere, & oculos eruere, qui, quousque possunt, contrarium evincunt.

Sulphuris argumenta a colore & odore, in fusione salium.

Nam si *Thermalium* aquarum Contenta, quæ impurioris sacchari ideâ, & colore primò apparent, crucibulo indantur, ut ad fusionis statum *salia* perveniant, candente Crucibulo, & priusquam paulò *salia* funduntur, Color & Odor Sulphureus percipitur, sensimq; adeo sætet, ut in qualibet ædis parte interiore Sulphur redoleat; & quemadmodum ad fusionis statum *salia* adproperant, decrescit Sulphur, Odor etiam fœtidus, & color cæruleus, minuuntur, adeo ut, fœcum instar, & recrementi, calcinando depereat, & in purissimo sale nequaquam reperitur; aquarum autem *Thermalium constitutionem* eum sale unâ ingreditur; & easdem, cum cæteris memoratis, partim componit. Addo me lixivium salis ante fusionem apparasse, quando partes omnes Sulphureæ non fuerant absumptæ, factoremq; Sulphureum adeo nares meas perculisse, ut celerrime istius sensus, si quid sit, testimonium obtinuerit. Jam vero, donec in aliquid inciderim, quod cærum colorem Visui, & fœtorem pure Sulphureum olfactui præsentaverit, quod sulphur non esse evidenter apparet, sulphur Thermarum hoc esse credere, & vocare, non desinam. Observavi (fateor) sæpius colorem cærum versus fundum flammæ, in candelis accensis, quarum Compages oleosa, suo modo sulphur referebat, verum quum odor Sulphureus non appareat, verè sulphureum non esse, nec dicendum,

dum, constat. Limus etiam *Thermarum*, manibus, Cataplasmatibus more applicatus, exiccatusq; *Sulphur*, cuiusq; *nifum* habere datur, redolet aperire. Mineralis cujusdam substantiæ genus memorat *Freuchius*, recrementis ferri haud abfimile, quod igni traditum, & colorem *cæruleum* exhibuit, & odorem *sulphureum*, gustu autem retulit *Vitriolum*, indeq; vitriolum parari poterat, & tractu temporis, omnino fere in *Vitriolum* mutatur. Et quidem licet *Sulphur*, & *Vitriolum*, in Telluris vicinâ sint invicem commista, adeo ut hujus prædominium *Vitriolum*; illius autem excellens quantitas, *Sulphur* denominet; non tamen inde sequitur vitriolum in *sulphurato*, aut sulphur in *Vitriolato* corpore non adesse; neq; colore *cæruleo*, & odore *sulphureo* præditum, *Sulphur* non fuisse; in quo ambo conjuncti, inexistentis *Sulphuris* spem aliquam relinquunt, tametsi *Sulphur*, & *Vitriolum*, tam aciditate, quam aliis quibusdam, inter se conveniant. *Sulphur* etiam, & *Vitriolum*, in eadem palude se invenisse *idem* testatur.

De sulphure
Thermarum
Babon.

Spadacren. Ebor.
c. 14.

Ibid.

Quinet *Sulphur* cum sale corpus unum constituit, quod transeundo in lixivium unâ, & chartas in filtrationibus penetrando apparet, & haud aliter quam fortioris ignis vi, *notabile* existit, quo salis corpus aperitur, & *solvitur* continuum, ut *fusio* succedat, ita ut qui non ambo, *neutrum* præcipitat, nisi *sulphur* à sale *separatum* fuerit, quod haud ita facile credo, efficitur, nisi *ignis* adjumento, quo *sulphur* absumitur. Adeo ut *aquæ extinctionis calcis vivæ* instantia ad *rhombum* non sit, ubi *sulphur* separatum decoquitur, & præcipitatur, *hic* vero non item, cum *sulphur* in sale resideat, eique uniatur, & pars corporis existat, quemq; alterius defectu, voce insolitâ, *salino-sulphureum*, aut sesquipedali vocabulo, *Alcalifato-Nitro-Sulphureum*.

De Sulphure
Thermarum
Bathon.

Nob. Boyl. de
Aq. Min. p. 50.

Tam ochræ
quam Luto,
Sulphur adhæ-
ret.

Joncl. Subf.
Bath. p. 15.

phureum salem indigito. De hac re ita scribit Autor prænobilis : Si Sulphuri contigerit, cum sale, aut Minerali quopiam subterraneo, quod nos latet, & odorem ejus peculiarem suppressere possit, aut dissimulare, complicari; illo potest aqua, saturatè satis, obscurè tamen imbui.

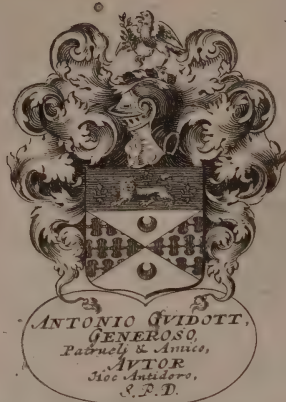
Notatu etiam non est indignum, lutosæ margæ, unde limus, sive Lutum constat præcipuè, Sulphur adhærere, quemadmodum ochræ acidum; quòd; margæ quid sulphureum à sulphure imprimatur, ut ochræ aciditatis aliquid ab Acido. Imo, tam ochræ, quam Luto, Sulphur adhæret. Nam si Penicilla, quibus Balneorum Aquaductus inferiores obturari solent, & luteo hoc colore saturatius inficiuntur, remanserint illota, odorem fætidum emittunt, Cloacæ cujusvis haud secundum; & ochra ipsa in communi aqua diutius macerata fætidissima existit; quod fætenti intra ochram Sulphuri, in secundo Capite superius attribuimus. Jam verò, si margam etiam præcipitaveris & ochram, nisi Sulphur ab utraq; seperatum dederis, Sulphur non apparet, sed liquorem præcipitantem faller, & indiscriminatum manebit. Imo purissimum postea sulphur non sine terra adhærente inveniri observatur. Quis autem, nisi mentis inops, sulphur naturale, infans, & impurum, cum Marga, Ochra, & Sale complicatum, & minime maturum, aquis Mineralibus inhærens naturaliter; æque ac sulphur seperatum, fæctitium, adultum, defæcatum, & maturum, in aqua Thermarum, aut quacunq; alia decoctum, & solutum, eodem modo præcipitandum speret?

Quinetiam, circa Bathoniam, in agro D. Georgii Clark Swainsvicensis, Pyrites quosdam Sulphure, & forsan ferro abundantes, tam crassos, & mole majores; quam Tennes, latiores, & laminosas (vide Figuras)

Cap. 6.
Autu
le, an
edoren
com
tamen

marga
tur ad
q. mar
t abra
quam
quibus
can, &
inferior
is havi
dura
i in
tribus
renis &
is, Sa
faller
poda
ervatur
ale, n
de com
bus in
um, te
in aqu

Geog
ure, &
e ma
ce. I
e

*Pyrites Sulphureus Crassus,
ut Sulphur*

*fractus & inflammatus,
appareat.*

Fig.

J. ma

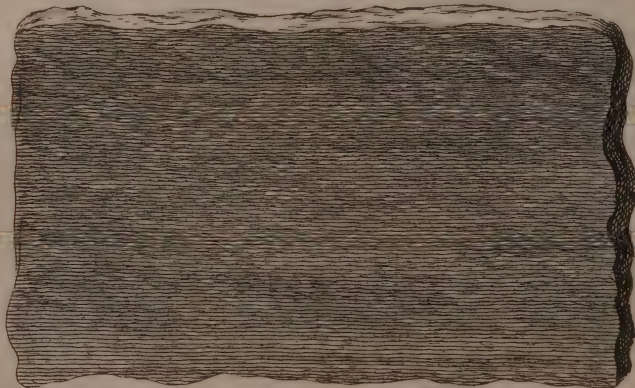
Pyrites Sulphureus

Tenuis, latior.

Fig.

2. 2a

L. Savage, Sculp.

guras) intra *Margam* sepultos, & effossos, cum *marga* De Sulphure
 ipsa adhærente, collegi, & in vicinia quadam prope Thermarum
 pontem dictum **Lambrydge**, utriusq; generis mag- Bathon.
 nam copiam nuperrime observavi; qui in pulverem
 redacti, & calcinati, factorem *Sulphureum* adeo for-
 tem emittebant, ut *Matthæus Reeve* Aurifaber *Bathoni-*
ensis, & adstantes alii, se tantum non suffocatos judi-
 caverint. Pyriten talem *Sulphur lapidosum* Bauhinus Hist. Font.
 appellat. Majorem etiam quantitatem pulveris, è Boll. l. I. c. X.
Pyritibus dictis, iterum calcinavi, & *Sulphur* in iis-
 dem abundare, & *Odore*, & *Colore*, summe manife-
 sto, deprehendi. Ut ulterius procederem, calcinatis
Pyritibus, & *Salibus* quibusdam additis, *lixivium* ap-
 paravi, quod gallis additis in colorem *Nigro-purpure-*
um statim vergebat, & brevi post atramento similli-
 mum, quod aciditati *Sulphuris* in *Pyritibus* attribuo.
Lixivium enim cum *Pyritibus* sine salibus factum,
 cum gallis *purpurascebat*. Imo *Sulphur* & salia invi-
 cem commista, absq; *Vitriolo*, colorem istum atra-
 mentosum creare valent, & hac etiam aquâ *Sulphura-*
tâ vitriolum referente, alteri *Nobilissimi* Autoris, gal-
 las, aut infusionem earum simulanti opposita, perfici De Aq. Min.
 possit. p. 51.

Recipe *Pyritum prædictorum partes tres*, *Salium*, Aqua Sulphu-
Petræ, Communis, & *Alcalisati dicti Sandever*, ana par- rata Autoris.
tem unam: calcinentur, F. *Lixivium*, & filtretur per
chartam.

Hæc aqua gallis commista, nictu oculi, instar
 atramenti evadit; quod à *sulphure* & salibus *alcali-*
fatis, quibus sui generis, forsan *ferri* in *Pyrite*, *aci-*
ditas inesse possit, sine manifestâ *Vitrioli* aciditate,
 provenire existimo. Non nego tamen quin *Vitrioli*
 etiam *immaturi* quiddam, in his *Pyritibus* latere
 queat, partibus quibusdam aliis compositis, quas
 M im-

De Sulphure
Thermarum
Balnion.

A nigro colore
argenti Ther-
mis immerfi
Sulphur proba-
tur.

Spadacren.
Ebor. c. 14.

Peregrinat.
Hist. p. 21. fol.

De Baln. Nat.
& Aq. Min. c. 6.

impræsentiarum, ob alterius generis negotia, intelligere haud licet.

Quinimò, quàm inde quod *Thermarum* aqua argen-
tum nigro colore, non luteo; intingat, Sulphuris ni-
bil inesse concludat; argumentum hoc ad hominem
revertitur, & veritatem illustrat. Color enim quem
Sulphur solutum argento, tractu saltem temporis, im-
pertit, non tam luteum est, quam Nigrum, prout fa-
cile apparet injiciendo argenteam monetam quamli-
bet in Sulphuris decoctum cum vivæ calcis aqua pa-
ratum, quod colorem reddit illi argenti istius quod
Balnei Scatebris imponendum curaveram proximè
æqualem, adeò ut discrimen vix sentiat; ne dicam
luteum quiddam, æream potius quam auream natu-
ram referens, in argento Balnei aqua tincto, haud
secus ac a Sulphure soluto, primò evenire solet, haud
rarò observari. Testatur etiam Frenchius argentum
in Sulphurati Knäresburgensium Putei aquam injectum,
primum luteo colore tingi, dein nigro; aurum autem
ab eadem nequicquam mutatum. Idem in Balneo
quodam apud Exteros notavit Edvardus Browne,
Medd. Londinensium Coll. Reg. Soc. & Cenfor, Tho-
mæ Equitis Aurati, & Medici haud ita pridem
Norvicensis Clarissimi, filius πολλῶν τε, & μάλα πολλὰ

Παλῶν τε

Et Mores hominum multorum vidit, & Urbes;
quod fricato Turcæ manibus nummo, dum è Ca-
taractâ descendebant Thermæ aquæ, momenti di-
midio effectum conspexit. Idem etiam argentum
ultra pedis unius distantiam Thermarum halitu colore
aureo infectum vidit. Porro Jordenus argentum co-
lore aureo tingendi vim Bitumini attribuit, quod
Sulphuri intra Bitumen invento potius debetur. Ar-
gentum enim in aquam Sulphuratam quamlibet im-
mersum,

mersum, primò *luteum*; brevi *nigrum*, dein verò *Nigerrimum* evadit. Quinet *aciculi* è mundo muliebri in *Thermas* deciduæ, subsidentes, & in fundo, post moram saltem aliquam ibidem, repertæ, & observatæ, maximam partem *nigræ*, parte vero aliqua *sub-aureæ* apparent. *Fumus* etiam, sive *Vapor* à soluto sulphure *aureus*, abs oleo *Vitrioli* & *Tartaro*, in *Tartaro Vitriolato* conficiendo, præcipue si majore solito proportionem ingredientia coiverint, ortus, argentum à sordibus purgatum, eodem colore quo *Thermalis* aqua, aut ejusdem *Limus*, intingere observatur. Vaporibus etiam *Sulphureis*, atomis subtilibus, aut Effluviis, cum aqua mistis, metalla *alba* tingendi facultatem *Frenchius* assignat.

De sulphure
Thermarum
Bathon.

ubi supra.

Nec quidem apud me extra omnem controversiæ aleam ponitur, optimum, saltem *solum* sulphuris præcipitatore, *Acidum* existere. Decocto enim Minerali isto in aqua *Calcis vivæ*, liquor affuso Spiritu *Vitrioli*, in *luteam* & albidiorē multo *consistentiam* subito mutatus, postea subsidens, non *Sulphur*, sed *calcem vivam* præcipitavit. *Sulphur* itaq; majorem licet factorem ediderit, non tamen ita manifestò præcipitatum, ac oleo *Tartari* apparuit, quod *Sulphur* proprio colore, sine *lactea opacitate* permanente, præcipitatum dedit; unde observavi Quod *calcem vivam acidum aptè præcipitet, si una cum calce Sulphur fuerit decoctum*; *Sulphur autem ipsum decoctum ut prius, fixo sale præcipitari melius: ubi vestibis propriis, sine albis, apparet; non tamen adeo fætere ut quod ab acido præcipitatur.* Notandum etiam *S. Clossæum*, in præparatione illa *Lactis Sulphuris*, quâ *viva calce Sulphur* aperitur, *Sulphur* dirigere præcipitandum *Urina*, quæ, ob innatum sibi *Tartarum*, *Sulphur* de-berat. Et quidem quum partes *acidæ*, & non *acidæ*

Acidum non
est solus præci-
pitator Sulphu-
ris.

Observatio ad
rem.

Vid. Schrod:
Pharmacop. in
pr. Lac. Sulph.

De Sulphure
Thermarum
Bathon.

Erroris Cau-
sa.

in Sulphure contineri, in sequente capitulo traditum sit; Alkali *acido*; & *acida non acidis*, opponuntur commodius. Apagesis itaq; positio ista, *salia fixa sulphuri solvendo*, non verò præcipitando, idonea esse.

Erroris hujus ratio forsan inde petenda, quod *albicans* materia ab affuso *acido* præcipitata, *parum examinata*, habebatur Sulphurea; Si Sulphur, inquit, *aquæ extinctionis calcis vivæ incoctum fuerit*, aqua ea, non jam uti prius, à *salis fixi*, sed ab *acidi affusione*, *colorem album* acquirat. Jam vero, ut *albedinem* in Thermalis aqua abs oleo Tartari, aut sale aliquo Volatili, purè Salso in eandem injecto, non à Sulphure, sed a materiae cujusdam lapideæ præcipitatione provenire rectissimè autumet; ita in aqua extinctionis calcis vivæ, cui Sulphur incoctum est, *albus* ille color, non Sulphuri, aut lacti ejus, sed *calci vivæ*, ab *acido Alkali* in calce opposito præcipitata, verissime debetur. *Albedo* siquidem multum oritur à calce vivâ, quemadmodum præcipitari Testimonium abunde declarat, quod postquam parumper subsederit, separatum & igne probatum, calx non *viva* jam, sed *mortua* conspicitur; commoveretur autem potius Sulphur, agitur, & inciditur, quàm præcipitatur ab *acido*, quod factorem tetriorem creat, nunquam autem aptè præcipitat. Præcipitatio verò oleo Tartari effecta, quod *calcis* sali, alcali analogo, unitur, & *sulphuri* opponitur, manifestò est, & sine teste Sulphurea.

Non me latet in præparatione Lactis sulphuris superius memorata, Sulphur etiam *acido* præcipitari; imo *acidum* præcipitare, quod *acidum* dissolvit; quod verò *salia fixa* dissolvant Sulphur, & non præcipitant, illud est de quo meipsum dixi me habuisse, sollicitum;

tum; ne dicam materiam ex aqua calcis cum sulphure incocto, *fixo sale* præcipitatum, affusione prima *albedinem* induere; color autem *albus*, nisi mistum agitetur fortiter, diù non moratur, sed brevi, proprio colore, *sulphur* descendit. *Acida* itaq; sulphur solutum præcipitant; *fixa* vero *salia* Lixivialia dissolvunt, & præcipitant. Nam *sal Tartari*, & *Tartarum* ipsum, dissolvunt *sulphur*, oleum autem *Tartari* præcipitat; quod *Tartaro* etiam *Urinæ* innato superius adscripsimus; tametsi (fateor) *acido* intra *Alkali* contento facultatem tam solvendi, quam præcipitandi sulphur, quidam attribuit; ut & *acido* in calce viva, ab igne contracto, vim penetrandi *Sulphur* in aqua calcis decoctum, omnino assignat; quum aqua calcis, lacti bullienti copiose affusa, prædicti acidi ope coagulationem inducat.

De Sulphure
Thermarum
Barbon.

Simpson
Zymolog. Physic.
c. 9.

Porrò, si *Thermali* aquæ incoctum sulphur, luteo colore illam non inficiat, nihil *sulphuris* inesse inde pessime arguitur. Color enim quem Sulphur dissolutum, & diutius incoctum, aquæ impertit, non tam luteus est, quam *Lixivialis*, & *Rubeus*; ideoq; *Schroderus* regulam hanc tradit in præparando lacte sulphuris; quod postquam Sulphur, & Tartarum coiverint, debeant ebullire, donec omne sulphur solutum sit, liquorq; rubeus appareat. Colorem tamen non nego à Tartaro intendi. *Closseus* autem in alio præparandi modo, ubi, vice Tartari, calcem vivam usurpat, quæ rubeam tincturam ex se nullam communicat, præcipit; Coque donec partes tres aquæ sint consumptæ, ruboremq; liquor contraxerit instar Sanguinis, ex Sulphure dissoluto. Colorem vero aquæ calcis in qua Sulphur decoctum, & solutum est leviter, luteum quidem sive aureum esse fateor, quum autem Sulphur aquæ diutius incoxerit, & aquæ partes tres consumptæ

Argumentum
Sulphuris a
rubro liquoris
colore in quo
dissolvitur.

De Sulphure
Thermarum
Bathon.

Thermarum
aqua Sulphur
dissolvit.

Thermis lapis
Calcarius non
inest, nec ali-
quid calci vivæ
simile.

Spadacren. Ebor.
c. 6. p. 61.

Willisius vin-
dicatus.

sumptæ fuerint, ruborem summum apparere, ut *Clof-
seus* affirmat. Porro, aqua Calcis a floribus Sul-
phuris leviter incoctis colorem *aureum* evidenter
acquiret, qui tamen argento, colorem primò *lute-
um*, dein *nigrum* affigit; quod in aquis etiam
Thermalibus observatum, hoc tantum discrimine,
quod *Thermalis* aquæ color, cui *Sulphur* diutius in-
coquitur, non *flavus* est, sed *Lixivialis*, & vergens
ad *rubedinem*, quod a sale fixo procedere potest,
haud secus ac in lacte Sulphuris *Tartarato* evenit.
Jam verò, si lapis aliquis *calcarius*, aut aliquid
Calci vivæ simile, in iisdem lateret, idem color
aureus, ut in aqua extrinctionis calcis vivæ cui
Sulphur incoxit, appareret. Cum autem sal *fixus*,
sine *calcario* lapide, aut calce aliqua *viva* Ther-
mis insit, color ejus non *luteus*, sed potius, a
sale *fixo*, *rubeus* observatur. Quinet Sulphur in hoc
liquore *rubeo* dissolvi inde constat, quod argentum
immersum, haud secus ac in *Thermis* ipsis, colo-
rem primò *luteum*, dein verò *nigrum* acquirat;
Sulphur itaq; in iisdem, licet non *veluti aquâ ex-
trinctionis calcis vivæ*; solvitur tamen ac a *sale*
fixo, aut *pure salso*, solet dissolvi. Et quidem
dum de solvendi Sulphuris imperio certant *Alcalia*
& *acida*, quidam hoc officium, his rejectis, *oleo* at-
tribuunt. Imo *oleum*, ob unctuosam ejusdem natu-
ram, Sulphur *Unicè* dissolvere se sæpius exper-
tum *Frenchius* affirmat. Quicquid autem de aqua
Calcis alii judicent, *fixum salem*, eundemque in
Thermis Bathonensibus, Sulphur aperire, inferius pa-
tebit.

Ex dictis constat, quàm injustè *Willisii*, Celeberrimi sui Temporis practici, candori, *nigredinem* suam
Autor gloriosulè affricuit, eo quod in *Tractatu*,
quem

quem scripsit, de *Sanguinis incalescentiâ*, Sulphur *Ther-*
marum aquis incoctum solvi posse affirmaverit, quod
bilem illi magis commovebat, quàm *amorem* concili-
 avit, quòd calcem vivam, aut Lapidem analogum, aquis
Thermalibus, unà secum, incautè attribuerit. De hac au-
 tem re ulterius dicam, quod cum clarissimus ille Vir,
 tum in Vivis, a me experimenti istius decoquendi Sul-
 phur & Antimonium in Aquâ Thermalis iterationem li-
 teris petierat, bene meminerim me quiddam utriusq;
 post duas etiam filtrationes præcipitatum, & in vase
 a Sale fixo (quod adesse Autor suspicatur) nisi qui
 in aquis resideret, de cujus existentia tunc temporis
 Autor noster exhibuit se minus sollicitum, immuni
 satis, decoctum, ad eundem transmississe. Sulphur
 autem præcipitatum, fateor, leviter solum decoctum,
 quantitati incocti Sulphuris comparatum, erat valde
 exiguum, adeo ut aquæ colorem immutare vix pote-
 rat; nonnihil tamen Sulphuris continere observavi;
 quod illorum, in quorum numero Autor noster, no-
 titiâ indignum non est, qui in aquis Calcarium Lapi-
 dem, aut, verbis propriis, Terram quandam Calcineam
 contineri affirmant, Sulphur tamen illas negant dis-
 solve; iterumq; asserunt, in aqua Calcis Sulphur dissol-
 vi: Salem etiam fixum Sulphur dissolvere Autor affir-
 mat, negat tamen *Thermarum* aquam idem perficere,
 licet Sale etiam fixo illam abundare contendat: neq;
 tamen Sal acidum, inquit, purum putum esse videtur,
 sed idem cum Sale quodam Alkali combinatur. Etenim
 si aqua ista ad siccitatem evaporetur, Sal quoddam fixi-
 oris naturæ in fundo vasis reperietur, utpote quod ab as-
 fuso quovis spiritu acido effervesceat.

Ad majorem rei certitudinem, Nov. XX. Anno Dom.
 1685. experimentum iteravi, & ex uncis duabus aquæ
 Thermalium, cui Sulphur incoctum fuerat, ultra gra-
 dum

De Sulphure
 Thermalium
 Baubon.

Contradictio.

Sulphur in
 Thermalis a-
 qua iterato dis-
 solutum.

De Sulphure
Thermarum
Bathon.

num unum Sulphuris Spiritu quodam *acido* præcipitatum inveni; *fixum* autem *Sal*, ex eadem quantitate *grana tria* præcipitavit. Quod Thermalis aqua illi sæpius experto *Sulphur* non dissolverit, (cujus tamen contrarium mihi sæpius evenit, unde verissime *Hippocrates*, ἡδὲ πείρα σφαλαρή) Erroris sui causa videtur quod *exiguam* nimis aquæ quantitatem, *leviter* decoxerit, quæ *Salem fixum*, ea quantitate, quæ ad *multum* Sulphuris solvendum requiritur non contineret, cum *libra una* Aquæ Thermalis, *Salis* utriusque *Grana tria* vix comprehendat. Thermarum autem *Salis Lixivium*, in quo augetur *Salis* quantitas, additum, Sulphur Aqua ipsa potentius dissolvit. Neq; mirum videatur *Thermales* aquas Sulphur dissolvere, cum *Alcalia*, sive *fixa* *Salia*, in iisdem prædominentur, quæ Sulphur, ex ejusdem mente, *proprie* dissolvunt. Si vero *Sal acidum*, aut *aluminosum* quoddam, in Thermis præpolleret, ut præfractè nimis & temerè, ne quid dicam gravius, Autor statuit, tum sulphuri solvendo ineptas, ad præcipitandum tamen aptas esse, lubens concederem. Imo *fixorum* *Salium* tantam copiam Thermis eo fine puto præcipuè divinitus concessam, ut Sulphur, illorum ope, facilius solvatur; & cum, si quando Sulphur in aquis Thermarum solutum esse videatur, erroris occasionem esse Autor arbitratur, quod decoctio in vase facta fuerat, in quo quum decoctiones fieri solent, aliquando forte *Sal fixum* ei incoctum fuerit; ita ut solutio sulphuris à portiuncula *Salis fixi*, quo vas illud imbutum erat, perficiatur; rogo, si ad sulphur solvendum tantarum virium *fixi* *Salis* portiuncula existat, an istius *Salis fixi* quantitas, quam in Thermalibus aquis contineri, & proportionem *Salibus* cæteris tam longe antecedere, *Observationes* evincunt; & ipse etiam fassus est, postquam Epistolam meam ad Dn. E. G. Typis mandatam, sui

Vid. Observ.
Miscellan.

ante *Tractatus* sui impressionem, in manus ejus tradideram, ad ejusdem Sulphuris *solutionem* minus valeat?

De Sulphure
Thermarum
Bathon.

Confiteor insuper *Magisterium* album insipidum, aut pulverem impalpabilem Sale *Tartari*, aut alio quovis analogo, aut pure Salso, aquæ affusi, in fundo vasis observatum, *Sulphureum* non esse, multo minus *aluminosum*, sed potius *lapideum*, quod *Thermis* commistum *fermentationem* promovet, ut supra est dictum, & alias plenius restat dicendum, quum ad *Hypothesin* nostram, de *Thermarum* calore, suo loco, pervenerim. Alterationem Mineralis aquæ *Lacteam*, & pulverem insipidum, Oleo *Tartari* præcipitatum, memoratum supra, in aquis *Scarburgensibus*, & puteo Sulphureo *Knaresburgensi*, observavit *Simpsonius*, quem pulverem *aluminosum* esse statuit. Quantum autem an aliquid *Aluminis* aquæ istæ in se contineant, quod *Simpsonius*, sententiæ suæ tenax, ubiq; affirmat, Doctorissimo Viro *Roberto Wittio*, M. D. & Medico dum in vivis, celeberrimo, (de quo in sequenti Capite plura occurrunt) cujus erat Provincia, determinandum reliqui. Hoc autem addo, pulvere in *Thermis Bathonensibus* apparente simili, quod præcipitatum erat, *aluminosum* non fuisse, ex autopsiâ & testimonio Medicorum Clarissimorum qui pulverem viderunt, & Ornatissimo *Scarburgio*, præ cæteris, notissimum. Neq; *alumen* in australibus, aut occidentalibus *Angliæ* plagis inveniri, unquam inaudivi, quod in partibus magis *septentrionalibus*, magis abundat.

Magisterium
insipidum est
lapideum. Vid.
Obs. 81, 82.

Simile alibi observatum

Hydrolog.
Chym. passim.

Tent. Hydrolog. p. 118.

Non Aluminosum.

At vero, ne quisquam me hac de re sinistrè intelligat, assertionem fateor hanc huic *basi* inniti, pulverem albidissimum ex aquis Thermalibus *Tartari* Oleo præcipitatum, eundem prorsus esse cum illo, quem aliquando observaveram, per decubitus sponte præcipitatum; dum

De Sulphure
Thermarum
Bathon.

Vid. Obs. 83.

Vid. Obs. 82.

Not. in phar.
mac. Aug.

Sal Catachresticum.

Vid. High-
mor. de Hyf.
& Hypochondr.
pass. Resp. Epist.
in fine.

Color Lacteus
partim ab Oleo
Tartari.

plures aquæ cados evaporarem, & apud me jam est, minus *album* autem & Tenuem, qui aquæ fontanæ incoctus, aqua per chartam trajecta, Oleo *Tartari* præcipitatur, non secus ac iste qui *Thermarum* aquis continetur, & *albissimus* est. Sin autem aliquis pulverem hunc *Salinum* reputaverit, & forsan *aluminosum*, consideret oportet, quomodo *Sal illud*, aut quicquid aliud essentiali sua proprietate nudatum, saporem *Salso-austerum* nullo alio admisto, tam cito amittat, ut inter coquendum solum *insipidum* reddatur. Nullo alio admisto, dixi; Nam nonnulla, & speciatim *Aqua Calcis* *Salia* mista, reddunt *insipida*; de qua *Zuelferus*: *quinetiam huic aquæ recenti Salia volatilia jungerem, moxq; vidi effectum sc. Salium dictorum totalem destructionem, & eorum in calcem, vel pulverem insipidum indissolubilem, omni odore, & Sapore privatum, ignisq; violentiam in posterum strenuè sustinentem, conversionem.* Hic vero *Thermalis* aqua, dum decoquitur, sponte pulverem *insipidum*, qui *Salis* ideam nunquam induit, fundo vas & lateribus apponere solet, quem eundem cum illo Oleo *Tartari* ex aqua ipsa præcipitato, omnino judicamus. Negare interim non possum quin *Salis* nomen non *Salino*, sive alicui quod Salsum nunquam fuit, *Saccharo* nimirum, aliisq; tribuamus *Catachresticè*, quæ in aliis quibusdam proprietatibus cum *Sale* communicant. *Alumen* novi in fontana aqua solutum, filtrata aqua, & Sale Oleo *Tartari* præcipitato, saporem Salsum *diminutim* possidere, tantum autem austeritatis & stipticitatis remanebit, quantum ad naturam *Salis* indicandam sufficiat.

Addam ultimò, colorem *Lacteam* Oleo *Tartari* per deliquium instillato apparentem, a *Tartari* Oleo partim, si non præcipue provenire. Nam si aquæ *Communi Bathoniensi* (in qua nihil *Sulphuris*, *Lapis* autem *sectilis*, & *Salis*

Salis forsan perexiguum existit) *Oleum* istud com-
 misceas, idem color *albus* apparet, & *nubecula* con-
 spicitur, quæ paulatim subsidens, in fundum se præ-
 cipitat, & coagulum abs *Olei* natura cum aqua non
 miscendâ, oriundum videtur. Videtur etiam aqua *al-*
bedinem, & opacitatem suam *Lacteam Tartaro* deliqui-
 um passo magnam partem, *partim* vero materiæ *lapi-*
deæ sive *Lapidi* sectili præcipitato, in communi eti-
 am *Civitatis* aqua, præcipue observato 18 Aug. 88. (de
 qua re videatur cap. 9. acceptam referre, cum ex *Oleo*
 isto alterius loci aquæ simpliciori, absq; *Lapide* præ-
 dicto instillato, *idem* non eveniat. Hinc apparet
 quàm belle ab *Autore* nostro sit conclusum: Ergo *Ther-*
mas Bathonienses Sale quodam indolis acidæ imprægnari
manifestum est; quippe si *Sal* quodvis *alkali*, aut volatile
pure Salsum, aquis earum admisceatur, præcipitatio mox
 in iisdem excitabitur, eademq; turbidæ, lacteæq; evadent.

De Sulphure
Thermarum
Bathon.

Partim a mate-
ria Lapidea
procedit.

Verba fere pri-
ma.

Lapsus in Li-
mine malum
omen.

CAP. VI.

De Acido in Thermis.

Capitis Summarium.

Acidum *principium* Primario Constituens. Thermarum aqua primò distillata non est acida. Acidi cujusdam evaporati argumentum ab ochra. Vitrioli ab Atramento. Aqua Thermalis frigida coagulat lac. Non aqua distillata, sed residua. Aciditas complicata. Partim a Sulphure. Non est succus concretus, sed Vapor, aut spiritus. Spirituales aquæ Thermarum partes vitrum penetrant obturatum. Responsio ad Ryetium. Acidi evaporati argumentum ab Ochra. Ab atramento. Ryeti observatio de analogia Vitrioli, Aluminis, Sulphuris, & Nitri. Acidum insitum, & adventitium. Omnium Balneorum aqua cum gallis & acido purpurascit. Præcedentium Confirmatio. Domini Furis historia. Metallicum minerale metalli nihil continet. In arena Vitriolum non solutum haud manet. Experimento probatur. Experimento alio confirmatur. Inter arenam novam & veterem discrimen. Ratio discriminis. Arenulæ non sunt marcasitæ. Præcedentium illustratio. Aliud Experimentum. An Alumen Naturale tingat cum gallis. Controversiæ finis. Ochra est acida, & forsitan Vitriolica. Experimentum aliud. Naturalis Vitrioli Embryonati generatio. Cl. Wittii paragraphus, de Natura Salis anomali. Finis Examinis.

Acidum cur principium primario constituens. **P**RINCIPIIS Thermarum Constituentibus Primario Acidum accensui, quod sapore & halitu, ut sulphur colore, & odore inesse colligitur. Cum autem in Experimentis

perimentis quibusdam circa *Balnei* contenta, glébulas quasdam *acidas*, naturam *Vitriolicam* referentes valde, illamq; sapientes, mihi experimentis aliis intento, observasse videar, in compositionem *Aquarum Thermalium* vitriolum, aliter quam *immaturum* forsan, & minus perfectum, admitti debere, illasq; partim componere, temere non affirmo; quod ex vapore quodam *acido* nondum condensato, potius quam in succo aliquo *concreto*, in salem evecto, constare videtur. Nihil autem *acidi* è *Thermarum* aqua distillat-
onibus, quamvis *seriò* & *sæpe* repetitis, elicere poteram. Aqua etiam à distillatione residua, distillata illa *salsa* magis & *acidior* evasit. Idem in *spadana* aqua *Eboracensi* observavit *Frenchius*; & Ingeniosi *Parisienses* Philosophi in *Aqua Vinosa* distillata *Balnei Vic le compte*, in *Auvernia*; item in aqua *Spadana* *Germanica*; ubi distillando nihil *acidi* in aquis istis observare poterat.

De *Acido*
in *Thermis*
Bathon.

Aqua primo distillata non est *acida*.

Vid. Obs. 53.

Spadacr. Eb.

c. 7. p. 67.

Aq. Min. Gall.
Ex. p. 63, 64,
103.

Nec mirum videatur quod *acidum* in *Aquarum Thermalium* contentis non appareat; Nam *volatile* quùm sit, & *vaporosum*, halitu consumitur, & *vaporando*, in aerem, ubi forte concrescit, emissum, pro tempore amittitur, & omninò licet dispereat, *mali* tamen cujusdam *genii*, aut spiritus instar, annulos *ferreos*, & *clathra* fenestrarum *ferrea*, in ascensu corrodit, quemadmodum *capite* secundo notatum, ubi de *acido* in aquis *Thermalibus* traduntur *plura*.

Et quidem cujusnam generis *acidum* sit impræsenti-
arum determinare haud libet. *Sulphur* & salem *Thermis Bathonicis*, iisdemq; *aciditatem* inesse dictum est superius; utriusque *aciditatem* spiritus *acidi* inde extracti satis arguunt. *Sulphuris* & *communis* *salis aciditas* è præcedentibus apparet, & in sequentibus
ulterius.

Acidum in
Thermis com-
plicatum.

De Acido
in Thermis
Barhon.

De Therm. l. 5.
c. 11.

Non est succus
concretus, sed va-
por aut spiritus.
Vid. cap. 9.

De Baln. Nat. &
Aq. Min. c. 15.

ulterius probabitur. Addo acidum nitro & alumi-
inesse, aquasq; medicatas inde acidas reddi: *Acidus*
sapor, inquit, *Baccius*, haud proprius atramentosæ aquæ
est. Nam multæ sunt acidæ ex aliqua alia mistura, si-
cut *Albulæ*, quæ *Aluminosæ* sunt, & multæ acidæ in
Puteolano Nitrosæ. *Vitrioli* itaq; nomen, utpote ma-
gis notabile, pro quovis acido, hætenus etiam & in-
posterum usurpatum, non ita ad ipsum *Vitrioli* salem
acidum, aut aciditatem potius, restrictum velim, ut
alterius generis aciditatem omnino excludat. Nobis
enim sufficit, si acidum sit in *Thermis*, licet sale acido-
falso, (quod tamen, rite intellectum, non negamus)
non imbuantur, à quocunq; genere, fonte, aut pro-
sapia, aciditas proveniat, quæ in vapore quodam,
aut substantia spiritali primariò, potiùs quam in sa-
le, aut succo aliquo concreto, ante salis *Alcali* & *Acidi*
congressum, & inchoatam fermentationem, consi-
stere videtur.

Porro de hac re audi Doctissimum *Jordenum* ita
differentem: Miscetur etiam in aquis medicatis, sub-
stantia quædam spiritalis a Mineralibus dum generan-
tur, & in solutis principiis existunt, proveniens, aqua
substantias illas spirituales transeunte, & præsertim si
fuerit actu calida; calore enim ad imbibendum magis
apta redditur, Et eodem calore attenuata, corpuscula
plura continere potest, quam cum frigida extiterit, ut
in Urina apparet, quæ nisi frigida, contenta, sive se-
dimentum, non deponit. Spirituales hæc substantiæ, in
Balneis, nisi ab effectis, ægre observantur; sedimentum
enim nullum post evaporationem relinquunt, & in subli-
matione, ac aqua ipsa, sunt æque volatiles; neq; iisdem
augetur aquarum pondus, nec odor saporve alteratur
multum, nisi magna quantitate in aqua existunt. Nulla
itaq; certior explorandi via, an aquis insint, quam ab
effectis

effectis reperitur. Idem, puto, de *vapore* aut *spirituali* substantia *Acidi* dicendum, quæ in sedimento, sapore, aut substantia visibili in Aquis, *obscurè* se prodens, in *effectis* planius occurrit, & *exhalando* evaporat.

De *Acido*
in *Thermis*
Bathon.

Quod verò substantia *spiritualis*, aut, Vapor *acidus* sapore percipiatur, & Aquæ in *Thermis Bathonicis* pondus etiam addat, ut ex *Observationibus Hydrostaticis* evidenter apparet, *corpoream* inde esse, & majori solito quantitate *Thermis* inesse, merito colligitur, licet magnam partem postea *evaporet*. Imo notatu dignum est in *vitro globoso* longioris colli, instar *calami Scriptorii*, propter hujusce rei experimentum *de industria* parato, *Thermarum* aquis Calidissimis pleno, obturato subere, & cera obsignato, *spirituales* hæ substantiæ ad sensum vaporantes, vitri collum *tres digitos*, aerem si excipias, *vacuum* relinquent. Quando ad *frigidity* statum aqua devenerit, & ponderata fuerit *frigida*, infra pondus *calidæ* frigida subsidet. Scio *communem* aquam igne calefactam, simili prorsus modo, in vitro obturato, *subsistere* frigidam, quemadmodum *Observatione* 89, & Notâ subsequente, relatum; discrimen tamen hinc apparet, quod Communis aqua vix dimidia ad *Thermalem* quantitate *evaporet*, & in *Thermali* partes medicatæ *exhalent*, quod de Communi, ubi non sunt, dici non potest. Quod autem particulæ avolantes *acidæ* sint inde constat, quod, iisdem amissis, aqua *Thermalis* cum gallis non purpurescit, neq; diutius servata *frigida*, lac coagulat, quum aqua diu non servata *utrumq;* perficiat. Substantiis hisce *spiritualibus Thermalium* aquarum *penetrandi* vim, magnam partem, tribuendam existimo, quæ *subtiles* adeo sunt, ut ipsum *vitrum* penetrant, illudq; summa cura occlusum, aut

Substantia *spiritualis* in *Thermis* abundat.

Vid. obs. *Hydrostat.*

Vitrum *penetrat* obstratum.

De Acido
in Thermis
Bathon.

Spadacr. Ebor.
c. 7. p. 67.

aut subere obturatum, *pertransire* solent; quemadmodum in *Spadanâ* aqua *Knaresburgensi* observavit *Frenchius*; ideoque qui *penetrationem* desiderant, aquam *calidissimam* potare debent, ut *suo loco* dicendum restat.

Font. Spad. descrip.
(Ryetio interprete) c. 2.

Gæringus &
Ryetius refutari.

Neque me movet quod in contrarium statuit *Philippus Gæringus*, quod *Spadanâ* aqua translata, & majoris ponderis reddatur, & mensura minuatur, ob spiritus defectum in hominibus vitali analogum, quo amisso, Cadaver aquæ ponderosius redditur, quod *Ryetius* quoque observatione secunda postea confirmavit. Nam dum vita manet, corpus inspirato aere inflatum pondere renititur; unde *vesicæ*, aere plenæ, natantibus suppositæ, corpus vivum tantum, non Cadaver, elevant. Levitas itaque visa, si qua fuerit, potius aeris inspirato, & intra vivi corpus contento, quam spiritibus aliquibus, ut vocantur, vitalibus, nisi quatenus aere partim constantibus debetur; quod aquis mineralibus, præsertim frigidis, ob respirationis defectum, competere non potest. Porro, si spiritus dicti substantiales fuerint, & spirituales, sive activæ magis aquarum particulæ, his amissis, necesse est ut una cum mensura, pondus etiam minuatur; aliter absurde satis sequeretur, minorem ejusdem aquæ quantitatem pondere, majorem excedere; & spiritus modò memoratos, nescio quos, momenti parum in se continere, quum substantiales non fuerint; *Spadanamque* aquam, tam cum, quam sine, spiritibus, ejusdem virtutis, & efficaciam existere, quum per translationem nihil amittatur; imo majori forsan, eo quod aliquid (de quo ipsi viderint) inter transferendum accedat, quod Cadaveris hujus aquæ pondus auget.

Quin-

Quinetiam *acidum* in *Thermis* exhalare inde arguitur quod Terra quædam *Lutea*, five *ochra*, cum *Balnei* halitibus copiosius ascendat, ibiq; magis appareat, ubi *halitus* opponitur, ut alibi est dictum. *Ochram* autem hanc Terram *acidi* judicandam esse censeo in eaq; *acidum* nidulari, ac in Luto *Sulphur*, quæ non adeo est *insipida*, ut acorem omnem excludat, cum colorem cum *gallis* nigriorem conciliat, & *astringens* existat, ut in sequentibus clarius apparebit. Jam vero, etsi non ita facile sit rationem assignare, cur *acidum*, ac *Ochra*, non sit æque oculis subiectum, aut *Ochram* reddat magis *acidam*; attamen si supponamus non in *succo concreto*, sed *solutis principiis* immaturum adesse, per *halitum*, tenellum existens, & *vapore* solum constans, transeat facilius, nec in *consistentiam* coire, sed halitibus *magnam* partem evaporare possit. Et quidem cum inter principia *Thermarum* salina sit hoc discriminis, quod *alcalisatus* sal & *Nitrum* sint in *succo concreto*, *acidum* autem in *halitu* solum, aut *vapore nondum* condensato, five in *succum* redacto, necessum videbatur ut principium *Activum*, motu, subtilitate, & penetratione *Passivis* præpolleret, quod *halitum* potius *spiritualem*, aut *vaporem* quendam *acidum*, quam *succum* aliquem inspissatum, aut *concretum* salem, postulare videtur. Eo tamen non inficias cum sale *alcali acidum* congregiendi, *salem* aliquem *acido-salsum* postea efficere, ut in *Tartaro Vitriolato*, ex *Autoris* mente, luculentius apparet; aciditatem verò *primariò* aliunde provenire, & in sale *Alcali*, per modum *affusionis* agere, capite *Nono* docebitur.

De Acido
in Thermis
Barbom.

Evaporantis
Acidi argumen-
tum ab ochra.

Sal acido-sal-
sum in Ther-
mis quando fit

Vid. Cap. 9:

Porrò commune *Vitriolum* evaporare aptum esse *Atramentum* confirmat; quod *aeri* expositum, *tectum* licet, mole tamen sua sensim *minuitur*; & tandem evanescit,

Ab atramento.

De Acido
in Thermis
Barbon.

De Aq. Min.
Sect. 4. N. 2. p.
35.

Aciditas partim
a sulphure.

Spadacr. Eb. c.
16.

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 1.

De Aq. Min. p.
93.

evanescit, nisi salis & gallarum particulæ avolare intentes, invicem implicatæ, *Mucorem* crearent, qui sæcum superiorum, sive *Capitis* vocati in cerevisia, more, atramenti superficiem obducens, *decrementum* sistit. Idem in gallarum infusione, & gallis ipsis pulveratis observavit Nobilissimus *Boyleus*, ideoque infusionem recentem, & pulverem non vetustum, in experimentis suis, usurpare solet. *Thermas* autem si ab *Anthia* sumatur aqua omnem aciditatem vaporando non amittere, hinc apparet; quod aqua *Thermarum* frigida coagulet lac, ut ex *Observatione* LXXX intelligere licet. Imo à libris octo ad unam destillatâ *Thermarum* aquâ, quarta libræ pars lac coagulat, cum aquæ in recipiente libra una nihil tale effectum reddet; quod ab acidi cujusdam, forsan *sulphuris*, aciditate procedit, sale *sulphureo* in fundo remanente. Nam sal *albissimum* & depuratum, in quo nihil deesse videtur præter *Sulphur*, non ut aqua coagulat; Sal verò minus albus & impurior, ante calcinationem, quâ *Sulphur* antiquum absuitur, & novum dari non apparet, in aqua *Thermarum* solutus, & lacte commistus, lac *schistum* efficiet. *Frenchius* etiam in Mineralium omnium solutis principiis naturam *sulphureæ* aciditatis quiddam in meliorem fermentationem, & in perfectum statum digestionem paravisse affirmat. Et *Bauhinus*: Nonnullæ aquæ admodum *sulphuratæ*, quæ sunt siccæ, & *Stypticæ*, verunt, eroduntq; nimis, propter aciditatem nimis abundantem, ac minus tuto propterea usurpantur, quod idem in atramentosis continget aquis, cinereisq; & calcinatis. Imò ex *sulphure* communi solo, salem crystallinum, saporis nonnihil *Vitriolati* formari posse, Auctor quidam *Nobilis*, experientia propria edoctus, testatur. *Quinet* è *marcasitis* quibusdam in *Anglia* repertis non parum

parum sulphuris, sulphuri communi haud dissimilis, De Acido
idem obtinuit. in Thermis
Bathon.

Porro in ipsius sulphuris minerâ Vitriolum, Alumen, p. 98.
& Nitrum latere, Ryetius testatur: Sulphuris autem De aqua Spa-
minera, inquit, omnis, impura est, & chalcanti, alu- dan. Obs. i.
minis, & Nitri particeps, ut re ipsa, singulis horis con-
spicimus. Solent enim ii qui succos minerales exco-
quunt, hunc observare ordinem. Primum ignis vi, ex
ipsa sulphuris Minera, pinguiorem & aeream partem, Observatio Ry-
quæ purum Sulphur est, extrahunt. etli.
Terram autem re-
liquam sulphuris hic ab ipsis appellatam, Solis radiis,
& pluviae, in area depurata, per aliquod tempus expo-
nunt, deinde hanc aqua perfundunt, & factum per ma-
cerationem veluti lixivium igne decoquunt, & in certas
formas congelatam reducant, atq; efficitur atramentum
Sutorium satis bonum. Relictam autem post factum
atramentum subsidentem Terram iterum aeri exponunt,
& brevi post tempore, adjecta humana Urina, facta
aliqua cum ha: maceratione, colatum liquorem in massas
excoquunt, & verum inde provenisse Alumen conspici-
tur. Quod si quarto, id quod etiamnum instar fæ-
cum subsidet, torrere velint, & aqua simplici macera-
re, Extractam filtratione aquam in verum & legi- Kelleri.
timum Nitrum coquere poterant. Quinet Pantaleon
Keller Illustrissimi Ducis Wirtembergensis chymi- De Therm. Boll.
cus, tradente Bauhino, addebat se in Marcasita una L. I. c. I.
invenisse omnis generis metallica, Sulphur, Sal, Vitri-
olum, Alumen, Ferrum, Plumbum, Argentum, Cuprum,
& lapides Lazuli colore, verum separari non posse. No-
tandum verò aciditatem ut dictum, ultimò ascen- De Baln. Nari.
dere; hinc Jordenus: Spiritus vini in distillationi- Aq. Min. c. 7.
bus certò primum ascendit, utpote aquæ vapore magis in fine.
Volatilis, & optimus est; Spiritus autem acidus, qui
in Sulphure, Vitriolo, Alumine, aut aceto existit ulti- Vid. Cap. 2.

De Acido
in Thermis
Bathon.

Vid. c. 9.

Omnium Balne-
orum aqua tin-
cturam cum gal-
lis purpuream
exhibet ab acido.

Vid. Obs. chr.
præcipue:
Obs. 21.

mò elevatur, & quo majori copia distillatur aqua, eo aqua distillata acidior evadit, & quæ restat magis adhuc acida remanebit. Nèc aliunde quàm ab aciditate provenire potest quod *Thermarum aqua Calida*, aut recentè frigida, bullienti lacti affusa, aut cum eodem alitercunq; mista, ignis ope, coagulum efficiat, & hac in re cum *Acidulis* conveniat; nam quasdam aquas medicatas *Thermas* esse & *Acidulas*, evidenter apparet, de quo alibi fusius egimus, ut de lacte à *Thermarum aqua* coagulato *Capite 2* in fine. Porro, *Acidum* distingo in *Infitum*, & *Adventitium*, sive *innatum*, & *superinductum*; acidum *infitum* dico ad generationem Mineralium apud locum plurimum conferre: *Adventitium* verò ad destructionem, & caloris gradum in *Thermis* necessariò requiri, ut latius *Capite* Nono dicendum restat, ubi de natura, & modo *Fermentationis Corruptivæ*, & viribus in excitando in *Thermis calore*, de industria tractabimus.

Et quidem ut artificium colore aureo tingendi vulgare hic præteream (de quo in superiori capite satis dictum) quod *spumam* etiam & *salem armoniacum* attinet, utpote parum momenti in se complexentia; *Vitriolum* in *Crucis Balneo*, & calido negat *Autor*, eo quod *gallæ tussæ*, & iisdem *intusæ*, neq; *purpureum* colorem, neq; *nigrum* creabant. Quantum autem veritatis in se contineat hæc assertio, cuivis apparet, qui *experimenti* adeo facilis laborem subibit; quod si unquam tentaverat, *gallas* ejus aut *visum* in culpa fuisse suspicor, quod colorem *purpureum* permanentem, & *vividum* minus observaverit. Quibus *Testimonium* addo, & experientiam clarissimorum Virorum Domini *Edvardi Greavesii* Baronetti, & *Nathanaelis Highmori*, M. D. qui ambo cum

cum gallis experti sunt, & in Crucis Calidique Balnei aquis tincturam *mecum* unà viderunt. Cum Doctissimo *Greavesio* observavi ulterius, quod cum Antliæ Balnei calidi aquam, gallarum quantitate perexiguâ in aquæ Uncias Sex injectâ, colore *purpureo* tinctam ad satietatem usque notaveramus, & gallarum aquam *atramentosam* abjeceramus, ut ad alia experimenta procedere liceret, ejusdem Balnei aqua clara, eodem tempore cum præcedente ab antlia advecta, frigidior tamen multo, ad eluendum vitrum casu injecta, *purpuram* indueret, quam *infusionis* prioris particulis, circa vitrum manentibus retulit acceptam.

Prædictis etiam quid *roboris* accedit, quod licet *quercus* folia, nisi in eadem diutius macerata, *Regalis* Balnei aquæ colorem *parum* alterent, *secamenta* tamen aut *cortex* ejusdem interior, in Omnium *Balneorum* aqua, colorem reddunt gallis additis, *magis purpureum*; *Regalis* verò Balnei aqua tingat *saturatius*, ut in omnibus experimentis fieri assolet. Idem etiam accidit à Seminibus *Sumach* contusis & infusis; *balaustiis* autem injectis evidentissime; adeo ut cujuscunque generis *Thermarum* aquæ gallarum portiuncula immista, si aqua fuerit calida, in *purpuram* mutetur ilico; color autem, quàm qui *Secamenti quercinis* efficitur, citius decrescit, & à vigore pristino celerius remittit. Quibus addo quod cum *moles* lignea, in *Regalis* Balnei medio, annis retro XXIV, *Henrico Chapman* Prætoris, fuerat erecta, *Tigna quercina* optimo robore constantia, in Balnei fundo ad *Crucis* dictæ basin constituendam jacta, colorem *Thermilibus* aquis adeò *nigrum* induxerunt, ut provectioris ætatis *medicus*, qui à multis annis locum incoluisset,

De Acido
in Thermis
Bathon.

Confirmatio
præcedentium.

Sam. Bavey.
M. D.

De Acido
in Thermis
Balneis.

coluisset, causam non advertens, *Thermas* valde conturbatas, virtute omni spoliatas fuisse, & inutiles redditas affirmaverit. Idem etiam apud *Crucis Balneum* observavi, in *Marmorea* mole magnifica *Drummondiana*, erigenda secundo die Augusti, A. D. MDCLXXXVIII, *Benjamino Baber* Prætoris secundum; de quâ fabricâ vide plura *Capite X*, in quo ejusdem *Iconem* exhibuimus.

D. Furis Historia.

His ita se habentibus *Regali Balneo acidum* (forsan *Vitriolicum*) concedere non injurium existimo; reliquis autem *Balneis* denegare injustum, quum iisdem evidentiis ab illorum singulo appetatur jus. Experimenti itaque hujus veritate in dubium vocatâ, suspicio in cætera cadat haud immerito; *Fabulæ* enim non illepidæ apud *Academicos* olim memini de *Domino Fure*, Et

De Baln. Nat. &
Ag. Min. c. 15.

Quid facient Domini, audent cum talia Fures? quem in *Tabernis librariis* valde occupatum, *debitorum* libro eo nomine erat solitum inscribere; quicumque autem in *αστοφωσφ* unicâ tantum vice deprehensus fuerat, *tesseram* totam cognoscebat, & pretio soluto abstergebat, hoc jure, quod qui semel hoc nomine *Testibus* damnaretur, quinquies, decies, aut vigesies antea posset idem perpetrare. Merito itaque *Totalis Summa* ab eodem exigenda. Et quidem in aquis licet, ubi color atropurpureus cum gallis apparet, *vitriolum* non sit; *acidi* tamen aliquid adesse potest, quum *acida rubedinem* peculiari quidam modo conciliare observentur, ut *Jordenus* annotavit. Idem etiam colorem *Cæruleum*, qui postea *virescit*, alcalibus attribuit, de qua re *Capite* quarto latius disseruimus.

Metallicum
minerale metalli
nihil continet.

Mineram metallicam ita dictam, nihil *metalli* in se complectitur. *Lapis* enim est quem *Freestone* appellamus, ut in *præcedentibus* observatum; & si hic

fit

fit adeo facile in *Vitriolum* transmutatus; mirum videtur quod ædificia plurima eodem lapide extructa, *vitriolica* non sint, quæ, aerem longo satis tempore experta, adhuc tamen in *Vitriolum* non commigrant. Neque *Balnei Sabulum*, in quo *mineram* hanc *metallicam* latere affirmat, *Soli* aut *aeri* diutius expositum, aliter *effervesceat*, quam arena quælibet alia, *Solis* aut *Ignis* radiis exposita, *fervere* observatur, Cum *mineralibus* interim *metalla* confundere, haud artis est; & si *metalli* *minera* in *Thermis* sit, istius loci *incolis* præcipue *gratissimum* præstabit, si quale sit, *metallum* (& potissimum *REGI*, si *Aurum* fuerit quod *Argentum* tingit,) *Orbi* exhibuerit. Nos vero *Mineralium* solum *mineram* ibidem agnovimus, ut infra *Capite* nono clarius apparebit. *Rubricam* autem ferri *Matrem*, in *arena* observatam, ad *mineram metallicam* haud pertinere existimo.

Arenam à *Scatebris* ad *antlias* eructatam, quod attinet, in quo *Vitriolum* supponitur non solum manere, ut dictum est superius; si alia argumenta *Acida* adesse non suaderent, de hoc *Jure* dicam, illum, qui huic solum innititur, *fabricam* tantum *arenæ* superstruere. Colorem autem *purpureum* ab arena cum *gallarum* infusione mista emergentem, à *Vitrioli* sale non soluto *minimè* oriri, experimento hoc videtur probabile. In supra dictis observaveram *Thermarum* arenam, acido quovis menstruo in tantum corrodi posse, ut *diutius* non fermentet, sed in *Vitri* fundo jaceat immota; *arenæ* autem huic aquâ communi affusâ, *purpureus* color vividus apparuit; quum probabile haud sit salini aliquid restare posse, post totidem affusiones, quæ ad *Castrandam* arenam necessario requiruntur, imo pene dixissem impossibile. Observatu etiam dignum, infusionem *acidam* non fuisse,

De Acido
in Thermis
Bathon.

In Arena Vitriolum non solum haud manet.
Vid. Obs. 92, 13.

Experimento probatur.

De Acido
in Thermis
Barbon.

fuisse, nec à sapore communi aut *naturali* altera-
tam. Notandum etiam ulterius quod ab Horarum
aliquot spacio particulæ *purpureæ* floccos æmulantes,
præcipitarent se sponte, unde separatio manifesta
insequuta est, aqua etiam ad colorem *pristinum* re-
vertebatur, & *floccida* materia in fundo subsidebat,
quæ, aquâ per chartam trajectâ, examini subje-
cta, insipida apparuit, & nihil *Vitrioli* in se contine-
bat.

Experimento
alio confirma-
tur. Vid. Obs. 93.

Porro, arenâ ad libram *unam semis* pondo calcina-
ta, candente crucibulo, arena etiam adeò calidâ exi-
stente, ut quando salia funduntur, arenam ipsam *candentem* effundi curavi, salinum autem *concretum*
nihil observavi, quod certissime eveniret, si in arena
Salis *fusilis* remaneret *quicquam*, ut in aliis calcinati-
onibus non rarò observatum. Colorem itaque *purpu-
reum* opinor modo memoratum ab ochra *fere* insipi-
da, *astringente* tamen, & *minus* acida, potius proce-
dere, de qua *Fallopious* plura tradidit, quæ aeri exp-
sita, *aridior* multo evadit, quàm quùm è balneo
proveniret, quod inter arenam *novam* & *Veterem*
discrimen quoddam ponat (ochra enim ipsa *diuti-
us* infusa liquorem *nigriorem* multo reddit, ut statim
dicetur) in arena autem *Veteri* acidum ochræ im-
pressum omnino non evaporat, sed, humiditatibus
absumptis, impressio ochræ acida siccitatis quasi vi
unita, apertius multò se exerit, & fortior existit.
Non nego tamen quin a salibus *acidis*, & forsan *Vi-
triolo*, primò quidem subterraneis mox vero in aere
fluctuantibus, aciditas augeri possit, si arenâ aut
ochra, aeri ubi acida fuerint diutius exponatur;
hoc tamen supposito, quod in arena aut ochra eâ *quan-
titate* acidum adsit, quæ ad aereas particulas soli-
citandas recipiendasq; *necessariò* requiritur, quemad-
modum

De Metall. &
Fossilib. cap. 35.

modum in capite quinto ubi de *magnetismo* disserui, De Acido
dictum est superius, & hoc modo *vitriolum* ex arenu- in Thermis
lis *disjunctis*, ac à pyrite quodam solido, *germinare* Bathon.
concedo. Aliter quomodo in *vitriolum arena conver-*
ti possit ab aere, nullus video, præsertim quum arena
ab innatâ *ochræ* aciditate *acida* existat.

Præcedentium
Illustratio.

Ut quæ hæcenus dicta sunt clariora evadant: Aliud experi-
Experimentum non difficile est *Balnei arenæ* aquam
calidam affundere, quæ paululum observata, aquam
in *luteum* colorem seu *succineum* mutabit. Cum
aqua bene saturata fuerit, illam infusioni gallarum
adde, colorq; atropurpureus statim apparebit, in quâ
misturâ si chartam albißimam paulisper *maceraveris*,
quonam colore tincta fuerit statim invenies. Jam
vero, si infusionem *frigescere* permittas, *ochra*
præcipitabitur, aquamq; magis *luteam*, & *austera*
relinquet, & tandem super arenam subsidet, & de-
cantando separabitur. In arena autem *noviter*
usurpatâ, *idem* non apparet, in qua ochra humidi-
tate nimîâ *impedita*, seipsam non ostendit, ac quan-
do *siccior* evaserit, quæ *diutius* servata siccitate sua
madorem aquæ lubentius absorbet: Adeò ut ex hoc
phænomeno rationem non video, *vitrioli* existentiam
in arena concludere, aliter ac ad *ochram* hanc *astrin-*
gentem pertineat, quam à virtute *acidi* cujusdam ei-
dem impressa, qualitatem *tingentem* recipere existimo.
Ochra enim videtur, ut *alibi* est dictum, Terra *acidi*, in
qua acidum ante exhalationem *immaturum* continetur,
quemadmodum *Marga*, aut *Lutum* est Terra *Sulphuris*,
cui minerale istud intimius adhæret. Quodq; mate-
ria hæc *lutea* alterationem procuret, ulterius appa-
ret. Nam si arenæ remanenti *prius* decantatæ, *ochrâ*
abjectâ, aqua calida *iterum* affundatur, & *secunda*
infusio gallarum *infusioni* fuerit adjecta, coloris nulla
P mutatio

De Acido
in Thermis
Bathon.

mutatio insequitur; quibus accedit *ochram* ipsam parumper asservatam, & cum gallarum infusione mistam liquorem in *nigricantem* colorem brevi mutaturam.

Gulielmi
Simpsoni,
M. D.

Controversiam finiam, *Observatione* Cujusdam qui affirmat, *Alumen artificiale colorem purpureum cum gallis minime daturum*, quod *Naturali* innatæ ochræ conjuncto, accidere testatur, *tingendi* vi majori ochræ assignata, quam *alumini*; adeò ut de aquâ cum gallis & alumine *purpuratâ* litem hoc concludat, *Alumen* quâ depuratum tingere non posse, nisi ochræ innatæ associatum, quum ochra tincturam efficiat, non *alumen*, nisi quatenus *alumen* propius ad *Vitriolum* accedit. Nam, præterquam quod *Ryetus* suprâ annotaverat, inter *Alumen* & *Vitriolum* familiaria multa intercedere Autor quidam è Nostratibus clarissimus haud ita pridem observavit; nec non, *Basin Vitrioli Alumen esse*; in plurimis etiam *Alumen* & *Vitriolum* se mutuò referre, nisi quod *Vitriolum* à *cupro*, aut *ferro*, nonnihil mutuetur. Idem putavit *Georgius Agricola*: *Alumen*, inquit, atramento sutorio cognatum—— id vel ex eo potest intelligi, quod ex atramento sutorio fiat *alumen*. Cum enim oleum ex eo conficitur expirat *alumen*, quod *lutum*, quo vitrum vitro jungitur, concipit. Atqui ejusmodi *lutum*, cum, opere perfectò, aqua pura maceratur, in eam *alumen* deponit, quod paulatim *vitri* instar concrescit. Idem etiam alibi plenius confirmat. *Acidum* itaq; *Vitriolicum* in ochra contentum, qualitatem tinctoriam *alumini* impertit; *alumen* autem, ut à *Vitriolo* distinctum, ad id parum contribuit. *Simpsonius* quidem scribit se ex *Alumine succulento naturali*, gallis & aqua communi mistis, tincturam purpuream saturam obtinuisse, & experimentum istud Ingeniosis & sagacibus sæpius exhibuisse,

Jord. de Bal.
Nat. & ag.
Min. c. 7.

De Nat. Foss.
l. 3.

De Ort. &
Caus. subtr. l. 3.

De Futeo Sulph.
Knaresb. p. 7.

buisse; videtur autem *Vitrioli* suspicio haud inde abesse. Nam abs Ingenui & Humanissimi *Wittii* doctissimo ore aliquando accepi, *Neg; alumen naturale ullam tingendi vim possidere, quod Simpsonius affirmat, totamq; illam de Aluminis etiam naturalis tingendi virtute Bathoniæ, meram esse fabulam.* Cum autem protervus ille *Juvenis*, litibus humanis haud ita pridem sit ereptus, quietiorem Vitam in posterum speravit *Wittius*, Vir omni laude, & invidiâ major, cui Nestoream ætatem, serumq; in Cælum reditum, unusquisq; *Bonus & Literatus* exoptavit, quod evenit Londini XIX Octobris, Anno Dom. 1684. Ætatis LXXI.

De Acido
in Thermis
Bathon.

cl. Roberti
Wittii mors.

CVJUS OSSA CVBENT MOLLITER.

Si quisquam affirmaverit *ochram* esse *Vitriolicam*, *Ochra* est aut saltem *acidam*, non nego, quum supra supposui *acida* esse terram *Vitrioli*, aut loquendo generalius, *acidi*; quod autem hic in dubium vocatur est, *An Salis quicquam Vitrioli maturi naturam sapiens, ob ochrâ distinctum, in arenâ contineatur, aut non solum ibidem remaneat?* Et quidem quum *Vitriolum*, saltem perfectum, haud rarò aliter quàm in majoris molis *mar-chasitis* (quales è montibus circa *Marshfeldiam*, propè *Bathoniam*, plures olim collectos *Jonesus* affirmat, præterquam quod de *Pyritibus* in Vicinis montibus dixerat *Turnerus*) non solum unquam reperiatur, quæ aeris, vaporum, pluviarum, aut labentium fontium humiditate resolutæ, mineralibus aquis *aciditatem* suam hoc modo impertiri solent: quomodo *mar-chasitæ*, aut *pyritæ* notio, disjunctis arenulis, ullâ veritatis specie potest competere, sagacioribus relinquo. Imo *vitriolum*, aut alterius generis salis quicquam nequiquàm dissolvi, arenæ minime diminutum pondus, (de quo *alibi*) post infusionem, certò ostendit. Hoc *Vitrioli* naturalis *embryonati* gene-

De Acido
in Thermis
Bathon.

De aq. Spadan.
Obs. 1.

ratio ulterius confirmat, quæ Ryetio tradente, talis est. *Chalcanthum*, sive atramentum sutorium est aqua simplex, quæ postquam æris venis in terra aliquandiu permixta fuerit, ex æris contactu viridis reddita; deinde condensata, ærisque naturæ particeps reddita diversam secundum lapidis (*Marcasitæ*) aut Terræ, in quibus colligitur; formam habet. Acidum autem quodcunq; sit, *Ochræ*, sive Terræ, patet ita arcte unitum, ut nulla arte, saltem crebris aquæ affusionibus, aut dissolvi possit, aut separari. Idem de *Sulphure* in luto dictum, ac de acido in ochra, quod à Luto nunquam adhuc potui separatim distinguere. Neq; mirum videri debet, quum acidum in *Vapore* potius nondum condensato, sive spiritu quodam acido, quam in sale aliquo concreto, ut *Nitrum* & *Alcali*, consistere superius retulimus. *Spiritus* siquidem subterraneus acidus ferri aut cupri venas corrodens easdem resolvit; quibus ab aqua pertranseunte dissolutis, *Spadana* exoritur. Notandum etiam aquas Minerales virtutem spiritualem in se continentes recenter haustas, in quibusdam morbis efficaces magis illis existere, in quibus mineralium corpus continetur, unde *Jacobus Theodorus Tabernæmontanus* aquarum medicatarum fere omnium vires, Mineralium animæ, sive Spiritui, aut subtilitatibus spiritualibus, in *Thesauo* suo *Aquario*, insolidum attribuit.

Nec magis urget, quod arena liquore acido corrosa, & cum gallarum infusione mista, colorem atropurpureum aquæ communicet, cum liquor acidus cum gallis sine arena idem perficiet, quemadmodum ex aceto gallarum infusioni, aut decocto addito apparet, quod *Vitrioli*, modo quodam, locum tenens, liquorem ad *Atramenti* colorem analogicè inclinat. Indicio, fateor, manifesto, acidum gallarum infusioni addi-

additum, atramentum efficere; quomodo autem *sabulum Balneorum metallicum* non nisi à *menstruo acido* De Acido in Thermis Baubon. corrosum, indolem *vitriolicam* induere, inde sequitur, minus video; præsertim cum *acetum acerrimum*, recenti *gallarum viridi*, in *pulveri*, aut *frustulis* affusum, colorem *atriorem* multo statim, mox vero *Cæruleo-purpureum*, creare soleat.

Mineram metallicam è terrâ cum *scatebris erumpentem* quod attinet, in *arena* observatam, quæ *men-* Minera, non-metallica. *strui acidi affusione*, & *corrosione*, partim in *Vitriolum transibit*, iterum dico *sectilem* istum lapidem esse quem vocamus *Freestone*, *Minerale* quidem, *factor*, quousq; autem *metallicum*; *metallurgis* relinquo. Ut partim hac de re *menti veritatis avidæ* satisfactum sit; si *acetum acerrimum optimumque*, in unâ *phiala arenæ* affundatur, & *lapidi isti* pulverato in alterâ, eadem *fermentatio* statim apparebit, *idemq;* *infusionis color*, à *corrosione*, insequetur; *utraq;* *infusio colorem istum æmulatur*, quem *limaturæ chalybis aceto* communicant. An vero hoc sufficiat ad creandum *metallicum*, ero melius edoctus, quando intellexerim quod *similitudines veritatem nunquam affligerint*. Quinet *Vitriolum* in *Limaturis*, in *vino albo*, *Rhenano*, aut etiam *communi aqua* infusis eundem colorem *menstruo* impertit, sine *acido* adjecto; verum *lapis sectilis* non nisi ab *affuso acido*; adeò ut *alteratio ab aceto* potius quam à *lapide* procedere videatur. Et quidem hic locum meritò obtinere debet *Observatio*, quam à *Pantaleone Keller Ill. Ducis Wirtembergensis & Tectensis* chymico factum memorat *Bauhinus*: Sane *Ob-* De Therm. Boll. l. i. c. i. verb. ult. *servatione* hoc dignum est, inquit, cum *Pantaleon*, *lapidem scissilem per descensum*, ut vocant, *distillatione* experiretur, ceu *oleum nigrum*, in *subiectam aquam* affatim

De Acido
in Thermis
Bathon.

Ibid.

l. I. c. 6.

affatim defluxit, quod copiose innatans, postea ab aqua separatum; cum autem aquam aliquot diebus in vase reliquisset, ex improvise apparuit vitrioli rubri, instar sacchari candi, tessellatim concreti, copia, quod plane vitrioli communis saporem referebat. Aqua autem prædicta, in qua vitriolum repertum, injecta gallarum decoctione, nigra est reddita. Ideoque atrum tam ab aceto lapidi pulverato, quam limato chalybi affuso colorem, à Vitriolo in utroque latitante, licet fermentatio à parte magis alcalisata procedat, oriri, ex hac analogia sit probabile. Notandum verò lapidem scissilem Bauhini, à lapide nostro scissili, quibusdam etiam scissili, & fissili dicto, multum differre. Nam quosdam domibus integendis in Boll pago inservientes, idem commemorat; quosdam tenues quadratos, instar pugillarum, valde fragiles, & inutiles; quosdam cum variis figuris, quarum aliæ serpentes, aliæ limaces, cochleas, chamæ, mytilos, quibus figuræ plures quasi insculptæ conspiciuntur. Porro eundem Bituminosum valde fuisse alibi affirmat. Hunc igitur, ait, & quidem eum qui pictos limaces serpentesve exhibet, in Urbem Kirchen delatum, catillo imposui, prius tritum: exarsit in flammam odore gravi bituminoso, fumo denso remisto: nec nisi post horas multas, lithanthracum instar decanduit. Idem prunis impositus, concepta flamma, in crustas diffiliit: aquæ immersus odorem & saporem bituminosum imprimit, nihilque secius interim denuò igni impositus ardet; lapisque etiam crassiusculus in tenues se resolvit laminas. Lapis autem Noster arenaceus, sabulosus, jejunos, crassior, si cum candente crucibulo candeat æqualiter, neque colorem, neque odorem, notatu digniorem emittit ullum, nec experimentis ullis Vitriolum, Bitumen, aut Metalli quidpiam, in se continere, unquam

quam observatur. Alteratio itaq; coloris ab aceto potius, quàm à lapide provenit, ut ab aciditate *Vitrioli* in limaturæ chalybis infusione, quæ acetum non admittit, cui ochra, & Rubrica, in arena, in communi aqua infusa, analogicè respondent. E gallarum etiam pulvere, & aceto mistis, idem color, ac à limaturâ chalybis, sine *Vitriolo* conspicitur, quod *acidi* vires in genere, absq; respectu habito ad *Vitriolum* evidenter demonstrat. *Atramentum* quoque, aceto eidem moderate admisto, multo *nigrius* evadit.

Utcunq; res sit (de quâ impræsentiarum ulterius non disquiram) ut appareat velle me, in hac lite componenda, ingenuè procedere, paragraphum allegam è *Wittii* doctissimi responso ad *Hydrologiam* chymicam, & quousq; ad *Stirias* salinas superius memoratas referendus sit, penes æquos rerum æstimatores esto iudicium. Humanissimus ille *Vir* inter Mineralium præparationes, quæ ex aquis *Scarburgensibus*, ope *Samuelis Johnstoni* Beverleiensis medici, prodierunt, ab eodem etiam medico ad *Wittium* transmissas, salis essentialis meminit, quem *Johnstonus* vocat anomalum, aut sui generis, a factitio aut naturali alumine, aut nitro, multum diversum, quibusdam licet proprietatibus, utriq; responderet.

Ratio videtur, inquit *Wittius*, quod *Paracelso* notum optime, quod non * corporaliter adsint salia, sed * percolatè, non in unaquoq; genere perfectà, sed in succo primitivo; non singula, sed conjuncta; quæ nunquam potui ab invicem dirimere. Idcirca sal hic neq; aciditate *Vitriolum*, nec Stipticitate alumen, nec inflammabilitate nitrum, ullo modo æquat, tametsi in *Stirias* se extendat. Tantum addo omnia una adesse, licet:

De Acido
in Thermis
Bathon.

Testimonium
Wittii de Sale
anomalo.

Resp. ad Hydrolog. chym.
p. 63.

* Cl. ille *Vir* intel. igit
salia adesse magis pura, &
corpuscula salina percolata
esse, non impura.

De Acido
in Thermis
Bathon.

Nob. Boylei
testimonio con-
firmatur.
De Aq. Min.
p. 91.

Finis Exami-
nis.

licet in fractis, imminutis, & debilitatis viribus, virtutesq; aquarum dijudicandas ab omnibus. Quibus subjungo, quod Nitrum impurum; aliorum salium mixtura impeditum non poterat se exerere, ut sincerum solet, viamq; optimam ad mixtam compositi naturam inveniendam fore, crebris calcinationibus, solutionibus, & coagulationibus, separationem tentasse; quod si effectum fuerat multum miror salia diversa, formis propriis & figuris prædita, se non exhibuisse, quemadmodum in Thermarum harum sale pariter anomalo, eodem modo probato, Bathoniæ evenit; & tum quidem fateor me non nihil dubitasse, an Alumen gratiam illam meriturum esset, quam Ingenui. Viri candor illi ultrò attribuit, tametsi in locis Angliæ magis septentrionalibus Alumen inveniatur. Quinet idem fere sentit Autor prænobilis, cujus autoritate ad veritatem indagandam stabiliendamq; usus fui sæpius: Opinari, inquit, me pronum invenio, salem istum in aquis nostris purgantibus, & in quibusdam copiose satis inventum, ad nullum salium genus adhuc notum pertinere; sed aut speciem esse, cujus, ut aliorum Mineralium non paucorum, nomine destituimur, aut quod probabilius videtur, indolis compositæ, coalitione quorundam, aut salium omnium memoratorum conflata, aut alterius forsitan subterranei salis innominati adhuc, quem latex in transitu suo imbibere, aut absorbere queat.

Autorem nostrum vitâ functum, & ab imperfecto rerum statu, quo Nos laboramus, ad completum remotum, ulterius sequi haud decet; vestigia ejus legere, in eaq; inquirere operæpretium non est; & Hypothesin de Caloris Thermarum causa, aliter quam strictim, hic examinare, circa majoris mo-

momenti alia occupato non vacat. Hoc tamen addam Hypothefin de *Thermarum calore*, licet non igni *subterraneo*, omnino tamen *subterraneis* superstructam, solidis veritatis indagatoribus magis gratam fore, quam illa quæ à notionibus quibusdam *aereis* dependet, præcipue si secum reputaverint nihil *externum*, aquas intra Terræ viscera scaturientes, ratione suadente, calefacere posse, sed potius aliquid quod prope aquas ipsas sit, & intus existat; quodq; *Propinquum* sit, *Activum*, *Durabile*, & *Æquale*; quàm aere nihil *inæqualius* aut mutabilius sit, aut *incertum* magis & inconstans pluviis.

Quicquid etiam *Atmosphæram* creat à *subterraneis*, aut quibusdam *subter* terram procedens, in spatium aeris liberius, ubi diversorum corpusculorum coalitionibus tertium forsan quiddam generari potest, ascendit, ut in *præcedentibus* est dictum. Sed priusquam ad *Hypothefin* nostram procedendum est, quædam placet de igne *subterraneo*, cujus nuperime mentio est facta, *Negative* subnectere; deinde vero ad *Positivam* partem, verbo detur venia, procedere. Nam de cæteris principiis *secundariis* Lapide nimirum *sectili*, *ochra*, & *marga*, hoc in loco plura dicere non decrevi, quàm illorum *naturam* quantum quidem ad rem præsentem spectat, aut par est, in *præcedentibus* delineaveram, & in Capite de *Fermentatione* de iisdem iterùm & *Testaceis* etiam sit plenius agendum; ubi *Testaceorum*, *sectilis lapidis*, *margæ*, & *ochræ* indoles ita clare exponitur, ac si distinctum caput esset unicuiq; attributum, quod in Principiis *Primariis*, sive magis *Principalibus* sale nimirum *Alcali*, *Nitro*, & *Acido*, & propter unionem ejus cum sa-

Q

libus,

De Acido
in Thermis
Barbon.

De Acido
in Thermis
Bathon.

libus, in sulphure necessarium judicavimus; Bitumine appendente potius, quam in principiorum numerum de jure veniente, de quo tamen in præcedentibus sparsim est actum, & Cap. XII. de industria magis differendum restat. Relictâ itaq; Principiorum doctrinâ, ad Thermarum Bathoniensium caloris causam, & primò, Quod ab Igne subterraneo non procedat, jam descendo.

C A P.

C A P. VIII.

De Calore *Thermarum*.

Quod ejusdem Causa non sit Ignis subterraneus.

Capitis Summarium.

Sol non est causa Caloris in *Thermis*. Neq; Aer, aut *Exhalationes subterraneæ*. Vapores. Antiperistasis. Calx viva. Neq; Fermentatio Generativa *Jordeni*. Neq; Ignis subterraneus. Non datur ignis accensus, nisi ubi spiracula. Arguitur à natura ignis. Unde accenditur non apparet. Inæqualis est, & minime durabilis. A loco arguitur. Non in Centro *Terræ*. *Athanasii Kircheri hypothesis* examinatur. Non in vicinis partibus sub ipsis canalibus. A metallis subter terram liquatis arguitur. A vaporibus frigidis elevatis. Non in ipsis canalibus. Bitumen, & ejus species, sub aqua non accenduntur. *Plinius, Agricola, Fallopius, Frenchius, & Morellus, refutati*. De *Camphora* probatur *Plinius notatus*. Ab Ignis pabulo arguitur. Non est Sulphur aut Bitumen. Calor non ab Antiperistasi, eut calce viva. Calx non est dicenda, ubi ignis non fuit. Aer necessario requiritur ad subsistentiam Ignis. *Caroli Claromontii opinio ad Examen revocatur*. *Agyrta apud Thermas*. *Thermarum Caloris causæ proprietates*. Ad Fermentationem corruptivam transitus. Fermentatio à minori mundo illustrationem recipit. *Thermæ Baix unde Calidæ*. Elegans Inscriptio ad pedem montis *Vesuvii*. Ignis subterraneus in *Thermis damnatus*, & pro figmento olim habitus.

AD Ignem non Infernalem dico, sed subterraneum, gradatim accedendum, ne idem mihi, ac magnis secretorum Naturæ Scrutatoribus, *Empedocli*, ac

De Calore
Thermarum
Bathen.

Plinio, huic ex *Vesuvii*, illi ex *Ætnæ* montis incendio, fatum contingat, & Vanæ gloriæ, dicent aliqui, aut curiositatis meæ, pœnas luam. Priusquam igitur ignem ipsum extinguere conabor, scintillas aliquas, & *atropis* quasdam, Comprimam, & quædam de causis aliis ab *Autoribus* assignatis breviter præmittam.

Sol non est causa
Caloris in
Thermis.

Inter quas, primo loco nobis se propria luce reddit conspicuum magnum Cæli luminare *Sol*, quem patrem adeo Juvantem, & lumbis ita indefessis præditum, constituerunt *Peripatetici*, ut ad omnes omnium rerum generationes concurrere statuerint, imo Homo hominem, nisi *Solis* ope, ex illorum mente, generare non potuit. Non est nobis animus, *Creaturam* nobilem, benignam & vivificam, gloriâ suâ ire defraudatum, *Persarum* est adorare Solem, nostram vero magna beneficia, quæ à Communi Creatore, ejusdem ministerio, accipimus quotidie, gratanter agnoscere. Sufficiat itaq; *Soli* dierum, & tempestatum distinguendi provincia, calore suo vivifico, & salutari, arbores, plantas, germina, & quæcunq; in superficie terræ posita sunt recreet, ac renovet, ire autem in viscera Terræ, & per varia obstacula, in aquarum Mineralium gremium descendere, *Jovis* adinstar, qui *Danaem* turri licet inclusam aheneâ, fertur violasse, quum radios ejus murum etiam aut cellam excludere videmus, haud probabile videtur. Optimè itaque *Lucretius* de Sole:

Lib. 6.

Qui queat hic subter tam crassæ corporis terram
Percoquere humorem, & calido sociare vapore;
Præsertim quum vix possit per septa domorum
Insidare suum radiis ardentibus æsum.

De

De Calor
Thermarum.
Bathon.

Deinde, si Sol *Stagnantes* aquas, quas radiis suis perpetim reverberat, nequit calefacere, quomodo aquis *subterraneis*, fluentibus & vivis, a radiis suis longius remotis, calorem impertit? Porro, quum *hyeme*, ac locis frigidis, non minorem caloris gradum obtineant aquæ calidæ Medicatæ, quam diebus *Canicularibus*, etiam in locis ubi sævit Sol, & Tyrannidem exercet, (positâ enim causâ, ponitur effectus, & è converso, tollitur sublata) Cur Soli aquarum istarum calor attribuitur nemini constabit, præsertim si attendat nullas, pari ratione, *frigiditas* reperiri. Imo majorem caloris gradum *hyeme* quam *æstate*, in Thermis *Bathonensibus* observari, Capite primo retulimus. Nec Calori Solis, quod materia quædam *Bituminosa*, in Thermarum superficie, mensibus æstivis fluitet, tribuendum existimo, ac si ejusdem radiis ardentioribus *Thermales* aquas ipsas, & *profunditatem* etiam Terræ subter illas, vibratione sua penetrantibus, *Bitumen* liquefceret, quum idem statim ab *Æquinotio* verno, quando nondum Sol potestatem obtinuit, soleat accidere, quo tempore *Thermalis* aqua, suppetiis, forsitan, *hyemalibus* aucta, majori impetu conatur ascendere; finita autem *æstate*, & *ficca*, ut plurimum, tempestate existente, *Bituminosa* materia in fundo *Balnei* quieta remanet. Affirmant quidem *Ductores* spumam in superficie fluitantem, è fundo solum *Balnei* evocatam, quod Solis radiis attribunt, de qua re vide Cap. XII.

Nec majorem veritatis speciem præ se fert illorum sententia, qui aerem, & *Exhalationes* nescio quas, terræ visceribus inclusas causantur; quæ in canalibus agitatæ, & rupibus attritæ, calorem

Neq; aer aut
exhalationes
subterraneæ...

De Calore
Thermarum
Barbon.

Vapores.

Antiperistasis
Calx Viva.

Nec Fermentatio
Generativa
Fordeni.

De Baln. Nat. &
Aq. Min. cap. 14.

Opinio Fordeni.

calorem acquirunt, & aquis impertiunt. Nam, ut *minoris* momenti plura missa faciam; materia aquosa quantumvis *maximè* agitata, calorem vix contrahit, quemadmodum in *Cataractis* observare licet, ubi in *rupes* & *saxa*, magna violentia, aquæ defiliunt, nec tamen *calidæ*, sed *frigidiores* multò inde existunt. Neq; aliter à *motu* calor unquam exoritur, nisi in istis corporibus, quæ ignis materiâ, fomite, aut feminibus, præ cæteris, abundant. De *Vaporibus* in sequentis *Capitis* fine suo loco, disserui. Quin & quum multi in Corpore Terræ *pori* observentur, & intra ejusdem etiam viscera *spatia* magna, aerem si excipias, *vacua* reperiantur, *exhalationes*, quâ data porta ruerent, & calorem aquarum *Thermalium* minuerent saltem, si non penitus abolerent, & *frigidæ* relinquerent. De *Antiperistasi*, *Calce Viva*, cæterisq; id genus causis, aliquibus assignatis, quum *ignem* subterraneum quadantenus supponant, in ejusdem examine pauca dicemus.

Interim opinio ista, quæ Calorem aquarum *Mineralium* Mineralium *Fermentationi* refert acceptum, utpote maxime celebris, & quæ annis aliquot proxime elapsis, multum percrebuit, non est prætereunda. Putavit ita Vir clarissimus, Antecessor meus, *o margelmus Fordenus*; Verum quum opinio ejus difficultatibus quibusdam haud facile solvendis, sit obnoxia, ulnâ unâ tantum illam, non *ambabus* amplector. Existimavit enim Vir clarissimus, *Metalla*, & *Mineralia*, *Succis mineralibus* exceptis, in *concretis principiis tincturam*, aut *qualitates aquis*, quæ *mensrui vices obeunt*, nequaquam exhibere, unde necesse duxit statuere, ut sint in *principiis solutis*, sive in fieri, & non, ut vulgo

vulgò dicitur, in facto esse, in quo statu fit motus ut De Calore
ita dicam fermentativus, & inde calor, qui ex ejus Thermarum
mente, ad balnea calefacienda, & virtutes aquis impri- Batbon.
mendas abunde sufficiat.

At verò, ut videtur, nihil obstat, quin in Examini sul-
principiis concretis, metalla, & mineralia cætera, jiciuntur.
præter succos concretos, virtutes suas subterraneis
Aquis, haud secus ac menstruis propriis, com-
municare valeant, uti observare est in Infusione
Crocii metallorum, Antimoniali poculo, Vino chalybe-
ato, Tincturâ Martis, aliisq; nonnullis præparatio-
nibus chymicis vulgò usurpatis, ubi qualitatibus
maturi istius & concreti quod maceratur liquo-
rem impregnari operationes testantur. Et quum
in mundo supra Terram rem ita se habere eviden-
ter appareat, in subterraneo idem peragi negan-
dum non est. Nec ullus dubito, quin in aquis
medicatis quæ minori quantitate potæ purgant, & Jord, de Baln.
non nauseam modò, sed & vomitum cient, non & Aq. Min.
tam Nitro Naturali, quam maturi Stibii mix- c. 9. p. 8.
turæ, vim emeticam, si non purgantem faculta-
tem attribuendam esse. Jam verò, quod in Me-
tallis fieri planum est, in Mineralibus [majori jure
expectandum videtur; quæ mollia magis, & ad
resolvendum aptiora], virtutes suas subterraneis Aquis
facilius communicant, præsertim quum Vitrioli,
Communis Salis, Nitri, & Aluminis salia matura,
& ad summum perfectionis statum arte evecta, nul-
lo labore, in liquore quovis dissolvi quotidie observa-
mus. Neq; necesse est ut in fieri, sive in solutis prin-
cipiis, Thermarum principia omnia statuuntur; acidum
siquidem immaturum licet fuerit, nihil tamen obstat
quo minùs Alcalia, primò quidem immatura, postea ve-
ro ad perfectionem infra terram perducta, maturata &
in suo genere perfecta credamus. Neq;

De Calore
Thermarum
Bathon.

Neq; ex hac opinione, in tuto est, ut opinor, Caloris istius *Perennitas*, & *Duratio*; quum enim *motus* iste, & inde *calor*, sit in ordine ad generationem, finito aliquo tempore *perficitur* generatio, quâ *perfectâ*, necesse est, ex hac *Hypothesi*, ut *cesset* calor, nisi *novus* materiæ *metallicæ*, aut *mineralis* proventus, *statim* succedat, quod improbable videtur, nisi in locis istis quæ *minus* solida sunt, & materiæ istius *magnam* copiam aliquando suppeditarunt.

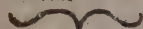
Nec sententiam hanc *minus* urget, quod in locis ubi metalla, & mineralia *copiose* generentur, & aquarum etiam *copia* adsit, aquæ *calidæ* medicatæ non *semper* reperiantur, quod necesse est ut fiat, si calor *ex solutis mineralibus inter se fermentantibus aquis* accederet; Demus autem materiam *innatam* partim; partim verò *aliunde* advectam, ut in *Novâ Hypothesi* Ingeniosis proponitur, à principiis *ferocius* occurrentibus, quam *amicè* salutantibus, fermentatio *major*, & *vegetior* exurgat; De *Jordeni* autem opinione affirmare audeo, *Ingeniosissimam* esse, minoribus difficultatibus urgeri, & ad veritatem *propius* accedere, quam quælibet alia *Hypothesis*, quam nobis adhuc intelligere contigit, & forsân si Parenti longiorem vitam, ad sætum suum relambendum concessisset *Deus*, (obiit enim Vir Cl. eodem anno quo *Tractatus* ejus in lucem prodiit) tantus erat illi *Candor*, *Sagacitas*, & *Eruditio*, omnibus numeris, absq; meo labore, *perfectum* reddidisset, & Fermentationem suam *Generativam* cum *Corruptivâ* permutasset. De hac *Hypothesi* sententiam suam candidè offert *Gul. Simpsonius*, M. D. *Zymol. Phys.* c. 2. p. 19. Et quidem *Jordeni* tempore Fermentationis doctrina, in *solutis principiis*, Embryo, & quasi in cunis *Infans* videtur.

Sed

Sed ut *Ignem Subterraneum* jam tandem aggrediar, De Calor Thermarum Bathon.
 cujus Considerationi, quæ hæcenus dicta sunt vi-
 am tantum straverunt; Negandum quidem non est in
Visceribus Terræ calorem, in aliquibus locis intensiorem, Neq; Ignis subterraneus.
 in quibusdam vero remissiorem passim reperiri, quod ra-
 tio suadet, & Experientia confirmat, an vero alibi ig-
 nis sit accensus, quam ubi magna conspiciuntur ejusdem
spiracula, per quæ oculis nostris aperte se exhibet, quo-
 rum adminiculo aere admissso, ignis accensi flamma con- Non datur ignis accensus nisi ubi spiracula.
 servatur, qualia sunt *Ætna*, *Vesuvius*, *Strombilo*,
Pietra mala, *Vulcano*, *Hæcla*, &c. jure merito potest
 in dubium vocari. Et sane quum varietatem & diversitatem
 Autorum, qui de igne hoc subterraneo scriptis suis ali-
 quid mandarunt recolo, & quomodo de *Natura*,
loco, *pabulo*, & *subsistendi modo*, inter se digladian-
 tur, mecum diligentius perpendo, videor mihi audire
Peripateticos de Elemento *Ignis* sub *Conca-*
vo *Lunæ*, & forsan sæculo futuro, idem cum illo fa-
 tum sortiatur.

Verum quoad naturam hujus ignis, de quâ primo Arguitur a natura Ignis.
 loco quædam annotanda; Si *Ignis* sit accensus, ut
 affirmant plurimi, præterquam quod unde accensio-
 nem acquireret materia cremabilis quod in fermenta-
 tionis motu, sine aeris flabello fieri non potest, haud
 ita facile sit assignare, & Dubitanti satisfacere, (præ-
 fertim si in penitioribus *Terræ* recessibus statuatur,
 ubi *Radii Solis*, *fulgur*, & accidentia nonnulla, quæ Unde accendi-
 in telluris superficie non rarò contingunt locum non
 habent) mirum quidem videtur *Urbes* frequentius
 non everti (ut *Tantalus* olim, postea verò *Sipylo* vo-
 cata, in agro *Neapolitano*, & haud procul à *Vesuvio* Non a Sole
 monte nuperrime *Pisticcio*, oppidulum concussu Ter- aut Fulgure.
 ræ omnino deletum, *Catignola* funditus eversa, *Flo-*
rentia territa; *Patavium*, *Faenza*, *Ravenna*, & loca
 alia

De Calore
Thermarum
Bathon.

Neque Exha-
lationibus.

L. 15. c. 107.

A loco argui-
tur.
Non in Cen-
tro Terræ.

Athanasii Kir-
cheri Hypothesis
Examinatur.

alia plurima in Romania inde læsa) & montes circa Bathoniam præcipue loco non moveri, quæ omnia vi Ignis & Vaporum intra Terram inclusorum, & erumpere conantium eveniunt, & ignem accensum, ubi fomes abundat, ut in Thermis, necessario comitantur.

Neq; Exhalationes calidæ & siccæ visceribus terræ inclusæ, ibiq; agitatæ, attenuatæ, rarefactæ, & ita inflammatae, ad accendendam materiam sufficere videntur. Nam quod supra notatum, materia aquea unde Exhalationes istæ partim constant, agitatione maximâ calorem non contrahit, ut in Cataractis observatum; nec calor ex igne, uti volunt, hoc modo accenso, sensim, placidè, & æqualitèr durat, ut in aquis calidis Mineralibus assolet, sed inæqualitèr movetur, citò pertransit, idq; aliquando cum sono & strepitu, ut in Tonitru & fulgure videre licet, & in Terræ motibus sæpissime observatur. Itaq; si verum sit ignem accensum in Terræ visceribus semper contineri, Exclamemus merito cum Plinio, (aliisq; recentioribus) Miraculorum summum esse, quod omnia quotidie incendio non pereant.

Qui in Centro Terræ collocarunt hunc ignem, supponunt illud quod supponendum non est, nimirum, interiorē, & centram Terræ aquei orbis partem Cavam esse, & circumcirca materiâ cremabili, aut corpore ignivomo, adedò refertam, ut inde tanquam è foco, per Canales & tubos Subterraneos, ad aquarum conceptacula ignis perveniat. Prioris generis receptacula, ignis viz. Pyrophyllacia, ut & posterioris Aquarum nimirum, Hydrophyllacia indigitat Reverendus Papicolarum Pater, Ingenio simul ac doctrina clarus Athanasius Kircherus, qui sententiam hanc, in Mundo suo Subterraneo stabilire conatur. Verum (ut

(ut omittam illud quod urgerent aliqui, *Centrum* nimirum corporis solidi *densiorem* partem hactenus existimari, quod corpora circumposita eò, tanquam ad *quietis* locum, tendant naturaliter) haud ita facile est concipere, quomodo ignis *effluvia*, & emanationes, ex ipsa *Terræ* profunditate, per *rupes*, & *saxa*, reliqua; obstacula, ad *Terræ* superficiem, ubi aquæ *Calidæ* scaturiunt, pertingere possunt, & tamen salva *Catiditate*, quam per multa *millia* milliariorum *subter* Terram necesse est sartam tectam conservent. Canales quosdam, quasi *Vias Regias*, ingeniose fateor adinvenit *Kircherus*, an vero in hoc, ut forsan in quibusdam aliis, ὑποθέσει δαλδεῖν sit censendus, sagacioribus relinquo. Porro, quum Canales hi & *Igni-ductus*, per longissimum *Terræ* tractum, in ipsius visceribus extendantur, & *continuis* deflagrationibus terantur & amplientur, probabile videtur aliquando, actis hisce adeo *magnis* Cuniculis, *pumiabus*, *cinere*, aut *rueribus* obstrui, unde transitus ignis à *Pyrophylaciis* ad *Hydrophylacia* interciperetur, & aquarum calor, qui ex hac *Hypothesi* inde procedit, desineret, & *Thermæ* ipsæ, *Thermarum* nomen & vires amitterent. Affirmant *Cæsius*, & *Fallopianus* de *Tripergulo*; ibi sæculo proxime elapso, post terræ motum *quindecim* dierum, terram aperiri, indeq; ventum, *fuliginem*, & *magnos* ignes erupisse, cum tantâ *pumicum*, & *cinerum* copiâ, ut in montem evaderent. Et testatur *Fallopianus*; In agro *Volaterrano*, ad *Castellum Montis Cerbari* vocatum, sunt lacus, vulgo dicti *Lagoni*, quasi *Lacunæ*, ubi est aqua ferventissima & undiq; cinis. Quinimò, procedit, & mons ibidem est totus calce, & cinere refertus. Et in medio ardentis montis *Vesuvii* voraginis (de quâ postea in *fine* Capitis) montem novum fumum densum jugiter evomentem, quem *nuperis* an-

De Calore
Thermarum
Barbon.

nis Incendium elevaverat, indices incrementem memorat *Raymondus*. Jam verò si hæc versus Telluris superficiem obveniant, idem etiam colligere, in partibus ejusdem interioribus accidere posse, absurdum non est.

Non in Vicinis
partibus sub ip-
sis canalibus.

Alii verò immensâ hac ignem inter & aquam loci distantia minimè contenti, ignem aquæ propius ad-moverunt, & in partibus vicinis, etiam sub-ipsis aquæ canalibus, collocarunt, vero similis multò reputantes, intensum adeo calorem, nullo modo fieri posse, nedum per tanta temporis intervalla perseverare, nisi caloris causam propiorem assignaverint, quæ aquis novos fervores præstò communicet. Et sane rationi maxime Consentaneum videtur, quicquid fuerit caloris causa, in promptu sit, & licet in profundis terræ partibus, non tamen adeò remotum, ut Centralis ille ignis de quo modo dictum est. Omne enim agens, agit per contactum, nec actio prodigiosè adeò inditans, cum aliqua veritatis specie potest concedi, nisi ignem illum Soli assimilaverint, & de magno aliquo chasmate, aut aeris, ætherisve regione, & spatio libero, etiam in terræ visceribus, quemadmodum ab ejusdem superficie ad Cælum usq; conspiciamus, somniaverint, quod corporis ignivomi Sphæra esse possit, per quam igniculos suos, & flammæ, undiq; transmittit, quod forsân, tantum distat à veritate, ut cum Solem cœlestem ab hoc munere excluderint, utpote tantis æstibus conciliandis, etiam in telluris superficie, omnino imparem, alium Solem subterraneum excogitaverint, cui illud attribuerent, quum spatium à Centro Terræ ad superficiem, illo ab ipso Sole ad Terram non tantis intervallis, licet magnis, relinquatur, quanta ad insignem aliquam disparitatem creandam.

dam sufficiat, præcipue si animo reputemus distantia inæqualitatem obstaculis subter terram quodammodo compensari.

De Calore
Thermarum
Barbon.

Mirum etiam videtur *plumbum, stannum*, reliquaq; *Metalla, & Mineralia* liquabilia, ignis hujus *subterranei* calore adeo forti, quanto opus est ad calefaciendam aquam, quæ tantum caloris gradum induit in *Balneis* nonnullis, ut ferri vix possit, ova excoquat, porcellos depilet, & pullos etiam *gallinaceos* deplumet, mirum inquam, videri *metalla, & mineralia* intermedia, siquæ fuerint, calore intenso adeò non liquecere, & in terræ visceribus, in *massas* coacta observari, quod tamen nemo hactenus inveniri asseruit, & *metallicis*, si unquam fuerit, erit gratissimum, qui plurimum in fundenda metalla erogare solent; præsertim, quum in *Mineralium*, aut *Metallorum* generatione, necesse sit ut eorundem *embryonata* materia, priusquam fermentat, *ibidem* existat.

A Metallis
subter terram
non liquatis
arguitur.

Nec intellectu minus est difficile, cur ignis per tot annorum curriculum ad *Canales* ipsos non penetraverit, ipsosq; combusserit; & *Terram* circumcirca adjacentem in *calcem*, & *cineres*, non redegerit; præsertim si *inflammabilis* sit, quod necesse est ut fiat, quum ignis aliter extingueretur.

Porrò *Vapores* ignis hujus circumpositi ope elevari, oportet, ad eundem fere modum, quo in *lebetes* solent supra ignem constituto, quos necesse est, ut minus calidi occurfu, coalescant iterum, ut in aquam revertantur, unde calore suo, magna ex parte, spoliari oportet, quemadmodum videmus in vulgari *alembico*, ex quo aqua penè frigida in *recipientem* destillat. Quod de *Saxis* quibusdam, & *rupibus*, ignis ope calefactis, quæ calorem aquis hoc modo impertiunt, regerunt nonnulli, *nugæ* sunt; & *Syphi*

A Vaporibus
frigidis elevatis.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Non in ipsis
Canalibus.

Syphi saxum voluunt, qui defendere conantur.

Nonnulli deniq; ignem hunc *in ipsis Canalibus*, etiam *intra* aquas ponere non verentur, nec *inde* metuunt extinctionem, quum materiam excogitaverint, quo *fovetur* ignis, quæ *in aquis* accenditur, & *incrementum* inde potius, quam *injuriam* acquirit. Ingeniosum fateor *Commentum*, quo in *oleum* aqua *mutari* possit, quæ si illis hic *non* hæreret, actum esset de *Hypothesibus*, quæ majorem hujus *phænomeni* elucidationem pollicentur. Materiam hanc *Bitumen* esse dicunt, & ejusdem species, quales *Naphtha*, *Ambra*, *Camphora*, &c. quæ aquis submersæ nihilo tamen minus, *inquiunt*, flammam concipiunt, conceptamq; *fovere* aquam, & *tueri* arbitrantur, & hoc concessio, *Aquarum Mineralium Calidarum* *ad nā* absolvi existimant. Hanc *Opinionem* amplexi

a L. 15. c. 106.

b De aq. Therm.

cap. 5.

c Tract. de aq.

Spad. Eborat.

p. 22.

Bitumen, &

ejus species, sub-

ter aqua, non

accenduntur.

De Camphora

probat.

French. Spad.

Eb. p. 22.

sunt inter veteres (a) *Plinius*, inter recentiores *Agricola*, cujus opinionem recensent (b) *Fallopius*, (c) *Frenchius*, aliiq; nonnulli, qui si ad *Experimentum* attendissent, non *temerarii* adeo, & *audaces* extitissent. Certissimum enim est *Camphoram* reliqua; puto, *Bitumina*, in *aquarum superficie* tantum *flammam* concipere, quæ *sub aqua* merfa, subito *extinguitur*. Imo si paulo diutius aquæ *Camphora* innataverit, quousq; illam aqua penetraverit, *fundum* suapte sponte petit, & *flamma* *disparet*; adeo *procul* est aqua à *fovendo* igne, ut, quod *hactenus* credidimus, neq; hoc *experimento* *contrarium* evincitur, illum certissime *extinguat*. Miror itaq; cur hæc *Philosopho* excidere poterant: *Bitumen* & quæ ex illo *constant* *accensa*, in aqua *flammare* non *desistunt*, à quâ *ignis* ipse *somittem* suum *recipit*. Et paulo post; Hoc in *Naphtha* *Bituminis* *specie* *videre* est. Nam si guttam aquæ *instillaveris*, & *eidem* *ignem* *admoveris*, *inflammatam*

flammatam videbis, quæ tanto temporis intervallo accensa manebit, ut mirari non potes; quod neutiquam eveniret si aquæ humiditas in alimentum ignis non transfret, quam attrahit, & in suiipsius naturam transmutat.

De Calore
Thermarum
Baïon.

De Med. Aq.
Pat.

Et ante illum Georgius Morellus: Bitumen accensum non solum in Aquis non extinguitur, sed eas, mediante igne, in propriam naturam convertit. Oleosam fateor & unctuosam Naphthæ Camphoræq; naturam impedimento esse, quo minus aqua partibus Bituminosis commode admisceatur, unde flammam concipit, eodem fere modo, ac si esset in sicco, verum quum aqua intus assumpta ponderosior evaserit, versus fundum descendit, & flamma disparet, certissimo experimento, in nutrimentum flammæ non transire aquam, sed illam potius destruere. Notandum etiam Camphoram intra aquam totam non absumi, sed superficiem tantum ejus, quasi lambendo, flammam concipere, quæ quum in superiores, & magis siccas camphoræ partes prædaverit, paulatim minuens subito vanescit, & subaquaneam camphoræ partem intactam relinquit, quæ, nisi flamma recenter admota fuerit, non accenditur. Porro, a vulgari hoc experimento sæpius reperto, duo edidici, quæ contra ignem subterraneum, in ipsis canalibus, uti volunt accensum, ut caloris causam, militare videntur. Primum est, Cooperto vasculo, flamma paulatim vanescit; quod quia alio spectat, nimirum ad Quæstionem, An aer sit Ignis pabulum necessarium? De quâ quædam inferius sunt dicenda, nunc dimittam. Secundo, Tametsi Camphora in ipsa aqua, aut rectius ut dixi in superficie ejus, tanquam navis combustoria in mari comburatur, aqua tamen nihili calidior evadit, quemadmodum expertus sum in uncia una Camphoræ libris tribus aquæ circiter innatantis & inflammatæ, quæ quantum potuit, imo

tota

De Calore
Thermarum
Bathon.

tota fere deflagrata, aquam versus calorem tam parum mutavit, ut nec manus mea, nec quorundam astantium, alterationem aliquam percipere potuerint. Hoc secundo expertus sum XXIX. Dec. 1688. Jam uero, si Bitumen (& ex hac una Bituminis specie discere reliquas) nec intra aquam comburere potest, nec si comburetur aquam calefacere, quid de hac Opinione sentiendum sit quilibet Davus, sine Oedipo, determinet. Idem de flammâ, circa ANNAM Reginam, e Thermarum Regiarum fundo aliquando ascendisse tradita, dici potest, de qua Capite duodecimo dictum erit latius.

Vid. Cap. 12.

In Arlst. de
Plant. l. 2. in
Prolegom.

L. 15. c. 106.

Affirmat quidem Plinius, (quem meliori jure quam Pausaniam apud Græcos Scaligerus *, Latinorum omnium mendacissimum, aut quod de Græcis ipse, Vitiorum Genitorem, appellare possumus,) incendia quædam Bituminea observari, quæ pluviis augentur, quod in monte Chimæra, & monte Ctesia, montibus Hæphæstii dictis, aliisq; quibusdam, memorat. Et Fallopius narrat apud agrum Mutinensem, Terræ tractulum esse, è quo ignis fumusq; erumpunt, terram vero esse pulveri simillimam, quam quùm flammam conceperit, aqua non extinguit. Verum hoc eodem forsitan modo eveniat, quo fabrorum ferrariorum carbones aquâ irrorati, fortius ignescunt; non quod aqua propriè, & ex se ignem augeat, sed potius quod Carbones pulveratos, qui aliter diffluerent, placentulâ quâdam constringat, & uniat; ut Sileam in incendiis, siquæ sint, supra memoratis, calcem pluviis dissolutam, ignem intendere.

Ab ignis pabulo arguitur.

Ab Ignis subterranei naturâ & loco, ad Pabulum descendimus, quod magnâ copiâ adesse oportet, ut prodigiose adeò edacis ἀδυναμία exaturet, & indefinenter Hællionis hujus ingluviem latrantem pacet. Quumq;

Quumq; regerunt nonnulli, pabulum consumptum denudò renasci, non advertunt, quod superius attigimus, ad materiæ *violenter* sublatae *renovationem* opus esse, ut *spatium* adsit opportunum, & loco ipsi *quies*, & *otium* concedatur, quemadmodum videmus in *Mineris*, post aliquod temporis intervallum *mineralia* iterum, atq; *iterum* in eodem loco succrescere, & *deceptorum vegetabilium instar*, de novo germinare. At vero *aliter* se res habet in igne subterraneo, quem *vestalis* instar, necesse est ut *peremittere* duret, ne si aliquando intermittat, calor, quem aquis suppeditare creditur, in *Thermis* cessaret. Afferant igitur oportet, *omnem* materiam quâ pascitur hic *Helluo*, ab ipsis mundi incunabilis, *modo ineffabili* adesse, & ad finem ejus usq; *modo nescio quo* perdurare, & hoc modo se egregiè *philosophari* existimant, & rem acu *tigisse*. Sed de hac re plura differendi in sequentis *capitis* fine dabitur occasio; ubi inter *Ignis* hujus *pabulum*, & *Fermentationis fomitem*, differentiam liquido ostendam.

Et quidè *Duo* tantum sunt, quæ scio, intra *terram pabulorum* genera, quæ laboranti huic *Hypothesi* possunt succurrere, *Bitumen*, nempe, & *Sulphur*, quæ *ambo* necesse est ut accendantur, & tunc iisdem difficultatibus, quibus *Ignis* premuntur. Nam si horum *utrumlibet* aquæ Commisceas, calor inde non exurget nisi corpus *ignitum* illi admoveatur; licet *acido* in *Sulphur* agente admissò, calor sine igne *admotò*, non tamen *flamma* oriatur, monente *Simpsonio*, *Zymol. Physl. c. 2.* Quinetiam omnia *Balnea Sulphurea Calida* non sunt, nec è contra, omnes aquæ *Calidæ Sulphureæ*. Prioris generis sunt *Caldanellæ* & *Avinianenses* in agro *Senensi*, de *Grotta* in *Viterbio*, de *Aquis* in *Pisano*, *D. Joannis* in agro *Lucensi*,
S Bal-

De Calore
Thermarum
Batbon.

Frenchius iterum refutatus.

Non est Sulphur aut Bitumen.

Non est sulphur aut Bitumen.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Jordenus de
Bath. Nat. c. 13.
Aq. Min. c. 13.
in fine, 6° cap.
8. ubi de Sul-
phure.

Balneum Gebersuilleri in *Alsatia*, &c. quæ calida sunt, nec tamen odore, gustatu, qualitatibus, aut effectis, Sulphurea judicantur. Posterioris autem generis sunt, Aquæ *Zuricenses* in *Helvetia*, *Budanæ* in *Pannonia*, *Curense* in *Rhætia*, *Celense* in *Germania*, *Brandulanæ* in agro *Carpensi*, & aliæ quamplurimæ, quæ Sulphur produnt aperte, & tamen frigida existunt. Idem etiam de *Bitumine* dicendum, & mineram in agro *Tremonensi* memorat *Solinander*, ubi aquam, Odore, Gustu, & Colore *Bitumineam*, sed frigidam invenit. Unde apparet quam vanum refugium quibusdam sunt ripes, quas ignem *Bitumineum* calefacere dicunt, & calorem aquis supra labentibus sine bituminis ipsius participatione, eò quòd inter ignem & aquam tam grande sit obstaculum, communicare, quàm nec in ipsa minera *Bituminea* aqua calefiat.

De *Antiperistasi* & *Calce Vivâ*, quàm iisdem fulcris, quibus *Ignis* subterraneus, quem ut supra diximus supponere videntur, statumentur, & quibus subductis, corruunt, plura addere operæ pretium non est. Illis enim qui has causas, saltem *calcem vivam* assignant, ignem subterraneum prius existere probare incumbit, unde in dubium meritò vocat *Bauhinus*, *Font. Boll. l. 1. c. XV. An Calx dicenda sit, ubi ignis non fuit. Idem, inquit, recurrit dubium, An Calx debeat dici, cum ignea violentia proprie dicta calx ex lapide cremato fiat. Et concludit: Quo fit, ut in eam deducar opinionem, ut laxiore significatione, tum Baccium tum Fallopium, vocabulum Calcis usurpasse existimem.*

Edm. Mea-
ra, M. D. vid.
Britanniam
Baconicam.

Tantum addo de *Calce vivâ*, ex quo medicum quendam *Hibernum*, *Democritum Junio*rem alterum, speciosius deceperit, qui clarissimo viro, (tùm in *Vivis*,) *D. Francisco Prujeano*, calcis vivæ fumum nota est

est fabula) pro *marcasita* vendidit, & verissima *Calx Viva*, hoc modo, in ipsissimum *Marcasitem* album conversa est; ex illo tempore, inter aquarum *Calidarum* mineralium Causas, magno quorundam applausu numerari consuevit.

De Calore
Thermarum
Barbon.

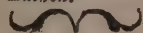
Restat jam, quasi *Appendix* quædam ad Ignis pabulum, Disquisitio brevis de Aere; *Utrum nempe, ad substantiam ignis necessario requiritur?* Et sanè tametsi aerem in alimentum ignis aliter non admittam, nisi quatenus corpusculis inflammabilibus, in quibus *Nitrum*, refertum, (Nam ut rectissime observavit Nobilissimus *Verulamius*, *Flamma non est aer accensus*, cum *Flamma* & *Aer*, non minus Heterogenea sint, quam *oleum* & *Aqua*, sed particularum potius pinguium & oleosarum Turba, & congeries, quæ minori motu præditæ & magis fixæ Candelam puta; perniciosiori vero, & rapido, flammam repræsentant, unde postea à pernici earundam motu in accensione, *flamma* exoritur; *Candelam* autem prius, (ut de subterranei ignis materiâ diximus superius) accendi oportet; tametsi, inquam, in pabulum ignis aerem aliter non admittam,) tamen quum *spatium* aliquod magis liberum, & particulis, quæ igneis, quæ *Vaporosis*, ex activâ ignis compage jugiter emanantibus destinatum, ut caloris actio continuetur, debeat assignari, quod æquè necessarium videtur ac *fomes* ipse, & ignis pabulum, nullo modo ab ignibus, præsertim flammis majoribus, quales esse arbitrantur *Ignes Subterranei*, *Aer*, & *Spiracula*, debent arceri.

Aer necessario
requiritur ad
subsistentiam
ignis.

Hist. Vit. &
Mort. p. 455. Dd.
Lugd. Bat.

Hoc *Vesuvii*, *Ætnæ*, aliorumq; montium ardentium instantiâ evidentius apparet, in quibus materia mineralis & metallica intra Terræ viscera, fermentationem prius passâ minime ferendam, *Terræ-motum* tandem inducit, cujus vi dehiscente *Terra* per

De Calore
Thermarum
Barbon.

French. Spad.
Ebor. p. 27.

hiatus aperte aer ingreditur, & flammam, hoc modo, follium adinstar, accendit, conservatq; ut in fine capitis clarius apparebit. Flammam quædam fateor thecis inclusas per annorum Centurias nonnullas, quindecim dicunt, in sepulcris inextinctas memorant Historiæ; verum igniculorum horum sones, ex materiâ purissimâ, arteq; elaboratâ constare videtur, qui, Gliris adinstar, hyberno tempore vitam simulant, calorem mentiuntur, donec aperto aere fruantes, citius extinguantur; inter quos & ignes subterraneos, Thermarum causam vulgo reputatos, nemo non, vel ex hac instantia, disparitatem observat. Fomitis etiam materia adeo pura erat, ut vapores nullos suffocantes emittere solerent. Aerem fateor, sive vapores nonnullos, intra Terram inclusos, qui ignem potius reprimere, quàm continuare videntur, observari; Verum an ignis Bitumineus non sit valde fuliginosus, fumusq; & vapores ejus subtiles adeo, ac penetrantes, ut Terræ poros insensibiliter pertranseant, & isthac modo, insensibilem Transpirationem, (Græcis διαπορὴν ἀήλων) quadamtenus æmulentur, credat aliquis, qui ardentem Camphoram, inter duo vasa, aquæ immiserit, & fuliginem nigerrimam, & copiosam, supremo vasculo adhærentem conspexerit; ut nihil dicam de odore, qui flammam consequitur; & sileam, quod suprâ notavimus, defectu aeris, aut liberioris spatii, flammam extinguui.

Neq; immane adeo distant duorum vasorum Commissorum, & Terræ soliditas, ut diversi generis Phænomeni ratio inde exurgat. Imo apud Batavos, Carbones accensi, Novi aut Semusti, in Vas latioris basis, & Orificii angustioris eidem usui destinatum, & absq; aeris accessu, quem satagunt omnino excludere, studiosè coopertum, vulgò Dobe-pot conjecti,

pru-

prunarum naturam dictum factum amittunt, & ad focum novum extruendum ita extincti, aptiores inde & commodiores redduntur, ut ab Amico meo facete-ingenioso, Joanne Batista Capello, communicatum habui.

Ex dictis itaq; constat quam verè *Biolychnium*, si-
ve *flammulam Vitalem* in corde, posuerunt *Burgravius*,
ejusq; sequaces, inter quos *Regalis Collegii Medicorum Londinensis* Lumen modò extinctum, Doctissi-
mus, dùm in vivis, *Georgius Ent* Eques Auratus, in
Harvei Vindicatione contra *Parisanum*. Nam si *flamma* neq; in aquæ Canalibus, intra aquam ipsam, aut
subter illam, perdurare potest, ut in superioribus evi-
ctum, in cordis *Penetralibus*, intra sanguinem *flam-*
mam aliquam *vitalem* hospitari haud probabile. Ole-
osam sanguinis naturam fateor ad conservandum *Bio-*
lychnium aptiorem multo Aquâ existere, aeremq; *inspi-*
ratum ad accendendum fovendumq; præsto adesse,
verum quum *Tracheæ* meatus per pulmones in vasa
eorundem sanguinea minùs pateant, & antequam re-
spirat, fætus animetur; vitæq; *chorea* in uteri *claustris*
incipiat, ubi *flamma* dicta ab aere non potest accendi,
calorem sanguinis *Fermentationi* solum Succorum
heterogeneorum in se invicem agentium, potius
quam *flammæ* alicui *accensæ*, ut in fine *Capitis* hu-
jus, & sequente plenius, dicendum restat, tribuen-
dum existimo. De *Flammis* Sepulchralibus modo di-
ctum.

Quùm autem mens *Seriorum* tædio quasi obruta,
haud secus ac *Camphora*, de quâ paulo suprâ, vase du-
plici inclusa, & supra aquam ardens, ad cavendam
suffocationem, majus spatium, & liberio rem aeris
tractum anhelare soleat, *Caroli* cujusdam *Claromontii*,
Doctõris Medici, & *Nobilis* Lotharingi, *Opinio de*
Thermis.

De Calor
Therमारु
Balbon.

Vita non est
flamma in Cor-
de.
Apol. pro Circ.
Sang. Digress. I.

Car. Claromon-
tii Opinio de na-
tura Thermo-
rum.

De Calore
Thermarum
Bathon.

De Aer. ag. &
loc. Ter. Angl.
p. 32.

Animadverso.

Thermis Bathoniensibus, non est omittenda. Statuit ille, *Fontes esse* ὡς περ ἐν τελέχῃ τῶν τῶν στοιχείων, quippe elementares virtutes contineri fontibus. Tametsi vero, inquit, non negem per metalla manantes aquas, metallicam facultatem consequi, tamen quoniam nulla arte quicquam ex ejusmodi fontibus elici metalli plerumq; potest, inde est ut existimem, inesse ipsis quiddam Metallicum συνδυαζόμενον ἢ περιεχόμενον, propterea quod effectus habeant similes iis qui ex metallis consequi solent. Id est Metallicos dici fontes, non à metallis ipsis, quam à metallica facultate, & virtute, & ut in Scholis loquuntur, Potentiâ. Idq; eo magis quod sæpe neq; per metalla fluunt, & sæpissime à metallicis quam longissime fluunt, à quibus si quid contrahunt, id omne elici viarum anfractibus, & saxorum atque arenarum salebris, quasi quadam percolatione potest. Præclarus certe philosophus! qui magno molimine nihil agit, & metalli adeo plenus, ut mineram in seipso continere videatur, quique licet ipse fuerit inter Montes Bathoniæ, Non tamen Claram, sed obscurissimam hanc, & Hermolao judice, Diabolicam Thermarum istarum naturæ rationem reddidit, animalium quorundam more, quæ aquas limpidissimas conturbant, & pedibus contaminant. In metallis aded totus erat Carolus, ut Mineralium ne meminerit quidem, & sedimenti copia, quam à Thermis obtinui, aliquid inde elici posse, neq; viarum anfractibus, & Saxorum, atq; arenarum salebris percolatione elici ostendit.

At, Non tali Auxilio, nec Defensoribus istis
Balnea egent —

Non desunt apud nos medici, utriusq; Academiae patriæ, utriusq; celeberrimæ, verè alumni, ingenio eruditione

ditione & facultatibus instructi, à quibus magni hujusce phænomeni veram rationem, quantum res ipsa petitur, meliori Jure expectare licet, quibus Symbolum nostrum nec hactenus defuit, nec est defuturum, & non Agyrtis quibuscumlibet, & circumforaneis Exoticis, aures præbere, quibus, iisque satis longis, præditi, è Regionibus Transmarinis in Nostram irruunt, ibique statim nominis famam, & gloriolam aliquam ex prælo affectant, idque non Scientiæ, aut Veritatis studio, sed lucri Spe vilis, & ut quocumque modo rem facilius corradant, quodque spectunt præcipue, tantulo amplius emungant, quos propriæ ignorantie, & Doctiorum censuræ in solidum resigno, ut & Heroem hunc Capiti de aqua medicata Bristolensi, ubi ambo iterum conveniemus.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Verum apud Thermas præsertim, & acidulas frigiditas, quilibet se medicum jactat, cui ne brutum quidem animal tuto committas, Ciniflo, rhizotomus, agyrta, odontothryptes, Theriacæ falsæ Institor, Vetula, Germanus, Judæus, Carnifex. Magna pollicetur, ac non solum simplici vulgo sua garrulitate, sed etiam Satrapis imponit: phaleras ostentat, curatos commemorat; de læsis & deceptis altum silentium. Si quid didicit, sinistro usu peccat: uno calopodio omnes calceat; conatur cum summa temeritate omnibus morbis mederi. Utile esset si observaretur mos Italiæ, Galliæ, & quorundam præcipuorum locorum Germaniæ, ut de suis medicamentis à peritis medicis examinarentur. Tum vero mysterioris maleficatorum patefactis, in clara luce apparerent ejusmodi belli homines Numellà aut Exilio digni. "Fa-
"tum est, inquit Eruditus Autor, ut dum essem in
"Thermis Helveticis etiam ibi esset Judæus, qui se
"nominabat Simonem, & medicinam faciebat: ad
"eum confluebant multi Electuarius magno pretio
"ementes.

Agyrta apud
Therma.

Jo. Bauhin.
Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 15 p. 147.

De Calore
Thermarum
Bathon.

"ementes. Ibi eum quoq; consulit *Polemarchus*
 "quidam emeritus *Zugensis*: *Judæus* sanitatem pol-
 "licetur acceptis aliquot coronatis: Cum frustra
 "essent omnia, advocor & Ego, comperio *Phthisi-*
 "cum, Balneum ei valde nocuum: Scissitatus dili-
 "genter quid dedisset *Judæus*, comperi illum ha-
 "bere Ollam plenam succo baccarum *Sambuci* inspis-
 "sato, adhæc libram *Scammonii*, cujus dabat inter-
 "dum drachmas duas, cum uncia semis *Rob de Sam-*
 "bucis, exigebatq; Coronatum; atq; is quidem avul-
 "sus nec scribere nec legere poterat; quare
 "vehementer increpui hominem, ut qui multos per-
 "didisset & decepisset, brevi moriturum *Polemar-*
 "chum (quod etiam evenit) quo prognostico usus,
 "nolui ei medicamenta exhibere, sed Consului ut
 "domum reverteretur. *Judæus* territus aufugit.
 Sed missis *Empiricis* & circumforaneis fungis, hu-
 mani generis peste, tam indigenis quam exoticis,
 ad Caloris Thermarum Causam jam rectè pro-
 cedo.

Thermarum ca-
loris cause pro-
prietates.

Interea hic proponam tantum, nam alterius loci est
 prolixius disquirere, signa illa, & proprietates quas
 necessario ad veram aquarum Calidarum Mineralium
 causam requiri existimo; & sunt, *PROPIN-*
QUITAS, *ACTIVITAS*, *DURATIO*,
 & *AEQUALITAS*; quicumq; vero hæc qua-
 tuor Hypothesi adaptaverit, exclamandum illi Judi-
 cio, non *Εὑρηκα* tantum, sed *Τετέλεται*.

De quatuor hisce necessario requisitis, suo loco,
 plura dicentur. De postremo autem hic adjungo
Tobiam Vennerum, M. D. Bathoniensem quondam,
 qui cum Balneum Crucis scripserit, ad ca-
 loris sui apicem non ascendere, priusquam anni tempestas
 perpetuò fuerit calida; quod in Regalis Balnei grati-
 am

am videtur *gratis* dixisse, ut *æstivam* solum Balneationem in *Crucis* Balneo commodiorem asserat, quum caloris *inæqualitas*, siqua fuerit, ab aeris potius inconstantia, quam *Thermarum* proveniat, quæ *pluviis*, aut quibusdam fermentationem naturalem in se æqualem casu intendentibus, & non *statæ* alicui anni tempestati, ut *nugatur* Autor, caloris sui *incrementum* debent.

Porro, ut mundus major à minori illustrationem recipiat; quum absq; ignis alicujus *actualis* ope, *Sanguinem* incallescere quotidie sentiamus, caloremq; ad *istum* gradum interdum assurgere, ut *febres*, & *speciatim* *febrem* quam vocamus *ardentem*, *sine igne accenso*, aut *flammâ* aliqua *manifesta* accersat (& *flammam Vitalem* in corde non latere, præcedentia demonstrant) pro caloris aquarum *Mineralium* causa, ad *ignem* subterraneum refugere, necessum non est. *Orgasmus* quippe, *Veneris* *Fermentationem Salium* in femine latentium, ut videtur, exuscitat, unde *Fermentum* quoddam postea *utero* communicatur, quod *puncto saliente* brevi terminatum, motu constanti, & reciproco, calorem producit, qui *Fermentationis* adminiculo, per totum vitæ cursum postea perdurat; quum autem calor *blandus* sit, & ad vitæ functiones *mitis* requiratur, ideoq; vapores *insensiles*, & *invisibiles* ignis aut *flammæ* multum dissimiles per poros cutis *leniter* emittit, nisi materia *morbifica* lacessitus, hostem *majori* impetu, & *ferocia* adoriatur. Hinc *rubedo* ejus à *Sale acido* in *Sanguine* qui *fermentationem* promovet. Hinc etiam procedere videtur quod *fæminæ Pica*, aut *Chlorosi* laborantes, & etiam *Vetulæ*, *fermento* debito destitutæ, *frigidiores* observentur, motu sanguinis circulari tardiori fruantur, & colorem album, à sanguine *frigidiori*, & succis

Fermentatio a
minori mundo
illustrationem
recipit.

Ent. Apol. pro
Sang. circ. p. 113.

De Calore
Thermarum
Bathon.

succis crudis existentibus, nec fermentationis ope subactis ostendent. Sed de *Fermentatione* plura in sequente Capite, ubi de illa de *industria* differemus.

Interim non nego quin *Thermæ* nonnullæ calorem suum *subterraneo igni* referant acceptum, quales *Baiæ*, à *Vesuvio* monte haud longe remotæ, olim celeberrimæ; præsertim quùm *aqua marina sit circumcirca naturalitèr calida*, quemadmodum *Juvenis* quidam *Anglus*, ingenio sagaci, & literis instructus, *Johannes Raymond* Generosus, A. D. 1647. peregre profectus, *ibidem* annotavit. Et quidem de *istiusmodi* aquis calidis intelligendus est *Nicolaus L'Emery* cùm scribat: *Calor etiam magnus aquarum multarum Mineralium ab ignibus subterraneis explicationem recipiat* — qui inde oritur eo quod aquæ istæ aut immediate supra terras aliquas ardentes pertranseant, aut per ipsarum medium labantur, à quibus calorem suum in transitu accipiunt. Nam ubi ardentes ignes actuales sunt, ut in *Ætnâ*, & *Vesuvio*, (quos montes commemorat) Aquas circumcirca inde calefieri non negamus & calorem suum hoc modo in *Transitu* recipere; Verum ignis hujus *Sphæram* ad aquas calidas remotiores extendere, aut in *Communem Thermarum* omnium causam ejusdem vim & efficaciam assignare, licet per ignem *Philosophum* (forsan) decere possit, liberioris tamen genii *sapientiæ Cultores* haud decet, qui secum reputaverint, & seriò trutinaverint quæ à Nobis dicta sunt superiùs contra *absurdam* istam opinionem quæ ignem intra Aquam, & in ipsis aquæ canalibus ardentem, aliter quam supra explicatum, *inextinctum* manere, *insulsè* affirmat. Et si calcem vivam in causam afferat, necesse est ut ignem actualem accensum probet, qui nullibi apparet, nisi ubi ignis

erum-

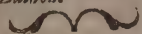
Il. Merc. Itali-
co, p. 158, &c.

Curs. Chym. c. 7.
de Croco Mar-
tis aperiente.

Autoris Re-
ponsio.

erumpit, nec ullibi nisi in partibus terræ debiscentibus & apertis consistere posse, aut existere, superius probavimus. Idcirco Gallus ad rem parum attendit cum scripserit: *Ignis fomitem intra Terræ viscera eodem prorsus modo accendi, ac Croci martis materia, Sulphur nimirum & limatus chalybs, super focum ardentem in vase commodo constituta, inflammatur.* Hic enim ignis actualis apparet prius accensus; illic vero necesse est ut ignis fomite ad accendendum motu fermentationis prius disposito, *Terræ motus* postea succedat, per cujus cavitates & fissuras (nam de fissuris terræ præ-existentibus parum constat) aer admissus fomitem prædispositum actualiter incendat, & ignis actualis manifestus erumpat, quod de Balneis Bathonensibus, aliisque locis, ubi talia nunquam observata fuerunt, dici non potest; & istarum solum aquarum Calidarum rationem reddit, quæ locis istis vicinæ sunt, ubi ignis accensus manifesto se prodit, qui in *Ætnæ*, & *Vesuvii* montibus, se spectantium oculis, à multis sæculis, non sine horrore quodam visendum exhibuit. Noto tamen montem istum prodigiosum *Vesuvium* dico, cujus *Vorago*, sive *Caverna* quæ flammæ eructat, tria millia passuum ambitu suo comprehendit, & profunditas mille & quinquaginta passus circiter occupat, *Metallis*, & *Mineralibus* aptis, qualia *Bitumen*, *Sulphur*, *Nitrum*, &c. ita abundare, ut fomes & pabulum copiose admodum subministratur, quod occultis igniculis non potest competere, ideoque nisi flamma sit conspicua, calorem potius subterraneum Fermentationis prolem, quam ignem aliquem accensum, intra Terræ viscera latere existimo. Sed de *Fermentatione* plura statim. Hic autem *Inscriptionem* elegantem, purè Romanam

De Calorr
Thermarum
Bathon.

in viâ publicâ ad *Vesuvii* montis fere pedem, annis retrò LX. positam, *marmori* incisam, ab eodem *Generoso* observatam, & in *Angliam* delatam, placet subnectere. POSTERI. POSTERI. VESTRA. RES. AGITUR. DIES. FACEM. PROFERT. DIEI. NUDUS. PERENDINO. ADVORTITE. VICIES. AB. SATU. SOLIS. NI. FABULATUR. HISTORIA. ARSIT. VESUVUS. IMMANI. SEMPER. CLADE. HAESITANTIUM. NE. POSTHÆC. INCERTOS. OCCUPET. UTERUM. GERIT. MONS. HIC. (MONEO) BITUMINE. ALUMINE. FERRO. SULPHURE. AURO. ARGENTO. NITRO. AQUARUM. FONTIBUS. GRAVEM. SERIUS. OCYUS. IGNESET. PELAGOQUE. INFLUENTE. PARIET. SEDANTE. PARTURIT. CONCUTITUR. CONCUTITQUE. SOLUM. FUMIGAT. CORUSCAT. FLAMMIGERATI. QUATIT. AEREM. HORRENDUM. IMMUGIT. BOAT. TONAT. ARCET. FINIBUS. ACCOLAS. EMICA. DUM. LICET. JAM. JAM. ENITITUR. MIXTUM. IGNE. LACUM. EVOMIT. PRÆCIPITI. RUIT. ILLE. LAPSU. SERAMQUE. FUGAM. PRÆVERTIT. SI. PRÆRIPIT. ACTUM. EST. PERIISTI. ANN. SAL. CIO. ICXXX. XVI. JAN. PHILIPPO. IV. REGE. TUM. TU. SI. SAPIS. AUDI. CLAMANTEM. LAPIDEM. SPERNE. LAREM. SPERNE. SARCINULAS. MORA. NULLA. FUGE. ANTONIO. SUARES. VICE. PRÆFECTO. VIARUM. Tantum addam *Ignem* subterraneum, ut *Thermarum Bathoniensium* caloris causam, ab antiquioris ævi scriptoribus pro *figmento* habitum, & *damnatum* fuisse. Nam *Alexander Necham*, qui vixit circa

Cap. 8. *BRITANNICIS.*

141

circa annum *Christi* MCC. de iisdem *Thermis* ita scrip-
sit, monente *Camdeni* *Britanniâ*, in Comitatu *Somerſet.*

De Calore
Thermarum
Bathon.

Ignē ſuo ſuccenſa quibus data Balnea fervent

Ænea ſubter aquas vaſa latere putant :

Errorem figmenta ſolent inducere paſſim ;

Sed quid? Sulphureum novimus eſſe locum. q. d.

*Non ab Igne aliquo ſubterraneo, ſed à minerâ ſalino-
ſulphurâ exæſtuante, Thermarum. iſtarum calor pro-
cedere videtur.*

CAP.

CAP. IX.

De Calore *Thermarum Bathoniensium* :
 Quod ejusdem Causa Sit Fermentatio
 CORRUPTIVA.

Capitis Summarium.

Fermentatio CORRUPTIVA est causa Caloris in *Thermis* Bathonensibus. A Salibus Alcalisatis & Acidis oritur. Argumenta nonnulla pro Fermentatione Corruptiva. Pulvis quidam in *Thermis* Fermentationis fomes. In Regio & Calido Balneis calidioribus magis abundat. Argumentum petatum ab Aqua Bristolensi. Ab Afordenfi aliud. Caloris *Thermarum* Causa propinqua. Vicini Soli natura. Bathoniæ solum factitium. Aquarum Cisternæ in usum Civitatis. Terræ lithanthraceæ genus prope Bathoniam. *HYPOTHESIS* nova de Calore *Thermarum*. *Seminum Mineralium* & *Vegetabilium* unâ concrescentium instantia rara. Extra fodinam lapides propagantur. Solvuntur Objectiones contra Hypothesin. Caloris in *Thermis* DURATIO, PROPINQUITAS, ACTIVITAS, & ÆQUALITAS Hypothesi adaptantur. Ad *Thermarum* virtutes Transitus. De nucibus avellanis sub Regalis Balnei Cisterna inventis.

Fermentatio
Corruptiva est
 causa caloris in
Thermis Ba-
 thonicis.

Q Uùm unicuiq; naturali effectui naturalis & propria assignetur Causa, quùmq; ignem subterraneum Aquas calidas non efficere superius evictum, videntur.

videndum an illud majori jure *Fermentatio* perficiat. Et quidem si calorem à *Salibus* in se agentibus ortam animo reputemus, quantas turbas cient, quàmque agre sedatas, ut in præparationibus quibusdam, *chymicis* præsertim, observare licet, ab *Effervescencia* quadam sive actione & reactione salium cum calore inter se naturaliter peracta, potius quam ab igne aliquo subterraneo, aut calore blando *Generativo*, Phænomeni hujus ratio, majori veritatis specie, expectanda videtur. Verosimilius itaque existimo *Acidum*, & *Alcalisifata* salia, unà cum aliis quibusdam in *Thermis* mista, & se invicem subigere nitentia, *Effervescenciam* sive *Luctam* creare, cui caloris origo assignetur verius, modo illo quem inferius trademus. Accedit etiam ingens materię gustui non salinę copia, quę in *Thermis* abundat, & indolis lapideę existit, ut Cap. 4. in Superioribus est dictum, cui eodem modo ac *Alcalibus*, acida superflua *Fermentationem* creant. Imo *Alcalia* alcalisifata intra concretionum petrificarum texturam copiose inveniri sagaces naturę mystę ubiq; testantur. Pulvis hic tenuissimus & albißimus utpote *scissilis* lapidis, aut *scissilis* (si modo idem fuerit) pollen, quem alio nomine, ob inter operandum molliem, lapidem *Liberum* vocamus, vulgo *Freestone*, ut in præcedentibus, molis in *Thermis* maximę existit, falsa omnia quantitate fere *dupla* superat, & huic usui præcipue inservire videtur ut *Fermentationis* fomes perpetuus inde subministratur. Nec a *Thermarum Buxtonensium* Teporis causa excludendum existimo, quod fontes isti è *scissili lapide*, quem *Listerus* *scissilem* vocat, nigricante scaturiant, qui de aciditatis gradu adeo remisso participantes ut æstate, ut inferius dicetur, atramentosę haud sint, vix ultra infimum caloris gradum Teporis viz. assurgere observantur.

Idem

De calore
Thermarum
Bathon.

De caloris
Thermarum
Bathoniensium
causa Autoris
opinio.

Pulvis in Ther-
mis Fermenta-
tionis fomes.

De Font. Med.
Angl. Ex. pr.
c. 4.

De Calore
Thermarum
Bathon.

De Therm. Boll.
l. I. c. I.
L. I. c. 2.

Vid. Obs. 70.
& 84.

Vid. cap. 12.

In Balneis Re-
gio, & Calido
magis abundat:

Vid. Obser. 17.
76, & 77.

Idem in fonte Tepido Bollenfi notavit Bauhinus, qui scrobis lapidis scissilis non ita longe à Fonte distantis meminit. Item: plures & varii inventi lapides scissiles; nec non, Fossiles & Aquileges dum fodiunt, tandem ad scaturigines fontis medicati binas magnas pervenerunt, è lapide scissili, ut aiebant, erumpentes, qui monte vicino, & proximis locis plurimus conspicitur. Pulverem hunc insipidum cancrorum oculos, cretam, aut Corallium æmulare, & intus in aqua Thermalis sumptum in Sanguinis edulcoratione Testaceorum vice fungi, inferius dicetur.

Notatu etiam non est indignum, ubi calor maxime est intensus, ut in Balneo Regio, & Calido, ibi pulverem hunc, fermenti fomitem, magis abundare; adeo ut in Regio, quinquaginta ejusdem libræ horarum circiter viginti quatuor spatio, cum aqua redundantanti per canales amendantur; in isto vero Crucis, ubi calor remissior, multo minorem existere, moleq; multo minori, longioribus Temporis interval-
lis deperdi. Adeo ut Generationem Fermentatio hæc Corruptiva, modo quodam, referat, cujus Pater sit halitus, sive spiritus acido-salinus, Mater vero, materia lapidea, & alcalisatus sal; facta autem mistione, & producta re, halituum nube obvolutus ascendit Pater, mater vero querentem posticâ fallit, opusq; ambo, eodem modo peragendum, posteris relinquunt. Et quidem si materia quæ priorem fermentationem effecerat, in eodem loco Effæta maneret, Thermalium aquarum Scatebras obturaret primò, & mole sua non evacuata, tandem opprimeret. Hinc est quod Thermas longo tempore non evacuatas, à calore solito multum remittere, Ductores observent; & Balneum Novum quod vocant, sive ab Evacuatione primò repletum, calidius multo Balneatores persentiant. Fermentatio

mentatio siquidem à *veteri* materia diutius reclusa, *De Calore*
fere suffocata, à *materia nova*, aqua *noviter* influente, *Thermarum*
vires novas resumit, unde calor *magis* intensus neces- *Bathon.*
sario exoritur; Jam vero quod acidum est, & *magis*
activum magnam partem facile exhalat; quod autem
 molem majorem complectitur *passivum*, ductibus
 & canalibus, sæcum more, excernitur, unde *nova*
 materia ejusdem naturæ succedente jugiter, *Fermen-*
tationis rota non sufflamminata recurrit. Quod non
 acida solum pars, sed sales etiam fixi *partim* exha-
 lent, *Observatio* LXXXVIII. confirmat, quorum mo-
 lem fermentationis *lucta* minui est necesse.

Notandum etiam quod in omni fere *Generatione* *Argumentum a*
 univoca spirituosum illud, quod roris instar à mare *Generatione.*
 decedit, *Uterum* & sæmineas partes fermento quo-
 dam inficiat, quo admisto, *motus* inducitur, & tan-
 dem *Vitæ chorea* cæpit institui. Ad eundem fere
 modum in Thermis, *Acidum*, halitu suo, sive va-
 pore quodam spirituali, in *Alcalia* agens, & cætera ad
 fermentandum requisita urgens, invigorans, & im-
 pregnans, *CORRUPTIVAM* fermentationem,
 ut ita dicam, *generet*, & particulas heterogeneas
 ita inter se committit, ut crassiori materia, & spi-
 ritu *jugiter* succedente, *Lucta* nunquam cesset, sed
 novis suppetiis *semper* affluentibus, in *perpetuum* pro-
 rogetur.

Porrò in locis quibusdam ubi Fermentatio *minor* *Ab aqua minùs*
 est, ut in Aqua *Rupis D. Vincentii* prope *Bristolium* *calidis, vix*
 (de qua suo loco plenius agendum) quæ vix *dimi-* *Thermis Bristo-*
liensibus.
liam caloris partem *Crucis* Balnei obtinuit, eadem
 bene quantitate *minuuntur* contenta, quæ tametsi ex
 parte maxima eadem existant, *idem* tamen non effi-
 ciunt ac si essent mole *majora*; quùmque *aciditas* adeo
 parca sit, ut lacti coagulando, aut aquæ cum gallis tin-
 gendæ

De Calore
Thermarum
Bathon.

De Font. Med.
Angl. Ex. pr.
c. 4.

Buxtonensibus.

genda vix sufficiat, ut in *Fermentatione* mira præstaret expectanda non est.

In Thermis etiam *Buxtonensibus* (de quibus suo loco) aciditas adeo *diminutè* inest, ut æstate, observante Doctissimo Listero, *atramentosæ non sunt*; & *libræ XXXII. Aquæ ad siccitatem coctæ, vix unum aut alterum salis scrupulum præbuerint*; unde *Fermentatione vix* effatu digna succedente, *Thermæ* istæ ut *Bristolienfes*, solum *Tepidæ*, aut potius *Subtepidæ* existunt.

Afordensi frigida.

Notandum porrò, in aqua *Afordensi* (de quâ inferius) quod licet *salia Nitrum viz. & Alkali*, magis abundant, tamen ob lapidis *sectilis*, eive analogi, & aciditatis etiam debitæ *defectum*, *Fermentatio* nulla appareat, sed *frigida* existat aqua ista, nec calorem, *aliter* quam fontanæ aquæ omnes hiberno tempore, *halitu* aut *contactu* prodat ullum. *Major* itaq; *Fermentatio Bathonienses* aquas, ut videtur, calefacit; *Minor vero Bristoliensem, & Buxtonensem*; & ob ejusdem *defectum*, deficiente etiam ad opus *Fermentationis* materia accomoda, *Afordensem, & frigidas cæteras medicatas omnes, frigesce.*

Hic autem *tacere* non possum quin dicam ex quo in hujus rei considerationem *primò* incideram me eo inclinasse, *Caloris & imprægnationis Thermarum causam à Balneis ipsis haud longe abesse*; imo *Coram esse quod quærimus*, ut ex observatione *LXXXVIII.* evidenter apparet, de qua re videatur *Caput Quartum* in principio. Hinc *Guil. Simpsonius* *Thermas Bathonienses è succis mineralibus intra magnorum montium circa Civitatem viscera inclusis, ad quorum pedem erumpunt Thermæ*, procedere arbitratur. Mirum etiam videtur in *puteis fodiendis, lapidum & anthracum fodinis, aliisq; terræ penetrationibus profundis* quæ

Zymol. phys. c. 1.
p. 12.

quæ in & circa Civitatem observantur, aquam calidam nullibi apparuisse, & calorem magnum semel tantum in fodina lapidum *unica*, nimirum prope *Dunkertoniam*, villam tribus lapidibus *Bathonia* distantem, annis plus *centum* retro à *Jonesio* observatum, qui fodinam memorat adeo calidam inventam, ut in eadem Operarii persistere non poterant. Erat autem fodina quæ lapidem *scitilem* abundanter suppeditabat. Jam verò si supponamus (quod probabile) *Scatebras Thermarum infra Civitatem, intra canales subterraneos, quasi Thecas inclusas*, & aqua frigida circumcirca apparere potest, & calida etiam ab injuriis conservari.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Subs. Bath. fol.
20. lib. 2.

Argumentum alterum quod fermentationem adesse suadere videtur, *Stiriarum Nitrosarum formæ* sunt. Cur enim *Balnea Regale, & Calidum*, in quibus calor magis intenditur, in *Stirias majores*, crassiores, & compactas magis illis *Crucis* se extenderent; nisi quod in illis fermentatio major materiam *stiriarum* crudam invigoret melius, & maturet; in hoc vero minor multo, crudam relinquat, & imbecillam. Hinc Jordenus, qui *Balneorum omnium calorem ex una Minerâ accersit: Prout Minerâ in uno loco calidior fuerit quam in alio, ita Balnea caloris gradum variare possunt*; quod non ad caloris ab igne aliquo subterraneo sed à Fermentatione orti differentiam respicere affirmat.

Arguitur a forma
Stiriarum.

Vid. Obs. 75.

De Baln. Nat.
& Aq. Min.
c. 7.

Notandum porrò *Balneorum Regis, Crucis, & Longi* scaturigines, *multiplices* licet videantur, revera tamen in unoquoq; Balneo tantum unicam reperiri, quæ à majori trunco quasi in ramos divisa, & incumbentis sabuli *Cisternæq;* pondere depressa, in diversis *Balnei* locis ebullit; *Crucis* quoq; & *Longi* Scaturigines (probabile) à *Regio* derivari. Scatebræ enim

Scatebra Balneorum omnium una.

A Regio derivata.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Ratio graduum
Caloris.

Aqua in Balneis
omnibus eadem.

Ex sacra pagi-
na arguitur.

enim Balneorum *istorum* è profundis Terræ visceribus *perpendiculariter* haud ascendunt, sed ab Orientali plaga in utrumq; Balneum *lateraliter* descendunt; unde aliquando dum Scaturigines investigarunt *Operarii*, conti majoris longitudo intra Scatebræ canalem *Longi* Balnei versus orientem vibrata fuerat, Canali sese versus *Regale* Balneum dirigente. Idem etiam in *Crucis* Balneo observatum, contumq; se versus *Boreo-Orientalem* Balnei partem direxit. Hinc *diversus* caloris gradus exoriri possit. Nam Thermalis aqua intra Canalem *angustiores* in *Crucis* Balneo inclusa, & *maiores* temporis tractum ad complendum requirit, & per canales subterraneos quasi *Serpentinos* delata, de *minori* caloris gradu participat, quam in *Longo*; quod per Canalem *ampliores* & *magis* rectum aquam calidam recipiens *eundem* caloris gradum, & temporis ad implendum Tractum cum *Regio* observat. *Hujus* autem Balnei calorem à Scatebris quibusdam propriis, ut *communis fert sententia*, calorem *Regis* excedere Capite primo dictum est superius, & observationum *Thermometricarum* Tabula ibidem demonstrat, de qua re plenius agendum in *Appendice* in fine Capitis. Aqua itaq; *Balneorum* omnium caloris gradum si excipias *eadem*, & ejusdem *fere* in omnibus naturæ existit, à cujus gradu *intenso* aut *remisso* diversa *Stiriarum forma* procedere videtur. Vid. Fig. 2. *Append.* in fine Capitis.

Nec quoad hanc rem *nullius* momenti est, quod capite de *Nitro* est superius memoratum, nimirum *Nitrum Antiquorum*, cui *Bathonienſe* probatum *dedimus* *ſimillimum*, affuſo acido ebullitionem creare, unde illud Prov. XXV. 20. ubi ob eandem, puto, rationem *aceti Nitro* affuſi facta est mentio, unde *Fermentatio* inſequitur, quæ à *Sale Petræ* & *acidis* commiſtis non obser-

observatur; *Nitrum* autem & aciditatem etiam, *De Calore Thermis* inesse, in Capitibus de earundem principiis *Thermarum* *Barbon.* *superius* probavimus. Argumentum demum pro *Corruptiva* fermentatione *cogens* & *conclusivum* videtur illud, quod Observatione 88. traditum reperitur, *A Salibus ap-* de Salibus in Terræ visceribus *parentibus. Vid.* *substantialiter* extra *Obs. Lxxxviii.* eam apparentibus. Quum enim *fermentatio* in ipsa *minerâ* intra Telluris viscera, *ita* incalesceret, ut actione & reactione inter se, salibus *quiddam* decedendum foret, salia ipsa, *lucta* subterranea, & *fermentationis* vi, Terræ instar Talparum dorsis elevata, commota, in superficie effloruerunt, & *Balnei* aqua tunc temporis omnino *fere* evacuata tempestate etiam existente *frigida*, in summitates Lapidum ambientis *frigore* deverberata confederunt; Priusquam autem ad *Hypothesin* meam de Thermarum Calore procedam, quædam *præmittenda*, quæ Soli circumjacentis *naturam* & *indolem* aliquatenus declarant.

Notandum itaq; *primò*, locum ubi Civitas jam constituitur, priscis temporibus *Alnetum* fuisse, & ab *Alnis* ibidem copiose crescentibus *Saxonica* voce dictum *Aldermooze*, quod nomen quorundam jam viventium memoria, apud longioris ævi incolas *Civitas* retinuit, & Truncorum *Alnorum* & radicum etiam in ipsis *Balneis* nuper effossa copia præter *In-* *scriptiones* quasdam in *Antiquitatibus*, idem confirmat. *Jud. Crofts fere Centenaria.* *V. Ant. Bath.*

Notandum iterum, solum super quod Civitas exstructa est circa *Balnea* præcipue & *Ecclesiam* majorem, magnam partem *factitium* observari, & ejusdem forsan quondam *idem* situs humilis cum *planitie* extra muros existente, quam *ars* & ingenium *humanum* elevavit; quodq; probabile sit, spatio haud ita magno

Bathoniæ: scilicet factitium.

De Calore
Thermarum
Bathon.

De Sal-Nitro,
cap. 15.

magno *subter* Terram sabulosam, aquis una confluentibus *Paludem* existere & *Mineram*, quam *Salino-Sulphuream* quidam indigitant. Hinc *Joannes Mayow*, cujus errores, adversante animo, in præcedentibus deteximus, *Mineram Salino-Sulphuream subter Bathoniam verissime Commemorat*, & *æstus Thermarum sedem ibidem assignat*, quod inde redditur similis vero, quod in ædificiorum quorundam fundamentis jaciendis ad molle lutum Operarii pervenerint, quod vi *levissima* impulsu cedebat adeo ut longiori militum hasta eidem impacta, *fundum* illorum nemini licebat attingere, tantum lutum *sulphureum* calidum *marga* plenum *hastæ* adhæsit. Hoc in *Borealibus*, & *Austro-Occidentalibus* Urbis partibus observatum, nec procul à *Regio Balneo*, *Crucis* autem & *Calido* proximum. In hoc Luto & ejusdem *vicinia*, *Sulphuris Mineram* constitutam existimo, quod salibus haud longe distans conjunctum *Salino-Sulphureum Salem* in *Thermis* producit. In luto etiam isto calido in profunditatibus Terræ apud locum ipsum observato, *Effervescentiæ* sedem ponendam esse constat, quod ob aquarum in subsidentem tractum ex utraq; Civitatis parte *confluentium* mixturam *mollescit*, quum in vicinis quibusdam locis siccis altioribus, *rigidum* existat. Porro, hinc colligere licet, *Margæ Sal Nitrosæ*, *Alcalia*, & *Sulphur præstò* esse; *acidum* vero & *obram* magnam partem aliunde provenire. Nam quæ de *Vitriolo* in arena non soluto, & *Marchasitis vitriolicis* in ipsa *Minera* latentibus dicta sunt, *stabilia* esse præcedentia declarant. *Pyrites* autem plurimos *Sulphureos* in quibus parum *ferri* forsitan & *Vitrioli*, intra lutosam *margam* abundare autumno quales in vicino solo apud *Lambridge* Cap. VI. observavi, & etiam infra; verum isti à *Marchasitis Vitriolicis* mul-

multum distinguuntur. Civitate itaq; *Salino-Sulphureæ Mineræ* superstructâ, *Thermarum Proprietas & Duratio* evidenter apparent. Sed de his plura in *sine Capitis*.

De Calore
Thermarum
Bathon.

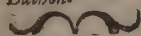
Quinetiam annotandum iterum occurrit *frigide aquæ Scaturigines* circa Bathoniam abundare; adeo ut ab Ingeniosissimo Doctissimoq; Milite D. Antonio Morgan, in Galliâ postea vitâ functo annis abhinc aliquot rogatus, ut *Scaturigines* hinc indeq; erumpentes cognoscere, invicemq; miscere, ad *fermentationem* isthoc modo, si licuerit, investigandam eliciendamq;, bene meminerim me à *viginti duabus* Scaturiginibus intra brevem Terræ tractum Borealem, aquam domi reportandam curavisse, relictis etiam plurimis, quas, experimentis apud locum habitis, loco non movebam.

Scatebrarum
frigidarum co-
pia.

Annotandum etiam, elevatæ Terræ & Structuræ incumbentis molem, subjacentem aquam aliunde advenientem, coarctatam, & ne ulterius procedat impeditam ita comprimere, ut canalibus Subterraneis quasi *Thecis* inclusa e fundo in superficiem confestim ejaculetur, ad eundem ferè modum ac in *Syphonibus*, aut aquæductibus *automatis* accidere solet. Quousq; aqua ascensura sit non invenio, nec quidem in *Regali* Balneo, ob metum inundationis intelligere licet; dicunt autem *Thermarum* famuli si aqua reclusa, & Canales Superiores dicti *The Uents* (qui in *justa* altitudine Aquam conservant) oclusi forent, *Thermalem* aquam circumpositarum ædium cacumina superaturam. In *Crucis* & Longo Balneo cingentis muri altitudo *Experimento* favet, verum quum *Balneorum* Valvæ, cameræ, aliaq; obstant, quo minus *Experimentum* rite fiat, instrumento *Novo* sive *Tuba* vitrea longiore opus est, quam ab vicinam ædem vitrariam ab opere jam cessantem nunc temporis

Ebullientium
Aquarum Ther-
malium causa.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Aquarum cis-
ternæ circa
Civitatem.

Aqua Cornu-
biensis & Ra-
nalis plateæ.

T. Ὑποπόπῳ
Hippocrates.

temporis parare non poteram. Sufficit autem ad præbandum *Thermalem* aquam (puto) *frigidam* in hanc fo-veam quam Anglorum *Coblents* sive *Aquarum Confluentiam* jure dixerim delapsam e locis quibusdam Sublimioribus *descendere*, quàm quælibet aqua ad eandem cum fonte altitudinem *ascendere* soleat.

Porro observandum, *Cisternas* duas *Aquarum* majores a quibus Aqua ad quamlibet ferè intra Civitatem familiam in usus necessarios *plumbeis* Canalibus derivatur, in *oppositis* montibus duobus collocatas existere, versus *Boream* nimirum & *Austrum*; nec non Terræ viscera plagæ *Australioris*, ut & illius *Austro-occidentem* versus, & quæ ad *Orientem* vergit, quatuor aut quinque Milliariorum spatio, lapide *Seçtili* ad extruenda ædificia valde accommo-*abundanter* repleti, in parte autem *Boreali*, nisi in illa, ut dictum, quæ ad *orientem* vergit, in qua Lapidicina *Haselburiensis* maxime conspicua, lapidem dictum parciſſime reperiri, aquam autem *copiose* scaturire; quodq; in *Septentrionali* parte in montibus circa *Marſfeldiam*, ad quintum ab Urbe lapidem, *marchasitæ* *fonesio* occurrerunt unde *vitriolum* conficitur, pluresq; ibidem, & in *Vinia* quoq; contineri probabile, cum aqua *Septentrionalis* magis acida sit, ut Aqua dicta *Cornubiensis*, & Altera prope Portam *Borealem* in *Ranali* dicta *plateolâ*, aliæq; plures vicinæ acidiores testantur, quarum illa ad morbos oculorum, *inflammationes* præsertim & *rheumata*, haud sine optato successu, diu adhibita, laudes merito obtinuit; hæc vero lac coagulet, & acidior multo sit, quod de ulla Scaturigine ab *Austro* proveniente Nemo adhuc dixit; imo contrarium apparet; Nam particulæ lapideæ in eadem plures existentes *aciditatem* Aquæ *Naturalem* ob Salem Communem commistum aquæ, qui voracem illam efficit, retundunt adeo ac reprimunt, ut aquam illam

illam dulciorem reddunt, nec iisdem usibus ac ista quæ a Boreali plaga deducitur æqualiter accomodam. Summa est; Aquam utring; ad urbem derivatam, ab invicem latè distinctam, plurimum differre; quod unanimi incolarum experientiâ sancitum reperio.

De Calore
Thermarum
Barbon.

Porrò, XVIII Aug. 1688, aquam ex utraq; Civitatis parte petitam examini subjeci, & Observavi aquam australem cum oleo Tartari per deliquium citius & spissius lactescere; cum Spiritu Salis Armoniaci multo minori temporis intervallo Turbidam apparere; cum Spiritu Vitrioli tardius clarescere; ex utraq; aqua cum sapone agitata bullas oriri, copiosius autem ex Australi; quod aciditatem in Boreali Aquâ, & Sectilem lapidem in Australi magis abundare arguere videtur.

Inter aquas frigidas circa Civitatem differentia.

In Ranalis plateæ aqua ulterius annotandum, post evaporatas libras tres, & residuum in aqua solutam, ut *lixivium* inde compararem, lixivio per chartam colato, & ad siccitatem evaporato, Salis Mixti Stiptici grana quindecim remansisse. Hoc expertus sum XXVIII. Nov. 1685. Aqua hæc aspera est, culinariis usibus non inservit, carnes coctas rubicundas reddit, & cum sapone non miscetur. Imo Tertio die Octobris A. D. 1688. aquam è tribus puteis, in Ranali platea uno, & duobus in Horto Joannis Rogers ibidem, petendam; curavi, & aqua à Thermis remotior coagulavit lac; ut & Viciniores duæ, magis autem & durius Thermis magis vicina, quæ quo à Thermis remotior, aut iisdem magis vicina existit, de majori aut minori aciditatis gradu participare observatur.

Examen Aquæ
plateæ Ranalis.

Quinetiam Shockervicæ, quæ villa est tres ab Urbe apides distita versus Boream, ad orientem inclinans, in Pomario Humanissimi viri Antonii Carew Armigeri, aqua frigida perenniter scaturit consimilis fere naturæ virtutisq; cum istâ Cornubiensi modo memo-

Schockervicæ.

De Calore
Thermarum
Bathon.

De Box.

ratâ. *Ophthalmica* enim est, & *acidior*, lac *molliter* coagulat, de Sale vero *parum* participat. In aquâ autem vicinâ dictâ de *Boxe*, eadem *Salia* continentur ac in Balneis *Bathonensibus*. Sal enim *istius* aquæ separatus purusq; redditus, & candenti ferro impositus, *liquefcebat* partim, *partim* crepitabat; partem autem *Terrenam* arena albicans & *Tenuis* constituēbat. *Examinata* hæc aqua XII. Febr. 1686. Aquæ prædictæ cum gallis *non* purpurascunt.

Aciditatis am-
bitus.
Senensis Aqua
Ferrata.

Videtur itaq; quod *tria* millia passuum versus *Bo-ream* aciditatis *ambitus* sit, quo ad *Thermas* aqua *acida* solet confluere. Nam Aqua Medicata de *Sene* (de quâ Cap. XIX. de industriâ agendum) in *majori* ponitur distantia, quam ad *Thermas* supplendas necessarium videtur. Porro, aqua dicta medicata *saturatius* multo quam *Thermalis* aqua cum gallis purpurascit, & sui generis *Ferrata* videtur, ut *suo loco* dicendum restat.

Marga Lutosa.

Notatu etiam non est indignum, præter magnam *sectilis* lapidis copiam, quem ad *Fermentationem* multum conferre diximus superius, *lutosum* quoddam Terræ genus circa *Bathoniam* abundare (quam *margam lutosam* diximus) & *ochram*. Hoc ad cavarum viarum latera, & ripas etiam fluminis *observare* licet, & prope pontem *mille* passus distantem dictum *Lan-bridge*, lithanthracea quædam materia, sive Terræ genus *Carbonariæ*, cum ochra adhærente, subter vero ochra pura, conspicitur. Et hoc ipso etiam tempore D. Georgius Clarke Swainsvicensis, in cujus agro nascitur, in *Carbonibus* inveniendis occupatus ingentem *istiusmodi* Terræ quantitatem ab Operariis cum *Pyritibus Sulphureis*, qui inter Carbones *fossiles* inveniri solent, effossam, mihi nuper ostendit, & materiam

ex qua *Thermarum* limus (in quo magna copiâ *Testacea* observantur) constat, tam colore quam *substantia* referre videtur. Memini videre me, inquit Bauhinus, *Illustrissimam E. Celsitudinem ex Pyrite qui in Carbone Fossili abundat Sulphur extrahendum curasse*. Idem etiam circa Buxtonam observavit Listerus: *Hi autem fontes, inquit, è lapide scissili nigricante scaturiunt, cui fere Carbones fossiles subsunt, & in montibus quidem ad meridiem, occasumq;, altero tantum milliare distantibus, iidem etiam ad usum effodiuntur. At id ex Rivuli vicini ripis cui ipsæ ædes superstruuntur, si diligenter rem attendas, Tibi liquido constabit*. Bauhinus etiam iterum: *Sufficiat mihi av. 10. 1/2 deprehendisse ipsâ Fontem nostrum admirabilem per Bituminosos canales, & per Gagatem etiam lapidem seu Succinum nigrum transire. Nam Fossores altius Scaturiginem Fontis Admirabilis perquirentes lapidem quem vocant Schwartzaugstein, vel Agstein reperiunt*.

De Calore
Thermarum
Bathon.

De Therm. Boll.
l. i. c. X.

De Ag. Med.
Angl. Exerc. pr.
c. 4.

l. i. c. i.

Porro, *Testacea* in Vicinis Civitatis partibus *Bo- Testacea circa*
realibus dictis Bicknell; Australibus nominatis
Beechenclift & Greeneway; & Occidentalibus,
vulgò The Gravel-pits abundare observantur, adeo
ut cochleolas quamplurimas solidas partim, partim
fractas vidi inde conquistas, quæ albedine & figura
conchas marinas majores omnino reserebant. Pen-
debat autem Cochleola mediocris grana duo. Virgi-
nes etiam Bathonienses, quæ floribus in vivorum ex-
emplar pingendis assuescunt, in floribus operis, ut
vocantur, Testacei, testulas illas liberalius usurpant,
quæ, contorta Testæ parte externe picta, ipsarum
operi gratiam magnam contribuunt. Et licet Coch-
learum forsân prædictarum plures in locis siccis,
nuris Veteribus aliquando adhæserint, & communi-

Bathoniam.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Vid. Obs. 90.

Circa Bathoni-
am plura fer-
mentant.

um factus fuerint, *aliæ* tamen *intra* terram reperiuntur, & in *Limo* Balnei Crucis minimas *infra unius* grani magnitudinem solidas *Henricus Dyer* istius Balnei *Serviens* observavit. Imo in Regalis Balnei arena particulas *Testaceas* abundare diximus *superius*, quas *acus* & *microscopii* ope, à cæteris sabuli partibus *separavi*, quibus cum aceto mistis *Fermentatio* successe-rit, quod *Hypothesi* Nostræ de Caloris *Thermarum* causa ansam *primam* præbuit, ut in *Alloquio ad Lectorem* latius est dictum. Cochleæ autem prædictæ Communes vacuæ aridæq; in Telluris superficie copiose repertæ, *Tempestatis* licet, aut *humana* interdum vi, aliunde deverberatæ, casu fractæ, & tractu Temporis *resolutæ*, cum aqua pluvia absorptæ, intra Terræ viscera admitti possunt, & demum aquæ Balnei, & ejusdem etiam *limo*, præter innatas solidas, commisceri.

Tandem, *ultimo* & præcipuè est notandum, quod omnia fere circa Balnea inventa, *Marga* nimirum, *Ochra*, lapis *sestilis*, *Arena*, *Spuma*, *Salia*, & *Testacea*, affusis acidis *ebullitionem* creent, & *Fermentare* observantur. De *Testaceis* vero annotandum ulterius, quod in *Crucis* Balneo præcipue existant, ubi *Fermentatio minor*, ob *minorem* materiæ ad fermentationem requisitæ copiam exoritur; ibi tamen non *naturæ* ibidem generantis *instituto* debentur, quàm sabulo *illuc* aliunde advecto, quod ad majorem pedum firmitatem *illic*, in Balnei fundo solent substernere; *sabulo* autem una cum *Testaceis* injectis & substratis, *istius* Balnei *Calor* non parum inde consuevit augeri; quod *partim* licet Terræ in fundo Balnei compactiori, *partim* autem *Testaceis* commistis deberi videtur. His præmissis, ad conjecturam Nostram de Caloris *Thermarum* Origine & *Duratione* jam procedo.

Nam

Nam *μὲν τις ἀεὶς ὁ δὲ εἰς αἰὲς καλῶς*, sive ut hæc verba De Calore
Ciceroni sunt reddita, *Qui bene conjiciet, hunc Tu Va-* Thermarum
tem perhibeto optimum. Bathon.

Nova HYPOTHESIS de Causa Caloris.

Salia & Margam, Testacea etiam & Hypothesis
Aquarum in subsidentem Terræ tractum Nova.
Confluentiam a Principio creata, & in
Minera subter, aut juxta locum ubi B A L-
N E A jam sunt, Consilio Divino sapien-
ter Disposita, virtute Verborum פרו ורבו cre- 1 Gen. 28.
scite & multiplicamini, a propriis seminibus
in suis Seminariis huc usq; incrementum
sumpsisse opinor, non secus ac maxima Crea-
tionis pars sumit jam, & ad ultimam rerum li-
neam sumptura sit porro. Nec minus mihi
credibile, aut magis mirum videtur, Mine-
ralia in Mineris subter Terram jugiter incre-
scere ac renovari, quam Vegetabilia, gramina
(puta) quæ conculcamus supra eam, ob Seminum
virtutem, perpetuò durare, & annuatim vires-
cere. Fuit autem, eritq; semper, majori generis
humani parti solenne, quæ coram sunt præter-
videre, illis verò quæ non apparent admiratio-
nis.

De Calore
Thermarum
Bathon.

*nis Tributum pendere, Rebusq; Naturalibus
idem ac Virtuti apud Poetam accidit, de qua
scribit,*

Præsentem odimus,
Sublatam ex oculis querimus invidi.

*SALIBUS ALCALISATIS aliisq;
supra memoratis ad creandam EFFERVES-
CENTIAM requisitis, Præcepto Divino fixis
satis, Duo magni Communis aquæ Torrentes in
vicinis Terræ Profunditatibus illis affundantur,
qui in, aut juxta locum ubi BALNEA
consistunt, in alto Telluris sinu possunt concur-
rere; Hic ab Austro lapidem arenaceum, istius
Tractus incolam, secum apportans; Ille vero a
Boreali plago, si non Marchasitis quibusdam
Vitriolicis, Vapore saltem, aut halitu acido,
acutior redditus, utroq; dein coeunte juxta
Mineram Salino-Sulphuream ibidem positam
divinitus, a Tanta materiæ continuè generatæ
copia, tam ad effervescendum ibidem parata,
quam in eundem finem aliundè advecta, FER-
MENTATIO & LUCTA, abs actione &
Reactione horum inter se, (unde Continui So-
lutio, sive CORRUPTIO quædam, haud
secus*

secus ac in calce viva, ab aqua affusa, insequitur,) ad calorem isti in Thermis æqualem producendum sufficiens oriatur, præcipue si animo reputemus, in Terræ Penetralibus, & Visceribus profundioribus, non sine ingenti aquæ acidæ copia, & Alcalisatæ materiæ varietate, hanc Luctam generari, ubi Aer Fermentationem non sufflaminat, aut Incendium inducens, (quod sine motu Terræ in ejusdem visceribus raro accidit, si unquam observetur,) ignem aliquem accenium procreat, sed, isto potius adjumento, Calorem reduplicat.

Et hinc quidem fit ut acido prius vaporoso in Alcalia agente, Sal concretum acido-salsum primò oriatur, ut Tartarum affuso Vitrioli spiritu, post Fermentationem peractam, Vitriolatum efficitur. Quùmque (præterquam quod in Metallorum Mineris observari solet) in Sectilium lapidum, & Carbonum fodinis, calor sine Ignis alicujus actualis ope intensus adeo interdum appareat, ut in illis operarii consistere vix possunt, ut in Capitis principio superius annotatum, imo Carbones inde aere perflati (ut fœni immaturi, & vegetabilium aliorum æstus fileam) non raro incenduntur, intra Salium & Sulphuris Mineram subterraneam talis materiæ ad effervesendum aptæ accessu adjutam, Calorem isti in Thermis consimilem oriri posse concipere absurdum non est.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Notandum verò in *Hypothesi*, me sub *Salis Alkali* nomenclaturâ *Marinum*, seu *Communem* comprehendisse. Herba enim *Kali*, q̃ æ alio nomine *Salicornia* vocatur, (è cujus cineribus *vitrum* conficitur, quam ob rem plantam istam *Glaskwort*, sive Herbam *Vitrariam*, Angli appellant) in locis *marinis* crescens, & Aqua *Salsa* nutrita, de natura *Salis Maris* participare videtur; licet *Chymici* pro sale *fixo* Vegetabilium aliorum *calcinando* parato, salis *Alkali* vocem promiscue usurpent, quem à *Marino* sale distinctum, non *crepitare*, in libris suis *Chemiæ* additi passim affirmant, de qua re plura *Capite IV.* superius. *Nitrum* etiam *fixum* ad naturam *Alkali* propius accedit, unde acidum in *utrumq;* agit, ideoq; principia (inter salia) *passiva*, *Alkali* & *Nitrum*, ab *Activo Acido*, *opponi* monuimus. Hoc *obiter* notato, procedo.

Hinc etiam spectant verba Doctissimi *Shirlezi*, quæ *Conjecturam* prædictam abunde confirmant. In *Principio*, inquit, in sinum aquarum infudit *DEUS* rerum omnium istarum semina, quæ postea ex aquis producendæ forent, iisq; constantes regulas, & certas agendi leges constituit. *Virtute* etiam verborum, *Crescite* & *Multiplicamini*, facultatem in eodem ordine manendi obtinuerunt, donec igne mundus peribit; quo tempore *seminales* omnes *essentiæ* corpora *classa* relinquent & ad *DEUM Exemplar* illarum magnum, & fontem *Primum* revertentur, à quo nunc temporis continuo dependent. Et quidem de aquis *Aponensibus* *Claudianus*:

Quis Casum meritis adscribere talibus audet?
Quis negat Autores Has statuisse Deos?

Tent. Philo.
soph. Sect. 8.
p. 112.

*Ille Pater rerum, qui Sæcula dividit astris,
Inter prima poli Te quoq; sacra dedit;
Et fragilem Nostri miseratus Corporis usum,
Telluri medicas fundere jussit aquas.*

De Calore
Thermarum
Bathon.

Idem de Aquis Medicatis quod de aquis in genere
verissime affirmetur. Nam, Apocalypf. XIV. 7.

DEUS Mare & Fontes aquarum Creavisse dicitur,

Secundum illud quod primo Geneseos traditum repe-
ritur. Et de Thermis Bathonenfis THOMAS, Thomæ Epis-
copi Præcum
libellus.

Bathonenfis & Wellensis Episcopus, Præcum & Pio-
rum Consiliorum Libello (de quo plura in sequente
Capite) speciatim: *Thermas itaq; reputare licet Divinæ
Providentiæ mirandum Opus valde, & propitium, tam in
Infirmorum aliorum plurimorum Bonum, quam Tui desig-
natas; Lauda igitur & adora Deum, qui in Bono adeo
Universali creando, & potestatem ejus & Clementiam
insigniter manifestavit, & primo ad Thermas adventu
Adora Deum, qui Fontem creavit.*

Prædicta in Hypothesi demonstrari posse puto plu-
rima Autopticè, si circa Balnea ad pleniorē rei con-
firmationem usq; ad ipsam Mineram effodere liceret,
quod quum fieri vix possit sine Noxâ, imo jacturâ
(forsan) Scaturiginum, isti demonstrandi modo acqui-
escendum, quem ars in Naturæ imitationem suppe-
litat. Et sane qui Effervescentiam, & calorem qui
ab Aqua Forti & sublimato; vitrioli Spiritu & Testa-
eis; à Liquore Aluminis cum Urina, Vini fecibus,
ut calce; ab oleo Vitrioli aut Sulphuris p. c. Spiritu
Vini, aut Communi etiam aquâ, mistis; aut Nitri
spiritu oleo Tartari affuso; caloremq; istum qui a
Tartaro Vitriolato abs olei Vitrioli & Tartari congres-
su; ab Aceto distillato Limaturæ chalybis, aut Cupri
affuso; aut in Minerali Bezoardico conficiendo, ab

A rebus variis
mistis Fermen-
tatio.

Y

Antimonii

De Calore
Thermarum
Barbon.

N. B.

De Baln. Nat.
Tom. 1. c. 3.

Zymol. phys. c. 4.
p. 38.

Antimonii Butyro, & spiritu acido mistis; & denique in cæteris recitandis prolixior sim, in *Fæno* nimis humide reposito, aut, quod mirum forsan magis, pannis lineis lotis invicem madide superimpositis, & per aliquot dierum spatium, ita servatis; nec non in *Glasto* præparando, post affusionem aquæ *Communis* & *Urinæ* herbæ *molendinæ* contritæ oriri solet observaverit; qui quidem calor in Mixturis nonnullis præcedentibus intensus adeò non rarò apparet, ut eundem Manus ferre vix possit, imo interdum digitos aduret, facile concedet *Acta frigida* invicem mista Calorem valde intensum creare posse; quod Chymicis notissimum, quos Judices hac de re aptissimos appello, ad quos *Lectorem* etiam veritatis avidiorem jam remitto, & *Paracelsum* præcipue, qui *Salium luctæ* memoriam Mihi inter chymicos *Primus* refricuit. In eodem etiam pulvere cum laude sudavit ingenio circa hanc rem admodum acuto pollens *Guil. Simpsonius*, qui aquæ affusionem *Fermentationis* principia languentia excitare docet, & experimento facili communis aquæ oleo *Vitrioli* affusæ luculenter demonstrat; quod intensioris Caloris gradus in Thermis Bathonensibus, post pluvias observati, rationem suggerit. Tantum addam *Nitri*, *Sulphuris*, *Salis*, *Ferri* (quod in fæcibus nigro colore tinctis, ut quibusdam accidere solet, clarius apparet) & forsan *Vitrioli* aciditatem spirituales Thermis inesse, quæ cum Sale *Alcali Tartaro* analogo, congregiens, & pugnans, acido superinducto valde adjutum Calorem adeo intensum simili modo subter Terram possit excitare, ac coràm conspicimus; præsertim quum *Communis* aqua *vitrioli spiritu*, aut alio quovis acido acidior reddita, in *Thermarum* Contenta ita involet, ut *Ebullitionem* magnam, & calorem aliquem, creare soleat, qui aquæ

liquæ & materiæ aptæ quantitatis, & *Cavernarum* etiam subter Terram adjumenti ratione, ad istum caloris gradum *infra* Terram (forsan) potest assurgere, quem in *Thermis* observamus, præsertim quum præter *innatam* Sulphuris aciditatem, *Vitrioli* etiam & *Nitri* aciditas, in sulphuris ipsius *Minerâ* contineantur, ut Capite *Septimo* notatum; quæ *Vapore* quodam, aut *Spiritu* constans, calorem *similem* cum communi *aqua subterranea*, ac oleum *Sulpburis* p. c. ad manus *Tactum* excitare possit. Quid ad eos qui inter *Naturales Productiones*, & *Præparationes Chymicas* disparitatem urgent responderi possit, *suo loco* videbitur. Qui vero ignem ex *silice* & *chalybe* collisis, rotarum *aridarum* motu, aliisq; non paucis ad *Tactum* *frigidis* excussum observaverit, calorem adeo *intensum* ut in *Thermis* apparet, à *Mineralibus* (ut de *Metallis* in Terræ visceribus latitantibus *nihil* dicam) *Fermentationis* motu agitatis & attritis, exoriri posse minùs mirabitur. Et quidem si *Hæc* ab ipsius naturæ sinu le *Caloris* *Thermarum Bathonicarum* causa petita *Hypothesis* minùs placuerit, nisi alia *Naturalis* veritati magis consona assignetur causa, quæ *probabilior* appareat, (quam *Candidum impertiri* etiam atq; etiam rogo) *Omnipotentis* digiti *Mirandis* operibus, quorum *Naturalis* Causa nulla assignari possit, aut debet, *Thermarum* harum calor, me iudice, accenseri metetur.

Porro, *Semina Mineralium & Vegetabilium*, lapidum nimirum & arborum à *principio*, puto, concreata, intra Terræ viscera in propriis *Seminariis una* concrefcere, instantia *nupera* manifestat, quæ in agro *Somersetensi* isthoc loci (quod sciam) *unice* observata, in aliis *Angliæ* Comitatibus *familiaris* esse solet. Quum haud ita pridem Dominum *Ricardum Lans-*

De Calore
Thermarum
Bathon.

Seminum Vegetabilium & Mineralium una crescentium instantia rara.

De Calore
Thermarum
Bithon.

downe inviserem, in agri sui fodina lapidea apud **Woodborough** in Comitatu prædicto, cui *arbores* imminebant, & super *quam* crescebant, intrâ magnæ molis lapides, quos discindi curavi, *arbores* & *arbo-reta*, quasi penicillo delineari & *depingi* observavi. In his lapidibus (plures enim erant, & *Toti* Fodinæ Communes) *semina arborea* & *lapidea* erant invicem commista; *priora* autem pauciora, & intra materiam Saxeam lapidescentem inclusa, ad arbores producendas se exerere *non* poterant, prima autem delineatione *pusillas* Arbores designant, *ejusdem* speciei & figuræ prorsus cum illis quæ supra Fodinam *altius* excrescunt, quibus si comparaveris *dissimiles* haud invenies; *Posteriora* verò Lapidea viz. mole *majora* & mollia primo, *postea* vero in lapidem concrescientia, *Semina* arborea eodem *ferè* modo involverunt, ac *Ambra* muscam, quæ quousq; materia erat *ductilis*, explicarunt sese, & *arboretum* finxerunt; *alia* vero intra materiam lapidescentem *non* implicita, Terram *sursum* perruperunt, & in *proceras* arbores & numerosas evaserunt (Vide Fig. 2.) Jam vero si *Mineralium* quorundam & *Vegetabilium* *Semina*, isthoc modo *subter* terram crescere, plusquam, forsân, sit probabile; *Salia*, *Margam*, *Testas*, & cætera ad *fermentandas* aquas requisita, intra Terræ viscera inclusa *renasci* adeo ac renovari, *Mirum* quidem videri non debet, multo minus *impossibile*. Quibus addo Joannis Mayow LL. D. & Med. in quibusdam licet à me dissentientis, *testimonium* & *συμπόσιον*, qui Terram scripsit, in aliquibus locis *semine* quodam Minerali imbutam esse, quod perinde ac *semen Vegetabilium* crescit, & ad maturitatem perducitur. Unde Caloris & virtutum Thermarum *durationis* Causam meum meritò accersit. Inde, addit, sit, quod *Mineræ* istius dispendia *jurgiter* instaurentur.

Tract. de Sal-
Nitro, Cap. 15.
in fine.

Imo,

[Faint, illegible vertical text]

Ornatissimo Viro
JOSEPHO LANGTON
 de Newton Park Armigero
 AVTOR, D.C.Q.

Fig I

Fig II

Fig III

Imo, *observatu* dignum est ulterius, succum lapidescentem de novo generari, lapidesq; se per *juxta positionem*, aut viciniam propagare, prout *hinc* apparet, quod in exteriori murorum *Civitatis* hujus parte, quæ *occidentem* respicit, & hortum D. *Thomæ Gibbs* Senioris, Bathoniensis Incolæ, *partim* includit, materia eadem lapidea, ex qua *murus* constat, in accretiones quasdam *fungosus*, ipsi apponatur, & octo solum annorum spatio, à librarum *Viginti*, ad *quingentarum* pondus transfudaverit, unà cum *novorum* lapidum germinationibus, *fungorum* instar, *annuatim* erumpentibus, *primo* quidem mollioribus, levioribus, & spongiosis, *crustaceæ* lamellæ *ideam* referentibus; *processu* autem *Temporis*, induratis, & *solidis*, adeo ut incrementum ab *Hortulano* sensim observetur, tametsi *extra* fodinas suas lapides existant, qui *innato* propagandi ptincipio, præ cæteris, acti, in muro licet constituti, ultra *Triginta* librarum pondus, *singulis* annis, quasi *germinando*, incrementum sumunt, & Sæculis insequentibus, murus *novus* veteri, forsan, accreturus sit. Vide *Figuram* 2. Quinetiam probus ille Vir *Thomas Broad*, cujus curæ Hortus à multis annis fuerat commissus, mihi *nuper* retulit, *Giganteam* illam molem lapideam, *Nanum* se & infantulum cognovisse, & primo suo in hortum adventu *unius* aut *alterius* anni accretiones illas adæquasse quæ ex *majori* massâ, muri parti boreali *magis*, ternario ordine dispositæ, *nuperrime* accretæ, adhærescunt. Porro, succum hunc in lapidicinis liquoris forma existere *inde* patet, quod è *superna* fodinæ parte *guttatim* destillans, in *Crassiores* *Stirias* *Pyramidales*, glaciei instar, ex ædium crepidinibus, *brumali* tempore dependentis, concreseat; *iconem* unius, pedem *unum* longæ, in Lapidicina de *Horlecombe*, ubi lapis *fecundus* prope *Bathoniam*

De Calore
Thermarum
Bathon.

Lapides propa-
gantur extra
fodinam.

Testimonium
Thomæ
Broad.

De Calore
Thermarum
Bathon.

thoniam versus Austrum effoditur repertæ, & ab Operario Communicatæ, hic *chalcographi* arte, exhibendam curavi. Vide *Figuram* 3.

Illustratio sup-
posita.

Ad illustrandum illud quod supposui, nimirum, Communis Aquæ Torrentes ex utraq; Civitatis parte salibus &c. affundi; Notandum; Thermarum Omnium Scaturigines intra Diei Naturalis spatium suppeditare Thermalis aquæ Tunas 1047, Cadis & Congiis infra Tunam, non numeratis; additis autem Cadis & Congiis exactè 1050 Tunas; Unum Cadum, & 18 Congios. Unius autem anni spatio, iisdem additis, 383371 Tunas; duos Cados; & 46 Congios. Ut ex hoc Schemate ex accurata Ricardî Blanchard, Notarii Publici Bathoniensis, supputatione, dimensionibus & Contentis Cap. 1. memoratis, concinnato, luculenter apparet.

		Tu. Ca. Co.		
xxiv. ho- rarum spatio, Balneum	<i>Regale</i>	Suppedi- tat Ther- malis Aquæ	693 1 18	} 856 3 40
	<i>Reginæ</i>		163 2 22	
	<i>Crucis</i>		85 0 32	
	<i>Longum</i>		108 1 0	
			<hr/>	
			1050 1 18	

		Tu. Ca. Co.		
Annuatim	Regis	253066	2	36
	Reginæ	59714	2	48
	Crucis	31079	0	16
	Longum	39511	1	0
			383371 2 46	

Jam vero *Unius* anni, multo minùs *plurium* sæculorum, *Aquam* infra *Balneorum* solum unà contineri haud probabile, nisi *Civitas Bathon Thermalium* aquarum *Oceano*, ac *Venetiae Mari*, superstructa foret. Similius autem vero videtur *Communem* aquam in *profundis Terræ visceribus* utrinq; accedere, ejusdem fere naturæ cum ista in *superficie*, quæ *usibus domesticis* ubiq; inservit, quæq; *materiæ ad medicandum* & *effervescendum* aptæ subter locum occurrens, modo prædicto medendi virtutes, & *Fervorem* acquirit. Neq; mirum magis videatur *Aquam Thermalem* ante mixturam *Salium* &c. *Communem* esse, quam *Cerevisia medicata* ante *Ingredientium* miscelam, quæ *medicatam* efficiunt, ab aqua *Communi* nihil differre; aut *Mineralem* aquam aliquam *salinam*, aut *chalybeatam* frigidam, ante *Mineralium* contactum, *Communem* fuisse; quod tamen ubiq; fere & ab omnibus conceditur. *Thermalium* aquarum *abyssum* à principio hic creatam nemo sanus asserit; imò *Communem* aquam successivè, continuò, & quotidie *medicantibus* rebus affusam, *medicatam* fieri magis probabile, unde *unius diei* dispendium *altera* compensat. Sed de hac re *plura* statim.

Quod autem *Fermentationem Corruptivam* in *Terræ profunditatibus*, & alto telluris sinu, peractam judicemus, de hac re audiendi sunt *Regalis Academiæ* apud Gallos *Ingeniosi Philosophi*: Si absq; igne in tellure calor ullus sit, *Scatebrarum* quarundam aquis calefaciendis idoneus, necesse est, ut calor iste in aquis ab annorum quibusdam millibus, imò forsan à prima rerum origine calidis, in ordine ad sui ipsius perpetuitatem, in locis profundis, & à *Terræ superficie* longissime remotis, consistat, ubi aer circumambiens frigiditate sua, quæ in extremo gradu poni videtur, calorem minuere possit,

De Calore
Therमारुम
Bathon.

N. B.

Fermentatio est
profunda.
Min. Aq. Gall.
Exam. p. 119.

De Calore
Thermarum
Bathon.

possit, & imbecillum reddere. Ex hoc visum est supposito, aquarum calidarum & frigidarum Scaturiginum, quarum nonnullæ similia sedimenta facere, & ejusdem speciei sales continere observantur, differentiam hinc provenire, quod aquæ istæ Telluris loca plus minusve profunda pertranseant. Observamus aquas in Telluris superficie labentes frigidas esse, nisi Solis calore calefactæ fuerint, nec calorem ullum oppidò magnum, in Terræ partibus, quæ valde profundæ non sunt manifestum invenimus, quod causam ad determinandum suggerere videtur, Quicquid Caloris in Terra dignum magis observatu fuerit, in alto ejusdem sinu collocari debere. Tam à distantia itaq; à Caloris origine remotiori, aut magis Vicina, quam à fermentationis gradu intenso, aut remisso, majori, minorive, Caloris gradus in Thermis videtur procedere.

Objectio contra Hypothesin.

Contra prædictam Hypothesin militare videtur, quod verba superius memorata Crescite & Multiplicamini, de Aquatilibus, Volatilibus, Brutis, & Homine solum, pronunciata forent. Nam quum ex abyssu mundum creavit DEUS, primo die Lucem & Tenebras, sive Diem, & Noctem fecit. Secundo, Cælum. Tertio, Mare, Terram, & Vegetabilia. Quarto, Solem, Lunam, & Stellæ. Quinto, Pisces, & Volucres. Sexto, Bruta animalia, Reptilia, & genus Humanum. At vero verba ista non ante quintum & sextum diem prolata erant, quibus istorum dierum operibus benedixit Deus, nulla autem in Tertio die earundem mentio, quo Terram factam fuisse memoratur, occurrat.

Solvitur.

Verum verba illa non restrictè ad eò intelligenda videntur, quin ad Mineralia etiam referri possint quam verissimè, quod eadem fide credere debemus quæ Metalla & Mineralia creata fuisse, & jam existere,

re, de quorum creatione, intra Hexameron, apud sacram paginam, ne verbum quidem occurrit. Vegetabilium enim meminit, & quæ sunt supra terram, quæ vero subter terram, aut infra eam sunt, silentio involvit. Jam vero ut horum verborum efficaciam & vim ad vegetabilia die Tertio facta, se extendisse videmus (crescunt enim, & multiplicantur non secus ac Pisces, Volucres, Bruta, Reptilia, & Homines, semenq; suum sibi inditum in principio, secum apportant) eodem jure ad Metalla & Mineralia, infra terram licet, liceat extendere, nisi dicamus hæc non ex Naturæ instituto, sed præter illud, ut Monstra produci. Crescere igitur videntur, & multiplicari, in suis Seminariis, haud secus ac gramina, arbores, & Cætera Vegetabilia, quibus assimilata probavimus hac in re, quodq; instantiâ haud vulgari suprà memorata, confirmatum dedimus, & corroboratum. Addam ultimò Sententiam Cl. Jordeni, qui de Mineralium aquarum Perpetuitate verba faciens, ait: *Necessitas hujus rei à Benedictione prima, Crescite & Multiplicamini, dependet, quæ dubio procul, tam ad Mineralia, eorumq; genera, quàm ad animalia pertingit, cujus virtute eadem videmus quotidie propagari.*

De Calore
Thermarum
Bathon.

De Baln. Nat.
& Aq. Min.
c. 14.

Si in contrarium dictum fuerit ulterius, Me, quum Acidum immaturum duobus Salibus maturis opponam, idem fere absurdum meditari, ac si infirmum puellum cum duobus viris robustis committerem. Respondeo, Acidum perfectionem aciditatis, non tamen Salis obtinuisse; & quum perfectam aciditatem Hypothesis requirat, acidum quâ Tale, in perfecto aciditatis statu, & maturum existimo; licet in Salis statu imperfecto immaturum remaneat; eodem modo ac Puer in tenera ætate perfecte animatur, tametsi corpus ad maturitatem Hominis non adoleverit.

Replicatio ulterio.

Z

Ex

De Calore
Thermarum
Bathon.

Caloris Dura-
tio.

a De Dieta, l. 1.

b De Constantia.

c De Mundo, c.
ult.

d De Usu Part.

l. 6. c. 12, 13.

e 2. Rom. 15.

De Aq. Medicat.

Newnham

Regis, in agr.

War. p. 5.

Ex hactenus dictis Caloris Thermarum DURATIONIS Causa patet. Nam, quum Mineralia, à principio mundi innatis propagandi principiis in mineris agantur, Constanti lege & Naturali, non inclinante modo, sed quasi cogente ad finem ejus usq; idem perficient. Et hoc est quod (a) Hippocrates Ἀνάσσειν (Necessitatem,) vocat. (b) Lipsius fatum Naturale inherens rebus ipsis, (c) Aristoteles & (d) Galenus νόμον γενεῶν, & (e) Paulus Apostolus (aliò tamen respiciens) νόμον γενεῶν, sive legem inscriptam divinitus, quæ adeò tenaciter Mineralibus infigitur, ut nulla vi, aut arte, de moveri possit, aut alterari.

De hac re Philosophus quidam Anglus ita scribit: Si dixerimus sine Causarum Naturalium mediis DEUM omnia producere, & Philosophiæ fundamenta succutiemus, & Actionibus suis Naturam spoliata ibimus. Rectius illud Geneleos libro traditum, mea quidem sententia, tenendum, DEUM nimirum, à novis rerum creationibus temperasse, postquam ortus & interitus sui naturam & facultatem iisdem concesserat. Nam, si Causæ Secundæ in se Steriles, & inefficaces, vim & facultatem, ut aliter in DEI operibus media non fuerint, ab Omnipotentia ejus continuò recipiunt, hoc concesso, non tantum Generationem & Corruptionem e medio submovemus, sed novam etiam rerum Creationem necessario inducimus, à qua DEUS diu cessavit, ut in Sacra Pagina traditum reperimus, cum Entia omnia Creata Legi subdiderit, qua Crescendi & Multiplicandi potestatem iisdem concessit.

Porro, quum Nobiscum reputemus serio quantam aquæ molem, fere minima materiæ alicujus mineralis pars impregnare possit, Conceptu inde facilius Duratio evadit. Jam vero pars una Mineralis partes sexies Millenas æquales aquæ imbuisset, à Dignissimo fide.

fide relatum habui; Imo experimentum quoddam recitat Nobilissimus Boyleus, in quo Marcasitæ optimæ grani *Dimidium*, in Nitri spiritus quantitate per exiguâ *solutum*, gallarum infusionis partibus *sexaginta uni millenis, quadringentis, & quadraginta*, tincturam communicavit. Adeo ut necesse sit partes non dico *infinitas*, sed prodigiose *multas* in minerali *Atomo* latuisse, quum quamlibet aquæ partem *tantillum* Mineralis occupaverit, cujus granum *unicum* partes aquæ *Millenas centum viginti duas octingentas, & octaginta* impregnare possit. Imo *Salis Chalybis* ex *Autoris* Nobilissimi prius memorati *præparatione* (octava) grani parte *uncias* aquæ *tres*, quibus admistum erat *Sal imbutas* vidi; & addita gallæ portiuncula, purpureus color *manifesto* apparuit. Quodque propius ad rem nostram accedere videtur, quælibet *atomus*, sive *minima* parabilis *Salis* particula quæ haud grani pars $\frac{1}{100}$ (centesima) videbatur, in communis aquæ *Uncia* soluta, existentia fux indicium exhibuit, & gallæ particula ad sensum *minima* adjecta, aquam prius limpidam in purpuratam *leviter* facillime mutavit.

Imo in Thermis Regiis Bathonicis granum unum *Salis* impregnat aquæ partes 1536; quod ita probo. In congio Aquæ uno continentur grana *Salis quadraginta*, in 61440 granis Aquæ. Pars *quadragesima* 61440 est 1536. Ergo granum unum *Salis* impregnat partes æquales aquæ 1536 de facto, in Thermis Bathonensibus. Jam vero, si granum unum *Salis* in tantam latitudinem se possit diffundere, ut *Millenas quingentenas & Triginta Sex* (minimum) aquæ partes impregnare valeat, & è Fontibus perennibus Subterraneis Communis aqua copiose adeo affluat continuo, *Duratio* *Thermarum* Bathoniensium luculenter apparet,

De Calore
Thermarum
Bathon.

61440.

122880.

1536.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Vid. Obs. 62.

licet de fontibus *non* perennibus, sive de aqua *pluvia* & *Nivosâ* illas interdum participare Obs. 62. demonstrat, quæ *Contenta* *minora* in *maiore* aquæ *quantitate*, *aere humido* & *pluvio* *existente*, *quam in sicco* (ob *Thermalem* aquam *Tenuem*, *minus* *salsam* & *dilutam*) *asserit*.

1440.

Sin autem partibus aquæ 1440, sive *tribus* aquæ *unciis*, pro *diversitate* *mensuræ* (*duodecim* aut *sedecim* *Unciarum* in *Pinta*; *librarum octo*, aut *novem* *librarum*, *decem* *unciarum*, & *granorum quinq;* in *Congio*, ut *alii*, & *præsertim* D. *Jonas More*) *assignentur* *Salis granum unum* fere *semis*, sive *granum unum*, & $\frac{4}{100}$ *divisio* *grani*, sive *dimidium* fere *grani* in *Uncia*; tum una *Salis pars* *impregnabit* aquæ *partes æquales* 960; & tum in *priore* *Computatione* *tres* *grani partes* 1440, aut *tres* aquæ *uncias* *impregnant*; ex Obs. 67. quæ *grana tria* *Salis* in *Pinta* *affirmat*.

960.

Vid. Obs. 67.

Notandum *Thermalis* aquæ *impregnatæ* *proportionem* ad *quadraginta* *Salis grana impura* in *Congio* *respicere*, quod *prius* *observaveram* Cap. 2. *Pura* autem *Salis grana minora* multo in *Crucis* *Balneo* *continentur*, quæ *Thermalis* aquæ *partes* *impregnant* 61440, & *granum* *quodlibet* ex *supputatione* *posteriori* 1920; *priore* *vero* 3072; à *Regali* *Balneo* & *Calido* *dicto* *multum* *diversum*; In *Crucis* *enim* *Balneo* *viginti* *solum* *grana* *Salis pura* *continentur*; in *Regalis* *viginti tria* *semis* *Salis*; & in *Longo* aut *Calido* *viginti octo* *semis* *insunt*; quibus *suæ* *etiam* *Thermalis* aquæ *proportionem* *invicem* *respondent*. *Vide* *Obs. 73*, & *sequentes*; *nec non* *precedentes* 67, 68, 69.

61440.

Notandum etiam quod *Ferri & Sulphuris* in Thermis proportio non exprimitur, quæ *Salis puri* molem adeò dimiautam quodammodo compensat. Ut *supputationis* præcedentis *Norma* pateat, *figuras* subse-
quentes placet subnectere.

60	} grana in	Drachma una.
480		Uncia una.
1920		Unciis quatuor.
7680		Unciis sedecim.
30720		Congii dimidio.
61440		Congio uno. Continet Congius octo libras. Libra uncias Sedecim.

Summæ præcedentis quadragesima pars 1536.

Ex hac Hypothesi. *Propinquitas & Activitas* in confesso sunt; nec minus patet *Æqualitas*; nam uno eodemq; tenore in *Minera* subter aut juxta locum, eadem quantitate *Mineralia* generantur & pugnant, *Salia* nimirum, *lapidea & Testacea* materia, &c. & *Aqua acida* affunditur, unde idem caloris gradus ut plurimum in Thermis consequitur, nisi quod *Pluviis* Tempestatibus calor intendatur, ob majorem aquæ affluxum, & suppetias materiæ novæ, quæ *Fermentationem* adaugent: Certò enim observatur, post *pluvias*, Calorem versus fundum, ubi *Fermentatio* incipit, intendi, aquæ autem superficiem temperatiorem existere; quod à sola *Antiperistasi*, sine causa aliqua interna provenire posse, haud videtur probabile. Neq; *Mineralium* generationi *Novæ* officit caloris perennitas, quod in subterranei ignis pabulo superius objicitur; Nam *Fermentationis* tenor adeo æqualis est ut quantum in superficie consumitur, tantum è fundo suppeditatum, quod in fodinis in usum humanum effossis minime

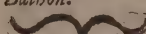
De Calore
Thermarum
Bathon.

Propinquitas,
Activitas, Æ-
qualitas, Hypo-
thesi adaptantur.

N. B.

Autor iterum
respondet.

De Calore
Thermarum
Bathon.

nime contingit, in quibus *unius* anni jacturam succedentes plures *non* compensant. Porro, admissio igne *subter Terram* accenso, consumptio pabuli *inæqualis* necessario insequitur. *Aeris* enim *ventorum* ac *pluviarum* mutationes & *vicissitudines*, ignem ipsum *augebunt*, aut *minuent*; *Fermentatio* autem in *alto Telluris sinu*, sine *spiraculis*, *peracta*, *externas* injurias, & omnes *inæqualitatis* causas omnino excludit. Eundem aquæ *tenorem* in *Balneo pleno* conspiciamus, ubi *tantum* è *fundo continuo* ascendit, *quantum* per aquæductus *Balnei superiores* à *superficie* decurrit.

Solvitur Obje-
ctio Triaria.

Si quisquam ulterius objiciat, quod hæc *Fermentatio Corruptiva* sit, non *Generativa*; *Destruens*, non *Perficiens*, & per consequens *non Continua*; Respondeo, quod, quicquid *aliquibus* videatur, quum *Fermentatio hæc Naturæ principii* *opponentibus* *superstructa* sit, *Naturalis* plane est; & *Gallorum Gallinaceorum*, & *ferarum* *quarundam odium*, æque ac *aliarum amor*, *Naturalis* videtur, tametsi *non naturaliter*, uti vocant, haud tamen præter *Naturæ institutum*, *mortem* sibi *mutuò*, & *ruinam* meditentur. Huc etiam spectant affectiones *Antipathecæ*, quarum *fundamentum* in *ipsius Naturæ principii* *jactum*, *Naturalis* esse loquitur.

Responsio ad
Objectionem
a Rebus Natu-
ralibus cum
præparationibus
chymicis com-
paratis.

Salium autem *contrarietatem non Naturalem* esse inter se, sed ab igne in *præparatione chymicâ* *acquisitam* *communicatamq;* *Ingeniosi* quidam autumant; unde *in modum Calcis vivæ*, *Empyreumatis* *quasi vi*, cum *aqua simplici mista ætquare* solent. *Verum Acetum Thermarum arenæ*, *lapidi sectili*, *Testaceis*, *Ochræ*, aut *Margæ affusum*, *idem* peragit ac quando *salibus* affunditur. *Succus Limoniorum Corallii pulveri* affusus, *fermentationem* creat. Hæc vero Ignem *nunquam* sunt experta, sed ad *Vegetabilium* *tribum*

bum pertinentia, in puris Naturalibus existunt. Adeo ut si Fermentatio hæc à Salibus quibusdam insipidis, Salium alcalisatorum indolem referentibus, ut quidam opinantur, proveniat, diversi generis Salium discordiam arguit, licet ejusdem generis Salia tranquille in eadem aqua permisceri possint. Imo ante separationem, aut liquidorum affusionem, diversi generis salia Vitriolum puta, Nitrum, Alumen, &c. quæta, in marchasita una Naturaliter inventa Capite VII. docuimus. Acidum itaq; intrinsicum, innatum, Connaturalale, Solidum, quietum magis, licet Fermentatio Generativa inde oriatur: Extrinsecum vero, superveniens, fluidum, Alcalibus superinductum, majorem Fermentationem, & quidem Corruptivam, creare observatur.

Porro, si acidum igne nunquam tactum sali fossili, aut Antiquorum Nitro, affusum fuerit, Fermentatio aliqua Corrosiva, ad compositi Corruptionem tendens, statim insequitur, quod contrarietatem quandam innuit, licet ad Caloris gradum nunquam ascenderit, de qua re suprâ Capite V. Idem à Saccharo, & liquoribus acidioribus, Pomatio, puta, Cerevisia vetustâ, & similibus, mistis evenit, unde Activitatem præcipue, sive Actionem & Reactionem inter se, procedere Confiteor; quousque autem ex motu isto Calor fiat, & ex magnis Alcalium & Acidorum proportionibus intra Terræ Viscera mistis FERVEAT aqua, Ingenuis relinquo; hoc tamen assero, Me ex acidis & quibusdam aliis ad Thermas pertinentibus, Empyreumate omnino vacuis, insignem aliquem Caloris gradum obtinuisse. Hypothesis siquidem mea de Calore Thermarum Bathoniensium, non salibus modo, sed aliis quibusdam accedentibus superstruitur, quæ insipida licet fuerint, eadem tamen phænomena cum alcalibus

De Calore
Thermarum
Bathon.

Acida ignis
expertia.

Autor se &
Hypothesis
suam Ingenuis
commendat.

• N.B.

EX-

De Calore
Thermarum
Bathon.

Thermæ sunt
Acidulæ.

exhibent, si cum *acidis* misceantur; ut fileam, inter principia hæc Naturalia discordiam, æque ac *halitus acidus à Pyrite, aut Calcario lapide vegetantibus emanans, naturalem videri.*

Si quispiam dixerit, *acida prædicta Vegetabilia esse, & Minerale acidum inventu difficile*; quum Minerale aquæ dividantur vulgò in *Acidulas & Thermas*, Minerale acidum *Acidulis* inesse ubiq; conceditur; Jam vero *Thermas* quasdem *Acidularum* etiam nomen mereri inde constat, quod & lac coagulent, & cum gallis purpurascunt; & Plateæ Ranalis & Cornubiensis acidulæ inde haud procul remotæ, *Thermis* comparatæ, acidulam aquam tam cum, quam sine calore fieri posse declarant. Acidum autem *Vegetabile & Minerale* in aciditate conveniunt, licet à diversa tribu, aut prosapiâ aciditas oriatur. Nec in *Acidulis* aut *Thermis* naturalibus, aliud quam Minerale acidum supponendum videtur, licet in artis operibus, & mixturis nonnullis pro re natis, *vegetabilia* acidula similia perficiunt.

Simpson. Zymol. phys. c. 2. in pr.

Objicitur ulterius; Quod tametsi ab acidorum & Alcalium (fixorum aut Volatilium) mixtura inter se, Fermentatio & calor necessario oboriatur, attamen quoniam opera artis sunt; dein, quia calorum origines, & genuina fermentationis causa, ab efficientium istorum (Alcalium) varietate procedentes inventu erint difficillimæ, hypothesis hæc inde improbabilis videtur. Tametsi enim alcalia alcalisata, quæ ita voco ut à Lixivialibus discriminen, intra texturam concretionum petrificarum copiose inveniantur, oportet insuper acidorum Corrosivorum etiam copiam adesse, quæ ad Fermentationem adeo magnam producendam sufficere possit, quorum præsentiam expectare vix licet. Quapropter Acidorum & Alcalium TACHENII Hypothesis

pothesis ad propositum nostrum haud quadrare videtur, utpote cujus basis angusta nimis fuerit illa quæ ad structuram philosophiæ adeo amplam sustinendam requiritur, unde varia Naturæ Phænomena, & speciatim istud BALNEORUM CALIDORUM, solutionem accipiat.

Ut *Arietis* hujus atrocis impetum aliquatenus frangam, ad partem illam *Objectionis* quæ ad *Alcalia*, quatenus artis opera, spectat, in præcedentibus responsum; urbi *acida* & *Alcalia Naturalia* demonstravimus, & oppositionem non abs igne acceptam, sed ipsius *Naturæ* principiis inhærentem docuimus. Neq; alicui causæ *Fermentationis* inveniendæ difficultas Terrori esse debeat, quum *acidorum* & *Alcalium* copia quæ ignem nisi *subterraneum* istum imaginarium, nunquam sunt experta, præsto sint; & *acida Corrosiva* aperte se prodant, & *Clathrorum*, annulorumq; *ferreorum*, & *ferri* in *Thermarum* fundo reperti *Corrosio* evincit, ne alia *Capite Secundo* memorata huc spectantia, hic commemorem. Quapropter *Hypothesis* hujus *Nostræ* basis (quicquid de *Acidorum* & *Alcalium* hypothesi in genere statuendum fuerit) quæ *Alcalia* & *Sulphur* simul involvit, satis ampla videtur ad sustinendam *Thermarum Bathoniensium* caloris causam, de quibus solum jam disputatio suboritur, quicquid de alterius generis *Thermis*, quorum principia minùs patent, judicatum sit. Et quum *Acidum* & *Sulphur* in iisdem abundant, quæ ex *Autoris Nostri* mente ad calorem excitandum sola sufficiunt, *Alcalia Sulphuri* addita, eundem non adjuvare, non promovere ulterius, se judice, non poterant.

Porro, *Fermentatio Corruptiva*, *Generativâ* illâ magis est *Activa*, quæ *Mitior*, ut plurimum, & *blandior* existit, quam cui *gradus* adeo *intensus* Caloris,

De Calore
Thermarum
Bathon.

De Baln. Nat. &
Aq. Min. c. 14.

loris, ut in *Thermis*, possit attribui; aliter caloris *Duratio*, & *æqualitas* à *Generativa* Fermentatione peti possunt; non autem, ut videtur, *Activitas* & *Caloris gradus*, possunt inde provenire. In dubium itaq; apud me vocatur *Jordeni* illud, ubi asserit *Generativæ* fermentationis calorem aquis *Calidissimis* calefacientibus sufficere posse, modo à loco unde aquæ effluunt remota nimium non extiterit. Et paulo post, *Fermentationis* *Generativæ* calor sufficit, ad caloris gradum producendum in *Thermis* *Nostreis*, prout jam se habent. Nam acidum *Sulphuri*, *Marino Sali*, & *Nitro* innatum, in *Mineralium* generatione in *Alcalia* agens, calorem aliter quam *mitem* & *blandum* excitare haud valet. Ad *majorem* autem *Fermentationis*, & consequenter *caloris gradum*, qualis in *Corruptione* est, *Acidum forinsecum*, *superveniens*, & *superinductum* necessario requiritur, de quâ in *præcedentibus* latius differui.

Exam. Aq. Min.
Gall. p. 116.

De *Vaporibus* quibusdam *subterraneis*, quos in *Thermarum* caloris causam suggerunt *Ingeniosi* quidam, hoc tantum dico; Aut *ignem* *subterraneum*, quem ipsi *negant*, inducunt; aut calorem *subterraneum* *sine igne* accenso supponunt; qui nisi à *Fermentatione* *Corruptiva* procedat, eadem cum *Generativa* *Fermentatione* incommoda incurrit. Neq; calorem adeo *mitem* & *remissum*, qualis in *vaporibus* absq; igne esse solet, nisi in sensu supra dicto *Vapores* intelliguntur, tantum *Effervescentiæ* aut *Caloris gradum* acquirere posse, & *intense* adeo aquas *Calefacere*, ut *Ova* *indurent*, & *plumas* *evellent*, ut in *Thermis* quibusdam solet accidere, ne *imi* quidem *subsellii* *Philosophus* potest supponere. *Vapores* itaq; *subterranei* non *acidi*, & *Fermentatio* *Generativa* *Mitis*, idem fatum subire videntur. Et quidem quum *Simpsonius* in *Zymologia*

mologia sua physica, Fermentationem petat ab *Acido* & *Sulphure*, non tamen inde sequitur *Salia alcalisata* ad Fermentationem *nihil* conferre, sed potius *unita vi* eandem intendere. Nam demus licet *acidum* & *Sulphur*, ubi *alcalia non sunt*, ad creandam fermentationem *omnino* sufficere, *Alcalia* tamen addita *Sulphuri*, ut in *Thermis Bathonensibus* unita existunt, Fermentationis gradum *majorem*, ab adventu *acidi*, excitare valeant.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Si quispiam urgere persistat, *Acidum in Communi* Ulterior Re-
distillandi modo ultimò ascendere, ideoq; *vaporem sive* Sponsio.
halitum Thermarum avolantem haud *acidum dicendum*;
Præterquam quod inter ignis *actualis* vim, & Fermentationis assignatæ calorem *discrimen* in *Secundo*
Capite sit notatum, prædictis hoc in loco addo, *aciditatem* in *solutis principiis* avolantem in *halitu* solum
aut *vapore* consistere, in *Communibus* distillationibus
in *Sale Concreto* residere, *halitus* autem *levis*, & *tenellus* existens, facilius evaporat; *Salis* vero *gravioris*
aciditas *difficilius* elevatur. Porro *halitum acidum*
esse hinc apparet, quod *effæta* aqua cum gallis
Tincturam non exhibeat, & *vix* aut ne *vix* quidem
lac coagulet. *Particulæ* siquidem *acidæ* per *halitum*
exeuntes, in sublimatione, ac aqua ipsa, ut pluri-
mum, sunt *æquè Volatiles*, subtiles etiam adeo &
spirituales; ut nullo alio modo, quam *Efettis*, se
produnt, quemadmodum ante Nos observavit Do-
ctissimus *Jordenus*, de qua re *Capite VII.* latius est
actum.

Interim *Caput* claudat, quod *iisdem Mineralibus*
mbuta Balnea, & *proportione* parum differentibus,
iisdem affectibus curandis inserviant, hoc tamen
discrimine, quod *caloris graduum* ratione habita,
Quinam & *Balneis* æger committendus sit, *quamdiu*

De Calore
Thermarum
Baithon.

in eodem debeat morari, & quodnam genus regiminis in uno Balneo præ cæteris eligendum, medicus determinet, ut nihil dicam de morbi specie ac idea, ad quam quidem dignoscendam Periti & Exercitati medici iudicium requiritur.

De Baln.
Aquis. p. 25.

De hac re ita Fabritius: Priusquam in Balneum Te Saniitatis recuperandæ, aut firmandæ, gratia conseras, Peritum aliquem Medicum Consulas, qui naturalem Corporis Tui Constitutionem, & Temperamentum, accurata trutina expendat, & siqui sint in eo præter naturam affectus, seu lapsus, disquirat; Balneorum item qualitates & vires exacte cognitas habeat, atq; ex his demum collatis dijudicet, num Balneum Tibi usui futurum sit, necne; deinde, quodnam potissimum. Non enim Omnibus omnia conveniunt.

Nuces Avellana
sub Cisterna
Regalis Balnei.

Sed ut Seriis hisce Foculare quiddam & Ludicrum, Coronidis loco interponam; Quum apud incolas Sermo sæpius sit factus de Nucibus quibusdam Avellanis obviatis infra Cisternam inversam, aut lapidem latum Crucis antiquæ fundo suppositum, super Regalis Balnei Scaturiginem Regiam, in antiqua Cruce removenda, erecta A. D. MDLXXV, ut anno MDCLXIV jam stantem inducerent, quarum nonnullæ nigrae erant & cariosæ; aliæ virides & nucleo instructæ; aliæ exuviis viridissimis, & quasi novis indutæ; adventus via forsan, erat aquæ frigida vectura prope Nuceticujusdam, aut Silvæ latus, unde in terram, aut aquam subjacentem poterant fortuito incidere, & cum aqua frigida profundius submersæ, ad ipsum Balneum per latiores ductus subterraneos profundiores, quos aqua frigida pertransit, apportari, in quo ab aqua Calidissima, majori impetu ad Cisternam tendente, ad eandem poterant facilius deferri. Videntur enim Thermæ esse instar

Fisci

Fisci Regii, cui fontes rivuliq; minores *Tributum* suum pendunt, & obsequium, *Homagium* nobis dictum, tanquam illorum REGI, ac DOMINO, ab eodem Constituto, per quem MONARCHÆ regnant, cuiq; *Soli* sceptrum sua referunt accepta.

De Calore
Thermarum
Barbon.

Quod Nuces hæc *propiori via* a pueris circa Balneum ludentibus aliisq; nuces frangentibus, & in Balneum injicientibus ludibunde non provenissent ut appareat, *Cisterna* erat gypso æqualis cum lapide duritiei, è quorundam relatione, adeo obsignata, ut ictuum nonnullorum labor erat eandem remove; amota vero nuces eruperunt ilico. Alii autem, & majori veritatis specie, dicunt inventas nuces non sub *Cisterna*, sed in *pixidibus* quibusdam ad liberio rem Scatebræ maximæ ingressum, & receptionem, subter Terram repositis, in quarum parte *summa* foraminulæ fuerunt, & inter illas *foramen magnum in medio*, ad Aquæductum ibidem contrectandum melius, per quod nuces in Balneum, pro more solito, lusoriè projectæ, & fundum petentes, *Thermalium* aquarum cursu, aut *Scoparum* nixu, in pixides prædictas poterant illabi. Nuces etiam omnes *nigras* aut *nigrescentes* affirmant, & cum *Nucibus* inventa quoq; *prunorum* coctorum ossa, quæ à Balnei pergulis in *Thermas* projecta fuisse constat.

Forsan *Nitro* in Thermis (quod argumentis in Capite de *Nitro* addendum) nuces modo memoratæ, *Nitrum est Condimentum.* *viriditatem* suam, siqua fuerit, debere poterant. *Tradunt in Conservatoriis Nivium* (quibus *Nitrum* analogum) *sive sint in montibus in foveis naturalibus; sive per artem puteis ad hoc factis*, inquit Nobilissimus Autor, Baro quondam de *Verulamio*, Vice-Comes Sancti *Albani*, & Summi Angliæ Cancellarii, observatum fuisse, quod aliquando malum, aut

Ca-

De Calore
Thermarum
Bathon.

Castanea, aut Nux, aut simile quidpiam inciderit, quæ post plures menses liquefacta Nive, aut etiam intra Nivem ipsam, inventa sunt recentia, ac pulchra, ac si pridie essent decerpta. Hist. Vit. & Mort. Ed. Ludg. Bat. 1637. p. 51. Nigrarum autem & Cariofarum tractui temporis satis longo assignemus putredinem, quàm tam in Vegetabilibus, quàm Animalibus,

Contra vim Mortis non est Medicamen.

Sub Aqua posita virorem diutius conservant.

Potrò, eò quod *sub aquis* nuces fuerint reconditæ, virorem suum eo diutius potuissent retinere, quàm *Thermalis* aqua præsertim condiente Nitro impregnata (ut *Nux moschata*, aut *Juglans*, condiente liquore circumfuso, *viridior* apparet) Corruptentem aerem ambientem, æque ac Terra, efficaciter excludit; unde idem Autor Nobilissimus & Clarissimus: *Neq; minùs utile est ad diuturnitatem fructuum, si non sub Terra, sed sub aquis Condantur, modo sint Umbrosæ, ut Putei, & Cisternæ in Domibus (Nam) generaliter quæ sub Terra, & in Cellis Subterraneis, aut in profundo aquarum reponuntur, viriditatem suam diutius tuentur; quam quæ supra Terram. Sed, relictis Nucibus, ad majoris momenti mascula procedamus.*

Ibid.

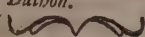
De

De Solo *BATHONIÆ* factitio, &
Balneorum *Origine*, *APPENDIX*,
Scripta post Caput Primum, in qua AV-
TORIS Conjectura Ingeniosis pro-
ponitur.

QUùm *Hypothesin* nostram De Calore *Therma-*
rum æquis Rerum æstimatoribus in præce-
dentibus submiserim, visum est *hic*, utpote loco ma-
gis appposito, de Solo *Bathonix factitio*, & Balneo-
rum, prout jam existunt, *Origine*, *CONJECTU-*
RAM proponere. Neq; ullus dubito, Erudite *Le-*
ctor! quin aqua medicata *Bathonensis* ex quo montes
extiterunt fuerat *Calida* (quicquid tempore Ante-
diuviano, de *plana* ubiq; Terræ superficie *quidam*
tradiderunt) quam à rerum *principio* creatam, &
una cum fontibus *frigidis* Omnipotentis *DEI* opus
esse *alibi* ostendimus. Quùm vero *ætatis* Balneo-
rum, prout nunc se habent, nulla extet recorda-
tio, *Conjecturam* nostram, quam Nemini *obtrudo*,
ut *Antiquitatum* mearum *Bathonicarum* in palato
Lectoris mei *gratia* quoddam creem, hic propo-
nam.

Anno DCCCLXIII. ante *Christum* natum, circa *Balnearum ætas*
Eliæ Prophetæ tempora; qui floruit Anno *Mundi antiquissima*
3033. ante *Christum* 915. vixisse dicitur *BLADUDUS*, *Octavius*, *Nonus*, aut *Decimus*, ut non-
nullis placet, à *Bruto*, Britannorum Rex, qui ob
filium *Thermarum* ope à *Lepa* sanum, Civitatem
dictam *Caer Blæidin* struxisse, *Minervæ* Templum
erexisse, & Balnea *Minervæ* Numini dedicasse cele-
bratur.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Jo. Baleus de
Script. Anglic.

A Chr. 306.

bratur. Alii Balnea arte *Magica* ab eodem Rege instituta ferunt, ideoq; *Blæidin Cloyth*, aut potius *Doyeth*, i. e. *Blæidin* aut *Bladudum Magum* Britanni appellitant. Verum quum *Ethnicorum* hoc figmentum (puto) *fabulam* sapiat, potius quam *Veritatem*, aquas *semper* calidas reor serius ornatas. *Bladudum Sibyllarum* ætate vixisse quidam affirmant, & tam in profanis *Gentium* scientiis, quam in omni *Græcorum* sapientia excelluisse, præcipue vero *Mathematicarum* artium & scientiarum peritissimum, adeò ut *Sibyllarum* quædam istius ætatis, *Prophetiarum librum* à se scriptum eidem *dedicaverit*.

Solini Polyhistoris temporibus, *Romanis* hic manentibus, circa annum *Christianæ* æræ CCC, à quibus non constat, ornata fuerunt; *Fontes* enim esse scribit in *Britannia* *opiparo exculptos apparatu in usum Mortalium*.

Circa annum *Christi* DLXXVII, *Camdeni* mente, *Saxonum* voce, à *Concursu* agrorum *Salutem* hic quærentium *Akemanceastre* audiit; unde apparet famam ejus tunc temporis increbuisse.

Anno DCLXXVI, *Lelando* Autore, *Monadum* domum extruxit *Osricus*; & anno DCCLXXV, *Ecclesiæ* & *Cænobium* Rex *Offa* erexit, & induxit, post *Monades*, *Sæculares* *Canonicos*.

Anno MX inducti *Monachi S. Benedicti* ab *Elphego*, qui *Cænobium Novum* struxit.

Huc usq; quicquid de *Aquis Calidis* apud *Veteres* occurrit, de *Regali Balneo* intelligendum puto, quod postea, forsan, *Benedictinorum* curâ, ornatius evasit, *Cænobio* olim hic erecto ob *Thermarum* vicinitatem. *Monachorum* itaq; figmentum esse patet dicentium se alicubi legisse, quando *Elias Propheta* *pluvias*

pluvias cœlitus impetravit tunc temporis tres Thermalis
 aquæ Scatebras in usus mortalium infra Civitatem Ba-
 thon primitus erupisse. Impetravit autem pluvias
 Elias A. M. 3040, ante Chr. 908. Autoris verba in
 Libello Rubeo de Bath. MS. penes me, quem Mona-
 chus conscripsit, sic se habent. *Bladut filius Ludde-
 brace regnavit post Patrem ejus, & fuit Magnus Ni-
 gromanticus, qui, ut scribitur de Gestis ejus, Calidæ
 aquas in Badone fecisset per artem Magicam, sed
 magis ascribendum est Naturæ, cum Similia Balnea fi-
 ant in variis regionibus illis Calidiora. Sed scrip-
 tum vidi, quo Tempore Elias Propheta oravit ut Cœ-
 lum plueret, tunc eruperunt tres fontes aquæ Calidæ
 in Urbe illa medicinales morbis mortalium. Neq; ma-
 jorem veritatis speciem præ se fert Matthei Westmo-
 nasteriensis Monachi insomnium, qui Thermarum in-
 ventionem, saltem Salubritatem, S. Davidis præci-
 bus attribuit, qui mira sua & insolita pietate aquas
 prius insalubres curasse celebratur, & magno humani
 Generis emolumento vim sanandi iisdem indidisse. Ve-
 rum istius fursuris hominibus haud raro contingit
 Omnipotentis DEI prærogativam Divis adscribe-
 re, & Miraculorum tunica minus probabilia, imo
 falsa velare; quorum tenebras fere Cimmerias ab
 illorum Fabulis olim Historiæ inductas meridia-
 num Scientiæ jubar magnam partem feliciter dissi-
 pavit.*

De Calore
 Thermarum
 Bathon.

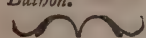
Libell. rub. de
 Bath. MS.

Monachorum
 Vitia, & pie
 fraudes.

Anno MCLXXIV. sub Henrico II. Hospitium D.
 Joannis Baptiste fundatum à Reginaldo Fitz Jocelino
 Bathoniensi Episcopo de quo plura in *Antiquitatibus
 Bathonicis*. Post hæc Tempora circa annum MCC.
 Crucis Balneum cœpisse puto. Nam Crania humana
 intra ejusdem aream inventa quæ ex *Hospitio*, aut
Monadum domu vicina, ut videtur, fuerunt elata, &

De Calore
Thermarum
Bathon.

in Sicco sepulta, loco ubi *Balneum* jam existit pro *Cæmeterii* parte *tunc* Temporis habito.

Paulo ante tempus prædictum, *Balneum Calidum* nominatum reparatum, si non *factum*, existimo, in usum *Monialium*, earumq; cubiculos in Vicinia fuisse ædium quarundam vicinarum *antiqua* facies suadere videtur. Hinc *Septentrionali* Balnei *Calidi* parti circa *Scutum* planum affiguntur literæ, SED VERBU TUU O DOMINE SANAT ONIALES: h. e. *sed Verbum Tuum O Domine sanat Moniales*. Ubi DDCLVVVVII. notant annum Domini MCLXXII. Quum vero *Leprosorum* Hospitium apud *Holloway* in Sex Leprosos alendos, à *Joanne Cantelow* Priore fuerat postea fundatum, hoc in Communem usum transeunte, *Leprosorum Scrobs*, sive *Balneolum*, nuperis annis videtur suffectum, Sed de his commodius & latius in Antiquitatibus *Bathonicis* Capite II.

Vid. Tab. I.

Vid. Tab. II,
& III.

Subf. Bath.
p. 2. D.

De Baln. Nat.
& Aq. Min.
c. 17. p. 157.

in fine, quas vide sis. Interim ad Cælum, sive Orbes *Bathonicos*, è profundâ, si licuerit, *Minerâ Subterraneâ*, Lector, oculos attolle, in quo *Strati* super *Stratum* ordines *Bathoniæ* conspicias; & *Balneorum* Cæterorum à *Regali* dependentiam facilius comprehendes. Nam *Scatebra* apud *Bathoniam* principalis, inquit, *Jonesius*, est in *Cæmeterio* Templi olim *Minervæ* consecratæ, quod postea transiit in *Abbatiam* *Monachorum S. Benedicti*; *Bedam* etiam *Baleum*, & *Basilium* testes citat. Et *Jordenus* signate. Parum in *Balneorum* omnium natura discriminis invenimus, nisi in gradu *Caloris* quæ omni dubio procul ab *Una Minerâ* omnia procedunt; & prout *Minera* in uno loco calidior fuerit quam in alio, aut *Canales* directe magis, aut indirecte ab eadem proveniunt, ita *Balnea Caloris* gradum variare possunt. Argumentum aliud quod *Balneorum Calidi Crucisq; Scatebræ* aliunde prove-
niant

niant *inde* peto quod Cisternæ lapideæ in superficie aut fundo *perforatæ* (vid. Fig. 2, 3, 4. Tab. V.) Scatebram *minus* validam emittere soleant, quam in Regali Cisterna plumbea inversa (Vid. (A) Fig. 1. Tab. IV.) Solida fortissime coercet, & dissipare se cogit, quæ, Cisterna Regis Balnei in usum necessarium aliquando *perforata*, in altum saliit, & lapidem latum cærum Cornubiensem superpositum, in aerem vi sua pulsam, aliquandiu sustinuit; quum Cæterorum Balneorum Scatebræ Thermalem aquam per *foramina* semper patentia (vid. Fig. 3, 4. Tab. X.) solum languide eructent, quod *remissionem* quandam virium arguere videtur.

De Calore
Thermarum
Bathon.

Vid. Tab. V.

Objiciat autem aliquis; *Balneum Calidum in Primo* Objectio. *Capite, Calidissimum probatum; & si calidissimum, aliunde non provenit, sed sui Juris, & Balneorum Cæterorum fons, videtur.*

Respondeo, Si *tota* Thermalis aqua intra *Regale* Soluitur. *Balneum* fuerat semper cohibita, *Regale* *Balneum Calidissimum* fore, verum quum interdum magna aquarum vis, & copia, *Canalis* cujusdam (vid. Tab. IV. L.) V. Tab. IV. ope, extra Balnei aream ad placitum eliminetur, caloris etiam vim *Regale* *Balneum* jam remittere, pro caloris gradu quem *Epistomium* majus aut minus (vid. Tab. IV. L. P.) inducere solet. Aqua itaq; *calidissima* à Regis Scatebris ad *Balneum Calidum* rectà decurrente, & extra *Regale* *Balneum*, per *canalem* ad implendum (vid. Fig. Tab. IV. L.) lata obliquè, *Regale* V. Tab. IV. *Balneum* tunc temporis quoad gradum caloris *cedere* Calido, licet *totà* aqua Thermalis comprehensâ, *Regale* *Balneum calidissimum* existat. *Balneum* itaq; *calidum* à Calore suo neutiquam remittit, quum Regis Caloris *gradum* ob dictam rationem *variare* soleat. Eadem etiam aqua intra *spatium angustum* comprehensa, &

De Calore
Thermarum
Bathon.

Contentorum
variatio solvi-
tur.

Vid. Obs 67, 68,
69, & 73.

præalto muro à frigore munita, majorem caliditatis gradum, quàm in Propatulo, retinere potest.

Quod ad Contentorum *Varietatem* spectat, quæ *minora in Crucis, & majora in Calido, sive Longo Balneo* observantur, quæ tamen si aqua sit eadem, *eadem* etiam esse est necesse: Aqua *Longi Balnei* in Mineram continuatam decedens in prolapsu, *inde* potest *incrementum* sumere; & *Crucis* per locum *Minera destitutum*, in eadem licet *Civitate* decurrens, in transitu suo à *Regio* poterat *decrementum* pati, adeò ut secundum loci naturam ad quem aqua à *Regio* descendit, & *Minera* in uno loco *vegetior* fuerit quam in alio, in *Contentis Balneorum Crucis & Calidi* à *Regis variatio* ista potest accidere. Et quidem de *Conjecturâ* nostra hactenus, ultra quam, prout res se habent, procedere haud licet; Si quid igitur, Amice Lector, novisti rectius istis, Candidus imperti, si non, his utere mecum. Relictis itaq; incertis *conjecturis* ad *Virtutes Thermarum Certiores* appropero.

CAP. X.

*De Thermarum Virtutibus ; hic de usu Ther-
marum Externo.*

Capitis Summarium.

*Balneorum usus Externus. Modus Balneandi. Antli-
andi modus. Antliatio Stillicidio potior. Intro-
duxit Jordenus. Antliarum Donatores. Usus Luti.
Cautiones & Consilia pro Balneantibus. THOMÆ
Bathoniensis & Wellensis Episcopi pietas in Thermas.
Virtutes Balnei Regalis ANNA Daniæ Prin-
ceps apud Thermas. Virtutes Calidi. Crucis Vi-
res. Moles marmorea DRUMMONDIANA
ibidem. Comes de MELFORT Benefactor.
Virtutes Reginensis Balnei. Thermarum vires ad
mentem Jordeni & Venneri. Balneorum omnium
promiscuè vires olim. Vaporis Thermarum Vir-
tus. Virtutes Thermarum ex Epistolis Mapletii.
De Thermarum Mantelo dicto: Virtutes Balneorum
à lapide Sætili. Decem Symptomata quæ Balnean-
tibus superveniunt. De Usu Balneorum in Lue Ve-
nerea. Perpetua Balneorum Salubritas confirmata
contra Camdenum & Aylettum Sammes.*

QUI in alicujus aquæ Mineralis Virtutes Scien-
tificè inquit, à Priori illam cognoscere oportet,
& à Posteriori ; à Causa siquidem & ab
Effectis comparata cognitio, omnium certissima, & ab-
solutissima existit. Priusquam autem ad Thermarum
vires

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Ufus Therma-
rum duplex.

Modus Balne-
andi mane.

Balneatio
Vespertina.

De Baln. A-
quens. p. 30.

Antliandi mo-
dus.

vires devenerim quædam de Balneorum *Ufu*, & utendi modo præmittenda.

Ufus igitur est vel *Externus*, vel *Internus*, intra *Primum* cadunt *Balneatio*, & *Antliatio*; *Secundum* occupat præcipue *Aquarum Potatio*.

Quod ad Balneandi modum spectat, post quietis diem *unum* aut *alterum* ab adventu, & debitam *catharsin*, æger Balneum ingreditur, hora *unâ* saltem ab orto sole, munito *capite* pileo lineo, & indusiis quibusdam linteis luteis *de more* tectus; alii vero, nudato corpore *superne*, subligaculis solum induti, in Balneis *calidioribus* manent spatio *unius* aut *duarum* horarum; *Temperatis* vero *trium* aut *quatuor*, in quibus colloquendo, ambulando, & ad placitum sedendo, tempus suum terunt, donec erumpentibus sudoribus, & aliis egressum è *Thermis* suadentibus ad lectum appropierant, qui *Sudores* Balnei calore evocatos solet ulterius prolicere; & post *horæ* spatium circiter exuviis induti, intra cameram, aut, si placet, *foras* obambulant.

Vesperiarè Balneis immergitur nisi *Tenuioris* fortunæ viris, & discessum accelerantibus. Nam, qui *sex*, *septem*, aut *octo* hebdomadas Balneando consumunt, tempus *matutinum*, ut dictum eligunt, & interdum non diebus *continuis*, sed die *uno* aut *altero* in *Septimana* *interpolatis* immerguntur. Qui *bis* quotidie lavare cupiunt, inquit Fabritius, non ingredientur *secundò* Balneum, nisi *sex* prope horis à cibo sumpto transactis. Si *Decima* hora prandium sumpserint commodum, ingredientur circa *quartam* pomeridianam; *Quinta* egrediemur, quiescentq; *Sexta* cænant; & sic pari ratione ad *horam* quamlibet.

Paulò ante egressum è *Thermis Antliæ* se subjiciunt, modo artus inspergendi *Italorum Doccia*, aut *Stillicidio* Veterum, longe præstantiore. Hic enim aquæ

aquæ magna vis in partem affectam in Balneo confer-
tim decidit, & ictibus centenis, paucioribus aut plu-
ribus, prout consulenti medico visum fuerit, opus ab-
solvitur. Ductorum Unus robustus & validus, Ant-
liæ manubrium elevans deprimensq; ictuum nume-
rum à Medico præscriptum religiose observat; alter
vero ægrum tenet in Balneo, & affectam partem,
duriori aliquando manu, dum labuntur Thermæ, mul-
cet, defricatq; Antliandi modum, utpote cæteris ma-
gis proficuum, amoto postea veteri stillicidio Thermo-
lem aquam ob occidentali crucis parte in regali Bal-
neo jugiter fundente, introduxit Jordenus, antliis Re-
gis, ut puto, & Reginensis Balnei certò, extructis
sumptibus Humphredi Browne, Mercatoris Londinen-
sis, A. D. MDCXXIII. ut ex Inscriptione Capite
Primo in Reginæ Balnei descriptione memorata pa-
et; octennio vero post obiit Benefactor, & Ba-
boniæ sepultus XXVIII. die Septembris, A. D.
MDCXXXI. anno Unico ante mortem Jordeni, cu-
us curæ salutem ejus diu commiserat. Crucis vero
& Balnei Calidi Antliæ erectæ fuerunt, impensis
Samuelis Harsenet, Eboracensium tunc temporis Ar-
chi-Episcopi, & Hugonis May Armigeri, tempore eti-
am & hortatu ejusdem Jordeni. Postea vero Anno
Domini MDCLXI. Antlia ad Balneum Regium com-
muni Civitatis sumptu erecta quæ Sicca appellatur, ad
stius imitationem quæ olim apud Calidum extiterat,
& jam existit, quo membra non lavata, & in sicco
onstituta aquis Canaliculorum quorundam plumbeorum
pe, in unctionibus ascendentibus, insperguntur valide,
instrumentis capiti, collo, humeris, genu, &c. optime
accommodatis, ne quid detrimenti partes reliquæ in-
le recipiant. Antliatio sicca horis vespertinis à duo-
us operariis hoc vibrante Antliam, illo dirigente,
per-

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Introduxit Jor-
denus.

Antliarum Do-
natores.

De Virtutibus
Thermarum
Baithon.

Camera Antli-
ationis Sicca.

perficitur; qui in *Antliationis Camera*, aut circa eam manent quotidie, ab hora *tertia* aut *quarta* post meridiem ad *nonam* aut *decimam* noctis, nisi forte, quod interdum accidit, genio suo *liberalius* indulserint.

Aqua pota extra
Balneum ex
Antlia Sicca.

Ex hac *Antlia* provenit aqua, quæ *Thermalis* aquæ Potoribus *extra* Balneum est in usu, indeq; *Assignatus* quidam aut stantibus *ibidem*, aut *domi* bibentibus, eandem dispensat. Annis etiam nuperis *Antlia Minor* potationi aquarum in *Balneo* præcipue designata, super *Cisternam Regalem Balnei Regis Scatebram* regentem erigitur *nutu & Consilio D. Alexandri Fraiser*, Equitis Aurati, & haud ita pridem Medici *Regii Primarii*, circa annum Domini MDCLXXIV, quam, quoniam ad *internum* Thermarum usum spectat, ad *Decimi quarti* capitis calcem rejecimus.

Antlia Minor
in Balneo.

Ufus Luti.

Lutum partibus infirmis quidam apponunt, verum quum *Limus* potius sit, quam *lutum* dictum propriè, eo minùs adjumenti membris inde accedit, & si usurpetur *renovandum* est sæpius, ut quousq; possit calorem retineat. Et quidem *insignes* quædam *instantiæ* de usu Luti & applicatione *calida* in ipso Balneo, in *Paralyfi*, *Tineis*, & *Achoribus* capitis, inter morborum *Historias* inferiùs occurrunt. Hoc autem *Cataplasma* extra Balneum applicatum, in morbis *capitis* supremo memoratis, & in Puerulo *Tineis Capitis* laborante Sanato, fuit *valde* proficuum, IV. Julii 1661.

Cataplasma ca-
piti applican-
dum.

Recipe, *Betonicæ aquaticæ*, *Scrophulariæ*, *Salviæ rubræ*, *Acetosæ*, ana Mii. Luti è Thermarum *Regiarum fundo desumpti*, *contusi & Trajecti*; *Spumæ* *istdem Thermis innatantis* ana lib. iss. Coquantur in aqua cum

cum *Antlia* *Therमारुं earundem hausta, in Cata-*
plasma, singulis noctibus toti capiti noctu admoventum
 & quotidie sub somnum renovandum. Vid. Mapletii
 Obs. 24.

De Virtutibus
 Therमारुं
 Bathon.

Die autem XXVIII. Augusti 1688. sequens *Cata-*
plasma Genu imbecillitate laboranti, singulis no-
 ctibus, haud sine sperato successu, applicandum
 præcepi.

Recipe, *Foliorum Salviæ r. Betonici Rorismarini ana*
Mi. Florum Chamæmeli, Meliloti ana Mss. Spumæ
Therमारुं Regiarum, & Limi è Regalis Balnei
fundo desumpti, ana lbj. Baccarum Juniperi Unc. i. co-
quantur in aq. B. R. q. s. ad Consistentiam Pultis, addi-
ta Lupinorum farinæ parte unâ, & pulveris radicum
Ireos Fl. dimidia, infirmo genu applicetur noctu, amoto
Cataplasmate quando Thermas ingreditur, & singulis
noctibus renovetur.

Cataplasma pro
 genu infirmo.

Priusquam autem ad *Virtutes* descendam, qui
Therमारुं Beneficia expectant monendos cenfeo,
 quod *Balnea* non nisi imploratâ prius ope divina ingredi
 debeant; ut qui *aquas medicatas* primus instituit, *Be-*
nedictionem suam rite *Utentibus* impertiri dignetur.
 In hunc finem consulendus *Precum, Ejaculationum,*
& Meditationum libellus, quem *Reverendus Episcopus*
 & summe Pius THOMAS KENNE Batho-
 niensis & Wellensis *Antistes*, in eundem finem lin-
 gua Patriâ, nuperrime composuit, è quo tanquam è
 penu divino *Supplicationes & Preces*, in quoscunq;
 scopos, ante, durante, & etiam finito *Therमारुं* usu,
 DEO fundendæ, depromi possunt. Ex eodem *Specimina*
 quædam latina hic adjungam.

Ops divina im-
 ploranda pri-
 mo.

C c

Ad

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Ad *Thermas* migraturus ita oret.

Precum for-
mula ante usum
Thermarum.

PRO medela animæ meæ solícite magis oro, Domine! quam pro Corporis sanatione. Corporalis salutis spe ad *Thermas* adpropero; Benedictionem Tuam adde, si ita Tibi visum fuerit, ut perfecte convaleam. Nec ego solum sed omnes etiam qui Medicatis aquis mecum ibidem utentur: Pro salute vero Animæ ad *JESU* Sanguinem confugio, ad fontem apertum pro peccato & illuvie. In morbis corporis manum medicam appello, ad Te autem Domine! gradum meum multo magis accelero, qui Medicorum Summus es, & Animarum Archiater.

Aquæ aquas Calidas hoc modo
DEUM invocet.

Apud *Thermas*.

A Nimæ Corporisq; humilitate omnimoda laudo adoro, & revereor Te Domine DEUS! Omnipotens! Omnimisericors! qui aquarum fontes creasti, & Scaturigines in valle mittis, quæ inter Montes decurrunt, in solatium

latium nostrum aliæ; aliæ in Medelam. Nobis ^{De Virtutibus}
autem Scatebras has particulatim misisti pro ^{Thermarum}
Communi omnium infirmorum bono. Tibi itaq; ^{Bathon.}
Tuoq; Nomini sit Omnis gloria! Te solum
Autorem fontis agnosco Domine! Solus in
Salutis meæ restitutionem efficaces reddis. In
Te solo confido, a Te solo Pendeo. Tibi soli
meipsum concredo. Omnis spes mea posita in
T E.

Gratiarum actio pro recuperata
Salute.

OMnis Laus, Omnis Gloria sit Tibi, Mi ^{Gratiarum actio,}
Domine D E U S! quod in Calami- ^{post Beneficium.}
tatis meæ die precibus meis aurem accommo-
daveris; quod Benedictionem Tuam Thermis
in Bonum meum, Doloris remissionem, aut
Curam cedentibus, benigne addideris. Nun-
quam mihi excidat Boni tam beati memoria!
Semper pro eodem persolvam grates. Accipe
D E U S mi! Laudis hoc & Gratiarum
actionis Sacrificium, & quam quo diutius
in vivis sum, eo Bonitatem T U A M
immensam & adorandam magis indies experi-
C c 2 or,

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

or, eo ferventius quotidie laudem T E, & intense magis amem T E quotidie, per dilectum T V V M J E S V M. Amen. Amen.

Cautiones &
Consilia.

His præmissis *Cautiones* quasdam, sive *Consilia* è clarissimo Viro *Gulielmo Turnero*, M. D. & ejusdem *Wellensis* ædis Sacræ olim *Decano*, qui de *Thermis* hisce lingua vernacula *Primus* scripsit, A.D. MDLXII. Balneantibus utpote *summe* necessarias, hoc in loco *latino* idiomate proponendas duxi, quibus *unum* aut *alterum* *Consilium* ex *Autoribus* aliis, & *Hortatu proprio*, addendum curavi.

CONSILIUM I.

Turner. de
Angl. Germ. &
Ital. Baln. p. 2.

Conf. I.

Quidam, inquit, si dum utuntur Balneo Sanati non fuerint, Balneum infirmitatis incusant, eo quod ipsi ægroti quum fuerint, ægros quamplurimos, iisdem secum morbis laborantes sanos reddant, & Medicum etiam cujus consilio petierunt Thermas eandem ob causam probris laceffunt. Dicant aut tales haud Patientes, sed justo plus impatientes ægri, tempus ad sanandum Thermarum ope DEO ab iisdem præstituendum non esse; & cum materiam morbificam Balneum exiccaverit, sudore etiam & perspiratione eundem consumpserit, unius aut alterius diei spatium, ad humores meliores, qui malorum locum occupent, haud sufficere. Patienter itaq; expectent, & Mensis unius spatio eandem diætam, ac apud Balneum observent, & tum,

tum, annuente DEO, votorum suorum futuri sunt compotes. *His adjungo quod* Mapletius observavit. Quinimo, *inquit*, futuri levaminis haud inanis spes alibi atque alias occupato præter opinionem subnascenturi, cum Thermarum Virtus, quæ in aliis præsentaneos, tanquam agentis efficacissimi, effectus producit, alios segniter & postliminiò juvat, eosque tandem aliquando, veluti ex infidiis emissa, adortur. *Et in Epistola ad D. D. Smith, Banburiensem Medicum pro D. Crokero.* Dum in laboriosa balneandi & exudandi palæstra exercentur ægri, haud novum est ipsos conqueri laboris tædia, appetentiam dejectam, vires languidiores, non eunte statim inspectum læto Eventu, qui postea conquiescentibus superadvenire solet. *Alter etiam:* Sæpissime cum ægris qui aquis medicatis usi sunt evenit, ut utilitatem inde provenientem acquisitamque statim non sentiant, sed diu postquam uti desierunt, & à Balneis discesserunt, adeò ut sæpissime mæsti discedunt, reputantes se speratum commodum neutiquam accepturos; diebus autem pluribus elapsis, forte vix ante mensis spatium, Balneorum effectum persenscunt. Unde colligendum occurrit, Thermalium aquarum Virtutes & qualitates intra Corpus diutius remanere, & ejusdem membris & partibus robur sensim communicare, ut Thermarum usu commoda acquisita diu post illarum usum apparere constet. Quibus consideratis, necesse est ut qui medicatarum aquarum usui assuescunt, per aliquot Temporis spatium ita se gerant, ut aquarum virtutes & proprietates intra corpus maneant, donec effectus & operationes suas exerere solent. *Imo Bauhinus:* Pauci in magnis morbis solent in ipso statim Balneo insignem aliquam experiri utilitatem, sed

*De Virtutibus
Thermarum
Bathon.*

*Observatio Ma-
pletii Ep. ad D.
Buckenham
pro Dn. Layer.*

*Anonym. de Aq.
Med. Warwic.
p. 33.*

N. B.

*De Therm. Boll.
l. 2. c. 16.*

De Virtutibus
Thermarum
Barbon.

Quo tardius a
Balneis auxili-
um, eo certius.

sed ad Tempus tardius aut citius pro virtutis robore,
pro affectus magnitudine, pro ea quam servaverint
victus ratione, Alii ad viginti dies juvari videntur;
alii post mensem; alii amplius, dum sane in dies
virtus ipsa evadit robustior. Imo quorundam Bal-
neorum est certus terminus efficaciarum, & juvamenti,
quarum seu propria natura, seu caelesti virtute, perpa-
rum solent non delapso anni spatio prodesse. Quo-
rundam vero singularis condecencia ad hominem
ut huic quidem semel profuerint; huic vero visa
semel inutilia, secundo & tertio anno reiterata fue-
re utilia. Quinetiam hoc longa Veterum experien-
tia compertum est, ea Balnearum juvamenta firma
esse magis & certa, quae non subito, sed ad Tempus,
post usum Balnei sentiuntur, quod quidem in mag-
nis & inveteratis affectibus intelligendum est, quic-
quid de parvis ac levibus sit. Sublatet enim in his
quae repente operantur vis aliqua ut plurimum; &
natura vim non tolerat subitam, & minime in mag-
nis affectibus; Longo enim curantur tempore juxta
Hippocratis sententiam, quae longo item tempore
contracta sunt vitia: quae vero brevi, brevi. Et
paulo post: Summa observationis est quadragesimus
dies, qui sicut motuum naturae, ac morborum, ita
& medicinae in suis ministeriis est terminus veluti
peremptorius.

CONSILIUM II.

Conf. 2.

SED nec aegroti modo istiusmodi, sed qui perfe-
cte etiam convalescerunt, Mensis saltem spatio,
si non diutius (nam quo diutius, eo melius) eas-
dem regulas quoad Cibum & Potum, ut apud Bal-
neum, domi observent, & a rebus Venereis quan-
tum

tum possunt abstineant. Domi etiam reversuri itineribus brevioribus quotidie utantur, & à frigore & crapula caveant præcipue. *Bauhinus* : Profecturi à Balneis, hinc incipiant conceptæ spei ac salutis servare rationem, ut si multo intervallo absuerint, ad postremum diem, atq; etiam tertium differant: dum sane immunes à ministerio Balnei se recreent. Postea se caute exponant itineri, maximè si pedestri eant itinere, ut duriores quotidie visuntur, ac sani. Nec minus qui equo vehuntur, maxime imbecilles, lassitudinem quantum fieri poterit evitent, æstum, fastidium equitandi, & alia ejus generis quæ vix enarrari possunt viæ incommoda. Imo si algor aeris vel pluvia intercidat, vel in lectica vehantur, vel in arceris vulgaribus non equitent, somnum tamen intempestivum, eoq; magis exhausti in Balneis non sufferant. *Item* : Repletionem tum cibi, tum potus cavere debent, somnum diurnum, immodicas noctu vigilias, nimia exercitia, pariter ac otium, omnem malam ambientis aeris constitutionem, molestias animi, iracundiam ac passiones istiusmodi alienent. Alvus ut quotidie bis eat procuretur, vel saltem non minus consueto. Venerem tanquam pestem nocituram sciant, maxime imbecillis, valentioribus autem per mensem ad minùs, non adeo concedendam.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

De Therm. Boll.
p. 2. c. 16.

CONSILIUM III.

SI primo Balneandi tempestate non sanaberis, patientem & virtute plenam vitam age, donec proxima redierit, & tum si in *DEI* gloriam, & Tuipsum utilitatem cessurum sit, sanitatem *DEI* gratia recuperabis, à quo Omnis animæ Corporisq; sanitas descendit.

Conf. 3.

CON-

De Virtutibus
Thermarum
Baln.

CONSILIUM IV.

Conf. 4.

De Baln.
Aquis. p. 38.

De Therm. S.
Jobi. l. 1.

De Baln. Pat.
Tr. 2. Conf. 800.

Addo Quartum ex Fabritio; Eos viz. qui Va-
letudinis gratia Balneum petunt, in ipso nec
comedere, nec bibere debere. Quod si vehe-
mens infestet sitis, eam vel fructu aliquo refrigeran-
te, ceu malo punico, aut alio quopiam sitim fallen-
te, sedare licet. De hoc errore Gæbelius: Hic mihi
non est prætereunda perversa quorundam consuetu-
do, qui quocunq; tandem confluentur morbo, sive
externo, sive interno magna valetudinis jacturâ, &
medici contemptu, intempestive lavant, atq; in ip-
so solio potitant, pergræcantur, dormiunt, sæpe-
numero etiam vix à Venere abstinere. His si quid
finistre accidit, id Balneis imputant, melius se ante ac-
post Balneum habuisse dictitantes. Qualis autem
usus, talis & successus; ipsiq; adeo temeritatis in-
consultæ sibi pœnas accersunt: ex quo fit, ut
Thermæ, ex se quidem salutes, propter abusum
male audiant. Et pressius multo ad propositum Mon-
tagnana: Qui voluptatis ergo Balnea quærunt, qui
assolent esse repleti, & nulla victus ratione utun-
tur, Balneando incidunt in febres putridas, & alios
pravos affectus. Communis modus Comedendi & Bi-
bendi in Balneo Lascivia est. Si cibi sive potus sint
calidi actu & potentia, augment caliditatem, & à
Balnei calore disponuntur ad corruptionem & putre-
dinem; si sint frigidi, impediunt ne dissolvantur quæ
per Balneum oportet dissolvi, & obstructions faciunt
difficiles curatu. Sive sint frigidi, sive calidi, impe-
diunt actionem Caloris innati.

CON-

CONSILIUM V.

QUI Balneo utuntur modeste se gerant, lasciviam vitent omnino, nullius pudicitiam, aut famam ledant, & motus omnes inordinatos & conturbantes aquas seponentes, quiete consideant. Nam qui ambulando nimium in Balneo, aut quod nimis est in usu, Nando se exercent, non modo aquas, volutando, se contaminant, sed minoris etiam reddunt efficaciae, quæ fots more, corpori membrisq; ejus blande placideq; applicari debent.

CONSILIUM VI.

Post Embrochationem ab Antliis optime Capiti sit prospectum; nec in morbis omnibus Capitis in usum veniat. Privatim monet Fallopius, ut à Stillicidio peracto XL. dies caput tectum gestet laborans, quo tempore nunquam etiam caput sibi abluat, caveatq; à Sole, à Pluvia, à Vento. In *ἐμπερὶς* Corsenæ Balnei, inquit Baubinus, plurimi salutem quærunt capite calido siccoq; & destillationibus falsis calidisq; affecti; quibus tantum abest ut prosint, ut etiam mirum in modum obsint, & graviter noceant. Verum de hac re in Thermarum Nocumentis.

Conf. 6.

De Therm. Boll.
l. 2. c. 15.

CONSILIUM VII.

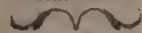
Concludo cum Consilio Pantaleonis de Thermis Tigurinis, quod tamen meum non facio, sed ejusdem verbis & autoritate Balneantibus Commendo. Tria monet indusia aliquoties madefacienda in aqua

Conf. 7.

D d

Ther-

De Virtutibus
Thermarum.
Balnei.

Thermarum, & sine expressione exiccanda, ut ejus vires penitus combibant. Induant, ut, si corpus sudet, sentiat aliquid virium Balnei; neve fiat subita mutatio: gestent unum indusium per triduum. Memorat Bauhinus de Thermis Bollenfibus libro secundo, Sectione priore, verbis ultimis.

Expeditis Thermarum usibus externis, & Consiliis, ad Virtutes, quæ usum internum comitantur, devenimus. Hæ autem Regium præcipue, & Crucis respiciunt; Nam Regium calidum æmulatur, & Reginæ Crucis, hoc tamen discrimine, quod Calidum caloris gradu intensiore, Reginense vero remissiore isto Regis, iisdem fere morbis opituletur; Crucis autem calor temperatus, minor cæteris, Tuto ac Jucunde, licet haud æque Citò opem præstet.

Balnei Regis
Virtutes.

Balneum itaq; Regale & Maximum, affectibus humidissimis & frigidissimis succurrit; potenter calefacit; exiccat; humores ab internis corporis partibus ad externas pellit, discutit, attenuat, abstergit, & affectibus Nervosis apprime subvenit; Convulsioni, in caloris gradu remissiore caute usurpatum; Paralyfi, Sensus, & motus defectui cuicunq; maximo. Artubus rigidis, stupidis, & trementibus, tonum, sensum, & flexibilitatem restituit; humores falsos & vitiosos evocat, ut in Symptomate dicto Balnei Mantello, de quo capite XV, evidenter apparet. In articulari morbo declinante, & ejusdem paroxysmo finiente, & præsertim in dolore ischiadico, utile. Gonagræ veræ, & interdum chiragræ nonnihil opitulatur; & Tumores plerosq; strumosos, etiam & scrophulosos discutit dissipatq;. In regione Diaphragmatis coarctatis, & cachecticis proficit. Hydropem (Anasarcam maxime) morbum Ictericum, & Virgineum tollit, aut

aut minuit. Morbis frigidis Ventriculi, Hepatis, Lienis debellat; Dolores viscerum, Renum, Laterum (sine febre) sedat; Uteri frigidos & humidos affectus domat. * *Conceptum* promovet; &, ob fermentum *Uterino* analogum sanguini communicatum, * *menstrua* provocat; Doloribus uterinus quietem præstat; & lassitudinem tam sponte, quàm à labore proveniente removet, unde Balneis *Aponensibus* haudquam cedit. Temperiebus frigidis, & Carnosis magis aptum, aridioribus autem, & Extenuatis minus proficuum. QUIBUS accedunt, *Lethargi, Epilepsiæ, Spasmi leviores, Surditas, Memoria vitia, Dolores veteres, aliq; Morbi & Symptomata eodem spectantia*. Scorbutus etiam, modo corpus bene præparatum fuerit, & *ultra* *Scorbuticum* prius rite subactum; & Morbi *Hypochondriaci* dolores acuti, qui moderato Balnei Temperati usu *mitiores* evadunt, ut & passio *Hysterica & Convulsio*; *intempestivo* autem usu, & *longiori* in Thermis calidioribus mora, morbi ultimo memorati efferantur magis & exasperantur. Imo Balnei usu & Calore *intemperato* Leonem dormientem prius sopitum expergefieri non raro observatur, & observatione una aut altera, In Domino *Cockburnio* Scoto-Britanno, & Prænobili Domina D. M. C. confirmatum inferius, ubi de *Noxis à Thermarum* usu provenientes verba faciemus.

De Regalis Balnei Virtutibus speciatim *Jordenus*: De Baln. Nat. Balneum Regale, ut omnium *Calidissimum*, ita affectibus frigidioribus, frigidis & phlegmaticis temperiebus *aptissimum* est, & effecta quotidiana experientia confirmata habemus in *Paralysibus, Doloribus inveteratis, Ischiadicis, tumoribus frigidis, &c.* tam per sudorem evacuando, quam partes affectas calefaciendo,

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

* Vid. cap. 15.

N. 50.

* Vid. cap. 16.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

De Baln. Ba-
thonic. p. 2.

Phthisiol. l. 3.
c. 11. p. 324.

Rachitidis
atas.

Whistlerus
Vindicatus.

ciendo, humores attenuando, discutiendo, resoluendoq; Quinetiam in Epilepsiis, & affectibus Uterinis, in Scorbuto, & ista Hydropis specie quam Anasarcam vocamus.

De ejusdem Balnei virtutibus Vennerus: Balneum Regis calidissimum est, ornatu, ambitu, & efficacia prorsus Regale, cujus calor ferri vix potest. Balneum hoc calefaciendi fortiter, aperiendi, resolvendi, attrahendi, & exiccandi virtute donatur, ideoq; frigidis & humidis tam corporibus, quam affectibus solum aptum est.

Neq; prætereundum puto quod in Historia morbi Dominæ Covert memorat D. D. Ricardus Mortonus, in exercitationibus Medicis de Phthisi nuperrime editis. Eam, inquit (post Phthisin ab Arthritide & Rheumatismo ortam curatam) per spatium sex Hebdomadatum ad usum Thermarum Bathoniensium internum, atq; etiam externum relegavi, imperando Tendines, atq; tumefactos artus, sub finem singularum Balnationum diu, atq; libere aquis Thermarum Regiarum Embrochari. Additq; paulo post: Mense Septembri ægra Nostra ab usu Thermarum, cum multo fructu reversa est; præcipue vero exinde Tendines, atq; artus affecti plurimum restituebantur.

In Rachitide puerorum morbo apud Anglos novo, ante annum Domini MDCXVIII. plus minusve inaudito, ac forsan Vernaculo, levamen maximum infantibus, pueris aut puellis à Thermis Patriis accedit. Cum enim in Succo nutritii inæquali distributione, ob laxatum partium tonum, essentia istius morbi consistere videtur, Thermarum calor obices removendo, tam distributionem Succo, quam chyli infirmas partes roborando, juvat promovetq; unde nutrimento partibus æqualiter distributo, & viscerum

rum obstructionibus discutiendo referatis, eodem gradu & tenore *Nutritionis* opus progreditur. Morbum hunc ante *Glissonii*, *Batei* & *Regemorteri* scriptum clarissimo viro, & *Doctissimo*, dum in *Vivis*, *Medico*, *Danieli Whistler*, Collegii Medicorum *Londinensis* nuper Socio, innotuit, qui in *Thesibus* pro Medicinæ laurea Anno MDCXLV. *Leidæ* impressis de eodem sub nomine *Pædo-Splanchn-osteo-caces* differuit, ibiq; *Nomen*, *Naturam*, & *Curam* diserte prædicavit. Af-
fectum istum nomen accepisse vir clarissimus ostendit, non à *Græcorum* vocibus *πάχος*, *παχύνε*, aut *παχύνει*, spinam dorsi respicientibus, ut *Triumviratui* modò memorato, *Doctissimi* viri, neq; *sententia*, neq; nomine allegato unquam, *morosius* saltem, si non *injuste* paulo placuit; sed ab *agyrta* quodam *ῥιζορύμιον* Namine *Rickets*, cujus cognomen jam in *Anglia* floret, ut *viventes* testantur, qui Morbi curam *Neoburgi* in agro *Berkeriensis* primus instituit, & ipsissimum remedium, *Receptam* vocant, sibi notum fuisse à celeberrimi istius Medici, dum in *vivis* erat, ore, aliquando me accepisse memini, cujus memoriæ *justa* hic persolvere non gravabor. Verba ejus loco margine citato, sic se habent. *Viginti sex plus minus retro annis* (scripsit Autor A. D. 1645.) morbus hic primum apud nos innotuisse perhibetur, nomenq; sibi *The Rickets*, à cognimine cujusdam id morbi *Empirice* primo curantis adoptasse dicitur. Alii ex rure volunt delicatulum hoc nomen oriundum, ex agro scilicet *Dorcestrensi*, ubi, qui difficulter anhelitum trahunt (quod hoc morbo laborantibus frequens est) dicuntur loci idiomate *To Rucket*. Verum de nomine amplius non litigo, fas sit solum in *Britannia* nato vocabulo latinæ civitatis jus donare, audiatq; *impræsentiarum* infans infantium morbus *Pædosplanchnosteocaces* nomenclaturâ.

De Virtutibus
Thermarum
Barbon.

Vid. Cl. Whistleri Disput.
Med. Inaugur.
Thes. 2.

His.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Hexastichon jo-
culare.

His adjungo *Hexastichon* joculare quod manibus
Egregii viri de *Thermis* olim optime meriti Domini
Joannis Gell, de *Hepton* in Comitatu *Derbieni* Baro-
netti, ad *Thermas* transmisit Doctissimus, & Rei Me-
dici Peritissimus, *Gualterus Charleton*, M. D. & Rega-
lis Collegii Medicorum *Londinensis*, hoc anno
MDCXC. Præses, quod *Joannes Comerford*, M. D.
Tractatulo suo de aquis Mineralibus *Wexfordiensibus*
in Regno *Hiberniæ*, de iisdem aquis minus candide
prædicavit, postquam *Baronettus* hos versiculos Re-
galis Balnei muro Septentrionali, in Tabella ornata,
manu nitida exaratos, impensis propriis affigendos
curaverat. Hoc inquam, Cl *Charletoni* Hexasticon,
quod *ludicre* fecit Vir Doctissimus, & tulit alter hono-
res, sic se habet.

Carmen Lusorium

Thermis Nitro-Sulphureis, *Bathonix* in a-
gro *Somersetensi*, e Terra Scaturientibus,
appingendum.

Unde hic *Fervora* aquis *Terra* erumpentibus uda
Tela olim *hic* ludens ignea tinxit Amor.
Et gaudens stridore novo, *Fervete* perennes.
Inquit & hæc pharetræ sint monumenta meæ.
Ex illo *Fervent*, rarusq; *hic* mergitur hospes,
Cui non titillet pectora blandus Amor.

An

Anglice sic.

What is't that to these Springs their Heat im-
parts ?

Love once in sport dipt here his fiery darts,
And with their Hizzing pleas'd, This heat,
said he,

My pow'rs perpetual monument shall be.
Since that they still have boyl'd, and all do find,
Who bathe herein, their Hearts to love inclin'd.

Minime novo miraculo ;
Cum Venus flamma sit aquis nata,
& inter lacrymas ardeant amantes.

Quo tam causa Caloris, quàm ab usu Bal-
nei ad Venerem incitamentum, significantur le-
vide.

Ex his Virtutes *Calidi* aut *Longi* Balnei possunt
intelligi; de cujus præ cæteris calore ad quorundam
mentem, & præcipue *Jonesii*, in primo capite di-
ctum est latius. *Jordenus* vero qui Balneum hoc in
secundo caloris gradu, post *Regium* supposuit. 'Bal-
neum calidum, inquit, isti Regis haud cedit, utpote
caloris gradu proximum, & ad mala eadem omnino
utile. Membris relaxatis & infirmis robur citius
conciliare, Quidam observat. De Balneo enim calido
ait: Caloris efficacia proximum Regali Balneo est Bal-
neum

*Virtutes calidi
ait Longi Bal-
nei.*

*Venner. de Baln.
Bath. p. 2.*

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

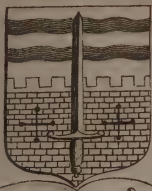
neum Calidum, quorum calor parum invicem differ-
re observatur. Balneum hoc in iisdem affectibus
prodesse solet, quibus *Regis*, & effecta Regali edit
haud secunda. Imo Membrum quodcunq; corporis
imbecillum & relaxatum (experientia compertum
habeo) majoris efficaciam quam *Regis*, aut cuiuscunq;
alterius Balnei existit. Balneum hoc & Regium af-
fectibus frigidis & humidis; & corporibus frigidissi-
mis & humidissimis optimè conveniunt. Imo in
morbis frigidis quamplurimis; artuum doloribus
Lue Venerea, & ulceribus putridis Sanandis Re-
gale Balneum superare Calidum *Jonesius* affir-
mat. In Tumoribus, præsertim Calidioribus, non
æque ac Temperatum Balneum proficuum reperit-
ur. Istius enim generis tumores, calore suo intenso,
evocare potius quam dissipare solet, ut in capite de
nocumentis planius apparebit.

Subs. Bath. fol.
21.

Crucis vires.

Balneum *Crucis* in contractionibus, indurationibus,
& resolutionibus Nervosarum partium mira præstat,
Tumores frigidos dissipat. Cachecticis, Hydropicis,
Strumosis, & præpinguibus auxiliatur. Pueris Ra-
chitide laborantibus, calore blando & leni, præ cæte-
ris opitulatur. Ischiadico dolori, spasms, Convulsi-
onibus, (in quibus cum *Cautela* usurpari debet, sed
Regio & *Calido* magis innocuè) Defluxionibus, Ste-
rilitati, fluxui alborum muliebri, & uteri prolapsui
subvenit. Conceptum promovet, quod pluribus in-
stantiis confirmari possit. Et quidem cum uterum
nimis humidum exiccare, imbecillum, lubricum, &
quasi paralyticum roborare; & immundum vitiosis
humoribus squalentem abstergere soleat, eundem ad
semen melius & purius retinendum efficaciter dispo-
nit, & isto plane modo conceptionem adjuvat; præ-
sertim si injectiones cum aqua Thermarum compo-
sitæ

Vid. c. 15. N. 50.

MAIORI
Aldermanis & Civibus
BATHONIAE, Elegantis
Molis marmoreae, in
CIVITATIS Balnei medio
Superbientis, ICONEM
Consecravit
AUCTOR.

Op. 13.

Sequa C

THIS IS

PLS.
Front

1882

3561 H

CHRIS

...reca...

COLA
medie

200

200

2017

75. 477

12. 10

in the

22. dec

100 100

300

11 Regne

11

Port

20, 1

fitæ in uteri penetralia, modo debito veniant in usum, & aqua calida ex Antlia, instrumentis commodis, in ipsius Pudoris sinum infundatur. Novis autem gravidis, haud convenit, ut Capite XVI. dictum est inferius.

Eventum *letum*, & successus spei pares, Illustrissimæ ANNÆ, Filiae JACOBI II. natu *minori*, Excelsi Herois GEORGII Daniæ Principis, & CHRISTIANI IV. Regis Fratris *Unici*, Conforti, precantur *Bathonienses*, quæ, XIX. die Maii A. D. MDCLXXXVIII, unâ cum *Illustri* Marito, ad *Thermas* adveniens, *Potationis*, & *Balneationis* studio feliciter decurso, *Regalis* Familiæ ad *Thermas* adventus, post *Regem*, *Reginam*, & *Catharinam* Reginam, numerum, *Incolarum* votis, & applausu complevit.

In hoc Balneo molem novam, sublata Veteri ex Arenaceo lapide, (quem *sectilem*, *scissilem*, & *quadrum* in superioribus nuncupavimus) marmoream albam elegantissimam, *Crucis* nomine vulgo notam, ultrò vovit *Benefactor* Munificus, JOANNES DRUMMOND, Comes de MELFORT in Regno *Scotiæ*, quam in Balnei hujus medio, hoc anno MDCLXXXVIII, votum solvens, erexit magnificam. Icon vero *Talis*. Annum Domini Hæc Inscriptio Posteris exhibuit: *Utrique Parenti, Natoque Principi, absit gloriari, nisi in Cruce Domini Nostri Jesu Christi, ut plenius hauriant aquas CUM gaudio ex fontibus salvatoris.*

Porro, Balneum *Crucis* in morbis *Cutaneis*, impetigine, *Vitiligine*, *Ulceribus* crustatis humidis, *Lenticula*, & *Elephantiasi* proficuum observatur, *Carnositas*, *frigidis*, & *phlegmaticis* corporibus magis convenire, *Calidis* vero, & *siccis*, non item. Quibus addi potest,

E e

in

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

ANNA Daniæ
Princeps apud
Thermas
1688.

Moles DRUM-
MONDIANA.
Comes de Mel-
fort Benefactor.

Continuatio
Virtutum.

De Virtutibus
hermarum
Bathon.

in doloribus *Nephriticis*, levaminis aliquid ex *hujus* Balnei usu præ cæteris majori jure expectandum fore; & , quod *Mapletius* observavit, *Articulorum tumores benigne subducit, dolores delet, & imbecillitates levat.*

Virtutes Balnei
Reginalis.

Conf. pro D. Ber-
ry. Devonienfi.

N. B.

Hinc etiam intelliguntur Virtutes Balnei *Reginensis*, quod *Contentis* Regium æmulatur, & caloris gradu, ad *Crucis* Balneum propius accedit; ut in *Primo* Capite dictum latius. In *procidentia* autem *Uteri* *Cl. Mapletius* *Cruciatis* Thermis *Reginenses* præfert: *Hæ quoniam plus exiccant; istæ magis emolliunt.* De *Reginæ & Crucis* Balneis *conjunctim*, ita *Jordeus*: *Reginæ & Crucis, monet Cap. XVIII, in gradu caloris* *magis temperato, temperamentis tenellulis magis* *apta sunt, quæ Balneorum Cæterorum calor in-* *flammare solet, in quibus etiam calor mitis &* *emolliens, quam violentus, prædatorius, & per* *fudores potenter evacuans, magis requiritur. His* *Thermis diutius immorari possunt sine spirituum* *dissipatione, quam in reliquis. Reginæ Balneum* *Crucis Balneum calore superat, Caloris tamen* *gradus temperatus plerisq; satis convenit. Crucis* *Balneum omnium frigidissimum, (aut verius minus* *calidum) existit, utpote paucioribus Scatebris qui-* *bus impletur fruens. Observamus tamen illud præ* *reliquis artus emollire magis, & flexiles reddere,* *partim quod Balneantes in isto Balneo calorem* *diutius ferre possint; partim quia Nitri plus, quam* *Balnea cætera, ut dictum, continere videtur, quod* *melius mundificat, & cæteris Mineralibus penetra-* *tionem superaddit, unde in contractionibus, Epilep-* *siis, Convulsionibus, Spasmis, &c. Balneum hoc ad-* *modum utile judicamus, quemadmodum in morbis* *cutaneis, ut Ephelidibus, Impetigine, &c.*

De

De his Balneis *Venerus* ita scribit : *Balneum Reginae* Regalis pars est, muro tantum interposito, ostio pro communi introitu relicto. *Balneum* hoc caloris gradu ad Regium non ascendit, ideoq; iis quibus Regalis Balnei calor est molestus, magis convenit. *Crucis Balneum* quoad calorem Temperatum maxime apparet, & admodum temperate calidum observatur. Infantibus, imbecillibus & teneris corpusculis apprimè accommodum, & quibus balnea calidiora non conveniunt. *Balneum* ad præservandum corpora temperata utile. Ista enim calidiora Balnea afficere possunt, & iisdem officere. Neq; in præservatione solum proficuum hoc *Balneum*, in statu & constitutione temperatis, sed iis etiam aliisq; per modum sanationis, quando Balnea calidiora attingere non expedit. *Balneum* hoc caloris sui mitis ratione, insigni emolliendi & relaxandi vi donatur. Ad contractiones itaq; alicujus partis utile; infarctus pectoris, Lienis, Hepatis, Renum, & in doloribus veteribus efficax, quum in caloris impetu, & vigore extiterit; præsertim vero iis quorum temperamentum, & habitus corporis calidiorum *Balneorum* usum prohibent. *Balneum* hoc perfectum caloris sui statum non assequitur, donec Cælum fuerit perpetuo calidum, & quando Balnea cætera, nisi in morbis & corporis habitu valde frigidis, ob illorum Fervorem nimium usurpari nequeunt. Hæc speciatim, & in Balneis Regienſi, & *Crucis*, divisim.

Balneorum autem Omnium Conjunctim vires addo ex mente *Cl. Jordeni*, qui ita ait: Ob Mineralia hæc una cum calore *Balneorum* actuali, immersionem in *Thermas* totius corporis habitum calefacere observamus; humores attenuare, poros cutis deobstruere; Sudorem commovere; urinam ciere; Matricem mundificare; Menstrua provocare; humores præternaturales exiccare; partes imbecilles confirmare; Nervos & nervosas partes

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

De Baln. Bathon. p. 2, 3.

De Baln. Nat.
& Aq. Min. c. 18.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

omnes corroborare; cutim mundam reddere; & humores
salsos inde evocare; obstructions, si nimis impactæ non
fuerint, referare; articulorum, nervorum & musculo-
rum dolores sedare; tumores duros dissipare, &c. unde
Balneatio utilis est adversus Paralyfes, Apoplexias,
Caros, Epilepsias, Stupiditates, Defluxiones, Morbos
articulares, dolores ischiadicos, contractiones, spasmos,
dolores inveteratos, tumores, impetigines, scabies, le-
pras, dolores colicos, flatus, fluores albos, menstruorum
fluxum cohibitum, Sterilitatem, abortum (utero exi-
stente vacuo) Scorbutos, Anasarcas, & generatim effe-
ctus omnes frigidos & pblegmaticos, quos hic enumera-
re supervacaneum foret. In quibus omnibus sanandis
Thermæ nostræ magnam opis partem præstant, si periti
Medici arte & Consilio imperatæ fuerint, corpus debite
præparatum, & adjumenta necessaria iisdem fuerint ad-
dita. Et quum sine Thermarum similium auxilio mor-
bi hi aliter quam ignis, Scarificationum, causticorum,
diætarum, amarorum, & palato minus arridentium me-
dicamentorum tædio, & tormento, curam vix soleant
admittere, in hac Thermis utendi methodo, amica om-
nia & grata perficiuntur, & remediis cæteris haud raro
multo efficacius, quapropter in his morbis, omnibus aliis
Subsidiis incassum tentatis, usurpari solent.

De Baln. Ba-
thon. p. 4, 5.

Veneri autem opinio de Thermarum Virtutibus
in genere sic se habuit: Thermæ hæc celeberrimæ singu-
lari virtute donantur, non tantum adversus morbos quos-
cunq; frigidos, aut à causa frigida, aut humida prove-
nientes, sed etiam Sanitatis tempore, corporibus fri-
gidis, humidis, & carnosa mole laborantibus, Solamen
magnum, & utilitatem haud levem afferunt. Poros
enim cutis referant, resolvunt, attenuant, digerunt,
consumunt, superfluitates foras evocant, unaq; totius
corporis habitum sanant, & exiccant. Morbos capitis

& nervorum causa frigida & humida oriundos, efficaciter debellant, quales Rheumata, Paralyfes, Epilepsiæ, Leihargi, Apoplexiæ, Spasmi, Surditas, Memoria læsa, Tremores, alicujus membri imbecillitas, dolores veteres, juncturarum tumores, &c. Valde etiam prosunt flatulentis & Hydropicis, Corporis parti alicui dolenti & tumentis, modo a causa calida affectus non dependeat; ad tardam & ad motum ineptam corporis gravitatem; membri alicujus stuporem; Lumborum dolorem; morbum articulare; præcipue dolorem ischiadicum, tumores frigidos Lienis, & Hepatis; Morbum ictericum in corporis habitu plethorico, & phlegmatico.

De Virtutibus
Thermarum
Baïon.

Utiles etiam sunt ad pulmones humiditate nimia oppressos, & ad corpora mole nimium aucta laborantia, nihilque magis efficacius quam Thermarum harum frequens usus exilia reddit; unde qui obæsitatem evitare student, & ne præter justam corporis figuram argeantur timent, ad Thermas nostras sæpius studiose se conferant. Harum enim ope, & periti medici consilio, non tantum sanitatem suam conservare, sed indecoram quoque corporis molem minuere possunt, aut prævenire.

In Pulmonum
vitiis, & cor-
pulentiâ nimia.

Mulieribus etiam eminentem Virtutem porrigunt. Sterilitati enim sunt remedio, & matricis morbis omnibus & affectibus causa frigida, & humida oriundis. Affectiones etiam cutis sanant, quales Scabies, impetigo, ulcera vetera, &c. Quæ omnia vera esse, quotidiana experientia edocti, mirantes invenimus, in magnum plurimorum solatium, qui morbis deploratis misere afflicti, ad Thermas accedunt, ibique medicamentorum efficacium ope, & Thermarum virtute, Omnipotente DEO Benedicente, sanitatem pristinam recuperarunt. Item alibi: Mineralia quæ virtutem medicinalem his

Morbis Mulie-
rum.

N. B.

p. 2.

Ther-

De Virtutibus
Therमारुम
Barbon.

Balneorum om-
nium vires
olim.

* Vid. Cap.
XVI. in fine.

Inimbecillita-
te, & Contracti-
onibus Maple-
cius.

In Podagra
Turnerus, &

Thermis impertiunt sunt præcipue Sulphur, Nitrum, & Bituminis nonnihil. Quod tincturam suam inde recipiant ab Effectis apparet. Calefaciunt enim, exiccant, discutiant, resolvunt, attrahunt, emolliunt, abstergunt, &c. Quodnam autem aliud in Terræ visceribus, unde aquæ calidæ scaturiunt latere possit, haud scio: hoc tamen certo scio, morbos qui nullis remediis alias cedunt, curationem hic quotannis admittere.

Universim olim prodesse putabantur, teste Jonesio, ad Lentigines, Tineas, Achores, Crustas, papulas, pustulas, ulcera, eruptiones biliosas, Apostemata, Impetigines, Lepras, * Luem indicam, morbos articulares, artuum dolores, Paralyse, Apoplexias, Epilepsias, Tremores, Spasmos, Destillationes, Catarrhos, Branchos, Coryzas, raucedines, Tusses, oculorum & aurium humiditates, aurium tinnitus, Strangurias, Diabetem, Tenesmos, Dolores Colicos, Fluxus, Hæmorrhoidas, Febres intermittentes, Tumores & indurationes Lienis, Matricis Tumores, Hepatis frigiditatem, & durities, flatus, duritiem quamcumq;, Sterilitatem, Matricis lubricitatem, & frigiditatem nimiam, Gonorrhæam, Morbum Virgineum, hydropes, cerebri frigiditatem, memoriam læsam, & Lethargum.

Clarissimus autem Mapletius (è cujus Epistolis plura statim) Epistola ad D. D. Fraiser, in gratiam prænobilis Dominæ Fairfax, de Balneo Crucis: Ad multa utile esset in Balneo frequenter commorari. Nam inde spes elucet futurum aliquando, ut infirma membra, contractæq; manus sensim explicari, extendi, distribui felicius sanguine, & alimento, Corroborari possint.

Porrò hic memorandum censeo Gulielmum Turneri Virum Doctum, & Celebrem, tractatu suo Vernaculo de Balneis Bathonenfibus retulisse, se in Podagra

grā Balneorum usum mire approbasse. Verba ejus, quæ *Latina* feci, sic se habent. ‘*Bathonia* Com-
morans, cum quodam Podagrigo, Balnea intravi,
& si rem ex effectis dejudicare liceat, exiccant miri-
fice, & Podagram sanant optime, & tempore haud
ita longo, quemadmodum cum multis aliis, *Mile-*
sius quidam *Somersetensis* Ducis Histrionum unus
testis esse poterat. De hac re *Joannes Bauhinus*, qui
Turneri librum vidit, & citat, de Balneis *Bollensibus*,
Lib. 3. Cap. 6. quod inscribitur. *Ad articulorum &*
juncturarum Morbos: *Galielmus Turnerus* de Balneis
Bathonia in *Anglia*: ‘Videntur mihi potissimum Sul-
phure constare, id quod ex Odore & Sapore facile
deprehenditur. Ex Effectis idem colligitur. Exic-
cant enim mirifice, egregiè ad Podagram faciunt,
idq; brevi tempore, cujus rei attestatur *Comitis
‘*Somersetensis* famuli istis procurata sanitas. Qui-
bus succedit *Carolus Claromontius*, qui vulgi Opinio-
nem de Balneorum *Bathonicorum* Virtutibus ita re-
citatur: ‘Eas Balineas paralyfi languidis, Arthridite di-
stortis, Convulsis, & quibus torpent membra, &
‘omnibus omnino frigidis affectibus mederi, constans
fama est. Addit: Ego Coli dolore Cruciatu, &
‘Lumborum prodesse non dubitaverim. Sed de mor-
bis quibusdam *supra* memoratis, in quibus in *Therma-*
rum usu *Cautio* adhibenda, plura in Capite de *Nocu-*
mentis *Thermarum*.

Vapor etiam *Thermarum* in oculorum affectibus,
ad *Rheumata* exiccanda, & *Sedalium Venarum*
dolorem sedandum, multum valet, si per *Sellam*
Perforatam intra corpus recipiatur: In *Pulmonum*
etiam affectibus, propter *Sulphuris* miscelam, inspi-
ratus prodest.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Bauhinus.

* Ducis, & sub
Edvardo VI.
Rege Protecto-
ris (disti.)

In doloribus
colicis & Ne-
phriticis. *Claro-*
montius, de
Aer. aq. & loc.
Angl. p. 31.

Vaporis Ther-
marum virtus.

Quum.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Quædam ex
Epistolis Ma-
pletii.
Consilium ad
Medicos Ex-
traneos.

Thermæ Ba-
thonicæ Anglo-
rum gentis de-
cus & Gloria.

Beneficium An-
glis concessum
divinitus.

Quum autem *Mapletii* nuper facta fuerat mentio, quædam, quæ ad hanc rem faciunt, ex ejusdem *Epistolæ* subnectenda. Et primo quidem loco *Consilium* ejus ad Medicos *Extraneos* in *Epistola* ad *D. Gasparum Needham* scripta (inter alia ad *Thermarum* vires spectantia) memorare placet: 'His ita dictis, medicos quocunq; loco à Nobis diffitos & remotos, usu proinde, & suis de *Thermarum* natura observationibus minus edoctos, sed incertæ speculationis acumine nitentes, obtestarer equidem, si liceret, ut Fontes nostros Beneficium *cælitus* concessum, in Terræ visceribus divino influxu progenitum, igne nondum intellecto accensum, & caloris inextinguibilis pabulo, per tot sæcula inexhausto nutritum, & ditatum, à quo Nostrilibus, Exterisq; persæpe sanitas, *Anglorum* genti præ vicinis aliis *Decus* atq; *Gloria* semper affulserunt, nolint in terriculamenta quædam inania vertere, & Apinas reputare, ne Popularibus suis in salutis negotio obstare, atq; invidere, & summo Numini, doni tam stupendi Benignissimo Largitori (quod ab Egregiis viris *DEUS* avertat) ali ni- mium ingrati esse videantur.

Item *Epistola* ad *D. Joannem Wedderburne*, Equitem Auratum. 'De me tantillo, siqua *Te* sollicitudo teneat (quid enim quin *Te* aliqua teneat dubitem?) Aquis calidis me adhuc commorari scias, & in *Thermarum* luto hædere, minus forte late ac feliciter *Te* jam in alium tanquam orbem erepto, & simul sublatis è medio Tibi familiaribus Mihiq; amicissimis magni Nominis Viris, *Prujeano*, & *Bateo*. Vobis in confessio semper fuit *Thermas* nostras Beneficium esse *Anglorum* genti *Divinitus* datum, morbisq; quamplurimis extirpandis natum, secus ac hodierni censent medicorum nostrorum *Coryphæi*, qui

‘affectibus Paralyticis causa frigida oriundis *Baias* De Virtutibus
 ‘nostras dicunt posse conducere, aliis autem vix ul- Thermarum
 ‘lis convenire. *Scorbuto* nempe laborantibus vene- *Barbon.*
 ‘num, *Hypochondriacis*, & *Hystericis* pestem quan- Medici invidi
 ‘dam esse. O viros in ipso scientiæ fulgore, nimioq; correpti.
 ‘lumine, lubenter ignaros! quos alloqui licet, ut
 ‘D. *Paulum Festus*, πολλὰ ὑμᾶς χάματα εἰς μανίαν περιτρέπει.
 ‘Ego sane in contraria semper fui sententia, quam si
 ‘*DEUS* dederit, Sole meridiano Clariorem ali-
 ‘quando demonstrabo.

Epistolâ ad D. D. *Mason* Leicestrensem pro *Nepote*
 suo strumoso, de D. D. *Bate* verba faciens: ‘Erudi-
 ‘tissimo Doctore probata sunt omnia, iisq; adjecit
 ‘suum *Euge*. *Thermas* quidem ipsas inter præsidia ad Ad Strumas.
 ‘*Strumas* accommodata, & adversus malum tantum
 ‘utilissima numerare non dubitavit.

Epistola ad D. D. *Smith* Banburiensem, pro *Crokero*
 Armigero Paralytico. ‘Elucet tanquam è nubeculâ
 ‘Thermarum virtus propitia, quæ remediorum mini-
 ‘sterio adjuta, manus affectæ pollicem ad voluntarium
 ‘motum quandoq; exuscitat, in digitis tremulum exci-
 ‘tat & involuntarium.

Idem in Epistolâ Secundâ ad D. D. *Quatremain* pro
 Domina *Dyke*: ‘Si tandem eventum, qui Stadio in
 ‘Balneario labores tot hebdomadis perpessa consequi-
 ‘tur scire aveas, & quid Boni emensa nobilis Domi-
 ‘na reportet: Certe in hoc uno profectus fere sum-
 ‘ma sita est, frigiditate nimium Tibiæ jampridem af-
 ‘fectæ ablegata, quæ dolorem sibi comitem habuit;
 ‘ejus in locum optatus calor (at Socio dolore non op-
 ‘tato) successit, & ex æquo Tibias utrinq; vege-
 ‘tat.

Epistolâ ad D. D. *Buckenham* pro Domino *Layer*
 Vertiginoso: ‘Præ cæteris tamen auxiliis ægrotanti Ab Embrocha-
 rum usu Bene-
 F f alias ficia.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

alias à Topicis vi calida donatis adjuto, maxime ar-
riscit Embrocharum calor, hinc nimirum semper
floruit eventus. Sub Antlia enim rigatus, mira
refectione perfusum caput, & plane exonera-
tum, suoq; exutum pondere, donec confertim
à flatuum copia denuò invaderetur, nunquam non
sensit.

Ad eundem iterum pro nobili Domina D. Bacon.
D. Edmundi Bacon Equitis Aurati conjuge: Disce-
dit itaq; Domina absq; introducta siti probe desicca-
ta, exhausto per sudores à Thermis quos athleticè
pertulit penu seroso, adeoq; hoc uno si nullo alio
nomine (nam præterea Corroborari uterum opinor)
Factus conceptioni, in qua deficere non consuevit, ap-
tior, ad maturam vero retentionem, quæ aliquoties
absuit, multo sælicius disposita.

Ad Genua in-
firma.

Epistola ad D. D. Tymme pro Domina Caplen:
Reditum suum adornatura Domina, restitutum à
Balneis genuum robur secum adfert & Tibiarum co-
lumnas elegantem corporis fabricam jam fortiter
sustinentes reportat. Tam obstructum in illa Hepar,
quam cætera infarcta viscera (quorum Tuis in Lite-
ris meministi) non solum Balneorum aquis Remedio
è Topicis præstantissimo, sed etiam assumptis selectiori-
bus medicamentis, quorum chalybeata chorum du-
cunt, referare & deoppilare contendimus.

Ad relaxandum
nervos contra-
ctos.

Epistola ad D. D. Fraiser, pro Illustrissima Domi-
na Ducissa Monumethensi: Ab aquis Calidis disces-
sit nobilissima Heroïna, luxatæ olim Coxæ pluri-
mum aucto robore, cujus incrementa singula lite-
ræ aliquot non una vice ad Te jampridem datæ,
enarrant priores, &c. Et paulo post: Ipse in nervos
contractos omnem in articulo defectum rejiciendum
censebam, quorum ad relaxationem debitam valde

con-

‘conducere credebam Thermarum Crucis usum diu
‘continuatum, &c.

De Virtutibus
Thermarum
Batbon.

Epistola ad D. D. *Gasparum Needham* pro Nobili
Dominâ *Fanshaw*. ‘Jubetur itaq; in Balneo Crucis
‘diebus singulis per horam, vel sesquihoram, se prolu-
‘ere, ubi dignissima quasi *Diana* quædam nymphis
‘omnibus visa est præsidere. Quanto autem cum
‘profectu hoc fuerit factitatum, ipsi Dominæ enar-
‘randum relinquo. Neq; enim calentes aquæ Lie-
‘nem in Turbas concitarunt, neq; levati per illas
‘vapores, in Corporis capitolium impetus suos fece-
‘runt, sed è contra tremulis quibusdam membris
‘nervorum firmitudinem conciliarunt, aliisq; intem-
‘perie frigida correptis, calorem nativum, potentissimi
‘instar foris, restituerunt, cum capite interea, tum Li-
‘ene salvo & illæso.

Ad membrorum
Tremorem.

Epistola ad D. D. *Ballard* pro Domina *Washington*:

‘Ad sensuum Testimonia provoco, si latus debilita-
‘tum respicere velimus, Ecce incessum Dominæ fir-
‘miorem, agiliorem, dextræq; digitos contractura
‘omni expeditos, & ad quæcunq; munia obeunda
‘promptiores, videant omnium intuentium oculi.
‘Verba porro, quam in Dominæ ad Thermas adven-
‘tu, facilius formari, & articulatus proferri, judicat
‘auditus omnium. Lunarium purgationum periodos
‘observavimus Thermarum adjumento certi ordinis
‘recursum accessisse Icteriq; albi abstulisse metum,
‘reviviscere in Dominæ vultu roseo juventutis flore.
‘Quod ad ventriculum spectat, officio ipse suo, per
‘tanti apud Nos temporis decursum rite functus est,
‘appetentia neq; dejecta, neq; depravata, cujusmodi
‘perpaucis in diuturno Balneorum usu contingit be-
‘neficium.

Ad Contractio-
nes, Loquelam
laxam, & mor-
bum virginium.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Vid. Cap. XV.

Ad Diabetem &
suppressa men-
strua.

Thermarum
Mantelum

Balneorum a
Lapide virtu-
tes.

Thesaur. Aquar.
l. 2. c. 108.

Epistola ad D. D. Gualterum Needham, in gratiam
Dominæ Noel: 'Contractionem Tibiæ quanquam
non sublatam, multo minorem ipsa Domina fatetur.
Sed de his plura, quò spectant proprie, in Capite
de *Thermarum* Effectis. Tantum hic adjungo Cl.
Willisium Epistola quam ad me dedit in hoc opere
memorata, non modo affirmasse *Thermas* intus sump-
tas *Diabetem* admirabiliter sanare; sed exterius etiam
adhibitas *Catamenia* in plurimis, ut ut diu suppressa, pro-
vocare solere.

Et, quidem hic de *rubedine* quadam, & *asperitate*
cutis, quæ *novis* Balneantibus solet accidere, & Bal-
nei *Mantelum* vulgo audit, differendum foret, quum ad
virtutes *Thermarum* referendum sit, quod earundem
Ministerio *impuritates* ab *internis* corporis partibus ad
*exteriore*s evocentur; at vero quum symptoma hoc
ad *Thermarum* effecta spectet proprie, & à *Thermis*
aliquid productum, quam producibile respiciat, ejus-
dem Considerationem ad Caput XV. aptius reje-
cimus, ubi *Effecta* *Thermarum* de industria tracta-
bimus.

Quum autem *Thermæ Bathonienses* non tantum
à *Salibus* & *Sulphure*, sed etiam à lapide *arenaceo*,
(quem Nos *sectilem* in præcedentibus, & *Autores*
alii *fissilem*, & *scissilem*, in scriptis appellant,) *vir-
tutes* obtineat, aquarum placet per dictum lapidem
transeuntium *vires* hoc loco proponere. 'Aqua per
'lapidem scissilem delabens, inquit Jacobus Theodo-
'rus *Tabernæmontanus*, Tumores *Tibiaram* & Pu-
'dendorum Balneo tollit; dolores per artus vagos
'profligat; humores vitiosos subcutaneos consumit;
'Scabiem, psoam, & pruritum omne genus per-
'sanat. Lapidis ejusdem, si modo idem sit cum
Arenaceo quem *Liberum* vocamus, pulveris aut ma-
gisterii

gisterii in Thermis, aqua intus sumpta, vires *inferius* retulimus.

De *Virtutibus*
Thermarum.
Bathon.

Tandem *Alexandri* *Necham* poetæ Nostratis, circa annum Domini DCC. in vivis, *Carmina* adjungo, quibus Balneorum *Bathonensium* Virtutes ita celebrat:

*Bathoniæ Thermis vix præfero Virgilianas,
Confecto prosunt Balnea Nostra seni;
Prosunt attritis, cellisis, invalidisq;
Et quorum morbis frigida causa subest, &c.*

Vide Antiquitates nostras Bathonicas, Cap. 1. in fine; & Cl. *Camdenum*, in *Britannia* sua ad agrum *Somerset*.

Quibus subjungo *Joannis Pontei*, Circulatoris egregii nupèr, *Carmina*, in *Thermas Anglicanas*, quæ in manus meas casu delapsa, Virtutes *Thermarum* illustriores reddunt. Sic autem sese habent:

In Thermas Anglicanas.

*Somersettenses Baiæ miracula mundi,
Naturæ summum parturientis opus!
Salvifici quas jure Dei, quas Omnipotentis
Tu recreatrices dixeris esse manus.
Huc etenim properans claudus, pressusve Veteris,
Quive diu spasmo tortus utroq; fuit;
Qui lepra sædus; Corrosus Vermiculari
Illiacove gemens, Herculeove malo;*

Aspera

*Aspera quem Scabies, quemve urit Persicus ignis,
 Diraq; quem vexant undiq; Mille mala:
 Si spe constanti fretus, submerserit artus
 Fontibus his Calidis terve quaterve suos,
 Impiger exit aquis mirans, undisq; sepultam
 Quisq; suam labem perniciemq; stupet.
 Dicite, qui mundi scrutari arcana soletis,
 Nonne Dei hæc sapiunt prodigiosa manum?
 Dicite, sitne Ignis, vel, quæ magis æstuat, Unda?
 Cur calet? infecit quod medicamen aquas?
 Crediderint gentes istos mutuassee liquores
 Medeam, Æsonios his renovasse dies:
 Ast ego crediderim, Siloæ quas indidit olim
 Dotes, his Undis inseruisse Deum.
 Cedite Græcorum, Latiales cedite Baiæ!
 Et Vos Spadani cedite Fontis aquæ!
 Nusquam tam medicos latices Natura paravit,
 Talia Tu nusquam Phæbe! lavacra vides.*

*Succedunt Carmina Joannis Hale Generosi, ad me hu-
 maniter transmissa.*

In Baias Anglicanas.

*Sanior à lecto Bathonia surgit aquoso,
 Affolet Hæc madidis comptior ire Comis.
 Quàm, vice Neptuni, Podalirius ipse Tridentem
 Vibrat? sicca Salus jam Paradoxon erit.
 Agroti emergunt Sani, dum sanus Aquarum
 Philtris languescit; Prodigiosa fitis!
 Morbus Naufragium patitur, dum quisq; choreas
 Morbidus, his Thermis ducit, & haurit opem.*

Morborum ex serie nunc exalat Hydrophobia,
 Hæc Cane sub rabido quàm Scaturigo jurat?
 Tinge Salutiferis Pandoræ muntus in Undis,
 Protinus antidotos Pixis aperta dabit.
 Jam Libitina jacet liquido submersa sepulchro;
 Gandere infirmi! Vita triumphat aquis.
 Balnea quàm celebrant affixa Tropæa salutis?
 Hic * Panacæa fluit, dum * Panacæa manet.

De Virtutibus
 Thermarum
 Bathon.

* Dicitur poe-
 ticè. Nam om-
 nes morbos haud-
 quaquam tollunt.

De Lue Venerea hic tantum dico, Recentem mor-
 bum mulcent Thermæ, inveteratum exacerbant.
 Quumq; rei hujus Consideratio ad Noxas potius
 quam virtutes Thermarum referenda sit, de illa
 Capite XVI. Commodius agendum; Capite autem
 XIII. de usu Thermarum interno in eodem affectu
 suo loco differemus.

Restat ultimò, ut quorundam animis de Thermo-
 rum Bathoniensium certis temporibus insalubritate
 scrupulum eximam, in quorum numero sunt * Gali- * Britan. p.
 elmus Camdenus, & Aylettus Sammes, Ambo enim ^{233.}
 viri hi doctissimi asserunt. 'Balnea Bathonica om- * Britan. Ant.
 nibus temporibus salubria haud esse, sed ab Octava restit. p. 164.
 matutina ad Tertiam pomeridianam, in summo
 Caliditatis gradu posita spumam eructare, quæ Bal-
 nea reddit insalubria; quapropter, inquiunt, Bal-
 neorum fores tunc temporis clauduntur. Mensi Thermæ semper
 bus, fateor, æstivis è fundo Balnei spuma ascendit, Salubres.
 haud tamen inde sequitur Thermas tunc temporis insa-
 lubres esse. Nam quum mane & vesperi usus Bal-
 nei magis obtinuit, media diei pars, ob Solis radios
 Lavantibus molestos, Balneationi minus convenit,
 ideoq; tunc temporis clauduntur fores, & despumantur
 Thermæ, quæ si meridiano tempore, dum in illorum
 superficie spuma fluitat, usurpatæ forent, neq; lavan-
 do,

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

do, neq; potando *detrimentum* ullum alicui afferrent, quum *spuma* Cataplasmatibus more externe applicata, iisdem cum *Thermarum* aqua morbis remedio esse soleat, ut in *Capitis* principio supra dictum; Verum, ob rationem modò memoratam, *media* di-ei pars à *Balneantibus* negligitur, licet *Thermalis* aqua pristinam, etiam tunc *Temporis*, salubritatem retineat.

Symptomata
Balneantibus
supervenientia.

Symptomata *Balneantibus* supervenire solita, sunt *Leipothymia*; *Vigiliæ* immoderatae; *Sitis*; *Dolor Capitis*; *Alvus* pigra; *Sudoris* profluvium; *Ardor Urinæ*; *Appetitus* dejectus; *Rheumata*; & *interdum* *Febres Erraticæ*. Quibus omnibus *remedia*, pro re natâ, in *Praxi* meâ medicâ, accommodare suesco.

De Antliæ, & Coeni usu, Appendix.

De Usu Antliarum.

Antliarum usus
Novus.

ANtliarum Usus in Balneis apud *Veteres* in usu non fuisse, sed à *Jordeno* hic introductum, circa annum D. MDCXXX. diximus superius; *Thermali* aquâ prius ex *Hydriis* in affectam partem ex alto decidente, more vocato *Bucketing*, & *Stillicidii* cujusdam aquam in pleno Balneo jugiter fundentis, ope, subjectæ partes sine intermissione irrigabantur. *Stillicidii Veteris Iconem* exhibuimus.

Verum

Verum ut *moris* hujus *origo* obscura satis pateat; De *Virtutibus*
Notandum Aspersioⁿum usum ad *Balnea* naturalia An-^{Thermarum}
iquis ipsis, monente *Bauhino*, rariorem videri. Si-^{Barbon.}
 quidem, *inquit*, ejus proprium vocabulum (quod sci-^{Stillicidii anti-}
 am) nec apud Græcos legitur, nec apud Latinos ^{quitas.}
 Authores; *ἐμβεχθῆ*, & *ἐμβεχθῆν* communius esse, quasi ^{Hist. Font. Boll.}
 Impluvium, & Impluere, Infundere, Conspergere. ^{l. 2. c. 6.}
 Meminit *Galenus*, & ex *Archigene* corrigit abulum, ^{De Sanit. Tu-}
 de quo statim. Apud *Plinium* silentium. Meminit ^{end. l. 6.}
 autem *Horatius*, cum esset in *Baianis* Balneis; ad *Val-*
lam:

Quæ Caput, aut Stomachum, supponere fontibus audent
Clusinis, *Gabiosq;* petunt, & frigida rura.

Vocatur Græcis *Ἐμβεχθῆ*; Latinis, Stillicidium, Instillatio Nomina.
Impluvium, Irrigatio, Aspersio; *Ital*is *Doccia*; vulgus
Ducciam vocat.

Modum optinè expressit *Bauhinus* l. 2. c. 6. Sunt in Bal- Modus
 neis, quæ ad hunc usum probantur, constitutæ fistu-
 læ, vel una, vel duæ, vel plures; quæ volubili *Epi-*
stomio Clausæ, aquas è communi fonte pro eo ac
 quisq; voluerit, vel reddere, vel retinere poterit.
 Delabuntur autem ex alto aquæ, palmæ unius,
 aut ad summum cubiti spatium, vel in Balneum, vel
 in subjectum ad hunc usum Alveolum. Nam du-
 plex est modus: Unus quidem, ut is qui sola uti Duplex.
 debet aspersione, super oblongo sedens scamno, vel
 succumbens pectore, affectam tantum corporis af-
 fecti irorret partem. Alter, ut se in Balneum de
 more immergens, Stillicidium superne recipiat: qui
 modus in Robustiore Corpore, ac Ventris affectu
 utilior est, attrahente simul infra Balneo, ac aqua
 ipsa Duccie ex ictu vehementer discutiente. Atq;
 G g hæc

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Causa institu-
endi.

hæc fuit Causa instituti hujus, ut addito ictu ex alto cadentis aquæ ad calorem, vehementior fieret discussio, quæ ab Antliis *Bathoniensibus*, quam ab *Hydriis*, aut *Stillicidio*, efficacius perficitur, modo *Antliæ* violentia nimia non fuerit, & in morbis istis solum & Temperamentis, quibus par est, applicatio fiat. Hactenus de *Ducciâ*, aut Veterum *Stillicidio*, quæ quoad usum cum *Antliis* noviter introductis conveniunt.

Ufus.

Ibid.

Notandum igitur *Antliarum* usum in Morbis *frigidis* & *Inveteratis* solum necessarium existere. De hac re idem *Autor*, qui commendat in duobus potissimum morborum generibus, *frigidis* scilicet, & *inveteratis* ad Calefaciendum, siccandum, resolvendum, emolliendum induratas, & corroborandum imbecilles partes. Aut ratione situs, utpote si vel in alto corpore hæreat affectus, ut exempli gratia, *Ischias*: vel si affectus duro ossium & *Calvariæ* obice sublatens, vim aliquam præsidii postulet ut penetrare valeat, ac discutere. Qualem obtinent eo insultu virtutem aquæ medicatæ *Sulphureæ* imprimis quæ naturaliter sunt *Calidæ*, ac subtilis essentia, ac potissimum si vel *Nitri*, vel æris quidpiam admiserint, quorum mistura majorem acquirunt tenuitatem, ac penetrandi virtutem.

De San. Tuend.
l. 6.

Notandum præcipuè, *Antlias* usurpandas esse solummodo in Morbis *frigidis*, iisque *inveteratis*. Nam qui in affectibus *Calidis* *Antliis* se subjiciunt, morbum non tollunt, sed potius exasperant. Abusum hunc corrigit *Archigenes*, monente *Galeno*, & ex illo *Aetius*, ubi docet *Calidarum* sponte manantium aquarum usum Noxium esse Capitibus natura *Calidis*, frigido alioquin existente affectu. Quod enarrans *Galenus*; quia aut incendere poterunt caput, & fe-

brem

'brem excitare : aut potius humores dissolve-
 're, ac liquabiles minus ad aliquam nobiliorem
 'particulam reddere, ac Suffocationis inferre pericu-
 'lum.

De *Virtutibus*
Thermarum
Bathon.

Facit itaq; *Antliarum* usus ad affectus omnes frigi-
 dos & inveteratos, Capitis, Nervorum, ac Junctu-
 rarum præcipue. Cæteris partibus, ut *Hepati*, *Lie-*
ni, *Ventriculo*, *Utero*, minus frigidis, *frigido* quan-
 quam teneantur affectu, aut *perperam* *Antlia* adhibe-
 tur, aut certe non nisi *contumaci*, ac jam *desperato* af-
 fectu concedenda. Itaq; in *Schirrhis*, *indurationibus*
inveteratis, & *obstructionibus dictarum partium*; In
Surditate, *Catarrho*, *Paralyfi*, *Spasmo*, *alicujus partis*
imbecillitate, *Hemicrania*, & *genuum Tumoribus non-*
nullis œdematosis, *Antliarum* usus proficiuus esse so-
 let.

Antliarum uti-
litates.

Notandum etiam *Tempus* opportunum magis esse
Mane & Vesperis, sed *vacuo omnino ventriculo*, &
Concoctione plene peracta. Nam qui cibo aut potu
plenis corporibus Antliæ (noctu) se subjiciunt, male-
rum secum illiadem, remedii vice, domi repor-
tant.

Vacuo ventricu-
lo subeundum
Antliæ.

N. B.

Quinetiam e re foret si *Caput* prius deradere-
 tur, quâ parte saltem *Antliæ* subeundum est, quatu-
 or digitorum latitudine, à *Coronali* in *Sagittalem Su-*
uram.

Capitis rasura.

Notandum *in super* *Antliæ* usum non esse *statim in-*
undum, sed postquam ab usu *Balnei* partes *Exina-*
itæ fuerint. *Fluxum* enim, & humorum *decidenti-*
m in partes inferiores, & magis nobiles *aliter* acce-
 rat, & mali solum *metastasin* inducit. De hac re
Andernacus : *Instillatio*, *Barbaris Gutta*, *Italicis*
Ducia vocatur — fiat non primis *Lavationis* diebus,
 sed ubi *Corpus illi aliquandiu assueverit.*

Antlia non sta-
tim subeunda.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

De Ictuum nu-
mero Medicus
determinat.

Clepsydra in
Antlia Sicca
Camera.

Opinii Fallopii.

Andernaci.

Ictuum numerus apud Antliam incertus consulentis Medici Judicio relinquatur, & interdum pro Tolerantia conceditur. Certior meta fuit apud Veteres, quoad Caput, quamdiu sentiant ægri aquæ Caliditatem ad intrinsecas Capitis partes penetrasse. Andernacus: Instillanda autem (aqua) quotidie ad horam dimidiam, qua nimirum ad interiora penetrasse deprehendi potest. Ubi obiter notandum Antliandi tempus potius intra horas, aut partes horæ, quam ictuum numerum, ubi fieri potest, magis Commode includendum, in quem finem Clepsydræ, pro quatuor horæ partibus, in Antliæ Sicca Camera servandam curavimus.

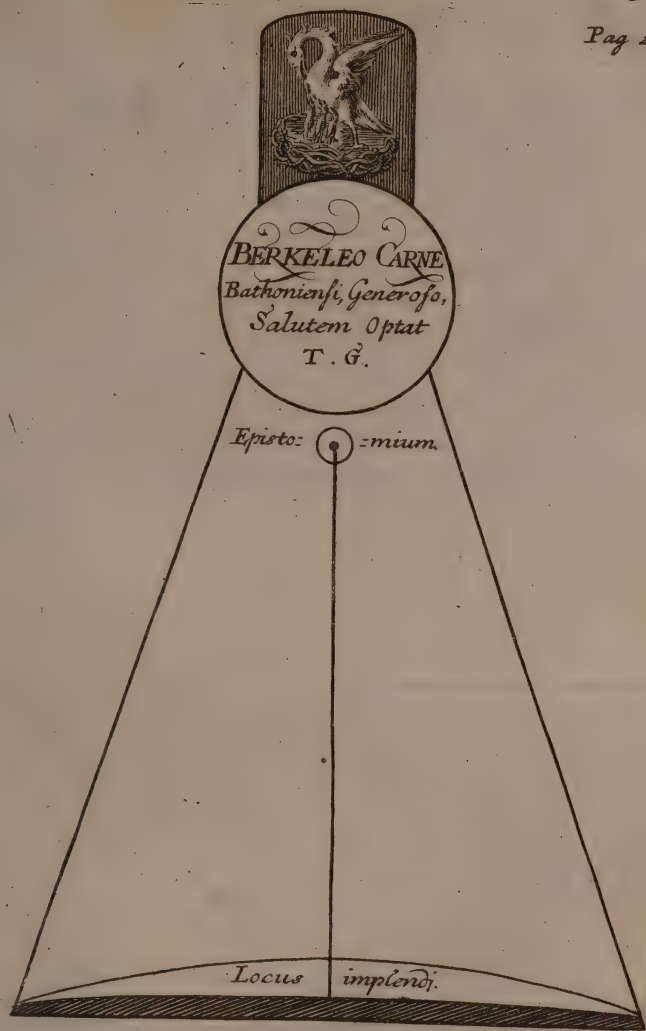
De Stillicidio Fallopius: Rivulis aquæ Salientis vel arte, vel Natura ita instructis, subjiciebatur Corpus, vel Corporis pars aliqua, in quo usu est maxima vis medicamentosa; quia ratione illius motus imprimitur vis; & ista utendi ratio fuit frequentissima apud Veteres, ita ut aliqui præter modum etiam uterentur.

Andernacus ipse Germanus: Præterea Germanis & aliis qui (potu) copiosiore (&) alimento utuntur, cujuscunq; aquæ etiam non admodum calidæ instillationem periculosam esse constat. Item: Id vero observandum est omnes aquas Sulphureas Bituminosasq; si vehementer instillantur Capiti, Ventriculo, Jecoriq; adeo esse periculosas, ut persæpe mortem inferant. Sed de Noxis ab intemperato Antliæ & Thermarum usu provenientibus Capite XVI. latius agemus.

De Usu Cœni, Fæcis, sive Crassamenti
Thermarum.

Lutum olim ad
Solem arefa-
ctum.

Superioribus in principio hujus Capitis dictis hoc addendum, Veteres Lutum Thermarum infirmis, aut aliter-

alitercunq; male affectis, partibus applicatum ad Solem exiccare solitos; unde Plinius: *Utuntur & Cæno fontium Balnearum naturalium utiliter, sed ita si illitum Sole inarescat.*

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

L. 31. c. 1.

Uſus ad emolliendum partes induratas, calefaciendum, Siccandum; ad *discutiendum* solvendumq; *contumaces* in aliquo membro *impactas* materias, infixos alicui parti *dolores* amovendos; ad roborandum, ac firmandum *maximè* juncturas, & nervosas partes. Uſus duplex; post uſum *Balnei*, & cum *Balneo* ipſo; *uterq;* laudabilis, præſertim ſi *Unguento* pars affecta fuerit prius illita, quale ſequens *Montagnanæ*. Recipe *Olei* *Sesamin.* *Amygd. dulc.* ana ʒiſſ. *Medull. Crur. Bovis;* *Sepi* *Castrati*, *Pingued. Gallin.* ana ʒi. *Vitell. Ovor. N. II.* *Croci ʒi. Cum Gum. Ammoniac. in aceto Solut q. ſ. F. Litus;* additis *Opio*, aut *Floribus Chamæmeli*, ſi *dolores* ita poſtulaverint.

Uſus Luti aut
Cœni Therma-
rum.

Linimentum
Montagnanæ
ante uſum Cœni.

CAP. XI.

De Thermarum Bathoniensium Virtutibus; hic De Ufu Interno; Speciatim, De Potandâ Thermarum aquâ; magnam partem Scriptum A. D. MDCLXXIII. sub nomine Eugenii Philandri. In quo Quæstioni redditur Responsum. Utrum Balneorum Bathonensium Thermalis Aqua interne sumi possit Tutò; & Quænam methodus instituenda sit ab iis, qui Beneficium expectant?

Capitis Summarium.

Scribendi occasio. Minerales aquæ & Metallicæ ad Potandum ineptæ. Viv-argenteæ. Plumbeæ. Gispfatæ. Venenatæ. Naphthatæ. De Bitumine liquido participant. Purè Sulphuræ. Cur Aquæ Bituminosæ & Sulphuræ partes internas relaxant, Externas Corroborant. Ære infectæ. Minerales aquæ, & Metallicæ ad Potum aptæ. Salinæ. Nitrosæ. Aluminosæ. Vitriolicæ. Ferreæ. Aureæ. Argentæ. Marmoreæ sine Gypso. Minerales aquæ Bathonienses potabiles, & Ratio. Ad modum Potandi aditus. Cautiones quædam in usu Thermarum interno. Nobilissimi BOYLEI Consilium. Eodem tempore Lavandum rarò & potandum. Ratio contrarii motus à Balneo, & potis eodem tempore aquis Thermalibus. Corpus benè præparandum. Esculentorum & Poculentorum saties vitanda. Esus immoderatus Moschatomelonum noxius. Methodus potandi Thermales aquas Bathoniæ. Aquæ quantitas. Diæta. Tempus bibendi. Medicorum res ipsorum Medicorum curam requirunt. Haustus Dilutivus. Hydropotia in lecto. Post Cænam. Horâ Somni.

Thermalium
aquarum pota-
tio celebris.

Thermarum Bathonensium aquæ Potæ, quàm nuperis præsertim annis fama percrebuit, unde Temerarium quendam utendi modum nonnulli minùs for-

forſan Cauti arripiant (majori hominum parte haud ſecus ac animalia raticnis expertia, ſe invicem ſequentes, & tractus latiores frequentante, qui non raro ad præcipitia tendunt, & perniciem afferunt) ut menti propriæ, & Amicis quibuſdam, ægrotiſq; quorum ſalus erat curæ meæ tunc temporis concedita, facerem ſatis, **Q U Æ S T I O N I S** duplicis Solutionem olim ſcripſi, in qua de *Thermalium* aquarum potatione plane pleneq; diſſerui, prout ſaltem alterius generis negotia permiſerunt, ſi non ac res ipſa præ manibus poſtulare videbatur.

De *Virnibus*
Thermarum
Barbon.

A.D. 1673.

Priusquam autem ad *Quæſtionem* propoſitam particulatim reſpondeam, unâ cum de Rebus *Mineralibus* & *Metallicis* melioris notæ *Scriptoribus* præmittendum requiro, *Aquas omnes Mineraleſ, aut Metallicas, ad Uſum internum indiscriminatim non admitti.* Jure itaq; excluduntur illæ quæ *Noxium* aliquid in ſe complectuntur, quale *Argentum vivum, Arſenicum, Plumbum, Gypſum, &c.* Quosdam tamen quæ Præcedentium nonnullorum quiddam continent, in Potum admitti poſſe infra erit dictum.

Aquæ Mineral-
leſ & Metall-
icæ ad potandum
ineptæ.

Argentum vivum Nervis inimicum, licet ſolidâ, & Viv-argenteæ interdum liquidiori formâ, contra *Lumbricos*, quantitate exigua, non ſine optato ſucceſſu, exhibeant Præctici, & quantitate etiam majori in morbis quibuſdam contumacibus, prout occaſio ſe tulerit, Uſus tamen ejus familiaris diuturnuſq; tutus non eſt, præſertim ſi cum aquis *Mineralibus* miſceatur unquam, quod haud ſubleſtæ fidei *Autores* affirmant, quæ majori ſolito Copia intùs hauſtæ, *ventriculum* intrant, *intestina* pertranſeunt, *Corebrum*, Nervofi generis *Originem*, multasq; membranofas Nervofaſq; Corporis partes lambunt, attinguntq; quibus *Noxas* affigunt, priuſquam ad *ureteres & Veſicam*, ut excernantur, per-

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

De Therm. Boll.
l. 2. c. 1.

De Baln. Nat.
& Aq. Min. c. 8.

De Ingress. ad
Infirm.

Plumbeæ.

De Therm. c. II.

perveniant. Quæ verò aquæ Argenti vivi venis imbuuntur, inquit Bauhinus, potæ rapiuntur ad Caput, idq; multis humoribus, quos secum ferunt, replent, qui rursus delapsi, labefaciunt gingivas, & artus, quod satis indicant inunctiones ex argento vivo Compositæ, & Catapotia inde facta. Aquas autem Omnes Minerales ab Argento vivo provenientes Noxias esse, Auctores fide digni non concedunt; ideoq; istas Serræ Morenæ in Hispania, haud procul à Villa Almedien; La Nava in Valentiola; Almagræ Toleti; & alias prope Minium fluvium, innoxias esse scribunt, quemadmodum Doctissimus Jordenus autor est. Quum vero aquæ, ut quibusdam vocantur, *Venenatæ*, Minerali huic impregnationem suam, jure non dico, an injuria, dicuntur acceptam retulisse; quumq; effectus quidam mali, haud oppido pauci, ab earundem usu interno evenisse observentur, Cautiores quidam nonnulli illas à potu excluderunt penitus. Hinc Julius Cæsar Claudinus: In Universum excluduntur ab hoc Usa (interno nimirum) quæ aliquid metallicum noxium in se habent; inter quæ Argentum vivum enumerat. Marcasitæ forsan, aut Mineralia quædam similima quæ aquæ nonnullæ medicatæ in Transitu suo lambunt, easdem virtute deleteria possunt inficere; verum quum Sal Summe acidum, aut potius sui generis Corrosiva Vis, in qua totius periculi natura, ut in Arsenico, consistit, toti animalium generi æque infensa, in aquis deleteriis forsan resideat, an istiusmodi aquæ in potu convenient, necne, Davus aliquis, aut Trapezuntius determinet.

Aquæ Plumbeæ intus sumptæ minùs salubres observantur. Caveatis, inquit Fallopius, à potu talium aquarum quæ habent in se plumbum. Et rationem assignat; quia periculum est ne natura plumbi conversa, vel

vel in Lithargyrum, vel in aliud simile, ut solet, hominem enecet. Regerit Bauhinus; At quum plumbum non videatur Naturæ inimicum, sed salubre, ut apparet in iis quibus globi in corpore per plures annos hærent, & ex ejus Usu ad Ulcera: Examinandum propono, an Calor humanus tantus sit, ut eo subtiles spiritus, aut vapores plumbi siqui commiscerentur aquæ, possint converti in Lithargyrum, reddereq; aquam mortiferam, vel Nocentem? Cautela autem hac minùs forsan opus est, quum si aliis credendum, aquæ nullæ plumbo impregnatae sint. An aqua medicata reperiat quæ in se contineat plumbum, aut stannum, prorsus ignoro, inquit Fallopius. Nullæ, fateor, mihi Exteris Nationibus de facie ignoto, legendo unquam occurrerunt, præter Plumbeas, Plumbares, aut Plumbarias in illa Germaniæ parte quæ vocatur Lotharingia, quæ non à Plumbo sic nominari possint, sed magis forsan probabiliter ex mente Joannis Bauhini, à deplumandis pullis, quod Aquarum istarum calore efficitur, & vocari debent Plumiers, ut Pictorius affirmat, à Voce Gallica Lotharingis Usitata, Plumer, ut medicus quidam Doctus è Nostratibus observavit. Scripsit etiam Andersonacus, libro de Balneis, Plumbarias, vulgò Plumbers bad, Gallice dici Bains Plumiers. Porro in Tractu terræ vicino Mendipensi in agro Somersetsensi, ubi magna copia plumbum effoditur, aqua plumbea, quantum ego quidem intelligere poteram, nulla scaturit, neq; Noxia observatur ulla, adeo ut nec Jumenta quæ de illis bibunt morbis laborant, nec Homines qui in potum aut Cerevisiam illas admittunt de Sanitate pristina decedunt quicquam, aut Valetudinarii existunt, imo præ reliquis, quos observavi saltem, floridiores apparent. Bauhinus etiam Thermarum Lotharingiæ Salubritatem Suiipsius,

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 1.

De Therm.
c. II.

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 1. p. 90. 91.
Jord. de Baln.
Nat. & Aq.
Min. c. 10. in
fine.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Magnatum, ac *Principum* testimonio & experientia abunde confirmat; nec aquam per tubos, fistulas, aut Canales plumbeos decurrentem, aut in *hydriis* contentam, modo aqua propter Stagnationem *putrida* non sit, *læsam* inde, aut *insalubrem* constat. Quod ad *Mugni*, aut *Magni*, puteum *Nostratem* spectat in agro *Eboracensi*, de quo *Frenchius* Spadacr. Eborac. Capite XVII. quodq; ex effluviis solum è fodinis *Plumbi* aut *Stanni* provenientibus constare affirmat, quum usus ejus *externus* solum fuerit, non vero *internus*, quantum ex verbis ejus intelligere licet, ad Caput hoc de Aquarum Mineralium *potatione* nihil attinet.

Gypsatae.

Gypsatae aquæ *insalubres* habentur ob refrigerantem nimis & *Emplasticam* naturam, quæ ideo mortem inferunt, ideoq; à nemine Medicorum in potum admittuntur. *Fallopious*: *Ineptæ sunt in potu aquæ istæ quæ habent in se substantiam Gypseam*,

Venenatae.

quales *Balnei montis Grotti*. Idem dici potest de *Arsenico*, *Auripigmento*, *Risagala*, *Sandarachâ*, *Rusmate*, & *Cadmia Naturali*, quæ *Venenata* omnia, & *Summe Corrosiva*, periculosa, & intra Corpus sumenda non sunt. Nonnullas autem aquas in quibus *Arsenicum* etiam & *Sandaracha*, bene diluta, pro medelis inoffense sumi posse quidam affirmant. *Bauhinus*: In multis aquis *Arsenici* virus remittitur haud dubie seu aquarum ipsarum Copia, seu spatio diluatur, adeoq; nonnullæ pro medelis inoffense sumuntur. Item: Dilutæ admodum ex *Sandarachâ* aquæ *Thoraci* purgando laudantur, purulentas excreationes inhibent, *suspiriosis*, *anhelosisq;* auxiliantur.

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 1. p. 94.

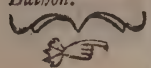
Bituminosæ.

Sed ut ad propositum accedam propius; Neq; Aquæ istæ quæ in se habent *Bitumen Liquidum*, & præcipue *Naphtham*, ad Potandum aptæ sunt; quia

quia ventriculum intestinaq; plus æquo relaxant, pinguedinis ratione partim; partim Humiditatis exuperantis Causa, unde partium Tonus injuriam patitur, & consequenter Ventriculus, & Intestina, in certissimum totius damnum enervantur: Sed & Bitumen Liquidum habentes, quod præter modum relaxant, inutiles sunt, inquit Claudinus; & Fallopius speciatim magis; Addatis Aquas quæ habent Bitumen Liquidum, præcipue Naphtham, quæ Aquæ Noxiæ sunt, quia relaxant Ventriculum, & Intestina præter modum; partim ratione pinguedinis; partim quia habent vim humectandi. Relaxando enim dissipant omne robur viscerum, & ideo non conveniunt in potu. Scio Antiquorum Testimonia; Archigenis, Galeni, Pauli, & Vitruvii, in Aquarum Bituminosarum gratiam passim adduci; ad manum autem Responsio est: De Aquis per Solidi, & Sicci Bituminis Venas transeuntibus, quæ ad purgandam alvum Utiles habebantur, intelligendos esse, non de Bitumine Liquido. Claudinus: Quæ per Venas transeunt Bituminis Sicci possunt in potu convenire. Et de his intelligendi sunt Archigenes, Galenus, Paulus, Vitruvius, cum eas orō potu proponunt.

Idem Judicium de Aquis Sulphureis, in quibus Sulphureæ Sulphur Solum, sine alio Minerali misto, continetur, ferendum est, quemadmodum ex Antylli, archigui Medici apud Oribasium, Testimonio apparet, qui hanc rationem assignat, quod Ventriculi Orificium relaxent, ejusdemq; Corpus subvertant, & effæminent. Quod aliorum etiam medicorum Unanimi Consensu confirmatur, quos brevitatis ergo jam omitto. Obiter tamen hic Observandum: Quod quædam Aquæ pure Sulphurææ damnatæ fuerint, quæ Minerale aliquod in se continebant, quod Sulphuris qua-

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

litates noxias emendaret, approbatæ fuerint; & Sulphureæ aquæ, etiam à prædominio, habebantur aptæ ad potum, si modo Salem, Alumen, Nitrum, aut aliud quodpiam Minerale, minori licet quantitate, continerent, quod relaxantem, & effeminantem Sulphuris naturam sufflaminaret. Et de hujusce generis aquis Sulphureis Compositis, Galenus, & Alexander Trallianus, ex mente optimorum, & Doctissimorum Interpretum, capiendi sunt.

Quæstio.

Solvitur.

Et hinc quidem, quasi intra rotam Rota altera, oritur Quæstio, quæ solutionem expectat. Quomodo Sulphureæ Aquæ, & Bituminosæ relaxare dicuntur, & effeminare Interne, quum Experientia edocti simus in Balneis Externe usurpatis, robur addere, & Corrobore? Ratio rei mediata, aut immediata; Aquarum Nervosis partibus applicationi imputanda videtur. In usu enim Externo, cutis, membranosa licet, aeris inæqualitates perferre assueta, & Musculorum caro, cuti subiecta, contra indolem Aquarum relaxantem partem defendunt; discutiente etiam qualitate Aquæ præditæ, peccantem materiam in & circa Nervos Nidulantem dissipant, quæ aliter spirituum Animalium motum impediret, & partium robur consequenter minueret. Immediata autem ad Stomachum & Intestina Aquarum applicatione, ad resistendum minus aptæ sunt Nervosæ partes Internæ, calidæ semper, & exterioribus carnosæ Corporis Tunicis, stragulifq; semper coopertæ, ideoq; à relaxantibus intro sumptis, detrimentum majus, & injuriam recipiunt. Sic eâ quâ par est distantia ab Igne remoti, beneficium sentimus; appropinquantes autem, quàm decet, proximius, umbrellæ destituti, furorem experimur. Cum autem cuti externæ immediate applicentur Aquæ Sulphureæ, Bituminosæq; membranæ licet con-

constet, cutis, ob situm *externum*, ut dictum, *fortior* evadit, & ad perferendas aeris Aquarumq; *injurias*, si quæ fuerint, *magis* apta efficitur, quam partes internæ, membranosæ, & Nervæ, quæ interni Caloris fotu *diuturno*, molliores *Externis*, & magis Teneræ evadunt. Imo observatu etiam facile est, à *Diutina* Balneatione etiam robusta corpora, pro Tempore saltem, *imbecilliora* reddi.

Ære Aquæ insectæ quibusdam damnantur, eo quod ab *ærugine*, aut *chysocolla*, quæ summe *noxia* reputantur, haud immunes sint. Alii autem earundem usum probant, modo de Minera *leviter* solum participant, ut *Viterbienses*, quæ præstantissimæ habentur. Imo *Vitriolum* naturale aquæ subterraneæ *Æris* venam lambenti, & intra *marcasitam* postea aut *ochram* inventum, ortum suum debere dictum est *alibi*; unde Græci *Chalcanthum*, sive *Æris* *florem* indignant. *Aquas autem Æreas non exhiberem in potu*, inquit *Fallopianus*.

Ære insecta.

De Therm.c.II.

Aquæ Minerales optimæ *interne* usurpatæ unanimi *Autorum* probatissimorum consensu judicantur *Nitrosæ*, *Salsæ*, *Aluminosæ*, *Vitriolicæ*, *Æneæ*, (ut *suprà*) & *Ferratæ*, sive *Chalybeatæ*, de quibus *particulatim* differere hujus loci non est, quæ præter indolem *moderate* calefacientem, abstergentem, restringentemq; ventriculo, & partibus corporis quas pertranseunt, amicæ evadunt, & quod in Aquarum Mineralium *Electiōe* observandum, per alvum, & per *Urinam* evacuantur liberius, sine additamentis quibusdam, quæ aliæ minerales aquæ minus *Activæ* magis requirunt, quæq; proprietatem aquarum modo quodam alterare possunt, adeo ut minus inde efficaces sint, aquis, quæ adjunctis istis, ut vocantur, nequaquam indigent.

Minerales aquæ
ad potum aptæ:

De

De Virtutibus
Thermarum
Baithon.

Ibid.

De aquis autem Ferratis hic addendum illas aquarum Mineralium tribum à Salsis distinctam constitue-
re, quibus licet omnem salem ademptum nollem, operationes tamen à salinis discrepantes sæpissime perficiunt, de quibus Autor nuper laudatus: Quæ vero ferri qualitates concipiunt multæ, ob acrimonie participationem, qualemcumq; pariter obtinent detergendi virtutem, sæpe tamen languidam, ob multam istius Mineræ adstrictionem. At ubi Ferratæ aquæ ex accidenti mistura acutiores in deterfione habentur, hoc magis laudabiles sunt, quod solvunt confortando, id est, quod purgant quidem & refrigerant: & præterea (quod admodum utile est ab evacuatione, & in evacuatione ipsa) purgatæ exinde ac lassatas particulas mirifice corroboratas relinquunt.

Aquæ Auræ, Argentæ, Marmoreæ sine Gypso, apud quosdam in Honore sunt, & in potu ubicunq; locorum fuerint tuto usurpantur. Fallopius vocat Argentum & Aurum benigna metalla, & aquas etiam benignas se credere affirmat. Jacobus autem Theodorus Tabernæmontanus asserit aquas quæ subtilitates argenti habent salubres esse, non tamen quæ per venas & ductus ejus transeunt: sive omnem aquam argenteam potu salubrem; aquam autem metalli Argenti venenatam, nocuam, & insalubrem. Addit Bauhinus: Ego vero intelligere non possum cur aqua transiens per Argentum sit Venenata, nisi jungatur illi metallicum, aut Succus Venenatus. Tabernæmontani assertionis ratio hinc apparet, quod in Argenti venis lapis Kobalt & Venena quædam alia reperiuntur, quæ venenatas suas vires aquis communicant. Et quidem inter prætiosa illa rarò observata, quæ in Minerali, Vegetabili, & Animali regno, (præter Rei Nummarie, & Antiqua alia quamplurima,) prodigiosa industria, & grandes

G. C. de medio
Templo Armi-
geri collectio
Rariorum.

De Therm. c. II.

Thef. Aquar. l. 2.
c. 49.

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. I.

grandes sumptus Humanissimi Viri, dictorum apud
Anglos Studioforum in Primâ classe, pompâ plane Re-
giâ collegerunt, memini me observasse cum Argen-
to naturali *Cinnabarim*, cum *venenatis* quibusdam re-
putatis, magna copia eidem *Argentarii* metalli parti,
quasi *connata* adhærescere.

Ex aquis *potabilibus* hæ præcipue sunt, tam Ma-
læ quam Bonæ; utiles & inutiles; Commodæ, Noxi-
væ; quas de Aquis *Mineralibus* Scriptores comme-
morant; quibus consideratis, quilibet de *Priore* Quæ-
stionis parte iudicium suum ferat, modo quibus mi-
neralibus *Bathoniensia* Balnea imbuta fuerint intellex-
erit; Si primario loco ex *Bitumine*, *Nitro*, & non-
nihil *Sulphuris*, ut *Jordenus* opinatus est, consent,
adversus usum internum, Duo Ingredientia contra
Unum militant. Quum autem Nitrum *majori* quan-
titate quam *Sulphur* Thermis insit, ideoq; noxas à
Bitumine & *Sulphure* ortas mitigare possit, & forsan
penitus abolere, Potandas esse has *Aguas Minerales*

Thermæ Aquæ
Bathoniens
potabiles, & ra-
tio.

Thermæ licet, & consequenter *Calidas*, fidenter pro-
nuncio, tametsi ac *Minerales* illæ, quæ *Sulphur* &
Bitumen nesciunt, non æquè Potabiles; quumq;
quicquid de *Sulphure* sentiendum, *Bitumen* certe
cum *Thermarum* aquis mistum non sit, si existat ul-
libi; & triplicis generis salia, *Alcali*, *Nitrum*, &
Acidum quid, in Thermis, omni dubio procul, con-
tineantur, ut *Observationes* nostræ nuperæ evin-
cunt, & inter salia *Alcalisatum* præ reliquis, prædo-
minium obtineat, in Potu usurpatas, summe pro-
ficuas, & non sine emolumento *maximo* Potandas
judicamus. 'Nitri substantia, inquit *Bauhinus*, im-

Quæstionis
Resolutio.

Hist. Font. Boil.
l. I. c. 2.

primis potulentis aquis maxime idonea est, & quæ-
cunq; misti species, quæ seu primo, seu ex acciden-
ti, Nitri naturam participant, ut Sal qui aridior Ni-
tro,

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

* Errorem

N. B.

De Therm. c. II.

Zym. phys. c. I.
p. 12.

tro, vires absterforias aquis imprimit, ac servat diu-
tissime. Item, paulo post, Sulphuris vel potius va-
porum Sulphuris aliqualis mistura, haud inutilis
est potulentis aquis, * ut quas plerumq; reddit
actu tepidas, ac minus Stomacho ingratas. Et
Fallopious: Aquæ medicatæ aptæ ad potum, sunt
præcipue Nitrosæ atq; Salsæ, quæ præterquam cale-
faciunt, expurgant etiam, siccant, ac roborant,
& laudantur etiam ab Antiquis. Sane Simpsonius
internum Thermarum harum usum minuere videtur,
quas caute, & in quibusdam solum affectibus potandas
esse monet. Dictis autem ibidem perpensis assero, Li-
cet Thermalis aqua Bathonensis Universaliter Medici-
nalis haud fuerit, ad plures tamen ægitudines valet,
quam puteum Sulphureum fœtidum Knaresburgense in
agro Eboracensi, infra cujus virtutes Nobilissimas Sca-
tebras Bathonienses injuriose depressit. Sed vetus
verbum est, Suus cuiq; crepitus sibi bene olet, & cui-
cunq; placuerit inter Thermas Bathonienses, & pu-
teum modo memoratum ex utring; scriptis compara-
tionem instituere, facile inveniet caput suum Ther-
mas efferre.

Quantum lenta solent inter viburna Cupressi.

Et quidem Hæc Quæstionis propositæ partis
quæ ad Thermalium aquarum Potandarum Se-
curitatem spectat Decisio, tam Rei rationi, quam
Thermarum principiis consentanea, Ingeniosis & Do-
ctis, eo saltem gratissima, verissimaque videat-
ur.

Errores qui-
dam in usu
Thermarum
interno.

Quæstionis partem alteram quod attinet, Biben-
di nimirum modum, quo uti possunt ii, qui ab
Aquarum Thermalium potu Beneficium expectant:

pri-

priusquam ad *ejusdem* determinationem procedo, de-
claro *Irregularitates* quasdam me in *potanda* Ther-
marum aqua prout jam in usu esse *iterum* incipit, ob-
servasse.

Errat itaq; *primo*, qui Thermalem Aquam sine pe-
riti medici, aut *inconsulti* cujusvis *medicastro* consilio
potat, quum res consideratu dignissima sit, *An*
Aquæ Potatio conveniat necne. Hoc judicio medici
exercitati incumbit, & fieri nequit sine *principiorum*
Aquarum Mineralium cognitione, & *Morborum* eti-
am dignotione quibus *æger* affligitur. Jam vero licet
Facultati meæ *medicæ minus æquum* me forte judi-
cent *nonnulli*, dico tamen *medicos* quosdam, *medica-*
stros plures, *scientia*, aut *probitate* idonea, haud
præditos esse, qui deploratos suos, ad *potandas*
Aguas minerales, & ad Thermas etiam, *loco ulti-*
mo patientes miserrimos remittunt, quiq; & Tempo-
ramentis præditos sibi invicem contrariis, & mor-
bis plane *oppositis* laborantes ægros, ad *idem* remedi-
um *æqualiter* amandant, *Scientes* etiam videntesq;
quod uni in *salutem* tendit, *alteri* in perniciem haud
vitandam, certamq; mortem cessurum sit. *Hinc*
illæ Patientum *nimis* Morientium lachymæ, & Ther-
marum etiam opprobria, Quæ dici potuisse pudet.

Hoc Galeni Temporibus *Empiricis* solenne, de
quo *Autor* quidam probus ita scribit: Dicimus
Præceptum istud ut medicus diligenter observet, An
Aquæ potus conveniat, necne, esse summe neces-
sarium, quia sine ipso fieri nequit aliquid; & in hoc
præcepto multi tum recentiorum, tum Antiquo-
rum peccarunt, & tempore etiam Galeni. Sunt
enim inter medicos nonnulli, qui postquam valde
defatigarunt ægros, & aliquando, præter rationem,
& Institutum, viderint quod res sibi non succedit

Ii

statim,

Error I.

Medici repre-
hensi.Fallopius de
Therm. c. II.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Statim, nulla alia consideratione habita, relegent
miseros Patientes, ad aquas Thermales, tanquam
ad anchoram sacram, non considerantes antea, an
Aquæ illæ convenient, vel non convenient, vel
quia ignorant naturam Aquarum, vel quia ignorant
naturam Morbi, vel utriusq; simul, & ita casu
quicquid agunt agunt. Spero me à Malevolis quibusdam ita non intelligi ac si Hospitibus ad Bathoniam adventum hoc modo præcluderem, potius autem ut medicos ibidem praxin exercentes moneam, ut si medici Extranei, extra urbem degentes, de Thermarum natura minus forsan fuerint solliciti, quod in Residentes Securitate evenire possit, ut Scientiam, & conscientiam etiam suam ægris ita approbent, ut erga illos se Candidos, & Ingenuos exhibeant; neq; Apollines, sed Apollyones potius sunt consendi, qui Patientes Soricibus veneno interfectis majori non æstimant, de Scrobiculis quibuscunq; obeunt securi, modo hoc obtinuerint, quod fœtorem loco non communicent. Sed omnium instar fit Testimonium & Judicium Auctoris Honore & Nobilitate vera præditi, (quum haud minima Nobilitatis pars in Virtute consistat,) cujus hæc sunt verba: Summe autem necessarium videtur, ut medici tam Naturæ Aquarum, quas ægrotis commendunt, quam quibus tam personis, quam Morbis, & quonam etiam modo præscribunt, prospiciant, & attendant. Tametsi enim innoxia medicamenta quibusdam habeantur, & ex illorum numero, quæ si non profuerint, saltem nequeunt obesse, effecta tamen illa quæ imprudentem illarum usum, præsertim diutinam, sæpius quam par est, comitari solent, monent, Mineralium Aquarum potum, quocum nemo tuto ludere potest, tanquam titivilitium flocci faciendum non esse,

De Aquis Min.
Sect. 2. N. 7.
in fine, p. 12.

se, unde, ut beneficii non parum videmus, ita etiam nocumenti non exiguum inde oriundum, praesertim aliquando, quum operatio penitus desierit, & forsan etiam ejusdem recordatio Bibentis memoriae omnino exciderit.

Proximum in potandi usu hodierno reprehensione dignum est, Quod eodem tempore & Thermalem Aquam potent, & Utantur Balneo; imo Aquam inter ipsas Aquas, & in Thermis, potant saepissime. Quam non solum Judicio Medicorum ratione utentium, sed rationi etiam ipsi contrarium hoc sit, ex Autoris fide digni verbis apparet: Sed neq; Balneum Thermarum, dum Aquae sumuntur, administrandum est; quod hoc modo ratione contrariorum motuum factorum à Balneo, quod ad Circumferentiam, & à Potu, qui ad Centrum trahit, nimis æger affligitur. Et ne Unius tantum medici opinio videatur, quæ rationi superstructa sufficit, aliter opinio ne hili quidem valet, Alter quoq; idem suadet: Nec quoad infusionem corporis placet, quoniam qui ita agunt, affligunt nimis ægrum ratione contrarii motus, qui motus contrarius fit ab aqua in potum accepta, & à Balneo. Nam aqua quæ in corpore est agit ducendo à Circumferentia ad Centrum, Infusio vero à Centro ad Circumferentiam, unde nisi robustissimum fuerit Corpus, non poterit perferre talem motum.

Motus contrarietate fateor medicatas Aquas Catharticas præcipue urgeri, quæ motum habent isti à Balneo excitato prorsus contrarium. Balnei enim motus est à Centro ad Circumferentiam, sive à partibus internis ad Corporis habitum; quum autem Aquæ Diureticae nimis etiam accelerari possint, & justo plus citius ad Renes præcipitari, unde Natura vi quadam insolita Diabetem, & malum aliquod aliud

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

interne pati possit, non secus ac à Balneo *externe* incommoda: Prohibitio ista in Aquis etiam *Diureticis*, si non *eadem* ratione, *æque* tamen *valida* tenere observatur.

Hæc autem verba intelligenda non sunt ac si aquarum potum *omnem* intra *Thermas* omnino prohiberent. Quum enim *externus Thermarum* usus diuturnus, & *alvum* constipare soleat, & *sitim* inferre, *Thermalis* aquæ ad *duas* aut *tres* libras in Balneo potatio Symptomatibus hisce *remedio* esse solet, ideoq; hanc ob causam in Balneo conceditur. *Eadem*, fateor, ratio militare videtur contra purgationem diebus *Canicularibus*; æstus sudores evocat *externe*, purgatio ad *Centrum* movet à *Circumferentia*. Verum non tam proprie contra dies *caniculares*, quam *æstum* quemcunq; solito *majorem* quacunq; anni tempestate acciderit. Quum autem *caniculares* dies intra *XIX Julii*, & *XXVII Augusti*, dierum numero *vulgo XL*, inclusi sint, & totum istud *Tempus*, aut *major* saltem *ejusdem* pars, interdum *pluvii* ita abundet, ac si mensis *Aprilis*, & *Autumnus inæqualis* convenirent, quid de *æstu* sentiendum sit, evidenter apparet. Imo dies *novi* intra spatium prædictum quam qui aut *præcesserunt*, aut *successerunt* magis temperatos; sed de hac re plenius *Capite XIII*. Hic tantum addo Balneationem in *Propatulo*, & purgationem sub *tecto* æstum excludente, discrimen magnum inter dierum *Canicularium*, & *Balnei* calorem interponere.

Porrò, *Thermalium* Aquarum *liberalius* saltem sumptarum *Natura* in plerisq; ad *Catharsin* primo, ad *Diuresin* tantum *Secundario* inclinat. Nam *Salia* quibus abundant, *intestinali stimulatione* quadam ad excernendum provocant, quæ *majori* quantitate, & spatio

spatio Temporis, *diutius* haustæ, post sedem unam, aut alteram, ad Renes decurrunt; nisi quantitas *prima* adeo exigua sit, ut intestina *stimulationem* inde non percipiant, & tum *omnino* in Vesicam delabuntur. Nonnullos novi *Thermarum* aquas, *Ptyalism* more, reddentes ore; *alios* sudore; *plerosq;* vero per Alvum, & Urinas. Ter bibi *Aquarianas* aquas, inquit *Baubinus*, & nihil unquam ipsarum per *lotium* aut *secessum* excrevi; sed post *duos* aut *tres* dies tam copiose per *sudorem* exierunt, ut *scutella* sere potuissent colligi. Prohibitio autem hæc adeo arcte non constringit, quin & in *Balneo*, & *Lectæ* etiam, *Balneo* analogo, *Thermarum* Aquam *interdum* potandam duxerim; Regulas enim *praxis* sæpissime alterat, & à *novis* circumstantiis medicationes *novæ* non raro emergunt.

De Therm. Boll.
l. 2. c. 8.

Irregularitatem *Tertiam* *Thermalium* Aquarum si ne debita Totius præparatione prævia sumptionem invenio, quæ non adeo *perfunctoriè*, ut cum *Thermarum* aqua, & *Sale*, fieri debet, sed *crebra* & *repetita* Catharsi, uti res postulaverit. *Thermales* enim Aquæ *Ventriculum* & *Intestina* *primò* pertranseunt, ubi si *Augeæ* stabulum inveniant, *Impuritates* illæ, quæ ex *Naturæ* Instituto, *ibidem* coacervantur, non tantum aquas istas medicatas conspurcant, verum una cum iis quasi *Alphei* fluminis vi, intra corpus advectæ, *meatus intermedios* obstruunt, & *massam* demùm sanguinis contaminant. Optimè itaq; prædictus Autor: *Omnes* & *Vulgares* etiam dicunt, *purgationem* debere præcedere potum *Aquarum* *Medicatarum*, & *quamvis* aliquibus successerit *Sanatio* absq; *Purgatione* præmissa per *pharmacum*, tamen raro hoc accidit; quare ante potum corpora *diligentissime* purganda, *bis*, *ter*, & *pluries*, si opus fuerit. Alter etiam *Medicus*

Error III.

Do-

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Doctus de Ufu externo Thermarum idem pronunciat. *Balnea nemo intret, priusquam experti Medici Consilio, semel atq; iterum purgatum fuerit corpus. Nam si aliquis non purgatus, aut præparatus debite, Balneum intraverit, fortean Domi vivus reversurus non est, aut si redierit, morbum sæpissime illo ob quem Balneum intravit deteriorem multo secum adducit. Vid. Cap. 15. N. 37, 38.*

Cap. 20.

Pantaleon etiam de Thermis Tigurinis: Qui Thermas adeunt non repurgato Corpore, iis subtiliores humores resolvuntur, crassiores condensantur, unde magna nocumenta, aliis eliquati humores Cor petunt, faciuntq; animi deliquia; aliis nauseam invehunt; aliis pariunt obstructions Hepatis, & Splenis, excitant febres, iterum & alios morbos.

Error V.

Erratum ultimo memorandum est, Esculentorum, & Poculentorum quoruncunq;, in, & extra, Balneum Ingurgitatio, Commestiones, Computationes, & Diæta neglecta, dum Thermarum aquæ bibuntur, unde Operatio earundem minus efficax evadit. Sin vero easdem ex Natura sua agere paterentur, aut à cibis aut potibus adjumenta reciperent, Virtutes suas majori emolumento bibentibus commendarent. Generosi autem plures præcipuè haustu magno Matutino uno non contenti, appetitum Thermalium Aquarum Lima exasperatum, tempore nimis brevi ciborum varietate nimia placant, & non modo latranti stomacho offam obtrudunt, verum etiam ad satietatem usq; & ingluviem comedunt. Adeo ut ventriculo, suo more, id est, pessimo, concoquente, & appetitu iterum clamitante, pro cloaca sæces ista quantitate ita præparantur, ut fundi sui fimo proprio stercoreati, feriliores reddantur.

No-

Notandum etiam, si Urina à limpida in auream mutata non fuerit, Cibum non sumendum, & Cœnam, siqua fuerit, debere prandio liberiorē fore. Quumq; apud Bathoniam Moscato-Melonum copia fit, ne in usu eorundem peccatum fit, cavendum, quum Quidam apud locum nuper, statim ab Esu, ob eandem non dico causam, vitam morte commutaverit: Istiusmodi enim fructu Aquarum Mineralium potoribus Scriptores interdiciunt. Sed de Thermalis aquæ Potorum Diæta, in fine Capitis dicendum restat.

Ne vero diutius protraham, quæ breviora esse designaveram, Consilium jam apponam, quod in potanda Thermalium aqua necessarium existimo.

Post debitam Corporis præparationem, quæ medici est provincia, quod Potanti incumbit est, ut circa quintam aut sextam matutinam surgat, & levato naturæ onere, si Opus fuerit, & Usus postulaverit, ad excitandum Nativum calorem paulisper deambulet, tum, si staturæ majoris non fuerit, & infirmum Temperamentum non prohibeat, Aquæ libras tres, in modum qui sequitur, tuto exhauriat. Apud locum ipsum Vitrum, (aut Craterā) quilibet libram semis aquæ continens, exiccet primo; & morula quadam interposita, bibat tantundem; tum quadrantis horæ spatio obambulans, & ad locum ipsum reversus, libram alteram bibat, haustibus duobus, ut prius; & ita post Quadrantalem motum, partitis haustibus, Tertiam; Crastino vero die præcedentibus addat libram semis, & ita quotidie quantitatem augeat, donec ad libras sex ascenderit, ultra quas nemo ex præscripto meo, inter primi generis Homines, solet procedere. Quum libras sex intra se receperit Patiens,

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Moscato-melonum esus immoderatus noxi-
us.

Methodus
potandi.

Dosis Infima:

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

ens, ibi diu manendum non est, sed die uno, altero, aut tertio elapso, iisdem gradibus descendendum, quibus antea erat ascensum. Ita ut duodecim, aut quatuordecim dierum spatio bibantur *Thermæ*, sine intermissione, aut usu *Balnei*, quibus *Thermarum* Aquarum Vires quilibet experiri possit. Plures autem dies assignari queant ex præscripto *Medici*, cujus *Judicium* hac in re *necessarium* videtur.

Media.

Qui vero Temperamento *robustiore*, Statura *majori*, præditi, & morbis *magis* urgentibus laborant, libras *quatuor* post ambulationum intervalla prædicta fumant, & ad *Congium* unum, gradibus *supra* memoratis, ascendant, quam *Mediocrium* hominum *dosin* Existimo. Tandem

Maxima.

Omniū *maximi*, qui *maximam* dosin ferre possunt, à libris *quinque* incipiant, & ad *Decem* procedant, ultra quas ascendere *necessum* non est. Aquæ enim medicatæ quæ prædicta quantitate haustæ Operationem rite non perficiunt, aut ratione *ponderis* solius evacuantur, ut aqua *Communis*; aut *maiore* quam par est, quantitate potæ, nec *debite* redditæ, *Catarrhos*, *Rheumatismos*, *Hydropem* etiam interdum, & *Arthritidem*, Salutis vice, bibentibus impertiunt, sed quantitatem, sive *dosin* aptissimam prudentis *Medici* *Judicio*, & *Patientis* etiam, quum pro *Tolerantia* videatur, *Ventriculo*, remittam. De hac *Tolerantia* notandum, illam esse non quantum ferre, sed quantum *Potor* commode ferre potest. Bene enim

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 15.

L. 31. c. 6.

Baabinus: Turpius labuntur in *Thermarum* usu, seu abusu verius, quum cunctis quantitatibus potuum tantam quantam capere possunt præscribant, contra Naturæ, & artis medicæ præcepta faciunt, qui ad potus satietatem se saturant. *Plinius* scribit de iis qui vide-

videbantur sibi magni viri qui majorem copiam aquarum bibissent; unde aliqui tantum bibebant & tumidi adeo fierent, ut annulus quem gestabant digitis tegeretur à Cute. Fallopius asserit se quendam Presbyterum vidisse qui tantum Aquariæ aquæ biberat, ut trium dierum spatio tumidus ita manserit ut non amplius ab aliquo agnosceretur. De Bonosis & Tricongiis, præsertim Germanis, vide quæ annotavimus in sequente Capite.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

De Therm. c. 10

Notandum etiam motum & ambulationem ab epota aquâ necessario non requiri, quum jacentes in lecto, aut stantes erecti, Thermalium Aquarum transitum æquè Celerem inveniunt. Magis forsân requiruntur ascensus & descensus in Potatione gradus, quos tamen aliqui sine noxa non observant. De his omnibus Bauhinus: Incipiendus erit à tribus vel quatuor, vel quinque sed non pluribus libris, & eo usq; augendus donec quantitas fuerit, reduplicata. Ut si, exempli gratia, corpus esset imbecillum, prima vice exhibendæ tres libræ, quæ erunt sex cyathi; altera, septem; tertia, octo; quarta, Novem; quinta, decem; sexta duodecim; sed non procedatur ulterius. Si Corpus fuerit validius exhibeantur prima vice octo Cyathi, sive libræ quatuor, & quotidie augebitur, donec perveniatur ad sedecim, sive libras octo, sed nunquam excedatur numerus viginti Cyathorum, sive librarum decem. Cum ad summum per ventum fuerit, non insistendum in illo numero, sed retrocedendum sensim, donec deveniatur ad minorem numerum quo cæptus potus.

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 9.]

Circa duodecimam matutinam, aut serius si mos postulaverit, quando Thermarum aquæ maximam partem evacuata fuerint, leve prandium sumatur, constans ovis, Brodio, Carne vitulina, Vervecina, Capo-

K k

num

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

num, Pullorum, & Cibus simillimis, qui facile digeruntur. Versus noctem vero hora quarta, aut sexta vespertina, Cæna sit liberior, adeo ut ventriculo crastino mane vacuo, Thermæ aquæ iterum more debito in vasculum quantum fieri possit, putum purum recipiantur. Inter vina Rhenanum, Album, & Claretum præfero; liberalius Vinum bibat Aquæ-potor, Cerevisiam parum. Quod ad Morbos & Symptomata supervenientia attinet, de illis impræsentiarum verbum amplius non addam, sed medicorum provinciam ipsi medicis prono animo lubensq; resigno:

— Quod medicorum est
Promittant medici; tractent fabrilia Fabri.

Frenchius Spadac. Ebor. c. 9.

Tantum addo, quemadmodum in usu externo Cap. X. Conf. 2. superius annotavimus, absoluto potandi cursu, in diætâ regimen observandum esse, quod quidem tenue ad mensis unius spatium se (minimùm) extendat, quo cruditatibus omnibus amotis aut præcautis natura infirmitates corporis feliciter debellat. E re etiam fore arbitror, ut qui Cibus suos ingestos

Haustus dilutus.

male concoquunt, horis tribus aut quatuor à pastu exactis, haustum aquæ dilutivum sumant, quem intra libræ unius quantitatem sistant, quod ad diluendum chylum, & feliciter distribuendum summopere conducit.

Hydropotia in lecto.

Moris etiam apud nonnullos est aquæ medicatæ calices in Lecto exiccare: Lectum enim ejusq; calor Exercitii vices explent, & corpus hoc modo efficitur; adeo ut aqua, isthac modo pota, in aliquibus celerius pertranseat; infirmis itaq; corporibus, & minùs perviis magis convenit. De Hydropotia in lecto

Spadac. Ebor. c. 10.

lecto ita Frenchius: Sæpius observavi medicatas aquas
 ipsorum corpora feliciter permeare, qui in lecto jacue-
 runt, aliter verò non; Rationem concepi, quod meatus
 Corporis ab aere, sub dio, constipati fuerunt; calore au-
 tem lecti aperti & reserati, ubi corporis habitus laxus
 magis, & quasi inflatus videtur. Modum itaq; bi-
 bendi uniuscujusq; potoris mori, & experientia, re-
 linquo.

Cubitus ituribus intra libram propinat Tabernamon-
 tanus: Quotidie post Cœnam, inquit, antequam ingre-
 diatur lectum toto potus tempore bibendæ acidulæ, quo-
 tidie aucto potu donec bibatur ad libram. Monet au-

De Virtutibus
 Thermarum
 Barbon.

Hora Somni.

tem Bauhinus se non futurum authorem suis ægris, ut
 bibant acidulas à Cœna cubitus ituri (ne videlicet
 perturbetur concoctio) nisi tanta esset sitis quæ Somnum
 impedire possit. Ad plures vero dies ex præscripto
 meo bibit proficue Miles Devonienſis cubitus itu-
 rus] Regalis Balnei aquæ antliatæ libras tres, sed
 vacuo ventriculo, ut in Epistolis meis Medicina-
 libus, in Epistolâ ad D. Davy Exoniensem, legere
 licet.

De Font. Boll.

l. 2. c. 9. verb.
 ult.

Monendum deniq; in fine hujus Capitis Lectorem
 censeo, in Regali Balneo sub mole lignea Cruce vo-
 catâ, Cisternam plumbeam inuersam ad dissipandam
 scatebram maximam subjacentem antiquitus colloca-
 tam, cujus longitudo sex pedes (circiter) occupat,
 latitudo vero quatuor, cujus angulo austro-occidentali
 Antlia minor superne directè infigitur in potantium
 Commodum, ut Thermalis aqua inde purior ascen-
 dat, Lateri vero interius oblique canalis plumbeus
 aquam ad Antliam siccam derivans apponitur, & cir-
 ca partem superiorem ad latus australe orientem
 versus, Canales plumbei ad Antlias Regiam &

De Virtutibus
Thermarum
Barbon.

*Reginensem tendentes, ut ex schemate adjecto clari-
us apparet. Supra antliam ad potandas aquas
hæc Inscriptio legenda: Antlia hæc super Scate-
bram calidam directe Civitatis Camerae sumptibus
erecta, motu & consilio Honorabilis Viri, Domini
Alexandri Frasier, Majestatis Regiæ CAROLI II.
Archiatři A. D. 1674. Benjamino Baber Camera-
rio. Verum de illâ Capite XIV. plura occur-
runt.*

CAP.

C A P. XII.

De Thermarum Bathoniensium Virtutibus :

Hic,

*De Interno Thermarum usu ; sive de Therma-
rum Aqua Potabili.*

Capitis Summarium.

*Præcedentium Continuatio, & Confirmatio. Ther-
marum Potatio. Modus potandi. Objectio, & ejus-
dem Solutio. Noxa nulla à materiâ lapideâ. Ma-
gisterii insipidi Usus in Sanguine dulcorando. Ther-
marum Bitumen non nocet. Ex-principium Solum.
Spuma duplex. Anni Tempus quando ascendit:
Nocumentum nullum à Sulphure. Sal Therma-
rum.*

Thermarum Usus internus quod attinet, nuper,
nec sine Causa, adeo decantatum ; Cum in
præcedenti Capite manifestò appareat, Aquas *Acid-
as, Nitrosas, & Salsas*, ab Autoribus probatissimis in
potum admitti, quumq; dubium non sit, quin *Salia*
quædam istius generis *visibilia*, & oculis subiecta ;
alia in succo aut halitu, *invisibilia*, transeuntia, &
halituoza in Thermis contineantur ; legitimis conse-
quentiæ legibus, ut superius dictum, *concludendum*
censeo, *Potabiles Aquas esse*, nec sine fructu *potan-
das*. Nec inimicus Calor est, aut Stomacho obnoxius ;
neq; *nauseam*, (nisi *intemperanter* hausta sit aqua
Tepida,) creat omnino. Verum quum Thermarum

*Thermæ sunt
Potabiles.*

Po-

De Virtutibus
Thermarum]
Barhon.

Potatio, ab annis aliquot lapsis retro, *multum* percrebuit, de hac re, *hic* statui *latius* differere. *Potandi* itaq; *Modus* jam succedit, *quidq;* illis *faciendum incumbit*, qui ab *interno ejusdem Usus beneficia expectant*, quibus quæ in præcedenti *Capite dicta sunt*, *confirmata redduntur*.

Objectio.

Et statim hæc *Objectio* occurrit, quæ *Solutionem* postulat, & *internum Thermarum usum* demoliri videtur. Dicat igitur aliquis: *Quum Thermales Aquæ*, quæ *Corpori nocumento esse possunt*, ex *nuperis Observationibus*, in se *Contineant*, *Usus earum internum* haud *tutum videri*; *viamq;* *rectam ad pretium earum minuendum fore demonstrare Contenta*, quorum aliqua *Sabulosa*, & *indolis lapideæ quum sint*, *mesenterium*, *Venas lacteas*, *reliquosq;* *Corporis meatus*, *inferciant*, & *ad Sabulose materiæ Saburram*, *intra Corpus coacervandam*, *viam sternant*, unde *calculi* & *Podagræ insultus oriantur*, *aliiq;* *affectus præter naturam Originem accipiant*: *Alia*, quæ *relaxantem indolem*, & *effeminatam participant*, *partibus nervosis labem imprimant*, & *intestina præsertim* & *Ventriculum*, *transeundo debilitent*. Ab hoc itaq; *Thermarum Usu cavendum* videtur, *quum à partibus non salinis emergentibus*, *ut videntur*, *Noxis*, & *Commodis à salinis expectatis*, *lanci impositis*, *noxæ præponderent*.

Solutio.

Huic autem omnium quæ in contrarium dici possunt *Summæ* (ni fallor) sic *Respondeo*. *Quum partes in*, & *circa Thermarum contenta*, *culpæ maxime obnoxie*, sint *Materia quædam Sabulosa*, *Bitumen*, & *Sulphur*, *priorem pollen adeo tenuissimum* *existere*, & *cum Thermarum consistentia ita intus commisceri*, *ut revera nomen istud illi jure haud competat*, *ideoq;* *sic appello*, *ratione habita ad minùs albam*, & *Tenuem*, quæ *evaporando apparet*, *ut alibi observatum*;

Noxa nulla a
materia sabulosa.

Vid. Obs. 83.

hunc

hunc autem in Aquis Thermalibus existentem, mollem, impalpabilem, & quovis magisterio læviorem, meatus omnes, una cum Thermarum latice percurrere necesse est. Nec mora in corpore adeo longa esse solet, ut separationem inducat, quæ in liquoribus calidis haud solet evenire, nisi, si quando forsitan Thermalis aqua hæserit in transitu, in quo periculum maximè collocandum videtur. Calor enim Naturalis violentus non est, tenorem moderatum & æqualem servat, & Thermarum analysi faciendæ impar existit, quemadmodum igne efficitur. Quapropter pulvis hic tenuissimus, postquam munere suo functus est in corpore, per communes evacuandi ductus immunitè amandatur, modo Thermæ intra Corpus diutius non perstiterint. Notandum etiam liquores calentes sedimentum non deponere, ut in Urinâ observare est, quæ nisi frigore constricta, hypostasin non ostendit.

Porro, *Magisterii hujus insipidi* haud levis momenti *Usus* esse possit. Nam, si Sanguinis *acrimonia* fuerit retusa, humores acres subacti, *mitigati, & dulciores redditi*, quemadmodum *multorum experientia* compertum habemus, *nihil in Thermis* mihi notum occurrit, cui hoc *majori veritatis specie*, quam pulveri huic tenuissimo & *insipido* attribuiam; qui, *Cancrorum oculorum, Cretæ, perlarum instar, & Corallii*, (quæ *Sabulosa* licet fuerint, *intra Corpus tamen proficue sumuntur*) *acorem imbibendo*, (cui magis aptum *insipidum* existit) aut humorum *proprieta-tem* alterando, *acrimoniam* demulcet. Hinc in *Morbis* qui in *Sanguinis visceribus* consistunt *Hydropotia* proficua, *Scorbuto* nimirum, *Scabie, Elephantiasi, &c.* quem ab indole nimis *Salsa*, aut *acida*, ad *crasin pristinam* reducit.

*Magisterii insi-
pidi Usus, ad
Sanguinem dul-
corandum:*

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Cur fermentatio
immodica non
accidit in visce-
ribus.

Vid. Cap. 13.

* G. G. Al-
dermano.

Thermarum Bi-
tumen non no-
cet.

Fermentatio (fateor) interna, inspidi hujus pulve-
ris ope, quemadmodum in *Thermis*, ob eandem cau-
sam, *exterius* evenisse, in præcedenti *Hypothesi*,
partim monuimus, Jure merito expectanda videtur,
si pulvis *separatus* foret, & *acidis* in visceribus, *Ven-*
triculo putà, *Liene*, aliisq; studiosè commistus, unde
Eructationes, *inflationes*, aliaq; forsan, incommoda se-
querentur, quæ, in *flatu* præsertim *Hypochondriaco*,
malorum cumulum augerent; cum autem *Thermalis*
aqua, quæ pulverem *fluidum* reddit, cito pertranseat,
ac materiæ intra corpus proventus adeo *Uber* non
sit, ac *subter* terram apparet, nec *acida* quæ *acidis*
subterraneis respondeant, ibidem reperiantur, effectum
malorum *Vanissimus* metus omninò disparet,
præsertim cùm *nihil* tale à quopiam hætenus ob-
servatum fuerit. Imò, ut quòd *Aquæ-potoribus* ap-
petitus incrementum sumat, *Salibus*; ita quòd Ci-
borum *concoctio* melius perficiatur, *fermento* in aqua,
cui pulvis hic *multum* contribuit, deberi videtur,
qua de re *alibi* plura. *Hic* tantum noto, quod existen-
tiam ejus in aqua ulterius confirmat, pulverem hunc
insipidum Balneorum, præsertim *Crucis*, annulis hy-
berno tempore adhærere solitum, qui ob *Contactum*
Cupri ita virescit ut *æruginis* naturam & colorem
æmuletur; adeo ut *Henricus Dyer* istius Balnei *Servi-*
ens, & *Chirurgus*, se ex hoc pulvere, melle, & ace-
to mistis, *Unguentum* bonum *Ægyptiacum* confecisse
testetur. Ex *Viriditate* pulvis hic Civitatis *
Superioris ordinis Incolæ *Vitriolum* videbatur; Ve-
rùm quum Saporem nullum obtineat, nec in aqua
dissolvitur, pulverem hunc *insipidum* esse à *cupro* tin-
ctum, evidenter apparet.

Bitumen quod attinet, *liquidum*, aut *solidum*, quo-
rum prius, apud rerum *Mineralium* scriptores, (quo-
ad

ad usum internum audit pessime) nihil mali inde provenire posse puto, eo quod nec mistum *Thermis* opinor, nec cum iisdem revera sit *miscibile*; illud autem certis anni Temporibus, mensibus, puta, *calidioribus*, sed præsertim à verno Tempore æquinoctiali, Scaturigines eructant, in *Thermarum* superficiem, *Thermales* Aquas sine miscelâ, in ascensu, pertransit, & *Uliginis* forma, aut spumæ, in superficie supernatat, quod si abstuleris, & Exiccaveris picis instar solidæ inflammatur, ut alibi observatum. *Bitumen* hoc in *Thermis liquidum*, *petroleum*, aut impurioris *Naphthæ* genus quoddam æmulare videtur, quod aquas minùs aptas ad Potandum reddere, in præcedenti Capite dictum est; verum quum nec hoc *Bituminis* genus *Chymati*, seu *fluori* aquarum, se immisceat, sed *appendicis* more, adhæreat solum, & *supernatet*; nihil noxæ *Thermarum* aquis inde solet, aut potest accidere. Et quidem hinc evenit, quod Doctissimus *Jordenus* refert à quibusdam, suo Tempore, traditum, quod dum *Anna*, *JACOBI* sælicissimæ memoriæ *Magnæ Britanniæ Monarchæ Primi* Regina, in *Thermas Regales* immersa fuerit, *flamma quædam*, *Candelæ instar accensæ*, prope ipsam Reginam, è *Thermarum fundo ad superficiem ascenderit*, *Ubi cito evanuit*. Ignes, fateor, in aquis quibusdam, & circa humana etiam corpora, interdum visos, memorat *Plinius*. *Accensum* autem quiddam haud fuisse, sed *Balam* quandam *flatulentam*, in *Thermis sæpius observatam*; aut materiam aliquam *Bituminosam* in *Thermis* haud solutam, & in earundem superficie, e, in *Circularem* formam, dilatantem, existimat *Vir loctus*, eo persuasus, quod intra *Thermarum Aquas accendi fuerit impossibile*; & probabile sit, non extingui, ut aiunt, fore *flamman*, in superficie, sed su-

Vid. Obs. 109

De Baln. Nat. &
Aq. Min. cap. 6.Circa Annam,
Jacobi Primi
Reginam,
flamma, in Thermis
Regis.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Vid. Cap. 8.

pra Thermas elevatam, ardentius combusturam; Quod contra ignem subterraneum in ipsis Thermarum Canalicibus, ut nonnulli contendunt, accensum, Capite VIII. à nobis traditis consonum videtur. Hoc tamen noto, Bituminis liquidi, Naphthæ, aut Petrolei genus quoddam cum aquis Thermalibus non miscibile, ut dictum, è Thermarum fundo ascendens, Observationi huic, si non fabulæ, ortum præbuisse.

De Baln. Nat.
& Aq. Min. cap.
6. in fine, & alibi.

Jam vero quantitate Bituminis ad alia Mineralia existente majori, Temporibus etiam nascendi, apparendi saltem, incertis, unà cum indole cum Thermalis aqua miscendi minime Capaci, aliter sane non ascenderet è fundo, & in superficie fluitaret, his inquam consideratis, mirum videtur Clarissimum *Jordenum* modo memoratum, *Balnea hæc Bituminea esse à Prædominio credidisse, & scriptis suis passim asseruisse, nisi Prædominium, quod probabile, inde hauserit, quod Thermas superet, & iisdem innatando, ita prædominetur, & tum Aquam oleo Teætam, oleosam esse à Prædominio, eodem jure poterat asserere.*

In Transactio-
bus Philoſophi-
cis, & de Font.
Medic. Angl.
Exercit. pp. 6. 12.
verb. ult.

Quum autem de Spumæ hujus inflammabilitate & indole Bituminea, dubitet *Martinus Lister*, M. D. in superioribus laudatus, sciat Spumam hanc duplicem esse, oleosam Unam, Coloris Cærulei, & in Summitate nitentem, quæ lubricitate ita pollet, ut intra digitos vix, ac ne vix quidem teneri queat; quædam nigrior & Pici liquidæ similior; quædam albidior & magis Spumosa. Hæc exiccata inflammabilis est, & eructata observatur à Scatebris in Balnei fundo existentibus, per ipsas Thermas moleculis separatim ascendens, in placentulas quasdam in superficie unitur, circa æquinoctiale Vernali à mense Martio ad Octobrem usque, & interdum Novembrem, parcius tamen, & Cremoris

Anni Tempus
quando Spuma
ascendit.

te-

tenuis aut *Cuticulæ* instar, mensibus *frigidioribus*; ^{De Virtutibus} mensibus *Decembri, Januario, & Februario*, intra totum ^{Thermarum} annum exceptis, *Sudis præcipue tempestatibus & sole* ^{Bathon.} illustratis; de quo *Spumæ* genere *Notandum*, quod à locis *subter terram ad Balnei fundum*, cum *Scatebris delatum*, per totum annum *ibidem remaneat*, mensibus autem *calidioribus prædictis*, *Solis Radiis*, uti volunt, è fundo *evocatum*, in *superficie fluitat*, unde *majorem Luti*, in fundo *Balnei quantitatem hyeme*, quando *Spuma non ascendit*, *Ductores observant*. Altera vero *Spu-* ^{Vid. Cap. 2. in} *mæ species Muscosa* observatur, de qua supra, quæ in ^{fine.} *Thermarum superficie etiam sæpius fluitat*, & è *Thermarum lateribus & fundo Carptariis ductorum manibus purgatis exoritur*. Hæc *Cruci Lignæ* in *Regio*, quousq; aqua ascendit, *præcipue adhærens*, in *Thermarum etiam superficie non raro fluitans*, non *comburitur*, nec *Bituminosæ materiæ aliquid in se complectitur*, in quam, quum *Bathonia fuerat*, forsan, incidit *Vir Doctus*, & per totum anni spatium *majori minorive* quantitate occurrit.

Porrò, in superioribus *Bitumen* inter *Principia* ægerrimè admisi, inter quæ haud *aliter* apparet, nisi tanquam *Ex-principium*, exauctoratum, nimirum, & mere *accessorium*, aut plane *Supernumerarium*, olim tamen habitum *Principium*. Addo etiam, *Bituminosæ Materiæ in Thermarum superficie fluitantis*; *Sum-* ^{Jordeni argu-} *mitatum digitorum*, *Crucis Balnei Calore*, in *rugas* ^{menta pro prin-} *coactarum*; & *Nidoris Sulphurei propè Balneum* ^{cipiorum suo-} *Argumenta*, ad *Principiorum numerum Ternarium* stabilien- ^{rum Triade.} dum, haud *mascula* videri, & *minùs efficacia* ad asserendum illud in *Thermis abundare maximè*, quod cum iisdem *misceri*, aliter quam *confundi*, & *confusum* manere utpote è fundo per *Aquas ipsas ejaculatum subito*, & in *superficie fluitans*, non est possibile.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

De Aq. Miner.
p. 75. N. 5.

Examen. Aq.
Min. Gallia,
p. 50.

p. 114.

De Baln. Nat. &
Aq. Min. cap. 6.
in fine.

Ibid.

Verosimile autem interdum opinatur *Nobilissimus* Autor *Medicatam Aquam de Bitumine etiam, & Sulphure, Calore Subterraneo contemperante, participare, quum Calor ambas illas Substantias fundere, & incorporare possit intra terram, ut supra illam à se factum facile testatur.* Aquæ autem istiusmodi, si quæ fuerint, rarissimæ sunt, neq; sub examen suum adhuc unquam ceciderunt, & istius Scriptoris *Illustrioris* conjecturæ solum probabili, originem, forsan, suam, & ortum debent. Nam *Ingeniosi* Parisienses Galli, cum laude sæpius memorati, aiunt: 'Bituminibus proprium est cum aqua non miscere; si liquida fuerint, supernatant; si crassa, & terrena; in fundo inter lutum, subsidere solent. Et paulo post: Sulphura & Bitumina in Aquis observare facillimum est. Nam, aut in fundo subsidunt, aut in superficie supernatant; cum aquâ misceri, ut salia, incapacia omnino, & inhabilia existunt. Porro, idem fere statuit *Jordenus*, Bituminis tamen prædominium inde, ut dixi, malè collegit. *Bitumina;* inquit, hæc oleosa, & Unctuosa quum sint, in aqua per se, sine succi alicujus Mineralis ope non dissolvuntur, sed cum illa confunduntur. *Bitumen* autem *Balnea Nostra Bathoniensia* in agro *Somersettensi*, principaliter ingreditur, Nitro tamen multo dilutum, quod solutionem meliorem facit, & aquam reddit magis limpidam. Quod in Balneis nostris Bitumen Prædominium obtineat, effectis probatur. Nam Nervos egregie corroborant, artus emolliunt, rheumata exiccant, Paralyse & Contractiones sanant, &c. Effecta autem hæc Sulphur potius adesse arguunt, quam Bitumen, eoq; magis, quod argentum aureo Colore tingendi vim, quam Bitumini *Jordenus* adscribit, majori forsan jure, ut in præcedentibus,

dentibus, modicæ *Sulphuris* misturæ tribuatur, (licet *De Virtutibus*
 majori quantitate mistum *Sulphur*, argento, aut *Thermarum*
 metallo quolibet albo immerso nigredinem affigat) *Bashon.*
 Et Bitumen aut in Superficie, aut fundo remanere,
 neq; aliter aquæ, *Nitrosæ* licet, commisceri, dictum
 est superius. Hinc in *Nitrosis* aquis *Bourbon* &
Archambault in *Borbonnois* referunt Ingeniosi in su-
 perioribus sæpius laudati, 'Bituminis aut *Sulphuris* *Obs. super Aq.*
 'nihil extra *Nitrosi* Salis partem inventum fuisse, *Min. Gall. p. 53.*
 'Sedimenti etiam terram oleosi nihil continere,
 'sed in aceto distillato, magnam partem, solutam
 'fuisse.

Quoad *Sulphur*, partem *Ultimam*, in Ther- *Nocumentum*
 mali Aqua *Culpæ* obnoxiam; tametsi *Thermis* nullum a Sul-
 insit, mole *Bitumine* multo majori, & partem *phure.*
 Contentorum fere quartam constituat (quarta
 enim pars, ut plurimum calcinando deperit)
 neq; *Unctuositate*, aut aliter relaxat, aut effæ-
 minat ut nugantur quidam. Quicquid enim ole-
 osi participat, ingredientibus cæteris, in quorum
 sinum recipitur, quibusque adeò arctè unitur, al-
 teratur adeò, ut nihil ejusdem ullibi appareat,
 sed inflammabilitate præcipuè, quam odor, & co-
 lor comitantur, seipsum prodat. Porro, *Sulphur*
 in *Thermis*, fermentationis vi, adeo comminuitur,
 ut quasi cum *Sale* & *Aqua* in qua solvitur *Sal*,
 unum corpus constituat; *Virtutes* itaque & bene-
 ficia nota *Sulphuris* per meatus Corporis cum
Thermarum aqua circumducti, magis hinc expe-
 ctanda videntur, *Pulmonibus*, puta, succurrere, partes
 imbecillas fovere, & refocillare, nec non officia omnia
 illa optima præstare, quæ in composito experimur,
 quod *Sulphur* ingreditur, potius quam *Salmacidis* un-
 das, ex ipsa *Caria*, huc usque processisse, inani-
 ter

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

ter fuspicari, aut effæminante Sulphuris, aut Bitu-
nis natura, nescio quâ, perterreri, quæ mala so-
lum imaginaria crearet. Si quisquam autem No-
cumentum aliquid à Sulphure adhuc pertimescat, Sal
è Thermis à Nobis extractum arte illi in promp-
tu esse possit, in quo Sulphur non est, quod in
Thermalibus aquis solutum, minorem aquæ quanti-
tatem Bibentibus commendat. Sed de hoc Sale
in XIV. Capite plura dicentur.

CAP.

C A P. XII.

De Aquæ-Potorum Regimine. & aliis ad Internum usum spectantibus.

Capitis Summarium.

De Thermalī aqua Potandā Regulæ. Bibendi Tempus, & quantitas. Circa Potationem Thermalium Aquarum Quæstiones Undecim, & Responsa. In Lue Venerea utilis. Thermalis aqua Pota Centum annos retro. Ratio desuetudinis. Eugenii Philandri περιόρυσ. Usus internus per modum Injectionis. Usus in arte Pharmaceuticâ. Vaporis Usus.

DImicatis jam & in fugam missis *Hostibus*, qui *Thermarum usum internum* impugnare videntur, *majora beneficia à mistura salium expectanda*, debent succedere; Verum cum *hanc provinciam justo Capiti*, quod sequitur, demandaveram, ad *regulas in ægrorum commodum memorandas* descendo, in quarum *observatione*, ut in usu aquarum *Thermalium* externo, ægri debent se non *diligentes* modò, sed & *Patientes* præbere. Nam, 'Quid possunt in *Chronicis* præsertim fixisq; morbis, auxilia quantumvis valida, quibus optatum exitum *Impatientia* præcidit? Exinde, quod *Pharmacorum* lentam operam præstolari respuerunt, averfati quicquid verbo citius non medetur: elanguerunt haud pauci, & tandem ad *Portum suum*, non illum *Sanitatis* ap-
pulerunt,

Maplet. Ep. ad
D. D. Conyers.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

pulerunt, *Charontis* cymba vecti. At *Salutis* rever-
suræ eo quod non advolet, sed obrepat, delere potius
velle vestigia, quam eadem perfectius formare, de-
mentix opinor esse *Belluinæ*.

De potanda
Thermarum
aqua Regulæ.

I.

Ante *Potationem* itaq; necessarium videtur, ut
Corpora bene præparata fuerint, utq; *judicium me-*
dici determinet, an *Thermalis aquæ Potus* conve-
niat, necne. Usus enim cujuscunq; rei *temerarius*,
noxius esse solet, ratioq; *optima*, cur multa non
eveniunt, observatur, quod nullo *Jure expectanda* fo-
rent. *Præparatio* hæc non *Thermarum* aqua salita,
Syrupo Rosarum, *Manna*, cæterisq; medicamentis *ali-*
mentariis apte efficitur, sed *Pharmacis propriis*, &
effective Cathartics, *repetitis* etiam prout prudenti
medico visum fuerit. Impuritates enim in *primis viis*,
Ventriculo, *Intestinis*, *Mesenterio*, &c. coacervatæ,
cum *Thermali* aqua intra *Corpus* penetrantes unâ *San-*
guinem conspurcant, indeq; oritur malorum *Ilias*;
sin autem *Corpus* fiat *diess*, medicata aqua ad
partes destinatas, non *purius* modo, sed *facilius* per-
transit.

II.

Minus etiam *Commodi Potantibus* accedit, si *Ther-*
malem Aquam biberint *inter Balneandum*, quod con-
sultissimorum *medicorum* præscriptis renititur. *Siti*
autem existente *molesta*, bibendum erit *aliquid* in
Thermis, ut sedetur paululum, horæ autem *dimidio*
ante egressum è *Thermis*, *liberius* bibendum, &
in *lecto* etiam si res postulaverit; *aliter*, tempus ali-
quod ad *bibendum* seponere, & isto durante, in *Ther-*
mas nonn immergi, *Justam utriq;* usui libertatem
concedit, operationes exerere, nec se mutuo subver-
tere, ac impedire, ut non raro solent, quando unâ con-
currunt.

De Virtutibus
Thermarum
Barbon.

III.

Ad *Efculenta*, & *Poculenta*, rationem etiam opti-
mam haberi oportet, dum *potantur* *Thermæ*; ut
prandium fit ex cibis *Euchymis*, & *facile concoctis*,
hora duodecima, aut *prima* post meridiem; utq; *Cæna*
brevior fit, & tempeſtiva, unde *Corpus* primo mane fit
Jejunum & *Vacuum*.

Optimum *bibendi* Tempus *matutinum* exiſtimo, *Bibendi tempus*
apud locum ipſum, ſin minus, *domi*, *Thermali aquâ* & *quantitas*.
in *vigore caloris* ex *Antlia recentè* hauſtâ, & *argente-*
is vafis incluſa; ambulando *quadrantem* horæ, poſt
libram Unam, aut ſaltem *Duas*; aſcendendo à *libris*
tribus, *quatuor*, aut *quinq;* ad *ſex*, *octo*, aut *decem*,
prout *Thermalis* aqua grata fuerit, & quicunq; *Potor*
ferre poteſt. Regula enim *nulla* hic *ſtriçtè* locum
habet, ſed *generalis* videtur, *Pro Tolerantia*, donec
medicatâ aquâ *ventriculus* non opprimitur, aut *naufea*
ſuperveniat, niſi in *quibuſdam* morbis, in quibus *Ther-*
malium aquarum *minor* quantitas requiritur; quod
modo *Antiquo* conſonum videtur, de quo *infra*, ubi
hoc præceptum: *Tantum Thermalis Aquæ ſumatur in-*
tus, quanto *Ventriculus* non opprimitur. *Dierum ad* *Dierum ad po-*
potandum numerus, *Septem*, *Quatuordecim*, *Viginti*,
aut *Triginta*, poſt quem ſucceſſum eundem hæud ob-
ſervavi, ac in ſpatio *intermedio*, ideoq; *diuturnior*
ejus uſus, *una vice*, niſi in *quibuſdam* caſibus, nemini
incumbit. *Generoſus* autem *quidam*, cujus hiftoriam
inferius trademus, *Thermales* Aquas non ſine *magno* *Vid. Cap. XV.*
N. 29.
Commodo bibit ad *menſes* ferè *tres*, diebus pau-
ciſſimis ab uſu ejus *interno*, iſto Tempore, *inter-*
miſſis, majusq; beneficium ſe diebus *poſtremis*, quam
primis, accepiſſe retulit. *Alios* autem novi ſe *aliter*
habuiſſe, ideoq; pro *morbi* & *Temperamenti* natura,
bibendi tempus ſtatuendum videtur, *Menſis* vero ſpa-
tium, ut *plurimum*, ſufficit, niſi *aliter* prudenti *medico*

De Virtutibus
Thermarum
Baithon.

French. Spa-
dacr. Eb. 6. 9.

visum fuerit; Nam interdum *longius* temporis spatium ad *Bibendum* requiritur. *Anglus* siquidem *Anglos* erroris insinuat, qui *Septimanas duas, tres, aut mensem* solum assignant, in quocunq; morbo. Et hinc procedit, inquit, quod felices *Curationes* multi non attingunt, quas in medicatarum aquarum usu diuturno persistendo obtinere poterant; & ita non modo *miseri- as proprias* prolongare solent, sed *Aquas ipsas Calumniis* debonestant. In *Germania*, addit, *Spadanæ aquas* potant tres menses; aliquando Sex; & interdum duodecim, si res postulaverit; & tandem ad curandos morbos deploratos, quos vulgo curam non admittere suspicati sunt, efficaces inveniunt.

Restat jam ut *Quæstionibus* circa hanc rem, quibusdam aptemus responsa. Quarum prima est,

QUÆSTIO I.

An Thermalis Aqua Calidè bibenda sit, an frigide?

Vid. *Andreas Baccii Testimonium, Cap. 2. memoratum in principio.*

Huic *Quæstioni* jam respondi *Calidissimè*. Halitus enim in quo *Juvamenti* magna vis consistit, & partem acidam volatilem complectitur, cito pertransit, virtusq; *Thermalium Aquarum* plurimum minuitur; si refrigerant. Halitu itaq; *Thermalis aqua* magis redditur *Acidula*, eoq; ad potandum, ut istius generis reliquæ, magis apta. Cum autem in quibusdam affectibus Calor noxius esse possit, ut in *Pulmonum hæmoptoe*, & *Vasorum rupturâ*, *rhexisue* sit, *Diabrosis*, an *Diapedesis*, frigescentem propino (Vid. Cap. 15. N. 65.) Immo actu frigidam, Salium vi, efficacius alvum movere, *Experientia* Compertum, *Spirituosâ* parte, quæ celeriores intra Corpus transitum procurat, & *diépnov* promovere solet, cum *Thermarum* Halitu avolante.

Sub-

Cap. 13. *BRITANNICIS.*

267

Substantiæ hæ spirituosæ subtiles adeo sunt, & penetrantes, ut obturatum vitrum pertransire solent, de qua re vide supra Cap. VII.

*De Virtutibus
Thermarum
Bathon.*

QUÆSTIO II.

Majorine, an Minori quantitate Thermarum Aqua sit bibenda.

Quum aqua *Communis* quælibet non medicata, copiosius hausta, solius ponderis ratione, quantitatis mole, aut *Salis* forsan *Communis* subterranei mixtura, & album moveat, & Corpus pertranseat, medicatas aquas istas, quæ ultra libras octo sumptæ, non operantur, imbecilles Judico, & minus efficaces. Quantitatem itaq; intra libras tres & decem, statuendam duxi, ultra quam ascendere necessum non est. Multo minus Bonos istos, & Tricongios Germano more potantes probo, qui ad libras viginti, imo triginta, ingurgitant. Gæringus autem vidit Civein *Leodiensem*, Anno 1576. qui ordinarie bibebat mane libras XXXII, & à meridie fere totidem, absq; noxa ulla, præter quantitatem satis insignem, quam absq; vino bibebat in Prandio & Cæna.

*Spad. Font. descr.
c. x. interprete
Ryetio.*

QUÆSTIO III.

*An Thermalem Aquam liceat cum cibis miscere? Sive,
An Thermarum aqua adhibenda sit inter pastus?*

Sine Restrictione, non Affirmo. Vacuo enim Ventriculo, & Majori quantitate, quam poculentis, inter Prandendum, aut Cænandum, communibus concedimus, (quando Sæpe Parumq; est bibendum) sumi debet.

M m 2

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

De Therm. l. 2.
c. 19.

debet. Cum tamen alimentosa quædam medicamenta sint, in *Torminibus Intestinorum, Ventriculi inflationibus, & Cardialgia*, ad maiorem moram, parvâ quantitate, in istis, aliisq; *Ventriculi, & Intestinorum* affectibus, inter pascendum concedendam opinor. Aliiter, voluptatis, aut curiositatis causa, bibere, absurdum. Damnat Baccius, ut abusum insignis periculi, aquas medicatas in potibus ac cibariis usurpare. Novi autem Generosum qui in concoctione depravata, & laxato intestinorum tono levamen magnum à *Thermarum Bathoniensium* aqua mera inter pastus moderate pota, se accepisse retulit. Generalem autem usum indiscretum improbo cum *Baukino*, de *Thermis Bolk.* l. 2. c. 6. p. 106, 107.

QUÆSTIO IV.

An *Thermarum Usus Externus, & Thermalis Aquæ potæ Internus, eodem Tempore, aut die conveniat?*

Si, An in *Balneo Thermalis Aqua* fuerit stricte potanda, quæstio sit, Nego. Motus enim Contrarius à Centro ad circumferentiam, & ab hac ad illud, prohibet; & immersio in *Balneum*, & *Thermarum aquæ* potio, uno eodemq; tempore celebrata, & incommoda foret, & crearet molestiam, ægrè saltem, si non minime ferendam. Hinc *Hippocrates V. Sect. IV.* *Balnea calida* affirmat obfistere purgationibus, & tunc præcipue quum vehementioris extiterint caloris. Mane autem *Balneum* intrare, & versus finem *Aquam* ex *Antlia* haustam, potare, etiam in *Thermis* ipsis, aliquibus concedo, qui *Thermalium Aquarum* in habitum Corporis penetrationem maiorem requirunt, & pleniorẽ designat, ut in morbis sanguinis, & habitus eti-

am

am vitiis, quæ copiosis sudoribus, aut etiam *diaphoresi* De Virtutibus
juvantur. Tempore autem matutino Aquam potare, & Thermarum
peracta concoctione Vesperis Thermas ingredi, absur-
dum non est, sed illis proprium, qui brevioris viæ cur-
sum instituunt, & Temporis augustiis Bathoniæ præ-
muntur; versus finem autem Balneationis, & in lecto,
in casibus prædictis, libram unam, aut alteram biben-
tibus commendo. Ità olim Bauhinus: *Meis ægris*, De Therm. Boll.
inquit, in quibus mihi opus videbatur, & potissimum iis l. 2. c. 6.
qui difficulter sudabant, Ego in Exitu Balnei magnum
haustum ex latice fontium desumptum, quam calidissime
fieri poterat, exhibebam in lecto, Ipsemet quoq; sume-
bam, & certe Mihi——admodum conferebat, nec non
Dominæ meæ quam ad Thermas illas deduxeram.

QUÆSTIO V.

An Diebus pluribus continuis sumenda sit Thermarum
Aqua; an Thermis utendum interpolate.

Potandæ Thermarum Aquæ dies quosdam assignare,
in quibus Thermis utendum non est, rationi magis
consentaneum videtur, ut aqua intra Corpus vim su-
am & virtutes exerat liberius. Sin vero dies quatu-
ordecim, viginti, aut triginta interno usui concedere
non possint, quod omnino utilissimum, Thermalem
aquam potent, & Thermis utantur, alternis septima-
nis, aut septimana inter utrumq; usum partita, tri-
bus minimùm diebus continuis aut lavandum erit, aut
bibendum commodius. Diebus autem alternis lavare,
& bibere omnino incommodum. De qua re Autor
quidam Anglus ita scribit: Quum nonnulli aquæ non
quotidie, sed alternis diebus usum consulant, nullo mo-
do iisdem assentire possum. Intermisionis enim dies re-
mora.

Anonym. de
Aq. Med. War-
wic. p. 25.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

mora natura ignava, & in onere suo sublevando pigrior evadet. E contra vero, si quotidiano aquarum potu provocata, & irritata fuerit, ad Evacuationis opus aptius multo, & diligentius se accingit. Quotidianam itaq; potius quam interpolatam Aquarum Usus magis probo. Bauhinus etiam de Font. Boll. l. 2. c. 9. Sunt qui interpolatis tantum diebus exhibent [aquas medicatas] altera ægrum in Balneum immergunt, Tertio die iterum exhibent; sed non placet. Alii mane exhibent aquam & vespere infundunt corpus. Sed nec hoc Mihi placet. Ego non infunderem Corpus, quousq; absoluta esset Potatio; & exhiberem aquas non interpositis, sed continuatis diebus.

QUÆSTIO VI.

Utrum magni Thermalium Aquarum haustus conveniunt, an Minores?

Cum Thermalis Aqua magna quantitate simul hausta, & Ventriculum relaxet, & Nauseam creet, imo vomitum in plerisq; non raro provocare soleat, ultra libras duas haustibus duobus, aut quatuor sumptas, procedere non expedit, à quibus obambulandum paulisper, & post quadrantem horæ, revertendum, idemq; faciendum, donec totalis Aquæ quantitas absorpta fuerit. Alii siquidem libras duas in quatuor haustus dividunt, & facillime distributas inveniunt, nec adeo cito per alvum evacuatas. Summa est; Qui Diureticam ejus naturam experiri desiderant, minores haustus sumant. calidissimos; qui Catharticam, majores paulo frigidos, aut frigescentes propinent.

QUÆ-

QUÆSTIO VII.

De Virtutibus
Thermarum
Babon.

An cum Thermalis Aquâ liceat Medicamenta miscere?

Hoc facilè conceditur in *Medicamentis* quæ *Violenti* aliquid non participant, ejusdem tamen generis esse debent, quæ in *Thermis* continentur, & cum iisdem uniuntur, quorum ope, *Thermales Aquæ* magis efficaces existunt, & operationes promoventur. Tale est *Sal* quidam ex *Aquis* ipsis *Thermalibus* comparatus, & in iisdem, ad majorem impregnationem, *Solutus* iterum, & proficuè potus. Ad purgandum *validius*, dissoluantur *Manna*, *Tartarum*, aut *Syrupus* quidam purgans. Ad ciendas *Urinas*, *Syrupus Diureticus*, aut *Sal Mineralis*, aut *Vegetabilis* appropriatus; *Abfynthii* etiam, *Chalybis*, &c. In *Paralyticis*, *Spiritus Lavendulæ*, &c. *Asthmaticis*, *Spiritus Croci*, &c. *Salium* enim, & *Spirituum* dissolutionem, probo maxime. Inter *Spiritus*, utiles sunt, *Spiritus Nitri Dulcis*, *Sulphuris* per campanam, *Vitrioli*, *Cochleariæ*, *Salis*, *Lavendulæ*, &c. Inter *Salia*, *Prunellæ*, *Tartari*, *Genistæ*, *Fraxini*, *Tamarisci*, *Corallii*, *Chalybis*, &c. Inter *Tincturas Croci*, & *Coralliorum*. E quibus, & quibusdam aliis analogis componuntur *medicamenta*, quæ *Thermalibus Aquis*, in *praxi medica*, commiscere soleo, nimirum, *Mixtura Ecphractica*, *Orectica*, *Antiscorbutica*, & *Infrigidans*; *Spiritus Antiparalyticus*, & *Diureticus*; *Tinctura Thoracica*, & *Dulcifica*; quorum vires adjutrices, plures sunt experti.

QUÆ-

QUÆSTIO VIII.

Quibus anni Tempestatibus Hydropotia celebretur ?

Mensibus *Calidissimis* Aquas *frigidas* Minerales bibi solitas notum satis, felicius autem *Temperatis*, tidq; *diluculo*, priusquam radii *Solis* Terram nimis aperuerint, aut aquam ipsam *diutius* verberaverint, quo medicatæ aquæ Virtus *plurimum* minuitur. *Thermalis* autem Aqua *calida* quum sit, non iisdem solum, sed mensibus etiam frigidioribus bibenda, imo *frigidissimis*, quibus maxima virtute pollet Aqua, & spiritus *acidus* plures possidet, quos frigus uniendo constringit, & evaporare non finit. *Thermarum* aqua, istis temporibus, cum gallis, colorem exhibet magis purpureum, fortior est, & diutius in vigore manet, quam æstate. Diuretica etiam magis, mesenterium, Sanguinem, & renes melius repurgat, & caute secundum artis regulas usurpata, effectus magnos edit, & majores promittit. *Frenchius* de aqua medicata *Knaresburgensi*: *Observavi* aquam hanc *Spadanam* spiritibus Mineralibus hyeme magis impregnata, eo quod Terra *constricta* spirituum perspirationem omnino prohibeat; *Pluvia* autem *Tempestate* dilutam & *Tenuem*; quod *Scatebrarum* venas aqua *pluvia* ingrediatur, & *intra* Terræ viscera *subsidens*, cum *scatebrarum* aqua commisceatur. Aqua etiam æstate fortior est mane quam meridie, quia noctis *frigiditas* Terram *constringit*, quam *solis* calor *aperire* consuevit. *Valeant* itaq; inquit, *Morellus* de *Balneis Patavinis*, qui *Tempore* hyemis aquas *Thermarum* nolint exhibere, existimantes eas *Brumali* tempore aliquid *virtutis* *acquisitæ* dimittere, quum tamen eo sint *Tempore* perfectiores, omnibusq;

Spadacr. Ebor.
c. 7. p. 69.

Apud Bauhi-
num de Baln.
Boll. l. 2. c. 9.

qua-

qualitatibus potentiores. Frigus enim ambiens non finit
 aquas ita diffilare, & spiritus exhalare, unde perfe-
 ctior illarum actio redditur. Quare ex parte aquarum
 hyems videtur magis opportuna quam aliud Tempus.
 Idem ex parte ægrotantis est, quandoquidem Virtus
 est fortior ad sustinendam tantam aquæ copiam, nec
 aer frigidus debet hanc aquarum administrationem im-
 pedire, quàm ad libitum nostrum possit alterari.

QUÆSTIO IX.

An annus Bissextilis, & dies Caniculares malignam ali-
 quam influentiam Thermis impertiant?

Cur ab anno Bissextili metus aliquis oriatur, mi-
 rum; quum pars sit Temporis primum ab Augusto
 Cæsare ita disposita, ideoq; influentiam nullam habere
 potest, nec secum momenti aliquid ferre, aut muta-
 re quicquam præter Temporis rationem. Verum,
 quum Canem stellam fixam olim cognoverint, Bis-
 sextilem forsan, Cometam reputaverint, & motu suo
 à quarto ad quartum Saturnum referre, cujus influenti-
 am Generationi, Naturæ humanæ, & bono Corporis
 habitui, præ cæteris Planetis, inimicam esse asse-
 runt. Fixa autem Stella, & Cometa, ejusdem pror-
 sus efficaciam existunt; Thermas enim nec Canis
 mordet, nec Bissextilis conturbat. Bene igitur con-
 cludit Bauhinus, Hist. Font. Boll. l. 2. c. 2. p. 119.
 Falsa est omnino opinio dicens potum aquarum Thermalium
 non esse tutum anno Bissextili. Quod ad dies Cani-
 culares spectat, profiteor me Triginta annorum spatio
 ex quo Praxi medicæ me primitus addixi, neq; Venæse-
 ctionem, purgationem, aut Balneationem solito magis lu-
 boriosam, multo minus periculosam, nec ullo modo letaba-
 lem

Opinio Savana-
rolæ refutata.

N. B.

N n

lem

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Sect. 4. Aph. 3.

lem observasse. Adeo longe recedunt Tempora nostra ab istis Hippocratis, qui Timorem hunc vanum Orbi, & potissimum Anglis, primus incussit, scribendo solum, *Ante Canem, & sub Cane, purgationes difficiles.*

QUÆSTIO X.

Quænam præmittenda sit, Lavatio, an Potatio?

De Therm. Boll.
l. 2. c. 6.

Potationis usum internum, Externum illum lavandi melius præcedere dixi superius, eo quod Aquarum Thermalium Potatio, Corpus modo quodam purgando præparet ad Thermas intrandas. Balneum autem, Aquæ reliquias potentius dissipat, & evaporando consumit. Ita Manus quod aiunt, Manum lavat, & Hydropotiæ hoc modo Balneatio ministrat. Bauhinus: 'Mihi placet ut aqua prius purgandi Corporis gratia bibatur, vel sex, vel septem, vel decem, vel quindecim, vel pluribus diebus pro morbi conditione: deinde lavetur totidem, aut pluribus, & si morbus externa potissimum affligat, ut citra potionem Balneum adhibeatur. Et paulo post: Ad summum vero, si cui potu & lavacro utendum sit, is per plures dies ante bibat, & postea lavet; non è contra. Ex potu enim Purgatio fere intelligitur, ex Balneo autem alteratio, rectificatioq; membrorum. At hoc inter prima Medicinæ instituta est, Purgari prius debere corpus, quam alterari & confortari. Sed è Vepretis, in Viam Regiam, postquam Ultimæ Quæstioni responsum est redditum, nimirum

QUÆ-

QUÆSTIO XI.

275
De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

An Thermarum Aqua sit potanda in Lue Venerea ?

Circa hanc quæstionem *Authores* qui de *Balneis Naturalibus*, & *Aquis Mineralibus* aliquid scripserunt *digladiantur*, ut ex scriptis illorum intelligere licet. Nobis autem, in hoc *Tractatu*,

Nullius addictis jurare in verba Magistri,

Duorum contra-sentientium opiniones assignemus, & *nostra* tandem *claudemus rivos*. Sunt aliqui qui di-

De Therm. c. 11.

Fallopii Opinio.

N. B.

cunt aquas, inquit *Fallopius*, non esse exhibendas iis qui laborant morbo Venereo; quoniam, dicunt, proritaretur magis morbus, incalesceretq; præter modum *Hepar*, & hæc est *Communis Sententia*. Ego vidi exhibitas istas aquas quamplurimis laborantibus eo morbo, & aliquibus fuisse proritatum, plurimos tamen vidi quibus profuerint. Colligo hoc dogma obesse in eo morbo incæpisse, cum nondum esset inventa ratio morbi curandi per *Lignum Indicum*, & cum nescirent medici curare, mittebant ægros ad *Balnea*, nihil aliud exhibentes quod posset morbum superare. Ego sum ejus sententiæ, quod laborantibus eo morbo conveniat potus aquarum *Thermalium*, dummodo prius factæ fuerint magnæ purgationes, & requisita præmissa, & rectè administrata. Nam vidi plurimos hac ratione fuisse sanatos. Non utatur tamen qui eo morbo laborat his aquis medicatis per *Inseffionem*, sed in potu tantum. *Bauhinus* autem de *Therm. Boll.* l. 3.

N. B.

N. B.

Bauhini Opinio
opposita.

c. 69. Agnosco ingenue singularem Dei benignitatem

N n 2

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

N. B.

Authoris opinio.

tatem in acidulis, ad multos morbos utilibus præfertim vero ad viscerum intemperiem, Ventriculi dyscrasiam frigidam inæqualem, Hepatis intemperiem calidam, quæ Capiti Vaporibus demandatis ad Catarrhos occasionem præbet: arenulas & calculum renum: lienis affectus: febres erraticas: vasorum obstructions: Retentricis Virtutis imbecillitatem, indeq; pendentes morbos: in *Lue autem Venerea* tantum abest ut id præstent, ut contraria facultate præditæ sint, &c. *Item, verbis ultimis*, Alterum vero est cur Gallici Thermas caveant, eo quod attestante experientia, actu humidæ sunt: ex quo apparet specificum remedium hujus luis siccitati, sive per se, sive per accidens, ascribendum esse. Jam vero ut sententiam *Nostram* proponam. Cum *Thermarum intus sumptarum vires omnino in alvo solvenda aut Urina cienda occupatæ non sint, sed partim sudoribus Eliciendis, partim Ptyalismo promovendo, quæ corpus exiccant inserviunt, ut alibi in hoc tractatu probatum dedimus, cur è remediorum antivenereorum numero amoveatur penitus Hydropotia, Nobis non constat, præsertim si animo reputemus particulas non catharticas modo, sed alterativas etiam cum aqua commisceri, quæ Venenatam luis naturam non evacuando solum, sed obtundendo debilitant.*

Ad fiduciam in potandis *Thermarum* aquis majorem creandam, Notandum porrò, *Aquas has in potum plusquam centum annis retro actis, admissas fuisse.* Scripsit enim *Jonesius*, Anno Dom. MDLXXII, apud quem hæc leguntur.

I.

Regula tres
de potandis
Thermarum
Aquis Superio-
ri Sæculo.

Circa horam Unam ab orto Sole Aqua est bibenda, à Scaturigine, Corpore bene purgato prius, & sex horarum spatio à repurgato Balneo.

II.

II.
Tantum Thermalis Aquæ sumatur intus, quanto Ventriculus non opprimitur.

III.
Haustâ Thermarum Aquâ, in aere Temperato potanti obambulandum.

Quibus apparet, & præparationem Corporis, & Thermalis aquæ puritatem Veteribus illis curæ fuisse, quod nihilo tamen minus posteris incumbit. Pericula enim & beneficia majora aut minora à Thermalium Aquarum usu directo, aut indirecto, certissime proveniunt.

Quod usus internus postea in desuetudinem abierit, ^{Ratio desuetudinis.} rationem meliorem Temporum proterviâ, assignare vix possum, cui methodus in potandis Aquis aptæ defectus, & naturæ Thermalium Aquarum veræ ignorantia, non parum contribuant. Hactenus de Aquâ Thermalium Potabili; verum Nos Eugenii Philandri *Περὶ θερμῶν* hic interpellat.

Ad Aquas medicatas frigidas in Angliâ

Περὶ θερμῶν

Vos Ebesham, Northall, Acton, Tunbrigia, Stretham,

Astrop, Sene, Dulwich, cedit Bathoniæ!

Parnassum superas licet Islingtonia, Thermis

Si collata • Triceps vis Tua, laudis inops.

Et rutulans Hoxten nuper fulgore Cometa!

Bathoniæ aspectu Stella misella lates.

Solis aquis, præcor, vultus opponite Vestros,

Obruitur radiis Vestra pupilla suis.

* Tres fontes
Islingtoniæ.

An-

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Anglorum Baiae praelucent omnibus, inter
Lumina, sic splendens Luna, minora, micat.
Thermarum Famuli! Dominum cognoscite Vestrum,
Quilibet in Calidas officiosus Aquas.

Injectiones in
Uterum, Vre-
thram, Anum.

Usum internum partim occupant Injectiones. Im-
mittuntur enim Aquæ Thermarum in Uterum, du-
ctus Urinarios, & Anum, ad Sanandas Excoriationes,
& imbecillas partes corroborandas, fovendasq;. In
affectibus siquidem Uterinis, causâ frigidâ oriundis,
summè proficuæ. Verum de Virtutibus, ab Inter-
no Thermarum, & earundem etiam Salis usu, pro-
venientibus, in sequenti Capite plura. Tantum addo
quod in Uterum injiciantur ad Uterinas partes cale-
faciendas, exiccandas, & abstergendas; in Vrethram,
& ductus Urinarios, ad exiccandum sanandum, &
abstergendum Ulcera, & Excoriationes qualescunq;
mitigandas sanandasq;: in Anum, ob causas consi-
miles, & præcipue in paralyti, siue resolutione
Sphincteris, & ad musculos Ani imbecilles, &
resolutos; in lapsu fundamenti dicto, siue Intestini
recti prolapsu extra anum.

Injiciuntur Thermales aquæ aut per se, aut cum
medicamentis appropriatis ex judicio medici mi-
stæ, quibus vehiculi cujusdam, aut basis optimæ
vices præstant. Pro decoctionibus autem & Infusi-
onibus purgantibus menstruum aptum, & omnium
forsan utilissimum evadunt, & post operationes
Catharticas Thermae potæ, Carnis brodium, serum
quodvis, aut liquorem posseticum, longe superant.
In Cerevisiis medicatis, brodiis, Julapiis, Emulsi-
onibus, & pluribus medicamentorum formulis utiles
sunt. Verum hæc peritorum medicorum praxi re-
inquo.

Vapor

Vapor etiam *Thermarum*, in *pulmonum* præcipue, *De Virtutibus*
& *oculorum* affectibus, usui esse possit; ut in *Thermarum*
Capite de *Usu Thermarum externo*, quò *oculorum* *Bathon.*
affectus spectant proprie, dictum est superius. Ad *Vaporis* *Ulus.*
internarum quoq; *Hæmorrhoidum* dolorem mitigandum,
intra *anum* receptus *Vapor* plurimum valet.

C A P. XIV.

De Thermarum Virtutibus; hic de Ufu Earundem interno; sive de Thermalis aquæ potæ, & Salis inde extracti Virtutibus.

Capitis Summarium.

Ad Morbos & Symptomata, in quibus Thermarum Sal, & Aqua Pota prodesse solent, transitio. Jordenus non novit Sal Alkali in Thermis. Morborum & Symptomatum enumeratio. Ductuum Chyliferorum & Urinariorum descriptio. An Thermales aquæ cum Sanguine misceantur. De potandis Thermarum aquis Judicium Jordeni. Thermarum Salis conficiendi modus. Aquarum medicatarum Salsarum, & Nitrosarum vires. Alexipharmacum contra malignitatem, & Venenum Calami Gulielmi Simpsonii.

Catalogus
Morborum.

UT Thermalis aqua, & Sal Alcalino-nitrosus inde extractus, & in eadem dissolvendus, Potu & Lotu feliciter usurpanda laude sua non fraudentur, utq; rite, & more debito, in usum veniant, sine Vana eorundem expectatione, quæ nemini Jure meritò expectare licet; Morborum quorundam Catalogum hîc exhibere par est, in quibus Usui esse possunt, & proficuè usurpari. Et sane, quum hæc longe ante Caput XV. de Effectis scripta fuerint, Theoriæ Enxav, praxis confirmavit, idèq; ad particularium mor-

morborum *historias*, in *praxi medica* *postea* *observa-*
tas, hinc & inde *Lectorem* remitto.

De Virtutibus
 Thermarum
 Balneorum.

Et *primo* quidem in omnibus morbis & sympto-
 matis, quæ *Refrigerationem*, *abstersionem*, *penetratio-*
nem, & *Evacuationem* mitem exigunt, non parum
 adjumenti *Thermarum* Aquæ potioribus accessurum
 existimo; sub quorum *Vexillo* mala multa mili-
 tant.

In genere.

Præquam autem ad *Virtutes Salis* particulariter
 procedam, annotare placet *Edvardum Fordenum*, qui
Balnea Bituminosa esse à *prædominio* minus recte statu-
 erat, purgantem etiam & evacuantem *Thermarum*
 naturam, ob ignorantiam *Salis Alkali* in *Thermis*,
minimè agnovisse, quæ tamen visa est suo tempore
Ductoribus *Balneorum* innotuisse. *Balneorum Ducto-*
res, inquit, *Thermalem* aquam *Sale* *mistam* *Hospitibus*
solent ad purgandum propinare, *fidem* in iisdem, quan-
 tum possunt, creantes, purgantem qualitatem *Ther-*
nis nostris inesse, quum satis liqueat quod *Salis* eadem
 & *fontanæ* aquæ *quantitas* idem perficiet. *Balnea No-*
stra vires veras quæ laudes merentur satis multas ha-
 bent, adeo ut *fictitiis* *suspitionibus* ad commendandum
opus non sit. *Bitumen* & *Nitrum* in iisdem conten-
 ta ad *alterativum* remedium non tamen *Evacuativum*
 efficiunt. Verum hoc inter sagacis aliter istius viri
 errores & *parapheasas* numerari debet. Nam, *nitrum*
 per *alvum* evacuare, & per *Urinas* Cap. V. superius
 probatum, & Capite XVIII. *Tractatus* sui ab eodem
 concessum; & *Sal Alkali* qui in *Thermis*, ex ejusdem
 mente, *prædominium* obtinuit, remedium, eodem eti-
 am *constitente*, *evacuativum* constituit; quod *Ducto-*
res forsân observantes, communem salem cum *Ther-*
marum aquis, ad augendas vires solebant commisce-
 re. Addo *Nitrum* impurum, virtute *Alkali*, alvum

De Baln. Nat. &
 Aq. Min. c. 16.

Vid. Cap. 4.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

C. 9. p. 68.

commovere. Miror interim quomodo hæc verba rerum Mineralium callentissimo Viro excidere poterant: At vero aquæ Catharticæ infrequentiores sunt, nisi ratione ponderis, & isto modo aqua quælibet purgare possit; & aquæ nostræ Thermæles isthoc modo purgant (non Virtute Salis in iisdem naturaliter exstentis) qui stimulationem quandam iisdem communicat. Hanc aquam communiter Ductores Nostri illis, apud quos consilium eorundem locum obtinuit, solent in potum præscribere, an vero morbis convenient, necne, nescientes plane, parum curant, neq; incommoda, & nocumenta, quæ sæpe numero in quibusdam (non paucis) male affectis inde exurgunt morantur quicquam. Hoc autem Creperæ etiam tunc temporis Thermalium aquarum potationis luci tribuendum existimo.

Speciatim ad
morbos Ventriculi.

A Ventriculo itaq; auspicandum, eo quod pars sit, in quam Thermalis aqua primo admittitur; emolumentum etiam quod eidem inde accedit, in Totum Corpus distribuitur. Ventriculus enim ad quamlibet partem necessarius existit, sine quo labascit totum, & gradatim perit. Ad munus hocce magis apta videtur Thermarum aqua intus sumpta ob amaram Nitri naturam, de qua vide plura Cap. V. ubi de hac re plenius disserui; unde amarulenta fere omnia Stomachica observantur; & Decoctum amarum, Tinctura sacra, &c. in Ventriculi Hepatis, & Lienis affectibus usui magno esse solent.

Receptaculum itaq; hoc Utile, ab Impuritatibus infundi, aut plicaturis remanentibus hydropotia mundificat, & ad Cibum melius recipiendum, & retinendum, unde pendet Micro-cosmus, disponit, quo chylus redditur ad nutriendum aptior, sanguis purior, & Spiritus agiles magis & lucidiores, quibus sensus &

zuz, quasi rotis & machinis circumvolvuntur.

Vid. De Virtutibus
Thermarum
Barhon.

Cap. XV. N. 29.

Ad appetitum
excitandum vā-
ler.

Emolumentum proximum est, quod *Thermalis* aqua pota appetitum excitet, & Cibum magis gratum Potoribus reddit. Hoc *universi* fatentur, qui eandem *potant*, & quicquid *Tunicarum* internarum fibras, & filamenta sensationis organa, viscositate nimia oblinat, abstergendo *partim* efficitur; *partim* qualitate Esurina in Sale nidulante, cibi appetitum provocante, quem *Famem* vocamus, immediata partibus applicatione memorata Superius. *Esurinā* hæc qualitate *Thermalis* Aqua *Communem* superat, quam *Hippocrates* ob mixturam Salis minorem *Voracem* dixit. Abluendo enim *Ventriculum*, & abstergendo sordes moderate, appetitum acuit, magnis autem & *diuturnis* potationibus, abluto penitus *Ventriculi* fermento, appetitus dejicitur, ut *Bonosis* quibusdam & *Tricongiis* notissimum, qui minus edaces esse observantur. Hæc autem *Vorax* *Thermarum* aquæ natura, mistura majori Salis *efficacior* evadit.

Td vδwp Bep-
pov Hipp.

Sitim etiam potenter restinguit, quæ molesta esse solet, & liquoribus intus sumptis interdum ægre fedata. *Thermarum* autem aqua infrigidando, & humectando, remedium optimum reperitur, nec quidem magna, quorundam experientia, quantitate pota. Vid. Cap. XV. N. XXX.

Restinguit si-
tim.

Prodesse solet in *Cardialgia*, acribus, & biliosis humoribus, *Nervos*, & *Membranas* Stomachi, sive *Ad Cardialgi-* orificii *Ventriculi superioris*, ob *Cordis* Viciniam & *am.* Sympathiam, antiquitus *Cor* nuncupati, oriunda; *Thermalis* autem aqua pulveris insipidi, *oculorum cuncrorum* & *carallii æmuli*, in eadem contenti *virtute* præcipuè, humores feros *acrimonie* participes,

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Infarctus.

alterat, abluit, & demum evacuat, ita ut cesset Symptoma, & indolentia insequatur.

Transitu etiam è Ventriculo immediate (ista enim via *Minerales* aquas partim pertransire reor) obstru-
ctiões circa ejusdem vasa, ad eundem aut omentum
pertinentia, à Vena Porta derivata, & apud *Anato-*
micos Nominibus vasorum *Gastricorum*, *Epiploicorum*,
& *Gastro-Epiploicorum* nota, referat, quæ quicquid
ab Arteria *Cæliaca* transmittitur, ad *Hepar* in-
deq; per Venam *Cavam* ad *Cor*, lege sanguinis
circuitus, apud omnes fere jam recepti, tradu-
cunt.

In Fluxibus
Diarrhæa,
Dysenteria,
Urina Cruen-
ta.

Porro, adjumenti multum præstant *Thermarum*
Aqua & *Sal* in *Fluxibus*, cum aut sine sanguine,
Diarrhæa, *Dysenteria*, & *Urina Cruenta*. Ob natu-
ram siquidem abstergentem, & Evacuantem leni-
ter indolem, *acrimoniam* demulcent, *pungentes* par-
ticulas evertunt, & per portam *Esquilinam*, cum
facibus amandant. Sin autem medicamenta ad-
stringentia requirantur, *Curatio facilius* & citius
succedet, si *Thermalis* aqua in modum *portionis*, aut
etiam *clysteris*, prius usurpetur, quod aliis medicamen-
tis viam sternat.

Colica.

Succurrit etiam *Colicæ*, ob rationem suprà me-
moratam & *Calorem* etiam, visceribus familiarem, &
flatibus inimicum; adeo ut qui de *Aqua* hac *Ther-*
mali bibunt, *ructus* & *flatus* aliis multo frequentius
emittentes, levamen *magnum* inde se accepisse te-
stentur. *Al. Trallianus* in hoc affectu exhibuit *Ther-*
males aquas in potu, tum ut evacuet, tum etiam ut
calefaciat, & tales usurpavit aquas in eodem dolore
Avicenna, l. 3. *Fen.* 16.

Ad calorem
dictum Hepatis.

Opitulatur quoq; morbo, quem vulgo sed impro-
priè vocant *Calorem Hepatis*, quando facies *rubicunda*
est,

est, *pustulosa*, corpusq; papulis *biliōsis* scatet & affligitur; Sedem vero habet in *Sanguine*, quem *Ther-*
marum aqua temperat, & ad gradum *Naturali*, & *Balsamicæ* compositionis suæ primæ Temperiei respon-
 dentem, reducit. Vid. Cap. XV. N. 60.

De Virtutibus
Thermarum
Balne.

Vitia Hepatis,
&c.

Hepatis etiam *Lienis*, & *Vesicæ felleæ* infarctus aperit, ideoq; in flatu *Hypochondriaco*, quousq; *Lienis* vitio oriundus sit, *Scorbuto*, Morbo *Ictérico*, & Ob-
 structionibus *mesenterii*, unde plurimum Emolumenti Corpori accedit, si *Thermalis* aqua Transitum suum liberius perfecerit; cum ibidem sit ut plurimum *Sentina* Corporis, quæ hoc modo repurgatur, ut Cæ-
 nosa Canalia apud *Bristolium*, Diluvio *Davidico*; Sta-
 to enim Tempore, Festo nimirum *S. Davidis*, sin-
 gulis annis, Civitatis vicina loca fluvius *Avon* inun-
 dat, & sæces una secum abducit, quod vulgo dicitur
Diluvium Davidicum. Vid. Cap. XV. N. 98.

Prodest etiam moderate prius, dein pleniori quanti-
 tate sumpta, contra *renum* sabulum, *arenam* etiam aut *phlegma*, aliaq; illos, aut *Vreteres* obturantia, *Renum*.
 quos *mundat* optimè, & *accretiones* prævenit, quæ
 in *Tophos* & lapillos postea solent desinere, adeo ut
 contra calculum *prophylactica* sit *Thermalis* aqua, &
nuper concretum aut *concrefcentem* resolvat. Vid. Cap.
 XV. N. 26.

Probatum etiam in *Diabete* remedium, quem si-
 tis comitatur, quam *nitri* ope potenter restinguit, *laxa-*
tas partes virtute *ferri* leniter constringit & moderatè
 pota aqua, ne *Urinæ* fluxus nimius promoveatur, effe-
 ctus magnos edit, quemadmodum Vir *Illustrissimus*
 haud ita pridem expertus est, qui postea *Thermarum*
 aquam potandi, & *lac*, eodem die, sugendi pessimo
 medici cujusdam extranei consilio, post magna benefi-
 cia abs usu *Thermalis* aquæ solo recepta, & publico
 grati

Robertus nigrus
per Baro
Brooke.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Phetisfol. l. i. c. 8

Ad Hydropem
& Podagram.

Ad alborum
fluxum &
Conceptionem.

grati animi testimonio agnita, magno Bonorum Civium Bathoniensium luctu, è vivis apud locum ipsum XIII. die Februarii A. D. 1676. fuerat ereptus. Cl. etiam Willisius Epistola ad me data, *Thermas intus sumptas Diabetem admirabiliter sanare affirmat; & Hydropotiam probatum in Diabete remedium appellat.* Hinc est quod Bristolienfis aqua Tepida cum Thermis Bathoniensibus quoad Salia & Ferri etiam participationem conveniens, eundem etiam morbum curare soleat, ut Capite XVII. dicendum restat. Porro, Ricardus Morton, Med. D. Reg. Coll. Medicorum Londinensium Socius, & practicus ibidem celebris, Tabem a Diabete, seu nimio Urinæ fluxu, proveniente potatione longa Bathoniensium, Ilingtonensium, aut cujuscunque; alterius aquæ Mineralis chalybeatæ, curandam esse monet. De qua re plura scripsi Capite XVII. de Thermis Bristolienfisibus.

Ad Hydropem etiam, ut medicamentum purgans, & diureticum, bibere non erit absurdum, (aquâ ut in corpore copiose nimis prius existente) modo Thermalis aqua cito evacuetur. Salsos enim humores Thermarum aquæ secum unâ educunt & eliminant; & Virtute Salis, corpus nimis humidum exiccant. Idem etiam de Podagra dicendum. Baccius de aquis Salsis naturaliter. Artuum extuberationes inhibent, inflationes, & œdemata discutunt, ejusmodi podagricis, & Functurarum affectibus medentur: informem exiccant hydropisim; quod tam de interno quam externo Thermarum usu intelligendum videtur. Vide Cap. XIV. N. 16.

In fluore etiam albo muliebri abstergendo & corroborando adjumentum præstat, & quod consequenter succedit, ad concipiendum præparat. Adeo ut in quibusdam Sterilitatis generibus, vix ullum magis efficax re-

remedium inveniatur. Plinius dicit *Aquarum* aliquas sterilitatem fœminarum abolere, & conceptus ipsis representare, sicut Sinuessanas in Campania, Thespiarum fontis in Bœotia, Elati fluminis in Arcadia; qui effectus significant ejusmodi aquas esse Nitrosas. Etenim hæc vulvam, quoniam eam abstergunt, conceptioni faciunt habilem, inquit Georgius Agricola; & paulo post Nitrosæ vulvam ad concipiendum aptam faciunt. Vid. Cap. XV. N. 50. & Cap. X. in *Virtutibus Balnei Crucis*: In alborum autem fluore, quam in Sterilitate multo cautius usurpandæ. Utile etiam ut Nutrices, quæ infantibus mammas suas præbent, de Sero cum Thermarum aqua parato bibant. Nam ab epoto Thermalis Sero lac ad mammas liberius profluere lactantes quædam fœminæ observarunt.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

De Nat. eorum,
C. l. 2.

Prodesse etiam experientia compertum est, in sanguinis impuritatibus, impetigine, Elephantiasi, cutaneis morbis quibuscunq; & ad Lumbricos. Vid. Cap. XV. N. 17, 27, & 36.

In vitiiis sanguinis.

In morbis Capitis minus forsan utilis; de iisdem tamen Agricola, ubi de Aquis Nitrosis: *Capita* Siccis frigidis, qui mentem obtundunt, repleta, exiccantes & roborantes, eandem mentem denuo acuere, & sanitati restituere possunt. Fallopius de Thermis, c. II. Multi medici aquas Thermales exhibent in potu ad affectus Capitis, & videmus Caput juvari; quod non fit per se, sed per accidens, hoc est per consensum ventriculi, quia remoto Ventriculi affectu removetur & capitis læsio. Si vapores qui elevantur à potu aquæ sint Sulphurei, & caput sit frigidum, juvabunt per se: sed si aqueæ, oberunt valde. Rulandus: Capitis morbis succurrunt aquæ Nitrosæ, Salsæ, Dulces. Ulterius tantum adjungam, quod de Nitrosis Aquis tradidit Athanasius Kircherus; Illas viz. Cachexiam corrigere, al-

In morbis Capitis minus utiles.

De Nitrosarum
Aquarum virtutibus opinio
Kircheri.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

alvum ducere, Nervosi generis morbis succurrere, il-
lisq; qui defluentibus humoribus in Pulmones obnoxii
sunt, opitulari; Impetiginem, & morbos cutaneos sa-
nare; Sonitum aurium, si iisdem Aqua instilletur, de-
mere; & ut verbo se expediat, Qualitatem abster-
gentem summam Nitrum aquis impertire concludit;
prout majore, aut minore quantitate, easdem ingredi-
tur.

D. Ric. Wise-
man, nuper Ser-
viens Chirurgus
Regius.

Ubi Notandum, quum Nitrosas aquas in defluxioni-
bus in Pulmones, eosq; etiam tabida diathesi imbecilles
redditos, ut in extenuatis, & attritis, commendet
Kircherus, facile est determinare, cuinam Mineralium
beneficium istud Chirurgus Nostrati Celeberrimo crean-
di, palmam tribuere, qui Thermalem aquam potan-
do, corpore extenuato, & voce rauca, dimissis, vo-
cem claram, habitum corporis & pulmonum opti-
mum, in majorem Thermalium aquarum famam recu-
peravit. Vid. Cap. XV. N. 28, 53, & 54.

Ductuum Uri-
nariorum de-
scriptio.

In illorum autem gratiam qui Aquæ-ductus ab ore
ad Vreteres, & Vescicam scire desiderant, unde de
Aquarum Thermalium utilitate, & operandi Sphæra
Judicandum melius, de hac re quædam, Coronidis vi-
ce, ex Medicis meis Exercitationibus prælo paratis, bre-
viter subnectam.

Exerc. Medico-
physic. Dec.
Ex. VI.

Potus itaq; Communis, aut Mineralis Aqua, in
Ventriculum per Gulam descendens, (nam de Trachæa
nihil hic dicam) illinc transit, aut immediate per Ve-
nas ad Ventriculum ipsum, Omentum, &c. spectantes,
aut mediate per orificium ejusdem inferius, Pylorum
dictum, in Intestina, unde maximam partem per Ve-
nas lacteas mesentericas, ad Glandulas lumbares. Cl.
Bartholino adscriptas, partim forte per venas Mesarai-
cas decurrens, ad Hepar deducitur. A Glandulis, aut
receptaculo, materiam potulentam ad renes, & Vre-
teres

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Exerc. de pocu-
lent. transitu
ad Renes, MS.

teres rectè deferri quidam affirmant, verum quum hæc opinio, haud extra omnem Controversiæ aleam ponatur, ut *alibi* notavimus, de *ejusdem* veritate audio nihil *hic* statuere, tantum addo, partem majorem, à chyli receptaculo, aut glandulis, per venas lacteas Thoracicas, in dextrum Cordis Ventriculum, via regia, exonerari, inde per pulmones in sinistrum, tum in Aortam, ac demum motu sanguinis Circulari, in Arterias Emulgentes deferri, & ad renes amandari, ubi ob renum fabricam colando sero accommodam, Serum à Sanguine separatur, & per Vreteres in vesicam delabitur, unde per Vrethram iterum in conspectum prodit, ubi aquam jam relictam velim, ut nulli usui inservientem, donec matulam recuperaverit, & Medicastrum, aut vatem aliquem triobolarem invenerit. De breviori transitu Urinæ via à nobis *alibi* est dictum, & Jo. Comerford, M.D. Hibernus libello suo de aquis Mineralibus Wexfordiensibus, de aquarum transitu menti nostræ conformis, erudite disseruit, ubi Medicatæ istius aquæ virtutes & operandi modos, ingeniosè admodum explicavit.

Sed de his plura in Exercitatione de Poculentorum Transitu ad Renes, quæ inter Novem alias, quas, Deo dante, publici Juris aliquando faciam, sextum locum occupat, unde problema hoc Ingeniosis proponendum desumam, viz. An Aquæ Minerales, pulsu nihilo magis celerius citatò, via Regia memorata possint Sanguine commisceri? Pulsus enim intra quadrantem horæ octingentos, in Carpo proprio numeravi siccus; epotis autem Thermalis aquæ libris quatuor, intra horæ spatium trecentos supra tres mille, sive pulsus solum viginti quinq; Ultra octingentos, pro singulis horæ quadrantibus inveni, quod numero forsan haud exacte posito assignari possit. Crastino vero die, duplica-

Problema Inge-
niosis propo-
situm.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

ta Aquæ quantitate, & potis libris octo; intra *Semi-*
horæ spatium ab incepta operatione per *secessum*, &
Urinam, pulsus mille & septingentos tantum observa-
vi. Die *tertio* haustis libris *sex*, duabus horis elapsis,
& finitis omnibus per alvum evacuationibus, *copi-*
ose etiam & *limpidè* fluente lymphæ, intra *idem* tem-
poris spatium, *mille* & *sexcentos* pulsus numeravi;
pulsibus nihilo *magis* Thermalis aquæ *accessione* auctis,
quam quum aquas *Siccus* non potaveram. Jam vero
intra horæ *unius* dimidium aquæ *libram unam semis*
eminxeram. An vero hoc Doctissimi *Entii* opinioni
favet, quæ *Urinæ* materiam affirmat per *nervos*, ad
renes deferri, an viam *aliam* breviorē esse arguere vi-
deatur, *impræsentiarum determinare* haud libet.

Animadv. in
Thrust. Diat. de
resp. Hf. pr. p. 62.

De Baln. Nat. &
Aq. Miner. c.
16. p. 150, 151.

Interim clarissimi *Jordeni* de Potandis aquis Ther-
malibus *Judicium* subjungo. *Internum Usū* Therma-
lium *Aquarum*, inquit, pro meritis me laudare non posse
doleo, eo quod *Aquam* quam jam habemus, *impuram*
esse, nec ut è *scatebris* ebullit, sed *Balnei* aquæ com-
mistam suspicor. Si hoc non esset, apud me *dubium* non
est, quin sumantur *interne*, ad calefaciendum, exiccand-
um, mollificandum, discutiendum, glutinandum, dissol-
vendum, obstructions reserandas, *renes* & *vesicam* ab-
stergendum, in doloribus *Colicis*, *Matricis*, passione hy-
sterica, & *Sterilitate* causa frigida oriunda, &c. vir-
tute *Nitri* humores crassos incidunt, attenuant, & per
Urinæ deturbant; *Sulphuris* vero exiccant, resolvunt,
emolliunt, attrahunt, & in affectibus *Uterinis* humo-
ribus frigidis & flatulentis originem debentibus utiles
præcipue.

Scrupulus autem de *Impuritate* aquarum Therma-
lium dubitantium animis nunc eximitur, de quo tunc
temporis se sollicitum habuit *Optimus* ille *Senex*.
Antlia enim *Regalis Balnei* sicca, Anno 1661, postea
ere-

Dei Virtutibus
Thermarum
Barbon.

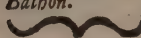
erecta, ex ipsis *Scaturiginibus* aquam exhaurit; Antlia etiam altera *Minor* & levior in Balneo Regio, supra Cisternam *Regalem* Scatebram contegentem, jam apparet, & potandis Aquis *Thermalibus* destinatur, consilio viri consultissimi D. *Alexandri Fraiser*, Equitis Aurati, & Medici Regii quondam primarii, Anno Domini MDCLXXIV. Adeo ut *Thermarum* aqua jam purissima habeatur, & ad usum internum, Jordeni etiam Judicio, valde accommoda. Antlia hæc bibentibus in Balneo Aquam puram suppeditat; ut alia dicta *Sicca* bibentibus in *Sicco*.

Quum autem sæpius in præcedentibus *Salis* cujusdam *Thermarum* facta fuerit mentio, *Sal* iste hoc modo conficitur.

Recipe, *Thermalium* Aquarum quantum vis; evaporetur ad Siccitatem; Calcinentur Contenta; fiat inde, in Communi aqua, *lixivium* purum; evaporetur *Vitreis* organis ad Cuticulam; in loco frigido, duodecim horarum spatio, reponatur, & *Sal æquivocus*, ex Communis *Salis* cubis, & *Nitri Stiriis* conflatus, apparebit, quem *Alcalisato*, aut *Alcalino-Nitrosum Thermarum Salem purum* indigito.

Notandum vero Mineralia impura in succis, aut Venis suis naturalibus, majorem *Esurini* *Salis* proportionem in se continere, nativos spiritus plures, & aciditatem majorem præbere; quam quum ignis vi liquata existunt; ideoque virtutes efficaces plures penetrantes ante calcinationem aquis communicant, de qua re vide *French. Spadacr. Ebor. c. 6. in fine, p. 65. Aciditatem* etiam ignem destruere, hinc apparet, quod purum *Sal* lac non coagulet, ut *Obs. LXXXIII. in Centuria* relatum. In

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

Exam. aq. Min.
Gall. p. 114.

Corporibus itaq; succis acidis abundantibus, & ad sanguinem dulcorandum, usui magno esse solet, si aquis Thermalibus commisceatur. Quumq; Ingeniosi apud Gallos Philosophi asserant, Bitumina & Sulphura cum aqua misceri ut Salia, incapacia omnino & inhabilia existere: de Bitumine concedo, Sulphur autem Fermentationis vi adeo comminuitur, Salis Alkali, & Nitri mixtura ita dissolvitur, ut in aquis statum fluidum obtineat, & cum Salis particulis arcte unitum, idem plane corpus una constituat; quapropter Thermarum salem non modo Alcalino-Nitrosam, sed Salino-Sulphureum salem etiam, ubiq; indigitavimus. Sulphur autem & aciditatem ejus, Ignis consumit.

Hist. Font. Boll.
l. 1. c. 9.

De Therm. ci 9.

c. 11.

De Aq. Med.
Patavinis.

Qundoquidem verò Salem Thermarum prædictum, ex Communi Sale & Nitro conflatum dixerim, quædam, ex probatis autoribus, ad aquarum medicatarum tali Sale infectarum usum salubrem, tam internum, quam externum spectantia, placet annexere: Reperiuntur, inquit Joannes Bauhinus, Celebres fontes & Thermæ, Salis & Nitri participes. Fallopius in hunc sensum: Aqua quæ habet in se succos salis, si assumatur in potum, detergit, roboratq; valde Ventriculum, & evacuat abundantiam humoris potuosi, discutit etiam, nec lædit ullum viscus. Et Alibi: Aquæ medicatæ aptæ ad potum sunt præcipue Nitrosæ atq; Salsæ: quia præterquam quod calefaciunt, expurgant etiam, siccant, & roborant: & laudantur etiam ab Antiquis. Nam Antyllus & Aetius exhibebant in affectibus corporis interioribus; Imo dicunt quod applicatæ etiam extrinsecus, faciunt ad fugandos morbos intrinsecus. Georgius Morellus: Prima aqua Virginis est temperata, quia modica salsedo attemperat frigiditatem & humiditatem.

rem aquæ. Idcirco utimur illa in potu tantum, ut attem-
peremus Jecoris, Ventriculi, Cæterarumq; Corporis par-
tium fervorem.

De Virtutibus
Thermarum
Bathon.

L. 5. c. 126.

Ex viribus quas Dioscorides tribuit Sali, satis
constat aquas Salsas, non existimandas ineptas me-
dicinæ. Salis, inquit, natura communiter perquam
utilis est, adstringit, abstergit, expurgat, dissipat,
reprimat, extenuat, & crustas inducit, sed hoc in-
terest, quod aliis aliis sit præstantior. Quin &
à putredine vindicat. Admiscetur medicamentis pso-
ras abstergentibus, excrescentia in oculis reprimat, &
pterygia consumit, Cæterasq; Carnis exuberationes tol-
lit Clysteribus infunditur: discutit lassitudines ex oleo
illitus. Contra Hydropicorum tumores auxiliatur, &c.
Quibus addo verba Jacobi Theodori Tabernæmontani,
quæ tam de ipso Sale, quam ejus Spiritu affirmari
possunt. Salsæ quæ tantum spirituales habet Sa-
lem h. e. animam & spiritum, internus quam exter-
nus Usus salubrior efficaciorq;, calefacit, discutit,
aperit, consumit, siccant, abstergit, roborat: re-
frigerato, & pituitoso Ventriculo subvenit: Concocti-
onem adjuvat: Uterum frigidum calefacit, roborat:
menses movet, fluorem muliebrem sistit: obstructions
ollit renum, Vesicæ: Urinam cit: calculos, arenas
pellit: tenue, aqueum, frigidumq; semen virile corri-
git: flatum Ventris discutit: tollit Ventris Dolo-
res, colicum, iliacum: alvum movet, & crassam
viscidam contumacem pituitam incidit, & per al-
vum educit. Ex dictis apparet momentum argumenti
quod affert Simpsonius, quo internum Thermarum ha-
um Usus demoliri nititur, viz. quid Antimoniale,
Arsenicale, aut forsitan Bituminosum quoddam Sulphur,
Pyritæ, vel Marchasitæ Sulphur iisdem affine, in se con-
ineant, quod ad potandum omnino ineptas, imo tuto non

Theaur. Aquar.
l. 2. c. 1.

Zymol. Physic.
p. 12. & Pa-
ragr. in fine.

De Virtutibus
Thermarum
Barbon.

potandas reddit. Verum si in aquarum medicatarum *septentrionalium* ac *Australium* natura sit *æqualiter* versatus, quicquid de *iisdem* etiam tradit, possit merito in *dubium* vocari. Nam præterquam quod *Antimonium*, & præsertim *Arsenicum*, nisi *Venenati* saltem *maligni* hominis conjecturâ, *hic* locum non habent, neq; (quicquid de *Sulphure* dicendum) compositionem aquæ omnino ingreditur, & *Sulphur*, fermentationis vi, adeo comminuitur, ut cum aquis *Thermalibus* intimiùs mistum, cum *Sale* ipso, in fluido aquarum statu, corpus *Unum* constituat. Mutavit postea mentem, & *paragraphum* alium, hujus loco, substituit, in quo *eandem* rem paulo *mitiùs* expressit, quod solertis *alias* Viri, *malevolentia*, aut *ignorantia* potius, quam *Virtutibus* accenseo.

CAP.

C A P. XV.

De Thermarum Effectis :

Ubi,

De Thermarum Mantello, & Morborum quorundam, Thermarum ope præcipuè Sanatorum, HISTORIIS.

TAmetsi Sagacibus quibusdam Naturæ mystis Aquarum Mineralium, aut Thermarum Cognitio à Priori, quæ difficillima esse solet, gratissima sit: attamen certissima earundem ex quorundam mente, cognoscendarum ratio, certe maxima ægrotis præcipuaq; confidentia, ab Effectis, accedit. Solamen enim Miseris Socios habuisse doloris, & morbis afflicti, aut ab iisdem recuperati, ægritudines suas comparare amant, & unde acceptum fuit, aut accipi possit remedium, solent inquirere. At vero quum Effectorum Catalogus, à nemine, quod sciam, hætenus sit confectus, quod maxime dolendum, & in Thermarum naturam inquirenti lucis multum sæneraret, Historias pauciores multo communicabo, quam à Balneis antiquorum Centuriis, adeo pluribus retro celebratis, novis saltem, expectare fas sit. Sciat igitur qui hoc mihi vitio forsan vortat, ut hac in re qui ante Nos fuerunt defecerunt, (Mapletio solum Observationes, & Consultationes scriptis mandante, quæ tamen quorundam incuria, magnam etiam partem perierunt) sic qui succedunt, ut defectum hunc abunde suppleant, me rogatos velle, quibus fructus laborum suorum uberrimos opto spondeoq; & si Medicorum

Su-

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Supremi prescriptis ore, (dixit enim *Fiat Balneum*, ut Nos præscribimus) hoc modo fiat *Iustitia*, ruiturum Cælum *minimè*, sed expertus ipse *succursurum* promitto. Interim, nihilo magis *Aquis Solis* in opprobrium cedit, quam *ipsi Soli*, qui dies & annos, cursu suo *perenni*, indefinenter metitur, curante parum, an aliquis sit, *necne*, qui eosdem dinumerat. Missis itaq; *Historiis* incertis & frivolis, *nonnullas* experientia *propria* confirmatas proponam; *priores* autem quasdam à fide dignis scriptas, & *relatas*, memoriam meam longe superare *lubens* profiteor. Priusquam autem ad *Historias* procedam, de *Thermarum Mantelo* quædam præmittam.

De Thermarum Mantello dicto.

Mantele Balnei

Ad Thermarum Effecta potius quam *Virtutes* pertinet *Symptoma* Balneantibus haud rarò confestim superveniens, quod Balnei Mantelum, aut Mantellum, indigitari solet. Iisdem siquidem qui *Thermarum* Usui se *primò* addicunt evenire consuevit, ut *Rubedo* quædam cum asperitate Cutis, scabiem referente, statim appareat in juncturis artuum, manuum Carpis, Trunco Corporis, præsertim vero Tibiis & pedibus conspicua; quæ ejusdem Balnei Usu brevi disparet. Ductores *novos* præcipuè infestare solet, & eandem cutis *rubedinem* Hospites ad Bathoniam advenientes *primò*, intra Triduum ab adventu, si utantur Balneo, sæpenumero experiuntur, adeò ut in Commune Verbum transiit, *Nisi* tribus vicibus utaris Balneo Scabie tentaberis. Balneum autem *Hastæ Achilleæ* more, & *Vulnus* facere, & sanare observatur. Nam *primâ* aut *secundâ* vice apparet Mantele, *tertiâ* aut *quartâ*,

Quid.

Proverbium
apud Therman.

quarta, vanescit. *Antliæ* etiam aquâ perfusæ partes dolentes, remedium accipiunt.

Symptoma hoc *Thermis omnibus commune, ab illuvie sanguinis, & mala ejusdem diathesi*, oriri videtur, quæ in *Cachecticis, Scorbuticis, & impuris corporibus* quibuscunq; à calore *Balnei* evocata, in *superficie* corporis subito efflorescit, eodem fere modo, ac *Rubeolæ, Morbilli, & Variolæ*, calore febris præternaturali motæ, macularum, aut pustularum formâ cutim distinguunt. Ex hoc *Phænomeno Vires Thermarum* à Centro ducentes ad *Circumferentiam* arguere licet.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Causa Symptomatis.

Notandum *humorem* è pustulis prurientibus vi quadam inter scalpendum ruptis erumpentem *Salsum* esse, & *Thermalis* aquæ Communis aut *Antliatæ* applicatione dolores eatos ægerrime ferendos. *Balneorum* autem, & *Antliarum* usu, neglectum aliter malum, confestim evanescit, (licet *Unguento albo, & Emplasticeis* quibusdam aliis quidam utuntur) & interdum in eodem *Balneante* recurrere observatur. A *Balneo Temperato* excitari solet à *Calido* dissipari; quod *Thermarum* vim *moventem, & removentem* deprædicat.

Humor Salsus.

Simile quiddam in *Mugni, aut Magni*, (quem *Divorum* Catalogo quidam inscribunt) puteo frigido *Eborocensi* prope *Knaresborough* observavit *Chemiæ* juxta ad rei medicæ peritus *Joannes French, M. D.* in quo *plumbi* aut *Stanni* effluvia fermentationem quandam efficiunt, adeo ut quando aqua poros *Coporis* penetraverit, inter humores levem aliquam *fermentationem* procurat, & ex consequenti, in corporis habitu *calorem* excitat, unâq; *calorem naturalem* evocat exterius. 'Hoc apparet, inquit, si hanc aquam ad *Balneandum* aut *Lavandum* intrando quif-

Spadacr. Eb.
c. 17.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

piam usurpaverit, & per quadrantis horæ spatium, aut amplius paulo, in eadem permanserit, ab exitu statim, toto corpore Rubedine affecto, percalidus evadet, itaq; diu manebit, tametsi in aere frigido perambulaverit, imo tametsi vestimenta prius exuta nondum induat. Cur autem eadem particulæ *fermentationem*, & consequenter *calorem*, in aqua frigida non exuscitant haud declarat; *probabile* tamen *frigidityatem* aquæ corporis habitui exterius applicatæ, *calorem internum* naturalem intendere, & *febriculam* intra Corpus, propter *antiperistasin* à frigore ortam, accendere. In aqua autem frigida ex se nihil tale evenire potest. Ità in Terram jacenti non *frigus*, ut aiunt, *intro suscipitur*, sed *obstructis* poris, & *impedita* transpiratione, ob *fermentationem* in sanguine excitatam, *Febris* oboritur. In Thermis autem aqua intra corpus per *poros cutis* & *venas capillares* admitti videtur.

Exulceratio
Cutis.

In Balneis calidioribus lavantibus, non *Rubedo* solum, sed *Exulcerationes* etiam superveniunt, quod *Salis* & *Nitri* in iisdem *acrimoniæ nimie* tribuendum existimo. Harum ab eodem Balneo *Sanationem*, Balneandi terminum *metamve* quidam posuerunt.

Apud Bauhin.
Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 4.

Savonarola: Sunt autem, qui tunc à Balneis abstinendum esse doceant, quando *Cutis* ex *faculrate* illarum, nimirum ex *Sale*, ulcerata, rursus confluat: quanquam inveniantur, qui bis aut ter exulcerentur, convalescantq;. Alii vero ne semel quidem, sed *materia* in his paulatim per *meatus* digeritur, quod indubie pro corporis habitu, sive raro, sive denso, sive mediocri, accidit. Item paulo post: Non est facultati aut laudi Balnearum quarumcunq; *Cutis* erosio *Exulceratioq;* tribuenda, sed potius *acrimoniæ Salis* & *Nitri* quæ in iisdem continentur.

‘*tinentur. Causam eodem loco refert Bauhinus : ‘Ego*
 ‘*sane observavi nostros Germanos solere plerumq; ab*
 ‘*usu Balneorum etiam dulcium aquarum, incidere in*
 ‘*eruptiones, rubores, Exulcerationesve Cutis, idq;*
 ‘*crebrius aliis nationibus : Causas esse puto jam ab*
 ‘*Andernaco assignatas, moram diuturniorem in iis;*
 ‘*quod non rite repurgentur; quod multum bibant &*
 ‘*comedant dum lavant.*

Quod Symptoma hoc interdum soleat recurrere, id
 moræ in Balneo longiori imputandum constat, quum
 tamen diuturnior paulo ejusdem Balnei (ut dixi) *Usus*
 rubores omnes & excoriationes tandem sanat. Idem
 medicus quoad Balneorum usus admirabilis. In mira-
 bili Balneo Bollenfi observavi quibusdam cutim non
 exulcerari, aliis cito & aliquoties erumpere. Existi-
 maverim illos qui sudant facile, minus eruptionibus
 obnoxios : nec vero præcipuam causam attribuerim eru-
 ptionis, Mineralibus vim suam imprimementibus aquis
 medicatis : quamvis non dubitem etiam juvare, & au-
 gere. Quicquid sit, diuturna experientia constat,
 eos qui exeunt ex Balneo, cum prodire volunt eru-
 ptiones, vel cum prodire, aut ulcerationes in totum
 non sunt curatæ, sæpe in graves incidere morbos : id
 quod ipsemet etiam in meipso observavi in Usu Bal-
 nei acidularum S. Petri in valle Gresbachianâ. Cum
 enim ob ulcus renis, aliquando bibissem acidum fontem
 copiose, mane jejuno ventriculo, ac ante Cœnam,
 & pro quotidiano potu, bene prius repurgato Corpore,
 tum per Cathartica, tum etiam per aquæ potum, &
 sudores, volui quoq; experiri lavacrum : quod cum tar-
 dius incæpissem, & tanto tempore non possem ferre la-
 vationem, quanto perferebat Il. meus PRINCEPS
 qui feliciter eas aquas bibit inter cibos loco potus, as-
 enditq; balneando ad XII. horas cum incæpisset ab ho-

Causa Recursus

De Effectis
Thermarum
Barbon.

Uſus Balnei di-
utinus tollit.

ra ſemis, & ita paulatim iterum deſcendiſſet) atq. E. C. abſolviſſet balneum, rite curatus ab Exulceratione: Ego qui incipiebam nonnihil Exulcerari nolui remanere in Balneo, ſed eum ſequi (licet ILLE pro ſua ſummâ clementiâ vellet me remanere) incidi in gravem morbum. Conſilium igitur meum eſt, ut poſt eruptionem balneent adhuc, ſed non diu mancant in lavacro, niſi cogantur, & ſæpe vidi coactos, ob ardorem & pruritus: Continuent autem per paucos dies Balneum, paulatim deſiſtendo, donec in totum curata Cutis ſuo nitori reſtituatur. Ita idem Balneum, Haſtæ more modo memoratæ, Vulnus opemq; tulit. Sed ad Hiſtorias.

CENTURIA PRIMA.

I.

D. Humphredi
Lloyd, in dolore
iſchiadico hiſto-
ria.

Dominus *Humphredus Lloyd* Eques Auratus, Vir Doctiſſimus, & *Cambro-Britannus* ictu Equi dolore iſchiadico pertinaci laborans, *Thermarum* harum uſu per ſeptimanam ſanatus erat, ipſo Teſte his verbis: *Alia Belgarum Urbs, Ptolomæo Aquæ Calidæ; Antoni- no Aquæ Solis; Britannis Caer Baddon; & Angliſ Bathe dicitur; Balneis Aquarum Calidarum Saluberrimis clara; cujus rei Ego certiſſimus Teſtis eſſe poſſum. Nam quum ex ictu Equi Mediolano in Italia, excepto, dolore iſchiadico, duodecim continuis menſibus laborarem, diverſiſq; doctiſſimorum Medicorum Conſiliis non convaleſcerem, his Balneis, cum tantum ſex diebus Uſus eſſem, ſanitati priſtinæ reſtitutus ſum. Fragm. Deſcript. Brit. p. 16.*

II.

Altera longior est, verum quia *gratum* animum sapit, & *pium*, ut in Tabella Regalis Balnei parieti idiomate *Anglicano*, affixâ reperi, inferendam duxi, & in *Latium* transferendam.

SOLI TRIN-UNI DEO GLORIA.

‘Cum Ego *Ricardus Roe*, Divini verbi prædicator, *Warwici*, non morbo solum periculosissimo laboraveram, qui Carnosas partes adeo consumpserat, ut vix aliud præter ossa & pellem superesse videretur, & ad istum infirmitatis gradum M E perduxerat, ut septimanis pluribus succedentibus, qui me viderunt moriturum putarunt, & expiraturum illico; sed eodem etiam tempore Universalis Paralyfi correptus, omnino claudicarem, adeo ut tota hyeme, Anni 1629, & Veris insequentis partem magnam, manibus, pedibus, membrisq; aliis immotis decumberem; ad cujus remedium meipsum ad Regale Balneum huc applicui, ubi, ætate non obstante, (annum enim ultra quinquagesimum primum numeraveram) & corporis Valetudine infirma maxime, nec omnium judicio, Thermarum calori ferendo pari, visum erat *DEO*, qui pro ejusdem clementia olim me sepulchro eripuerat, non tantum maceratum corpusculum ad Balneum sustinendum quotidie invigorare, sed Benedictionem adeo miram adjungere, ut ejusdem ope, motum & sensum in singulis membris omnino recuperaveram, in illorum admirationem, qui infirmitatis præcedentis meæ concilii, meminerunt. Pro quo unâ cum omnibus aliis beneficiis, à Domino in me collatis, me devinctum fateor ad Tribuendum, & Tribuere cupio ex animo, gratias omnes, & Laudes quas

Ricardi Roe,
Clerici in macie,
& Paralyfi Universalis; usu
Balnei Regii.

pos-

De Effectis
Thermarum
Bathon.

‘ possum maximas, magno ejusdem & Magnifico
‘ Nomini, toto Vitæ meæ spatio quod insequitur.
‘ Majestatem ejus humiliter implorans, ut ad idem
‘ aliquali modo perficiendum habilem me & idoneum
‘ efficeret. Cumq; in hoc loco Beneficium adeo
‘ magnum sim expertus, Gratitude quoddam minu-
‘ tilum testimonium manu mea subscriptum, in grati-
‘ arum actarum memoriam perpetuam, etiam hic re-
‘ linquere in Votis habui, pro summâ illâ Benedictio-
‘ ne, quâ hic dignatus est Dominus Servum suam mi-
‘ sellum, & minime dignum *Ricardum-Roe*.

III.

A Tabellâ hac *motivâ* gratissimâ & piâ, in *Therma-
rum* famam, & *aliorum* solatium linguâ *Vernacula*,
publice exposita, ad historiam *alteram* communicatam
transeodit.

Operarii cu-
jusdam, in mor-
bo simili, usu
ejusdem Balnei,
& Therma-
rum Spumæ.

Circa annum Domini MDCXL, in *Argenti-fodinis*
quibusdam *Cambro-Britannicis*, melioris notæ *Operari-
us*, aurâ quadam *Venenatâ*, & *pestiferâ*, quæ vicinas
herbas, & adjacentia vireta *enecare* solet, tanquam *ma-
lo* quodam *genio* aut *sydere* afflatus, in *Totius* corporis
Paralysin ex improvîso incidit, quæ artuum *omnium*
motum statim aboluit. *Bathoniam* recuperandæ salutis
gratia confestim *rheda* advectus, & *Veterani* Medici,
D. D. *Samuelis Bavii*, tunc temporis *celeberrimi*, con-
silio, in Balneum *Regium* immersus; in ipso Balneo,
Thermarum Spumâ, Emplastri more, quotidie obdu-
ctus; mensis *unius*, & paulo amplius spatio, incede-
re, & parumper ambulare incepit; spatio autem præ-
dicto *ter* numerato, *ita* convaluit, ut *sine* baculi adju-
mento incederet *strenue*, & Equo etiam *ferociori* ve-
ctus, domum tandem *unâ* tempestate, *sanus* reverteba-
tur. Hoc relatum habui à *Gulielmo Purlewent*, *Vete-
nari*

nani *Doctoris* famulo *Veterano* jam vivente, qui *operarium* novit, & attendere solebat.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

IV.

Domina Pine, propè *Barneſtaple*, in Comitatu *Devon*, *Universali Paralyſi* correpta, manente ſenſu, A.D. 1658. ad *Bathoniam* advenit, & ſex hebdomadis *Thermis Regiis & Reginenſibus* uſa in tantum convaluit, ut ſibi metipſi Cibus *ibidem* ſubminiſtrare poterat; hyeme autem *rure* conſumpta, ubi vires ſenſim recuperavit, III *Maii* *Thermas* repetiit in meliorem multo ſtatum redacta, & annis quibuſdam inſequentibus *Aquis Calidis* aſſueta. *Sanitati priſtinæ reſtituta eſt*. Hæc habui ab oculato Teſte.

Domina Pine, in
Paralyſi Uni-
verſali, Balneo-
rum Regiſ, &
Reginæ uſu.

V.

GULIELMUS HOWARD, Vice-Comes *Stafford* *Paralyſi Uniſverſali* laborans *Balnei Regaliſ* Uſu in omnibus artubus motum, & ſenſum recuperavit, in ætate provectâ. Balneavit etiam *Brumali tempeſtate* privatim, *Thermali aquâ*, in idonea vaſcula, à *Regio* deductâ, Anno Domini MDCLXVII.

Vice-Comitiſ
Stafford, in eo-
dem verbo ibi-
dem.

VI.

Benjaminus Baberus, Civitatis *Bathonienſis* Senator, dolore *iſchiadico* correptus, poſtquam *Regali Balneo* uſus fuiſſet; & ictuum ex ejuſdem *Antlia irruentis aquæ* decem & octo millia ſuſtinuiſſet, brevi convaluit, Anno Domini MDCLXV. ex ejuſdem relatione 13 Feb. MDCLXXIX.

Ben. Baberi, in
dolore iſchia-
dico, uſu ejuſ-
dem Balnei.

VII.

Honoratiſſimus Dominus EDVARDUS BRABAZON, Comes de *Meath*, in regno *Hiberniæ*, & Comitiſſa ejus,

Comitiſ de
Meath, & Co-
mitiſſa.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

flatu hypochondriaco, & artuum imbecillitate laborantes, usu Balneorum Regis & Reginensis, Embrochationis ope, & Thermarum potatione, levamen acceperunt, Anno Domini MDCLXX. Nobilissimus autem Comis ex Hiberniâ in Angliam, Bathoniam iterum meditans, trajiciens, Sanitatis simul ac vitæ jacturam passus est naufragio titulo & hæreditate filio relictis Primogenito; quo etiam mortuo, Dominus EDWARDUS BRABAZON filius Secundus iisdem potitur.

VIII.

*Domina Noel,
& filii; aqua
pota Balnei
Calidi.*

*‘Illustris Domina, Domina Noel, membris capta;
‘& mihi à D.D. Gualtero Needham commendata, mihi dixit, tam seipsam, quam filiam ejus olim motibus convulsivis correptum, & crure paralytico jam infirmum, ab Aquarum Balnei Calidi Meraca potatione, ex me præscripta, alvos laxas, & bis quotidie secessum petentes, sortitam fuisse. VI Aug. MDCLXIX. Mapletius.*

IX.

Avuncula ejusdem Dominae, in prolapsu uteri, usu Balnei Crucis.

*‘Avuncula ejusdem Dominae eodem mihi narravit, die, se prima in Thermas Crucis immersione, *πρόσθεν* quæ annos octodecim perdurasset, sensisse correctam, utrumq; in sedem propriam repulsum, in quâ postea permansit. Mapletius.*

X.

Domina El. Spencer, Arthritica, aqua pota Balnei Reginensis.

‘Nobilis Domina Elizabetha Spencer, Arthritica, Aquam ex Antlia Balnei Reginalis haustam bis singulis diebus Epotam, per lotii meatus transfluere, & in matulam libere exonerari asseruit 16 Aug. MDCLXIX.

XI.

XI.

De Effectis
Thermarum
Eathon.Dominae Por-
ter in Hemi-
plegia dextra
Scorbutica,
usu Reginensis
Balnei & Re-

Nobilis Domina, domina Porter Cornubiensis dextri lateris paralyfi correpta, quæ Scorbutico originem suam acceptam retulit, & Hemiplegia Scorbutica propriè sit dicenda, post debitam totius præparationem, & labis istius Sanguini, & visceribus impactæ, medicamentis quibusdam per duas septimanas sumptas, gil. emendationem, ante ingressum in Thermas, Reginensis præcipue, & interdum Regis Balnei usu, tribus solum septimanis, omnino convaluit, & sanitati pristinæ restituta fuit 22. Maii, Anno Domini MDC LXX.

XII.

Joannes Harvey Civitatis hujus haud ita pridem Sculptor peritissimus, Sinistri lateris Hemiplegia, & Stuporibus in artubus ita afflictus, ut unius digiti manus lævæ summitate forte abscissa, dolorem non perceperit; Pede etiam adeò sensu privato, ut nudo terram calcans, & cum baculo obrepens, crepidam se amisisse non cognoverat; usu Crucis Balnei, etiam hyeme, motum & sensum in omnibus membris recuperavit, 14. Novemb. MDC LXXI.

Jo. Harvey
Barboniensis in
Hemiplegia
Sinistra, usu
Crucis Balnei
Hyeme.

XIII.

Honoratissimus dominus, Vice Comitum Primus, Dominus LEIC'STER D'EVEREUX, Vice-Comes Hereford, ab Equi inter venandum Vulpem lapsu, contusione læborans, quæ dextri Brachii motum elevationis abstulerat, Balneorum Regis, & Reginensis, Antliarum etiam, usu, in iisdem Balneis, motum pristinum recuperavit, Anno Dom. MDCLXXII. Peritus quidam operator Humeri Os luxatum, mora R r sua

Vice-Comitis
Hereford in
Contusione
Brachii, usu
Balneorum Re-
gis & Reginæ.

De Effectis
Thermarium
Balnei.

fua apud *Thermas*, restituit, quod *Thermarum* usus
postea confirmavit.

XIV.

Generosa domina, Domina Constantia Harvey, Cachexia & Malo corporis habitu laborans diu Crucis Balnei usu præcipue, & Thermalium Aquarum etiam Potatione, feliciter convaleuit, 10. Aug. Anno Dom. MDCLXXIII. Nuperrime autem hanc dominam Grenovici revisens gratias egit, & se valentem optimè, & a multis annis sanam, corona amicorum circumstante, exhibuit, 11. Junii, Anno Dom. MDCLXXXVI.

Domina Harvey in Cachexia, usu Balnei Crucis.

XV.

Joannes Revet Londinensis Serenissimi & Clementissimi nuper Regis CAROLI Secundi ærarius, Hemiplegiâ laborans, Regalis Balnei usu convaleuit. Testatum fecit literis annulo æreo majori, in gratam rei memoriam a se donato, & ad Regalis Balnei in Reginensis introitum, appenso, inscriptis, hunc in modum.

Joannes Revet Londinensis in Hemiplegia, usu Balnei Regalis.

DE GRATIAS.

Ego JOANNES REVET Ærarius Regius, annos natus quinquaginta sex, mense Julio jam instante, Anno 1674, in hoc loco, vera Paralyfi, in uno latere, a Capite ad Calcem, olim correptus, sanatus fui.

XVI.

Gulielmus Coo de Grandford in agro Northamptonensi Armiger, multum & longo tempore, Paralyticus, usu Crucis Balnei convaleuit, ob quod plumbeæ crepidini,

Gulielmi Coo Arm. in Paralyfi, usu Crucis Balnei.

Anathematis more, circa ejusdem Balnei Crucem, sive *De Effectis*
Columnam mediam, literas has inscriptas curavit: *Thermarum*
Bathon.

Vota mea Solvo Omnipotenti Thermarum D E O, Gu-
lielmus Coo, de Grandford, in Comitatu Northamptoni-
ensi Armiger, Ætatis meæ LXIII. MDC LXXV.

XVII.

Mercator quidam Londinensis Anno Ætatis LXX, *Mercatoris*
Podagra laborans & eadem ita afflictus ut per sex *Londinensis in*
Septimanas a lecto surgere non poterat, nec sine alio- *Atribriide, usu*
rum ope, eundem intrare grallis etiam usus, mensibus *Balnei Crucis.*
Complussculis, Crucis Balneo, cum validis fricationibus,
tribus Balneandi Tempestatibus fretus, in tantum con-
valuit, ut baculo solum, quo usus est communiter,
innixus, ambulet fortiter, pedesq; ac manus flexiles &
indolentes possideat. Chirographum manu propria senex
optimus gratus signavit, 5 die Aug. MDC LXXVI.

R. P.

XVIII.

Domina E. T. Londinensis, eruptioribus in Cute *E. T. In Cutis*
vexata, Crucis Balnei usu præcipue, interno, exter- *morbo usu Bal-*
noq; sanata Bathoniæ, 10 Julii MDC LXXVI. Sana *nei Crucis.*
mansit post decennium Londini Anno MDC LXXXVI.

XIX.

Benjaminus Adams, Servus Gulielmi Allen de Smith- *B. Adams in*
field apud Londinenses, ischiadico dolore correptus, *dolore ischiadico*
& Regalis Balnei duabus tempestatibus immediate suc- *usu Balnei Re-*
cedentibus, usui assuetus, Sanitatem recuperavit, 7 die *gis.*
Augusti MDC LXXVI.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

In Capitis
Achoribus, usu
Crucis Balnei
& Antlia sicca
Longi.

XX.

Nobilis domina, inter Trinobantes, Achoribus quibusdam in capite manantibus diu afflicta, una cum Salsa materia inter Suturam Lambdoideam, & Collum, in occipite erumpente, Balneo Crucis, & Antlia sicca Longi Balnei, vulgo Calidi, quinq; hebdomadarum spatio, usa, ab hac ægritudine Sana erat facta, 16 Aug. MDCLXXVI.

XXI.

D. Alexand.
Cunningham
Mil. & Bar.
in paralyfi, usu
Balnei Regalis.

Prænobilis dominus, Dominus Alexander Cuninghams, de Corshell, in Divisione, dicta Shira, de Aire, in Regno Scotiae, Miles, & Baronettus, affectu Paralytico afflictus, in Artubus præcipue, quinq; Septimanarum spatio in Balneum Regium immerfus, Sanitati restitutus est. Artus (brachia & Pedes) Stupefacti, & sensu fere privati, a periculosis symptomatis immunes existunt, 20 Aug. M DC LXXVI.

XXII.

Matt. Bennet
in Hemiplegia
dextra, &
Spasms
Symptomati-
eis, usu Balnei
dicti Calidi.

Matthias Bennet, de Clifton in agro Warwicensi, Calceator, dextri lateris Hemiplegia correptus, cum spasms magnis, & multis, muscutorum oris, Brachiorum, & partium aliorum, præsertim vero digitorum Sinistræ manus, post duodecim dierum Balneationem, una Tempestate, & trium Septimanarum, altera, Balnei dicti Calidi ope convaluit, 23. Maii MDCLXXVII.

Notandum Spasmos hos ab inanitione, ob spirituum animalium, in paralyfi, imbecillitatem, & defectum, ortos, & Symptomaticos, sanata paralyfi, evanuisse; Spasmos autem & motus Convulsivos essentiales, Balnei hujus usu irritari, dictum est alibi.

XXIII.

XXIII.

Robertus Forder, de Easton prope Ventam Belgarum, in agro Patrio Hantonienſi, dolore Iſchiadico afflictuſus, uſu Balneorum Regis, & Reginalis, duabus Tempeſtati- bus, convaluit, 8 Junii MDCLXXVII.

De Effectu
Thermarum
Bathon.

Rob. Forder,
Hantonienſis,
in dolore Iſ-
chiadico, uſu
Balneorum Re-
gis & Reginz.

XXIV.

Margareta Fiſher de Neſhſhea, in Comitatu de Cork in Regno Hiberniæ, annos nata duodecim, utriusq; Cruris paralyſi laborans, & Sinistri pedis contractio- nibus, Crucis Balneo, octo Septimanis uſa, convaluit, 15. Aug. MDC LXXVII

M. Fiſher Hi-
berna in Cruris
utriuſq; para-
lyſi uſu Balnei
Crucis.

XXV.

Joannes Robertſon de Nooke, in Paræcia de Cletar, in Comitatu Cumbrienſi, ſub forma Pauperis Bathoniæ Commoratuſus, cum Paralyſi univerſali, unius anni ſpatio laboraverat, quæ manuum & pedum uſum omnem abſtu- lerat, & ad iſtum infirmitatis gradum ſe reduxerat, ut quatuor menſium ſpatio, in lecto, ſine aliorum ope, ſe movere non poterat; Balneo Calido tribus menſibus uſus quotidie, & uno menſe Regali, optime convaluit, 11 Septemb. MDCLXXVII. Hic, brennio poſt, Londini me invenit, gratias egit, & in ædibus Humaniſſimi, & Doctiſſimi Amici, Nicolai Carter M. D. & Coll. Lond. Medicorum Regalis nupèr Socii, Sa- num ſe ſiſtebat Coram.

J. Robertſon
Cumbrienſis
Pauper, in
paralyſi uni-
verſali, uſu
Balnei Calidi
& Regalis.

XXVI.

Magnæ ſpei Adoleſcens, Ricardus Sancto-Legerus, filius Nobilis militum Tribuni de Howards-Hill, in Comitatu de Cork in Regno Hiberniæ, annos natus quatuordecim, paralyſi in utroq; Crure correptus præcipue, quo

D. Ricardi
Sancto-Legeri
Hiberni, in
utriuſq; Cruris
paralyſi, uſu
Balnei Regis

De Effectis
Thermarum
Barbon.

spatio unius anni laboraverat ; tribus hebdomadis Regali Balneo, & interdum Reginensi utens, Convaleuit. Primo ad Thermas adventu, motus in artubus inferioribus penitus defecit, & duo priores articuli omnium digitorum utriusq; manus sensu caruerunt. Usum autem Balnei post Convalescentiam Continavit, & decem hebdomadis hic transactis Strenue discessit, 18 Septemb. M DC LXXVII.

XXVII.

Thomas
Brookes in
Renum &
Vesicæ morbis,
& dorsi dolore
gravativo dici-
turno, Regalis
Balnei aqua
pota ex Ant-
lia sicca.

Thomas Brookes Londinensis, Sexagenarius, Capite & inde Nervorum origine male affecta, Membrorum imbecillitate, nec non Sedecim annos dolore renum & dorsi gravativo laborans, Anno MDCLXXIX. Bathoniæ inivit, ubi remediis quibusdam præparantibus præmissis, Thermalem aquam Balnei Regis ex Antlia sicca eructatam debita methodo, & ordine me suadente potans, Pollinis cuiusdam quantitatem satis magnam excrevit, quod in fundo matulæ subsidens, urina ad Siccitatem evaporata, octo pilulas, ad instar globulorum Bombardæ minoris constituebat, Saxeæ duritiei, & coloris ; domi autem redux, ejusdem Sabulose materiæ purissimam Similam Simulantis tantundem eminxit, quantum ad quinquaginta quatuor globulos, æqualis cum prioribus magnitudinis sine cujuscunq; alterius admistione conficiendum suffecit. Tota hæc materia Similaginea tractu temporis haud ita longo excreta, globulum lapideum Sex Unciarum pondo potuisset constituere, quâ evacuata, dolor gravativus postea cessavit, Patiens vero Dominus malorum Iliade affectus confectusq; Elapso tandem anni spatio, aut circiter, cum morte vitam commutavit. NOTANDUM lapillos duritiem plane marmoream æmulasse ; Pavimento siquidem allisi in manus Solidi revertebantur, illorum

illorum ad morem quibus pueri in *lufibus* communiter utuntur & *Marmoreos* vocitare solent. Materiam hanc lapideam intra corporis meatus *internos* genitam hærentemq; *Thermalium* aquarum usu evacuatam fuisse, & non ab aqua ipsa Communicatam, inde patet, quod *Sabulosa* materiæ *pondere* remoto, *diuturnus dolor* *gravationis* cessaverit, neq; in ullo alio *Thermarum* potore tale quippiam antea observaveram. Sed hac de re in Capite XII. de *industria* disserui. Vide etiam *infra* N. LIV. ubi *Simile* postea observatum. Globulos hos lapideos *Decimo* die *Junii* MDC LXXXVII. deliqui *nihil* passos, in eodem duritiei statu permanentes conspexi, ac *Septem* annis retro lapsis post excretionem pollinis observaveram.

De Effectu
Thermarum
Bathon.

XXVIII.

Anno Domini MDCLXXXI. *Jacob. Hall* Miles Gregarius ex *Hibernia* profectus, non sine *horrendis* tremoribus movere vix poterat, adeo quidem *violentis*, ut *Civitatis* muro vicinus, cum *vita* periculo per *Crenam* in muro, in præcipitium fere inciderat, astantium quorundam ope a certa morte liberatus, artus etiam crebris contractionibus *involuntarie* movebantur. Tremoribus his mirandis, *octodecim* mensium spatio in *Hibernia* afflictus, anno prædicto, spe remedii, *Bathoniam* se contulit, & *Longo Balneo*, vulgo dicto *calido*, sex *Septimanas* se addixit; primo mense ab *Ingressu*, *baculum* abjecit; anno vero *Succedente*, eruptionibus in Cute *ædissimis* laborans, eodem *Balneo* iterum usus, ab *iisdem* etiam, mensis unius spatio, *ulterius* Tremulus, *sanus* evasit. Balnei autem usu *diuturno*, roboratis Nervis, *facefferunt* postea Tremores.

Jacob. Hall
Hibernus in
Horrendis.
Tremoribus,
& cutis defæ-
dationibus,
usu Balnei
Longi.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

res, & Anno MDCLXXXIII. Bathoniæ Tremulus
sanus intererat, & affectum prædictorum curam de-
prædicavit publice.

XXIX.

P. Bonamicus
Sarniensis Sub-
Decanus in
Paralyfi Scor-
butica, Ther-
marum omni-
um præter
Calidum, usu.

*Petrus Bonamicus Sarniensis ejusdem Insulæ Subde-
canus, tribus abhinc annis Colica laborans, materia
Postea in Nervos translata evasit Paralyticus, Ac-
cessit etiam $\mu\lambda\alpha\sigma\mu\alpha$ Scorbuticum, quo massa Sanguinea
contaminatur, & Spiritus animales languidi fiunt, &
imbecilles; cutis etiam maculis, & Pustulosis erupti-
onibus sæpius sædabatur, digiti contracti, pedes vacil-
lantes, & * caro musculosa interna pollicis dextræ,
manus valde Subsidebat; Quinimò*

Pallor in ore sedet, macies in Corpore toto.

*Primus Temperatarum Thermarum usus moderatus,
mensis Circiter unius spatio, magnum Valetudinis
incrementum attulit, iisdem usus Secundò, alterà putà
Balneandi Tempestate, majus adhuc beneficium sensit.
Post quatuor demùm annorum intervallum, valetudinis
confermandæ gratiâ Bathoniam repetens Tertiò, rediit
habitu ferè athlelico, eufareo corpore, & membris
torosis, tantum artuum extremitates, & præsertim
pedum metatarsi imbecilles, cætera sanus. Viscera
etiam interna, quantum tactu, aut conjecturâ assequi
possum, labe nullâ contaminata, & partium prædicta-
rum imbecillitatem deme, omnia vegeta, & robusta
possidens. Balneis autem Reginensi & Regio usus est
præcipuè, Crucis vero interdum, & Aquam bibit Antliæ
Siccæ Balnei Regalis. In patriam reversus est mense
Julio, Anno MDC LXXXI.*

De Effluvis
Thermarum
Bathon.

XXX.

Jacobus How Generosus *Londinensis* præter propter *Quadragenarius*, flatu *hypochondriaco*, & consequenter, mala *ventriculi* & *Intestinorum* diatheſi laborans, quâ *cibus* intro-ſumptus, ægrè retentus, & qui remansit in *mali* moris succum conversus, unde *Anorexia*, *Atrophia*, & *habitus corporis* emaciatus, *Tabem* minitans, cum *magna* *Virium imbecillitate* successit. Accessit etiam *Succorum Pancreatici* & *Bilarii* fermentatio *indebita*, & effervescencia interdum adeò effera, ut humores acres & flatulenti, sursum deorsum impetum facientes, in *Intestinis* Tormina, in *Ventriculo* Nauseam, Vomitus, & Inflationem creaverint.

Post varia remedia diversorum Medicorum mense *Junio* Anni *MDCLXXXI*. *Bathoniam* se contulit, ubi usum *Balnei externum* agre ferens, ad *internum*, meo consilio, se recepit, unde, *prima* vice, ob *rebellem*, & *pertinacem* humorum naturam, & *Pelidæ Stomachum*, multo *peiores* se habuit, immo *mortem* cogitans, *funeris sui* curam mihi commendavit. Tractu autem *Temporis*, *minori* quantitate, *longioribus* intervallis, & *Jejuniis*, *Thermali Aquâ* Sumptâ, faceſſerunt Vomitus, & Vomendi Conatus, *Intestina* corroborata, & *habitus Eufarcus* rediit, adeò ut nunc *Temporis* appetitu satis bono fruens, bis aut ter de die edit, benè digerit, Chylum bonum distribuit, functiones omnes, & vitæ munia obit feliciter. Novembris autem mense ejusdem Anni, comesto quodam *ventriculo* ingrato, vomitus rediere, adhibitis autem *Tempestivè* *Stomachicis*, *Georgii How* M. D. & *Cell. Med. Lond. Soc. Nepotis*, consilio, omnino cessabant, ita ut etiamnum *sanitate integra*, & *prospera* valetudine potitus sit 23 Novemb. 1681. Ad lavandum versus suum usus est *Balneo Crucis*, & ad

S s

bibendum

Jacobus How
Londinensis in
flatu *Hypo-*
chondriaco, &
humorum
acrimonia,
& *ferocia*, usu
Balnei Crucis,
& *Thermis* *Re-*
gis *potis* *Crucis*,
& *Calidis*.

De Effectis
Therमारुम
Barbon.

bibendum Thermis Regiis, Crucis, & Calidis assuevit ad menses fere tres, majusq; beneficium diebus postremis quàm primis, se accepisse retulit, ut Capite 12. dictum superius.

XXXI.

K. C. Londi-
nensis, in siti
ingenti aqua
Balnei Crucis
pota.

K. C. Londinensis Generosa, prodigiosa siti diutius vexata, adeo ut (ex ejusdem relatione) lingua ejus palato fere adhærebat, Doctoris Fisher Londinensis, aliorumq; ibidem medicorum præscriptis frustra observatis, Crucis Balnei Aqua Thermalis, ex Antlia minori in Balneo petita, librarum solum quinque quantitate ad summum, Septimanarum totidem spatio, quotidie Epota, Anno Dom. 1681. Remedio isto se a Symptomate prædicto sanam Londini ultro, mihi aliter ignota retulit 20. Mar. MDCLXXXIV.

XXXII.

Alexander Co-
mes d' Eglin-
town Scotus,
in Contusione,
usu Balnei Cru-
cis, prima vi-
ce; altera vero,
Reginæ, &
Regis.

Nobilissimus Dominus, Dominus ALEXANDER, Comes D' EGLINTOWN, in Comitatu de Aire, in Balivo de Cuningham, &c. Dominus Montgomerie, in Regno Scotiæ, ab equo, inter venandum Vulpem, in cuniculos improvisim delabente, lapsus, & utriusq; manus & Brachii præsertim dextri, musculos & tendines comprimens, ut Brachiorum motum valde immutatum lapsus induxerat, ictu insuper Bregmati impa-
cto, humero dextro, & dextro cubitui, digitorum etiam Tendines adeo rigidi, ut nullo modo flecti potuissent, aut introrsum moveri, Stupefacti quoq; digiti, & ferè insensiles; Trium Septimanarum spatio, in Thermas Crucis immersus, & Embrochationem ad ictus aquæ Antliatæ Septingentos supra digitos & Carpum, per dies aliquot continuos, Centenis etiam nonnullis Capiti inflictis, passus, in Balnei Longi Camera eidem
usui

usui assignata, motum musculorum, & Spirituum animalium pristinum recuperavit, quarto die Aug. 1682. Circa finem mensis Augusti Anni MDC LXXXIV. rediens Nobilissimus Comes artuum Curationem confirmavit, & prædicavit publicè, Balneum repetens ob Capitis Medelam. Nuper autem Belgarum Ventæ, unâ cum Serenissima Majestate Regia CAROLI SECUNDI, accipio detentus, & accipitro intentus nimis, ex equo iterum lapsus, Thermis Reginensibus, & Regiis, Antliis etiam tam siccis quam humidis, per octiduum, non sive Convalescendi spe, usus, domum reversurus est, ultimo die Septemb. Anno Domini 1684.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

XXXIII.

Honorabilis Dominus & Fortissimus ROBERTUS HOLMES Eques Auratus, & Vectensis Insulæ Gubernator, in doloribus Veteribus, & Contusionibus, bellorum, præsertim Maritimorum, tempore Contractis, nihil, æquè ac Thermarum usum, proficuum invenit, unde iisdem, quotannis ferè, solet assuescere. Ob manum Dextram, Chiragra laborantem, Thermis interfuit, 20 Sept. MDC LXXXVIII.

D. Robertus
Holmes Eques
Auratus in
Contusionibus
usu omnium
Thermarum.

XXXIV.

Immanuel Weston de Elsemore in Comitatu Salopiensi, annos natus quindecim, Tinea & laminosis exuviis Capitis laborans, spatio quinq; annorum, in Leprosorum Balneolum vigesies immerfus, sine Medicamentis, Balneando solùm, & lavando Caput, Caput Sanum exhibuit 14 Jun. MDCLXXXII. Duo alii quorum nomina sunt ignota Regalis Balnei usu & Limi ejusdem applicatione, in eodem Capitis morbo remedium habuere.

Emanuel
Weston Salo-
piensis in Tinea
Capitis usu
Balnei Lepro-
forum.

Duo alii ignoti
in eodem morbo
usu Thermarum
Regis, & Limi.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Marg. Garey
Scota in ulce-
ribus humidis in-
veteratis usu
Calidi & Le-
proforum Balnei.

XXXV.

Margareta Garey in Comitatu Aberdenensi, & parochia de Aford, in Regno Scotiæ clauda, ulceribus humidis in ambobus genubus, & humero etiam Sinistro scaten-
tibus, spatio trium annorum, usu Calidi & Leproso-
rum Balnei, Sanata erat. Abiectis grallis fortiter incedit,
& prædictas partes siccas, carne & cute naturaliter ob-
ductas exhibuit, 17 Aug. M DCLXXXII.

XXXVI.

Maria Eliot
Londinensis in
mitiori specie
Elephantiasis
a Nativitate;
usu Regis &
Reginæ Bal-
neorum.

Maria Eliot, duodecim annorum puella Joannis Eliot
Londinensis, Mercatorum scissorum unius, filia, erup-
tionibus in Cute densis & sædissimis laborans, cum ma-
culis roseis primo, mox laminosis & albidis, ad affectum
dictum Elephantiasin proxime accedentibus, a Navi-
tate afflicta, Balneis Regis & Reginæ, quatuordecim di-
erum spatio Anno MDC LXXXII. usa, Sana Domum,
rediit; Vere autem & Autumno succedentibus annis
recredescere parum Malo, puella jam verno tempore,
albissimam cutem, sed omnino sanam in ædibus paternis
ostendit, 6 Maii MDC LXXXVI.

NOTA.

In hoc morbo Balneorum Sulphureorum usum damnat
Willisus Prax. Med. Sect. 3. c. 7. eo quod Sanguinem
Exagitando, & nimis calefaciendo ejus crasim dissolvant,
& humores vitiosos copiosius isthoc modo ad cutem aman-
dant. Et plurimos se novisse refert qui in impetigine a
Balneis Bathonensibus redierunt Leprosi; alios, & præ-
sertim Virginem prænobilem, qui se putarunt beneficium
accepisse primo, mox vero in Statum multo pejorem lapsi
in deterius vergebant.

Verum præterquam quod Græcorum Lepram haud
recte forsan de Impetigine intelligat, quum de Elephantiasis,

tiasi, Alphi, aut Virilagine alba, squammosa, & arida Sereno noster sit factus, affirmamus *Balnea Bathonica* in hoc *actu* tore *Valde* proficua, & *Historice* hic & inde memorate idem confirmant, præsertim si *internus* Thermalium aquarum usus *Externum* præcedat, quod in *11. Centuria* *Vernon*, bonæ spei adolescente in *Centuria* *Secunda* luculenter apparet. In *Imperio* autem *Verâ*, quam *TETTER* vocamus, aut *RINGWORME*, Balnea hæc, ab *minorem* acidi permixtionem *externe* usurpata, minus valent. In *Lepræ* autem *atq;* specie apud nos *Siccâ*, viz. *Humidâ*, sed in *Siccâ* magis, Balnea Nostra *Bathonica*, quicquid in contrarium dixerit *Vir Clarissimus*, convenire observantur. *Notandum* etiam morbum interdum *reverti* Solitum, certis præsertim anni Tempestatibus, ideoq; *una* Balneandi Tempestat, ad eradicandum morbum haud sufficere consuevit, sed *duæ*, *tres*, aut *plures*, prout altas, aut breviores radices morbus egerit, quemadmodum in *Historia* præsentis, *II. Centuriæ* 2, aliisq; manifestum sit. In *Pejus* itaq; ruere possunt post *primam* Tempestatem, quos *Sesunda*, aut *Tertia*, Sanitati restituet.

XXXVII.

Johannes Cosens Hantonienſis quinquagenarius, *Se-*renissimæ nuper Majestatis Regiæ *CAROLI II.* *Sclopetarum* faber peritissimus apud Londinenses, in Platea Celebris vulgo dicta *The Strand*, ex adverso Vici *Norfolcensis*, habitu *Athletico* præditus, & *Pléthora* laborans, *Stupore* & motu valde imminuto Artuum, Brachii præsertim *dextri*, Subitaneo correptus, tribus aut quatuor vicibus in *Reginensè* Balneum & *Regium* immersus, medicamentis nunquam assuetus, & potionem purgantem *unicam* haurire desiderans, in

Jo. Cosens in
motu a *Thermis*
abolito, & ite-
rum restituto,
usu *Balneorum*
Regis, & *Re-*
ginae.

motum

De Effectis
Thermarum
Bathon.

motum artuum omnium abolitum incidit, qui die uno, aut altero illum ita affligebat, ut nullo modo Seipsum movere poterat, *Sentiebat* tamen. Decem vero dierum usu Balneorum eorundem ulterius continuato, præsertim vero Regis, & Lotionis cujusdam extra Balneum corroborantis applicatione, motum pristinum recuperavit, & domum Sanus rediit 12 Septemb. MDCLXXXII.

XXXVIII.

Devonienfis
quidam Simile
passus, in eo-
dem Balneo.

Præcedenti *Historiæ*, licet extra annorum seriem, *simillimam* liceat annectere. *Devonienfes* quidam, melioris notæ *Cives*, Circa annum MDCLXXVI. *Bathoniam* se contulerunt, partim *Thermarum* visendarum causâ, partim in unius è numero gratiam, qui *Claudus* evaserat. Post *hujus* aut *illius* *Septimanæ* in *Thermis* Regiis moram, *Claudus* motum, magnam partem, recuperavit, *Sanus* vero *Athleticus*, qui primis viis sæcibus non levatis, ut *Claudio* se præstaret *Comitem*, quotidie, & longiori quam par erat spatio, *Thermis* utebatur, *Claudicabat*. Nocte *intempesta*, ad ex improviso *Claudum*, prius vero *Sanum* vocatus, morbi causam *Statim* explicui, & Medicamentis purgantibus & Corroborantibus in lecto adhibitis, ad gradum istum roboris infirmum tandem perduxì, ut *Thermis* illum iterum tuto Committi posse judicaverim. Iisdem autem *Thermis* decies immersus, motum pristinum omnino pro tempore abolitum, recuperavit. *Thermarum* itaq; usus (hastæ instar a *Poetis* decantatæ.)

— Quævulnera fecit,
Solut Achilleo tollere more potest.

De Effectu
Thermarum
Bathon.

XXXIX.

Joannes Pyke Exoniensis, Calcaneorum dolore per Septennium laborans, ut sine magnis doloribus stare non poterat, Sedebat autem, & jacebat indolens, usu Balnei Calidi quarta vice, & Scatebris Calidis diutius insistens, ab omni dolore immunis evasit, 14 Octob. MDCLXXXII.

Jo. Pyke Exoniensis in dolore calcaneorum, usu Balnei Calidi.

XL.

Domina Anna Lane Banburiensis in Comitatu Oxoniensi Josiæ Lane M. D. ibidem praxin exercentis filia, clauda dextro latere, & duabus grallis usa, Bathoniam adiit. Primò anno Balneum Crucis tantum roboris incrementum attulit, ut grallam unam abjecerat. Anno proximo, & ita successive duobus annis Regio usa, grallam alteram dimisit, & sine grallis ambulat, ope baculi, 14. Junii MDCLXXXIV. Eandem sine baculo ambulantem vidi Bathoniæ, 28 Junii MDCLXXXVI.

D. Anna Laud Banburiensis in dextri cruris imbecillitate; usu Balneorum Crucis, & Regii, quatuor Balneandi Tempestatibus.

XLI.

Ingenuus Juvenis, Franciscus Laughton Notinghamensis, è parochia Divi Marci, Bathoniam invisit 5 Maii Anno MDC LXXXIV. latere dextro Claudus, & duobus baculis usus, vice grallarum, Tumore laborans a summo pede ad inguen usq; anni unius, & dimidii spatio; duobus etiam ulceribus humidis afflictus, in Tibia uno, in fæmore altero, Leproforum Balneo usus, duos menses, ulcera exiccata, Tumorem Subsidentem & omnia mala Sublata habuit, tantum curvitas quædam in claudi lateris tibia remanebat, 6 Junii 1684.

Fr. Laughton Nottinghamensis, claudus, in tumore pedis, & Ulceribus veteribus; usu Balnei Leproforum.

XLII.

Fure-Consultus quidam clarus, contra Medicorum quorundam

F. Consultus in Hydrope & Cachexia, usu Balnei Crucis.

De Effectis
Therमारुम
Bathon.

quorundam Londinensium consilium, cum periculo vitæ in itinere subeundo, Bathoniam adiens, Tumoribus pedum, Hydrope, & cachexia, misere afflictus, Balnei Crucis usu trium aut quatuor hebdomadarum spatio, non sine propriâ, & Spectantium omnium admiratione, Sanitatem, magna ex parte, recuperavit. Ante abitum autem Testatus est, loco publico, mense Julio 1684. Sanum fuisse.

XLIII.

Car. Child
Pharmacopola
Bathon. in
Rheumatismi
Specie, usu Bal-
nei Regalis.

Carolus Child Pharmacopola Bathoniensis humoribus quibusdam Acido-Salsis, in Tibiæ musculos & tendines; circa metatarsum præcipue, Rheumatismi more defluentibus cum dolore, claudus; Regalis Balnei usu decies aut duodecies repetito, Sanus ambulat ultimo Septemb. Anno Domini MDC LXXXIV. dolores & imbecillitas solent recurrere, sed Regalis Balnei usu, toties quoties, tolluntur.

XLIV.

Edw. Shep-
heard Bathoni-
ensis in paraly-
si Linguae, usu
Epistomii Balnei
Regis.

Edvardus Shepheard Bathoniensis, Intestini operis faber, paralyti linguae in pueritiâ laborans, adeo ut vel deglutire vel loqui vix potis erat, puerulorum more, ad expiscandos Teruncios in Balneum Regale se immergere solitus, ejusdem Thermalis Aquæ Epistomio, diu noctuq; sponte tunc temporis aquam reddenti os ultro applicando, & Thermalem aquam ad radicem linguae hoc modo diu excipiendo, tandem vocis & musculorum usum pristinum in solidum recuperavit, ex ejusdem relatione, voce Strenua & laudabili, 26 Septemb. MDC LXXXIV.

Gul. Perkins
Sen. Londinen-
sis in eodem
morbo, usu
Balnei, &
Aquæ Regalis.

XLV.
Gulielmus Perkins Senior Londinensis, eodem morbo laborans

laborans in ætate provecta, Thermarum Regiarum usu, ^{De Effectis}
& Thermalis aqua Gargarismatis more usurpata, ^{Thermarum}
ficium sensit Bathoniæ, 20 Octob. MDC LXXXIV. ^{Bathon.}

Biennio autem a Thermarum usu jam elapso, verba Ar-
ticularius multò profert, & multum Commodi se a
Thermis accepisse, planè testatus est 8 die Mart.
MDC LXXXVI.

XLVI.

Domina Elizabetha Jordan, Joannis Jordan de Stif- ^{Domina Jordan}
ford in Comitatu Essexiæ Armigeri, Uxor, Bathoni- ^{in imbecillitate}
am se contulit Anno Domini MDC LXXXIV. & in ^{Brachii dextri,}
Reginæ Balneum trium Septimanarum spatio immersa, ^{usu Balnei Re-}
dextrum brachium prius diu imbecillum, & naturali
motu privatum, Sanum habuit. Retulit Maritus Lon-
dini 5 Maii MDC LXXXVI. Colicâ, & intestinorum
torminibus postea vexata, obiit Stiffordiæ, 29 Julii
A. D. MDC LXXXVI.

XLVII.

Illustris Domina, Domina S. Rheumatismo, & Ar- ^{Domina S. in}
thriticis affectibus diutius afflicta, Thermarum Crucia- ^{Rheumatismo}
arum ope Levamen obtinuit, A. D. MDC LXXXV. ^{& Arthritide}
^{usu Balnei}
^{Crucis.}

XLVIII.

Spectabilis, & Fortissimus Dominus, Oliverus Ol. Nichlis ^{Militum Tribu-}
Vichlis, JACOBI Secundi Militum Tribunus, quem ^{nus, in Nervo-}
lio nomine Colonellum vocamus, postquam annis qui- ^{rum imbecilli-}
usdam superioribus, ob paralyfin, & Nervosarum ^{tate usu Balnei}
artium infirmitatem, Balneo Regali feliciter assueve- ^{Regalis, &}
it, ab Aquæ Regiæ Antliatæ ad dies 21 potatione ^{Thermalis}
confirmationem magnam se accepisse retulit, mense ^{Aquæ Sæpius}
Febri 1685. Aquam etiam Regalis Balnei ex ^{potata salictier.}
ntia Sicca eructatam, potavit iterum Vir Strenuus,
T t mense

De Effectis
Thermarum
Bathon.

menſe *Auguſto* 1686. Forti huic ac Generoſo Do-
mino, ob Amorem, & Benevolentiam in *Thermas*
laudes, & Gratia debentur plurimæ.

XLIX.

Joanna Low-
ther *Bristolienſis* dextro
crure clauda
a puerperio, uſu
Balneorum Re-
gis & Reginae.

Joanna Lowther Bristolienſis, annos nata 38, dex-
tro latere poſt Puerperium *Clauda*, circa menſis *Maii*
principium, Anno 1685, die 17 *Julii* proxime
ſequenti, *Bathoniam* adiit, & Balneorum *Regis & Re-*
ginaeſis ope quotidianâ, ſpatio ſex Septimanarum, &
ictus aquæ Antliatæ duodecies Centenos ſuper latus af-
fectum paſſa, cum adventu ad *Thermas* ſe movere non
poterat ſine ope, *Spretis*, & ſuſpenſis grallis, baculo,
& dolore omni vacua, me præſente, *Sana* ambulavit,
Domum læta reverſura, 28 *Aug.* 1685.

L.

Generoſa
Wellenſis in Pa-
ralyſi, & pro-
lis defectu uſu
Thermarum,
duabus Tem-
peſtatibus.

Generoſa quædam *Wellenſis*, duos ſupra Triginta
annos nata, duodecim annos nupta, & nondum im-
prægnata, ſiniſtri lateris paralylis, ex improviſo cor-
repta, & poſt Decem menſium ſpatium, cujuſcunq;
generis remediis fatigata, tandem ad *Bathoniam*, *Mil-*
liariorum quindecim, iter inſtituit, Anno Domini
1664, ubi præparantibus ſolitis rite præmiſſis, &
remediis internis debite uſurpatis, prima Balneandi
Tempeſtate, ſex hebdomadas præter propter in *Ther-*
marum uſu conſumpſit; *Hyeme* vero appropinquante,
Balneare deſtitit; beneficium autem anni Elapſi fini-
entis, animum addidit, Vere inſequenti, adventus
maturrimi, ubi verè, & æſtate etiam tota, *Bathonia*
contritis, non ſolum brachii, manus, linguæ, & Cruris
uſum magnam partem recuperavit; verum etiam
Septimanis haud ita pluribus elapſis, ad maritum
reverſa, & conſortio ejus uſa, concepit, & octodecim
menſium

Cap. 15. *BRITANNICIS.*

323

mensium spatio interjecto, liberos *quinq;* peperit, & *Paralyseos* recidivam nunquam est passa, Testatus est
 * *Bathoniensis* quidam medicus, qui, olim ægram, anno uno supra vicesimum post discessum à *Thermis*, à *Paralytico affectu sanam*, & numerosa prole Stipatam vidit, Anno 1685. *Transact. Philosoph. N. 169.*

*De Effectis
Thermarum
Bathon.*
 Ro. Peirce,
M. D.

LI.

E. G. filiola R. G. *Bathoniensis Tinea* & laminosis *Capitis* exuviis, quales in *Squammosa* cute ab *Elephantia* provenire solent, à *Nativitate* laborans (quam recens natam, febre, & *intestinatorum doloribus* confectam fere, *meis Consiliis* ab instante morte liberatam, Parentes grati jam agnoscunt) *Regalis Balnei* usu, & *Limi* ejusdem applicatione, abraso prius capillitio raro, & *Medicamentorum* quorundam *Externorum* ope, *Sanum* Caput, & *Capillitium densum*, *Puellarum* cæterarum ab hoc morbo immunium instar, Exhibuit 5 Novemb. 1685.

E. G. Batho-
nensis in exu-
viis Capitis la-
minosis, usu
Thermarum Re-
giarum Limi,
& Medicamen-
torum externo-
rum ope.

LII.

Arthurus Sherstone quondam de *Bromham* in agro *Wiltoniensi*, tunc vero *Bathoniensis*, Generosus, fere *Quinquagenarius*, confecto quodam brevioris spatii itinere, in *Rheumatismum* incidit, qui post dolores atroces universales, in cujusq; generis affectiones articulares, *Chiragram*, *Gonogram*, *Podagram*, particulatim terminavit. Periit etiam omnino *Artuum inferiorum* motus, adeò ut a lecto ad focum in *Sella* gestaretur. *Detracto* vice una, aut altera, ad majorem Solito quantitatem *Sanguine*, *Medicamentis* etiam internis, externisq; Studiose adhibitis, *inflammationes*, *Tumores*, qui in pedibus *ædematosi* fuerunt, & quales *Hydropicorum* esse solent omnino; dolores quoq;

*Arthurus
Sherstone Se-
nior, in Rheu-
matismo; usu
Balnei Regi-
nensis Hyeme.*

De Effectis
Thermarum
Bathon.

quoq; magnam partem evanuerunt, pedibus etiam & Tibiis motu pristino restituto. Quum autem dolores vagi resisterint, & humores relictī, in Brachii Dextri & Sinistri Nervos, Musculos, & Tendines ita vicissim confederant, ut eorundem etiam motum alternatim fere penitus abstulerant, Thermis Reginensibus ægrotum in partibus inferioribus Satis validum, Brumali licet Tempestate Commisi, quarum usu moderato, Brachiorum usus rediit, & doloribus mitigatis primo, tandem fugatis, æger Convaluit, quarto Decemb. 1685. A prædictis affectibus Sanus mansit Bathoniæ 7 Sept. 1688.

LIII.

Georgius
Kelly Londi-
nensis, in ma-
lorum Iliade,
ope Thermalis
Aque Regalis
potæ, & Balnei
Longi.

Georgius Kelley Barbi-Tonsor Londinensis, annos natus Triginta duos, ventriculo male affecto, flatibus, Intestinorum, & Ventriculi Torminibus ingentibus, valde excruciantibus, & maxime molestis, diu vexatus; laboravit etiam febre Hæctica, febre quotidiana Intermittente, habitu Corporis ad Tabem inclinante; Thermalem Aquam Regalem, ex Antlia Sicca ibidem eruclatam, à libris tribus ad Octo bibit spatio dierum quatuordecim. Finitis autem duabus Septimanis, Commodum inde satis Evidens percepit; duabus autem hebdomadis in potanda Thermarum Aqua ulterius Contritis, beneficium sensit quotidie. Mensis itaq; unius tempore perfectum Sanitatis Statum obtinuit, quo jam fruitor. Balneavit tandem quater, in Longo Balneo versus finem mensis, vesperi, quum die præcedenti Thermalis aqua per Alvum & Urinas, libere transiisset. Ore proprio testatus est, curæ meæ commissus, 24 Julii 1686. Subscripto nomine.

Georgii Kelly.

LIV.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

LIV.

Henricus Owen Londinensis, ad Insigne Angeli & Coronæ, in platea dicta *Tread needle-street*, Concoctione mala, flatibus, Urinæ Obstructione, & Torminibus Intestinorum laborans, Bathoniam se contulit Secundo (vice prima in efficaci existente) Anno Domini 1686. ubi mansit spatio sex hebdomadarum. Bibit Regalis Balnei aquam Antliatam, per unam Septimanam, ad libras tres. Crucis Aquis immersus dies quindecim, Thermalem istius Balnei Aquam bibit ad libras tres quotidie, durante spatio dierum quindecim memoratorum. Apud locum ipsum sensim convaluit, & post discessum a Thermis, materiam multam Sabulosam & Turbidam, per tres menses, cum Urina eminxit. Jam verò è macilento habitu, Tabescenti, & deplorato fere prædito, Eufarcus; Florente vultu; Concoctione, & constitutione bona fruitur & laudabili; Cætera, excepto solum Ischiadico dolore, Sanus, in quo levamen etiam se accepisse fatetur. Ore proprio hæc dictavit, 8 die Februarii Anno Domini 1686. Vide N. 26. ubi Simile quiddam in D. Thomâ Brookes Notatum.

Henricus
Owen Londi-
nensis, Simili
seve modo af-
fectus Thermo-
rum Regis &
Crucis aqua
potæ; usu Bal-
nei Crucis.

LV.

Moses Levermore Chirurgus, Colicâ laborans, quæ postea se in Paralyfin mutavit, Regalis & Crucis Balneorum, præsertim vero Crucis, usu, motum pristinum recuperavit 3 Septemb. 1686. Eundem Sanum vidi Londini 20 Junii 1688.

Moses Lever-
more Newsen-
sis, in Colico-
Paralyfi; usu
Balneorum Re-
gis & Crucis.

LVI.

Elias Pomeroy Devonienſis, Armiger, eodem morbo laborans, mensis unius, & Paulo amplius spatio in Thermas Regias immersus, haud leve beneficium inde acquisivit.

Elias Pome-
roy Devonienſis
Ar. in Simili
affectu, usu Re-
giarum Thermo-
rum & Antlia-
Sigeæ.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

acquisivit. *Antliam* etiam *Siccam*, in manus debiles decidente Aqua, ad ictus *Sexcentos* sæpius substinuit, 4 *Septemb.* 1686. In utroq; ægro, *Musculus* ad radicem pollicis manus *dextræ* valde subsidebat, ut in *Petro Bonamico* *Sarniensi* observatum, N. 28.

LVII.

Jo. Trevor
Generosus in
Cerebro ictu
Concussio, usu
Balnei Crucis,
& *Antliæ* in
Balneo.

Joannes Trevor, Generosus, ictu quodam, *Bregmati*, *petroso ossi*, & *Temporalis musculo* inflicto, quo cerebrum valde affectum, & Concussum videbatur, non sine vitæ periculo antea, & præsentem etiam Salutis & memoriæ Noxa, & dispendio, *Bathoniam* adiit ineunte *Augusto*, Anno Domini 1686. Post mensis unius moram & *Crucis Balnei*, & ejusdem *Antliæ* in Balneo, super caput & nucham etiam usum, levamen magnum invenit, & se in Statu Convalescentiæ fuisse testatus est 3 *Septemb.* 1686. Hunc ad multò meliorem postea Sanitatis statum redactum vidi *Roffæ* 26. *Aprilis* 1688, quod *Thermis* tunc Temporis retulit acceptum.

LVIII.

Joannes Wor-
ley *Londinensis*
in affectione
Scorbutica;
Thermanum Re-
giam aqua
potat, & usu
Balnei

Joannes Worley *Oenopola*, ad *Taurini* Capitis Insigne in loco apud *Londinenses* *Celebri*, dicto *Clare-Market*, *Scorbuticâ* affectione, & malâ Sanguinis diathesi laborans, unde eruptiones in Cute moleculis ab urticæ stimulis provenientius Simillimæ effloruerunt, quæ molestiam non levem illi creabant; Aquam Thermalem Regiam *Antliatam* trium Septimanarum spatio potans, ad libras ut plurimum *Septem*, & ad summum *Novem*, postquam *Septies* in *Thermis Regalibus* Balneasset, a molestis Symptomatis prædictis liber evasit; Ipso Teste, 4 *Septemb.* 1686.

LIX.

LIX.

Nicolaus Trevanion Mercator Londinensis, circa Merces Lusitanicas præcipue occupatus, priscorum morum & Antiquæ probitatis Vir, in *Ætate provectioni* dolore *Ischiadico* correptus, qui quatuor mensium spatium ipsum valde excruciaverat, 19 Augusti 1686. spe remedii, Bathoniam invisit, & tribus tantum septimanis Regali Balneo usus, & Antliæ in eodem Balneo intra temporis spatium prædictum, ictus ter millens circiter, super Coxendicis Regionem sustinens, domi Sanus rediit. Ità mansit, sine dolore, aut motus aliquo impedimento, 17 die Januarii 1686, quo tempore, ex ore proprio, in propriis ædibus, hæc accepi. Idem postea sanus in Lusitaniam trajecit A. D. 1688.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Nic. Treva-
nion Londinen-
sis in dolore
Ischiadico, usu
Balnei Regis.

LX.

J. P. Mercator Londinensis, iisdem mercibus præcipue intentus, doloribus veteribus in Tibia, Faciei rubedine, & pustulis vexatus, mensibus duobus Thermalem aquam bibendo, dein Balneando hilariter con-ritus, multum commodi inde percepit, 10 die Octob. 1686. In confirmationem Balneo usus est, & potavit Aquam A. D. MDCXC.

J. P. in faciei
rubedine, &
pustulis, aqua
Thermalis Re-
gia Potavit, &
usu Balnei Cru-
cis in dolori-
bus veteribus
Tibia.

LXI.

Gulielmus Day de * Vado profundo, in agro Cantiano * Depsford. Naupegus, ob casum intra Navim, & duriolem ibi-lem decubitum, dolore Ischiadico graviter afflictus, qui illum unius Anni spatio, remediis omnibus non juvantibus, vexaverat, Bathoniam se contulit A. D. 1674, cum grallis, sine quibus diu se movere non poterat. Post duarum Septimanarum in Thermas Regias, & Reginenses immersionem & Embroskationem sub Antlia

Gul. Day in
doloris Ischiadi-
co usu Balne-
rum Regis &
Regiæ.

De Effectu
Thermarum
Bathon.

Antlia ad ictus haud ultra quingentos una Vice, sine grallis Cœpit incedere; & septimanis quibusdam aliis elapsis, suspensis grallis, de morbo triumphavit. Audivi gratum hominem hodie eadem Londini prædicantem; robustum etiam, & strenue ambulantiem vidi post annos 12, a Sanatione Bathoniæ, 9 Maii 1687, præsentē Carolo Gery Pharmacopola Londinensi.

LXII.

Car. Willoughby M. D.
Podagricus usu
Balnei Regiæ.

Carolus Willoughby M. D. Oxoniensis, & Practicus Celeberrimus Dublinii Hibernorum Metropoli, Regialis Balnei usu in Podagra, levamen accepit. Paroxysmum etiam stato Tempore recurrentem, Balnei usus, mensem unum ulterius protruxit, & perspirationem mire promovendo insultus mitiores postea, & Breviores promittit. Testatus est 7 Octob. 1687, apud Aquas Calidas.

LXIII.

Dominus W.
Londinensis in
Paralyfi uni-
versali Balneo-
rum Regis &
Regiæ usu.

Joannes W. Londinensis, universali Paralyfi post Rheumatismum, & missionem Sanguinis nimis largam adeo afflictus, ut per longum Temporis tractum absq; grallis incedere non poterat, Thermarum Bathoniensium Regiarum, & Reginalium usu Anno 1680, & succedentibus quibusdam ita convaleuit, ut a pluribus annis sanus, in gratiam rei memoriam, robustus licet, Thermis assuescit. Hæc retulit Londini 2 Dec. 1687. Idem apud Aquas Calidas mecum Sanus ad fuit 10 Aug. 1688.

LXIV.

Corn. Dyer in
Contracto
poplite, usu
Balneorum Re-
gis & Regiæ.

Cornelius Dyer de Headington in Comitatu Wiltonensi annos natus 17, Contracto poplite sinistro laborans spatium quinq; annorum, & diversorum remediorum

tædio

tædio fatigatus, anno 1664, ad Bathoniam advenit, & Regali Balneo, & Reginae usus sex tantum vicibus, relaxatum poplitem & Corroboratum habuit. Diebus autem 15 Elapsis, perfecte convaluit, & in Sano statu se ad hunc usq; diem mansisse Testatus est 25 Junii 1687. Londini, Ætatis anno 40.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

LXV.

Generosa quædam Hæmoptoe graviter laborans, & post diversa remedia, cum periculo Vitæ Bathoni- am adveniens, Thermalium aquarum frigescientium & frigidarum potatione, sine usu Thermarum externo, ad sanitatem pristinam restituta est; Teste Ipsa apud Thermas mense Julio 1688.

Hæmoptoe
Thermalium
aquarum frigi-
darum potatione
Sanata.

LXVI.

Gulielmus Headach de Gillingham in Comitatu Dorset Calcearius, 22 annos natus, artubus inferioribus Captus, 5 die Maii A. D. 1687. ad Bathoniam se Contulit; tam motu quam sensu caruerunt partes affectæ, poplites contracti, & Tibias motus Spasmodici ita vexarunt, ut ulterius Contractas tamdiu curvas tenuerunt, donec vi magnâ distentæ, prolongatæ fuerunt. Tribus Septimanis Thermarum ut plurimum Regiarum, unicâ autem vice Reginensium usu hic elapsis, sine adjumento aliquo manifesto discessit, & post octo Hebdomadarum spatium domi transactum, Robur artubus accedere sensim percepit. Circa Divi Michaelis Festum Calceatorio operi, pro Consuetudine, se accixit. Proximo verò anno (instante viz.) Viginti millium passuum iter pedibus suscepit, nullâ aliâ coactus necessitate, quam ut Thermas olim Beneficas iterum inviseret, & jam perfecte Convaluit; quod ore proprio testatus est 23 die Junii 1688; quo Tempore Lau-

G. Headach
Calcearius in
Artuum infe-
riorum Para-
lysi usu Balneo-
rum Regis &
Reginæ.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

dem D E O concessit, & *Thermis* honorem, suspensis
grallis supra Thronum *Bladudi* in *Thermarum Regia-*
rum, & *Reginæ* interslitio.

LXVII.

H. Ivy A. M.
aqua pota in
mole nimia.

Hugo Ivy Rector de *Foscor* in Comitatu *Somerset*, in
Abdominis, & totius etiam corporis, mole nimis auctâ,
Antliæ *Siccæ* aquam potavit, & beneficium agnovit
exeunte *Augusto*, 1688.

LXVIII.

J. Binmore
Exoniensis, in
Paralyfi &
Hydrope usu
Reg. Baln. &
Luti.

Joanna Binmore Exoniensis, ab Beneficium in Rheu-
matismo qui *Paralyfin* induxerat & *Hydropem*, ab aqua
pota, & Regalis Balnei *Lutiq;* usu acceptum, gratias
egit publice 20. *Aug.* 1688.

LXIX.

Paralytica usu
ejusdem Balnei.

Alia etiam membris capta, & in ædibus *Thomæ*
Parker Bathoniensis Sellarii, *Paralytica*, ab ejusdem
Balnei usu *Levamen*, eodem tempore grata agnovit.

LXX.

Generosa quæ-
dam in fluore
albo usu Cru-
cis Balnei, &
Thermarum
aqua pota in-
terdum.

Generosa quædam *Londinensis*, sub Medicorum Cla-
rissimorum *Londinensium* cura, fluore tamen alborum
interdiu noctuq; apud locum graviter vexata, *Crucis*
Balneum meo consilio, in remedium Petiit 27. *Julii*
1688, & intra mensis unius spatium, in *Thermas*
modo memoratas placide immersa, sepositis Medica-
mentis quæ *Londino* secum apportaverat, post tres
Balneandi vices ab adventu usq; ad 24 *Augusti*, quo
hæc Scribo, de fluore isto se nihil inaudivisse, & illo
ipso tempore ab eodem immunem esse, retulit 23 *Aug.*
1688. In hac Nobili ægra, utrum & partes inservi-
entes, durioris partus laboribus imbecilles redditas
Thermæ,

Thermæ Crucis Corroborarunt. Thermarum etiam istarum aquam potavit parcius.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

LXXI.

Elizabetha Booth Generosa Claudia, in Beneficium à D. Eliz. Booth
Thermarum Crucis usu memoriam, ad Crucem Novam Claudia, usu B.
Marmoream Drummondianam, ibidem baculum appen- Crucis.
dit, 3 Sept. 1688.

LXXII.

Domina Noble, Londinensis Claudia Balneo Regio Claudia post
ad plures dies usa *mæsta* discessit; brevi autem se discessum a
multum commodi percepisse ultro rescripsit mense Thermis juva-
Aug. 88. men percepit.

LXXIII.

Claudia altera Herefordiensis apud locum, earum Claudia apud
dem Thermarum usu, balneandi tempestate unica con- locum convaleuit
valuit eodem anno, & mense. usu B. Regis.

LXXIV.

Collins Wolrich Pharmacopola Salopiensis, crebris D. Wolrich in
Vomitibus, ventriculi imbecillitate, mala concoctione, Ventriculi &
inappetentia, & intestinorum lubricitate diu vexatus, Intestinorum
aqua ex Antlia Regalis Balnei pota convaleuit, & gratias affectibus aqua
egit publice in Ecclesia D. D. Petri & Pauli 7 Septem- pota B. Regi-
bri 1688. lis.

LXXV.

Robertus Harington Generosus, diu & valde Hy- D. Rob. Har-
pochondriacus, in Ventriculi; & Intestinorum tono, rington Hypo-
flatibus & Hypercatharsi nimium laxato, ab usu Re- chondriacus usu
galis B. externo, se multum commodi accepisse retulit B. Regis.
7 Sept. 1688. Aquam potam dixit non competere:
Hæc inter Observationes anomalas. U u 2 LXXVI.

De Effluvia.
Thermarum
Bathon.

Fisher Little-
ton L. L. D. in
Colica, aqua po-
ta B. Regalis,
vere & au-
tumno per Bl-
cennium.

LXXVI.

Fisher Littleton L.L.D. apud Commune Doctorum Hospitium Londini Commorans, & Exercens, Colica plurimum vexatus, & Clarissimorum Medicorum consiliis fatigatus, in articulo mortis, spe remedii Bathoniæ adivit; potavit aquas Regias, aptis Tempestatibus, ad plures dies, Vere præsertim & Autumno, per biennium. Primo anno Commodum percepit; Secundo verò tantum non convaluit. Testimonium exhibuit 24 Sept. 1688. In Confirmationem potavit aquas Thermales iterum A. D. 1690.

LXXVII.

Henricus Hig-
don Londinen-
sis, in parte
Corporis inferi-
ore stupefacta
usu B. Regis
& Reginae,
motu restituito
post discessum.

Henricus Higdon Londinensis annos natus 16, imbecillitate & Stupore a parte corporis media, ab umbilico deorsum præcedenti mense Decembri laborans, contractis etiam artubus inferioribus, motu omnino abolito sed manente sensu, 6 Maii 1687, ad Bathoniæ se contulit, & Regis, Reginaeque; Balneis duos menses usus, sine beneficio mæstus discessit; post unius autem Septimanæ domi spatium, in partibus pridem stupefactis, doloris cujusdam facile ferendi sensum, ob spiritus animales pedetentim repentes, & cursitantes animadvertit, ex quo Tempore motus indies succrevit, adeo ut intra mensis spatium, adjumenti alicujus levis ope, gradus duos aut tres promoveri poterat; post alium mensem plures alios, ita ut, DEO Benedicente; circa Christi Natalitia domi, absque baculo ambulare poterat; & 21 Aprilis ambulavit foras, & jam baculo pro more solum, non ex necessitate utitur. Hæc ex ipsius ore habui Bathoniæ 24 Sept. 1688, quando Thermis Regiis in Confirmationem iterum usus, gratias.

gratias egit DEO *Thermarum* Creatori, a quo
Omne Bonum descendit, & subscripsit

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Henricus Higdon.

LXXVIII.

Ambrosius Gill de *Bradnitch* in Comitatu *Devon*, Amb. Gill
annos natus 42, *Membrorum omnium imbecillitate* 14, *Devonensis in*
annos laborans, 13 autem *Septimanas* ante adventum *totius Corporis*
ad *Thermas* ita imbecillus ut incedere non poterat, ad *ris imbecillitate*
Bathoniam se contulit 10 Sept. 1688. *Thermis* *usu B. Regis*
Regis & Reginenfis usus est dies 14; potavit aquas *& Reginae*
parce in Balneo, *liberius* in *Thermas* non immerfus,
& 25 Sept. Sanus discessit. Hæc habui a *Radulpho*
Fowler Generoso, qui toto tempore *Bathoniae* secum
interfuit, & *recuperatum* nuper ægrum discedentem
vidit.

LXXIX.

Thomas Bonny *Londinensis* 15 annos natus, *Fistula* Tho. Bonny
in *Cruris dextri* Tumefacti interna parte, ab inguine *Londinensis in*
ad genu diu vexatus, mense *Augusto* *Bathoniam* adivit; *Fistula usu*
in *Thermas Regis & Reginae* immerfus (*potavit etiam* *dictorum*
interdum aquas *Regias*) absterfo Ulcere Sinuoso, ejus-
dem Orificium fere clausum obtinuit, & *Tumor* remisit.
Adjumentum fassus est primo *Octobris* 1688. *Idem*
etiam *officulum* a *Tibia* *ibidem* separatum, exclusum
habuit.

LXXX.

Novem annorem *Londinensis* Alter in externa *sinistri* *Londinensis al-*
Cruris parte *Fistula* laborans Solamen magnum inve- *ter in Fistula*
nit 2 *Octob.* 1688. *usu eorundem*
Balnearum.

LXXXI.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Pauper Clau-
dus post disces-
sum Convaluit
usu B. Regis,
Reginæ &
Leprosorum.

LXXXI. *Pauper quidam pedibus captus anno 1684, ad Thermas quâ potuit, advenit; usus est Balneis Regis, Reginæ & Leprosorum, ad plures Septimanas; absq; beneficio discessit; vere insequente Sanus rediit; gratias egit; & perfecte Convaluit. Testis Thomas Parker Sellarius Bathoniensis 12 Octob. 1688.*

LXXXII.

Edv. Wyke
Westmonasteri-
ensis, in flatu
hypochondriaco & Co-
lica; pota Aqua
Balnei Regis.

Edvardus Wyke Generosus, è parochia D. Margareta Westmonasterii flatu hypochondriaco & Colica laborans 23 die Julii Salutis humanæ reparatæ anno 1688, ad Thermas advenit; doloribus & imbecillitate ita premebatur ut incurvato Corpore incedere cogeretur; febre etiam continua inflammatus, & ingente Site vexatus Thermarum Regiarum aquam per Antliam derivatione, pro Tolerantia, plures dies hausit, mense uno elapso ulterius processit, & diutina constantiq; Aquarum Thermalium potatione morborum & Symptomatum prædictorum, apud locum remedium invenit. Ob hoc beneficium gratias egit Vir pius, publice in Ecclesia D. D. Petri & Pauli, DE O Supremo Morborum Depulsori, ac Medicorum Archiatro, & memoriam rei gratus petiit 22 Sept. 1688.

In hoc Generoso Notabile Thermarum Aquam non Comuni Seccessus, Urinæve modo, sed per Sudores transisse; fuisseq; vice tantum unâ, aut alterâ, in Thermas immersum.

LXXXIII.

Tho. Boniface
Londinensis
Claudus; usu
Balneorum Re-
gis & Reginæ.

Thomas Boniface Londinensis, annos natus Quinquaginta circiter, Paralyti, & artuum inferiorum imbecillitate laborans, mense Junio cum grallis Bathoniam adivit;

vit ; Regis & Reginae Balneis unius mensis spatio usus, *De Effectis*
grallas dimisit, & sine grallis quas hic suspendit, Lætus *Thermarum*
discessit, A. D. 1688. Brevi hic postquam Balneo uti *Bathon.*
cæpit, ad ipsum Balneum indeq; retro ad Hospitium,
absq; ope, pedibus ambulavit.

LXXXIV.

Edvardus Huddle de Chesham in agro Buckingham- *Edv. Huddle*
mienſi exeunte menſe Auguſto ad Thermas acceſſit ; *Buckinghamien-*
universum Corpus Ulceribus ichorosis scatebat, & post *ſis in totius*
impensa magna & ingentes sumptus in remedium, de- *corporis ulce-*
sperans fere, tanquam ad sacram anchoram, ad Ther- *ribus usu Bal-*
mas advenit, & sex septimanarum curriculo, Balneo *neorum Regis*
Regio, & Reginae usus, potando etiam aquam in Bal- *& Reginae*
neo parcius, ulcusculis sanatis, Sanus discessit, menſe
Septembri 1688.

LXXXV.

Anna Walker Herefordienſis anno 1682, ad Batho- *Anna Walker*
niam iter plauſtro ſuſcepit, artuum omnium motu abo- *Herefordienſis*
lito, adeo ut nec ſtare poterat, multo minus incedere, ſed *in artuum om-*
puerulæ more, brachiis geſtaretur : per totam æſtatem *niunt motu*
Thermis Regiis incassum uſa, vere ſuccedente rediit, *abolito reſti-*
& Solamen invenit ; autumnſe autem inſequente iſdem *tuto uſu Balnei*
Thermis iterum uſa, Convaluit. *Regii tribus*
Tempeſtatibus.

LXXXVI.

Henricus Jones è Batavia ſine brachii & manus dex- *Hen. Jones*
træ uſu ad Thermas adveniens, & Thermis Regiis & *in brachii &*
Reginae fretus, ad dies 14, eodem anno Convaluit. *manus dextræ*
defectu ; uſu
Regis & Re-
inae Balnearum.

LXXXVII.

Herefordienſis Quædam annos nata 40, & tres annos *Herefordienſis*
Rheumatismo laborans, adeo ut toto tempore nec veſtire *quædam, uſu co-*
ſe *rundem Balne-*
orū, in rheu-
matismo.

De Effectibus
Thermarum
Bathon.

se poterat, nec Sibimetipſi cibum ſubminiſtrare, manus etiam & pedes tumefactos habuit; anno 1683, ad Bathoniam ſe recepit, uſa eſt Regis & Reginae Thermis ad tres Septimanas, & Convaluit. Finita unica ab adventu Septimana veſtiebat ſe, & ſibi cibum præbuit.

LXXXVIII.

Henricus Cutler in paralyſi
uniſverſali, &
Tremoribus
involuntariis,
uſu Balneorum
eorundem.

Henricus Cutler de Lampert in Comitatu Somerſet faber ferrarius, paralyſi uniſverſali, & Tremoribus, Crurum præſertim, involuntariis diutius afflictuſ, iſdem Thermis uſus eſt eodem anno tres menſes; Sine beneficio aliquo inſigni diſceſſit; octo autem Septimanis poſt abitum elapſis, infirmis membris robur acceſſit, & circa Feſtum D. Michaelis anni inſequentis, iter ad Thermas pedibus inſtituit, & in gratiam rei agnitionem Duſtoribus & Sellariis Omnibus forcipes in peto ſurgendo utiles, ſui Operis, quos ſecum attulit, (& vidi) dono dedit.

LXXXIX.

Tabitha Tayler in poplitibus
contractis, uſu
eorundem
Balneorum.

Tabitha Tayler, ex Hoſpicio D. Thomæ inſrà Burgum dictum Southwark miſſa, anno 1684, ad Bathoniam acceſſit, poplitibus ita contractis ut ſuper genua incedere cogeretur, imo manibus pedibuſq; greſſum promoveret; in Regis & Reginae Thermas tres menſes immerſa ſtabat erecta, & ſine gralla, aut etiam baculo, Sana diſceſſit.

XC.

Warwicensis
juvenis; in
rheumatismo,
uſu Balneorum
prædictorum.

Warwicensis quidam juvenis Uniſverſi corporis doloribus à Rheumatismo vexatus anno 1684, Thermis Regiis & Reginae uſus eſt ad quatuor menſes; Circa Omnium Divorum Feſtum doloribus gravioribus afflictuſ diſceſſit, diu noctuq; ita prementibus, ut Somnum & quietem fere Omnem abſtulerunt. Ad Thermas accedens

dens usus est grallis ; discedens, propter dolores *Te-* *De Effectis*
ner, illis uti non poterat. Idem vero circa Festum *Thermarum*
Annuntiationis insequentis anni, *pedestri itinere Sanus* *Bathon.*
redit, & ita remansit. Hinc *Thermas calidiores af-*
fectus pure Rheumaticos (Saltem pro tempore) exasperare
constat.

XCI.

Juvenula quædam Dorothea Rossington prope Londi- *Dorothea*
num exuviis laminosis à toto corpore, mane pæsertim, *Rossington in*
in lecto decidentibus, quæ morbum dictum Elephan- *Elephantias;*
tiasin comitantur laborans, mense Julio 1688. ad *usu Balnearum*
Thermas accessit, & in Thermas Regias & Reginenses *Regis & Re-*
ginæ.
sex tantum Septimanas immerfus domum Sana rediit,
relicta solum circa digitos prurigine, quæ ad morbum
præcedentem nihil attinuit.

XCII.

Gulielmus King de Bromham in Comitatu Wiltonensi, *Gul. King in*
intemperie frigida, & Tremoribus continuis, istis febris *intemperie fri-*
intermittentis haud dissimilibus diu vexatus, & in *gida, & tremo-*
tanto frigiditatis gradu positus, ut Stragulis pluribus *ribus; usu Bal-*
superimpositis calorem vix sentiret, imo inter duo *nearum præ-*
lecta interdum dormire consuevit, ultimo die Augusti *dictorum.*
A. D. 1688, ad Bathoniam advenit, & Regis &
Reginæ Balneis ad dies 14 usus, ab Intemperie & Tre-
moribus prædictis Liber evasit. Abiit 13. Sept.
1688.

XCIII.

Thomas Smart de Bromham in Comitatu Wiltes, In- *Tho. Smart*
testinorum Torminibus ità graviter afflictus, ut erecto *in Torminibus*
corpore nec incedere poterat, nec sedere (quietem enim *Intestinorum;*
non nisi super Intestini operis Sellam incurvato Corpore *usu eorundem*
Balnearum.

X x

pronus

De Effectis
Thermarum
Bathon.

pronus obtinuit) Septimanà unà ante Diem Dominicam in Albis five Festum Pentecostes 1688, ad Thermas se contulit, Aquas potavit, Regis & Reginae Balneis usus est, & Convaluit. De hoc, & Decem aliis præcedentibus Testatus fuit Thomas Parker, Sellarius Bathoniensis 13 die Octobris, A. D. 1688.

XCIV.

G. M. Arm.
in doloribus
veteribus; usu
Balnei Crucis.

G. M. Armiger in doloribus veteribus Balneum Longum proficuum invenit 20 Augusti 1688.

XCV.

Generosa Lon-
dinenfis in
affectione Rheu-
matica, &
Scorbuto; usu
Balnei Crucis.

Generosa quædam Londinenfis affectione Rheumatica, & Scorbuto Laborans, mensis unius spatio Balneo Crucis est usa, & se adjutam dixit 22 Aug. 1688.

XCVI.

Matrona De-
vonienfis in
Rheumatismo
usu ejusdem
Balnei.

Matrona Devonienfis in Rheumatismo inveterato, usu Crucis Balnei beneficium obtinuit 30 Aug. 1688.

XCVII.

R. Young
Prebendarius de
Windfore in
imbecillitate
malleoli; usu
ejusdem Balnei.

Ricardus Young Prebendarius Windesoriensis Ther-
marum Crucis usu, & Antliæ ibidem ope, imbecillis
malleoli confirmationem accepit mense Augusto
1688.

XCVIII.

Devonienfis
Miles in Hepa-
tis & vesicæ
felleæ obstructi-
onibus; usu
ejusdem Bal-
nei.

Militi Cuidam Devonienfi in Hepatis, & Vesicæ
felleæ obstructionibus, Aqua Regalis Balnei Antliata,
ad dies 21 pota, profuit, 8 Octob. 1688.

XCIX.

Jos Pleydall
Archi-D. Ci-
cestrensis usu
ejusdem Balnei.

Josephus Pleydall Archidiaconus Cicestrensis, in
affectibus Rheumaticis, & statu corporis habitiore, à
Cruciatarum

Cruciatarum *Thermarum* usu *Beneficium* oblinuit, 4 Oct. *De Effectis Thermarum Bathon.*
 1688; *Ignotus* etiam ob *Beneficium* ad *Urinæ* ductus
spectans in *potanda* *Thermarum* aqua acceptum *gratias*
egit publice in Ecclesia D. D. *Petri & Pauli*, 14 Octob. *Ignotus quidam pota*
 1688. *Archidiaconus* potavit aquas mane, & *vesperi* *Thermarum*
intravit Balneum. *Aquâ in Urina sæculenta.*

C.

Ipse Ego à longo itinere *Bathoniam* reversus, & in *Autoris Beneficia a Thermis accepta in dolore Ischiadico.*
Dolorem Ischiadicum excruciantem valde *Statim* lapsus,
Regalis Balnei usu, *tribus* solum vicibus tentato, *Con-*
valui, 18 Septemb. 1675.

Quinetiam *Dextræ* manus *carpus* casu debilis *Regalis* *In dextri*
lis & Reginensis Balnei usu, & *Regalis Balnei Antliæ* *Carpi debilitate.*
istubus Thermalis Aquæ decidentis *quingentis* percussus
 14 die Octob. non sine *DEI* *Benedictione*, *præsentaneam* opem sensit, & *robur* pristinum recuperavit.

Addo, quod A. D. 1688, *Calendis Maii* apud *In dextræ manus & Brachii imbecillitate.*
Durobrevem, alias *Roffam*, *Cantii* Civitatem, & *Ca-*
thedralem ædem *ANGLIÆ* vetustam, in manus *dex-*
træ, & *dextri* *Brachii* usum *abolutum*, dum rebus
Navalibus in *Classe* *Regia*, *Chatham* interessem, à *Rheumatismo* incidens, *Venæsectione* & *To-*
pici præmissis, usum postea *Londini* recuperaverim;
 parti autem infirmæ *Crucis*, *Regis*, & *Reginæ* Balnea
robur & vires Bathoniæ afflarunt; & *Regalis Balnei*
Antliæ usus, manum quâ hæc scribo, ad *sanitatem*
 pristinam eodem anno restituit.

Ob quæ, aliaq; *Beneficia* *DEO* Vero, *Archiatrorum* *Gratiarum*
Archiatro, *Ægrotorum*, *Infirmorum*, *Claudicantium*, & *astio pia Centuriam Claudens.*
quibuscunq; morbis laborantium *Supremo Medico*, *Omni-*
umq; qui in ejus sinum *Fidem*, & *Confidentiam* suam *Se-*
curi reponunt, *Conservatori*, & *Vindici*, *Laudes* sint
 & *Gratiæ* in *Sæculorum Sæcula.*

De Effectis
Thermarum
Bathon.

Centuria Secunda.

I.

D Ric. Crumpe
Eq; Aur. in
Contusione
usu Balnei Regis
& Reginae.

Dominus *Ricardus Crumpe* Eques Auratus & Alder-
mannus *Bristolienfis* doloribus ægerrime ferendis misere
afflictus, quos ex equo lapsus olim induxerat, quibus
latus totum lævum, præsertim vero *Caput, Humerus,*
& *Brachium*, valde contusum; post multorum reme-
diorum usum minus efficacem, tandem ad *Thermas*
Bathonienses, spe remedii, se contulit A. D. 1676,
ubi post *Regis & Reginae* Balneorum usum ad tres Sep-
timanas; & crebras Antilationes, parum juvenimis
apud locum invenit, sed biduo solum domi elapso, dolo-
ris remissionem sensit; qui post tres hebdomadas omnino
evanuit, nec rediit unquam. Testimonium hoc exhi-
buit 2 die *Septembris* Anno ætæ Christianæ 1689.
Bathonia. Ità Testor

Ric. Crumpe.

II.

D. Ric. Vernon
in Elephantiasii
usu Balnei Re-
gis & Reginae.

Ricardus Vernon Georgii Rectoris de *Bourton* super
aquas in agro *Glocestrensi* filius, annos natus 14, &
decem annos mitiore *Elephantiasis* specie laborans,
cum maculis fuscis, & squammis quibusdam albis cutim
infestantibus, potavit aquas *Thermales* ad dies Sep-
tem, dein *Reginenfi* Balneo & *Regio* usus ad tres Sep-
timanas, omnino Convaleuit. Sumpsit etiam *Electuarii*
sanguinem depurantis *Moschatae nucis* quantitatem
mane & serò superbibendo *Thermalis* aquæ haustum
minorem tam in Balneo quam in lecto. Testimoni-
um exhibuerunt Pater & Filius 6 die *Junii* A. D.
1689. Addidit Pater morbum circa hanc anni tempesta-
tem quotannis recruidisse; & insequente hyeme, his
non

non obstantibus *recreduisse* audiui, ideoq; ad sanationis perfectionem *longiorem* apud *Thermas* moram requirit. Post *Octo* Hebdomadarum spatium apud *Thermas*, *sanus* discessit 19 Junii 1690.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

III.

Henricus Clempson de *Eversholt* in Comitatu *Bedfordiæ* *Calcearius* ad *Bathoniam* advenit die *Lunæ* post dominicam in *Albis* A. D. 1687, usus est *tres* menses *Balneo Calido* dicto, & interdum *Leprosorum*; & anno proxime succedente tantum *Balneo Calido* ad duos menses; annoq; domini 1689, *Maii* die 29, gratias egit DEO *Thermarum* ope à *Lepra alba sicca* cum multis *Squammis*, quam *Elephantiasm* vocamus *Confirmatam*, *Sanum* facienti, quæ *Sex* annorum spatio illum miserè affligerat. Hoc testatus est 8 Julii 1689: reversurus domum.

H. Clempson
Elephantiasm
Confirmata usu
B. Calidi, &
Leprosorum;
per aliquot temporis
spatium, tribus annis
proxime sequentibus.

IV.

Franciscus Heckington de *North Allerton* in Comitatu *Eboracensi*, annos 31 natus, 10 Junii anno Domini 1689, *Bathoniam* invisit; laboravit ingenti Tumore *Albo* in genu sinistro à sex mensibus elapsis, usus est *Balneo Calido*, & *Antlia* ejusdem ad quinque dies, & convaleuit Dimisso autem Tumore, sed manente imbecillitate à Balnei usu *Confirmationem* expectat. Testimonium exhibuit 20 die Junii, A. D. 1689. Notandum, Tumorem hunc flatulentum potius, quam pituitosum fuisse.

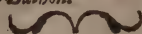
Fr. Heckington
In Tumore
genu flatuoso,
usu B. Calidi.

V.

Jacobus Ellesby vir Doctus & Pius *Vicarius* de *Chiswick* super *Thamesin*, in laxo fibrarum tono, *Ventriculi*, & *Intestinorum* imbecillitate, *Macie corporis*, & mag-

Ja. Ellesby
A. M. in laxo
fibrarum tono
&c. Aquâ potatâ
Balnei Regiæ
no. lis.

De Effectis
Therma-
rum
Bathon.

no virium languore ex aquis potis Thermalibus Bathoniæ multum commodi percepit, & gratias egit publice in Ecclesia Apostolorum Petri & Pauli ibidem mense Maio A. D. 1690. Autumno ejusdem anni potavit aquas Secundo, & sanitatem partam Confirmavit. Sanum vidi Londini 12. Nov. 1690.

VI.

Jac. Hastings
Bathoniensis in
Paralyfi uni-
versali usu Bal-
neorum Regis
& Reginae ad
plures menses
& Brumali
etiam Tempore

Ego Jacobus Hastings ad Insigne Rotæ S. Cathari-
næ infra Civitatem Bathon in Comitatu Somersetenſi
Testimonium exhibeo, quod Annis 1688, & 89,
Paralyfi universali, & summa imbecillitate laborans,
quæ 25 septimanarum spatio me Lecto affixerant,
usu Balneorum Regis & Reginae ad plures menses,
apud locum sanatus fueram. Thermis etiam usus fui
prout opportuna se dederunt tempora, haud sine
commodo, Brumali tempestate. Hæc manu meâ sub-
scriptâ confirmata dedi 9 die Julii A. D. 1690.

Jac. Hastings.

VII.

Fr. Molineux
Warvicensis in
manus & Bra-
chii motu abo-
lito eorundem
Balneorum usu.

Dominus Franciscus Molineux de Stratford super
Avon in agro Warvicensi annos natus 45. Festo D. Jo-
annis Baptistæ A. D. 1690, Bathoniam iavisit, cum
sinistræ manus & Brachii motu abolito menses sex, usu
Balneorum Regis & Reginae spatio trium Septimana-
rum motum & sensum apud locum omnino recuperavit.
Lætè Subscripsit Senex lepidus 14 die Julii 1690.

F. M.

VIII.

VIII.

De Effectis
Thermarum
Barbon.

Ego Robertus Sheyler in Coffee-Polio sub Insigne
Capitis Turcæ infra Civitatem Bathon Testor me dolore
Ischiadico laborantem Regalis Balnei usu tribus solum
vicibus perfecte convaluisse. Nomen meum Subscripsi
in veritatis Testimonium 6 Aug. 1690.

Rob. Sheyler
Barboniensis in
Dolore Ischia-
dico, usu Balnei
Regis.

Robertus Sheyler.

IX.

Generosa quædam ob Beneficium Thermarum usu
præstitum DEO Sanationum fonti, gratias egit publice
in Ecclesia Apostolorum Petri & Pauli Bathoniæ 6 die
Augusti 1690.

Generosa ob
beneficium a
Thermarum
usu.

X.

Domina Wogan Londinensis Clauda artuum inferio-
rum usum recuperavit domi A. D. 1689, Regis &
Reginæ Balneis assuevit, & apud locum beneficium haud
percepit. Testata est Londini 4. Novemb. 1690.

D. Wogan
Londinensis
Clauda; usu
Regis & Re-
ginæ Balnei.

XI.

Gulielmus Dixie Generosus, Domini Beaumont
Dixie de Market-Bosworth in Comitatu Leicestrensi
Baronetti, filius, Rheumatismo quinq; mensium spatio
miserrime afflictus, & ad istum infirmitatis gradum
reductus ut anno ætatis suæ 22, sine grallis incedere
non poterat, post varia remedia à Medicis Celeberrimis
Londini incassum exhibita, ad Bathoniam, quasi
Deploratus, mæstus accessit 23 Augusti 1690; ubi
post Crucis Balnei usum ad menses duos, & sub Antliæ
embrochationem ad vices 24, apud locum sine ope
ambulavit, & perfecte Convaluit; Ob quod gratias
egit.

G. Dixie Ge-
nerosi in Rheu-
matismo usu
Balnei Crucis.

De Effectis
Thermarum
Bathon.

egit DEO in Ecclesia maxima apud Bathonienses 19
die Octob. 1690, qui gratiarum-actioni publicæ
destinatus erat per Totum ANGLIÆ Regnum.

Hæc ab ipsius ore habui 21 die Octobris, quando,
eàdem rhedà vectus, ad Augustam ANGLORUM
Metropolim, hoc anno, Secum unà advenissem.

C A P.

C A P. XVI.

*De Nocumentis Thermarum ; sive, Noxis a
Temerario Thermarum usu provenientes.*

Capitis Summarium.

Affectuum Natura in quibus Thermæ non Conveniunt.

*Cl. Mapletii Observatio. Thermarum vires pecu-
liares, & Officium proprium. Morbi in quibus
Thermarum usus minus convenit. Singulorum Na-
tura, ætiologia, & ratio Noxæ, Usus in Paralyfi
Tremula. Autoris Epistolæ pars ad D. Joannem
Wedderbourne, Equitem Auratum, de Scoto-Britan-
no Nobili, in Convulsione. Sani à Thermarum
usu minus commode evaserunt Claudii. Rheumatismo
laborans, declinante morbo corroboratus hyeme. Passio
Hystericæ Simillima in Viris observata. Cl. Maple-
tii Virginis Nobilis passione Hystericæ laborantis
Histeria. Nobilissimæ Virginis eodem morbo Cor-
reptæ Historia Autoris. Cl. Willisii pars Epistolæ
ad Autorem, de eadem Virgine. Illustris
Matronæ Cambro-Britannæ lethalis Noxa Ba-
thoniæ, in Motibus Convulsivis & Hystericis. De
Tabæ Anglica, & Nephritide, quædam. Externo-
rum morborum Thermarum ope ægrè Sanatorum In-
stantiæ. Quædam è Mapletio. Antliæ usus, & præ-
cipuè in Capitis Embrochationibus, caute adhibendus.
Ex Malâ ejusdem administratione, Noxæ. De
Thermarum usu in Lue Venereâ.*

HUC usq; de Beneficiis quæ à Thermarum usu Ex-
terno, internoq; expectari debent disseruimus quùm
vero de Thermis Bathonicis justum Tractatum scribere

Y y

decreveram,

De Nocumen-
tis Therma-
rum Bathon.

Affectuum na-
tura in quibus
Thermæ non
conveniunt.

Resp. ad Epist.
D. Alexand.
Fraser, in gra-
tiam D. Fairfax.

Ibid.

Thermarum
Officium pro-
prium.

creveram, hic de Thermarum Nocumentis quædam sub-
nectam.

Et quidem affectus isti quorum Causa Morbifica, in
Humorum tenuitate, ferocia, aut motu inordinato con-
sistit, parum adjumenti à Thermarum usu recipiunt.
Quum enim Thermalis Calor humores Corporis fer-
mentationis opè, ignis instar culinaris, fusiles reddat, quod
Tenue est, ferox, aut indebito quodam motu præditum,
Commotum, & in Turgescentiam actum, non prius
per cutis poros eliminatur, quam motu effero, & minus
ordinato præcipitatum, in Corporis partibus tam in-
ternis, quam externis, tragædias excitaverit. Simile
observavit pridem Clarissimus Mapletius: Agitati in-
quit, Thermarum Calore, acres, salisq; succi, nova fer-
mentatione bullient, novam rabiem induent, novamq;
Carnificinam (experientiâ quippe jam teste nitimur) in-
testinorum Tunicis affigent, &c. Eodem etiam referen-
dum videtur quod Thermæ catamenia ante præstitutum
tempus, non raro provocent. Fermento siquidem Ute-
rino, (de quo postea in passione hysterica plura) Thermo-
rum fermento superinducto, fermentorum vis Unita
fortior evadit; Idem Autor, in Historia Patientis ejus-
dem Dominæ; Suppetias attulit, opinor, purgatio mu-
liebris, eaq; Satis ordinata, nisi quod usitata periodo
paulo Citius, ipsam accelerarat accommodatus istos ad
usus Thermarum Calor.

Officium autem Thermarum proprium est, Spiritus
languidos erigere, & fovere, pro laxato fibrarum tono,
firmitatem partibus restituere, & membris infirmis, ac
imbecilibus robur pristinum Conciliare. At vero af-
fectiones istæ, quæ fermentum quoddam in se com-
prehendunt, hoc fermento, ut dictum, addito exas-
peratæ, ferociiores evadunt, adeo ut humores tur-
gidi, calore hoc naturali fusi, Cerebrum, nervosas par-
tes,

tes, & articulos, hoc modo vehementius invadunt, unde paroxysmus exoritur, ideoq; morbis istiusmodi, aut Symptomatibus afflicti, in Thermarum usu Cautiores esse debent. Hujus generis inter morbos internos, sunt præcipue Sex, Convulsio; Morbus Articularis (& qui eodem spectat Rheumatismus) Affectio Hypochondriaca; passio Hysterica; Tabes Anglica; & Nephritis; de quibus Omnibus pauca subjungam.

De Nocuentibus
Thermarum
Bathon.

Morbi in qui-
bus Thermae
minus conveni-
unt Sex.

Jam vero, cum Convulsio acriori materiae in Nervoso genere hospitanti originem suam immediate debeat, à Calore Thermarum majori minus tempestive, & inordinate usurpato, levamen expectandum non est. Eodem itaq; modo, ac major, & intemperantior Caloris gradus materiam acrem, ac Vellicantem provocat, & irritat, mitior gradus, & Tempestive usurpatus, dissipat, mitigatq; Quemadmodum in Domino Cockburno Barone Scoto-Britanno evenit, qui motibus Convulsivis diutius vexatus, & medicorum Celeberrimorum Scotò-Britannorum D. Joannis Wedderbourne, Equitis Aurati, D. Roberti Cuninghame Eq; Aur. & D. D. Young Consiliis, ad Thermas Anglicanas amandatus, immoderato, & intempestivo nimis Thermarum Regiarum usu, in pristini morbi paroxysmum incidit; moderato vero postea in easdem Thermas immersione à paroxysmis apud Bathoniam liber evasit. De hoc Illustri Adolescente, in Consilio Epistolico, ad Virum longe Clarissimum, D. Jo. Wedderbourne, Equitem Auratum, & M. D. Edinburgi scripsi Bathonià 13 die Julii Anno Domini 1668, in hæc verba: Morbi qui Adolescentem Egregium diu, & immaniter vexavit Historiam, accuratissime delineatam, vidi, Medicorum Clarissime! Eques Celeberrime, quumq; ad morbum decollandum multiplici remedium apparatus medici doctissimi D. D. D. D. Cuninghamius, & Young, Tecum sociis operis usi fuissent, &c.

De Nocumentis
Thermarum
Bathon.

Vid. plura in
Epist. Me-
dicin.

Et Sane quum istius morbi causa continens, quæcunq; sit intra genus nervosum contineri, extra omnem controversiæ aleam poni videatur, quod Crebris, & baud ita facile æquiparandis contractionibus, non potuit non imbecillius reddi, unde Convulsio non raro in Paralyisin degenerat; ad Nervos corroborandos, & materiæ morbificæ reliquias discutiendas Thermarum Regiarum Temperatarum usum, sive Balnei Regis partis ab erumpentibus scatebris remotioris, moderatum consului, &c. His peractis quamdiu moratus est Bathoniæ, à paroxysmo convulsivo Baro noster mansit immunis, postquam ex intempestivo usu, & immoderato, etiam in ipso Balneo, tantum non Lethalem contraxerat; quod Literis ad Cl. Willisum testatum dedi, qui Adolescenti Prænobili in Mandatis dederat, ut à Thermis Calidissimas abstineret, priusquam Curæ Nostra Patiens Nobilis se Commisit, qui tempore baud ita longo post Convulsus obiit. Generosus etiam post Vinorum tenuiorum Serotinum potum Regalis Balnei scatebras Calidissimas mane inconsulto adiens, & in Balneo solito diutius manens, post egressum è Thermis, antequam lectum recuperavit, partibus omnibus contractus, & mire convulsus, opem Nostram imploravit 11 die Septembris 1690. & Sanus evasit.

His adjungenda foret Historia Virginis quondam Prænobilis, Honoratissimorum Parentum spei Unicæ, Illustrissimi Comitæ Wiltoniensis postea Uxoris, quam motibus Convulsivis vexatam, quum Thermas, & Aquarum potationem cum periculo vitæ solum tentaverat, ab affectu Soporoso Caroticove, Lethargo simillimo lethali ferme, consiliis meis secundante DEO, recuperaveram. Verum quum Symptomata, ad passionem dictam Hystericam proprie spectent, de eadem inferius suo loco differam.

Notandum

Notandum interim hoc in loco *Paralysin* interdum *Convulsioni* adjunctam affectum istum Constituere, quem *Paralysin Tremulam* vocitare solemus, in quo *Convulsi* motus leves perpetui existunt. In hoc affectu complicato distinguendum quinam affectus alteri prævaleat. Si *Convulsio*, *Thermæ* minus conveniunt; si *Paralysis*, utiliores evadent. Expectandum etiam an *Convulsio* transire, aut mutari possit in *Veram Paralysin*, quæ in puerili & juvenili etiam ætate Sanationem à *Thermarum* usu non raro admittit, ut & *Tremula Paralysis* interdum, quemadmodum Capite 15. N. 26. videre licet.

De Nocementis
Thermarum
Bathon.

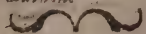
Usus in Paralyfi
Tremula.

Morbus Arti-
cularis.

In *Podagrâ*, (& *Affectu Rheumatico*) ingruente paroxysmo, à *Thermis* abstinendum Communi omnium Incolarum ore sancitum est, *declinante* vero, aut *finito*, ad roborandos articulos *Thermæ* conducunt. Quum enim humores in paroxysmo in fluore sint, & *Thermarum* calor fluxum promoveat, inchoato jam, aut appropinquante paroxysmo, à *Thermis* temperare prudentissimum est. Postea vero articulos imbecilles redditos, vi solita fotoria, *Thermæ* corroborant, & calore etiam blando fomenti more majoris, humorum reliquas dissipando discutiunt. Vide quæ ex *Avicennâ* notavit *Bauhinus* in fine Capitis de *Lue Venerea*. Quam autem periculosæ aleæ plena res sit humoribus in corpore scatentibus, sine debita humorum evacuatione prævia, in *Thermas* immergi, inde satis constat, quod plures noverim, qui *Thermas* ingredientes, Cæterâ sani, in artuum omnium motum abolitum ex improvise inciderunt, de quibus in *Historiis*, quæ superius traduntur, plures occurrunt, & in *Sclopetarum* *Fabro* *Regio* & *Devonienfi* eminenter apparet. Novi autem *Podagricum Bathoniensem* qui Tumore, Inflammatione, & dolore excruciente admodum vexatus, *Reginensis Balnei*.

D. Rier
Gibbes.

De Nocuentis
Thermarum
Barbon.

Balnei parti *magis* Temperatæ, vulgo *The Parlour*, sævientibus Cruciatibus, & remediis aliis *incassum* tentatis, se *ultra* commisit, & à prædictis symptomaticis excruciantibus *liber* evasit. Ex ipsius ore hæc habui 21. Aug. 1688. *Hæmorrhoidum* etiam intumescientium *dolorem*, simili modo ac *Thermæ* ipsæ in *Podagra* sedare Capite 10. retulimus.

Notandum quoq; Doctissimum Virum *Gulielmum Turnerum* M. D. scripsisse se *Thermarum* usum in *Articulari morbo* mirum *invenisse*; quod ut *aliorum*, ita *Milesii* cujusdam *Histrionis* exemplo confirmatum dedit, ut *supra*, cap. 10. versus finem dictum fuit. Inter *Historias* etiam memoratas *suprà*, *Ricardi Pepys* Mercatoris *Londinensis* *Experientia*, & *Testimonium*, quod manu *Senis* optimi Signatum habui, *idem* confirmat, & de articulorum *corroboratione* extra paroxysmum, aut *finiente* illo *Thermarum Temperatarum* ope intelligendum est. Et quidem quum *finito*, aut *finiente* saltem paroxysmo *Mitiores* *Thermæ* in hoc morbo videantur *magis* proficua, *Podagricos* aut affectionibus *Rheumaticis* laborantes ante *Paroxysmi declinationem* *Thermis* committere, *Nobis quidem est Religio*, unde hodie, 30. viz. *Novembris* Anno Domini 1685. *D. Arthurus Sherston* Senior *Bathoniensis* Incola, *rheumatismo*, & *doloribus arthriticis* miserè afflictus, & consiliis meis, ab iisdem *magnam partem* liberatus, ad dolores *mitigandos*, & humorum *reliquias discutiendas* *Thermarum Regiensium* vires, *Brumali Tempestate*, me jubente, experturus est, quæ, post aptorum remedium *alterius generis* usum, lassatis *Membris indolentiam* magnam, & *robur insigne*, *afflatu* quodam, communicarunt. *Idem* anno 1688, quo hæc scribo ab illo tempore à prædicto affectu se *Sanum* agnoscit.

Vid. Cap. 15. N.
§ 2.

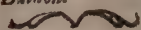
De Nocumēti
Thermarum
Barbon.

Flatus Hypo-
chondriacus.

De *Flatu* vero *Hypochondriaco* impræsentiarum nihil aliud dico, quam quum *fermenti in Ventriculo vitium*, inter morbi hujus causas *primarias*, Nobis saltem videatur *præcipua*, unde *Cruda nimis*, & *flatulenta materia Sanguini* communicatur, & *Lien* forsan humoribus *Tartareis primo* obstruentibus, tandem *schirrosis* postea abundet, corpore ipso utri liquore nondum debite fermentato pleno, reddito *simillimo*, abs aquarum *barum* Thermalium fermento, *externe* communicato, morbum hunc *scæviorē* existere, mirum non est. Ita fermentum *pani*, & *Cerevisiæ*, eā qua par est, *quantitate* additum, meliorem utriq; statum conciliat; mole vero *plus justā* commistum, in morbum *utriusq;* & ægritudinem evadit. Novi autem *Hypochondriacum*, qui in *fibrarum Ventriculi & Intestinorum imbecillitate*, & *tono à flatuum distensione & hypercatharsi*, injuria affecto, ab *externo* Thermarum usu levamen magnum accepit. Vid. Cap. 15. N. 75. De usu *interno* suo loco dictum; jam vero, quum *eodem* spectant, ad *Germanum* fratrem *Affectionem Hystericam*, unde quid de *Flatu* etiam sentiri debeat, intelligendum sit, descendendo.

Passio hæc *Hysterica* dicta, *Fermento* cuidam *Ute-Hysterico* vitiato, aut *abundanti* nimium, æque ac *alteri passio*. in *Ventriculo* erranti *Stomachico*, *Flatus* dictus *Hypochondriacus* ortum suum, & originem debere videtur; unde *fæmineo* generi non solum tribuitur, sed molliori etiam *utriusq;* *Sexus* indoli communis esse solet. Quum enim *Fermentum Uterino* simile, aut in *Ventriculo*, aut in *aliis* quibuscunq; cavitatibus natum, in *Viris* etiam latens, sese exerit & *potentia* sua in *actum* producit, *affectionem Consimilem* creat, ut *Willisius* pridem observavit ab *hysterica passione*, (in *viris* præsertim *delicatulis fæmineo* temperamento, *rufisq;*

De Nocumennis
Thermarum
Bathon.

Cl. Maperii
scripta
a. 1680. 12.

rufisq; capillis, præditis) haud multum diversam, ut in D. Christophoro Norton Eboracensi Armigero, olim me notasse meminerim, qui *Thermarum* vires sæpius expertus, parum Juvaminis inde recepit sed Paroxysmorum ab *Hystericis* nihil abludentium recurſu, & ferociâ, diutius affligebatur. Balnei siquidem, sive *Thermarum*, fermentum innatum, illud intra corpus ita exacerbavit, ut Leonem nitentem prius expergefecerit, & malum unum alteri accumulatum dederit. Balnei etiam calor humores peccantes, & fermentum uterinum eodem fere modo, ac rheda, agitare solet, cujusmodi vectionis motum Symptomata *Hysterica*, tam inducere, quum intendere statim apparebit. Ita Cerevisia nondum fermentata lagenis inclusa, & cum sæcibus agitata, majorem flatum, & distentionem producit. Quid autem de hac re senserit Vir Doctissimus, Joannes Maplet, cujus Medici Clarissimi Epistolas Medicinales publici juris facio, cujusq; scripta plura Latina Prosaica & Metrica, Historica, Philologica, & Medica, Lucinam faventem expectantia, penes me sunt, ex hac ejusdem historia, suo more, id est, accuratissime delineata, quam è MSS. ejus *γλῶσσο* loco, huc transcripsi, videre licet. Historia autem manu sua nitidissima exarata sic se habet :

“ Virgo Nobilis, Anna Lee, hystericè affecta,
“ quum amicorum in gratiam, multorum dierum
“ iter ad *Aguas Calidas* in eadem cum ipsis rheda sus-
“ ciperet, longe gravius inter transeundum, quam
“ pro consuetudine, ab utero laboravit; Istiusmodi
“ vectionis motu, Symptomata omnia præter opinionem
“ intendente Confecto itinere nihilo melius se ha-
“ buit, adeo ut paroxysmos depellere, majorem in
“ ferociam concitatos, & Crebrius recurrentes, imo
“ &

“ & diutius instantes, opus arduum invenirem, ex-
 “unte mense *Augusto* 1665. accersitus. Neq;
 “enim *Communis* cum *aliis* fuit horum *Typus*,
 “quippe præter ventrem turgidum, suaq; auctum
 “mole, subitanæ motiones solebant *lacertos* concu-
 “tere, *manusq;* expansas uno quasi momento *con-*
 “trahere & rursus *laxatas* oculi nictu comprime-
 “re, ut jactatione *convulsiva* partes istas fuisse
 “*tortas & correptas* meritò fuerit censendum.

“ *Genus* proinde *Nervosum*, cum *Utero*, quoties
 “iste afficitur, in *consensum* trahi, ratum habui;
 “quum præterea *oculorum & oris* Torturam in pa-
 “roxysmis *hystericis* irritatam, non semel ante
 “vidissem: qui sane paroxysmi, *an motus non sint*
 “verè *convulsivi*, videtur disquisitione dignum.
 “In hac autem ægra *libertas anhelitus* parum fuit
 “restricta, ita ut *Tussiculam* æmuleretur, sed *Caput*
 “mali immune semper, & quoad officia sua sin-
 “gula *integrum* permanfit. In curatione *nihil e-*
 “rat prætermisum, quod à *vulgari* suggeritur
 “*praxi*; neq; *Catharsis*, neq; *Phebotomia*, nihil quod
 “esset *admovendum*, nihil quod *sumendum*, speci-
 “ficis quoq; ad opem conquisitis. At ita *parum*
 “promovimus, verum hac præparatione quasi mu-
 “nita *aptior* videbatur quæ *Thermis* insideret. Sed
 “quid ni *Thermæ* conducerent? *Novi* equidem
 “*Passionibus Hystericis* multo gravius hac *Virginē*
 “afflictas, tametsi alia quædam forma *correptas*,
 “quæ ex artis cautela, in *Thermas* immersæ, *asci-*
 “verunt inde Sibi mirum levamen, & si minus
 “primo anno, secundo tamen ad eas accessu, *libe-*
 “ratæ abierint, & tales *perstiterint*. Nostre tan-
 “dem huic ægræ ut *Thermas* experiretur *Autor*
 “fui, ac de his quæ forte *contingerent* præmo-

De Nocuentis
Thermarum
Eaibon.

nui, fore, scilicet, ut provocaretur paroxysmus, cum in *Aquis* incalesceret. Quod factum comperit, idq; etiam secunda vice, metu passionem *Hystericam* æque ac ipsæ *Thermæ* accelerante. Ideoq; perterrita, à *Balneatione* abstinuit neq; *Thermarum* vires postea exploravit. Atqui tamen ad diligentem in eas ingressum ægram ipse hortatus fuisset, nisi ita dispositam consuissem quæ facile in *Hecticam* delaberetur. Hinc *Passionem* dictam *hystericam*, à *Thermis* provocari plane constat; ea autem fuit Doctissimi *Mapletii* in *Thermas* benevolentia, ut illam iudicii sui acerrimi acutissimam aciem hebetare fere siverit.

Hoc autem de *Thermis Temperatis* intelligendum. Nam de *Thermis Calidioribus* in Epistola altera ad Eruditissimum virum D. *Gualterum Needham* scripta: In affectibus Convulsoriis & *Hystericis* à *Balneis* ferventioribus semper timui utpote quæ sive vaporibus, sive particulis spasmodicis, irritamentum quoddam subministrasse semper observavi. Et de prænobili Domina Noel eodem modo affecta, ibidem ita scribit: Placuit deniq; Nobilissimæ Domine *Thermas Crucis* cum Regiis permutare, me quoad vicem unicam permittente, non autem suadente, vel Consulente; sed multa ægritudine, & pluribus paroxysmis illud Domine Experimentum stetit. Idem etiam alibi in Epistolis passim tradit, & in Nobili Domina *Twisden* insigniter apparuit, de qua vide *Observationes Mapletii*.

Clarissimi hujus Viri Historiæ alteram adjungo, Virginis nimirum Nobilissimæ, in Convulsione superius memoratæ, quæ sic se habet. Domina *Margareta Coventry*, Illustrissimi Herois, *Gulielmi Baronis* proles unica, Convulsionibus *Hystericis*, *Cerebri* etiam,

etiam, & Nervosi generis affectibus spasmodicis obnoxia, Cl. Willisi hortatu, anno 1674. ad *Thermas* accessit; pota autem *Crucis* Balnei aquæ tantum libra una semis, & easdem *Thermas* Temperatas vix ingressa, affectus *Convulsi* pristini redeuntes, instarunt adeo, ut tandem in affectum *Soporosum* desinerent, *Lethargo* simillimum. Jussu matris amantissimæ, sæminarum optimæ, ad Cl. *Willisium* scripsi, ut de ejusdem mente, mater mente pendula certior fiat, ad quam, ab *Humanissimo* illo Viro, mei amantissimo, ita fuit responsum:

“Doleo, *Vir Clarissime*, infelicem Successum quem
 “lectissima Domina M. C. nuper à *Balneatione*, &
 “potu aquarum *Thermalium* vix libatarum repe-
 “rit. Fuit illa jampridem *Cerebri* & *Nervosi* ge-
 “neris affectibus obnoxia. Nam solebat interdum
 “vertigine, & levi *avertione* corripì, cui *Stupores* in
 “artubus, & *spasmi* leviores succedebant, &c.
 “verum *infortunio* accidit, dum morbos *minores*
 “subigere nitebamur, Leonem prius dormientem
 “expergesieri. Vix enim tentare *Thermarum* usum
 “cæperat, quin Sanguis & humores commoti, & in
 “turgescētiā acti, *Cerebrum* prius imbecillum
 “petarent, adeoq; *Tenellæ* isti noxam exitialem
 “minitarent. Sed Deo Optimo gratias, qui *Vestram*
 “in usu *Remediorum* operam ita *Secundavit*, ut No-
 “bilissima *Patiens* ab *ipsis* *Orci* faucibus recupera-
 “retur, &c. Valde metuo *Balneationem* denuo
 “repetendam, ne cum *majori* impetu, idem malum
 “redeat; nec minus *Hydropotia*, *Probatum* in *Dia-*
 “bete *remedium*, hic suspecta videtur; quippe ve-
 “rendum est, ne *Lympha* in *Vasa* traducta, cum
 “à *Sanguine* imbecilli Subigi nequeat, rursus *Cere-*
 “brum petat, & vitiosos humores secum trahens,
 “Z z 2- priq-

De Nocumentis
Thermarum
Bathon.

"priorem crearet *Lethargi* tragædiam, &c. Vid. Epp. Medicinales. A *Balneatione*, & *Aquarum* etiam *Thermalium* potu ægrota *Præn-obilis* omnino abstinuit, & remediis intermis externisq; ex præscripto nostro debite paratis, salutem *pristinam* Nobilissima *Patiens*, benedicente Deo, felicissimè recuperavit. Demum vero Illustrissimo Domino *Wiltoniæ* Comiti feliciter nupta, nuperis annis, ut audio, magno amicorum luctu, vitam morte commutavit.

Thomæ Ma-
thew de
Castlemenisse.

Secus autem ac *Prænobili* huic agræ accidit *Illustri* sæminæ, *Fortissimi* & *Ingeniosi* in *Glamorganensi* comitatu, apud *Cambro-Britannos* *Australiores* *Armigeri* *Uxori*, quæ motibus *Convulsivis*, & *Hystericis* tentata, & quoad *Balneationem*, & *Thermalium* etiam, *aliarumq;* *aquarum* *potationem*, à quibus non dico, male *Tractata*, apud locum ipsum Circa annum 1672. *intempestive* nimis obiit, postquam *Clarissimi* *Viri* *Joannis* *Maplet*, & *meis* etiam *consiliis* olim usa, *sanitati* *pristinæ* *Thermis* non *Juvantibus* restituta fuisset.

Notandum vero, tametsi *Thermarum* *magis* *ferventium* calor *primo* *ingressu* *paroxysmos* *hystericos* *excitare* soleat, *diurno* tamen *eorundem* *Thermarum* *usu* *paroxysmos* *istos* *interdum* *mitescere*, & tandem *desinere*. *Instantia* non *vulgaris* habetur in *Nobili* *Virgine* *Domina* *Wyld*, de quâ *Mapletius* in *Epistola* ad *D.D. Fraser*, de eadem. Hinc igitur *mutandi* *Thermas* & pro *Crucialis* *Reginales*, & *Regias*; pro *mitissimis* *calentiores* *substituendi* *Dominae* *Autor* fui: quanquam *Calidissimas* *sibi* *infestas* *antea* *offenderat*, cum de *earum* *viribus* *bis* *terve*, *explendi* *animi* *causa*, *periculum* *fecisset*. Ab isto enim in *calore* *excessu*, *agitatus*, *commotusq;* *Uterus*,

rus, *cujus* elevati vapores suffocationem non semel peperere. Jam autem, per gradus potius, quam per saltum assurgens, Regineis, Regiisq; prout cæli aerisq; mutationes subinde suadeant, se totam dat; neq; hæcenus strangulationem ullam, aut incommodi quicquam, istis ab Aquis percepit. Ita priores infessus Equi ullum insanum fere, frequens vero equitatio, insanum prius Mitem reddit. Hinc ratio apparet cur in Domina Lee prædicta primo in Thermas ingressu Histerice affecta repetitum Thermarum usum, nisi in Hecticam prona fuisset; suavisset Mapletius. Priores itaq; in Thermas ingressus paroxysmos Hystericos ex hac instantia excitare solent, Diuturnior autem earundem Thermarum usus domare consuevit.

Tabes Anglica, à Pthisi Veterum distincta, eo quod nec pulmones Ulcere laborent, nec spatium Sanguinis, Ulceris non raro anteambulo, unquam observetur, (sed in penuria, languoreq; spirituum, totius corporis macie, rebeli Sanguinis dyscrasia, & Succis nutritii depravatione longa, qua ab Atrophia distinguitur, consistit) juvamenti parum à Thermarum usu recipit. Quum enim fortior Thermarum Calor externus, peccantes humores, & superfluos, discutiat, languescentes spiritus, & infirmos prius, magis prostermit, & Percussoris cujusdam apud Diogenem Laertium memorati, * Æscalapio à Cynico in anathema suspensi, more, in faciem procidentes, humi conterit, & allidit, quum spiritus è contra erigi debeant, & invigorari. Contrarium quidem fateor, evenit in Paralyfi, verum quum sæpius in spirituum influentium meatuum obstructione, quam languore spirituum incolarum, ut in Tabes, causa sit, Thermae obicem removendo, opem præstant. Infimum

Tabes Anglica.

* Cujus Historia e cujuscuq; generis scriptoribus, a me quondam concinnata, prælo paratur.

De Nocuentis
Thermarum
Barbon.

Nephritis.

finum autem *Caloris* gradum & moram in *Ther-
mis-breviore*, *Tabidis* quibusdam *robustioribus* so-
leo concedere, quæ *lactis* instar, aut *Aquæ Dulcis*
Balnei, spiritus imbecilles fovendo, fermentum com-
municando, & humores intercutaneos *blande* discu-
tiendo, spiritibus languentibus *vigorem* conciliant.
Vide de hac *Tabe* egregie differentem *Theophilum*
de Garenciers, libello inscripto *Angliæ Flagellum*.
Idem etiam de *Hæticis* dicendum, quorum calorem
in habitu corporis hospitantem *Thermarum* calor,
major saltem, *vehementius* intendit.

In *Nephritide* solenne semper fuit apud *Batho-
nienses* Medicos, ante ingressum in *Thermas*, un-
guentum, ut vocant, *Defensativum* *Lumbis* applicare,
qualia sunt *Rosatum*, *Comitissæ*, *Infrigidans Galeni*,
&c. ne *Thermarum* calor dolorem exacerbaret.
Quosdam etiam *Novi*, *Balnei Crucis* *Calore leni*,
& *blando*, qui in hoc affectu fomenti vicem ge-
rit, in doloribus *levatos*; & ita quidem, ut se in-
de *adjutos* dixerint. *Potum* autem *aquarum Ther-
malium* in hoc morbo *prodesse*; *Lavationem* vero
potius *obesse*, præsertim si in *Thermas* *Calidiores*
diutius immergantur, ut *experientiæ* consonum,
constans fama est. In prædictis quidem affectibus
Universis, & *singulis* *Crucis Balnei* usum præ cæte-
ris commendo. In *Passione* autem *Hysterica*, af-
fectione *Hypochondriaca*, & *Convulsione*, à primis
in *Thermas calidiores* ingressibus, *paroxysmos oriri*
certissimum est; utrum vero *diuturnior* earundem
Thermarum *usus* *paroxysmos* dictos *minores*, &
taudem *nullos* reddat, ut in *Hystericis* *Mapletius*
modo observavit, ipsi viderint quibus in morbis
nuper memoratis *Thermæ* sunt usui.

Haftenus

Haftenus de morbis *internis*. In *Externorum* genere unum adjungam, cui *parum* levaminis à *Thermi* accedit; is est *genu Tumor* quidam mollis & *Phlegmaticis*, quem ad *Εμμενναίων* classem *Samuel Bavius* M. D. & Medicus haud ita pridem *Bathoniensis* Celeberrimus, referre solebat. *Rectius* autem ad *Οἰσμητῶν* tribum pertinet, & non à *flatibus*, quibus *Thermæ* sunt remedio, sed à *pituitâ viscidâ* membranis, & *Tendinibus* tenaciter adhærente, quod Tumorem hunc a vera *Gonagra* disternat, ortus, ut in *Epistolis Medicinalibus*, in Medici cujusdam Fratre, ad Fratrem Medicum, probatum dedi. *Pituita* siquidem *viscida* à *Calore Thermarum* dissipante *Tenacior* reddita, & *Pelidæ* stomacho graviori prædita, *Thermis* haud cedit, sed ob calorem partes *tenaciores* dissipantem discutientemq; *Contumax* multo magis & *rebellis* observatur. Falli itaq; hinc patet *Joannem Bauhinum*, qui *Thermas Bathonienses* in hoc morbo commendat. *Oedema* quidem, inquit, quod ex frigido constat, & *contumaci adfluxu*, per *exiccantia* & *Calorifica* plerumq; discutitur, quorum multa diximus, & *peculiaris*, *Aponum Borbonium*, *Badenias in Austria*, *Bathonias in Anglia*. Idem *Tumor manum* etiam interdum occupat, adeo ut tam *Chiragra*, quam *Gonagra*, ab eadem plane radice progerminet. Huic etiam *Tumori* nec *Thermæ*, nec *Antliæ* opem aliquam insignem præstant, quarum adminiculo diu licet continuato, *Tumor* etiam *contumax*, ab *albedine*, & *intumescencia* sua *mollis* solet *parum* recedere, quemadmodum in *puella* hoc anno 1688. expertus sum, qui manu *sinistrâ* eodem laborans, post crebras *Batneationes*, & *Antliationes* plures, *nihil* aut *parum* levaminis inde accepit. Non nego tamen

De Nocuentis
Thermarum
Bathon.

Tumor genu-
um ædemato-
sus Thermis
ægre cedit.

Hist. Font.
Boll. 2. 3. 6. 63.

Gonagram

De Nocuentis
Thermarum
Barbon.

Quadam ex E-
pistollis Cl.
Mapletii.

Ep. ad D. D.
Bowles.

Domina F.

Gonagram flatu tensam magis & recentem remedium inde recipere posse, ut Annus 1689. in Francisco Heckington confirmatum dedit. Plura vellem, sed manum de Tabula. Tantum addo Tumores Calidos Balneorum Calidiorum usu multo magis Phlegmaticis augeri. Regalis & Longi siquidem Thermarum Calor magis intensus, istiusmodi tumores non tam dissipat, quam evocat, ut 10. Capite notatum Superius. Observavit idem Mapletius Epistolâ ad D. D. Quatremain pro Virgine Nobili Dominâ Dyke scripta Secundo A. D. 1668. Observandum, inquit, in Thermas Calentes, & sic vulgo appellatas, ingressæ Dominæ singularem Tumorem, quasi ferrore evocatum extractumq; intra tri-duvum contigisse. Imo, à Thermis iisdem (quarum facultatem paucis duntaxat vicibus experiri libuit) & ab embrochis ex Antlia Calentissima, semper magis intumuisse cum dolore adaucto partes affectus, mecum ægrotans ipsa animadvertit: è contra a Balneis Cruciatas, quæ genii sunt Benignioris, Symptomata omnia ad mititiam devenisse. Idem etiam inter Incommoda, quæ quotidiana in Thermas immerso affert, alvum pigram, dejectam appetentiam, sitim ingentem, & Virium decrescientiam, alibi enumerat, quibus omnibus Thermalis aqua intus sumpta remedio este solet. Notandum insuper, qui Hydrargyresin aliquando passi sunt, si Mercurius è corpore eliminatus non fuerit, magno sui incommodo, se Thermis commissuros; Mercurii siquidem vires diu latentes, profundiori tanquam è somno, Thermarum calor exuscitat, & per totum corpus diffundit, ac disseminat, ut in Illustrissima Domina eventus satis tragicus aliquando confirmavit, de qua consulendæ sunt Mapletii Epistolæ, è quibus etiam instantiam proponam,

proponam, quâ ut *cautè* se in *Thermas* immergant noviter gravidæ monentur. In Epistolâ enim ad D. D. Bate-
 pro Nobili Dominâ, Domini *Gulielmi Basset de Claverton* propè *Bathoniam* Equitis Aurati Conjugæ, itâ scribit : *Fuerunt etiam inter alia permulta, Thermæ quoq; nostræ Bathonienses in Subsidium vocatæ, semel sub * alterius Medici ductu, semel in-*
 super sub meo. Prior * autem Medicus, illustriori famæ suæ (illa namq; consuevit audacem instillare genium) Confusus, Dominam sætu quamvis intumescen-
 tem Balneo Crucis multos per dies Commisit, studi-
 oq; non intelligibili abortum ex professo sollicitavit : factus tandem voti tam incongrui Compos Dominam ab eo tempore nunquam ingravidatam alienæ temeritatis luentem pænis reliquit. Plura vide in Epistolis Medicinalibus.

De Nocumen-
 tis Thermo-
 rum Bathon.

R. Peirce
 M. D.

Error autem hujus Medici *Bathoniensis*, totius orbis Medicorum judicio, *Censurâ* dignus apparuit, quod prænobilem Dominam in primis ingravidationis mensibus, *Thermis*, quæ *Catamenia* provocare solent, diutius commiserit. *Thermæ* autem *Temperate* mensibus postremis & paulo ante partum, uti solent incolæ, moderatè usurpatæ idem non efficiunt, sed sanguinem circa uterum reddendo fluidiorem, *Lochiorum* fluxum liberiores in *Puerperio* procurant. Eundem etiam ad vivum depinxit ejusdem Doctissimi & vere Medici perelegans calamus, Epistolâ ad Eruditissimum virum D. D. *Gualterum Needham* M. D. *Londinensem* jam in *Vivis*, in gratiam prænobilis Dominæ *Noel*, ejusq; filii. In filiolo ejus recidivæ signis haud *Elucescentibus*, alius quidam Medicus *Nobilissimæ* Dominæ alicubi occurrit, qui dictis & gestibus officiosis, *benevolentiam ipsius aucu-*
 Aaa parus,

De Nocuentis
Thermarum
Bathon.

patus, in Consiliis pro redintegrando filio Mihi associatur. Auditæ autem præscriptorum seriei; ac methodo, cum superaddendum nihil haberet, sententiam suam Matri declaravit, verisimile esse ab usu tot insignium præsidiorum habituram ipsam aliquando sanum filium. Hactenus candide. Postea in Consultationem pro Matre ipsâ adscitus, aliter se gessit, cujus Dolosi perfectam effigiem, mallet ego alloquiis potius depingere, quam calamo descriptam ad Te Transmittere. Eventus fuit, Thermis Crucis cum Regiis vice unica permutatis, Mater prius Convulsiva, paroxysmis pluribus affligebatur. Et cum Filium in Thermas Regias secum deferri (ex Medici nuper memorati consilio) mater voluerit, Is in febrem præcipitatus, atq; etiam in Catarrhum, ab ambientis frigore, post Embrochationem sub Antlia Regia & sudores immensos oriundum, dies aliquot male se habuit; quod quæ de usu Thermarum in Convulsivis motibus dicta sunt, ulterius confirmat, in quibus Thermæ Calidiores diutius, imo interdum una tantum vice usurpatæ, nunquam non incommodum attulere. Quæ vero de Gregario milite Hiberno in Capite de Effectis supra occurrunt, de Paralyfi Tremulâ, potius quam de Motibus Convulsivis intelligenda sunt. Quando enim motus Convulsivi minuuntur, aut penitus desistunt, Paralyseos Curatio Thermarum Calidarum usu feliciter succedit, ut superius in hoc Capite, ubi de Convulsione sermo factus est, luculentius apparet. Hæc de Thermarum Nocuentis, inter alia ejusdem indolis non pauca, aliter quam in Praxi Medica, nisi post fata, neutiquam revelanda, quæ in publicum Eruditorum Commodum, impræsentiarum nobis Communicare placuit. Quibus addo Capitis Embrochationem Caute & non sine

Cap. 16. *BRITANNICIS.*

363

De Nocumensis
Thermarum
Balne.

Hist. Font. Boll.
l. 2. c. 15.

Rob. Maſonus
LL. D. moritur
apud Ther-
mas.

sine magno iudicio adhibendam esse, ne humores
peccantes, *Antliæ* aquæ impetû & calore, ex
hoc monticulo, in planitiem subjacentem minus
commodè præcipitati, *Paralyses*, motuum *imminu-*
tiones, imo motum interdum omninò abolitum, in
artubus, & partibus quibusdam aliis intermediis,
producant. In Εὐβοῖᾳ, *Corſenæ Balnei*, plurimi sa-
lutem quærent, inquit Bauhinus, capite calido *Siccoq;*
& *destillationibus* falsis calidisq; affecti; quibus tan-
tum abest ut profint, ut mirum in modum obsint, &
graviter noceant. Hujus rei instantia haud vulga-
ris est Robertus Maſonus LL.D. qui ad præcaven-
dam *Apoplexiam* *Antlia* in Balneo perſusus, statim ab
egressu vitam morte commutavit, unde Mens, ut in
Epitaphio Mapletius, tandem corpore soluta, purior velut
è Balneo ad Cognatos spiritus evolavit. Epitaphium
vide in *Antiquitatibus* Bathonicis de Ecclesiâ, Capi-
te Tertio. Noxam etiam in puerulo *Tineâ* Capi-
tis laborante Obs. 24. memorat Mapletius, cui
Antliæ irrigationes & *Calaplasmatum applicationes*,
nimis frequenter, & sine intermissione puerili ætati
debitâ, capiti applicatæ, humorem noxium resolvendo,
deorsum pellendo, & quam par erat festinantius trans-
ferendo, & præcipitando, linguæ paralyſin, (a qua
remediorum quorundam ope postea sanus evasit) brevi
dederunt. Alios novi, qui ab *Antliæ* usu male
administrato, & oppilantibus humoribus artubus
præcipuè inferioribus tenaciter impactis, ad mortis
usq; diem imbecilles, & remediis cujuscunq; generis
incaſſum adhibitis, omni motu destituti manserunt,
quemadmodum evenit in *Ægroto* Capite 15. N. 26.
qui Capite laborans, & contra consilium meum
Antliarum embrochationibus immoderatis, & minus
tempestivis diutius assuetus, obiit *Paralyticus*, post-

De Nocuentis
Thermarum
Bathon.

quam *idem* illi fatum eventurum prædixeram. Generosa etiam fœmina in *linguæ paralyfi* à capitis embrochationibus loquelam *injuria* majori affici, & diminutam sensit. Idem incommodum ab Antlia in *Trunci* aut artuum doloribus & tumoribus, ac in *Capitis* affectibus verendum non est, eo quod Nervi originem à *Cerebro* fumentes, & venæ majores à *capite* descendentes humores utriusq; noxios & superfluos *inde* soleant facilius deducere. Et quidem quum *Antliatæ* aquæ Calor *magis* intensus immediate verberando, nervosas & membranosas partes soleat *contrahere*, è re foret inter antliandum membrum affectum aliquantulum *subter* aquas tenere, ut decidentis aquæ Calor, mediantè aqua in superficie nonnihil *fractus*, dolenti membro optatum *commodum* absq; *incommodo* affigat. Verum quum Capitis Antliatio *momenti* multum aut *periculi* in se contineat; ad tutiorem hæc in re processum Exercitati *Medici* judicium & *verba* hîc subjungam: Is est *Joannes Bauhinus*, qui ut omnia perfecit *egregie*, ità de hac re *perspicue* è *Baccio* disse-
ruit: 'Propria vero, inquit, innatæ ac infixæ capi-
'ti materiei discussio est ad *Ducciam*: hæc enim
'discutiendo ac exiccando statim hæret, continu-
'am (ut dicunt) tollit causam simul, atq; affectæ
'particulæ *imbecillitatem* corroborat.

De Therm. Boll.
L. 3. C. 12.

Loci tres.

Bregma.

'*Tribus* autem locis in Capite suscipitur *Duccia*
'pro affectus ratione. Aut enim affectus est *toti*
'*Cerebro*, & *toti* Capiti communis, ut *Catarrhus*,
'*Cephalea*, *Lethargus*, *Stupor*, *Vertigo*, *Apoplexia*,
'*Epilepsia* *Memoria læsa*, *Mania*: tuncq; in *Breg-*
'*mate* ubi *Suturæ* se incruciant, & *cranium* rarius
'est ac tenuius, *Duccia* suscipitur. Aut *certam* ali-
'quam occupat *partem*, ut *Catarrhus* ad *oculos*
'ad

'ad *Dentes*, ad *Aures*, *Surditas*, & *Hemicrania*; &
 'tunc pars ipsa affecta, ubi commodè fit, vel com-
 'muniter *bregma* ipsum, subjicitur. Aut *caput* quidem
 'ipsum origo est, cæterum affectus ad inferiores ex-
 'tenditur partes, quales sunt *affectuum nervorum* major
 'pars tuncq; circa *occiput*, ubi *Nervi* incipiunt ad sub-
 'jecta membra descendere, suscipienda est *Duccia*.
 'In universum autem ad *Duccie* usum habenda
 'ante oculos ea *Archigenis* præceptio est, Autho-
 're *Galeno*, 6. de Sa. Tu. *Quod Aquarum Calidarum*
 'sponte manantium usus noxius est *Capitibus* natura
 'Calidis; Quod nos declaramus experientia, visos
 'multos in *Balneis*, qui robusti quum fuerint, &
 'Capite natura Calido, aliquo tamen ex *frigidita-*
 'te affectu *Capitis* laborantes, putà vel *Hemicra-*
 'nia, vel *Surditate*, vel *debilitate viscerum*, vel
 'Vertigine, & similibus, hos ad usum *Duccie*.
 'Calidarum aquarum, duo nozarum præcipue ge-
 'nera incurrisse. Aliis caput incaluisse, ac vel
 'inflammatione, vel febre fuisse correptum. Aliis
 '(quod pejus est, & frequentius) *vehemens* in capi-
 'te *defluxio* oborta est, sive in *Thoracem*, sive in
 'aliquam aliam *nobilem* partem, ac veli repente
 'suffocatio supervenit, maxime non bene prius
 'præparatis & purgatis corporibus, vel aliquis gra-
 'vior priore affectus incidit. Huc usq; de *Ther-*
 'marum Noxis tam in *Medicorum Thermis faventi-*
 'um cautelam, quam *ægrorum Thermis utentium*
 'Commodum visum erat Nobis ad alia properanti-
 'bus *impræsentiarum* differere.

Coronidis autem loco, subnectendum restat, cum
Thermarum usum externum in *Lue Indica* *Jonesius*
 probaverit, ut *Capite* 10. dictum est superius;
 morbum istum *Thermas* exacerbare potius, quam
 lenire.

De Nocumtis
Thermarum
Bathon.

Pars affecta.

Occiput.

A. Baccii Ex-
perientia.

Nozarum genera
duo.

De usu Thermo-
rum in Lue
Venerea.

De Noemen-
tis Therma-
rum Bathon

lenire compertum. Quum enim ex particulis *Venuatis*, *Pungentibus*, & *acribus*, quæ Nervosas partes, membranofas, & præcipue *periostium* infestare solent, constet, Thermæ præsertim *Calidiores* in hoc morbo haud secus ac fermentum *Stomachicum* & *Uterinum* in Passione *Hystericâ*, & affectione *Hypochondriacâ*, acriores particulas calore suo ita commovent, & in *choream* agunt, ut qui calore *lecti* exacerbari solent, intenso magis *Thermarum* calore magis moti, majorem multo creant molestiam, unde *Thermarum* usu *Cacodæmon* excitatur solum, non comprimitur; & an morbus adsit, dolores veteres renovati *luculenter* demonstrant. *Lue* itaq; *Venerèâ* affectis, præsertim *inveteratâ* *Lue* laborantibus, *parum* levaminis inde expectandum, nisi forsitan a *Caloris* gradu temperato, & sudoribus, cum dolore *magnis*, multoq; minus si *Hydrargyrosin* antea passi fuissent, de quâ re vide *Nobilissimæ Dominæ Historiam*, inter *Epistolas* *Mapletii* 3. *Aug.* 1659. *Generosum* etiam quendam *novi*, qui, *Clarissimorum medicorum consilio*, in hoc morbo, ad *Thermias Londino* transmissus, & sub manibus in *pejus* ruens, a me brevi remandatus, diem suum *domi* obiit. Alios etiam *Thermarum* usu *vexatos*, neminem autem adhuc absq; medicamentis, *Sanatum* vidi. *Fallopium* etiam de *Thermis* cap. 11. ubi de *Lue Venerèâ*: *Non utatur qui eo morbo laborat his aquis medicatis per Inseffionem, sed in potu tantum.* De qua re plura *Cap. 13. Quæst. 11.* verum hic imprimis audiendus *Cl. Bauhinus*, qui de hac re verba faciens ita ait: *Summa hæc est.*

Hist. Adm. Font.
Boll. l. 3. c. 69.
p. 278.

I. Imprimis operæpræcium est, ut morbus ipse sit medico & intus & in cute notus, qualis & quantus, an ferus, an benignus, & alicujus spei in Balneis

Balneis ministrandis. Feroci nimirum, ac magno af- De Nocumēti
Thermarum
Bathen.
fectui omnino Balnea erunt incongrua.

II. Deinde, ut id remedium non tentetur per initia; cum non ita difficile sit in fine, purgato viz. exacte corpore, ac fervore contagii intus extincto, ipsas saltem exteriores reliquias per Balneum absumere.

III. Tertiò, ut siue ad aliud eligendum sit Balneum constet id experientia non esse Solitum nocere Lue Venereà affectis.

Et Tandem, ut Balneum ipsum, seu jure potuum, seu Lavacri ineundum sit, usa constet esse Mite, & non adeo intemperatum. Tales videmus in Albulis prope Romam curari plurimos, vel eis aliqui uti innoxie, & tam potibus, quam lavacro; deniq; in aliis similibus aquis non adeo sulphuratis, nec Calidis. Contra, dum quidam ob aliam causam Stygianis uteretur Balneis, quæ sunt admodum calidæ, immemor jam præteriti contagii, vetustos sibi ex Balneo conscrivit dolores.

Verum ut hæc res lucem majorem recipiat, inferenda hoc in loco quæ idem Autor in prædicti capitis principio annotavit, cujus verba propositi Scopum attingentia heic subjungo. "De Lue autem Venereà ut privata est ratio in suis causis, & calidis & frigidis, & in tota curatione à cæteris morbis, ita privata quoq; ratio in Balneis esse debet. Hæc detestabilis & sacra lues, etsi varias in processu agat radices, duas tamen videtur habere primas differentias: Calidam scilicet intemperiem, totâ formâ naturæ operibus inimicam, & humorum crassitiem pro materia. Quapropter Hepar ut plurimum, veluti primariam quandam Naturæ arcem occupare solet. Et exinde tanquam Tyrannus cunctam sanguinis

"massam

De Nocumētis
Thermarum
Bathon.

“massam exagitant diverfos, nec singulis eisdem
“tenore producit affectus: sed pro *ſævitia* mor-
“bi, pro humorum, quas invenit, *qualitate*, &
“quantitate, pro *temperamento* patientis, & pro ra-
“tione, ac loco partium, varios. Ergo ſi is *calidus*
“affectus, & quædam *Hepatis* inflammatio eſt,
“haud poteſt juvari a *Calido*, & *ſicco* naturaliter
“Balneo. Si materia ut plurimum *phlegma* eſt craſ-
“ſum, & contumax, *diffundere* balneum eſt peri-
“culum, non *digerere*; obdurare, non *exiccare*;
“noxios *Sudores* excitare. Quæ pericula varii ſuc-
“ceſſus oſtenderunt ad balnea: quando noſtrorum
“veterum tempeſtate vix dum comperta tantæ con-
“tagionis ſævitia, qui ſe illis commiſerunt, rari
“aliqui ſenſerint utilitatem, plæriq; verò, aut in-
“flammatione alicujus particulæ, aut doloribus *junctu-*
“rarum, aut febris fuerint correpti; imo cùm
“viſi fuerint aliqui in *ipſis balneis miſerè periiſſe* in-
“eam ſuſpicionem poſuerunt balnea, in quoq; etiam
“alio morbo curando, ut ea perinde toto cœlo
“contraria, cæperint deteſtari. Quamobrem &
“Nos quoq; balnea naturalia pro curatione propria
“Luis Venereæ deteſtamur.

Quæſtio.

“Verum hic Nobis ulterius quærendum eſt: An
“qui paſſi ſunt Luem Veneream prohibeantur ob jam
“dicta pericula, in quoq; etiam morbo curando à Balneis,
“quæ aliqui illi morbo potuiſſent eſſe proprium re-
“medium.

Solutio.

“Ad quam quidem Quæſtionem, propter diverſa ex-
“perimenta, quibus viſum eſt balnea aliis ob hoc con-
“tagium nocuiſſe, aliis contrà, non tantùm non nocu-
“iſſe, ſed ad primariam feciſſe intentionem, & ſimul
“præteritæ Luis Venereæ reliquias percūraſſe; Idcirco
“duplici utemur diſtinctione, & ex parte Balnei, & ex
“parte

" parte *Balnei*, & ex parte *Contagii*. Quod *Balnei* De Nocumēti
Thermarum
Barbon.
 " est, aut *Calidum* intelligas oportet balneum, aut
 " *temperatum*, si *Calidum* existat, omnia haud dubie
 " balnea calida possunt patientes, vel passos jam Lu-
 " em *Veneream*, ad id genus pericula reddere ob-
 " noxios. Idcirco *Avicenna* (quod tamen *Seniorum*
 " quoq; *Medicorum* fuit institutum) simplicem quoq;
 " calidæ aquæ qualitatem *Articulariis* noxiam tra-
 " didit; quod (inquit) *is calor humores liquat, me-*
 " *atus aperit, juncturas humefaciendo laxat, ac ido-*
 " *neas eas efficit defluxionibus recipiendis*. Idipsum
 " usu venit in Balneis, quæ naturali calescunt
 " *Sulphure*, & verius quo magis calida, & pluri
 " *Sulphure* abundant, quod acrius & siccare, &
 " *colliquare* valent humores, iisq; exagitatis, vel
 " *febres excitari* periculum est, vel aliquas fieri,
 " *defluxiones*. Plerumq; tamen *excitant defluxiones*,
 " tum quia *Balneorum* id est *vitium commune*,
 " tum quia nullum est *Symptoma* magis peculiare
 " *Lui Venereæ*, quam *defluxionibus* conflictari, ac
 " *doloribus juncturarum*. Quodsi *Balneum tempera-*
 " *tæ caliditatis* intelligas, haud mirum, nec *defluxi-*
 " *onem id excitare* valebit, nec *incendere*, sed
 " *usum fore impunem sperandum* est, & forsan
 " *utilem Lue Venereæ affectis*: tum in *potibus*,
 " unde *Hepatis* adustio refrigeretur: tum in *Bal-*
 " *neis*, siccando ejus vitii relicta *ulcera*, atq; *impe-*
 " *tigines*: maxime vero si ex æquo cum *Balneo*
 " *ejus quoq; contagionis ratio* habeatur: num
 " *calidæ admodum* sit *intemperiei* ut in *principio*, & in
 " *juvenibus* plerunq; sit: tum enim *Balnei omne*
 " *genus eis* est *incommodum*: num potius sic *mi-*
 " *nus calidæ intemperiei*, vel quæ saltem *vetustate*
 " *refruxerit*: tum enim *Balnei usum sperabis im-*
 " *punem*,

De Nocuentis
Thermarum
Bathon.

"punem, uti diximus; quin imo & calidius forsan
"Balneum inveterato affectu tolerari poterit. Ad
"usum ergo; siue Lues Venerea sit primariæ con-
"siderationis in Balneis, siue potius alterius morbi
"consequatur intentionem: Summa hæc est, &c. &
"quidem de Thermarum usu in Lue Venereâ hoc
"in loco, hæc dicta sunt.

C A P.

Thermarum
lium
Brittonie
Examen
Concom
Partes
cipia.
res mag
beten,
embriona
nostica.
Non est
Cautio
caus
Brittonie
Vires.
Calculi
Deltim
Bathonie
pidarum

Quum
pium
Bathonie
passum di

C A P. XVI.

De Thermis Bristolensibus.

Capitis Summarium.

Thermarum Tepidarum Bristolensium situs. Bristolium Emporium Anglorum Nobile. Nundinæ Bristolenses Celebres. Thermæ Calidæ ex se. Examen Thermalium Aquarum. Thermarum Contenta. Cententorum quantitas, & proportio. Partes Salinæ, & non Salinæ. Thermarum Principia. Usus. Virtutes ad mentem Authoris. Vires magnæ ad Flatum Hyppochondriacum, Diabetem, & Febres Hæcticas. Ferrum continent embrionatum. Natura Diabetis & signa diagnostica. Vinum Xerrinum Bristolense optimum. Non est causa Diabetis. Claromontius refutatus. Cautio pro Chirurgis Bristolensibus, & mulierculis Clinicis. Cl. Mapletii, Medici quondam Bristolensis, Epistola de Thermarum Effectis. Vires, & præcipuè ad Ulcera renum, & Vesicæ, Calculum, aliosq; morbos, ex ejusdem Medici Doctissimi Epistolis aliis. Tobix Venneri M. D. Bathoniensis opinio de Naturâ, & Viribus, Tepidarum Aquarum Bristolensium.

Quum Capite Nono Tractatus hujus Aquæ Ru-
pium D. Vincentii facta fuerat mentio, ut
Bathoniensibus Vicinæ, decem quippe solum millia
passuum distant, operæpretium duxi de illa, hoc
Bbb 2 in

Aqua Rupis
D. Vincentii,

De Thermis in loco, paulo *fufius* differere, quæ inter Thermas *Bristolienfibus*. *Britannicas*, & Medicatas aquas *Angliæ* calentes celeberrimas locum habet haud immeritò.

*Thermarum
Bristolienfium
fius.*

Sitæ sunt *Thermæ* juxta *Bristolium*, Urbem Celebrem, & Emporium *Anglorum* Nobile, *Navibus*, *Mercibus*, & *Mercatoribus* opulenti abundans, haud procul à Tractu Terræ Cambro-Britannicæ *Wallia* vocato, inter *cujus* incolas, & totius etiam *Angliæ* negotiatores *Commercia* intercedunt cum *Bristolienfibus*, *Nundinis* præcipuè *duabus* magnis, circa *D. Pauli* conversionis diem, & *Jacobi* Apostoli Festum, *Septimanæ* *unius* spatio, *annuatim* celebratis; mille passus circiter extra Civitatem, ad *Glocestriensis* agri confinia & *Amnis* marginem, in loco confragoso, ad ingentium *Rupium* pedem, ubi, per *Tubum Metallinum* magnum, aqua medicata *Tepida* è Petra profluit, quæ *lapidibus* inter gemmas pretiosissimis *splendore* æmulis abundans, *Divi Vincentii* nomine appellatur, quem singulis æstibus, *quatuor* aut *quinque* horas, marina *Salfedine* tumens fluvius *Avon* inundat, adeò ut donec *refluxus* maris fuerit, aditus ad locum nullus pateat. *Bristolienfis* Civitas opulenta & Magnifica, *Comitatum* integrum in se comprehendens, ad bonum *publicum* promovendum prompta, ad excludendum, accessu maris, æstuantem fluvium, navavit operam, & aliquando illud *Civitatis* sumptibus effectum iri audio, quo ad *Balneantis*, aut *Bibentis* placitum, *Medicatæ* aquæ *Beneficium* quocunq; tempore aut *peti* possit, aut apparari. Jam vero aqua ista in *refluxu* maris, *interno* usui, & *applicationibus* quibusdam *Externis* solummodo inservit. Aliter in *Balneum* Tepidum, aut Subtepidum, aqua *Salutifera* evaderet, si *area* ad *Thermalem* aquam.

*Civitas Bristol
opulenta &
Magnifica.*

aquam excipiendam accommoda comparari potuerat. *E gemmatâ* etiam Rupe profiliens Aqua, Gemmarum maxime pellucida, & pretiosa evadit. Sin autem in *Balneum Aquæ Dulcis* promoveri poterat (& *Cives* promotionem meditari subaudio) in morbis istis in quibus *infimus* caloris gradus magis requiritur *Thermas* has, præ cæteris, necessarias existimo; & in *Tabidis*, & *Hæcticis* præcipue, quorum vires caloris gradus *Summus*, aut *Medius*, solet prosternere, laudes magnas, imo *primas*, mereri.

De Thermis
Bristolienſibus.

Aqua medicata
Rupis gemmis
præferenda.

Thermæ Calide ex se.

vid. Cap. 9. in principio.

Aquam hanc Medicatam, calorem suum, qualem qualem *essentialiter* obtinuisse, & non à *Thermis Bathoniensibus*, per modum *derivationis*, accepisse communis, probabile videtur, quod *Fermentationis* gradus *minor*, qui ob majoris aciditatis defectum, ultra *Teporem* non assurgit, in eadem appareat. Contenta etiam nonnulla, quæ in *Thermis Bathoniensibus* non observantur *ἰδιόου ἰσχυρίαν*, sive peculiare *Thermarum Temperamentum* arguunt. Aliter, longo isto *Milliariorum decem* itinere confecto, ex isto in *Balneis Bathonicis* exiguo Salis in aqua *Baistolienſi*, hoc supposito, remanentis quiddam, Sapore suo salso, & calore ab aquis *Subterraneis*, undiq; irrudentibus longius ante spoliatum fore credere absurdum non est.

Ab Ingenioso quodam, fateor, relatum habui se observasse fumum in fossa quadam juxta viam *Regiam* prope villam dictam *Dundry* in agro *Somerſetensi* haud procul à *Bristolâ* versus *Thermas Bathonienses*, qui *Thermarum Bathoniensium* Canaliculorum odorem naribus refricuit, *Balneumq;* *Aquarum Thermalium ibidem* institui posse suspicari. Verum donec ultra suspicionis ambitum opinionem suam promoverit amicus *Observator*, & *Balneum*, sive *Aquæ actu & naturaliter*

Joanne Aubrey
R. s. s.

De Thermis
Bristolensibus.

raliter calidæ quantitatem, *istic*, aut *alibi* inter utramq; Civitatem *viderim*, aut inventam certo fando acceperim, *Bristolenses* Thermas peculiarem *Teporis* sui causam *in se* continere non dubitabo.

Quoad principia *Tepentis* hujus *Putei*, ut vocatur vulgo, sine quibus *virtutes* ejus haud poterant intelligi, de illis varii *varia* tradiderunt. Quod *propria* experientia compertum habeo, sic se habet.

Contenta.

Postquam Congios *Thermalis* hujus aquæ *duos* evaporaveram *quinq;* Scupulos contentorum observavi. è quibus *quatuor* Terra erant rubicunda, *ferrum* referens calore, *Substantia* autem levis & friabilis, cum partibus quibusdam *lapidis Calcarii*. Scrupulus alter, vitreis organis evaporato lixivio, *Alumen* referebat. Cum autem lapis *Calcarius*, præsertim præcipitatus, *Alumen* simulet, *Aluminosum* esse certo concludere non poteram.

Ricardus
Millechamp
Pharmacopola
Bristolensis.

Ad plenius inquirendum *Ricardum Millechamp*, Pharmacopolam *Bristolensem* peritum & Sedulum, Cadum *unum* ejusdem Aquæ evaporare Curavi, quod factum *primò* in fornace, ad congios *tres*, aut *quatuor*; dein in Vitro Evaporatorio exiccavit, & contenta transmisit, quæ *Uncias* paulo minus *quinq;* pendebant cum *Semisse*. *Unciæ* vero *quatuor*, *Rubea* & *Ferruginea* illa Terra *supra* memorata, aliud etiam, *minori* tamen quantitate, *album*.

Pars non Salina
qualis.

Parte non Salina (ut à *Salina* distinguatur quæ *Lixivium* constituit) in Crucibulum injecta, & calcinata, Terram *nihilo-magis* duriorem evadere, sed *magis* friabilem, & colorem *ferrugineum* amittere, & propius ad cæruleum accedere observavi; *album* vero aquâ mixtum, prima injectione *Sibilum* edidit, *postea* in partes ivit, aquam reddens *albam*, residuum, *calcis* instar *Vivæ*, in vasis fundo, reliquit; utraq; etiam *Substantia*

substantia alba & cærulea, post infusionem exiccata, albidior evasit, & calci Simillima.

De Thermis
Bristolienſibus.

Ferri itaq; minera minor cum ipso Calcario lapide quo Tractus Terræ Circumjacentis abundat, misceri videtur; unde ferruginea materia Calcario lapidi infixæ, & ab eodem superata, Calcis modo alba & friabilis evasit. Addo me Islingtonensis Aquæ Londinum prope meritò celeberrimæ Terram, manifesto ferrugineam, inde mecum Bathoniam allatam, à Bristolienſi illa, quæ ferrum retulit, diversam Parum, aut distinctam observasse: Ferri vero mineram quam Islingtonensis perfectam magis & Adultam dedit, Bristolienſis aqua Crudiorem, & quasi in cunis exhibuit. In Rupe autem Terra, cui quasi-Adamantes adhærent, Ferri Mineram spectantibus perfectius ostendit.

Ferrum adest
cum lapide Cal-
cario.

Partem alteram Salinam, in Lixivium imbibitam ad Semi-libram evaporavi, & in loco frigido seponens noctu, stirias longas & Tenuis mane inveni, istis Crucis Balnei Bathoniensis valde Similes, quantitate trium drachmarum. Liquoris residuum evaporavi ad Siccitatem, & Unciam unam Salis alterius generis, observavi. Partem Salinam non Salina Superat longe, ad quam quintam circiter numerat, & vix hac ratione, grana duodecim videntur in Congio contineri. Ista autem Bathoniæ, quadraginta circiter continet impura.

Salinæ partis
ad non Salinam
proportio.

Ut de Thermalis hujus aquæ Principiis dicam breviter, Ferro illam constare puto; Sale etiam Nitro-Sulphureo, & lapide Calcario, proportionem supra assignata. Contenta etiam Salina, & non Salina, dimidiam prope quantitatem Bathoniensis æquant, ubi Salina Tertiam numerant, hic quintam.

Quod parum acidi, nec multum ferri Thermis insit, hinc appareat, quod nec aqua calore fere infra Tepo-

Parum acidior
ferri in se Aqua
rem Complectitur.

De Thermis
Bristolienſibus.

rem prædita, aut *lixivium* ſalibus apparatus, neq; cum *gallis* colorem *purpureum* dant, nec *Lac* coagulant. Fermentatio etiam ob *aciditatis* juſtæ defectum adeo languida exiſtit, ut caloris gradum aliqualem difficulter producit. Sal generis alterius eſt pure alcaliſatus, & *ejuſdem* prorsus naturæ cum *Alcali* Bathonico. Ab hoc facultatem *mediocriter* purgantem, ut à *Nitro* virtutem refrigerantem, & penetrantem obtinuerunt; licet *Nitrum* etiam *impurum*, cum ſale *Alcali* miſtum, ventrem Commoveat.

Calcarium La-
pis probatur.

Porro lapidem hunc *Calcarium* fuiſſe ut Evidentius appareat, poſtquam partem non *Salinam* fortiffimo igne calcinaveram, in *ejuſdem* *Aqua Sulphur* decoxi, quod in eadem plene Solutum, aceto diſtillato, *Spiritu Vitrioli*, & *Oleo* etiam *Tartari*, non ſine odore fatido, præcipitatum erat, quantitate haud exigua.

Thermarum vi-
res ad mentem
Autoris.

Thermæ igitur *Bristolienſes* iuſdem cum *Bathonienſibus* *Salibus*, minore tamen proportionem, imbutæ, omnino eadem cum *Bathonienſibus* *Thermis* perficere non poſſunt, majore tamen quantitate, & *Temporis* ſpatio potæ, effectus edunt à *Bathonienſibus* haud diſſimiles. Cùm vero *Ferrum* etiam ſuo modulo participant, in morbis ad quos *Tunbrigienſes* *Acidulæ* adhiberi ſolent, magno cum emolumento uſurpari poſſint. Quibus addo *Cl. Virum Edvardum Jordenum* Doctiſſimo libro de *Bâlneis naturalibus*, & *Aquis Mineralibus* à me jam pridem edito cum *Appendice* A. D. 1678. Medicatam aquam *Bristolienſem* Ferratis accenſuiſſe, & in eandem claſſem cum *Tunbrigienſibus* retuliſſe; quod Medicis quibuſdam *Noſtratibus* documento eſſe poſſit, qui *ferri* participationem ab *aquis Medicatis Bristolienſibus* excludere Satagunt. *Aquis Medicatis chalybeatīs*, aut *Ferratis Tunbrigienſibus* plurimum attribuo, Solentq; apud me poſt *Salsarum* aquarum uſum imperari; nullus

Monitio ad Me-
dicos.

Aqua Iſling-
tonenſis &
Senenſis Fer-
rata.

nullus tamen dubito, quin *Islingtonensis* prope *Londinum*, *Senensis* in agro *Wiltonensi* (de quo postea) *Astropensis* intra Comitatum *Oxoniensem*, aut *Bristolensis* aqua, ritè usurpata, effectus non dissimiles, & forsàn istis pares, exhibebunt. Nam ut *Islingtonenses* aquas, & *Senenses* quæ majore proportionem de Ferro participant, de quibus alias, jam mittamus, aciditas in aquis *Bristolensibus* qualis qualis, ad ferrum, aut more chymico loquentes, Martis vitriolum, pertinere videtur; quemadmodum in Thermis *Buxtonensibus* observavit *Listerus*. Hi autem fontes, inquit, limpidissimi sunt, vixq; ullum lutum demittunt, & atramentosi, certe æstate, non sunt, & tamen Metallum aliquod, Ferrum puta, plane sapiunt. Quod vero hyeme, & Tempestate frigida, atramentosi sunt, id ferro, aut vitriolo Martis adscribendum puto, quod Solis calor in æstate dissipat, & vaporando consumit. Cum autem ferrum crudius, & minori etiam quantitate in Thermis *Bristolensibus* contineatur, inde procedit, quod *Bristolenses* Thermæ nullo tempore cum gallis atramentosæ evadunt. Et licet minima Salis Chalybis pars, aut particula parabilis, ingentem communis aquæ quantitatem valeat inficere, ut præcedentes Observationes capite IX. memoratæ luce clarius evincunt; Terræ tamen Ferruginæ, aut Embryonati ferri materia cruda, quæ, non à Succo, ut in mineralibus, sed à durior, Sabulosa interdum, interdum Solida, & ponderosa magis materia in Metallis, incrementum sumit, multo major proportio, nihil tale effectum reddet; Nam, ferrum crudum, priusquam ad metalli perfectionem pervenit ex quo chalybs conficitur, colorem purpureum medicatis aquis haud impertit.

De Font. Med.
Angl. exerc.
pr. c. 4.

Vid. cap. 9.

Convenire igitur videtur Thermarum *Bristolensium* aqua pota, in Ventriculi Inflationibus, Intestinorum
 C c c Torminibus,

Aquæ potæ
Virtutes.

De Thermis
Bristolensibus.

Torminibus, Diarrhæa, Dysenteria, Excoriationibus quibuscunq; Stranguria, Renum & Vesicæ calculo, ac Ulceribus, & præcipue, quod Ferri mixturæ debetur, in Diabete, & Flatu Hypochondriaco, quod Reverendo admodum, & Erudito Viro D. D. Samueli Ward Academia Cantabrigiensis Florentissimæ ornameto, & Sidneiani Collegii Magistro, olim notissimum, cumaquam hanc Thermalem Bristolio Cantabrigiam in usum proprium magnis sumptibus advehendam curaverat.

T. Fuller
S. T. D. Hist.
Angl. Her. in
agro Som.

Natura Dia-
betis.

De Diabete autem hic annotandum occurrit, quum in laxato fibrarum tono, & partium internarum, ductumq; imbecillitate consistere videatur, unde continui ut vocatur solutio, interna paralyfis, partium quædam ad functiones mortificatio, & tandem mors, insequitur, aquæ chalybeatæ adstringendi & corroborandi vi infirmis partibus Solamen magnum exhibent; & Thermæ Bathonienses, quæ externè usurpatæ, paralyfi sunt remedio, internè sumptæ, ob eandem rationem, Diabetem sanant.

Quæ de Renum vi attractrice scripserunt Veteres, nugæ sunt, quorum mens ut aliquatenus intellecta sit, si molestum non fuerit, Commentarium adjungam, quem in Academia Oxoniensi scripsi Adolescens admodum in Collegio Wadhami, in libellum Theophili περὶ ὕδρων, cui è MS. in Bibliothecâ Bodleiana celeberrimâ servato, prius à Federico Morello Architypographo Regio manco edito, integritatem restitui, versione etiam Latina, notis, & prolegomenis illustravi; Autor MS. apud me prelo paratus, unde hæc desumo, Οὐ εὖν λεπτὸν καὶ λευκὸν πολὺ οὐρῆμον καὶ ἀδρόως Διαβήτην σημαίνει, ὃν οἱ σοφοὶ τῶν ἰατρῶν εἰς ἀμύδα διαρροίαν ἐπέλεσαν καὶ τίς τῶν σοφῶν αὐτῶν ἐξοχώται. εἰς οὖρα διαρροίαν ἄλλοι δὲ Διαφάνειν. Οὐ γὰρ καὶ φύσιν ἐχούσι. δηλονότι, τὸ ἀνθρώπινον,

Theophilus
περὶ ὕδρων
Gr. L. MS.
penes me. cap. 5

ἀνδρώπε, ἀλλὰ πῶς φύσιν διατείνῃ, διὰ θερμὴν
 δυσχερασίαν τῶν νεφρῶν. Τῇ οὖν ἀπέριω ὁλκῇ τῶν πῶς
 φύσιν διατείνων νεφρῶν, τό τοῖστον οὖρον ἔρχεται. Quæ
 ex nostra versione ita sonant Latine. *Urina Tenuis*
alba multa & *confertim multa profusa*, Diabeten *osten-*
dit, quem docti medici *Diarrhæam* ad *matulam* voca-
 runt, & quidam inter Doctos præstantissimus *Dipsacum* :
Homine nempe se non naturaliter habente, sed præter
naturam affecto, ob calidam Renum intemperiem. Prop-
ter immensam siquidem renum præter naturam disposi-
torum attractionem, Urina talis profluit. Sequitur
Commentarius.

Διαβῆν[ω]σις [σημαίνει] Diabetes est celerrima & copiosissima
Urinæ tenuis albæ & *suavis* (chyli quippe parum
 alterati) *emittio*. Vocatur aliis nominibus διάρροια,
 εἰς οὖρα διάρροια, διψακός, διάρροια καὶ ὕδερ. εἰς ἀμίδα.
Diarrhæa, ad *Urinæ Diarrhæa*, *Dipsacus*, *Diarrhæa*,
 & *Hydrops ad matulam*. *Urina multa, Tenuis, alba, con-*
fertim multa Diabeten significat. Actuarius : *Multa* De Jud. urin.
urina provenit in *Passione*, quæ ab accidente *Siti-* l. 1. c. 11.
bunda, à *celeritate evacuationis*, *Diabetes*, & *Flux-*
us Urinæ appellata est. *Eadem alba est* & *Tenuis*.
 Item : *Ob diuturnam malignamq; evacuationem vel* l. 2. c. 1.
Ventris, vel Sanguinis, vel etiam Urinæ, veluti in
Diabete, Urinam tenuem videre est, atq; albam.
 Priori loco *Interpres* reddidit διάρροϊαν εἰς ἀμίδα, ut
 in *Exemplari Græco* legitur, per *Fluxum Urinæ* ;
 reddi autem debet, *Diarrhæa*, aut *Fluxus ad Matu-*
lam. *Galenus de Crisibus*, affectum hunc *Liente-* l. 1. c. 3.
riæ comparat. Nam ut in *hac* *cibus* non mul-
 tum mutatus citò dejicitur ; ita & in illo potus
 parum alteratus brevi excernitur. Τὸ δὲ οὖρον
 φαίνεται, τοῖστον εἶναι, ὅτιον ἐν τῇ πρὸς γαστέρα λειεντρία,
 νεκρωσις ὡς ἂν ἐπὶ τῆς ἀμφώτερων τῶν δυνάμεων,
 αἰσθητικῆς

De Thermis
Bristolienſibus.

l. 8. c. 8.

ἁλλοιωμένης τε, καὶ κατελκυσμένης. *Affectus igitur talis est qualis in ventris Lienteria; mortificatio quædam ac si quispiam dixerit duarum facultatum, Alteratricis, & Trahtricis, aut Attrahentis. Cui adſtipulatur Alexander Trallianus, his verbis: Ὁ δὲ Διαβήτης καλούμενος ἐστὶν ὅταν ἀμετεώρεον ἐκκρίνεται τὸ οὖρον αὐτοῖς, πολλὰς ἀμα πίνειν, οἷον καὶ τοῖς λειεντεριώδεσι συμβαίνει τὸ πᾶσι τὰ ἐκκρίνεσθαι, μὴδὲ βραχὺ δυνάμεια κρατεῖσθαι ἐν τῇ γαστρὶ, καὶ ἀλλοιῶσθαι, καὶ τρέφειν τὸ σῶμα. Diabetes vocatus [morbus] est quando præter modum excernitur Urina illis, interdum statim ac biberunt, quemadmodum accidit in Lienteria affectis cibos excernere, neq; momento fere temporis retineri queant in ventre, ut alterentur, & corpus nutriant.*

Καὶ τίς σοφῶν αὐτῶν ἐξοχώτατος. Quinam fuerit hic medicus quem Theophilus præstantissimum appellat non constat. Galenus, loco laudato, vocat ἀνδρα τῖνα παλαιόν, vetustum aliquem Hominem, non autem Nomen ejus memorat. Ὅταν δὲ inquit, παχέως διεξέρχεται τὸ πρὸ καλεῖται μὴν ὑπὸ τινῶν ὕδερ. εἰς ἀμύδα τὸ πάθος, διαβήτην δὲ ἐνιοὶ προσαρροῦσι, ἄλλος δὲ τίς παλαιός. ἀνὴρ εἰς οὖρα διάρροϊαν ὠνομάζε. Quando vero (inquit) subito excernitur [Urina] vocatur à quibusdam hic affectus Hydrops ad matulam; alii Diabeten indignant; alius autem vir ex antiquis, ad Urinas fluxum, aut Diarrheam appellitat. Quicunq; autem Antiquus ille fuerit, Galenus quidem eodem loco Diabeten ita nuncupat; διὰ πάντα ἄρα, inquit, χεῖετον μὴν ἢ εἰς οὖρα διάρροϊα, διττὴν γὰρ ἢ κακία. Pessima autem ad Urinas Diarrhea. Duplex enim malum. Duplex hoc vitium Actuarius explicat, ubi eadem expressione utitur. ὁ δὲ διαβήτης, αἶτ, ἐστὶ μὴν τὸ ἥπαρ, ἐστὶ δὲ τὸ νεφρῶν πάθος, διάρροϊά τις ὡς εἰς οὖρα. Diabetes est vel Hepatis, vel Renum morbus, quum Diarrhea ad Urinas

Urinas sit. Alexander Trallianus, loco citato : ^{tives} *De Thermis*
 οὐ Διαβήτω μόνον καλῶς τὸ πᾶσι, ἀλλὰ καὶ εἰς οὐρα *Bristolienfis.*
 διάρροϊαν, διὰ τὸ διαρρῆν εὐθὺς τὸ πόμα. Quidam non
 Diabeten modo vocant affectum, sed Diarrheam ad
 Urinas, propter celerem potus transitum.

[Ἄλλοι δὲ Διψακόν.] Alexander Trallianus, eodem
 loco : Ἐπειδὴ ἀμέτρως διψῶσι, τῷ ὑγρῷ πάντως ἐκχευομένη
 Διψακὸν τὸ πᾶσι ὀνόμασιν. Quoniam præter modum
 sitiunt, humiditate omni evacuata, Dipfacum sive
 morbum Sitibundum nominant. Actuarius : Πλεῖον *De Jud. Urin.*
 οὐρα περὶσιν ἐπὶ τῇ Διψακῇ μόνον, ἀπὸ τῆς συμβαίνοντος *l. 1.*
 πᾶσι ὀνομαζομένης, Διαβήτω δὲ καὶ διάρροϊαν εἰς ἀμύδα ἀπὸ
 τῆς πάσης κενώσεως. Urinæ plurimæ procedunt in dip-
 faco, ab affectu superveniente ita vocato ; Diabeten,
 ἢ Diarrheam ad Urinas ab evacuatione subitaneâ,
 [indignant.]

[Ἀλλὰ πᾶσι φύσιν] Jam Diabetis Causam Veteribus
 assignatam, assignat Theophilus ; calidam nimirum *De Caus. Urin.*
 Renum intemperiem, quam Actuarius latius prosequitur *l. 1. c. 4.*
 tur, & Sitis istiusmodi enormis rationem reddit, his
 verbis, quæ Latine sic sonant : In passione quoque quæ
 Diabetes appellatur, intemperatura quædam inaudita
 caliditatis circa Renes causa est. Hæc enim ita af-
 fecta Renes attractabundos serosæ substantiæ efficit.
 Hi vero ab Hepate venarumque omni genere æqua
 tractione citò attrahunt, legem naturæ Membris nul-
 lam servantes. At vero quoniam ob hanc rationem
 accidit egestas, atque naturalis humiditas defertur,
 à tanto humiditatum raptu, sitis non mediocris ho-
 mini suboritur, nec minores sunt potus quam sitis ἢ
 Urinarum excretiones, renibus secundum proportionem
 attrahentibus ad se humiditates. Ita Actuarius.

Scriptum erat prius apud Theophilum διαπεδίτων,
 quod mutandum censeo in διαπεδίτων de homine,
 non

De Thermis
Bristolienſibus.

non de Renibus, ut Homo dicatur in Diabete non naturaliter, sed præternaturaliter affici; cujus rei rationem subjungit Autor, διὰ τὴν θερμὴν διακρίσιν τῆς νεφρῶν, ob calidam Renum indispositionem. Potest autem legi ut in Oxoniensi codice scriptum, οὐ καὶ φύσιν ἔχοντες. δηλονότι τὸ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ φύσιν διαπεπνύων τῆς νεφρῶν, τὸ τοῦτον ἔξω ἔρχεται. Homine nimirum non secundum naturam se habente, sed præter naturam affectis renibus, tale lotium excernitur Nam verba, [Τὴν οὖν ἀπείρω ὀλκῇ τῆς καὶ φύσιν διαπεπνύων νεφρῶν] intra parenthesisin inclusa, versio MS. Latina Oxoniensis non agnoscit. Ex dictis apparet quam inepte Morellus τὴν οὖν ἀπείρω ὀλκῇ τῆς νεφρῶν verterat Quare ob immensum Renum pondus; Cum ὀλκῇ hoc in loco non pondus significet, sed attractionem.

Hæc in Adolescentia scripsi, quum annum ætatis meæ decimum octavum vix numeraveram, cum multis aliis ad Autoris istius Pii illustrationem spectantibus, quæ jam recitavi ut appareat quam longe recedunt quoad Theoriam medicam ab istis Antiquorum nostra Tempora. Diabetis enim essentia non in attractione aliquâ renum autâ, sed in viscerum & ductuum internorum ab ipso ventriculo ad ipsos etiam renes, & urethram usq; ipsam imbecillitate, consistat, & ut Galenus recte statuit, ad functiones naturales morte quâdam, quas aquæ Chalybeatæ, & Antiparalyticæ, corroborant, & quasi exuscitant. Hinc, ob laxitatem etiam Ventriculi flatibus distenti, aquæ Chalybeatæ, & Medicamenta etiam è Chalybe præparata cum aquis mista aut per se, partes nimis laxas constringendo, & ita roborando, in flatu Hypochondriaco opem præstant: Nam cum chalybs tam adstringentes, quam aperientes partes in se contineat, & obstructions inveteratas referat, & infirmas fibras, in quibus partium

tonus præcipue versatur, mirifice corroborant. Sed ut ad *Bristolienfes* Thermas revertar, *Diabetis* confirmatæ, istarum usu nuperrime sublata, instantiam celebrem annectam.

De Thermis
Bristolienfibus.

Monendum autem prius, quàm Civis hic, qui *Diabete* laboravit *Bristolienfis* fuerat, ubi vinum Hispanicum *Xerezense* dictum optimum, Anglicè *Sherry Sack*, præ cæteris locis, in deliciis est, causam morbi istius generis vino tribuendam haud esse, ut falsò quidam suspicati fuerunt; vina siquidem *Hispanica*, & speciatim *Canarinum*, & *Xeranium*, calidiora quàm fuerint, & minori quantitate sumi solent, & calorem nativum internarum partium refo-cillant; è contrà vero, in *Diabete* partes imbecilles, languidæ, & deficientes existunt. Quæcunq; igitur vina, aut potus genera quæ languorem, aut imbecillitatem partibus internis, & præ cæteris chyliiferis ductibus, & *Urinariis* inducere solent, morbum hunc & creare possunt, & accelerare. Vitandus itaq; potius vinorum *Gallicorum* potus nimius & ingurgitatio; *Germanica* vina Tenuia, *Rhenanum*, *Vetus*, & novum *Hock*; *Pomatii*, & ut verbo me expediam, liquorum quorumcunq; vinorum autem præcipue, tenuium, & penetrantium usus, & præsertim si acescere incipiant, *Computationes vacuo Ventriculo*, & præcipue tempore *Matutino*. Nam quàm istiusmodi poculentorum magna copia, quasi flumen *Stygium*, per tenellas & infirmas ductuum fibras decurrit, natura neutiquam valens perferre talem motum, violentum, & rapidum, tractu temporis flaccescit, & tandem à munere suo prorsus desistit, ideoq; alteratio, retentio, & facultates vulgo, aut virtutes dictæ cæteræ, quæ nutritioni ancillantur, pessum eunt, unde chylus parum alteratus subito excernitur, *Tabescit* corpus, & defectu tandem

Vinum Xera-
num *Bristoli-
ense* optimum.

Non est Causa
Diabetis.

De Thermis
Bristolienfibus.

Boni Socii
qui.

Signa Diabetis
Diagnostica.

tandem nutrimenti succumbit morti, in quo *Tabis* à *Diabete* provenientis natura rectissime poni potest, & consistere videtur; qui sæpissime iisdem solet præcipue accidere, qui vinorum dictorum potui immoderato se addicunt, & ob diuturnam cum Calice familiaritem, *Boni Socii* vocantur. Raptus etiam acidorum ad renes partium vehementium tonum pungit nimium, & tandem occidit, quapropter Neque Galeni hic locum habet, quæ nisi remedia efficacia tempestive adhibeantur, *Sandapilæ* præcursor est, & feretri prodromus. Passio hæc, *Galen*i temporibus, adeo rara erat, ut vix unum, aut alterum eadem affectum se novisse referat, quod aut Aquarum tunc temporis potationi magis usitata, aut forsàn Temperatæ Vivendi rationi debetur; licet Romanorum quorundam Compotationes, quando & biberunt, & pede libero pulsarent terram, ut in *Bacchi* orgiis, & *Liberi* patris sacrificiis, fieri solebat, satis celebres fuissent. Verum hæc furore tantum uno aut altero terminabantur; Compotatori vero, per totum vitæ cursum perdurant. De hoc affectu, hoc in loco, liberius scripsi, eo quod morbus iste apud plures nuperis annis grassari incipiat; utq; *Xerani* vinum quod semper mihi cordi fuit, à calumniis liberem, & *Liberi* etiam *Patri*, meo more Sobrius litarem. Sufficiat itaq; ad dignotionem affectus, ut in *Diabete* Urina sit copiosa, celerrime excreta, Tenuis, alba, & Dulcis saporis; quibus à cæteris renum, & vesicæ morbis, præcipue ab Urinæ incontinentia, distinctio apparet. Verum dùm hæc scribo, opportunè admodum salutavit me *Epistola* Humanissimi, & in *Praxi Medicâ* *Bristolii* diutius versati, *D. D. Thomæ Harbechii*, medici celeberrimi, & Observationum mearum *Bathonie* oculati testis, ut in *Alloquio* ad Lectorem memoratum plenius, cuius festinans

festinans calamus *Nacleri* cujusdam *Bristolienfis* De Thermis
 qui Rebus *Navalibus* addictus, Nautis præfuit, *Bristolienfis*.
Domini Alexander, à Diabete confirmata, & deplora-
 rata sanati, historiam non minus elegantem, quam
 gratam exhibuit; quam, quoniam eandem ab eodem
 prius literis petieram, ut in *Epistolis meis Medi-*
cinalibus suo loco patebit, *Responsum* ejusdem libenter
 adjungam, rogata prius *Lectoris* venia, quod de me
Tantillo, alterius licet verbis, adeo magna prædi-
 caverim. Humanissimi Amici *Epistola* sic se habet.

Domine Egregie,

EXpetis à me *Observationem* Diabetis Potu Aqua-
 rum fontis *Sancti Vincentii Curatæ*, in *Naclero*
 quodam, nomine *Alexandro*, hujus *Civitatis*, & brevi-
 ter hic habes. *Vir prædictus* imprimis *Urinæ* proflu-
 vium per aliquot tempus passus, cui sensim febris lenta
 supervenit, & brevi in Diabetem incidit Confirma-
 tam & Deploratam; Mingebat etenim, *Mirum*
dictu! *Urinæ* limpidæ dulcescentis circa tres Con-
 gios spatio horarum 24. tantâ Virium prostratio-
 ne, spirandi difficultate, & siti inextinguibili labo-
 rabat, ut lecto affixus moribundus videbatur: Sub
 vesperam ad consulendum cum Doctore *Chancey*, qui
 prius ægrum curasset, accersebar: inter alia remedia
 præscripsimus Potationem *Aquarum fontis St. Vincentii*
 ad libitum, quod ægro fuit gratissimum; dictum &
 factum; quid tandem? Illâ nocte circa libras 24. ingessit,
 tantundemq; per *Urinas* reddidit; Propediem inveni-
 mus omnia *Symptomata* Mitiora: *Sitis* & febris
 imminuta respiratio liberior, & pulsus multo Melior
 cum blandâ diaphoresi. Indies deinde concedimas
 Aquæ tantum quantum Siti respondere valeret, (cum

D d d

idoneâ

De Thermis
Bristolienfibus.

idonea victus ratione) de die, & de nocte, à pastu, & ante Pastum indiscriminatim, quotiescunq; libueret. Sic intra dies quatuordecim, vel eo circiter, diluta est Diabetes, & vires quoquo-modo restitutæ: Sed æger perstitit in Aquæ potatione per longum tempus, imo vice potus ordinarii, & jam per biennium Sanus evasit.

Curationes multas harum Aquarum potu, non modo in Diabete, sed Morbis Hypochondriacis, Hæcticis, Scorbaticis, imo Hydropicis, Tibi communicarem quotidianâ experientiâ fretus, sed hæc frustra fierent, cum Tu Historiam earum Naturalem adornare suscepisti; hanc jam diu vehementer expectavimus, rei publicæ literariæ procul dubio multum profuturam & tanti viri indagine & acumine dignam. Calamum festinantem excusatum habeas. Salve & vale,

Dab. Bristolæ 12.
Apr. 1690.

Tui Observantissimus

THO. HARBECH.

His accedit famam ejus ad Calculum, & ulcerum externorum curationem annis aliquot retro actis multum increbuisse. Addo Caroli Claremontii Experientiam, Sententiam, & Verba; Bristolii ad oram maris è Rupe De Aer. Aq; & Fons oritur, haud quidem idoneus usui quotidiano, sed ad Loc. T. A. p. 29. sanandos morbos aptus. Item: Quæ autem ex Vincentina rupe [aquæ] eas expellendis calculis & Intestinis infarctu liberandis esse utiles aiunt. Eas ego certe ferre non potui, quod & Vomitus mihi cicerent cujus admodum sum impatiens, & magna cum difficultate emingerentur Acerbæ quoq; gustu erant. Qua ex rupe scaturiunt, ea perpulchra est & Adamantium aliquid habet simile. Reve-

ra magno ferri molimine excinduntur ex ea lapilli, qui De Thermis
expoliti arte gemmaria plurimum splendoris habent, & ab Bristolienſibus.
imperitis pro Adamantibus æſtimari poſſunt. Fons è
Saxi radicibus exoritur, adeo in ipſo æſtuario, ut reci-
procationibus maris fluctibus operiatur, qui ubi retro
ceſſere, fontis aquæ nulla maris infectæ ſalſugine, priſti-
num, i. e. Subacerbum retinent Saporem. Aquas cum
ex ejuſmodi Saxo exilant, difficile coqui neceſſe eſt, qua-
re ſi non aut emingantur, aut vomitu rejiciantur, inteſtina
torquere & Hernias parere compertum eſt. Magna vero
copia præſcribi ſolent à medicis, ut neceſſe ſit ſubverti
ventriculum, qui ſi valens ſit, nec ad vomendum facilis,
poſt longam certe, & laborioſam, qualis imperatur ab illis
ambulationem, per Veſicam evacuabuntur.

Quum autem Cornicum oculos apud Anglos Pere-Claromontius
grinus ille Scriptor hic, & paſſim in opuſculo, ſtylo^{reſutatus.}
pupugerit, in verba ejus liceat parumper inquirere.
Quod Vomitum cieret Bristolienſis Aqua medicata, id
non Emeticæ facultati Thermis inhærenti, ſed magnæ
aquarum intus aſſumptarum copię tribuendum Opi-
nor, quum aqua præſertim Tepida majore ſolito quan-
titate hauſta, ex ejuſdem, omniumq; mente ſoleat Ven-
triculum Subvertere. Nec acerbus, aut Subacerbus
Sapor, qui palato ſuo vitiato forſan debuit originem
aliunde majori veritatis ſimilitudine procedere poteſt,
quam ab Alumine, quod in Thermis ad guſtum ſaltem
non contineri inde patet, & etiam quod nullo modo
Lac coagulent. Neq; acidum in Thermis obſcurum,
in cauſa eſſe queat, eo quod cum gallis non purpuraſcunt.
Cuinam vero alteri Sapor iſte fictitiuſ, aliter ſaltem
obſervatuſ nunquam, adſcribi poſſit, ipſe viderit. Sed
coctionis eſt difficilis aqua Thermarum, eo quod è Saxo
proſiliat. Saxum itaq; & Thermarum aqua ejuſdem
ſunt naturæ, aut Saxum particulas quaſdam Lapideas

De Thermis
Bristolienſibus.

Thermis communicat, quod Saxo *Mollioris* cerebri
Commentum *Fungus* non credet; & *Pisces Saxatiles*.
Saxatiles evaderent, quod aquis gaudeant, quæ *lapidi-*
bus abundant, quod communi *hominum* notioni, &
Medicorum *omnium* præſcriptis adverſatur. *Intestina*
torquere & *Hernias* parere compertum eſſe nemo dixit,
qui tanquam *Canis* ad Nilum aquam primis labiis de-
guſtavit, multo minus qui *plenis* ſe calicibus proluerit,
niſi forſan crebra aquæ ingurgitatione, crepuerit, &
ventrem ruperit *Bonofus*, ut prius ob eandem cauſam
vomitus provocaverat. Verum qui de Aquis *Batho-*
niensibus tam egregie philoſophatur, de Thermis *Briſto-*
liensibus, falſa, inaudita, & contumelioſa proferre, mirum
non eſt, quas duras eſſe, crudas & graves aſſeruit. Miſſo
itaq; hoc *Nobili Davo*, ad Cl. *Mapletii* Epistolam ad
D.D. *Bate* dudum ſcriptam procedo, ubi de Thermarum
harum virtutibus, & effectis, elegantius, & doctius hoc
fungo diſſerui.

Cautio pro Chi-
rurgis Briſtoli-
enſibus, & Mu-
lierculis Clini-
cis.

De Aer. Aq. &
Lec. T. A. p. 69.

Verum ut *Chirurgi* audaculi, *mulierculæ* garrulæ,
& aſtantes frivoli, qui medicorum conſilium, *ibidem*
præcipuè, flocciſaciunt, & in præcepta medica, præ-
ſente etiam medico, non raro involant, unde ægrotan-
tes injurias maximas patiuntur, Caveant in proſterum,
ex eodem *Claromontio* Hiſtoriam huc ſpectantem hic
ſubnectam. Nam, aliquiſq; malo fuit uſus in illo.
Briſtolium, inquit, *Civitas* eſt tota *Britannia Nobilis*,
me per eam iter facientem *Chirurgus* quidam haud ſane
imperitus, & antiqua mihi familiaritate notus forte
fortuna obvium habuit, manuq; prehensens, oportune
inquit Te nunc habeo; itaq; niſi moleſtum eſt, veni quaſo
mecum, & tuum mihi conſilium impertire: & cum dicto
deduxit ad juvencalem quandam *Lienſam*, & cui men-
ſtrua jam pridem non defluxerant. Tum ille *Chirurgus*,
quid Cenſes, inquit, huic ne venam aperiam è cubito?

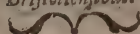
Ego.

Ego vero, inquam, nihil minus, quin eam purgato per
superiora. Tibi enim ante denuncio quo magis Caveas, *De Thermis.*
Bristolienſibus.
 futurum ut Convellatur si sanguinem ei, non prius purgato
 Ventriculo, detraxeris. Crudis enim & lentis, &
 omnino pravis redundat humoribus. Ac ille quidem hæc
 audiens hæſitavit. Cæterum puella & ejus affinibus
 qui aderant adhortantibus ut porro pergeret, aperuit
 lanceola venam cubiti dextri mediam; & vix quatuor
 uncie Sanguinis effluxerant, cum illa vehementer convelli
 cæpta, denuntiati à me infortunii eventum comprobavit.
 Tum vero Chirurgus me respiciens, trepidare, & majus
 aliquod malum formidare (incæpit.) Sed odorato vino
 revocata est. Ac sub vesperam postquam ei clystere sunt
 abluta intestina melius habuit, deniq; medicatis potionibus
 ad pristinam integramq; valetudinem est restituta. Nec
 vero Soli huic puellæ contigit ut convelleretur, & anima
 solveretur: me præſente & prædicente, compluribus aliis,
 cum viris, tum sæminis, idem evenit, quorum casus comme-
 morare non est Nostri instituti. Sed ad Epistolam Mapletii.

Ad D. D. Bate, Medicum Londinensem.

Vir præſtantiſſime,
 “ P Ræſcripto die, quem Tabellionis nuperi ad Lon-
 “ dinum recurſu, Tibi indicavi, exivit urbe, Bristo-
 “ lienſium Aquarum noſtra Nobilis magis quam Stre-
 “ nua Potatrix, &c. Quam ſecuta methodum, &
 “ quibus inſtructa adminiculis, generoſior illa domina,
 “ in uſu Aquarum perſtitit, ſat, ne ſim in iſtis mo-
 “ leſtior, ſuperiores literæ demonſtrarunt. Quem
 “ tamen pepererunt effectum, utq; vires ſuas exerue-
 “ runt, tot Hauſtus aquei, nunc libet paulo auctius
 “ adjicere. Præterquam enim, quod facultate medio-
 “ criter purgante, manifeſto fuerunt præditæ, virtutem
 “ inſuper,

De Thermis
Bristolienſibus.

“inſuper, ad pauciores ſaltem horas, *refrigerantem*,
“Aquæ explicuerunt. Sed *Calculi* expulſionem, in
“quam mentes ferme omnium intendebantur, multo
“minus promoverunt. Memini autem in iſto Aqua-
“rum præſidio, *Refrigerium* unicè, non *Calculi*
“*propulſionem*, Te quæſiſſe, atq; Hæc ipſa prioribus
“diebus quæ ſuit *parca*, ſub bibendi finem, *nulla*
“contigit. *Coralliarium* proinde illud pene auſim
“inferre, *Dominam* noſtram *Renum Calculo* haud eſſe
“*afflictam*, quùm ad *Arenularum* ac lapidum detur-
“bationem, quæ tam potenter valent *Aquæ*, nihil
“denuo ad eum finem, ne diu inhauſtæ, proſecerint.
“Addi etiam poteſt, *Dominæ* in *Renali* regione sæ-
“vientem *Dolorem* auctiorem eſſe, quam ſolet
“ibidem repositus *lapis* creare. *Dolorem* perſentit
“ægra, *interno* cum dolore conjunctum, & ſeſe ad
“*viſcera* interdum, & *Uteri* ſpatia, diffundentem,
“atq; ut ipſa loqui amat, *evibrantem*: qui forte non
“eſt proprius *Calculi* dolor.

“Porro, cum earundem *Aquarum* vim *Sanativam*,
“quæ certe admodum eſt *illuſtris*, mecum in anſuo
“contemplor: neq; *Renum Ulcere* aliquo vexari
“Ægram noſtram, ruruſ auſim concludere. *Vidi*
“enim *minori*, quam quo *Noſtra Aquis* aſſuevit, *Tempo-*
“*ris ſpatio*, ſubitaneo tanquam miraculo perſanata, *Par-*
“*tium Externarum Cancroſa Ulcera*, quæ crediderim
“equidem *Inſanabilia*. *Lota* ſcilicet quotidie tepidi
“*Pontis* iſtius unda, quæ cum impetu per *fiſtulam arbo-*
“*ream* ante decurrit, quam ſtratum ſubtus pavimentum
“feriât, & *Fota* poſtmodum *linteo quadruplicato unda*
“*eadem madido*: prima ſtatim vice, ſolamen lene per-
“ceperunt, poſtea detumuerunt, deinde colorem paulatim
“immutarunt, tandem in laudabilem *Carnem Coaluerunt*.
“Quin & aliquot *ejuſdem Aquæ* hauſtus, *Ulceribus*
“infecti,

“infecti, diebus singulis, ad *Curationem* peractam *De Thermis Bristoliensibus.*
 “usq; pro *arbitrio* assumpserunt. Quod si *Fons* iste
 “tantum possit *exterius*, in *malignis* ac *sædissimis* Ul-
 “ceribus eluendis & extirpandis; quid impedit, quo
 “minus ad *Renum*, si qua adsint, curanda *Ulcera*,
 “*intus* valeat? &c. *vale*, Vir *Clarissime*. *Bathonæ*.
 “Anno salut. CIOCLV.

Idem etiam ad literas D. D. *Creyghtonii*, *Ecclesiæ Vires ad Renum*
Wellensis tunc *Temporis Decani*, postea *Episcopi*, *Renum & Vesicæ Cal-*
 etiam, & *Vesicæ* calculo afflicti, Data *Aquis Calidis*, *culum.*
 3. Calend. Oct. 1688. *Responsione*, post remedia varia
 proposita. “Sin ab iis parum proficias certe ut *Te-*
 “*pentium* *Aquarum* D. *Vincentii* rupe prope *Bristoli-*
 “*enses* effluentem, *potationem* aggrediaris autor sum.
 “*Istæ*, nimirum, *Aquæ* ad *Renum & Vesicæ* affectus,
 “quorvis modo oriundos, *præclaræ* *medelæ* opem afferunt.

Item ad *eiusdem Decani* literas *Rescripto Dato*
Bristolii, 10 *Januarii* CIOCLXVIII. “*Consilium*
 “etiam de *scaturigine* nobis *Bristoliensibus* vicina,
 “liceat Tibi recoquere! & rursus hortari, ut quas
 “*Rupes Vincentiana* effundit, favente cœlo sub redi-
 “tum *veris* benigniori, medicè *potare* *Aquas* non
 “recuses.

Imò, *Tertio* ad *Decani* literas, *Idibus Martiis*, 1688,
scriptas, *Responso*, *Bristolii* Dato, 7. Cal. *Aprilis*,
 1669. “Ad *Rupem Vincentianam* Tibi confugien-
 “dum esse arbitror, è qua profiliunt *Aquæ Renibus*,
 “& *Vesicæ*, sive *calculosis*, sive *exulceratis* succurrere,
 “nec non *Sanguinis* *massam* contemperare, & ab illa
 “segregandam *urinam* lenire, & *edulcorare*, aptæ
 “*natæ*. Harum *vires* *Tecum* forsan experietur *Nobi-*
 “*lissimus* *Gener Tuus Poulettus*, & se Tibi combi-
 “bonem præbebit. Nolim periculi quicquam ab
 “earum *potatione* metuas, cùm *υδροφορὰν* istam per
 “*Veterum*.

De Thermis
Bristolienſibus.

“*Veterum heminas, Febrium incendia extinguentium, non ſis dimenſurus, neq; ad Regionum ferventiſſimarum conſuetudinem, qui Cælum hauris multo clementius, poculorum Tuorum numerum revocaturus. Item Epistolâ quadam ad D.D. Wall. Celeberantur & Bristolii, Tepidi fontis, è præfracta rupe ad Amnis Marginem ſuſpenſa, profluente aquæ deq; viſceribus Terræ, quam dilapſu proluunt, creduntur facultatem Nephritice affectis, & intemperatis renibus, amiſam advehere. Divi Vincentii nomen, petroſum illud præcipitium accepit; Fons autem ipſe de Rupe Cognominatur. Hujus nempe aquas quoties reciprocus Maris æſtus locum & aditum concedit, vacuis venis potare largiter, præcipuum eſt inſtitutæ jam noſtræ medicationis. caput; effodiuntur non ita procul inde viles Lapilli, ſed prætiſſimis tam fulgore quam colore æmuli; adeo ut illorum virtute ſimulata, ſibi facile imponi patiantur inſcii. Ego vero & Aurum iſdem de rupibus erui poſſe conſido; aut etiam Aquam, cryſtallina quæ jam aliis fluit, mihi Argenteam futuram.*”

Via Recta ad
vitam Longam
p. 333.

Succedit tandem Censura Tobia Venneri M. D. quondam Bathoniensis, quam ſine cenſura, in puris Naturalibus, Lectoribus exhibeo: “Aqua Rupis D. Vincentii Subſtantia puriſſimæ, cryſtallinæ, Cryſtallinorum & transparentium lapidum pretioſorum in rupibus copioſe inventorum, æmulæ exiſtit, non minus odore, & gultu, commendatione digna; quam colore, & Subſtantia amabilis. Temperaturâ Totius Angliæ reliquas ſuperat, inter calorem & frigiditatem fere media. Ferè, inquam, quoniam ad hæc, magis quam ad illum, inclinare videtur; unde in viſcerum inflammationibus extinguenſis efficacior evadit; temperamenti tamen optimi ratione, Ventriculo non ſtatim inimica, ſi in deteriori ſtatu

"statu à frigore non fuerit. A Sulphure & Nitro,
 "utroq; exiguo, facultates ejus *medicinales* recipit.
 "Sulphur non abundare *inde* colligitur, quod aquæ
 "calor *obscurus* sit, eaq; ipsa *vix* Tepida. Nitri pa-
 "rum inesse patet, præter probationem, quoniam à
 "curioso, & perito ad propositum palato, *gustu* vix,
 "ac *ne vix* quidem percipi possit. *Quin* Aqua hac
 "Mineralia quædam alia utilia participet nullus dubito,
 "quod futuræ indagini, & commodius habitantibus re-
 "linguo. Quæcunq; autem Mineralia in aquæ hujus
 "gremio latent, sufficit quod duo adeo præstan-
 "tia, qualia Sulphur & Nitrum contineat, & ita qui-
 "dem mixta, ut temperamentum, & facultas ejus
 "Medicinalis aquis cæteris præluceant, ut in sequen-
 "tibus apparebit.

Inflammationibus itaq; omnibus internarum partium po-
 tenter pene frigidam suffundit, neq; ventriculo ut dictum
 subito inimica, ut aquæ cæteræ existit, qualitate etiam
 mundificante miti est prædita; unde Ventriculi ardoribus,
 Cardialgiæ, Hepatis & renum inflammationibus, & hu-
 moribus adustis efficaciter subvenit. Jocineribus cali-
 dis, laborantibus, vultuq; rubente & pustuloso; Intesti-
 norum Siccitate & renum obstructione afflictis, succurrit,
 Hepate calido tentatis, cum crystallo Minerali, non sine
 optato successu, propinavi, sicut in inflammatione etiam
 & obstructione renum. Renum enim affectus, non solum
 inde levamen acceperunt, verum etiam magna arenæ, &
 materiæ faculentæ obstruentis copia evacuata fuerat.
 Calculo autem, Stranguriæ, & purulentis renum Ul-
 ceribus apprime convenire hinc apparet, quod virtute
 mundificante, & abstergente polleat. Saccharum autem,
 aut adjunctum aliquod bonum & efficax, cum eadem mis-
 cere non erit incommodum, ut ad partes affectas transitus
 celerior fiat. In Ulceribus etiam Intestinorum utilis est,

Virtutes ad
 mentem Ven-
 neri.

modo cum adjuncto aliquo convenienti, ut Mel Rosar. &c. sumatur, quod cursum suum a venarum osculis avertat, & transitum per intestina ad anum rectè promoveat.

Verum Thermarum harum usum, & Examen ulterius, Doctissimis istius loci Medicis, Mihi, præ cæteris, notissimis D. D. Thomæ Harbeckio, & Gulielmo Turgesio, jam relinquo; quorum veniam peto, & hanc veniam petimusq; damusq; vicissim, quod in illorum messem meam falcem immiserim.

C A P.

C A P. XVIII.

De Thermis Buxtonensibus.

Capitis Summarium.

Thermarum Buxtonensium situs & dimensiones. Ambitus instar Crucis Balnei Bathoniæ. Ratio Nominis. Buckston. Buckstand. Buckden. Buckland. Thermæ olim Clariores. Thermæ Tepidæ aut Subtepidæ. Fontes frigidi Novem. MARIAE Scotorum Reginæ Distichon. Descriptio accurata Listeri. Thermarum usus. Simpsonius refutatus. Virtutes plures è Jonesio. Hobbefiana Carmina.

UT in Australibus Angliæ plagis Thermæ Bathonienses, & Bristolienfes, ita in Septentrionali Anglorum ora Thermæ sunt à Buxtona, oppido in agro Derbieni, Buxtonenses vocatæ, & S. Annæ, ut quidam, dedicatæ, quæ intra ædificii cujusdam venusti partem comprehensæ & in viginti quatuor pedum longitudinem protensæ, & duodecim pedes cum Semisse latitudinis dilatatæ, Crucis Balnei apud Bathonienses ambitum fere æquant. A Cervis Thermæ locusq; obtinuerunt, & scribi debet Buckston, i. e. Cervorum oppidum; aut, forsan, Buckstand, à Cervis, qui è saltu adjacente ad potandum, hoc in loco, stare solebant; quod eo redditur Similius vero, quòd aqua hæc frigore nunquam congelata (ut à Doctissimo Domino Thomâ Delues Baronetto relatum habui) ad potantium Cervorum usum, erat semper accommoda.

E e e 2

Porro

De Thermis
Buxtonensibus.

Buckden Pala-
rium Episcopi
Lincolniensis.

Porro tres literæ c k s, communi pronunciandi modo, unâ X continentur.

A *Cervis* etiam *Lincolniensis* Episcopi Palatium intra Comitatum *Venationum*, vulgò *Huntington-shire*, nominatur *Buckden*, sive *antrum*, aut *Conventus Cervorum*. Sedis hujus præfens *Episcopus* est Doctissimus Senex *THOMAS BARLOW*, quondam *Reginalis Collegii Præpositus Oxoniæ*; *Bibliothecæ Bodleianæ* meritò celeberrimæ *Proto-Bibliothecarius*; & in inclytâ *Academiâ* pro *D. Margaretâ S. S. Theologiæ Professor Publicus*; cujus *Amorem* ergà me, & *Thermas Britannicas* Singularem, hoc in loco aptissimè Commemoro.

Buckland in
agro Hantoni-
ensi.

Ità *Joannis Button* Armigeri sedes in saltus, dicti *Novi*, australi ora, prope *Lymington* in agro *Hantoniensi*, vocatur *Buckland*, à *Cervorum* & *Damarum* copia, quæ è saltu magno, qui *Novus* audit, in agros vicinos descendere solebat.

Hæ annis superioribus *clariore*s evaserunt, nuperis autem *Bathoniensium* *Thermarum* crescente fama *obscuriores*, & *Aquæ* etiam *frigida* mistura minus efficaces, fere in desuetudinem abierunt, adeo ut ad *Australes* *Thermas Septentrionales* etiam ægri jam accedunt.

Therma Subte-
pida.

Devoniensis
Comitis fundi
pars.

A quibus Orna-
ta.

Istarum aqua vix *Tepida* infra *Crucis* *Balnei* calorem subsidet, & *Thermarum Bristolensium* Teporem æmulatur. Honoratissimi autem Domini *GULIELMI CAVENDISH* *Devoniensis Comitis*, ad quem hæreditario jure pertinent, auspiciis, *Thermæ* antiquam famam recuperare possunt, & ad nitorem *pristinum* & forsan gloriam restitui. Has *Gulielmus* *Devoniæ Comes*, præsentis *Pater*, ut & ante illum *Georgius Talbot* *Salopiæ Comes*, sæculo superiori, sumptibus suis, suo Tempore ornarunt.

Verum

De Ther mis
Buxtonensibus.

Verum quoniam *longius* remotæ, sub notitiam me-
am *aliter* quam fama, & *quorundam* scriptis, (inter
quos *Gulielmus Camdenus*, Doctissimus *Angliæ* Anti-
quarius, in sua *Britanniâ*, in agro *Derbiensi*, quædam
videns annotavit,) nunquam ceciderunt, ad *Joan-*
nem Jonesium Cambro-Britannum, qui *præcedente* sæ-
culo illic Medicinam fecit, & de iisdem *Tractatum*
brevem scripsit, *Anglorum* dialecto, Titulo *Beneficii*
Buxtonensis, Subsidio suo *Bathoniensi* annexum, Anno
MDLXXII. in lucem editum, Lectorem *Anglicum*
jam remitto. Nobis autem *hoc* in loco istarum Ther-
marum *nomen*, inter *Thermas Britannicas*, in Britan-
nicarum *Thermarum Historiæ* complementum, me-
morasse sufficiat, donec observationes futuræ, *propriæ*,
aut *Communicatæ*, ad capitulum in *Caput* augendum,
cum *Icone*, favente D E O, materiam suggererint.
Interim, quæ de *Thermis hisce* à probatæ fidei *Autore*,
& ocularo teste, scripta sunt, audi.

Jonesius de iis-
dem scripsit An-
glice, A. D.
1572.

Camdeni verba sic se habent: *Ad Vagæ fluminis* In agro Der-
ostium haud procul abhine aquarum frigidarum fontes no-
b-
vem scaturiunt, locusq; hodie vocatur *Burton-Wells*,
cujus aquam *Ventriculo*, *Nervis*, *Totiq;* corpori amicam,
experientia compertam, *GEORGIUS* *Salopiæ* Comes,
ædificiis nuper honestavit, & jam *Generosorum*, & *No-*
bilium concursu incipit famam *pristinam* recuperare.
MARIA *Scotorum Regina*, & *JACOBI* *Primi* mater,
cui *Thermis his* interesse placuit, illis *hoc Disticho* vale-
dixit:

Buxtona, quæ Calidæ celebrabere nomine Lymphæ,
Forte mihi posthac non adeunda, Vale:

Quod verò hæ aquæ *Veteribus* innotuerint, *via*
Regia, sive *Platea* lapidibus alte substratis constans,
dicta

De Thermis
Buxtonensibus.

dicta *Bath-Gate*, à *Burgho*, viculo 7. millia passuum à *Buxtonâ* distante, ad *Buxtonam* ducens manifesto, aperte declarat. Ità viam *Regiam* à diversis *Angliæ* locis *Saxonum* tempore ad *Bathoniam* tendentem, vocarunt Anglo-Saxones *Akeman-street*, ut in *Antiquitatibus Bathonicis* dicendum restat.

Succedit *Listerus*, qui aquas *Tepidas Derbieneses* vocat:

Aquæ Tepidæ Derbieneses,
Buxton-Wells dictæ.

Lister de Fons.
Med. Angl.
Exerc. prior.
cap. 4. in fine.
p. 46.

Fons fornice
inclusus.
** Bathoniæ.*

Aqua sub pri-
mum ingressum
haud Tepida
videtur.

*Aliæ autem, inquit, siquæ Thermæ apud Nos, eæ in agro Derbienti inventæ sunt: ex iis autem, quæ Buxton Wells vulgo audiunt, ipse vidi; & Tepidæ quidem Aquæ sunt. Is autem Fons insignis est, & multa aqua decurrit; ipse autem Fons fornice satis amplo includitur ad commodiorem Balneationem, perinde ut in maxime calidis Regionibus quantum observavi, mos est (de Aquis Sextiis Gallo-provinciæ alijsq; transmarinis testis oculatus loquor) & minime Sub dio, ut alibi * apud nos admodum insalubriter fit. Fornicem autem ingredienti aer admodum tepidus sentitur, & nisi ex altera parte ædificii fenestra semper, certe interdium, aperiretur, loci tepor alicui facile ferendo non esset, ubi autem paries libero aquæ exitui patet, vaporem, fumi instar, etiam diebus æstivis solstitialibus, summæ aquæ insidentem conspiciere licet; illud tamen verum est, aquam nemini sub prima immersione admodum tepidam videri; & à paucis momentis miraberis te non ante illam calidam sensisse, adeo tam tepore jucundo te per omnia membra blanditur: item, si pedem nudum aquæ ebullienti (quod pluribus Balnei locis fit) superinjicias, illam tepidam manifestè senties. At maximam anni partem, præcipue brumæ, vehementer fumat.*

Præter

Præter hunc autem fontem fornice circumductum sunt
 & alii nonnulli tepidi prope erumpentes; quorum unus
 appellatur Sancta Anna Buxtonensis, de quo quidem
 bibitur, & vomitum movet, si de eo plurimum ingur-
 gitetur.

De Thermis
 Buxtonensibus.
 S. Annæ Bux-
 tonensis Fons.

Hi autem Fontes è lapide scissili nigricante scaturiunt,
 cui fere carbonēs fossiles subsunt; & in montibus quidem
 ad meridiem occasumque; altero tantum miliari distanti-
 bus, iidem etiamnum ad usum effodiuntur. At id ex rivu-
 li vicini ripis, ipsoque clivo, cui ipsæ ædes superstruuntur,
 si diligenter rem attendas, Tibi liquido constabit.

E scissili lapide
 nigricante fontes
 scaturiunt.

Hi autem fontes limpidissimi sunt, vixque ullum lutum
 demittunt, & atramentosi, certe æstate, non sunt, &
 tamen metallum aliquod, ferrum puta, plane sapiunt.

Fontes limpi-
 diffimi sunt
 & ferrum sa-
 pientes.

Ex Triginta duabus autem libris utriusque; Fontis ad
 siccitatem coctis, vix unum vel alterum scrupulum Salis
 habui, sine ullis laminis lapideis, quamvis iner coquen-
 dum pulvere quodam cinereo plane lapideo, Lebetem
 æneum stanno obductum admodum infecit. Is autem Sal,
 maximam partem, in crystallos salis vulgaris constringe-
 batur, quibus interjectæ sunt paucae crystalli lapidis
 calcarii. Hæc Listerus.

Parum Salis
 communis con-
 vinent.

Ufus Thermarum ad Lavandum maxime increbuit,
 quarum usum internum damnat Simpsonius eo quod de
 Sulphure Bituminoso participant. Verum quoniam,
 propter eandem Causam, Thermarum etiam Bathoni-
 ensium potatio illi minus arriserit, quæ, annis quibus-
 dam proxime elapsis, beneficia quamplurima bibentibus
 exhibuit, argumentum istud contra internum earun-
 dem usum minus valet, cuius vim, quoad Sulphur
 etiam & Bitumen in Thermis, superius retudimus.

Zymolog. Phy-
 sic. c. 2. p. 12.

13.

Vid. c. 12.

Quum vero in superioribus scripti cujusdam Joannis
 Jones de Thermis Buxtonensibus facta sit mentio, in
 Lectoris latini gratiam placet hic Notabilia magis,
 ex eodem autore, latius donare.

"Sira

“ Sitæ sunt in summa agri *Derbienfis* parte dicta
 “ *Peke*, distantes ab ædificiis dictis *Chatsworth* 10.
 “ Millia passuum; à *Manchester* & *Market Chestersfield*
 “ 16. *Derbiâ*, 20. ab antiqua & clara Civitate dicta
 “ *West-Chester*, Civitate *Litchfield*, & *Staffordia*, 30.
 “ Ab oppido sumpsit nomen *Buxton's Well*, quod
 “ ita vocatum à quodam, *Saxonum* tempore nomine
 “ *Buxton*. Nomenclatura siquidam *Britannica* non
 “ est; & ultra *Hengisti* ætatem non ascendit. For-
 “ san à *Cervorum* hic *statione* pridem vocabatur
 “ *Buckstand*. Prior autem conjectura magis placet.

“ Non tantum *his* diebus, sed plures etiam annos
 “ retro, multa ægrorum *Millia* has aquas pro *Balneo*
 “ usurparunt; unde inter *Burghum* & *Buxtonam*, via
 “ Regia, *Fossa* dicta, apparet super paludes lapidibus
 “ substrata, dicta *Bath-Gate*, adeo antiqua, ut omnium
 “ jam viventium memoriam longe superet. Supersti-
 “ tiosa quædam de fonte spes à locis longe distantibus
 “ illos huc attraxit, potius quam Balnei proprietas,
 “ temperatura, & qualitas, de quibus ne cogitarant
 “ quidem advenæ, quum nihil unquam de iisdem
 “ dictum aut scriptum fuerat.

“ Quoad *Balneum primum* & *præcipuum*, in quo
 “ scatebra calidior, corruptione omni vacuum est,
 “ ideoq; minorem *Sulphuris* quantitatem arguit, quam
 “ in *Thermis Bathoniensibus*; neq; magna proportionem
 “ patet alumen adesse, ut quidam asserunt. Habent
 “ autem *Thermæ Buxtonenses* vix quartam partem aut
 “ caloris aut *Mineralium*, *Thermarum Bathonicarum*.
 “ *Buxtonenses* enim *Thermæ* ita se habent, ac si libræ
 “ duæ aquæ Bullientis cum octo frigida commixtæ
 “ forent; *Bathonienses* vero, ac si octo bullientis cum
 “ duabus frigida; ideoq; operationes suas *Buxtonen-*
 “ ses *Thermæ Bathoniensibus* minus cito sed magis
 “ placide

“ placidè perficiunt. Fontis Scatebræ sitæ sunt in valle, De Thermis
 “ juxta rivum, in quem decurrit, ubi, in *concurso*, Buxtonensibus.
 “ ab una rivi parte aqua calida, ab altera parte, Fontis Buxto-
 “ frigida sensim percipitur, quæ postea evadit ita nensis sinus.
 “ commista, ut per quartam milliaris partem, tem-
 “ pestate frigidissima, cum aqua rivi misturam suam
 “ prodat. Quod Scatebrarum istarum caloris vires Scatebræ Tres
 “ arguit, quæ tres præcipue, eæq; præstantissimæ, & præcipue.
 “ ad varios morbos, & ægrotudines valde proficuæ
 “ observantur.

“ Sunt etiam præterea quinq; aut sex aliæ Scaturi-
 “ gines, tametsi non ita utiles, ac illa quæ primam Quinq; aut
 “ diximus. Sin autem terebræ quædam, iis haud Sex aliæ.
 “ dissimiles, quæ apud rerum Mineralium investigato-
 “ res sunt in usu, fuerint adhibitæ, quæ ad scatebras
 “ frigidas usq; penetrarent, & mixturam cum aqua
 “ calida avertendo prohiberent, omni dubio procul
 “ magis utiles, & excellentes evaderent, eo quod in-
 “ firmitates frigidiores aquæ calidiori cederent facilius.
 “ Certe ut pes meus Scatebram calidam premit unus,
 “ ita alter super frigidam se figeret. Imo digitum
 “ unum ponerem intra hanc, & alium intra illam, præ-
 “ sertim inter scatebras inferiores. Tametsi altera-
 “ tionem aliquam, licet non æq; magnam, aut
 “ æqualem, senties ubiq;

“ Juxta Scatebram majorem & præcipuam, inter
 “ Rivum & Balneum, ædificium nobile apparet quadri-
 “ laterale, ex quatuor cubiculorum ordinibus constans Devonienfis Co-
 “ pulchre concinnatum cum officiis, sive locis quibus mitis ædificium
 “ dam ad officia domestica apparatus infra, supra, & cir- Nobile, juxta
 “ cum circa jacentibus, una cum magno Cubiculo, & aliis Balneum.
 “ (in Hospitum usus) ad numerum 30. ut non tantum
 “ oculum delectant, sed ad usus Magnatum, Nobilium
 “ & Generosorum, aliorumq; præstò sint. Imo fortis

De Thermis
Buxtonensibus.

“ *infimæ homines cubilia, lecta, & Stromata*, in illorum commoditatem assignata habebunt. Balnea, etiam *sedilibus* circumornata, ab ambiente aere tuta, cum *focis & caminis* ad vestimenta circa Balnei latera calefacienda, alijsq; apprime necessariis decentibusq; Terra etiam ab *unâ* parte lapide *Calcario* plurimum abundat.

Thermarum.
Vires & contenta.

“ Quoad *Vires Thermarum & Contenta*, Balneis *Piperinis Germanicis* sunt simillimæ, certe *Dulcedo* aquæ, & complacens sapor mineram magis excellentem arguit, quam illa sive *Sulphuris, Aluminis, Bituminis, Ferri, Cupri*, aut alterius alicujus similis, nam tunc in *potu* perciperetur sapor, sed in his *nikil* tale invenies, sed *quiddam adeo pulcrum, adeo placens, adeo delectans, ut Balneum videatur aquæ dulcis, arte paratum, potius quam Natura*. Effectus tamen *Sulphur* adesse declarant; ideoq; notandum, aquam *salsam* per arenam novam percolatam, in *dulcem* iterum, sive *insipidam* transire, &c.

Virtutes.

“ In actionibus aut usibus partium *depravatis, diminutis, aut abolitis à causa humida, & frigida oriundis, nihil æq; ac Balneum dulce Buxtonense proficuum*. Quod effectum reddit tam partes *rarefaciendo, expirationem provocando, sordes abstergendo; quam firmando, conjungendo, consolidandoq; laxam, infirmam, & separatam partium tam simplicium quam compositarum substantiam, membra nimis calefacta moderate attemperando, nimisq; humida exiccando; unde in morbis omnibus à contrario nimis calore aut frigore provenientius, Cholericis, Salinis humoribus, adustis & impactis commodam, experientia compertum est. Hinc Colligimus adversus mala insequentia utilia esse, nimirum, Rheumata, febres, Capitis dolores, Nervorum infirmitatem,*

"*tēm, Scabies vetustās, Ulcera, Spasmos, Torpores,*
" Pruritus, Contractiones, Impetigines, Apostemata.

De Thermis
 Buxtonensibus.

Quotidiana etiam *experientia* compertum,
 quod Thermæ Hæ adjuvmentum præstent

- I. **M**ulieribus, quæ ob humiditatem nimis abundan-
 tem, aut intemperiem contrariam, ad conci-
 piendum minus aptæ sunt.
- II. Quibus fluor alborum est molestus, aut illis quæ nimis
 aqueis abundant.
- III. Viris infirmis ad generandum ineptis.
- IV. Priapismo laborantibus, & in Veneris Vorante
 Vortice partim Elixis.
- V. Phthificis, & pulmonum Ulcere tentatis.
- VI. Sanguinem Vomitentibus, (Probatum.)
- VII. Ad inflammationem Hepatis summe proficuae.
- VIII. In calore nimio, & renum obstructione.
- IX. Ardore Urinæ vexatis.
- X. Tenesmum, sive cum dolore ad excernendum cona-
 tum curant.
- XI. Gonorrhæam sistunt: hæmorrhoidas ad meliorem
 statum cito reducant.
- XII. Menses nimium profluentes multum juvant.
- XIII. Singultum tollunt.
- XIV. Vomitum Compriment.
- XV. Obstructiones Hepatis & Lienis aperiunt.
- XVI. Asthmaticis juvamentum affert.
- XVII. Lienis & Hepatis fluxus mire corrigunt.
- XVIII. Chlorosin perfecte sanant.
- XIX. A Cute Maculas, sive Ephelides, sive Lentigi-
 nes, citò expellunt.
- XX. A Calculo Tuto defendunt, & sanos in bono Cor-
 poris & valetudinis statu, diutissime conservant.

Hic Thermarum harum status erat sæculo superiori,
 nuper vero Bathoniensium Thermarum crescente

De Thermis
Buxtonensibus.

fama & aqua frigida calorem nimis *ibidem* attemperante, in *desuetudinem* fere, ut *dictum*, abierunt, adeo ut *Septentrionales* ægri ad *Australes* Angliæ *Thermas* jam accedunt; *Patroni* autem *Honorabilis* valde munificentia caput suum poterant iterum efferre, & magno *Septentrionalium* Anglorum emolumento, qui *longis* & *laboriosis* itineribus, magnisq; sumptibus, *Thermas* petunt *Bathonienses*, ad nitorem *pristinum* & *antiquam* gloriam restitui. Interim *Thermæ Bathonienses* sive *Aquæ Solis*, *Solis instar*, *Solæ Totius Angliæ, Walliæ, Scotiæ, & Hiberniæ* miseris ægris *Solamen* petentibus, adjumentum suum non minus *utiliter* quam *gloriose* suppeditant. De *Thermis Buxtonensibus*, earumq; *Virtutibus* *Thomas Hobbes Malmsburiensis*, de *Mirabilibus Pecci* ludibundus ita cecinit.

*Hæc resoluta Senum confirmat membra trementum,
Et refovet Nervos lotrix hæc lympa gelatos,
Huc infirma regunt baculis vestigia Claudii,
Ingrati referunt baculis vestigia Spretis;
Huc Mater fieri cupiens, accedit inanis,
Plenaq; discedit, puto, nec veniente Marito.*

Fuller. Her.
Angl. Hist. in
agr. Derb.

Celebratur hæc aqua ob præsentiam *MARIÆ Scotorum* Reginæ, quæ beneficia magna inde recepit. Et quidem hæc de *Thermis Septentrionalibus* (alterâ *Thermarum Angliæ Sorore*) remotis licet, & longe distantibus, habui dicenda.

Caput claudio cum *Mariæ* Reginæ versiculis memoratis, nonnihil immutatis:

*Buxtona, quæ Calidæ celebrare nomine Lymphæ,
Interdum posthac* fors adeunda, V A L E.*

* Forte..

C A P. XIX.

De aquis Medicatis frigidis Sendensi, &
Paulsholtenfi, apud Wiltonienses.

Capitis Summarium.

Senensis, aut Sendensis aquæ Medicatæ situs. Examen. Aqua purè chalybeata. Virtutes. Aqua ferrata Paulsholtenfis.

Pari à Bathonia distantia ac Bristolienfis aqua, abest ^{Situs.}
Senensis in agro Wiltoniensi, à villa dicta Sene, ^{Sheynd, alias}
five ut in Rotulis Vetustis apud Turrim Londinensem ^{Send, Anno 11.}
Scribitur, Send, sic nominata. Est autem Sene, ^{Ed. 1. Kalendar.} five ^{Comit. Wilton.}
Sende, quâ voce antiquiores incolæ Arenam vocitabant, ^{p. 4. A. 1213.}
Villa ædificiis venustis satis constans, tria circiter
Milliaria ab oppido dicto Devises, in Comitatu
prædicto, super monticulum arenæ cujusdam rubræ
constituta, infra quam, ad trium aut quatuor pedum
profunditatem, Ferri minera præstantissima observa-
tur, quæ toti monti communis, fabrorum Ferrario-
rum, præsertim vero Georgii Newton, periti nuper
apud locum artificis, arte probata, in optimi ferri
materiam evasit.

Intra villam hanc, in prato juxtâ domum ^{Aqua ferrata.} *Edvardi*
Sumner Generosi, Scaturigo haud procul a via regia,
plane Regia erumpit, quæ Pavonis cauda tecta Ter-
ram, lapides, & vicina quæcunq; alias luteo, alias
rubicundo colore saturatius tingens, ferrum in se con-
tineri aperte proclamat. Aqua hæc Examini subiecta.

De Aquis Medicatis *Senensi* & *Paulsholensi* frigidis.

Examen
Aqua.

27. Octobris MDCLXXXVI. in ædibus D. GUAL-
TERI LONG Baronetti, dictis *Whaddon*, a fonte
haud longè remotis, ex *halitu* ferri & *embryonata*
ejusdem materia, in Solutis principiis, constare vide-
tur. Sedimenti *parum* in se continet, quod *primævam*
ferri indolem *mollem* retulit priusquam in Mineram,
ut in *aliis* circumjacentis Terræ partibus, *Solidius*
durefcit. Salem fere *nullum* exhibuit, & *Diureticâ* facul-
tate prædita, alvum laxare *haud* consuevit. Gallarum pul-
vere (aut particula) adiecto, in *atramenti* colorem *dictum*
factum mutatur, in quem *Saturatè* Purpurascens Color
primo *Statim* transit. Anno Domini MDCLXVII. Joannes
Aubrey, Wiltoniensis *Areniger*, & Regalis Societatis
Socius, Sedimentum, & Aquam etiam ipsam, *Re-*
galis Societatis Conventui *Celebri* *Primus* exhibuit,
ubi, Medicis etiam celeberrimis Præsentibus, *unanimi*
calculo approbata, virtutis suæ *Testimonium* obtinuit.
Senensis Aqua cum gallis, post Milliariorum *octoginta*
Vecturam, in ipso Conventu, *claretti* Saturatoris
colorem, *æstate* etiam *media* induebat, licet 30 die
Octobris instantis annis 1686, post *trium* dierum spa-
rium, quo a Scaturigine, me præsentè, sublata erat,
gallis *Londini* additis, colorem suum naturalem Aqua
parum mutaverit; verum lagena vitrea eadem mecum
rheda vecta, & interdum aperta, imo *Semi-plena* tan-
tum, in causa esse poterat.

Porrò 27 die *Augusti* A. D. MDCXC in ædibus
D. *Gulielmi Horton* de *Broughton-Gifford*, aquas istas
ad examen *secundò* revocavi, & è libris IV Sedimenti
ferruginei *scrupulum* plus minus *unum* obtinui. Sa-
lem fere *nullum* inveni, eumq; *solum* qui *Ferrum*
Comitatur, & *Vitriolum martis* appellari consuevit,
qui deliquium ægre passus, chartam involventem
vix humectat, linguam autem *stipticitate* quadam
ferit,

ferit, & palato ingratus, nonnihil molestiæ creare observatur. Hæc in aqua Scatebræ superioris notavi. Aqua scatebræ inferioris Tenuior est, nec ea quantitate ferrum continet, quâ superior. Color cum gallarum additione non purpureus, aut nigro-purpureus, sed rubicundus evadit. Discrimen etiam apparet in colore sedimenti, qui secundum mixturæ mineralis gradum, varius oboritur. Notandum etiam, inferioris scatebræ aquam post XLVIII. horarum spatium tingendi facultatem cum gallis omnino amisisse. Die autem XXVIII. sequente, viz. apud locum inter Scatebram Superiorem & Inferiorem tingendi cum gallis discrimen observavi.

De Aquis Medicatis Senensi & Paulsholtensi frigidis.

Aquam hanc medicatam inter præstantissimi generis Ferratas, Chalybeatasve, numerare non dubito, & in viscerum, & Mesenterij Obstructionibus, Flatu Hypochondriaco, Renum, & vesicæ morbis, & Tabidis etiam Hæctica febre laborantibus, utilis-
 simas fuisse, a fide dignis me accepisse confiteor Imo Thermis Bathoniensibus, aut Præcedere, aut Succedere, prout opus fuerit, Clarissimi Medici, in Conventu Solenni memorato, aptissimam judicarunt; de qua plura Scribendi occasio forsitan dabitur in posterum; hæc vero de Aquâ Medicatâ purè Chalybeatâ, nulli apud Anglos frigida in suo genere secundâ, hoc in loco dixisse sufficiat; cui potandæ Thermarum Bathoniensium aqua prius intus sumpta præparando optime inserviat, dein, finita bibendi methodo, Thermarum prædictarum usus externus, ut maxime accomodus, ita summe utilis, & proficiuus esse possit.

Aqua pure Chalybeata.

Virtutes.

Est & Aqua Ferrata altera Paulsholtensis, in eodem Comitatu, a Viculo haud procul a villa Send, Paulsholt (vulgus Poulshut vocat) ita nominata
 quam

Aqua Paulsholtensis frigida.

quam de *Ferro* participare, & in prædictis affectibus utiles esse, pronus agnosco.

C A P. XX.

De Aqua Medicata Castellariana, sive Alfordensi frigida, in agro Somersfetenfi.

Capitis Summarium.

Examen Aquæ Medicatæ Alfordensis. Contenta, & Contentorum partes. Salina, Nitrum, & Sal nigrrior. Nitrosa à prædominio. Non Salina pars, Sabulum, & Argilla. Contentorum proportiones. Examen ulterius. Usus Aquæ, & Vires. Epilogus.

UT versus Occidentem, Septentrionalemq; Civitatis Bathoniæ plagam (ad portas Urbis Cardinales respectu habito) æquali fere, ut dictum est, distantia, sitæ sunt Aquæ duæ Minerales, *Bristolensis*, nimirum, & *Senensis*; hæc purè chalybeata, illa Salem, Sulphur, & calcarium lapidem cum ferro Embryonato mista continens; ita eâdem distantia duplicatâ ad Austrum, occidenti appropinquans, visitur medicata aqua *Alfordensis* in agro *Somersfetenfi*, prope villam dictam *Castle-Cary*, purè Salina, quæ *Ferri*, ut videtur, misturam omninò excludit.

Mineralis Aqua hæc in Comitatu dicto, nota nomine Aquarum de *Castle-Cary*, vel potius, ut apud

apud Doctissimum *Spelman*, in *Villari Anglico*, scribitur *Castellarie*. si non vitiose, pro *Castle-Cary*, quam tamen, quum ad villam minorem dictam *Alford*, & (molliori vulgi pronunciandi more) *Aford* pertineat, *Afordensem* nomino, virtute *Cathartica* præ cæteris prædita, & quibusdam *Bathonia* potione usurpata, *Examen* nostrum postulare videtur; quod laboris eo libentius hic suscipio, ut quæ de *Bathoniensibus* Thermis superius sunt tradita, illustrationem quandam inde, & Confirmationem recipiant.

Puteus est, juxta *Viam Regiam*, *Tugurio* annexus, puteis communibus, quibus ad usus culinarios domestici utuntur, haud dissimilis, intra *œdiculam* stramine tectam, quam pro arbitrio suo, *Putei Possessor*, *sera* obsignat. Experimentis igitur quibusdam apud locum ipsum, & aqua etiam, meâ curâ, ad naturam ejusdem Medicatam investigandam, *Bathoniam* advectâ, quemadmodum in Thermis *Bathonicis* factum erat prius, illam ex duabus partibus constare reperio, *Salina*, viz. & non-*Salina*.

Pars Salina, *Nitrosa* præcipuè, duplam ad *Salem Salina* residuum proportionem servat. Aquam igitur istam judico *Nitrosam* à prædominio. Apparet enim *Nitrum*, Sapore nauseo, Amarore insigni, in frigidatione, penetratione, & in longas adeo & firmas *stirias* ejaculatione, ac in *Balneis Regali*, & Calido *Bathonia* unquam observaveram.

Alter *Sal Communis*, sed *nigrior*, ab ejusdem *Petra*, aut *Salina* quadam *Minera* Subterranea ortus videtur, & circa *Scaturiginem*, è domo, in *viam regiam* refluxam, sine ignis adjumento apparet, quem aqua *Salis Saturæ* Sedimenti instar, hic deponit. Aquâ istâ *Salis* gaudentes *columbæ*, illuc ad bibendum majori numero advolare solebant, quod vicini animadvertentes,

G g g

Mineralem

De Aqua Medica Afordensis frigida.

Examen Aquæ Mineralis Afordensis.

Contenta.

De Aqua Medicata *Afordensi* frigida.

Non Salina.

Mineralem aquam *inveniendi* ansam præbuit. Hic Sal infra *Nitri* quantitatem *dimidio* fere Subsidet, & in *Tesseris* five *cubis*, sali hujus generis peculiaribus, se ostendit, *Nitrosis* stiriis *primò* apparentibus, dein *Tesseris* Salinis.

Partes non Salinæ, duæ etiam sunt, *Sabulum*, nimirum, ab istius coloris *petra* ortum, & *Sabulum* est *Terræ* circumjacentis *proprium*, post *Superficiem* gramineam, sub qua terra apparet, forma *Margæ rigidæ cæruleæ*; illam vero Subter, lutum *album*, five ut videtur, *argillæ* quoddam genus; demum *petra*; quemadmodum *ἀσπίς* Ego Testis *apud locum* ipsum observaveram. Terra, pars *Secunda* non Salina, in aqua contenta, *Argilla* est præcipue, de quâ modo dictum, quæ una cum *Sedimento petroso*, proportionem Salis *nigrioris* æquat, aut quantitate paulo *majori* apparet, *petra* ad *argillam* vix *quarta* parte respondente.

Contentorum proportio.

E *duodecim* Congiis *Afordensis* Aquæ libris *tribus* minus, uncias *novem*, & *Drachmas* *Sex* cum *Semisse*, contentorum Comparavi; quarum *tres* uncias *nitrum*; *Uncia una* *drachmæ sex*, Sal *nigrior*; *Unciæ duæ*, *Argilla*, & *petra*; *Unciæ tres* cum *granis 30.* operando deperditæ. Adeò ut Salis *Semunciam*, quilibet Aquæ *Congius* comprehendat, five *drachmam Semis*, libra quælibet. Partes *duas* *Nitrum*; Sal *niger unam* occupat. Notandum etiam è prædictâ Aquæ quantitate *Purioris* Salis uncias solum *quatuor*, & *drachmas duas* provenisse.

Porro, 26. die *Septembris* A.D. 1690. Circa Salutem Præstantissimæ *Dominæ*, *Dominæ Haddock*, D. *Ricardi Haddock*, Eq. Aur. Anglicanæ Classis præfecti *Summi* vulgò *Admiralis*, *Bathoniæ* occupatus, ex aquâ *Afordensis* libris fere *sex* *Contentorum* *Drachmas quatuor* cum *Semisse*

missè impuriore quasi sacchari ideâ, provenisse observavi, in quibus *Argilla, Petra, & Sal* manifesto apparuerunt. De Aqua Medicata Afordensi frigida.
 Aqua inter evaporandum amara admodum, & salsa evadebat, ut & *Lixivium* cum sale in aqua pura solutum. *Lixivium purum* in organis Vitreis evaporatum dedit salis purioris & albescentis drachmas duas, & grana tria.

Usui igitur magno Hæc Aqua Medicata esse videtur, minori solito quantitate sumpta, ad refrigerandum, abstergendum, penetrandum; ad crassos humores attenuandum, incidendumq; acrimoniam mulcet; Fermentationem indebitam attemperat, & reprimat. In Scorbuto, Ictero, & obstructionibus quibuscumq; utilis, & ut verbo me expediam virtutes omnes possidet, quas Nitrosi aquis à Prædomino Kircherus attribuit Cap. 13. memoratas. Renes etiam & Ureteres optime abstergit, per alvum humores ducit fortiter; Urinam & Sudores movet efficaciter, eò quod Mineralibus Aqua Saturatè adeo sit imbuta, & Salibus abundet, quod ad miscendum cum aqua Scaturiginum Bathoniensium magis aptam reddit, quæ eadem Salia Continet, quantitate tamen multò minori, ideoq; minus operatur; licet effecta mala ab indebito & minus casto aquarum istarum usu, imo misturâ, emergentia aliquando Observaverim.

Usus Aquæ & Vires.

EPILOGUS.

JAM verò de aquis hisce Mineralibus, Salibus compositi sui parte magis efficaci, se invicem referentibus, huc usq; verba faciens, *Thermis* nimirum, *Bathonicis* majore Salium, & minore ferri quantitate impregnatis: aquis Tepidis *Bristolienfibus*, ferro & Salibus minùs imbutis; aquâ Tepidâ *Buxtonensi*, communis.

*Aquis frigidis
Mineralibus
Anglia abundat.*

munis Salis *parum*. continente, & Ferrum Sapiente planius; Nec non, *Senensi* aquâ frigidâ, *purè* chalybeatâ; & aquâ *Castellarianâ*, sive Puteo frigido *Alfordensi*, summo gradu Salibus *purè* repleto; ut *minoris* notæ aquas Medicatas *frigidas* in Tractatu passim memoratas missas faciam; abs harum singulis *separatim*, aut *conjunctim*, effectus bonos eventuros præcor, & laudabiles. Mineralibus aquis frigidis *Anglia* ubiq; fere abundat, quales præter dictas sunt, *Barnetensis*, & *Cobhamensis*, in agro *Surriensi*; *Cumnerensis*, juxtâ *Oxoniam*; *Sunninghillensis* in Comitatu *Bercheriæ*; *Wellingburgensis*, in agro *Northamptoniensi*; *Swayensis*, in agro *Hantoniensi*, juxtâ *Lymington*; *Chigwellensis*, in Comitatu *Essexiæ*; *Qualmenensis*, juxtâ *Derbiam*; & de *Monte Sagittariorum*, vulgò *Shooters-Hill*, in agro *Cantiano*; aliæq; quæ in Tractatu de Medicatis aquis *Angliæ frigidis*, locum proprium sibi vendicant: Subjecto autem huic impræsentiarum Valedico, postquam ad *Observationum* Centuriam proxime sequentem, qui in *Provinciæ* meæ partem maximam, & præcipuam, Curiosius inquirunt, *Lectores* remiserim, *δοξολογία* loco FINIS additâ,

Θεῶν μόνων δόξα,
Bonorum Omnium
A & Ω.

Sapien
re digne
do affi
it min
affim me
eparar
, & la
oig; ten
nfes, &
a. juxta
rdierat
i; Sway
m; Gog
lis, jux
Sincere
adatu d
orium fil
arum Va
m pron
m mure
Laudes

01

Ple

H

V

RE

R

OBSERVATIONUM CENTURIA,

Pleniorem in Thermarum BATHONI-
ENSIUM naturam *Inquisitionem* com-
plectens, una cum *Contentis*, *Proprie-*
tate, & *Distinctione* uniuscujusq; BAL-
NEI inter se, *particulatim* Exhibitis.

REGALI SOCIETATI ad Scientiam
Rerum Naturalium in ANGLIA pro-
movendam Institutæ Nuncupavit

Auctor

THOMAS GUIDOTT.

L O N D I N I:

Typis *Francisci Leach*, Impensis *Authoris*.
MDCXCI.

OBSERVATIONUM
CENTURIA

Thomae et Battoni
ANSTETI in rebus
libris et in
et de
libris

REACTI SOCIETATIS
in ANSTETI
libris

LIBRARIUS

LIBRARIUS
LIBRARIUS

OBSERVATIONUM
PHYSICARUM
CENTURIA
AD

SOCIETATEM REGIAM

Pro Scientia *Rerum Naturalium* in
ANGLIA *promovenda* Institutam.

OBSERVATIONES HYDROSTATICÆ.

Observatio. I.

Quod aquæ Balneorum *Omnium* pondus æquale
ferè sit; *Fervidi* autem *Balnei* aqua, istà *Regis*, ^{Balneorum} *omnium* pon-
aut *Crucis*, paulò levior; quemadmodum ex obser-
vationibus *Sequentibus* luculentiùs apparet.

Observatio. II.

Quod *Communi* aquâ & *Thermali*, ritè ponderatâ, ^{Thermarum}
Thermarum aqua *dimidio drachmæ* in *Pintâ*, sive ^{aqua, & com-}
librâ, præponderet. ^{munis.}

Observ.

Observatio. III.

Proportio Tem-
pore gelu.

Quod *Præcedens* Observatio in *congelante* Tempe-
state celebrata fuerit ; quodq; hæc sit proportio
Tempore gelu.

Observatio. IV.

Tempestate
Sicca.

Quod Proportio *magis* solita, Tempestate *siccâ*, &
gelu *non* constrictâ, sit Communis aquæ *libra una di-*
achmæ sex ; Thermalis aquæ *calidæ, libra una diachmæ*
quinq; Thermalis *frigidæ libra una drachmæ quatuor*
Thermalis Frigida *uncia unâ* in Congio *minor* Calidâ ;
uncia unâ communi aqua *levior* calida ; *unciis duabus*
Frigida.

Nota,

Observationem *hanc* de *Regalis & Crucis* Balneis
præcipuè intelligendam ; & de mensuris, Ponderibus,
& Trutinâ, quibus *tunc* temporis, accuratiores pro-
curari *haud* poterant, Vid. *Observ.* XX.

Observatio. V.

Thermalis aqua
calida & fri-
gida contra
aquam Com-
munem, *laxa*
tempestate.

Quod Thermalis aqua *calida* contra aquam *commu-*
nem, æquali proportionem, *balance nuda*, diligenter pon-
derata, *utriusq;* generis aquæ pondus, *laxa* tempestate,
æquale fere fuerat ; in Trutinâ autem manens, donec
Thermalis aqua *refrigerat*, Thermalis aqua *drachmas*
duas, in Pinta, postulabat ad pondus *communis*. Vid.
Observat. XX.

Observatio. VI.

Experimentum
alterum.

Quod experimento *altero* celebrato 18 Nov. 1675,
tempestate etiam *laxa*, Thermalis aqua *calidâ*, &
communis *frigida*, æqualiter pendebant ; frigida
vero *duabus drachmis* in pinta *minor* erat *calidâ*. Vid.
Observatio XX.

Observ.

Observatio. VII.

Quod Tempestate *laxâ* aut *constrictâ*, Thermalis *Tempestate laxa*,
aqua *calida*, Communi aqua fontana *gravior* non fu. & *constrictâ*.
erat.

Observatio. VIII.

Quod Thermalis aquæ *Pinta* eadem *duodecim horas* *Decrementum*
post exitum è Scatebris ponderata, & post horas *ponderis 12 ho-*
duodecim iterum elapsas *denuò* trutinata, drachma *rarum post*
una ponderatæ prius, *posterius* ponderatæ aquæ de-
cederat. Vid. *Observ.* XX.

Observatio. IX.

Quod *Pinta una* (mensurâ *Vini*) Balnei *crucis* dili-
genter trutinata *17 Nov.* 75 pendebat libram *unam*, *Crucis aquæ*
drachmas *quinq;* & grana *octo*, pondus.

Observatio. X.

Quod *Regalis* Balnei aqua & *Crucis* æqualiter *ferè* *Regalis*.
pendebant; differentia tamen, *si qua fuerat*, erat ex
parte *Regalis*, immediate ponderatæ in *Antliæ Siccæ*
Camera.

Observatio. XI.

Quod Balnei *Calidi* aquæ *pinta* apud *Regis* Balneum *Calidi differen-*
ponderata, & apud *Calidum*, triginta octo granis *tia apud Re-*
gravior erat *domi*, quam *foras*. *gale, & Ca-*
lidum.

Observatio. XII.

Quod Balnei *Calidi* *pinta* *duobus* *Scrulpulis* & *Calidi a Cru-*
granis *octo* levior erat *pinta crucis*. *cis*.

Observatio. XIII.

Calidi a Regis.

Quod Balnei Calidi aquæ Pinta, sive libra, duobus & quadraginta granis levior erat ista Regis.

Observatio. XIV.

Balnearum omnium aquæ pondus apud Antlias.

Quod Observationes duæ præcedentes factæ fuerint, Balnei Calidi aquâ eidem quantitati Regalis & Crucis, exacte opposita; ex eadem autem mensura bis repleta variatio ista exigua granorum sex, inter Regalis & Crucis aquam provenire poterat; sin autem Balnearum Regis, Crucis & Calidi pondus, apud, aut juxta, antlias proprias, æstimaveris, ut in Obs. 9. 10. 11. tum Balnei Fervidi libra quinquaginta & sex granis levior erat Regalis, aut Crucis.

Observatio. XV.

Calidi aqua levissima.

Quod Aqua Balnei Calidi Balnearum omnium levissima sit; Regalis vero & Crucis æqualiter ferè pendeant, si modo utriusq; Balnei aqua apud, aut juxta antlias suas ponderata fuerit.

Observatio. XVI.

Ejusdem menstruum cæterorum levius.

Quod Menstruum, sive aqua Balnei Calidi mineralia absorbens, levius sit menstruo Regalis, aut Crucis. In libra siquidem prioris Balnei, plura insunt Contentorum grana; aqua autem, eadem proportionem, levior est ista Regalis, aut Crucis.

Observatio. XVII.

Æqualitatis ponderis inter Regis & Crucis ratio.

Quod sicut Regalis Balnei aqua, quo minus margæ, eo magis Sabuli Crucis continet; ita, e contra, Crucis Balneum, quo plus margæ, eo minus sabuli Regali possideat; unde Contenta ferè æqualia existunt, & aquarum pondus etiam æquale sit, utriusq; menstruo pendente æqualiter.

Observatio.

Observatio. XVIII.

Quod ad potandum aquam in Regali Balneo Antlia, Antliæ minimæ
& Antlia Sicca extra Balneum, aquam vehant pen- ^{aqua, & Antliæ}
dentem æqualiter; quodq; Antliæ Siccæ aqua illâ le- ^{Siccæ æqualis.}
vior non sit, quæ à Scatebris desumitur immediatè.

Observatio. XIX.

Quod Balneorum nullius aqua Calida, ^{communi} Thermalis aqua
aquâ calidâ gravior extiterat. <sup>calida, non gra-
vior calida com-
muni.</sup>

Observatio. XX.

Quod Observationes Hydrostaticæ Variare possint
secundum aeris, aquæ, mensuræ, ponderum, & Tru-
tinarum differentiam; quod autem, quoad Thermo-
lium aquarum pondus, in præcedentibus est traditum,
quousq; pondera, & libræ ad manum, patiebantur,
accuratè efficitur. Forsan autem aliquando Thermo-
les aquas, in minori quantitate, exactius trutinandi
dabitur occasio, ut Scrupuli, grana & grani partes no-
tentur ubiq; quod in Obs. 4. 5, 6, & 8. in rotundi
numeri gratiam, non factitatum confiteor, sed in
Thermarum contentis in Observationibus Miscellaneis
nimurim observatum.

Nota.

Quod uncia duæ, drachmæ Septem, grana quatuordecim,
Thermalis communi aqua grani decem, &
quatuor levitate cedebant 2 Sept. 87. Scrupuli
duo, grana sedecim in libra, differentia. Vid. Obs.
5. & 6. Vid. etiam Supplementum in fine.

OBSERVATIONES CHROMATICÆ.

Observatio. XXI.

Quod Balneorum omnium aqua calida, gallarum, Balneorum om-
aut stypticorum quorundam aliorum, particula addi- <sup>nium aquæ pur-
purascunt cum
tâ, gallis, &c.</sup>

tâ, Tincturam purpuream oculis, noctu oculi, exhibeant.

Observatio. XXII.

Saturatus gelu.

Quod Thermalis aquæ eadem quantitas, eadem portione gallarum admistâ, Tincturam, gelante tempestate, Saturatiorem præbeat, quam laxâ.

Observatio. XXIII.

Antliæ novæ, & siccæ, tingunt æqualiter; aperti autem Balnei ipsius autem Balnei aqua nequaquam.

Quod Antliæ novæ aquæ Potabilis in Balneo, & Siccæ extra Balneum, tincturam æqualem exhibeant; ipsius autem Balnei aqua in Propatulo, tincturam cum gallis nullam præbebit.

Nota.

Balnei pleni aqua non; impletis, ita.

Observationem hanc de Balneo pleno intelligendam. Nam, implente Balneo, si expertus fueris, & aqua altius paulo non assurrexerit, aperti Balnei aqua, utpote è scatebris immediate irruens, Tincturam cum gallis, æquè ac Antliata aqua, dabit.

Observatio. XXIV.

48. Hor. obt. Temp. lax. ita; Regale.

Quod Phiala Vitrea antliatæ aquæ Regalis calidæ, Subere benè obturata, & cerâ obsignata, tempestate laxâ, quadraginta octo horarum spatio elapso, tincturam præbuerit.

Observatio. XXV.

3. D. obt. ita; idem.

Quod Tincturam eandem, sed pallidiorem multò, & quasi ægram, finitis tribus diebus, observaveram.

Observatio. XXVI.

7. D. obt. Regis, ita: Cr. autem, & cal. non.

Quod Regalis, Crucis, & Calidi aqua spatio Septem dierum obturata, & obsignata, Regalis Balnei aqua Stypticis

CENTURIA.

7.

Stypticis additis, colorem mutaverit ; Crucis autem & Calidi, nequaquam.

Nota.

Culpa, forsan, in obturatione latuit. Experimento enim altero peracto, Crucis aqua die 7. Tincturam exhibuit. Vid. Obs. 45.

Observatio. XXVII.

Quod Regalis Balnei aqua obturata, & obfignata op-^{8. Heb. obr.}time, octo Hebdomadatum spatio finito, tincturam^{ita ; Regale.} purpuream cum gallis, &c. dederat, colori istius inferiorem paulo, quæ ab Antlia provenerat.

Nota.

Me hoc ab alio relatum habuisse ; & Cæteris observationibus consonum non esse. Regalis autem aqua inclusa, & mense uno exacto aperta, gallis additis tincturam exhibuit. Vid. Not.

Obs. 59.

Observatio. XXVIII.

Quod Thymarum Cruciatarum aqua, cerâ obfignata & obturata Subere, tincturam paulo vividio^{6. Di obt. Reg.}rem & Cr. ita ;
exhibuerit die Sexto ab Antlia prius desumpta, tem-^{vividius Cru-}pest^{cis temp. lax.}ate laxa, tametsi phiala biduo antea aperta fuerat, & cerâ obfignata denuo. Regalis Balnei aqua eodem tempore obturata, colorem mutavit, color autem non ita vividus in Regali ac in Crucis apparuit, Phiala etiam altera Regalis Balnei impleta Nov. 6. & 12. resignata, idem perfecit.

Nota.

In hac observatione quod ad B. Crucis spectat secunda vice eodem modo apparuit, 28. Nov. 88. Tempestas ad gelu inclinante.

Observatio.

Observatio. XXIX.

24 ho. obt. Cal.
non. Temp. lax.

Quod *Fervidi* aut *Longi* Balnei aqua, obfignata subere ut prius, & post *viginti quatuor* horas resignata, & aperta, *Tincturam* purpuream cum gallis, &c. nequaquam exhibuerit.

Observatio. XXX.

3. ho. obt. Cal.
non. Temp. lax.

Quod *Longi* Balnei, sive *Calidi*, phiala altera, tempestate *laxa* existente, elapsis *tribus* horis aperta, *Tincturam* nullam præbuerat, obturata licet, & obfignata, ut prius.

Observatio. XXXI.

12. ho. post.
12. h. obt. Cru.
& Cal. gelu
ita, saturatius
Crucis.

Quod *binæ* phialæ *Crucis* & *Calidi* (quod & *Longum* dixi) *duodecim* horis ab obfignatione elapsis, apertæ, terra gelu constricta, & diligenter iterum brevi obfignatæ, mane crastino, horis *aliis* duodecim elapsis, cum gallis, & Secamentis quercinis, *Tincturam* dederint, sed *citius*, & *Saturatius* *Crucis*.

Observatio. XXXII.

24. ho. non obt.
gelu Cru. &
Cal. ita; citius
Crucis.

Quod *binis* etiam phialis aquæ *Crucis* & *Calidi*, ab antliis suis haustæ, *viginti quatuor* horis, tempore gelu nondum obturatis, Balneorum amborum aqua cum gallis colorem mutaverit, citius autem & saturatius iterum ista *Crucis*.

Observatio. XXXIII.

24 ho. post. 24.
non obt. gelu,
Crucis ita;
Calidum non.

Quod quum aqua *Thermalis* *viginti quatuor* horis præcedentibus additis, in *iisdem* phialis, nondum etiam obturatis, perfliterat, congelante etiam tempestate adhuc manente, *Crucis* aqua *tincturam* dederit, ut prius; *Calidi* autem, colorem vix mutaverit.

Observatio.

CENTURIA.

9

Observatio XXXIV.

Quod *tribus* horis à priori experimento jam elapsis, tempestate congelante in laxam mutata, neq; Calidi, ^{51 ho. non obr. mutato cælo,} neq; Crucis aqua colorem manifesto mutaverit, gallis ^{Crucis non;} additis, tametsi aqua Calidi trium tantum horarum ^{neq; Cal. post. 3 ho.} spatio vix finito ab Antlia provenerat. Crucis aqua quæ post quadraginta octo horarum spatium mane tinxerat, colorem vix, ac ne vix quidem, mutavit. Calidi autem, tribus tantum horis ab Antlia hausta immediate, tincturam nullam dedit.

Observatio XXXV.

Quod phialis duabus aquæ crucis & calidi obturatis & obsignatis optime, tempestate laxâ, & post tri- ^{3 Di. obr. temp lax. crucis ita;} duum apertis, Crucis aqua Tincturam exhibuit; Calidi ^{cal. non.} autem nequaquam. Phiala altera continens libram Semis obturata, & obsignata, & quatuor diebus elapsis aperta, aqua Calidi tincturam omnino nullam præbuerit.

Observatio XXXVI.

Quod experimento cum galla facto, apertis phialis, ^{10 ho. non obr. lax. temp. Cal. non. Reg. remisse; Cr. vidius.} in omnium Balneorum aqua, decem horis finitis, tempestate laxâ; Calidi aqua tingendi qualitatem amisit primo; Regalis multum remisit proximè; Crucis autem tincturam multo vividiorum Regali exhibuit.

Observatio XXXVII.

Quod mane crastino, horis tredecim elapsis, tempestate laxâ existente, Crucis aqua Saturate tinxerit; ^{23 ho. non obr. temp. lax. Cr. ita; Regis parum.} Regis autem parum.

Observatio XXXVIII.

Quod sex horis additis & finitis, Crucis Balnei aqua Tincturam ut prius exhibuerit; Regalis autem nequaquam. ^{29 ho. non. obr. Cr. ita; Regis, non.}

Observatio XXXIX.

Quod horis octodecim elapsis porro, Crucis aqua tempestate laxa existente, nondum obturata, tincturam cum gallis obscuram satis dederit; & brevi post sicut ^{47 ho. non. obr. lax. temp. Crucis non.} ista Regis heri apparuit.

Observatio XL.

18 ho non obt.
lax. temp. Reg.
non; 28 ho. Cr.
ita.

Quod *Regalis* Balnei aqua, *apertâ* phialâ, tempestate *laxâ* existente, post horas *octodecim*, tincturam *nullam* cum gallis exhibuerit; *Crucis* autem aqua horis *viginti octo* elapsis, *aperta* etiam phiala, colorem *mutavit*.

Observatio XLI.

46 ho. non obt.
temp. lax. Cru-
cis, non.

Quod *eadem* *Crucis* Balnei aqua *non* obturata, tempestate *laxâ*, *octodecim* horis *inde* decurrentibus, sive finitis horis *quadragenta sex*, tincturam *nullam* exhibuerit; sed turbida, & alba, *brevi* evaserit.

Observatio XLII.

6 di. obt. non
obs. lax. temp.
Reg. ita; 4 ho.
post non.

Quod *Regalis* Balnei aqua, *matutino* tempore, diebus *sex* exactis, tempestate *laxâ*, tingens *ægre*, *Subere* obturata, cerâ autem *non* obsignata, *quatuor* horis *inde* numeratis, tingendi facultatem *prorsus* amiserit.

Nota.

10 di. tempore
gelu.

Tempore gelu die 10. tinxit ægre, & *brevi* alba evasit, ultimo Decemb. 88.

Observatio. XLIII.

Post 24 ho. non
obt. lax. temp.
Regis non.

Quod *Regalis* Balnei aqua, *aperta* phiala, & tempestate *laxa*, numeratis horis *decem*, tincturam *ægram* exhibeat; *octodecim* autem elapsis, *obscuram* fatis (si *ullam*) sed *viginti quatuor* finitis *omni*nò nullam, nisi tempestate *congelante*, aut *simillima*.

Nota.

Eadem post 4
di. temp. gelu,
ita.

Regalis Balnei aqua post *quatrimum*, *aperta* phiala, tincturam exhibuit, *Terrâ Nive* cooperta, & tempore gelu 26. Dec. 88.

Observatio. XLIV.

Post 48 ho. non
obt. temp. quali-
bet, *Crucis* non.

Quod, *apertâ* phialâ, *Crucis* Balnei aqua, spatio *horarum quadragenta octo*, tempestate *qualicunq;* existente, tingendi facultatem *non* retineat.

Observatio.

CENTURIA.

II

Observatio XLV.

Quod ejusdem Balnei aqua obturata & obfignata, Post 9 di. obt. Crucis non. diebus septem exactis, tincturam minus vividam exhibuerit; Novem autem diebus numeratis, nullam.

Observatio XLVI.

Quod Balnei Calidi aqua nondum obturata, tem- Post 3 aut 4 ho. non obt. lax. temp. Cal. non. pestate laxa existente, post tres aut quatuor horas elapsas, tincturam cum gallis, &c. neutiquam præbebit, tametsi nativi caloris parum aqua retineat.

Observatio XLVII.

Quod ejusdem Balnei aqua obturata, aut aperta, tri- Post 4 di. obt. non calidum. um aut quatuor dierum spatio elapso, tempestate laxâ, aut contrictâ, Tincturam nullam præbebit.

Nota.

Quod 28. Nov. 1688. ejusdem Balnei aqua obturata & obfignata, gallis novis, recentibus, & viridibus injectis, Tincturam exhibuerit die 7. tempestate ad gelu inclinante.

Observatio XLVIII.

Quod Regalis Balnei aqua, phiala aperta, diebus 4 di. non obt. gelu, ita; s. gel. finit. non Reg. quatuor exactis, tempestate congelante, tincturam purascentem cum gallis exhibuerit; quinto autem die, finito gelu, additis gallæ recentis & viridis granis aliquot, aquæ pars residua, turbida, alba, & emulsionis æmula, evasit.

Observatio XLIX.

Quod Balnei Crucis aqua non obturata, & frigida, Cr. non obt. ita, præ Regalis. tempestate laxa existente, tingendi facultatem istâ Regalis diutius retineat.

Observatio. L.

Quod Balnei Calidi aqua nondum obturata tingendi Post 4 h. non obt. Cal. 24. Reg. 28. cr. non Temp. lax. proprietatem amittat, priusquam refrigerat; horis autem quatuor exactis certissime; Regis verò, viginti quatuor horas haud rarò transgreditur; Crucis autem, viginti octo, si tempestas fuerit laxa. I i i 2 Obs.

Observatio LI.

*Mutationes
variae Thermalis
aquae post
Tincturam amif-
sam.*

Quod Balneorum omnium aqua, post temporum spatia praedicta, appareat *leviter purpurascens*, moriens autem iste color vix ultra minuta tria, aut quatuor solet extendere, priusquam aqua *crassescit*; ut plurimum *albescit*; spatio temporis longiori *pallide flavescit*; & minori gallae quantitate injecta *virescit*; & tandem aliquando, liberalius paulò injecta galla, *nigrescit* instar atramenti.

Observatio LII.

*Post 2 an. obt.
cr. & cal. ob-
servatio.*

Quod Balneorum *Crucis & Longi* aqua, in duabus phialis, subere obturatis, sed non cerâ obfignatis duorum annorum spatio servata, oleo *Tartari* injecto albi-
da evaserit; ambæ autem sedimentum deposuerant, tam album, quam luteum. Neutrius autem Balnei aqua *Tincturam* exhibuit.

Observatio LIII.

*Aqua primo di-
stillata non.*

Quod pars *halituoſa* non sit magis Visibilis, aut in aqua destillata *acidum* appareat, tametsi juncturae luto optimè claudantur. Neq; aqua destillata primò acida existit, nec cum gallis induit *purpuram*. Simile observavit Jo. Frenchius M. D. in *Spadanâ* aquâ Eboracensi. *Spadacr. Eborac. p. 67.*

Observatio LXIV.

*Thermalis aqua
post Tincturam
amissam, alba,
instar lactis.*

Quod Balneorum omnium aqua effeta, & tingendi facultate nudata, brevi opaca evadat, & sero simillima; aut ac si olei *Tartari* guttulæ aliquot instillatae fuerint.

Observatio LV.

*Tinctura perit
sine præcipitati-
one.*

Quod *Therमारum* aqua *Tingentem* facultatem amit-
tat, tametsi nihil observetur *præcipitatum*.

Observatio LVI.

*Scaturiginum
Therमारum
calor tincturam
amissam non re-
cuperat.*

Quod *Therमारum* aqua *frigida*, in phiala, cera ob-
signata, & *Viginti quatuor* horis *Therमारum* Scatu-
riginibus imposita, *tingentem* proprietatem non recupe-
ret,

ret, sed *alba* evadit, ac si *oleo Tartari* præcipitata, cui *Spiritus Vitrioli* claritatem suam reddit.

Observatio LVII.

Quod *Balneorum nullius* aqua frigida, *Crucis* si ex-
cipias, *Viginti quatuor* horis, ante experimentum,
phiala aperta, tingendi vim, tempestate *laxa*, retine-
at, nisi subere *caute* obturata, & *cera obvoluta calidè*.

Nota.

In Tempestate congelante, tempore *brumali*, aqua
Balnei Crucis præcipue, & interdum *Regis*, tinctu-
ram aliquam *purpuream* post spatium prædictum
cum *gallis* dabit; *quadraginta autem octo elapsis* durante gelu,
horis, nisi gelu diutius & *constanter duraverit*,
nullam.

Observatio LVIII.

Quod aqua *Antliæ* ad potandam aquam in *Regali*
Balneo ultimò erectæ, illa *Antliæ siccæ* tingendi pro-
prietatem diutius non retineat. *Ambarum* autem aqua
viginti quatuor horis non obturata, Tempestate *laxa*,
tingendi facultatem amittat, & *effæta* evadat.

Observatio LIX.

Quod *Thermarum Regiarum* aqua, diebus *octo* elap-
sis, & *Crucis Novem*, tempestate gelu non constricta,
tincturam nullam præbuerit; experimento facto in
Septem phialis, *quatuor Regis*, & *tribus Crucis*, eodem
tempore obfignatis & obturatis subere, experimento
successive, quoad phialas, celebrato, & *gallarum re-*
centium quantitate commoda, in *unamquamq;* phialam
injecta separatim. Vid. *Obs.* 45.

Nota.

Quod *Balneorum omnium* Aqua intra phialas
subere obturatas, & molliori *cera obfignatas* opti-
me inclusa 21 Nov. & aperta, 25 Dec. 1688.
Regalis & Crucis Aqua Tincturam exhibuerit;

Calidi

Calidi autem, post Septimum diem, nullam; Regis etiam & Crucis phiala, eodem tempore adimpleta, & aperta 12 Dec. Crucis nullam; Regis autem vividam præbuerit. Regis etiam Aquæ 21 Nov. intra phialam obturatam & cera munitam inclusæ pars, aperta phiala 21 Dec. 88. Tincturam aliqualem exhibuit, licet phiala sæpius ante aperta & reobsignata fuerat, Tempestate gelu constrictâ, & Nivosa.

Observatio LX.

Reg. & Cruc.
Tinctura temp.
gelu duratio,
non probata.

Quod quamdiù Thermarum Regis, & Crucis aqua, Tempestate congelante, tingendi facultatem retineat, bruma Anni 1675. mitissima existente, occasio experiendi se non obtulerit, & in gelu longo, omniumq; quod unquam novi longissimo, atrocissimoq; Anno 1683, absens ipse nihil apud locum experiri poteram. Aqua autem Regalis Balnei in phiala congelata, & finito gelu 17. die resoluta, galla addita purpurascebat leviter, pulvis etiam albus & ater statim à resolutione præcipitavit 8. Jan. 1689. aquâ intra phialam inclusâ 22 Dec. præcedente.

Nota.

Phialam obturatam subere, non obsignatam cerâ fuisse, & aquam, abjecta purpurâ, colorem viridem, post triduum induisse, nigriore pulvere in fundo Vitri remanente 13 Jan. 88. qui quidem color viridis, in Aureum, sive Succineum permanentem sponte mutatus erat 23 Jan. proximè sequente, eodem pulvere in fundo manente. Vide Supplementum, in fine.

OBSERVATIONES MISCELLANIE.

Particulatim,

*De Thermalium Aquarum Contentis, & rebus illuc
attinentibus.*

Observatio LXI.

Quod Balneorum omnium aqua, in Vitro licet clara, ^{Contenta, Ther-}
& pellucida, tenuis, albi, & insipidi pulveris quanti- ^{marum & cor-}
tatem satis magnam in se contineat, qui postea, inter ^{tentorum natu-}
decoquendum, fuscus evadit, & Sabulosus; unà cum ^{ra.}
terra cærulea, aut marga Sulphurea; & materia qua-
dam Salina.

Observatio LXII.

Quod Thermalium Contenta, in eadem aquæ quan- ^{Temp. hum.}
titate, aere humido, & pluvioso existente, ^{minora quam}
quam sicco. Descrimen ab aere pluvioso & Sereno aquæ ^{sicca.}
putei Sulphurei Knaresb. accedere Frenchius observat.
Spadacr. Knaresb. c. 14. p. 110. n. 9, 10.

Observatio LXIII.

Quod materia Salina Thermalium, quæ substantia ^{Thermalium Salis}
se prodit, sit Sal marinus communis, Alcalisatus dictus ^{Alcali, & Ni-}
in sequentibus, & Nitrum. ^{trum.}

Observatio LXIV.

Quod ex aquæ Thermalis cado, è Regalis Balnei ^{Proportio in}
antlia desumpta, tempestate pluvia, obtinueram uncias ^{Thermalis aquæ}
decem, drachmas quatuor. Quarum uncia quinq; ^{cado Regalis.}
drachmæ tres, Sabulum; Unciæ duæ, drachmæ Sep-
tem Semis, Sal; uncia duæ, drachma una Semis,
Marga. Communis salis Alcalisati uncia duæ, drach-
mæ tres Semis; & Nitri Semuncia.

Nota.

Secundum hanc proportionis regulam, Sabulum, è de-
cem, quinq; contentorum partes tenere; Salem tres ^{Respectus parti-}
circiter; & Margam, duas; alcalisatum Salem, ^{culares ad}
supra- ^{totum.}

supra duas; Nitrum verò, ad Salem Alkali, circiter Sextam. Vid. Not. Obs. LXXXV.

Observatio LXV.

Crucis Aqua
Contentorum
proportio
temp. hum. in
cado.

Quod ex aquæ Crucis Balnei cado, eadem tempestate humida, comparaveram Contentorum uncias novem, drachmas quinq; Quarum uncia quatuor Sabulum; uncia tres, drachma una, Marga; Alcalisati Salis proportio uncias duas complevit; Nitri vero uncia dimidium.

Observatio LXVI.

Bal. Calidi
aquæ Conten-
ta, in cado,
temp. pluvia.

Quod ex aquæ Balnei Longi, aut Calidi, Fervidi-ve, cado, in eadem tempestate pluvia, contentorum emerferint Uncia undecim, drachmæ duæ. Quarum uncia quatuor drachmæ totidem, Sabulum; Uncia tres, drachmæ duæ Marga; Uncia duæ, & sex drachmæ Salis Alcalisati, & Nitri drachmæ sex.

Observatio LXVII.

Regalis Con-
tenta in con-
gio, & Pinta.

Quod Regalis Balnei aquæ Congius vulgò contineat Sabuli grana quadraginta tria circiter; Viginti tria Semis grana Salis; grana decem & septem, cum dimidio grani, Margæ: Summa totalis, Scrupuli quatuor, grana totidem. Quorum grana quinq; Semis, Sabulum; grana tria, Sal, (grana duo semis Salis Alkali, & dimidium grani Nitri) & Margæ, circiter, grana duo, in Pinta, sive libra una aquæ. Summa totalis, grana decem, & dimidium grani.

Observatio LXVIII.

Crucis Conten-
ta in Congio,
& Pinta.

Quod aquæ Balnei Crucis congruus ut plurimum comprehendat unum supra triginta grana Sabuli; viginti quinq; grana Margæ: Sedecim grana Salis Alcalisati, & Nitri grana quatuor. Totum, drachma una, grana Sedecim. Ex his quinq; grana Sabuli; grana tria Margæ; grana duo Salis Alkali; & dimidium grani Nitri, in Pinta. Summa Totalis; grana decem, & dimidium grani.

Observatio

Observatio. LXIX.

Quod aquæ Balnei Calidi congius contineat circiter triginta septem grana, cum dimidio grani Sabuli; ^{Calidi contenta in Congio, & Pinta.} viginti sex grana Margæ; grana viginti duo Salis Alkali; & grana sex semis Nitri. Summa totalis, drachma una semis, & grana duo. Grana quatuor semis Sabuli; grana tria & quarta grani pars Margæ; grana duo, & tres grani partes salis Alkali; & tres grani partes Nitri. Summa totalis, grana undecim, & quarta grani pars, in Pinta.

Observatio LXX.

Quod Sabuli proportio ad Salia fere duplex sit; ^{Proportio Sabuli, in Therms.} in Regali Balneo magis abundat.

Observatio LXXI.

Quod alcalisatus Sal ferè tres è decem in contentis salis Alkali, partes sustineat Nitrum verò, in viginti haud vicesimam. ^{& Nitri.}

Observatio LXXII.

Quod Longi Balnei Nitrum quarta parte istud Crucis excedat. ^{Nitri plus in Calido quam Crucis.} Idem tenebit in sale Alkali.

Observatio LXXIII.

Quod proportio quam Salina pars in Crucis Balneo communiter gerit, sit ad uncias duas cum semisse in cado, aut congiis Sexaginta; quibus Regale addit drachmas tres. ^{Proportio Salina communis, in Balneis omnibus.} In Longo autem, sive Calido Balneo, ad uncias tres semis. Adeo ut in congio Crucis inveniuntur Salis grana tantum Viginti; grana duo semis in Pinta: In calidi verò congio, grana viginti octo semis; grana tria semis in Pinta, aut libra una. Ad Calidum Regium propius accedit, & viginti tria semis grana, in congio continet; grana fere tria in libra.

Observatio LXXIV.

Quod ex uno cado aquæ Antliæ Regalis Balnei tempestate congelante, contentorum uncias quindecim, drachmas sex comparaveram. ^{Contenta Regalis Balnei in cado, temp. gelu.} Quarum sex uncia Sabuli,

Sabuli, uncix tres semis Salis; uncix duæ drachmæ sex, Margæ; uncix duæ, drachmæ totidem, Salis Alkali; & Nitri drachmæ decem.

Observatio LXXV.

Thermæ Nitrum Quod Regis & Fervidi partes Nitrosæ stirias suas *varie ejaculant.* *lidi*us emittant, crassas nimirum, firmas, & robustas; Crucis autem ægrius, tenues viz. breves, & friabiles; quasi capillamenta Cana.

Observatio LXXVI.

Marga quid.

Quod illud quod Margam voco, sit præcipuè terra cærulea, & insipida, in charta emporetica filtrante remanens, post Calcinationem & partim comburendo in crucibulo deperditur. Terra videtur Nitrosa Sali intimius adhærens, & Mineræ pars in qua Sulphur continetur.

Observatio LXXVII.

In Crucis minus Sabuli; quam Regis.

Quod Crucis Balneum minorem Sabuli quantitatem possideat quàm Regis.

Observatio LXXVIII.

Eadem Nitri quantitas in Regali, ac Crucis.

Quod Regale Balneum eandem Nitri quantitatem capiat, ac Crucis, licet stirias emittendi modus diversus sit.

Observatio LXXIX.

Regalis & Crucis aqua Fota similiter operantur; dulcior Crucis.

Quod tam Regalis quam Crucis Balneorum aqua pota eodem plane modo operentur; tantum Crucis Balnei aqua dulcior, & palato magis grata existit; cujus ratio petenda est ex Observatione septuagesima septima.

Observatio LXXX.

Lac frigida coagulat.

Quod Thermalis aqua frigida coagulet lac.

Nota.

Lac post affusionem Aquæ debere iterum bullire affusa Aquæ ad Lac quantitate duplâ. Expertus sum Secundo 30 Jun. 88. Aqua etiam sumenda recenter frigida; nam diutius servata, ob amissam aciditatem, lac non coagulat.

Observatio

Observatio LXXXI.

Quod *Scrupuli duo* pulveris impalpabilis ex aqua *scrupuli duo* Thermarum oleo Tartari præcipitati; & cum aqua *pulv. impalp.* fontana misti, lac non coagulaverint, *lac non coagulat*; *Viginti* autem *aluminis* grana *aluminis* coagularint efficaciter. *viginti grana, item.*

Observatio LXXXII.

Quod *dimidium* libræ Thermalis Aquæ lac coagula- *Di. lib. aquæ,* vit; *pulveris* autem quantitas prædicta tantundem fe- *lac coag. pulv.* re sit ac in *congio* continetur, in *Regali.* *quant. in cong. non.*

Observatio LXXXIII.

Quod drachma una salis Thermarum albissimi *Drachma Salis* in libræ aquæ fontanæ *dimidio* soluta, & cum *Thermarum* eadem bullientis lactis quantitate mista, alterationem *lac non coag.* nullam in lacte effecerit; *Scrupulus* autem unus *aluminis,* *ita.* *aluminis,* eodem modo Soluti, ac misti, & lac coag- vit, & coagulum durum reddidit.

Observatio LXXXIV.

Quod *pulvis* præcipitatus tenuis, albus, & impalpa- *Pulvis tenuis* bilis (quando præcipitatus) evaporando *crassior,* magis *præcipitatus, ab* *evaporatione* *crassior.* *fuscus,* & *Sabulosior* evadat, & subsidendo *fundum* aquæ relinquat *turbidam,* & *albam.*

Observatio LXXXV.

Quod *idem* pulvis præcipitatus laminæ *Candenti* *Supra laminam* ferreæ impositus, neq; bulliat, crepitet, aut lique scat; *candentem fer-* sed minime activus, *mortuus,* & parum combustibilis *ream mortuus.* observetur.

Nota.

Quod pulvis impalpabilis, *Saliam* quantitatem in *Majori copia,* *Thermis,* multum superet. *Vid. Not. & Obs. 64.* *Thermis in est* *quam Sal.*

Observatio LXXXVI.

Quod *Croci* cuiusdam, sive *Ochræ,* in Thermarum *Ochræ infusæ* aqua contenta *infusio,* gallarum granis quibusdam ad- *cum gallis pur-* ditis, purpureum colorem *primò* efficiat, *mox* autem *purascit.* *nigrum:* magis vero si *salis chalybis* solutionis particula affusa fuerit.

Observatio LXXXVII.

Therm. ag.
obfig. sedimen-
tum ægre de-
ponit.

Quod *Thermalis* aqua *cera* diu obfignata, alteratio-
nem nullam in se recipiat; nec *sedimentum* aliquod,
diutius affervata, deponere observatur; & tum *Sedi-*
mentum deponit *luteum* & *album*. Vid. Obs. LII.

Observatio LXXXVIII.

Salia evapo-
rant.

Quod *Salia* evaporent. *Vicesimo* die *Februarii* An-
no Domini 1675, *Balneum Crucis* à *sex* aut *septem*
diebus *vacuum*, & aqua eo usq; solum residua, ut *sum-*
mitates lapidum in fundo supra aquam apparuerent,
Sal quidem *eiusdem* prorsus generis cum illo ex aquis
Thermalibus educto, è *fundo* exhalans, & *ambientis*
aeris vi tempestate congelante, deverberatus, lapillo-
rum partibus *supremis*, guttulæ *condientis* sacchari,
aut *albæ* cujusdam capsulæ formâ, adhærebat. Lapi-
dum quosdam, unâ cum *sale* adhærente, *domi* delatos,
post *mensis* spatium examinavi, & à *Salsedine* pristina
remissum nihil observavi. *Candenti* laminæ ferreæ
impositum *Sal*, post liquefactionem *Nitrosam*, calcem
reliquit crystallorum *Calci* simillimam, cujus *sapor* erat
præcipue *alcalisatus*. Aceretionem *similem* observavi
secundo, vicesimo quarto *Octobris* proxime sequenti.

Nota.

Causa dispari-
tatis in Regio.

Regalis *Balnei* aquam observationem similem non ob-
tulisse eò quod istius *Balnei* aqua ad tantum *Siccita-*
tis gradum exhauriri nequeat.

Observatio LXXXIX.

Therm. ag.
amisso calore
subsudet intra
lagenam.

Quod *Thermalis* aquæ *Calidæ* libra, intra lagenam
vitream inclusa, & obturata, altitudine aquæ notata, sta-
tim *Thermalis* aqua *frigida* infra notam, apertæ lagenæ
collo infixam, subsuderet, crassitie digiti dimidii.

Observatio XC.

Arena Ther-
marum partes.

Quod *arena* *Balnei* constet ex *Lapidis Scætilis* Sabu-
lo, *Marga*, ochra, testaceis, rubrica, lapillis crystalli-
nis,

nis, & Sulphure. Observatio hæc Microscopium requirit.

Observatio XCI.

Quod arenæ Balnei Siccatae, & post diuturnam in ^{Thermarium} aqua calida infusionem siccatae denuò, & ponderatae, ^{Arenæ pondus} de pondere suo ante infusionem parum, aut effatu dig- ^{post macerati-} num nihil decederet; neq; aqua Salina magis aut aci- ^{onem in aqua} calida, idem. ^{calida, idem.} dior; sed palato durior paululum, & magis aspera evaserat.

Observatio XCII.

Quod arenæ quantitas satis magna, in Crucibulo ^{Post calcinatio-} Batavico, supremo caloris gradu calcinata, concretio ^{nem, arena} nulla observata fuerat, sed Sabulosi solum cineres, & ^{qualis.} emortui; neq; aqua calida postea cineribus affusa, ^{Salinum} saporem majorem obtinuit.

Observatio XCIII.

Quod Thermarum arena Candenti ferreae laminæ ^{Inter creman-} imposita, & in obscuro loco, inter cremandum obser- ^{dum colorem} vata, Cærum colorem exhibeat, & odorem Sulphuris; ^{& odorem} Sulphuris exhi- ^{Sulphuris exhi-} bet. ^{foco etiam majori ad Siccandum opposita, odorem} bet. ^{Sulphureum} manifestum spiret.

Observatio XCIV.

Quod aceto, aut liquore quocunq; naturaliter acido, ^{Ab arena &} arenæ affuso, fermentatio insequatur. ^{acidis mistis} fermentatio.

Observatio XCV.

Quod lapis *Sestilis* communis, *Testacea*, *rubrica*, ^{Ab omnibus} ochra, & omnia fere circa Balnea inventa, idem perfi- ^{circa Thermas} ciant. ^{& acidis, ea-} dem.

Observatio XCVI.

Quod Limo etiam Thermarum siccato, & pulvera- ^{A Limo &} to, affuso liquore acido Fermentatio oriatur. ^{acidis, idem.}

Observatio XCVII.

Quod Thermarum Limus constet ex margâ cæruleâ, ^{Thermarum Li-} particulis quibusdam testaceis, & majori Sulphuris ^{mus unde com-} quantitate, quam arena. ^{Observatio} ponitur.

Observatio XCVIII.

Sulphur in
Thermarum
contentis in
Crucibulo appa-
ret.

Quod Contenta Thermarum Crassiora, & minus pura, ad Calcinandum, in ordine ad puritatem Salis, indita Crucibulo, aperto Crucibulo, & Contentis spatula tactis, priusquam margæ, aut limi partes fuerint consumptæ, odorem Sulphuris vehementem emittant, & Cæruleo colore, non secus ac Sulphur solet, crementur.

Observatio XCIX.

Limus Therma-
rum Sulphur
oleat, & æque
ac Sulphur
prodesse observa-
tur.

Quod Limus è Thermarum fundo nuper exemptus, & Calidus, Sulphur oleat, & in affectibus in quibus Sulphur remedio esse solet, externè applicatus, appropinquè conveniat.

Observatio C.

Spuma Therma-
rum siccata in-
star picis com-
buritur.

Quod Thermarum Spuma circa tempus Æquinoctiale vernum exurgens & mensibus calidioribus in Thermarum superficie fluitans, in placentulas siccata, instar navalis picis comburatur, quæ semel accensa, donec tota perit, non extinguitur.

Supplementum ad Observationes Hydrostaticas.

Observatio per modum Accessorii.

Experimenta in
minori aquæ
quantitate.

Quod Vitra Hydrostatica, Cylindrica & Rotunda, de industria parata ut minorem Aquæ quantitatem comprehendant, & Annis 1687, &—88, successivè ad experiendum sæpius tentata, nihil, aut parum diversum à præcedentibus observationi exhibuerint; discrimen autem, si quod fuerit, stetit à parte Thermalis Aquæ, quæ communi paulò levior apparuit; unde

de Nota ad Observationem 20. male impressa sic se debuit habere. Quod Thermalis aquæ Unciæ duæ, drachmæ septem, grana quatuordecim, communi Aquæ granis decem & quatuor gravitate cedebant 2 Sept. 87. &c.

Nota.

Quod observatio 2. majore quantitate facta minùs accuratè confirmationem desideret.

Supplementum Observationum

Ad Observationes Chromaticas, de alterationibus Aquæ Communis.

Observatio I.

Vitriolum album, & gallarum pulvis in Communi Vitriolum. aqua colorem purpureum illico exhibent. Viride & Romanum Vitriolum idem perficient.

Observatio II.

Pulvis aut liquor infusionis Limaturæ chalybis, in eadem aqua (Communi putà) eundem colorem noctu oculi, cum gallis procurant.

Limatura Chalybis.

Observatio III.

Alumine & Vitriolo partibus æqualibus mistis, in Communi aqua Solutis, cum gallarum additione, Alumen Vitriolum ita frænatur, ut purpureus color nullus, sed obscurus & turbidus apparere soleat; addito autem chalybis pulvere, aut liquore, alumine non obstante, purpura conspicitur.

Observatio IV.

Vitrioli spiritus cum gallis in aquâ Communi, colorem purpureum nequaquam excitat.

Observatio

Observatio V.

Idem.

Spiritus *Vitrioli* guttulæ quædam liquori à gallis, *Chalybe Vitriolo*, aut *Alumine*, purpureo, aut turbido, affusæ, liquori prius purpureo, aut Turbido, *claritatem* restituit.

Observatio VI.

Iterum.

Spiritus *Vitrioli* affusus, eandem aquam claram reddit, quam *Vitriolum* & gallæ fecerunt turbidam.

Observatio VII.

Alumen *Vitri-*
olum & *Cha-*
lybs.

Alumen in Aquâ Communi Solutum cum additione *gallarum*, colorem purpureum haud producit; *Vitriolo* autem, aut *Chalybe*, addito, idem color apparet; *obscurus* satis à *Vitriolo*; Satur verò, & *virvidus*, à *Chalybe* Soluto.

Nota.

Observationum Centuriam ad præsentis *Inspectionis* normam institutam fuisse; *Anomalias* notabit *diligentia* futura.

Sequuntur

Sequuntur duæ ad Cl. *Willisium* Epistolæ,
 quas, in *Experimentorum* meorum circa
Thermarum naturam *incunabulis* scrip-
 tas, hic adjunxi.

Clarissimo, & in *Praxi* Medicâ Versatissimo, *Thomæ*
Willisio M. D. & Collegii Medicorum *Londi-*
nensium Socio.

Q UOD Tibi haud infeliciter, Vir Clarissime ! notus
 fueram Oxoniæ, beneficia etiam quamplurima,
 amicitiae Tuae pignora, annis aliquot retro actis, amicissi-
 me collata, quibus me devinctum habes, promptitudini
 Tuae ad Scrutinia qualiacumq; ingeniosa promovenda, qua
 fuisti semper, conjuncta, Seria Vestra interpellandi crea-
 runt fiduciam. Quinetiam desiderium *Thermarum* Ba-
 thoniensium contenta videndi, quo Te flagrasse monuit
 Robertus Chapman Senior, Pharmacopola inter Batho-
 nienses officiose peritus, nec non rationem de iisdem meli-
 orem excipiendi (quæ, nescio quo infortunio ab aliis præ-
 termissa, me tandem exercuit) Sponte currenti addit
 calcaria, ut Tibi innotescat, circa Festum D. Michaelis
 quod proxime insequitur, nuncium quendam, amicum me-
 um, & Tuum συμπολίτην, opportune adfuturum, cujus
 ministerio tempestivè oblato, *Thermarum* omnium Conten-
 ta recipias separatim, & si visum fuerit tantum Negoti,
 mei causa, Tibimetipsi dare, ut examini Tecum subji-
 ciantur, & quid de iisdem sentias ad me digneris rescribere
 (plura enim videntur in unum conflata) spondeo me
 Observationum mearum rationem, omni alacritate, & ob-
 sequio, ulterius redditurum, à qua nunc temporis absti-
 neo, donec Responsum advenerit, ne scrutinium Tuum
 exactius præoccuparem. Tanti momenti res hæc quàm sit,

& Sagaci Tuo genio, & ingenio accommodata, felicitatem mihi omino maiorem, ex amico Tecum literarum commercio; quod Summa est molestiæ, quam Excellentiaæ Tuæ impræsentiarum creavit

Dabam Bathoniæ
Cal. Septemb.
1673.

Vestri Observantissimus,
THO. GUIDOTT.

Celeberrimo Viro, Thomæ Willisio, M. D.
Londinensi, S.

Feliciter se obtulit Nuncius gratissimus, Vir Clarissime, & Humanissime! amicus noster mutuus, Alexander Dyerus, cujus manus doctæ, & lepida, tradituræ sunt Balneorum omnium 'Ανδρῶν' av, eo usq; veram, quousq; præsens inspectio permittere potuerat; Thermarum, puta, omnium Contenta, Regis, viz. (juxta quod Reginsenſe Balneum, muro tantum, uti nosti, Separatum, & a Regio derivatum & impletum) Crucis etiam, & Calidi sic dicti, cui adjungitur Leproſorum Balneolum; adeo ut qui contenta Regis, Crucis, & Calidi observaverit, de Reginae, & Leproſorum Solicitum esse minime deberet. Habes itaq; Vir Doctissime, Unciam Unam Sedimenti aut Contentorum Regis, Crucis, & Calidi, organis ferreis Elaboratam; & drachmas duas, præterpropter, ex triplicis Balnei aqua, in organis Vitreis, sigillatim etiam exiccatas, quas unus tantum Congius, sive libræ octo Thermalium aquarum uniuscujusq; Balnei, post evaporationem dedit. Illud autem vase ferreo evaporatum, est tantum pars istius, curiositati tamen Tuæ, uti spero, par, quod ex Triginta duabus aquæ libris provenit. Balneum Regium experimento primo, ex certa quadam Thermalium aquarum quantitate, reddidit drachmas tredecim; Crucis, duodecim cum Semisse; Calidum vero novem tantum, cum duobus Scrupulis. Experimento tamen Secundo, nupera tempestate pluvia celebrato, multo minor Sedimenti quantitas, ex eadem Thermalis aquæ proportionē, apparuit; quod Inquisitioni quiddam suggerit ulterius, si repetita experimenta semel a Tum confirmaverint. Vulgo autem in mixti metalli vase, majori in usu apud me in evaporationibus, ex omnium

omnium Thermarum aquæ congio, uncia circiter una simul emerſit, quantitate fere æqua; adeo ut drachmas duas, ex aquæ congio proportionem veriorẽ adhuc autumo, quam in Balnearum Singulo a Thermis communiter expectare licet. Jam vero, duarum drachmarum prædictarum totum non eſſe Salinum, facile Tibi erit, ut opinor, diſcernere. Nam quantum mihi obſervare licuit, Tertia tantum pars Salina, aut Scrupuli duo in drachmis duabus. Quod reſtat, & nomen habet Reſidui Sedimenti non Salini, aeris expoſitum non liqueſcit, ſed naturæ lapideæ exiſtit, & duas ſubſtantias, ut puto, in ſe complectitur. Ochra, ſive Terra lutea, quantitate ſatis ampla conſpicitur ubi Balnei vapor obicem invenit, quod autem adhuc me ſuſpenſum tenet eſt, tametiſi tantum huius terræ luteæ naturaliter evaporet, nihil tamen Luteum in Contentis obſervari. Oleum Salis Thermarum per deliquium, eſt tantum Sal iſte aere liquefactus, qui nunc audit Sal Thermarum, ab impuritatibus tamen quæ ſolent Subſidere, liberatus, & viridior apparens, ob Contactum Cupri, incuria contractum, cum color ejus, a Soluto ſale puro, ſit magis Succineus. Advertendum etiam porro, in organis Vitreis, laminam Cuticularem tenuem, in ſuperficie obſervari tegentem partem maxime Salinam, laminellæ tenuiſſimæ æqualem, ſed nihil ſapidi in ſe continentem, quam in Calidi contentis ſeparatam Curavi, & in phiala per ſe diſtincte ſepositam. Continet autem phiala drachmam unam, & grana decem; laminosum autem hoc multo minus, ſi ullatenus Salinum, pendet tantum Scrupulos duos, & grana quatuordecim. Regis & Crucis Balnea eandem ſuppeditant, invicem autem miſtam, in eadem phiala; ſolum laminosa materia Calidi diſtincta, ut de illa melius iudicium Tuum feras. Habes etiam, Vir Clariffime, arenam, lutum, ſpumam, ſive ſupernatantem uliginem, in Thermarum ſuperficiem certis temporibus copioſe eructatam, in pyxidibus. Scrutinio-Tuo omnia lubens ſubmitto, & quibus nominibus appellanda ſunt ut determinare velis rogo, quod adhuc ſub iudice, & Oedipum requirit. Immo, forſam, ſuper hunc Cardinem Veriſſima (ſic enim opinor) de Natura & Virtutibus Thermarum Hypotheſis nota hætenus verſatur, & ab illa multum diverſa, quæ huc uſq; (neſcio quo fato) precario obtinuit, &c. Ita cenſet.

Dabam Aquæ Calidis,
15 Octob. 1673.

Tibi Devinctiſſimus,
THO. GUIDOTT.

Scriptum Post.

IN Communi Contentorum Infusione in aqua Communi, observare est Substantiam albam lapideam, in fundo Vitri, Sub oculis fere lapidescentem. Lapidem unum nisi in pyxide continente Sedimentum non Salinum. Supra illam cærulescentem levem, & cavosam magis materiam, videre est; tum Salem intra aquam absorptum, cui colorem luteum Communicat, illum Succini æmulantem : Vale.

Cl. Willisii Responsum, ad pedem Epistole memoratæ supra p. 355.

Multum Tibi Debeo, Clarissime Domine, pro Literis, & experimentis Tuis circa Aquas Thermales, mihi Jam pridem missis; quæ officia Tua, ut gratissima habeo, ita compensare studebo.

Epistola clarissimi istius Viri, mei studiosioris, verbis, imprimetur, DEO dante, inter Epistolas meas Medicinales, Volumine Secundo.

Laus D E O.

Huc usq; Volumen Primum.

Volumen II Continebit

E Pistolas Medicinales; Observationes; Consultationes; Cosmética; Mapletii. Consilia; Observationes Anatomicas, & Medicas, Authoris: Epistolas etiam Medicinales, & Antiquitates Bathonicas ab eodem conscriptas; quæ respicient Thermales Aquas; Civitatem; Romanorum Nummos, Inscriptiones, Urnas & Imagines; Ecclesiam Apostolorum Petri & Pauli; Cænobium; & Hospitium S. Catharinæ; D. Joannis Baptistæ; & Belloti, intra Civitatem Bathoniæ.

INDEX

I N D E X

Morborum in quibus Thermarum usus Opem Praestitit.

A

A Chores Capitis. p. 308.
n. xx.

Alborum fluor. p. 330. n. lxx.

Alphus. vide *Elephantiasis*.

Arthritis p. 307. n. xvii. p.
322. n. xlvii.

Artuum imbecillitas. p. 303.
n. vii.

B

Brachii *Contusio*. p. 305. n.
xiii. Dextri *imbecillitas*. p.
321. n. xlv. p. 329. n.
100. Usus amissus. p. 335.
n. lxxxvi. Sinistri usus
abolitus. p. 342. n. vii.
c. 2.

C

Cachexia. p. 306. n. xiv. p.
309. n. xlii.
Capitis *Tinea*, v. *Tinea*.
Chiragra *dextra*. p. 315. n.
xxxiii.
Claudi p. 304. n. viii. latere

dextro p. 319. n. xl. dex-
tro crure. p. 322. n. xlix.
p. 331. lxxi. lxxii. lxxiii. p.

332. n. lxxvii. p. 334. n. lxxx.
lxxxiii. p. 334. n. x. c. 2.

Colica. p. 325. n. lv. lvi. p.
332. n. lxxvi. p. 334. n.
lxxxii.

Concussio *cerebri*. p. 326. n. lvii.

Contractio. p. 309. n. xxiv.
p. 328. n. lxiv. p. 332. n.
lxxvii. p. 336. n. lxxxix.
v. Spasmi, & Convulsio.

Contusio. p. 305. n. xiii. p.
314. n. xxxii. p. 315. n.
xxxiii. p. 340. n. i. c. 2.

Cutanei *affectus*. p. 307.
n. xxviii. p. 311. n. xxviii.
p. 316. n. xxxvi. p. 326.
n. lviii.

D

Dolores *Veteres*. p. 315. n.
xxxiii. p. 327. n. lx. p. 338.
n. xciv. dorfi dolor. 310.
n. xxvii.

Elephan-

INDEX.

E

Elephantiasis a Nativitate. p. 316. n. xxxvi. *Elephantiasis.* p. 337. n. xci. p. 340. n. 11. c. 2. confirmata. p. 341. n. iii. c. 2.

F

Facie rubedo, & pustula. p. 327. n. lx.
Febris Hectica &c. p. 324. n. liii.
Fistula. p. 333. n. lxxix. lxxx.
Flatus Hypochondriacus. p. 303. n. vii. p. 313. n. xxx. p. 331. n. lxxv. p. 334. n. lxxxii.

Fluor Albus. v. *Alborum.*

G

Genu Tumor. p. 341. n. iv. c. 2.

H

Hæmoptoe. p. 329. n. lxx.
Hectica. v. *Febris.*
Hemiplegia dextra. p. 305. n. xi. p. 308. n. xxii. sinistra. p. 305. n. xii. p. 312. n. L. incerta. p. 306. n. xv. v. *paralysis.*
Hepatis obstructio. p. 338. n. xcvi.
Hydrops. p. 319. n. xlii. post *Rheumatismum.* p. 330. n. lxxviii.
Hypochondriacus Flatus. v. *Flatus.*

I

Imbecillitas universalis. p. 333. n. lxxviii. *malleoli.* p. 338. n. xcvi. *carpi.* p. 339. n. 100. *manus & Brachii.* Ib.
Intemperies frigida. p. 335. n. xcii.
Intestiorum Tormina. p. 324. n. liii. p. 331. n. xciii. *afectus.* p. 337. n. lxxiv. p. 341. n. v. c. 2.
Ischiadicus dolor. p. 300. n. i. p. 307. n. xix. p. 309. n. xxiii. p. 327. n. lix. lxxv. p. 339. n. 100. p. 343. n. viii. c. 2.

L

Lepra. v. *Elephantiasis.*
Linguae Paralysis. p. 320. n. xlv. v. *Paralysis.*

M

Macies. p. 312. n. xxix. p. 341. n. v. c. 2.
Malorum ilias. p. 324. n. liii. liv.
Memoria lesa. p. 326. n. lvii.
Moles nimia. p. 330. n. lxxvii. p. 338. n. xcix.
Motus abolitus. p. 317. n. xxxvii. p. 318. n. xxxviii. p. 332. n. lxxvii. p. 335. n. lxxxv.

N

Nervorum imbecillitas. p. 321. n. xlviii. v. *paralysis.*
P *Paralysis.*

INDEX.

P.

Paralyſis Universalis. p. 301.
 n. 11. p. 303. n. iv. p. 309.
 n. xxv. p. 306. n. xvi. p.
 308. n. xxi. p. 328. n. liii.
 p. 336. n. lxxxviii. p. 342.
 n. vi. c. 2. *Crurum.* p. 309.
 n. xxiv. xxvi. *Scorbutica.*
 p. 312. n. xxix. *Subitanea.*
 p. 317. n. xxxvii. *Linguae.*
 p. 320. n. xlv. xlv. *Siniſtri*
lateris. p. 322. n. L. *artuum*
inferiorum. p. 329. n. lxvi.
 a *Rheumatismo.* p. 330. n.
 lxviii. *Communis.* n. lxix.
Colico-paralyſis. p. 325.
 n. lv. lvi. v. *Hemiplegia.*
Pedis Tumor. p. 319. n. xli.
Podagra. p. 328. n. lx. p. 321.
 n. xlviii. l. v. *Arthritis.*

R

Rheumatismus. p. 320. n. xliii.
 p. 321. n. xlvii. p. 323. n.
 lii. p. 335. n. lxxxvii. p.
 336. n. xc. p. 338. n. xcv.
Inveteratus. n. xcvi. xcix.
 p. 339. n. 100. p. 343. n.
 xi. c. 2.

Renum morbi. p. 310. n. xxvii.

S

Scorbutus. p. 305. n. xi. p.

312. n. xxix. p. 326. n. lviii.

p. 338. n. xcv.

Sitis ingens. p. 314. n. xxxi.

Sterilitas. p. 322. n. L.

Stupores. p. 332. n. lxxvii.

T

Tabes. p. 324. n. liii.

Tinea Capitis. p. 315. n.

xxxiv. p. 323. n. li.

Tremores. p. 311. n. xxviii.

involuntarij. p. 336. n.

lxxviii. *Continui.* p. 337.

n. xcii.

V

Ventriculi affectus. p. 324. n.

liii. 331. n. lxxiv.

Vesicae morbi. p. 310. n. xxvii.

Ulcera humida. p. 316. n.

xxxv. p. 335. n. lxxxiv.

p. 319. n. xli.

Vrinæ obstructio. p. 325. n.

liv. *Sabulosa.* lb. n. xxvi.

ſætulenta. p. 339. n. xcix.

Vteri procidentia. p. 304. n. ix.

NOTA, hic & in Sequen-
 tibus, C. 2. denotare Centu-
 riam Secundam.

INDEX *Balneorum*, unde *Remedia* accepta.

R E G I S.

P^{302.} N. iii. p. 303. N. iv, v, vi. p. 305. N. xi. xiii.
p. 306. N. xv. p. 307. N. xxx. p. 308. N. xxi. p.
309. N. xxiii. xxv, xxvi. p. 310. N. xxvii. p. 312. N.
xxix. p. 313. N. xxx. xxii. p. 315. N. xxxiii, xxxiv. p.
316. N. xxxvi. p. 317. N. xxxvii, xxxviii. p. 319. N. xl.
p. 320. N. xliii. Epistomio Veteri in Balneo Regis. N.
xliv. B. Regis. N. xlv. p. 321. N. vlviii. p. 322. N. xlix.
p. 324. N. liii. liv. p. 325. N. liv, lv, lvi. p. 326. N. lviii.
p. 327. N. lix. lxi. p. 328. N. lxiii. lxiv. p. 329. N. lxvi.
p. 330. N. lxviii. lxix. p. 331. N. lxxii. lxxiii. lxxv. p. 332.
N. lxxvi. lxxvii. p. 333. N. lxxviii. lxxix. p. 334. N. lxxx.
lxxxii. lxxxiii. p. 335. N. lxxxiv, lxxxv, lxxxvi, lxxxvii.
p. 336. N. lxxxviii. lxxxix. xc. p. 337. xci, xcii, xciii.
p. 340. N. i. C. 2. N. ii. C. 2. p. 342. N. vi. C. 2. N. vii.
C. 2. p. 343. N. viii. C. 2. N. x. C. 2.

R E G I N Æ.

P^{303.} N. iv. p. 305. N. xi. xiii. p. 309. N. xxiii. p.
312. N. xxix. p. 314. N. xxxii. p. 315. N. xxxiii.
p. 316. N. xxxvi. p. 317. N. xxxvii. p. 321. N. xlvi. p.
332. N. xlix. p. 327. N. lxi. p. 328. N. lxii. lxiii. lxiv.
p. 329. N. lxvi. p. 332. N. lxxvii. p. 333. N. lxxviii.
lxxix. p. 334. N. lxxx. lxxxiii. p. 335. N. lxxxiv.
lxxxvi. lxxxvii. p. 336. N. lxxxviii. lxxxix. xc. p. 337.
xci. xcii. xciii. p. 339. N. C. p. 340. N. i. C. 2. N. ii. C. 2.
p. 342. N. vi. C. 2. N. vii. C. 2. N. x. C. 2. Crucis

INDEX. CRUCIS.

P^{304.} N. ix. p^{306.} N. xiv. xvi. p^{307.} N. xvii. xviii. ^{308.} N. xx. p^{309.} N. xxiv. p^{312.} N. xxix. p^{314.} N. xxxi. p^{314.} N. xxxii. p^{315.} N. xxxii. p^{319.} N. xl. xlii. p^{321.} N. xlvii. p^{325.} N. liv. lv. lvi. p^{326.} N. lvii. p^{327.} N. lx. p^{330.} N. lxx. lxxi. p^{338.} N. xcv. xcvi. xcvii. xcvi. xcix. p^{339.} N. C. p^{343.} N. xi. C. 2.

LONGUM dictum CALIDUM.

P^{308.} N. xxi. i p^{309.} N. xxv. p^{311.} N. xxviii. p^{313.} N. xxx. p^{315.} N. xxxiii. p^{319.} N. xxxix. p^{338.} N. xciv. p^{341.} N. iii. C. 2. p^{341.} N. iv. C. 2.

LEPROSORUM.

P^{315.} N. xxxiv. p^{319.} N. xli. p^{334.} N. lxxxi. p^{341.} N. iii. C. 2.

Balneorum *Omnium* usus præter Leprosorum.

P. 330. N. i. p^{313.} N. xxx. p^{315.} N. xxxiii.

Usus *Luti* aut *Limi*.

P. 315. N. xxxiv. p^{323.} N. li. p^{330.} N. lxxviii.

Spumæ usus.

P. 302. N. iii.

Usus Balneorum *Hyeme*.

P. 303. N. v. p^{305.} N. ii. p^{323.} N. lii. p^{342.}

N. vi. C. 2.

Orlando Paine, Lepra sætâ diu miserè afflictus, & a THOMA Bathoniensi & Wellensi Episcopo Pio, *Hyeme* proxime elapsa, Thermarum usui commendatus, Septimanarum xiv. spatio omnino convaluit. Rescripsit *Gulielmus Clement*, Ecclesiæ Bathoniensis Rector, xviii Feb. 1691.

MEMORANDUM.

ANNO DOMINI. MDCXC.

THOMAS Episcopus Bathoniensis & Wellensis GILBERTUS Episcopus Bristolensis, & Joannes Mathew Armiger; Illi Aquarum Potatione, Hic Regis & Reginae Balneorum usu, Beneficium obtinuerunt. * * INDEX

INDEX Nominum, *illorum*, putá qui
Capite XV. de Thermarum effectis *Testi-*
monium Exhibuerunt.

A

Adams (*Gul.*) p. 307.
N. 19.
Avuncula D. *Noel.* p. 304.
N. 9.

B

Baber (*Ben.*) p. 303. N. 6.
Bennet (*Mat.*) p. 308. N. 22.
Binmore (*Joan.*) p. 330. N.
68.
Bonamicus (*Pet.*) p. 312.
N. 29.
Boniface (*Tho.*) p. 334.
N. 83.
Bonny (*Tho.*) p. 333. N. 79.
Booth (*Eliz.*) p. 331. N. 71.
BRABAZON p. 303. N. 7.
Brooks (*Tho.*) p. 310. N. 27.

C

C. (*K.*) p. 314. N. 31.
Child (*Car.*) p. 320. N. 43.
Clempton (*Hen.*) p. 341. N.
3. C. 2.
Coo (*Gul.*) p. 306. N. 16.
Cosens (*Jo.*) p. 317. N. 34.
Crumpe (*D. Ric.*) p. 340.
N. 1. C. 2.
Cunningham (*D. Alex.*) p.
308. N. 21.
Cutler (*Hen.*) p. 336. N. 87.

D

Day (*Gul.*) p. 327. N. 61.
D'EVREUX p. 305. N. 13.
Dixie (*Gul.*) p. 343. N. 11.
C. 2.
Dyer (*Corn.*) p. 328. N. 64.

E

EGLINTOUN De, p. 313.
N. 32.
Eliot (*Mar.*) p. 316. N. 36.
Ellesbie (*Fac.*) p. 341. N. 5.

F

Fisher (*Marg.*) p. 309. N. 24.
Forder (*Rob.*) p. 309. N. 23.
Fowler (*Rad.*) p. 333. N. 78.

G

Garey (*Mar.*) p. 316. N. 35.
Guidott (*Tho.*) p. 339. N.
100.

H

Hall (*Fac.*) p. 311. N. 28.
Harvy (*Const.*) p. 306. N. 14.
Harvy (*Jo.*) p. 305. N. 12.
Harington (*Rob.*) p. 331.
N. 75.
Hastings (*Fac.*) p. 342. N. 6.
C. 2.
Headach (*Gul.*) p. 329. N. 66.
Heckington.

INDEX.

Heckington (*Fran.*) p 341.

N. 4. C. 2.

Higdon (*Hen.*) p 332. N. 77.

Holmes (*D. Rob.*) p 315.

N. 33.

Howe (*Fac.*) p 313. N. 30.

Huddle (*Edv.* p 335. N. 84.

I

Jones (*Hen.*) p 335. N. 86.

Jordan (*Eliz.*) p. 324.

N. 46.

Ivy (*Hugo*) p 330. N. 67.

K

Kelly (*Geo.*) p 321. N. 53.

King (*Gul.*) p 337. N. 92.

L

Lane (*Anna*) p 319. N. 40.

Laughton (*Fran.*) p. 319.

N. 41.

Levermore (*Moses*) p. 325.

N. 55.

Littleton (*Fisher*) p 332.

N. 76.

Lloyd (*D. Humf.*) p. 300.

N. 1.

Lowther (*Joan*) p. 322.

N. 76.

M

Molinet (*Fran.*) p. 342.

N. 7. C. 2.

Morgan (*Gul.* p 333. N. 94.

N

Nichlis (*Ol.*) p 321. N. 48.

Noble (*Domina*) p. 321.

N. 72.

Noel (*Domina*) p 304. N. 8.

O

Operarii p 302. N. 3.

Owen (*Hen.*) p 325. N. 54.

P

Perkins (*Gul.*) p 320. N. 45.

Pleydall (*Fof.*) p 338. N. 99.

Pine (*Domina*) p 303. N. 4.

Pomeroy (*Elias*) p 325.

N. 26.

Porter (*Domina*) p. 305.

N. 11.

Purlewent (*Gul.*) p. 302.

N. 3.

Pyke (*Jo.*) p 319. 39.

P. I. p 327. N. 60.

R

Revet (*Jo.*) p 306. N. 15.

Robertson (*Jo.*) p 309. N. 25.

Roe (*Ric.*) p 301. N. 2.

Rossington (*Dor.*) p 337.

N. 91.

S

Sancto-Legerus (*Ric.*) p 309.

N. 26.

Shepherd (*Edv.*) p. 320.

N. 44.

Sherstone (*Arthur*) p 323.

N. 52.

Sheyler (*Rob.*) p 343. N. 8.

C. 2.

Smart (*Tho.*) p 337. N. 93.

Spencer (*Eliz.*) p 304. N. 10.

STAFFORD. p 303. N. 5.

S. (*Domina*) p 321. N. 47.

T

Tailer (*Tab.*) p 336. N. 89.

** 2.

Taylor

INDEX.

- Taylor (*Randal*) Societatis
Bibliopolarum Londinen-
sium Bedellus, imbecillo
Brachio laborans, lerva-
men, usu Balnei Regis,
invenit, A. D. 1690.
Trevanion (*Nic.*) p. 327.
N. 59.
V
Vernon (*Ric.*) p. 340. N. 2.
C. 2.
W
W. (*Joannes*) p. 328. N. 62.
Walker (*Anna*) p. 335.
N. 85.
Weston (*Em.*) p. 325. N.
34.
Willoughby (*Car.*) p. 328.
N. 62.
Wogan (*Domina*) p. 343.
N. X. C. 2.
Wolrich (*Collins.*) p. 331.
N. 74.
Worley (*Jo.*) p. 326. N.
58.
Wyke (*Edv.*) p. 334. N. 82.
Y
Yate (*Eliz.*) p. 307. N. 18.
Young (*Ric.*) p. 338. N.
97.

INDEX Gentium.

Comitatus, & Civitates ANGLIÆ.

B

- BATHONIÆ Civitas. p.
303. N. xii. p. 320. N. xliii
xiv. p. 323. N. li. lii. p.
342. N. vi. C. 2. p. 343.
N. viii C. 2.
Bedfordiæ Comitatus. p. 341.
N. iii. C. 2.
Berkeriensis p. 338. N. xciv.
Bristolienfis Civitas, & Comi-
tatus. p. 322. N. xlix. p.
340 N. 1. C. 2.
Buckinghamiensis. p. 335. N.
lxxxiv.
Banburiensis. V. Oxoni-Banbu-
riensis.

C

- Cantianus. p. 327. N. lxi.
Cicestrensis. p. 338. N. xcix.
Cornubiensis. p. 305. N. xi.
Cumbriensis. p. 309. N. xxv.

D

- Devonienfis. p. 303. N. iv. p.
318. N. xxxviii. p. 325.
N. lvi. p. 333. N. lxxviii.
p. 338. N. xcvi. miles. N.
xcviii.
Dorsetensis. p. 329. N.
lxviii.

E Eboracensis.

INDEX

E

Eboracensis. p 341. N. iv.
C. 2.
Essexiæ Comitatus. p 321. N.
xlv.
Exoniæ Civitas. p 330. N.
lxvii. p 333. N. lxxviii.

G

Glocestrensis. p 340. N. 11.
C. 2.

H

Hantoniensis. p 309. N. xxiii.
p 317. N. xxxvii. Hantoni-Sarniensis. p 312. N.
xxix. Hantoni-vestensis. p
315. N. xxxiii.
Herefordiensis. p 331. N.
lxxiii. p 335. N. lxxxv.
lxxxvii.

I

Incerti Laris. p 315. N. xxxiv.
p 319. N. xlii. p 330. N.
lxix. p 333. N. lxxx. p.
334. N. lxxxi. p 335. N.
lxxxvi. p 339. N. xcix. p
343. N. ix. C. 2.

L

Civitas LONDON. p 306.
N. xv. p 307. N. xvii.
xviii. xix. p 308. N. xx. p
310. N. xxvii. p 313. N.
xxx. p 314. N. xxxi. p
316. N. xxxvi. p 319. N. xlii.
p 320. N. xlv. p 321. N.
xlvi. p 324. N. liii. liv.

p 326. N. lviii. p 327. N.
lix. lx. p. 328. N. lxiii. p
330. N. lxx. p 331. N.
lxxv. p 332. N. lxxvi.
lxxvii. p 333. N. lxxix.
lxxx. p 334. N. lxxxiii. p
p 338. N. xcv. p 334. N.
x. C. 2.

Leicestrensis. p 343. N. xi.
C. 2.

M

Middlesexiæ Comitatus. p
337. N. xci. V. Londinen-
sis.

N

Northamptoniensis. p 306.
N. xvi.
Nottinghamensis. p 319. N.
xli.
Nevifensis (sub ditione *Anglorum*) p 325. N. lv.

O

Oxonienis. p 328. N. lxii.
Oxoni-Banburiensis. p 319.
N. xl.

R

Roffensis Civitas p 326. N.
lvii.

S

Salopiensis p 315. N. xxxiv.
p 331. N. lxxiv.
Somerfetenensis. p 306. N. xiv.
p 330. N. lxvii.

Southwark

INDEX.

- Southwark *Burgus*. Ex Hof-
pitio D. *Thome* p 336.
N. lxxxix.
- V
- Veftenfis *Infula*. p 315. N.
xxxiii.
- W
- Wallia. V. Cambro-Britanni.
Warwicensis. p 301. N. ii.
p 336. N. xc. p 342. N.
vii. C. 2.
- Wellensis *Civitas*. p. 322.
N. L.
- Westmonasteriensis. p 334.
N. lxxxii.
- Wiltoniensis. p 323. N. lii.
p 328. N. lxiv. p 337. N.
xcii. xciii.
- Windeforienfis. p 338. N.
xciv.
- His Sucedunt
- Cambro-Britanni.
- P. 300. N. i. p. 302. N. lii.
p. 328. N. xciv.
- Scoti.
- P. 308. N. xxi. p. 314. N.
xxxii. p. 316. N. xxxv.
- Hiberni.
- P. 303. N. vii. p. 309. N.
xxiv. xxvi. p. 311. N.
xxviii. p. 328. N. lxii.

INDEX *Effectorum* Aquarum *Potatarum*.

Balneum REGIS.

- I**N *Renum*, & *Vesicae* morbis. p 310. N. xxvi.
Flatu Hypochondriaco. p 313. N. xxx.
Linguae paralyfi. p 320. N. xlv. xlv.
Nervorum imbecillitate, p 321. N. xlviii.
Flatibus *Ventriculi*, & Torminibus *intestinatorum* p 324.
N. liii. p 325. N. liv.
Scorbuto p 326. N. lviii.
Faciei *Pustulis*, & rubedine p 327. N. lx.
Haemoptoe, aqua *pota* frigida p 329. N. lxv.
Mole nimia p 330. N. lxvii.
Paralyfi, & Hydrope p 330. N. lxviii.
Ventriculi, & *Intestinatorum affectibus* p 331. N. lxxiv.
Colica p 332. N. lxxvi.
Flatu Hypochondriaco, & *Colica*. p 334. N. lxxxii.
Torminibus *intestinatorum* p 337. N. xciii.

Hepatis

INDEX.

Hepatis *Obstructionibus*, & *Ictero* p 338. N. xcviii.
 Elephantiasis p 340. N. ii. C. 2.
 Ventriculi, & *Intestinorum* imbecillitate, inappetentia,
 & *Corporis* macie p 341. N. v. C. 2.

REGINÆ.

Per *Lotii* meatus transit libere p 304. N. X.

CRUCIS.

In Flatu Hypochondriaco p 313. N. xxx.
 Siti molesta p 314. N. xxxi.
 Flatibus, & *Torminibus* *Intestinorum* p 324. N. liv.
 Fluore alborum p 330. N. lxx.

CALIDUM.

Alvum *Mover* p 304. N. viii.
 In Flatu Hypochondriaco p 313. N. xxx.
 Flatibus *Ventriculi*, & *Torminibus* *Intestinorum*, p 324.
 N. liii. liv.

INDEX Aquarum Mineralium *Angliæ* in hoc *Tractatu* memoratarum.

<p>A Ctonensis, p 63. 277. S. Alfordensis, p 146. S. Astropensis p 277. 377. F. Barnetensis p 412. S. Bathoniensis ubique, <i>Calida</i>. S. F. De Box, p 154. S. Bristolensis, <i>Tepid.</i> p 371. SF. Buxtonensis, <i>Tepid.</i> p 395. SF. Castellariana. v. Alfordensis. Chigwellensis p 412. S. Cobhamensis, p 412. S.</p>	<p>Cornubiensis, p 152. S. Cumnerensis p 412. S. Dulvicensis, p 277. S. Ebshamensis, p 64. 271. S. Hoxtenensis, p 277. B. Islingtonensis, p 277. 375. 376. F. Knaresburgensis, p 240. S. Montis Sagittariorum, p. 412. S. Newnhamensis, p. 170. & alibi. S. Northallensis, p 277. S. *** 2 Paulsholten-</p>
---	---

INDEX.

Paulsholtenfis, p 465. F. *Alumina*, (F) *Ferrata*, (S) *Salsa*,
Qualmenfis p 412. S. *Alumina* (S F) *Salsa & Ferrata*,
Ranalis plateæ p 152. A. *sive mixta*, existunt; Utrum
Scarburgensis p 111. S. *Alumen*, aut *Vitriolum Na-*
Sendensis, p 154. 376. F. *turale*, in nonnullis conti-
Shockervicensis, p 153. A. *neatur*, alii disquirant : hoc
Strethamensis, p 277. S. *tantum Noto*, *Medicatas*
Sunninghillensis, p 412. F. *aquas Aluminosas*, aut pure
Swayensis, p 412. F. *Vitriolatas*, apud *Anglos* pau-
Tunbrigensis, p 277. 376. F. *ciores quàm sint*, *variores oc-*
Wellingburgensis, p 412. S. *currere*; quæ verò cum gal-
lis, aut *adstringentibus* aliis,
Quibus addi Potest *purpurascunt*, in se *Ferrum*,
& consequenter *Martis Vitrio-*
Wexfordiensis, in Regno *lum*, sine alterius *Nativi Vi-*
Hiberniæ, p 206. 289. *trioli*, aut *Aluminis*, indicii
manifestis, continere obser-
Hæ Omnes aquæ medicatæ, *vantur.*
(A) *Acide* tantum, (B) *Balsa-*

Index

INDEX Benefactorum ad Bal- neorum Annulos.

Benefactores ad annulos *Æneos* in Balneo
REGALI.

T *Thomas Wyndham* de *Witham* in Comitatu *Somerfet* Armiger, dedit *Sex* Annulos circa *Crucem* A. D. 1664.

Rogerus Kempe Londinensis Civis & Pellarius, dedit Annulum unum circa *Crucem* A. D. 1667.

E. F. Dedit Annulum unum antiquissimum, sine Anno.

Columnis duabus in Balneo, *Occidentem* versus & *Orientem* affiguntur Annuli duo, utrinque Unus, cum hac Inscriptione.

In gratum Testimonium Divinae Bonitatis posuit

B. Carew.

Ad ingressum è *Regio* in *Reginae* Balneum, propter *Hemiplegiam* isthoc loci Sanatam, Annulum majorem præ cæteris conspicuum, posuit *Joannes Rever*, *Ærarius* Regius, cujus *Inscriptio* occurrit Capite XV. Posuit A. D. 1674.

Vir Doctissimus, & *Amicus* Singularis, Dominus *Georgius Norton* de *Abbots-Leigh*, in Comitatu *Somerfet*, *Baronettus*, dedit Annulum unum 26 July 1689.

Domina Stratton Londinensis dedit Annulum unum A. D. 1689.

D. Duo Annuli sine Inscriptione.

T. E. dederunt Annulum unum.

Annuli Omnes Regalis Balnei. CIV.

Bene-

INDEX.

Benefactores ad Annulos *Æneos* in Balneo *Reginæ*.

R *Icardus Pember* dedit Annulum unum, sine anno.
Elizabetha Cotton de *Plimmouth* in agro *Devo-*
nienſi dedit Annulum unum A. D. 1683.

Annuli *Omnes* in Balneo *Reginæ* xxvi.
 In *Reginæ* Balnei *Conclavi*, ferreus Unus. *Omnes* V.

Benefactores ad Annulos *Æneos* in Balneo *Crucis*.

Lydia White, *Filia Gulielmi White* *Civis & Pannicu-*
larii Londinenſis, dedit annulum unum A. D. 1612.

Domina Elizabetha Poulet, *D. Joannis Poulet* de *Win-*
chester *Equitis Aurati Uxor*, dedit annulos IV.
 A. D. 1631.

P. K. dedit Annulum unum A. D. 1635.

I. H. G. dedit Annulum unum A. D. 1635.

T. D. dederunt Annulos IV. A. D. 1639.

Anonymus 1639. dedit annulos IV.

T. C. dedit Annulos IV. 1639.

Samuel Carrington dedit Annulum unum 1661. addita
 hac *Sententia*, *Vivit poſt funera Virtus*.

Humfredus Wykham de *Swalclift* in *Comitatu Oxon*
Armiger, dedit Annulum unum A. D. 1673.

Maria Uxor Joannis Rouſ de *Tachbrook* in *Comitatu*
Warwick *Armigeri*, dedit Annulum unum A. D. 1673.

ANNA GREVIL *Filia natu maxima Honoratif-*
ſimi ROBERTI nuper Baronis BROOKE, *Comitiſſa*
de KINGSTON, dedit *Filia*, animo ejuſque indice,
Patris *Simillima*, Annulum unum, *Julii XXXI.*
 A. D. 1674.

BARBARA Ducifſa de CLEVELAND dedit an-
 nulos duos A. D. 1674.

RENEE LOUISE de KROVALLE Ducifſa de
Portsmouth dedit Annulos duos A. D. 1674.

Domina ESSEXIA GRIFFIN dedit Annulum unum
 A. D. 1674. Dominus.

INDEX.

Dominus Guttelmus VVhitmore Baronettus, & *D. Thomas VVhitmore* Balnei Miles, *Fratres*, dederunt (*uterque*) annulos duos A. D. 1679.

Annulus unus sine anno, aut Nomine.

Illustrissima Domina MARIA FAIRFAX, Ducissa BUCKINGHAMIÆ, dedit Annulos duos circa Crucem Marmoream A. D. MDCXC.

Annuli Omnes Balnei Crucis XL.

Benefactores ad Annulos *Æneos* in Balneo Longo.

Dominus Thomas Delves de *Doddington* in Comitatu *Cestriæ* Miles & Baronettus, dono dedit Annulos duos A. D. 1681.

Honorabilis Robertus Holmes Eques Auratus, & *Vedensis* Insulæ Gubernator, dedit annulos Tres A. D. 1683.

Gualterus Gibbes Civitatis BATHON Aldermanus, & hoc anno 1689 *Prætor*, dedit annulum unum A. D. 1683.

Robertus Peirce M.D. dedit annulum unum A. D. 1683.

Carolus Bave Generosus, Cl. Viri *Samuelis Bave* M.D. Filius, dedit annulum unum A. D. 1683.

Thomas Smith Bathoniensis dedit annulum unum 1683.

Robertus Mathews Bathoniensis dedit annulum unum A. D. 1683.

Robertus Chapman Aldermanus Bathoniensis, dedit annulum unum A. D. 1684.

Robertus Long de *Stanton* in Comitatu *Somerset* Armiger, dedit annulos duos A. D. 1685.

Honorabilis Thomas Coventry de *Smitfield* in Comitatu *VVarwick* Armiger, dedit annulos duos A. D. 1686.

Annuli Omnes Longi Balnei. XXXIII.

Balneorum Omnium Annuli CCVIII.

Defiderantur in Balneo Regio XLIX. Reginae. X.

Crucis V. Longo X. Omnes LXXIV.

Capitum Summaria, & Notæ margini adscriptæ Rerum Indicis locum abundè Supplebunt.

Sphalmata Typographica graviora, ita Cor-
rigenda. Prior numerus *Paginam*, po-
sterior *Lineam* designat.

In *Tractatu*.

P 3. l. ult. tēr. 5. 13. rigo. 33. quo. 27. 7. tur. 39. 15.
planus ap. 51. 21. at, habeo Compertum. F-84. l.
ult. quod me tenuit Sol. 135. 5. Extraneis (pro Ex-
oticis,) 161. 10. prec. 177. 10. ubi. 203. 1. bos. dos.
205. 26. nom. 208. 4. ad memb. 221. 4. MCC. 246. 18.
Comes. 281. 19. licet non. ex. 293. 31. quod A. 297.
15. Creatos. 304. 4. mēs. 342. 18. tus. 65. 350. 6. Va-
porem Thermarum. f-357. 7. pullum. 359. 3. mis. 360. 27.
rofin. 364. 6. accidere posse. 366. 8. ut humores, qui
371. CAP. XVII. l. 8. Hypoch. 388. 18. ruit.
396. 12. aptissime. 401. 12. quam pr. 403. 23. lunt. 26.
runt. 412. 9. Barnetensis in Midlesexia, & OBSERV.
CENT. p. 2. l. 4. 5. dr. p. 27. 7. bus. lin. ult. prec.
Præf. p. 1. l. 22. pen. 4. 16. quon. 29. Sec. 14.
17. da non sunt, q-

Notandum fumum memoratum p. 373. l. 27. obser-
vatum fuisse circa Viæ Regiæ a *Bristolio* ad
Wellensem Civitatem ducentis medium, ab occiden-
tali parte montis dicti *Dundry Hill*, in Fossa ad viæ
Sinistram. Nebulosus fumus circiter sex pedes spatii
occupare videbatur.

JO. AUBRET.

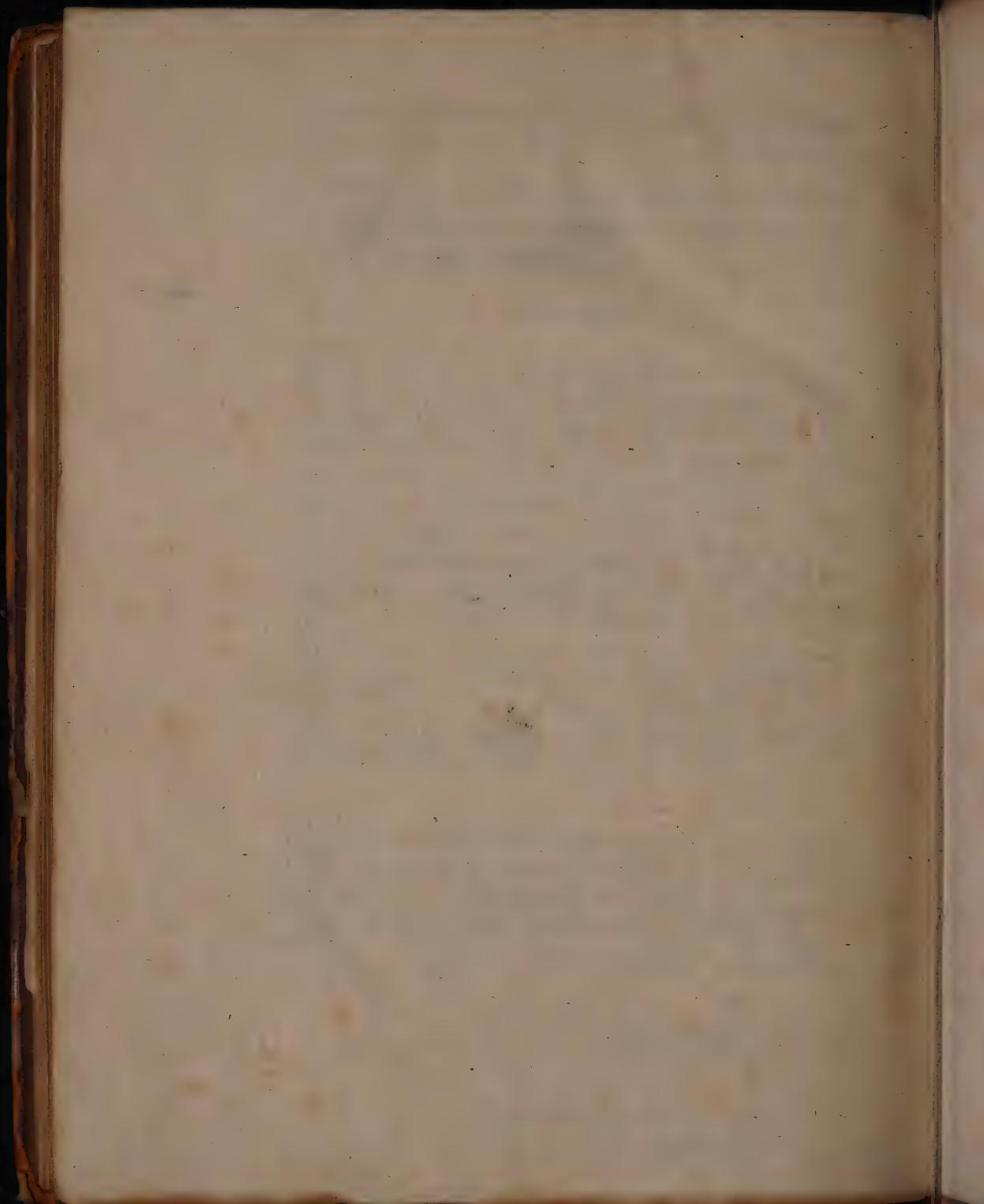
F I N I S.

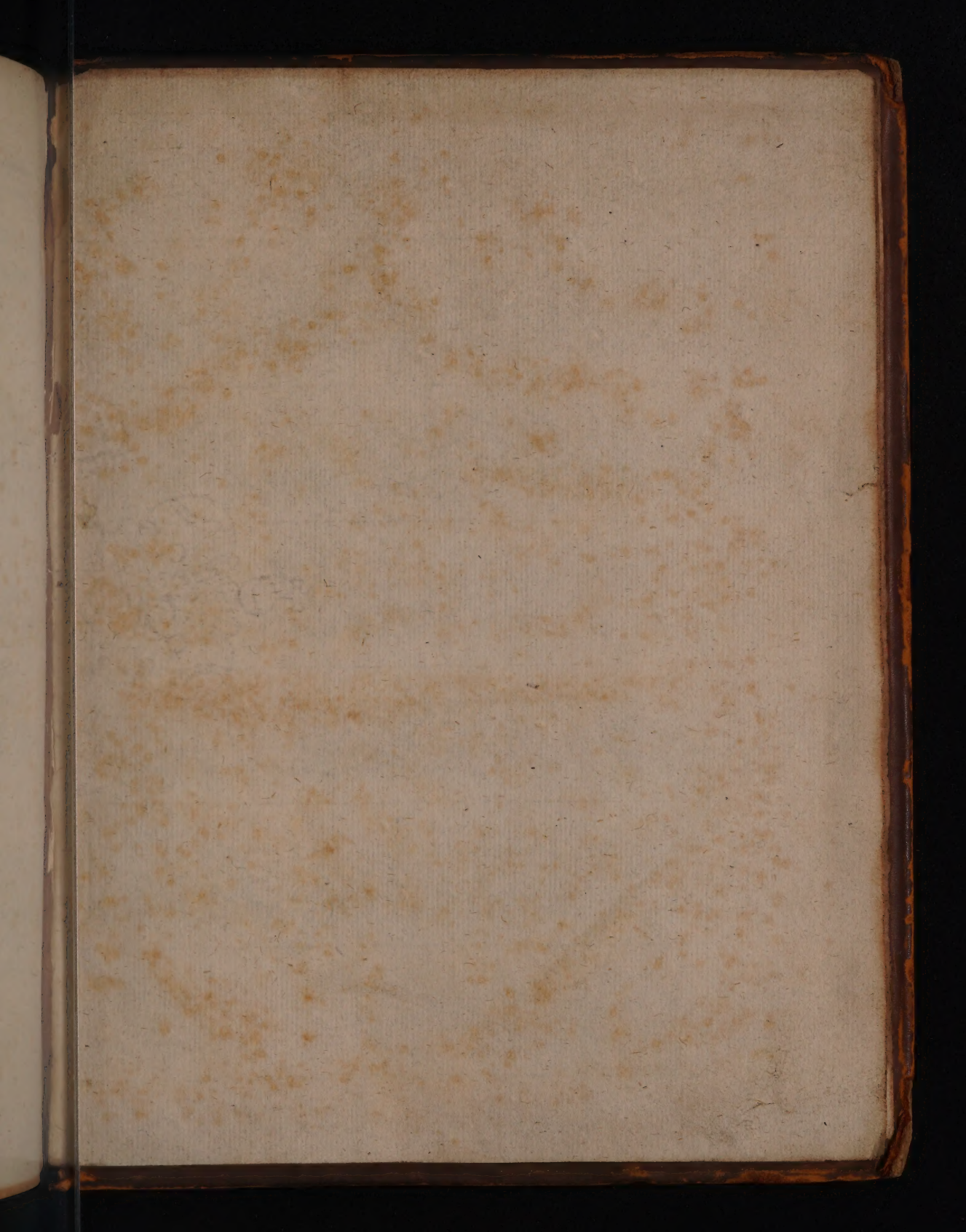
Cor.
po.

3. 15
f. 24
oro Ex
ros. do
46. 12
di. 29
6. 7
6. 12
ros. po
di. 12
SERV.
pre
14

obler
nio al
ceden
ad un
s. 12

ES

Dr.
Hydrotherapy

